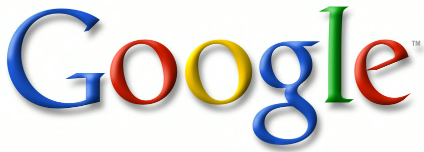

Het Leeskabinet

Johan Gram, David François van Heyst, D. A. van Waalwijk

HET

LEESKABINET.

HET

LEESKABINET.

MENGELWERK

TOT

GEZELLIG ONDERHOUD

VOOR

BESCHAAFDE KRINGEN.

July-Dec.

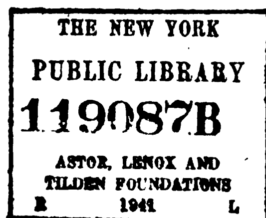
VOOR 1839.

3 — July — Sept.

DERDE DEEL.

MET PLATEN.

TE AMSTERDAM, BIJ
HENDRIK FRIJLINK.
1839.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
119087B
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
1941

INHOUD.

Lotgevallen van NICOLAAS NICKLEBY.

HET

LEESKABINET.

HET
LEESKABINET.

MENGELWERK

TOT

GEZELLIG ONDERHOUD

VOOR

BESCHAAFDE KRINGEN.

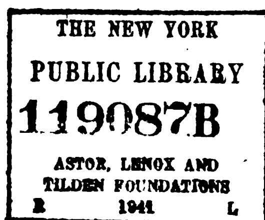
July-Dec.

VOOR 1839.

DERDE DEEL.

MET PLATEN.

TE AMSTERDAM, BIJ
HENDRIK FRIJLINK.
1839.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
119087B
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1941 L

INHOUD.

Lotgevallen van NICOLAAS NICKLEBY.

DE PLATEN ALDUS TE PLAATSEN:

LOTGEVALLEN VAN NICOLAAS NICKLEBY.

(*Naar het Engelsch van* C. DICKENS.)

XXXVIII.

NICOLAAS IN ZIJN NIEUWEN WERKKRING.

Gelijk wij vroeger gezegd hebben, was het plein, waarop het huis van de GEBROEDERS CHEERYBLE stond, stil en afgelegen. Rijtuigen zag men er nooit, behalve de vrachtwagens, die voor de pakhuizen goederen moesten op- of afladen, en eene enkele huurkoets. Ook de voorbijgangers waren weinig in getal, dewijl niemand dezen weg koos, indien hij er niet iets te verrigten had. Buiten 's huis bestond derhalve niets, wat de aandacht van den jongen kantoorbediende had kunnen aftrekken of verstrooijen; maar in het kantoor zelf vond hij genoeg, om zijne belangstelling gaande te maken. Elk voorwerp in het vertrek scheen iets van de stipte naauwkeurigheid en geregeldheid van TIM LINKINWATER te hebben aangenomen, die zijne geringste bezigheden in eene even onwrikbare orde afdeed, als de oude klok de uren en minuten aanwees, en alle benoodigdheden met zooveel naauwkeurigheid hield gerangschikt, als ware het kantoor inderdaad eene glazen kast geweest, bestemd tot het bewaren van kostbare liefhebberijen. Papier, pennen, inktkoker, cachet, lak, touwmandje, ouweldoosje, hoed, handschoenen, jas, — elk voorwerp was eenige duimen ruimte aangewezen, waartoe het zich moest bepalen, en die nooit door iets anders mogten worden ingenomen. Zelfs de lijster van TIM LINKINWATER, die in hare ruime kooi op het stokje zat te dutten, was bijna even geregeld in hare gewoonten, als haar meester. Het arme diertje had reeds van ouderdom het fluiten verleerd, voordat TIM het uit barmhartigheid van een jongen kocht, en was nu blind. Men had het beest voor een opgezetten vogel kunnen houden; want alleen dan, wanneer zijn meester hem riep, sprong hij met een flaauw gepiep van zijn stokje, om zijnen snavel door de traliën te steken. TIM was onuitputtelijk in den lof van dezen stillen bescheidenen vogel, en wanneer hij vertelde, hoe, waar

en waarom hij het toen half doode beestje had gekocht en opgekweekt, kwam hij in geen half uur aan het eind van zijn verhaal.

Dit was alles nog niet. In elk voorwerp scheen bovendien het goede hart der tweelingbroeders zich af te spiegelen. De knechts en kruijers hadden zulk een gezond en tevreden voorkomen, dat het een lust was hen te zien. Tusschen de vrachtbrieven en lijsten van schepen en steombooten, die de wanden van het kantoor bedekten, zag men ook inteekeningen voor armhuizen, lijsten van liefdegiften, en ontwerpen van nieuwe hospitalen. Een jagtroer en twee sabels hingen voor den schoorsteen, ten afschrik van boosdoeners; maar het jagtroer had een gebroken slot, en de sabels waren verroest en stomp. Op eene andere plaats zou deze krijgstoerusting in zulk eenen toestand iets belagchelijks gehad hebben; maar hier scheen het, als moesten zelfs kwetsende moordtuigen zich naar den algemeenen geest schikken, en in zinnebeelden van zachtmoedigheid en inschikkelijkheid veranderen.

Zulke gedachten kwamen bij Nicolaas op, toen hij zich voor de eerste maal op den voor hem bestemden kantoorstoel nederzette, en met meer vrijheid en oplettendheid om zich heen zag, dan hij nog had kunnen doen. Misschien vond hij in die gedachten eene aansporing tot vlijt en ijver; want de twee volgende weken besteedde hij al zijne vrije uren, des morgens vroeg en des avonds laat, om de geheimen van het Italiaansch boekhouden te doorgronden. Hoewel zijne voorloopige kunde zich bepaalde tot eene flaauwe herinnering, dat hij eens op school een paar moeijelijke sommen had uitgerekend, werkte hij echter met zooveel lust en volharding, dat hij, na verloop van veertien dagen, Mijnheer Linkinwater kon zeggen, dat hij zich thans bekwaam genoeg gevoelde, om hem van dienst te zijn, en derhalve aanspraak maakte op de vervulling der belofte, om hem aan het boek te zetten.

Met deftige langzaamheid haalde Tim het journaal en grootboek uit de kast, opende het laatste hier en daar, en overzag met eenen half treurigen, half trotschen blik de net en duidelijk ingeschrevene posten. »Vierenveertig jaar met Mei aanstaande," zeide Tim, terwijl hij het boek weder sloot. »Menig nieuw grootboek in dien tijd." — »Kom, Mijnheer Linkinwater!" zeide Nicolaas: »ik ben ongeduldig om te beginnen."

Pl. XV.

Lith. v. S. de Visser.

Pl. XVI.

TIM schudde afkeurend zijn hoofd. Mijnheer NICKLEBY was niet genoeg doordrongen van het gewigt zijner onderneming. Als hij eens iets verkeerd overboekte — als er eens iets moest worden doorgehaald....

Jonge lieden zijn waaghalzen. Het is verbazend wat zij somtijds durven aanvatten. Zonder de moeite te nemen van zich op zijnen kantoorstoel te plaatsen, maar terwijl hij ongedwongen voor den lessenaar stond, en met een glimlach — ja *waarlijk!* met een glimlach op zijn gezigt, doopte NICOLAAS zijne pen in, en begon onbevreesd in het boek te schrijven.

TIM LINKINWATER verbleekte, wipte met zijn stoel, zoodat hij over den schouder van NICOLAAS kon zien, en volgde met ademloozen angst de punt der onervarene pen. De tweelingbroeders traden juist op dit oogenblik het kantoor binnen; maar TIM wenkte hen met de hand toe, ten teeken, dat zij een voorzigtig stilzwijgen moesten in acht nemen. De broeders zagen glimlagchend toe; maar TIM lachte niet; hij durfde zich naauwelijks bewegen. Eindelijk haalde hij zwaar adem, en wees, terwijl hij zijn stoel nog op twee pooten liet balanceren en broeder CHARLES aanzag, heimelijk met zijne pen naar NICOLAAS; zijn deftige hoofdknik zeide duidelijk: »Het gaat goed!" Broeder CHARLES knikte insgelijks en wisselde een vergenoegden blik met broeder NED; maar juist op dat oogenblik hield NICOLAAS op met schrijven, om eenige bladen om te slaan, en TIM LINKINWATER, buiten staat om zijne vreugde langer te bedwingen, klom van zijnen kantoorstoel, en vatte NICOLAAS in verrukking bij de hand.

»Het gaat uitmuntend!" zeide TIM, terwijl hij zich omkeerde en zijne meesters zegepralend aanzag. »Zijne groote *B*'s en *D*'s zijn juist als de mijne; hij zet stippen op al de *i*'s, en haalt strepen door al de *t*'s. Hij is een voorbeeld voor alle boekhouders. In geheel *Londen* zou men geen tweeden zoo kunnen vinden." — »Wel gezegd, TIM!" riep broeder CHARLES, die weinig minder opgetogen was dan TIM zelf. »Ik wist wel, dat onze jonge vriend zijn best zou doen. Ik heb vooruit gezegd, dat hij in veertien dagen een knap boekhouder zou worden; niet waar, broeder NED?" — »Het doet mij genoegen," zeide TIM, zonder te wachten dat broeder NED had geantwoord; »het doet mij waarlijk genoegen. Dikwijls heb ik gedacht wat er van deze boeken zou worden, als ik er niet meer was. Wie

weet hoe slordig zij zullen gehouden worden, als ik eens dood ben, dacht ik. Maar nu," vervolgde hij, terwijl hij met zijn vinger op NICOLAAS wees, »als ik hem nu nog een weinigje den weg heb gewezen, ben ik gerust. Ik kan zeker zijn, dat alles zoo zal blijven voortgaan, als toen ik nog leefde; en dat durf ik zeggen, nooit zijn er zulke boeken geweest, en nooit zullen er zulke boeken zijn, als de boeken van de GEBROEDERS CHEERYBLE." Toen hij dit gezegd had, keerde hij zich naar zijnen lessenaar, en wilde weder aan het schrijven gaan; maar broeder CHARLES verhinderde hem hierin, door te zeggen: »Geef mij uwe hand, Mijnheer LINKINWATER! 't Is heden immers uw verjaardag. Hoe kunnen wij over andere dingen spreken, voordat ik u gefeliciteerd heb. Nog vele jaren hoop ik u geluk te wenschen, TIM!" — »Broeder!" zeide NED, terwijl hij de hand vatte, die TIM nog vrij had: »vindt gij niet, dat TIM er jonger uitziet dan op zijn vorigen verjaardag?" — »Zeker, broeder!" zeide CHARLES. »Ik zou haast denken, dat TIM honderd en vijftig jaren oud was toen hij geboren werd, en nu zoo langzamerhand tot de vijfentwintig zal komen. Hij wordt inderdaad met elken verjaardag een jaar jonger!" — »Denk er om, TIM!" zeide broeder NED, »dat wij van daag om half zes eten, in plaats van om twee uur. Op dezen dag maken wij altijd eene uitzondering op onze gewoonte, Mijnheer NICKLEBY! en wij hopen, dat gij van het gezelschap zult wezen. TIM LINKINWATER! geef mij uwe snuifdoos, opdat mijn broeder en ik die tot gedachtenis van een braaf en eerlijk man kunnen bewaren, en neem deze daarvoor in ruil, als een gering blijk van onze achting en genegenheid. Doe die doos niet open voordat gij naar bed gaat, en spreek er naderhand geen woord van, of ik zal uwe lijster den hals omdraaijen. Maar toch niet! ik zou het dier liever eene gouden kooi laten maken, als het hem of zijn meester pleizier deed. — Nu, Mijnheer NICKLEBY! tot half zes. Kom, broeder CHARLES!"

Onder zulk gesnap, waarmede zij gewoon waren de dankbetuigingen van de voorwerpen hunner milddadigheid te verhinderen, verlieten de tweelingen arm in arm het kantoor, nadat zij TIM LINKINWATER eene kostbare gouden snuifdoos hadden geschonken, gevuld met banknoten, die te zamen tienmaal meer waardig waren, dan de doos zelve.

Kwartier over vijven kwam de zuster van TIM LINKINWATER,

en kort daarna verzamelden zich de overige gasten in het vertrek, dat bij zulk eene plegtige gelegenheid tot eetzaal diende. Het gezelschap bestond uit de broeders CHEERYBLE, TIM LINKINWATER, een goed vriend van TIM (een op pensioen gestelde klerk van de Bank, met een blozend gezigt en zilvergrijze haren), NICOLAAS, en TIM LINKINWATER's zuster. Broeder NED plaatste zich aan het boveneinde der tafel, en broeder CHARLES aan het benedeneinde; en zoodra de gasten gezeten waren, en broeder NED een kort gebed had uitgesproken, nam een oude stramme hofmeester met veel deftigheid de deksels van de schotels.

De maaltijd was niet bijzonder kostbaar of prachtig; men had dien zelfs eenvoudig kunnen noemen: maar de schotels waren alle zoo uitmuntend toebereid, dat de grootste lekkerbek er zich mede had kunnen vergenoegen. Het gesprek was levendig, en men behoefde niet bevreesd te zijn, dat het zou blijven steken; want de vrolijke spraakzaamheid en vriendelijkheid der goedhartige tweelingen bragt iedereen in de beste stemming. Na het eerste glas champagne verhaalde TIM LINKINWATER's zuster zeer omstandig eenige anekdoten uit de kindsche jaren van haren broeder; maar zij droeg wel zorg, vooraf aan te merken, dat zij deze merkwaardigheden niet wist dan van hooren zeggen, dewijl zij zoovele jaren jonger was dan TIM. Daarna vertelde broeder NED, hoe hij, juist vijfendertig jaar geleden, eens gemerkt had, dat TIM een minnebrief had ontvangen, en men op het kantoor had verteld, dat iemand TIM met eene jonge jufvrouw gearmd had zien wandelen. Allen begonnen hartelijk te lagchen; men zeide, dat TIM rood werd, en eischte van hem, dat hij bekennen zou, wat er eigenlijk gebeurd was: maar TIM wilde van niets weten, en liet zich eindelijk ontvallen, dat er toch geen kwaad in stak, om met eene jonge jufvrouw te wandelen; en deze verdediging, welke men voor eene halve bekentenis van schuld hield, deed het gelach verdubbelen. Zulk onschuldig gesnap was voor deze goede lieden voldoende, om zich onder den maaltijd bezig te houden.

Eindelijk had er eene kleine plegtigheid plaats, welker roerende eenvoudigheid grooten indruk op NICOLAAS maakte. Toen de tafel was afgenomen, en de flesch voor de eerste maal was rondgegaan, ontstond er eene diepe stilte, en de gelaatstrek-

ken der beide broeders namen eene uitdrukking aan, wel niet van treurigheid, maar van zachten ernst, die niet met de vorige feestvreugde scheen te stroken. Terwijl Nicolaas zich verwonderde, wat dit zou beteekenen, stonden de broeders beide te gelijk op, en broeder Ned, die aan het boveneinde der tafel stond, boog zich voorover, en zeide met eene zachte stem, alsof hij alleen tot zijnen tegenover hem staanden broeder sprak: »Broeder Charles! deze dag doet ons nog aan iets denken, dat gij en ik nooit moeten of kunnen vergeten. Op dezen dag, waarop een braaf man geboren werd, stierf eene goede, liefhebbende moeder — onze beste moeder. Ik wenschte, dat zij ons in onzen voorspoed had kunnen zien en daarin deelen, en weten mogt, dat wij haar, nu wij rijk zijn, nog even lief hebben, als toen wij twee arme jongens waren — maar dit heeft zoo niet moeten wezen. Broeder Charles! — de nagedachtenis van onze moeder!" — »Goede Hemel!" dacht Nicolaas; »en evenwel zijn er lieden van hunnen eigenen stand, die dit en nog veel meer weten, en toch deze brave menschen niet zouden willen ten eten vragen, alleen omdat zij geene complimenten verstaan en geene openbare school hebben bezocht."

Maar hij had geen tijd, om verder na te denken; want de overige leden van het gezelschap hadden reeds weder een vrolijk gesprek aangevangen, en toen de flesch portwijn bijna ledig was, trok broeder Ned aan de schel. De oude hofmeester trad aanstonds binnen. »David!" zeide broeder Ned, »geef eene flesch dubbele diamant, om de gezondheid van Mijnheer Linkinwater te drinken." Oogenblikkelijk bragt David, door eenen zwaai met zijn regterarm, en met eene behendigheid, welke jaarlijks de bewondering van het gezelschap gaande maakte, van achter zijn rug eene flesch te voorschijn, in welker kurk hij reeds vooraf een kurkentrekker had gedraaid. Hij trok de flesch open, en plaatste die met kurk en al voor zijnen meester.

»Ha!" zeide broeder Ned, terwijl hij eerst de kurk bezag en daarna zijn glas volschonk, en de oude hofmeester met een vriendelijk lachje toezag, alsof de wijn zijn eigendom was geweest, maar hij het gezelschap gaarne wilde veroorloven, om er naar welgevallen van te drinken: »dat ziet er goed uit, David!" — »Dat zou wel zoo behooren, Mijnheer!" antwoordde David. »Gij zult niet ligt zulk een glas wijn vinden, als onze

dubbele diamant, en Mijnheer LINKINWATER weet dat wel. Die wijn, Heeren! werd afgetapt, toen Mijnheer LINKINWATER pas hier was." — »Hou, DAVID!" viel broeder CHARLES hierop in. — »Ik heb het met mijne eigen hand in het kelderboek geschreven, Mijnheer!" zeide DAVID, op den toon van iemand, die zeker van zijne zaak is. »Mijnheer LINKINWATER was pas twaalf jaren hier geweest, toen dat okshoofd dubbele diamant werd afgetapt." — »DAVID heeft gelijk, broeder CHARLES!" zeide NED. »Zijn onze lieden hier, DAVID?" vroeg hij vervolgens. — »Zij staan voor de deur, Mijnheer!" antwoordde de hofmeester. — »Laat hen dan binnenkomen, DAVID!" Op dit bevel plaatste de oude man een bladje met schoone glazen voor zijnen meester, en opende vervolgens de deur, om den doorvoeden pakhuismeester en de knechts binnen te laten, die NICOLAAS bij zijne eerste komst in het magazijn had gezien. Zij waren vier in getal, en terwijl zij met eene menigte buigingen de tafel naderden, kwamen de huishoudster, de keukenmeid en de werkmeid insgelijks binnen.

»Zeven," zeide broeder NED, terwijl hij zoovele glazen dubbele diamant inschonk; »en DAVID is acht. Zoo! kom hier! Drinkt nu allen op de gezondheid van uwen besten vriend, Mijnheer TIMOTHEUS LINKINWATER. Wenscht hem gezondheid en een lang leven, zoowel om zijn eigen wil, als om den wil van uwe oude meesters, die hem als hunnen grootsten schat beschouwen. TIM LINKINWATER! Mijnheer, uwe gezondheid! God zegene u!"

Zoodra de glazen geledigd waren, stapte de pakhuismeester een weinig vooruit, en deed op zijne manier eene aanspraak. De man was eenigzins bedremmeld, en hetgeen hij zeide was tamelijk verward en onverstaanbaar; doch men kon duidelijk bespeuren, dat zijne vreugde en dankbaarheid opregt en zijne wenschen welgemeend waren, en dit was genoeg. Drie hoezee's, die echter niet al te luid werden uitgegalmd, besloten deze plegtigheid.

Ten half elf — men bleef anders zelden zoo laat op — kwamen er boterhammen en bisschop; en deze bisschop, bijgestaan door de werking der dubbele diaman ten andere geestrijke dranken, had zooveel invloed op TIM LINKINWATER, dat hij NICOLAAS ter zijde nam, en hem in vertrouwen bekende, dat hetgeen men van de jonge jufvrouw had gezegd, de waarheid was; dat zij inderdaad een zeer mooi meisje was geweest,

maar al te veel haast had gehad, om haren staat te verwisselen, waarvan het gevolg was geweest, dat zij met een ander was getrouwd, terwijl TIM nog in twijfel stond, wat hij doen zou. »Ik durf zeggen, dat het mijne schuld niet was," zeide TIM tot besluit. »Ik zal u eens eene plaat laten zien, die ik boven heb. Ik kocht die voor vijf *shillings*, kort nadat wij van elkander hadden afgezien. Houd het voor uzelven. 't Is het portret van eene dame, en bij toeval gelijkt het haar zoo sprekend, alsof zij er voor gezeten had."

Het was reeds middernacht toen NICOLAAS te huis kwam, waar hij zijne moeder en SMIKE naar hem vond zitten wachten. Zij hadden hem een paar uren vroeger verwacht; maar de tijd had hen toch niet lang gevallen, want Jufvrouw NICKLEBY had SMIKE onderhouden met de geslachtlijst harer voorouders van moeders zijde, en de levensbeschrijvingen der voornaamste daarin voorkomende personen, terwijl SMIKE zich zat te verwonderen waar dit alles aan vast was, en of Jufvrouw NICKLEBY het uit een boek van buiten had geleerd.

NICOLAAS kon niet naar bed gaan, zonder van de mildheid en goedhartigheid der GEBROEDERS CHEERYBLE te gewagen, en te verhalen welk een goed gevolg dien dag zijne ijverige pogingen had bekroond. Doch hij had nog slechts weinig gezegd, toen Jufvrouw NICKLEBY met een veelbeteekenenden wenk aanmerkte, dat SMIKE zeker moede zou zijn, en zij het hem niet kwalijk zou nemen, indien hij vooraf naar bed wilde gaan. SMIKE wenschte haar terstond goeden nacht en verwijderde zich; en Jufvrouw NICKLEBY ging daarop hare nachtmuts opzetten, hetgeen zij, naar zij zeide, niet had willen doen, terwijl er een jong heer bij was, niet dewijl er juist kwaad in stak, maar omdat zij altijd zoo bevreesd was, dat men haar van eenige onwelvoegelijkheid zou verdenken. Daarna begon zij NICOLAAS uit te vragen, en rustte niet, voordat hij al de schotels had opgeteld en beschreven, en al de gesprekken naar zijn beste geheugen had overgebragt.

»Het is wel laat," zeide NICOLAAS, toen zij hare vragen had uitgeput; »en toch wenschte ik bijna, dat KAATJE was opgebleven, om dit ook te hooren. Ik was onder weg reeds ongeduldig om het haar te vertellen." — »KAATJE," zeide Jufvrouw NICKLEBY, terwijl zij haren stoel bij den haard schoof,

en zich op haar gemak zette, alsof zij zich voor een lang gesprek gereed maakte, »KAATJE is reeds lang in bed; en ik ben blijde, dat ik haar overhaalde, om niet op te blijven; want ik verlangde naar eene gelegenheid, om eens met u te spreken. Ik moet er wel naar verlangen, en het is zeer gelukkig, als men een volwassen zoon heeft, met wien men vertrouwelijk kan omgaan en raadplegen." NICOLAAS bedwong zijn slaperig geeuwen, en zag zijne moeder oplettend aan. »Er woonde eene Jufvrouw in onze buurt," vervolgde Jufvrouw NICKLEBY; »zij komt mij juist in de gedachten, nu ik van zonen spreek — toen wij bij *Dawlish* woonden. Zij heette ROGERS, naar ik meen; doch ik weet niet zeker, of zij niet MURPHY heette, maar...." — »Wildet gij over deze Jufvrouw met mij spreken, moeder?" vroeg NICOLAAS. — »Over *haar?*" riep Jufvrouw NICKLEBY uit. »Goede Hemel, NICOLAAS! hoe kunt gij u zoo iets verbeelden? Zoo maakte uw arme vader het ook altijd. Telkens was hij verstrooid; nooit kon hij vijf minuten bij één onderwerp blijven. Mij dunkt, ik zie hem nog voor mij zitten," vervolgde zij, terwijl zij hare oogen afveegde. »Als ik met hem over zijne zaken sprak, kon hij mij zoo verbijsterd aanzien, dat iemand, die er niet van wist, zou gedacht hebben, dat ik hem in de war bragt, in plaats van hem op den weg te helpen." — »Het spijt mij, moeder," zeide NICOLAAS vriendelijk, »dat ik zijne ongelukkige stompheid heb overgeërfd; maar ik zal mijn best doen, om u te begrijpen, als gij zonder omwegen spreken wilt." — »Uw arme vader!" zeide Jufvrouw NICKLEBY mijmerend: »hij begreep nooit, wat ik van hem hebben wilde, voordat het te laat was."

Dit was de zuivere waarheid; want de overledene Mijnheer NICKLEBY had dit nog niet begrepen toen hij stierf, en, hetgeen de zaak een weinig minder zonderling maakt, Jufvrouw NICKLEBY zelve evenmin.

»Evenwel," zeide Jufvrouw NICKLEBY, terwijl zij hare tranen afdroogde, »dit heeft niets te maken met den heer naast de deur." — »Ik zou denken, dat de heer naast de deur niets met ons te maken heeft," merkte NICOLAAS aan. — »Er is geen twijfel aan," hernam Jufvrouw NICKLEBY, »of hij is een fatsoenlijk man. Hij heeft geheel het voorkomen van een fatsoenlijk man, al draagt hij eene korte broek en grijzen wollen kousen. Dat kan eene liefhebberij van hem zijn, of mis-

schien is hij grootsch op zijne beenen, gelijk de Prins Regent; die was ook grootsch op zijne beenen." NICOLAAS kon niet begrijpen welke wending dit gesprek nemen zou, en zag zijne moeder zeer verwonderd aan; hetgeen juist scheen te zijn, wat Jufvrouw NICKLEBY verwachtte. »Gij moogt wel verwonderd zijn, NICOLAAS!" zeide zij. »Ik was ook verbaasd, ja bijna verschrikt. Onze tuinen liggen vlak naast elkander, en ik had hem dus verscheidene malen in zijn prieeltje zien zitten en aan zijne bloembedden werken. Ik vond wel, dat hij mij bij zulke gelegenheden wat scherp aanzag; maar ik trok mij dat niet aan, daar wij pas gekomen waren, en hij natuurlijk nieuwsgierig naar ons moest wezen. Maar toen hij die komkommers over den muur begon te gooijen...." —» Komkommers over den muur te gooijen?" herhaalde NICOLAAS met verbazing. — »Ja," hernam Jufvrouw NICKLEBY; »wel twintig komkommers." — »Die onbeschaamde kerel!" zeide NICOLAAS, aanstonds vuur vattende. »Wat meent hij daarmeê?" — »Ik geloof niet, dat hij het deed om ons te beleedigen," hernam Jufvrouw NICKLEBY. — »Wat?" zeide NICOLAAS; »hij zou ons in onzen eigenen tuin met komkommers gooijen, en ons niet willen beleedigen? Wel, moeder...." NICOLAAS bleef steken; want de zegepralende glimlach, waarmede zijne moeder hem aanzag, trok zijne oplettendheid. »Het is onbezonnen en ligtzinnig van hem gedaan," zeide Jufvrouw NICKLEBY. »Lakenswaardig is hij misschien; ten minste, andere menschen zouden hem zoo kunnen noemen. Wat mij betreft, ik durf geen oordeel over hem vellen; vooral, daar ik altijd uwen goeden vader heb voorgesproken, als anderen hem mispresen, omdat hij mij ten huwelijk had gevraagd. Het is waar, hij doet het op eene zonderlinge manier; maar zijne oplettendheid is toch — in zeker opzigt namelijk, en op zekere wijze beschouwd — streelend; en hoewel ik er nooit aan zou denken om te hertrouwen, zoolang KAATJE nog geene vaste bestemming heeft..." — »Maar, moeder!" viel NICOLAAS hierop in; »zoo iets kon u toch niet in het hoofd komen?" — »Dat is immers juist wat ik zeg," hernam Jufvrouw NICKLEBY bits; »als gij maar naar mij luisteren wilt. Ik zeg, dat ik er volstrekt niet aan denk, en het verbaast mij, dat gij zulke gedachten van mij hebt. Ik wil niets anders zeggen, dan: wat zullen wij doen, om deze beleefdheden op eene zachte en fatsoenlijke manier af te wijzen,

zonder zijn gevoel al te zeer te kwetsen, en hem misschien tot wanhoop te drijven? Goede Hemel!" riep Jufvrouw Nickleby met eenen zonderlingen glimlach uit: »als hij eens een onberaden stap deed, denkt gij dan, dat ik ooit weder een gerust oogenblik zou hebben?" In weêrwil van zijne ergernis en spijt, kon Nicolaas naauwelijks nalaten te lagchen, toen hij vroeg: »Denkt gij dan, moeder, dat eene gepaste teregtwijzing zulke verschrikkelijke gevolgen zou hebben?" — »Op mijn woord, ik weet het niet," antwoordde Jufvrouw Nickleby. »Ik heb laatst nog een akelig geval in de courant gelezen van een Franschen schoenmakersknecht, die jaloersch was op een meisje, omdat zij zich niet met hem in een kamertje wilde opsluiten en met kolendamp verstikken; hoe hij zich met een scherp mes in een bosch verschool, en voor den dag sprong toen zij met hare vriendinnen voorbijkwam, en eerst haar en hare vriendinnen, en toen zichzelven doodstak. Het is raar," vervolgde zij na eene poos stilzwijgens, »dat het in *Frankrijk* altijd schoenmakersknechts zijn, die zulke dingen doen. Ik weet niet hoe dat komt — misschien is er iets in het leêr." — »Maar deze man, die geen schoenmakersknecht is, wat heeft hij verder gedaan of gezegd?" vroeg Nicolaas, die, zoo goed hij kon, zijn ongeduld verbeet. »Er bestaat toch geene groentetaal, waarin een komkommer eene liefdeverklaring beteekent." — »Wel, Nicolaas!" antwoordde Jufvrouw Nickleby, terwijl zij driftig haar hoofd schudde: »hij heeft immers zoo veel gezegd en gedaan." — »Kunt gij u niet vergissen?" vroeg Nicolaas weder. — »Vergissen?" riep Jufvrouw Nickleby uit. »Mijn Hemel, Nicolaas! denkt gij, dat ik niet zien kan of het iemand ernst is?" — »Het kan zijn," prevelde Nicolaas binnen 's monds. — »Telkens, als ik aan het venster kom," zeide Jufvrouw Nickleby, »werpt hij mij een handkus toe, en legt zijne andere hand op zijn hart. Gij zult wel zeggen, dat hij dit niet moest doen; maar hij doet het zeer eerbiedig en zeer hartelijk. Daarin is hij waarlijk te prijzen. En dan de presenten, die hij dagelijks over den muur gooit. Het zijn mooije, groote komkommers. Van middag hebben wij er een van gegeten, en de anderen zal ik inmaken voor den winter. En gisteren avond," vervolgde zij met toenemende verlegenheid, »kwam hij over den muur kijken, en vroeg mij, of ik hem wilde trouwen, en lust had mij te laten schaken. De

vraag is derhalve, NICOLAAS, wat zal ik doen?" — »Weet KAATJE hiervan?" vroeg NICOLAAS. »Ik heb het haar nog niet verteld," antwoordde zijne moeder. — »Om 's Hemels wil!" hernam NICOLAAS, terwijl hij opstond, »zeg er haar dan niets van; het zou haar zeer bedroeven. En wat de vraag betreft, wat gij doen moet, moeder! doe wat uw gezond verstand en natuurlijk gevoel en de eerbied voor de nagedachtenis van mijnen vader u voorschrijven. Gij kunt op honderderlei wijzen uw ongenoegen over deze ongerijmde en kinderachtige beleefdheden te kennen geven. Indien gij u zoo cordaat gedraagt, als gij behoort te doen, en gij er nog last van hebt, kan ik er spoedig een einde aan maken. Maar ook gij zelve zult dit gemakkelijk kunnen doen; en ik behoor derhalve in zulk eene nietige zaak niet tusschenbeide te komen. Ik zou u geene schande willen aandoen, door haar zelfs slechts schijnbaar ter harte te nemen, of als iets van ernstig belang te behandelen. Die bespottelijke oude gek!"

Hiermede wenschte NICOLAAS zijne moeder goeden nacht, en ieder begaf zich naar zijn slaapvertrek.

Om Jufvrouw NICKLEBY regt te doen, moeten wij zeggen, dat hare liefde voor hare kinderen haar zou verhinderd hebben, om ernstig aan een tweede huwelijk te denken; zelfs al had zij haren overledenen echtgenoot zoo ver kunnen vergeten. Doch hoewel er in het hart der oude vrouw geene booze neigingen en weinig wezenlijke eigenliefde woonde, had zij een zwak en ijdel hoofd; en het was zoo vleijend, dat op hare jaren iemand haar — en nog wel vruchteloos — met een huwelijksvoorstel vereerde, dat zij over de liefde van den onbekenden heer niet zoo ligt of verachtelijk kon denken, als NICOLAAS voor voegzaam scheen te houden.

»Ongerijmd en kinderachtig," dacht Jufvrouw NICKLEBY bij zichzelve, terwijl zij zich gereed maakte om naar bed te gaan, »dat kan ik juist niet vinden. Zijne liefde is hopeloos, dat is waar; maar dat hij daarom een bespottelijke oude gek zou zijn, geloof ik niet. *Hij* weet immers niet, dat zij hopeloos is. *Ik* denk, dat de arme man inderdaad medelijden verdient."

Toen Jufvrouw NICKLEBY zoo ver met hare overdenkingen was gekomen, wierp zij een blik in haren spiegel; en terwijl zij eenige schreden achteruit ging, trachtte zij zich te herinneren, wie het was, die altijd zeide, dat NICOLAAS, wan-

neer hij twintig jaren oud was, eerder voor haren broeder, dan voor haren zoon zou worden aangezien. Zij kon zich dit niet bezinnen; en nadat zij hare kaars had uitgedaan, opende zij het vensterluik, om het licht van den morgen, die thans begon aan te breken, in te laten.

»Het is een slecht licht om iets te onderscheiden," prevelde Jufvrouw Nickleby, terwijl zij naar den tuin keek, »en mijne oogen zijn niet van de beste — ik ben van een kind af bijziende geweest — maar ik geloof waarlijk, dat ik daar alweêr een komkommer zie liggen."

XXXIX.

BEZOEK BIJ EEN ZIEKE.

Niets wetende van de stappen huns verliefden buurmans of derzelver indruk op het hart van hare al te teêrgevoelige moeder, begon Kaatje Nickleby zich thans te gewennen aan een gevoel van rust, dat haar langen tijd vreemd was geweest. Nu zij onder hetzelfde dak leefde met den beminden broeder, van wien zij zoo onverwacht had moeten scheiden, — nu zij niet meer te vreezen had voor eene behandeling, die haar moest vernederen en krenken, — scheen zij een nieuw leven te hebben gekregen. Haar vorige opgeruimdheid was teruggekeerd; haar tred was weder vlug en ligt; de kleur, welke hare wangen had verlaten, kwam daarop weder te voorschijn; en Kaatje Nickleby zag er bekoorlijker uit dan ooit.

Dit was de slotsom, waartoe de opmerkingen en overdenkingen van Jufvrouw la Creevy haar bragten, toen het huisje eindelijk van boven tot beneden was schoongemaakt en opgeknapt, en het drokke vrouwtje tijd had om aan deszelfs bewoners te denken.

»Ja!" seide Jufvrouw la Creevy; »zoo lang wij aan het schoonmaken waren, dacht ik aan niets anders dan boenders en schuurlappen, hamers en spijkers van den ochtend tot den avond." — »Gij denkt nooit aan uzelve, geloof ik," merkte Kaatje hierop aan. — »Wel, meisjelief!" hernam Jufvrouw la Creevy; »dat zou wel gek van mij zijn, terwijl er nog zooveel pleizieriger dingen zijn, om aan te denken. Maar ik heb

aan nog iemand gedacht. Weet gij wel, dat ik in iemand hier in huis eene buitengewone verandering bemerk?" — »In wien?" vroeg Kaatje beangst. »Niet in...." — »Niet in uw broeder," zeide Jufvrouw la Creevy, hare woorden voorkomende; »want die is altijd dezelfde goedhartige, brave jongen, met zoo'n beetje drift in zijn bloed, wanneer het te pas komt, als hij was, toen ik hem voor de eerste maal zag. Neen! Smike, zoo als hij wil, dat men hem noemt (want hij wil nooit hebben, dat ik Mijnheer tegen hem zeg) is, zelfs in dezen korten tijd, zeer veranderd." — »Hoe zoo?" vroeg Kaatje. »Niet wat zijne gezondheid betreft?" — »Neen! dat juist niet," antwoordde Jufvrouw la Creevy, dralend. »Hij ziet er wel zwak en ziekelijk uit, en heeft zulke trekken in zijn gezigt, dat ik er om schreijen zou, wanneer ik die in het uwe zag; maar hij is toch niet erger geworden." — »Wat meent gij dan?" vroeg Kaatje. — »Ik weet het haast zelve niet," antwoordde de schilderes. »Maar ik heb hem nagegaan, en dikwijls heeft hij mij de tranen in de oogen doen komen. Dit is wel niet moeijelijk, want ik raak ligt aan het schreijen; maar ditmaal geloof ik toch, dat ik er goede reden voor had. Ik geloof zeker, dat hij, sedert hij hier is, meer gevoel heeft gekregen van zijn ongelukkigen toestand. Het kwelt en bedroeft hem, als hij bedenkt, dat hij somtijds niet wel bij het hoofd is, en zeer eenvoudige dingen niet begrijpen kan. Somtijds, wanneer gij er niet bij waart, heb ik hem met zulk een treurig gezigt zien zitten mijmeren, dat ik het bijna niet kon aanzien; en dan stond hij op en ging de kamer uit, zoo mismoedig en neêrslagtig, dat het waarlijk mijn hart zeer deed. Pas drie weken geleden was hij onbezorgd en opgeruimd, vol blijdschap als er veel leven en drokte was, en geen oogenblik treurig. Nu is hij veranderd: hij is wel even gewillig, goedhartig en gevoelig — maar voor het overige geheel anders." — »Die arme jongen!" zeide Kaatje. »Maar dit zal toch wel overgaan." — »Ik hoop het," zeide hare kleine vriendin, met eene deftigheid, die bij haar iets zeer buitengemeens was. »Ik hoop het, om den wil van dien armen jongen. Maar," vervolgde zij, op den luchtigen toon, die haar tot eene gewoonte was geworden; »ik heb er al genoeg van gezegd; en het kan wel wezen, dat ik het geheel verkeerd heb. Ik zal hem van avond wat opvrolijken, want

hij moet mij naar huis brengen; en ik zal zoo lang babbelen, totdat ik hem aan het lagchen heb gemaakt."

Jufvrouw LA CREEVY begon zich daarop gereed te maken, om naar haar huis terug te keeren, waartoe zij niets anders had te doen, dan haren hoed op te zetten en haren doek om te slaan. Toen ging zij afscheid nemen van Jufvrouw NICKLEBY, en lang voordat deze aan het eind was van eenige herinneringen, welke haar bij deze gelegenheid in het hoofd kwamen, zag men den omnibus voor de deur. Nu wilde Jufvrouw LA CREEVY zich haasten, en het gevolg daarvan was, dat, toen zij het dienstmeisje, dat achter de straatdeur stond, stilletjes een *shilling* wilde geven, een papiertje met *half pence* uit hare reticule wipte. De koperen stukken rolden in alle mogelijke hoeken van den gang, en het was een moeijelijk werk ze alle weder te vinden en op te rapen. Toen dit gelukt was, moest Jufvrouw LA CREEVY natuurlijk nog eens afscheid nemen van hare gastvrouw, en haar mandje weder onder haren doek moffelen, terwijl, gelijk Jufvrouw LA CREEVY zeide, »de omnibus zoo schrikkelijk vloekte, dat het ijselijk was om aan te hooren." Eindelijk wilde de omnibus wegrijden; en nu schoot de kleine schilderes de deur uit en het rijtuig in, terwijl zij een stroom van verontschuldigingen uitgoot, dat zij zoo lang op zich had laten wachten. Toen zij nog naar eene ge[illegible]kelijke plaats omzag, duwde de conducteur SMIKE naar [illegible], sloeg het portier digt, en het ontzaggelijke rijtuig reed voort met het gerammel van ten minste een half dozijn bierbrouwers rolwagens.

Terwijl de omnibus op weg is, zullen wij den tijd waarnemen om eens naar *Sir* MULBERRY HAWK te gaan zien, en te onderzoeken in hoever deze heer reeds hersteld is van de kwetsuren, welke hij bij zijnen val uit de cabriolet heeft bekomen.

Met een gebroken been, gekneusde ribben, een gezigt door half geheelde wonden ontsierd, en bleek van pijn en koorts, lag *Sir* MULBERRY op zijnen rug op het bed uitgestrekt, waaraan hij nog eenige weken geboeid zou moeten zijn. De Heeren PYKE en PLUCK zaten in het naaste vertrek bij de flesch, en vervingen slechts nu en dan hun eentoonig fluisterend gesprek door een half gesmoord gelach, terwijl de jonge *Lord*, de eenige van het viertal, die nog niet in den grond bedorven

was, en inderdaad een goed hart bezat, met eene cigaar in zijnen mond naast zijn Mentor zat, en hem, bij het licht eener lamp, die gedeelten van een nieuwspapier voorlas, welke hem waarschijnlijk konden onderhouden of vermaken.

»Die vervloekte rekels!" zeide de zieke, terwijl hij zijn hoofd ongeduldig naar de openstaande deur wendde: »is het hun dan geheel onmogelijk den bek te houden?" De Heeren Pyke en Pluck hoorden dezen uitroep, en hielden zich terstond stil; maar zij gaven intusschen elkander eenen wenk, en schonken hunne glazen ten boorde toe vol, als wilden zij zich daardoor eenige vergoeding voor hun gedwongen stilzwijgen bezorgen.

»Duivels!" mompelde de zieke, terwijl hij wrevelig in zijn bed heen en weder schoof: »is die matras niet hard genoeg, en de kamer niet vervelend genoeg; maar moeten zij mij ook kwellen? Hoe laat is het?" — »Half negen," antwoordde zijn vriend. — »Schuif dan de tafel wat nader bij, en laat ons de kaarten nog eens opnemen," zeide *Sir* Mulberry. »Nog eens piket. Kom!"

Het was een zonderling tafereel, te zien hoe de zieke, die geene andere beweging kon maken dan met zijne handen of zijn hoofd, op het spel lette; met hoeveel drift en ernst en tevens met hoeveel bedaardheid en voorzigtigheid hij speelde. Zijne kunst en bedrevenheid waren twintig maal grooter dan die van zijn tegenspeler, die hem weinig kon afwinnen, zelfs wanneer de fortuin hem met goede kaarten begiftigde, hetgeen niet dikwijls het geval was. *Sir* Mulberry won elk spel; en toen zijn makker de kaarten nedersmeet, en niet langer wilde spelen, stak hij zijn vermagerden arm uit, en streek het geld naar zich toe met een pogchenden vloek en denzelfden schorren lach, maar nu niet zoo luid, welke eenige maanden geleden de eetzaal van Ralph Nickleby had doen weêrgalmen.

Op dit oogenblik kwam zijn knecht zeggen, dat Mijnheer Ralph Nickleby beneden was, en wenschte te weten hoe hij zich dezen avond bevond. »Beter," zeide *Sir* Mulberry ongeduldig. »Mijnheer Nickleby wenscht te weten, Mijnheer!...." begon de knecht weder. — »Beter, zeg ik u!" riep *Sir* Mulberry uit, terwijl hij met zijne vuist op de tafel sloeg. De knecht aarzelde een oogenblik, en zeide toen, dat Mijnheer Nickleby verzocht om *Sir* Mulberry te spreken, indien het

dezen niet ongelegen kwam. »Het *komt* mij ongelegen. Ik kan hem niet spreken! Ik kan niemand spreken!" graauwde *Sir* Mulberry, met nog meer drift dan te voren. »Gij weet dat wel, domkop!" — »Dat spijt mij, Mijnheer!" hernam de knecht; »want Mijnheer Nickleby drong er zoo op aan...." De zaak was, dat Ralph den knecht had omgekocht, die, in de hoop op aanstaande gunstbewijzen, het geld eerlijk wilde verdienen, en het derhalve waagde met de deur in de hand te blijven staan. »Heeft hij ook gezegd, of hij mij over zaken spreken moest?" vroeg *Sir* Mulberry, na zich een oogenblik bedacht te hebben. — »Neen, Mijnheer! Hij zeide slechts, dat hij u bijzonder gaarne wilde spreken." — »Laat hem dan boven komen. Hier!" riep *Sir* Mulberry den knecht na, terwijl hij met zijne hand over zijn ontoonbaar gezigt streek. »Zet *deze* lamp op die tafel achter mij. Trek die andere tafel wat af. Zet daar een stoel — verder — laat het zoo blijven." De knecht gehoorzaamde deze bevelen zoo naauwkeurig, alsof hij de reden derzelve wel begreep, en verliet het vertrek. *Lord* Verisopht zeide, dat hij aanstonds zou terugkomen, ging naar de naaste kamer, en deed de deur achter zich digt.

Daarop hoorde men een voorzigtigen voetstap op den trap; en Ralph Nickleby, met zijn hoed in de hand, sloop zonder gedruisch te maken het vertrek binnen, terwijl hij, als ware het uit diepen eerbied, zijn lijf vooroverboog, en zijne oogen op het gelaat van zijnen achtenswaardigen vriend gevestigd hield.

»Zoo, Nickleby!" zeide *Sir* Mulberry, terwijl hij den binnentredende met gemaakte luchthartigheid naar eenen stoel wenkte. »Ik heb een erg ongeluk gehad; ziet gij?" — »Ik zie het," antwoordde Ralph, met denzelfden scherpen blik. »Het is waarlijk erg. Ik zou u niet herkend hebben, *Sir* Mulberry! Goede Hemel! Het is erg."

De houding van Ralph gaf niets dan nederigheid en eerbied te kennen; en zijne stem was zoo zacht, als den bezoeker van eenen gevaarlijken zieke paste. Maar de uitdrukking van zijn gezigt vormde, toen *Sir* Mulberry zijn hoofd naar eenen anderen kant wendde, daarmede een buitengewoon contrast; en terwijl hij den voor hem uitgestrekten lijder met bedaardheid beschouwde, vertoonde dat gedeelte zijner trekken, hetwelk niet door zijne nederhangende wenkbraauwen werd

overschaduwd, eenen smadelijken en spottenden glimlach.

»Ga zitten," zeide *Sir* MULBERRY, terwijl hij zich geweld scheen te doen, om RALPH aan te zien. »Ben ik eene rariteit, dat gij mij zoo aankijkt?"

Toen hij zijn hoofd omkeerde, veinsde RALPH de grootste moeite te hebben, om zijne verbazing te verbergen, en ging met wél nagebootste verslagenheid zitten.

»Ik ben dagelijks tweemaal naar u komen vragen, *Sir* MULBERRY!" zeide RALPH; »en van avond kon ik mijne begeerte niet wederstaan, om toegang bij u te verzoeken, daar ik hoopte, dat gij mij, als een ouden bekende, dit niet kwalijk zoudt nemen.' Hebt gij veel uitgestaan?" vroeg hij, terwijl hij zich vooroverboog, en zich denzelfden hatelijken glimlach veroorloofde, toen de ander zijne oogen sloot. — »Meer dan genoeg naar mijn zin, en minder dan genoeg naar den zin van eenige jakhalzen, die zeggen, dat wij met ons beiden hen geruïneerd hebben," antwoordde *Sir* MULBERRY, terwijl hij onrustig met zijnen arm woelde. RALPH haalde zijne schouders op over de wreveligheid, waarmede dit gezegd werd; want de toon zijner stem was zoo onaangenaam raauw en knarsend, dat de zieke het naauwelijks kon uitstaan. »En welke reden hebt gij om hier te komen?" vroeg *Sir* MULBERRY. »Geene eigenlijke reden," antwoordde RALPH. »Er zijn wel eenige wissels van *Mylord*, die geprolongeerd moesten worden; maar daarmede zullen wij wachten totdat gij weêr beter zijt. Ik kwam slechts," vervolgde hij, langzamer en met nog meer nadruk sprekende, »om u te zeggen, hoe het mij spijt, dat een mijner nabestaanden, hoewel ik die geheel verzaakt heb, u zulk eene straf...." — »Straf?" viel *Sir* MULBERRY hierop in. — »Zij is zeer gestreng geweest," zeide RALPH, die de meening van dezen uitroep met voordacht verkeerd opvatte; »en dit doet mij te meer verlangen, om u te zeggen, dat ik dien vagebond niet meer voor mijnen neef erken, en dat ik het aan u en iedereen overlaat, om hem te geven wat hij verdient. Gij moogt zijn nek omdraaijen, indien gij verkiest; ik zal er mij niet aan laten gelegen liggen." — »Dat vertelsel, dat men mij hier wil wijsmaken, is dan ruchtbaar geworden?" vroeg *Sir* MULBERRY, terwijl hij zijne vuisten zamenkneep. »Overal rondgebazuind," antwoordde RALPH. »In alle clubs en koffijhuizen heeft men er over gebabbeld. Men heeft er zelfs een liedje

op gemaakt," vervolgde hij, terwijl hij den ander scherp aanzag. »Ik heb het niet hooren zingen; want gij weet wel, dat ik geene plaatsen bezoek, waar men zich met zulke gekheid bezig houdt. Het is gedrukt, naar ik hoor — niet in den handel, maar iedereen heeft het toch." — »Het is eene logen!" zeide *Sir* MULBERRY. »Ik zeg u, dat het eene logen is! Het paard werd bang." — »Men *zegt*, dat hij het bang maakte," hernam RALPH op denzelfden bedaarden toon. »Sommigen zeggen zelfs, dat hij u bang maakte. Maar *dat* is eene logen; dat weet ik wel, en heb ik hardop gezegd, zoo dikwijls ik het hoorde. Ik houd veel van vrede; maar zoo iets kan ik niet van u hooren."

Toen *Sir* MULBERRY het vermogen herkregen had, om zamenhangende woorden te uiten, boog RALPH zich voorover, met zijne *hand* achter zijn oor, en een gezigt zoo kalm, alsof al deszelfs stugge trekken van ijzer gegoten waren.

»Wanneer ik van dit vervloekte bed kan opstaan," zeide de zieke, die in het geweld zijner drift naar zijn gebroken been sloeg, »zal ik zulk eene wraak nemen, als men nog ooit gehoord heeft. Het toeval heeft hem geholpen, en hij heeft mij voor een paar weken eene gedachtenis gelaten; maar ik zal hem eene gedachtenis geven, die hij tot aan zijn graf zal mededragen. Ik zal hem neus en ooren afsnijden — ik zal hem lam slaan — ik zal hem verminken voor zijn geheel leven. Ja, ik zal meer doen: ik zal zijn lief zustertje, dat puikje van kuischheid...." Mogelijk steeg zelfs RALPH op dit oogenblik *zijn koud* bloed in het gezigt; mogelijk bedacht *Sir* MULBERRY, dat RALPH, hoewel hij thans een schurk en een woekeraar was, toch zeker als kind eens zijne armen om den hals van haren vader had geslagen. Hij brak af, en terwijl hij zijne geslotene vuist ophief, bevestigde hij de gesmoorde bedreiging met een ijselijken vloek.

»Ik gevoel wel," zeide RALPH, na eene poos stilzwijgens, »het moet u kwellen, dat gij, die zulk een *roué*, zulk een voorvechter zijt, van een baardeloozen jongen zulk een neep hebt gekregen." *Sir* MULBERRY wierp hem eenen gramstorigen blik toe; maar RALPH had zijne oogen op den grond gevestigd, en scheen in gedachten verzonken.

»Een halfwassen knaap," vervolgde RALPH, »tegen een man, wiens zwaarte alleen genoeg zou zijn, om hem te verpletteren,

om niet te spreken van zijne bekwaamheid in... Ik heb immers wel?" vroeg hij, terwijl hij zijne oogen opsloeg; » gij zijt immers voorheen een bokser van beroep geweest?" — De zieke maakte eene ongeduldige beweging, welke RALPH voor een teeken van toestemming verkoos te houden. — » Ja," vervolgde hij, » ik dacht het wel. Dat moet geweest zijn, voordat ik met u bekend raakte; maar ik wist wel, dat ik mij niet vergiste. Hij is ligt en vlug, naar ik meen; maar dat kon hem weinig voordeel op u geven. Het was geluk en toeval. Dien schooijer loopt het altijd mede." — » Als ik weêr beter ben, zal hij het tegendeel ondervinden," zeide *Sir* MULBERRY. » Hij moge vlugten waar hij wil." — » Vlugten?" hernam RALPH snel. » Daar denkt hij niet aan, mijn goede heer! Hij is hier — hier in *Londen*. Hij gaat uit en in, alsof hem niets deerde. Men zou zeggen, dat hij u wilde afwachten. Ik zweer," vervolgde RALPH, terwijl zijn gezigt betrok, en zijn wrok, nu hij aan de tegenwoordige gunstige omstandigheden van NICOLAAS dacht, voor de eerste maal de overhand op hem kreeg, » als wij maar in een land woonden, waar men zulks met veiligheid doen kon, zou ik eene goede som geven, om hem de keel te laten afsnijden, en hem tot aas voor de honden te laten werpen."

Toen RALPH, eenigzins tot verwondering van zijnen ouden bekende, in deze uitdrukkingen zijne vriendschappelijke gezindheid jegens zijnen neef had ontboezemd, en zijn hoed opnam, om te vertrekken, trad juist *Lord* VERISOPHT binnen.

» In des duivels naam, HAWK!" zeide de jongman, » waarover hebt gij toch met NICKLEBY gepraat? Ik heb nog nooit zulk een heidensch leven gehoord. Krak, krak, krak! Boe, boe, boe! Waar was het toch over?" — » *Sir* MULBERRY heeft zich driftig gemaakt, *Mylord!*" antwoordde RALPH, met eenen blik naar het bed. — » Niet over geld, hoop ik?" hernam *Lord* VERISOPHT. » Er is toch geene zwarigheid, NICKLEBY?" — » Volstrekt niet, *Mylord!*" antwoordde RALPH. » Over geldzaken zijn wij het altijd eens. *Sir* MULBERRY herinnerde zich de oorzaak van...."

RALPH behoefde niet voort te gaan; ja, dit werd hem zelfs onmogelijk gemaakt; want *Sir* MULBERRY nam hem het woord uit den mond, en braakte een vloed van smaadredenen en dreigementen tegen NICOLAAS uit, waarbij zijne vorige gezeg-

den bijna zachtzinnig waren. RALPH, die geen gewoon opmerker was, verwonderde zich, dat het voorkomen van *Lord* VERISOPHT — die eerst, als een echte fat, met de grootste *nonchalance* zijn haar had opgestreken — terwijl *Sir* MULBERRY zoo uitvoer, eene groote verandering onderging. En nog meer verwonderde het hem, dat de jonge *Lord*, toen *Sir* MULBERRY eindelijk stilzweeg, op eenen ernstigen toon, en bijna zonder eenige gemaaktheid, verzocht, dat men nooit weder in zijn bijzijn hierover zou spreken. »Gij moogt het onthouden, HAWK!" aldus besloot hij met buitengewonen nadruk, »dat ik nooit de hand wil leenen tot eenen lafhartigen aanval op dezen jongman, of zoo iets zal toelaten, als ik het beletten kan." — »Lafhartig, *Lord* VERISOPHT?" viel zijn vriend hem in de rede. — »Ja!" zeide de jongman, terwijl hij den ander vlak in het gezigt zag. »Indien gij hem gezegd hadt wie gij waart, zijne uitdaging hadt aangenomen, en naderhand hadt bevonden, dat zijn stand u verbood met hem te duëlleren, zou het nog eene leelijke zaak zijn geweest. Maar nu hebt gij zeer verkeerd gedaan. Het was ook verkeerd van mij, dat ik niet tusschen beide kwam, en het doet mij leed. Wat u naderhand overkwam, was grootendeels toeval, en meer aan uzelven dan aan hem te wijten. Met mijne voorkennis zal niemand hem daarom lagen leggen." Hiermede draaide hij zich om; maar voordat hij de deur bereikt had, keerde hij terug, en zeide met nog grooteren ernst dan te voren: »Ik geloof thans op mijn woord van eer, dat de zuster even deugdzaam en zedig als schoon is; en van den broeder zeg ik, dat hij niets anders deed, dan hetgeen hij als haar broeder behoorde te doen; en met hart en ziel wenschte ik, dat slechts één van ons allen zich met zooveel eer van de zaak had afgemaakt, als hij gedaan heeft."

Dit zeggende, verwijderde *Lord* FREDERIK zich uit het vertrek, waarin hij RALPH en *Sir* MULBERRY in eene zeer onaangename verbazing achterliet.

»Is dit uw leerling?" vroeg RALPH fluisterend. »Of heeft hij bij een dominé op een dorp school gelegen?" — »In het begin hebben die kinkels wel meer zulke kuren," antwoordde *Sir* MULBERRY, terwijl hij op zijne lippen beet en naar de deur wees. »Laat hem maar aan mij over."

RALPH wisselde eenen gemeenzamen blik met zijnen ouden

bekende — want deze onrustbarende verrassing had hem op eens weder vertrouwelijk doen worden — en ging daarop langzaam en peinzend naar huis.

XL.

SMIKE ONTMOET EEN OUDEN BEKENDE.

Terwijl in de kamer van *Sir* MULBERRY het in het vorige hoofdstuk medegedeeld gesprek gevoerd werd, en lang voordat het was ten einde gebragt, had de omnibus Jufvrouw LA CREEVY en haren geleider afgezet, en waren deze aan haar huis gekomen. De goedhartige schilderes wilde SMIKE volstrekt niet laten vertrekken voordat hij iets tot hartsterking had gebruikt; en dit was de reden, dat hij veel langer vertoefde dan hij voornemens was geweest, zoodat het reeds vrij donker was geworden, toen hij zich weder op weg naar huis begaf. Er was geen gevaar, dat hij verdwalen zou; want hij was bijna dagelijks met NICOLAAS naar de *City* gegaan en alleen teruggekeerd. Zeer gerust nam hij derhalve afscheid van Jufvrouw LA CREEVY; en, met veel complimenten aan Jufvrouw NICKLEBY en KAATJE beladen, stapte hij tamelijk welgemoed voort. Nu en dan bleef hij stilstaan, om naar een bijzonder fraaijen winkel te kijken, draafde dan weder een eind voort, en bleef weder staan kijken, gelijk elke eenvoudige boerenknaap zou gedaan hebben.

Hij had eene poos voor het venster van eenen goudsmid gestaan, en stelde zich voor, hoe blijde hij zou zijn, als hij eens wat van die kostbare sieraden kon koopen en tot een present naar huis medenemen, toen de klok half negen sloeg. Dit geluid bragt hem tot zichzelven; hij spoedde zich voort, en had juist den hoek eener dwarsstraat bereikt, toen hij zich van achteren voelde vasthouden, met een zoo geweldigen ruk, dat hij een lantarenpaal moest grijpen, om niet te vallen. Op hetzelfde oogenblik klemde een kleine jongen zich aan zijn been vast, en een schelle kreet van: » Daar is hij, vader! Hoezee!" galmde hem in de ooren.

SMIKE kende die stem maar al te wel. Hij zag wanhopig om zich heen, en huiverde. Mijnheer SQUEERS had hem met

het handvatsel van zijn paraplui aan den kraag van zijn rok gehaakt, en trok met alle magt aan het andere einde. De zegekreet kwam uit de keel van den jongen heer WACKFORD, die, zonder zich aan het schoppen en worstelen van SMIKE te bekreunen, zijne prooi met de koppigheid van eenen bulhond vasthield. SMIKE zag dit alles met eenen enkelen blik; en die blik deed hem zoo geweldig schrikken, dat hij volstrekt geen geluid kon geven.

»Dat is een fortuintje!" riep Mijnheer SQUEERS uit, die langzamerhand zijnen paraplui inpalmde, en niet loshaakte, voordat hij SMIKE stevig bij zijn kraag had gegrepen. »Dat is een fortuintje! WACKFORD! roep spoedig eene koets." — »Eene koets, vader?" — »Ja, eene koets," antwoordde SQUEERS, die zich verlustigde met zijne prooi te beschouwen. »Het kan mij niet schelen hoeveel het kost. Wij zullen hem in eene koets zetten." — »Wat heeft hij gedaan?" vroeg een metselaar met zijn kalkbak, tegen wien SQUEERS in zijne drift was aangeloopen. — »Alles," antwoordde SQUEERS; »alles. Weggeloopen — deelgenomen in een moordkomplot tegen zijn meester — er is niets zoo slecht te bedenken, of hij heeft het gedaan. O welk een fortuintje!"

De man zag beurtelings SQUEERS en SMIKE aan; maar het weinige verstand, dat de arme jongen bezat, was geheel verbijsterd. De koets kwam; WACKFORD sprong er in; SQUEERS duwde zijne prooi naar binnen, volgde terstond, en haalde de glazen op. De koetsier klom op den bok en reed langzaam weg, terwijl de opgemelde en nog een ander metselaar, benevens eene oude appelvrouw en een straatjongen, die de eenige getuigen van dit tooneel waren geweest, niet wisten wat zij er van moesten denken.

Mijnheer SQUEERS had zich tegenover den ongelukkigen SMIKE nedergezet, en bleef dezen eene poos onbewegelijk aanstaren; toen scheen hij zich te bezinnen, en gaf zijn ouden leerling eenige muilperen, bij afwisseling regts en links. »Het is geen droom," zeide SQUEERS: »dat is zijn eigen vleesch en been; ik heb het meer gevoeld." En toen hij zich door deze proefnemingen van zijn geluk had overtuigd, schikte hij zich op zijn gemak, en wendde zich tot zijn veelbelovend zoontje. »Uwe moeder zal uit haar vel springen, als zij dit hoort," zeide hij. — »Zou ze dat, vader?" merkte de jonge heer WACKFORD aan. — »Dat wij zoo juist van pas de straat moesten uit

komen," vervolgde SQUEERS, »en ik hem zoo in eens aan mijn paraplui haakte, alsof ik hem aan een hengel had opgeslagen!" — »Maar *ik* heb hem toch bij zijn been gepakt, vader!" zeide WACKFORD. — »Dat hebt gij, beste jongen!" zeide SQUEERS, terwijl hij zijn zoontje op het hoofd tikte; »en daarvoor zult gij ook het beste buisje hebben, dat de eerste nieuwe jongen medebrengt." Mijnheer SQUEERS was thans in zulk eene goede luim gekomen, dat hij SMIKE schertsend vroeg, hoe het hem ging, welke woorden hij met een frisschen oorveeg vergezelde. — »Ik moet naar huis," zeide SMIKE, terwijl hij angstig om zich heen zag. — »Dat moet en zult gij ook," hernam SQUEERS; »en gij zult spoedig te huis zijn. Binnen eene week zit gij te *Doodenbosch-hall*, en ik zal wel oppassen, dat gij niet weder wegloopt. Waar zijn de kleêren, waarmede gij zijt weggeloopen?" — SMIKE wierp eenen blik op het goede pak kleêren, dat NICOLAAS voor hem had laten maken, en wrong zijne handen. — »Weet gij wel, dat ik u aan de galg kon brengen?" vervolgde SQUEERS. »Het is uw geluk, dat gij in de handen van een menschlievend man gevallen zijt."

Het was misschien ten bewijze zijner buitengewone menschlievendheid, dat SQUEERS zijnen paraplui opnam, en, zoo goed dit in de bekrompene ruimte gaan wilde, er SMIKE mede begon af te rossen. De arme jongen kroop in een hoek van de koets in elkander; hij was versuft en verbijsterd. Dat hij in staat zou zijn, om alleen de handen van den alvermogenden SQUEERS te ontsnappen, nu hij geen vriend had, om hem te helpen of te raden, kwam hem thans even min in de gedachten, als in al de droevige jaren, welke hij vóór de komst van NICOLAAS in *Yorkshire* had doorgebragt.

Eindelijk hield het rijtuig stil voor een huis in eene der pasgebouwde buitenwijken van *Londen*. Het was de woning van Mijnheer SNAWLEY, den deftigen, stemmigen winkelier, die, gelijk de lezer zich wel zal herinneren, en wij in het begin dezer geschiedenis verhaald hebben, zijne twee stiefzoontjes aan de zorg van Mijnheer SQUEERS had toevertrouwd. Deze laatste had in dit huis eene kamer gehuurd, dewijl hij langer dan anders meende te vertoeven, en de waard uit *de Moorkop*, die den eetlust van den jongen heer WACKFORD bij ondervinding kende, dezen niet langer voor half geld den kost wilde geven.

»Hier zijn wij," zeide SQUEERS, terwijl hij SMIKE het voorkamertje binnenstiet, waarin SNAWLEY met zijne vrouw aan het avondmaal zat. »Hier is die landlooper, die galgebrok, die muiter, dat monster van ondankbaarheid!" — »Wat? Die jongen, die weggeloopen was?" vroeg SNAWLEY. — »Die zelfde jongen," antwoordde SQUEERS, terwijl hij SMIKE met zijne vuist dreigde. »Als er geene dame bij was, zou ik — maar ik zal hem wel vinden." Daarop verhaalde hij, waar, wanneer en hoe hij den weglooper had betrapt. »Ik ben de weldoener van dien jongen geweest. Ik heb hem gevoed, gekleed en onderwezen. Ik was zijn vaderlijke vriend, mijne vrouw zijne moeder, en de kleine WACKFORD zijn broeder. En hoe heeft hij dat alles beantwoord?" — »Waar zou hij al dien tijd geweest zijn?" vroeg SNAWLEY. — »Waar zijt gij al dien tijd geweest? Zijt gij bij dien duivelschen NICKLEBY gebleven?" bulderde SQUEERS SMIKE toe.

Maar geene dreigementen, stompen of klappen konden SMIKE eene syllabe tot antwoord op deze vraag afpersen; want hij had besloten liever in de rampzalige gevangenis, waarin hij zeker weêr zou worden opgesloten, te sterven, dan het geringste te zeggen, waardoor hij zijn eenigen waren vriend in ongelegenheid zou kunnen brengen. Hij herinnerde zich, dat NICOLAAS hem, toen zij uit *Yorkshire* vertrokken, het stilzwijgen over hetgeen er voorheen met hem was voorgevallen had opgelegd; en een verward en duister denkbeeld, dat zijn weldoener, door hem mede te nemen, eene zware misdaad had begaan, en daarvoor vreeselijk zou kunnen gestraft worden, had niet weinig bijgedragen, om hem in zijnen tegenwoordigen toestand van bedwelmende verslagenheid te brengen.

Deze gedachten — indien men zulke duistere wanbegrippen, als thans door zijne zwakke hersenen dwaalden, den naam van gedachten kan geven — vervulden den geest van den armen SMIKE, en maakten hem doof voor al wat men tegen hem zeide. Toen SQUEERS zag, dat hij niet vorderde, bragt hij zijnen gevangene naar eene kleine achterkamer op de bovenste verdieping, en liet hem alleen, nadat hij de schoenen en den rok van den armen jongen had medegenomen en de deur van buiten had gesloten, uit vrees dat zijn slagtoffer moeds genoeg zou kunnen verzamelen, om eene poging aan te wenden om te vlugten.

Wat SMIKE in zijne eenzaamheid dacht, en hoe benaauwd het hem om het hart werd, wanneer hij zich zijn laatst verblijf en de goede menschen, met welke hij daar leefde, herinnerde, is niet te beschrijven. Om den geest voor zulk een zwaren slaap voor te bereiden, moet deszelfs ontwikkeling in den kinderlijken leeftijd door mishandelingen en barbaarschheid worden gestuit; hij moet jaren van lijden en ellende hebben doorleefd, door geenen straal van hoop verlicht; het hart, dat zoo vatbaar was voor liefde en gevoel, moet ten laatste verstijfd zijn. Donker moet wel de korte dag zijn geweest en naargeestig de lange schemering, die zulk eenen verstandsnacht voorafgaat, als over den armen SMIKE was neêrgedaald.

Er waren wel stemmen, die hem zelfs nu nog hadden kunnen doen ontwaken; maar hun streelende klank kon daar niet doordringen; en toen de ongelukkige in bed kroop, was hij hetzelfde botte, bloohartige, hopelooze schepsel, als toen NICOLAAS hem voor het eerst in *Doodenbeeck-hall* aantrof.

XLI.

SMIKE ONTMOET NOG EEN OUDEN BEKENDE.

De nacht, dien de arme SMIKE grootendeels met weenen had doorgebragt, had voor eenen helderen, fraaijen zomerochtend plaats gemaakt, toen eene der diligences, die uit het noorden van *Engeland* was gekomen, digt bij het postkantoor stilhield. Een man, die er frisch en jeugdig uitzag, en, naar zijne kleeding te oordeelen, een welgesteld landman scheen te zijn, klom van den top der diligence, en hielp vervolgens twee vrouwen uit het rijtuig. Het waren onze oude bekenden, JOHN BROWDIE, met MATILDA PRICE, die thans Juffrouw BROWDIE heette, en FANNY SQUEERS. Het jonge vrouwtje zag er allerliefst uit, en stak niet weinig af bij FANNY, wier overdreven opschik, door het hotsen van het rijtuig verkreukt en verhaspeld, haar bovendien eene tamelijk bespottelijke vertooning deed maken. Het gezelschap, dat een gedeelte van den vorigen dag, en den geheelen nacht, op de diligence had doorgebragt, liet zich den weg naar *de Moorkop* wijzen, en begaf zich, toen zij in dat logement waren aange-

komen, onmiddellijk ter rust. Tegen den middag kwamen zij weder te zamen, en zetteden zich aan een ontbijt, dat John Browdie had besteld, en zeer wel voor een stevig middagmaal had kunnen doorgaan. Fanny was een weinig uit haar humeur, dewijl zij gehoord had, dat haar vader niet in *de Moorkop* logeerde. Hij kwam er evenwel dagelijks, en men kon hem binnen weinig tijds verwachten. Het duurde ook niet lang, of men zag Mijnheer Squeers met zijn weelbelerend zoontje aankomen.

»Wie zou dat gedacht hebben!" zeide Mijnheer Squeers, nadat hij het gezelschap had gegroet. — »Ja, wie zou het gedacht hebben, vader!" antwoordde zijne dochter spijtig: »maar gij ziet, Matilda *is* eindelijk getrouwd." — »En ik zei, dat wij *Londen* eens moeten gaan zien," sprak John Browdie met een vollen mond. — »Dat is een van die dingen, die jonge lieden doen, als zij pas getrouwd zijn," hernam Squeers, »en waarmede zij hun geld opmaken. Het zou beter zijn, als zij het bewaarden, om hunne kinderen eene goede opvoeding te geven. Men maakt er spoedig in; dat weet ik bij ondervinding." — »Wilt gij eens medproeven?" vroeg John. — »Ik dank u," antwoordde Squeers; »maar als gij voor Wackford wat lekkers hebt.... Geef hem geen bord; anders zouden zij misschien een persoon meer rekenen, en zij winnen genoeg op dat goed. Als gij den knecht hoort komen, jongen! steek het dan in uwen zak; hoort gij?" — »Ja, vader!" antwoordde de gehoorzame zoon. — »Nu," zeide Squeers, zich tot zijne dochter keerende, »nu is het uwe beurt om te trouwen. Gij moogt u wel wat haasten." — »O! ik heb geen haast," antwoordde Fanny bits. — »Niet, Fanny?" vroeg hare vriendin schalkachtig. »Neen, Matie!" antwoordde Fanny, terwijl zij met geweldige drift haar hoofd schudde. »Ik — ik kan wel wachten." — »Dat kunnen de vrijers ook, naar het schijnt," hernam Jufvrouw Browdie. — »Ik *lok* hen niet," zeide Fanny. — »Neen," antwoordde hare vriendin; »daar spreekt gij de waarheid."

De spottende toon van dit antwoord zou misschien tot een vinnig wederantwoord van Fanny aanleiding hebben gegeven, wier altijd netelig humeur thans nog onhandelbaarder was door de herinnering van hare mislukte pogingen om John in haar net te krijgen, en misschien zou er een hooggaande twist

zijn ontstaan, indien SQUEERS het gesprek niet op een ander onderwerp had gebragt.

»Raadt eens!" zeide hij: »wien denkt gij, dat ik met WACKFORD ben tegengekomen en vastgehouden heb?" — »Toch niet Mijnheer..." FANNY was buiten staat om den naam uit te spreken; maar Jufvrouw BROWDIE deed het voor haar, en vervolgde: »NICKLEBY?" — »Neen," antwoordde SQUEERS; »maar gij zijt er toch digt bij." — »Gij meent SMIKE toch niet?" riep FANNY uit, terwijl zij in hare handen klapte. — »Zeker meen ik hem," antwoordde haar vader. »Ik heb hem achter slot." — »Wat!" zeide JOHN BROWDIE, terwijl hij zijn bord wegschoof. »Dien armen — dien verwenschten schobbejak? Waar zoo?" — »In de achterbovenkamer van het huis, waar ik logeer," antwoordde SQUEERS. — »Ha, ha, ha!" schaterde JOHN. »Dat is knap, meester! Dat is knap. Daar wensch ik u geluk meê." — Ja!" zeide SQUEERS, die bijna zijn evenwigt had verloren door den stomp, dien de forsche buitenman hem uit de grap op zijne borst had gegeven, »ik dank u. Doe het niet weêr. Ik weet wel, gij meent het goed; maar het komt wat gevoelig aan." — »Maar vertel toch eens, hoe het eigenlijk gebeurd is, man!" zeide JOHN, terwijl hij zijn stoel naderbij schoof.

SQUEERS begon nu zijn verhaal, dat voor het ongeduld van JOHN veel te langzaam scheen voort te gaan; en toen hij gedaan had, zeide hij: »Uit vrees, dat hij mij weêr door de vingers mogt slippen, heb ik tegen morgenochtend drie plaatsen op de diligence besteld, en eenen zaakwaarnemer opgezocht, om mijne aangelegenheden hier af te doen. Het is daarom zeer gelukkig, dat gij van daag gekomen zijt; anders zoudt gij ons niet meer gevonden hebben; en zoo gij van avond geen thee komt drinken, vrees ik, dat gij ons vóór ons vertrek niet meer zien zult." — »Goed, meester!" antwoordde JOHN. »Ik kom, al was het twintig mijlen ver." — »Zoudt gij waarlijk komen?" hernam SQUEERS, die niet verwacht had dat zijne uitnoodiging zoo gul zou worden aangenomen, of haar anders misschien niet zoo spoedig zou gedaan hebben. JOHN verzekerde hem, dat hij om zes uur bij hem zou zijn, en kort daarna nam SQUEERS met zijn zoontje afscheid.

Gedurende het overige van den dag was Mijnheer BROWDIE in eene zeer zonderlinge stemming; telkens borst hij in een

schaterend gelach uit, en liep dan naar buiten, om alleen uit te lagchen. Hij was behalve dat zeer onrustig: hij liep gestadig heen en weêr, knipte met zijne vingers, en maakte allerlei luchtsprongen; in één woord, hij stelde zich zoo wonderlijk aan, dat FANNY zich verbeeldde dat hij op weg was om stapelgek te worden, en, na hare lieve MATILDA gewaarschuwd te hebben, dat zij niet moest ontstellen, deze haar vermoeden mededeelde. Jufvrouw BROWDIE scheen zich echter niet ongerust te maken, en zeide, dat zij hem wel meer zoo had gezien; dat hij naderhand zeker wel ziek zou worden, maar dat het geene kwade gevolgen zou hebben, en het daarom best was hem maar te laten begaan.

Het gevolg bewees, dat zij gelijk had; want toen zij des avonds in de voorkamer van Mijnheer SNAWLEY bij elkander zaten, en het juist donker begon te worden, werd JOHN op eens zoo ongesteld en duizelig, dat allen er van schrikten. Zijne vrouw was de eenige, die genoeg tegenwoordigheid van geest bezat, om te zeggen, dat, als met hem op het bed van Mijnheer SQUEERS wilde brengen, en een paar uren laten liggen, zijne ongesteldheid even spoedig zou verdwijnen, als zij was ontstaan. Niemand kon weigeren om dit eenvoudig middel te beproeven, voordat men om eenen doctor zond. JOHN werd derhalve met groote moeite naar boven gebragt; want hij was geweldig zwaar, en tuimelde geregeld twee trappen af, wanneer het gelukt was hem er drie op te trekken. Toen men hem in het bed had gelegd, liet men hem aan de zorg zijner vrouw over, die na verloop van korten tijd weder in de voorkamer verscheen, en de geruststellende tijding bragt, dat hij in slaap was gevallen.

Doch in plaats van te liggen slapen, zat JOHN op dat oogenblik met een zeer rood gezigt overeind in het bed, en propte een hoek van het kussen in zijnen mond, om te beletten, dat hij zijn lagchen uitschaterde. Toen hij bedaard was, trok hij zijne schoenen uit, sloop naar de kamer, waarin de gevangene was opgesloten, draaide den sleutel om, die in het slot was blijven steken, snelde binnen, en hield met zijne groote hand SMIKE den mond digt, voordat deze geluid kon geven.

»Wat weêrga! Kent ge me niet, jongen?" fluisterde JOHN den ontstelden SMIKE toe. »Ik ben BROWDIE, die u tegenkwam,

toen de schoolmeester zoo'n pak slaag had gekregen." — »Ja, ja!" zeide Smike. »Och, help mij!" — »U helpen?" hernam John, die, zoodra Smike zooveel gezegd had, hem den mond weder digthield. »Als gij zulk een onnoozele stumper niet waart, zoudt gij geene hulp noodig hebben. Waarom zijt gij hier gekomen?" — »Hij heeft mij medegenomen," klaagde Smike. — »Medegenomen?" hernam John. »Waarom hebt gij zijn laatste oog niet blind geslagen, of niet op den grond gaan liggen, en moord en hulp geschreeuwd, dan zou hij zich uit vrees voor de policie hebben weggepakt. Toen ik zoo oud was als gij, zou ik wel een dozijn zulke kerels van mijn lijf hebben gehouden. Maar ik moest u liever beklagen dan bespotten," vervolgde hij op een medelijdenden toon; »gij zijt ongelukkig genoeg." Smike wilde spreken; maar Browdie kwam hem weder voor. »Spreek geen woord," zeide hij, »voordat ik het u zeg."

Daarop haalde John een schroevendraaijer uit zijn zak, en nam op eene zeer behendige manier het slot van de deur af, dat hij vervolgens met het gebruikte werktuig op den grond legde. »Ziet gij?" zeide John: »dat hebt gij gedaan. Maak nu, dat gij weg komt!"

Smike staarde hem wezenloos aan, alof hij zijne meening niet kon begrijpen. »Maak dat gij weg komt," herhaalde John haastig. »Weet gij niet waar gij woont? Weet gij het? Goed! Zijn die kleêren van u, of van den schoolmeester?" — »Van mij," antwoordde Smike, toen John hem naar eene andere kamer duwde, en hem een rok en een paar schoenen wees, die op een stoel lagen. »Trek ze dan aan," zeide John, terwijl hij den vlugteling met overhaasting hielp aankleeden. »Volg mij nu; en wanneer gij buiten de deur zijt, sla dan regts af, dan zullen zij u niet zien voorbijgaan." — »Maar.... maar... hij zal mij hooren, als ik de deur toetrek!" zuchtte Smike, die over zijn geheel ligchaam beefde. — »Laat de deur dan open," antwoordde John: »gij zijt toch niet bang, dat de schoolmeester koude zal vatten, hoop ik?" — »Ne — neen!" antwoordde Smike, terwijl zijne tanden op elkander klapperden. »Maar hij heeft mij al eens teruggehaald, en hij zal mij weder vasthouden. Dat zal hij zeker." — »Dat zal hij niet," hernam John ongeduldig. »Zie! Ik wil dit liefst als een goed buurman in het vriendelijke doen, en hem laten

denken, dat gij u alleen hebt weggepakt; maar als hij de kamerdeur uitkomt voordat gij buiten zijn bereik zijt, mag hij den Hemel bidden om genade voor zijne ribben, want bij mij zullen zij geene genade vinden. Indien hij het kort naderhand ontdekt, zal ik hem een verkeerden weg wijzen. Maar zoo gij u goed houdt, kunt gij lang te huis wezen, voordat hij bemerkt, dat gij weg zijt. Kom!"

Smike, die van deze woorden juist genoeg begreep, om in te zien, dat John dit zeide, om hem aan te moedigen, maakte zich gereed, om hem met wankelende schreden te volgen, toen deze hem in het oor fluisterde: »Zeg den jongen meester, dat ik met Matilda Price ben getrouwd, — dat hij mij in *de Moorkop* vinden kan, en dat ik niet jaloersch op hem ben. Ik meen te barsten, als ik aan dien avond denk! Mij dunkt, ik zie hem daar nog zitten, met die dunne boterhammetjes voor zich!"

Deze herinnering kwam eigenlijk wat ongelegen; want John was op het punt, om in een luid geschater uit te barsten. Hij bedwong zich echter nog gelukkig in tijds, sloop, terwijl hij Smike medetrok, zachtjes den trap af, plaatste zich vlak voor de kamerdeur, om den eersten, die er uit mogt komen, tegen te houden, en gaf den gevangene een wenk, om zich weg te maken. Toen Smike zoo ver gekomen was, wachtte hij op geen tweede bevel. Hij opende voorzigtig de straatdeur, wierp een blik, waaruit eene mengeling van dankbaarheid en angst sprak, op zijnen bevrijder, en snelde voort naar den kant, die hem was aangewezen.

De goedhartige John bleef eenige minuten op zijnen post staan; maar toen hij bevond, dat het gesprek in de kamer niet werd afgebroken, sloop hij ongemerkt weder naar boven, en bleef een vol uur lang in het portaal staan luisteren. Toen alles stil bleef, wierp hij zich weder in het bed van Mijnheer Squeers, trok het dek over zijn hoofd, en lachte totdat hij bijna stikte.

DE KLUIZENAAR VAN OBERZELL.

(*Naar het Engelsch van* G. P. R. James.)

Ik heb den winter bereikt — den donkeren, treurigen, hopeloozen winter des ouderdoms, waarop geene lente volgt met warmte en bloemen, welke het verlangend oog der hoop vrolijk te gemoet ziet.

Ik heb den winter bereikt — den kouden, guren, naargeestigen winter des ouderdoms; maar die winter is niet gevolgd op een leven, dat naar een langen, zonnigen zomerdag gelijkt, met eenen kalmen, zachten avond, die aan den vrolijken disch, onder gestadig afwisselend genot, zoo lang wordt gerekt, totdat de verzadigde en vermoeide geest het uur van rust ziet naderen, met eene blijde hoop op eenen verkwikkenden slaap, aan welks einde een andere dag, even vol vreugde en genot, moet beginnen.

De tijd vergrijst het haar en verduistert het oog; de tijd kromt den sterken rug en verslapt de krachtige spieren; de tijd verzwakt het geheugen en verdooft de verbeelding. Is het de tijd, die de hoop en het gevoel heeft uitgebluscht, welke eenmaal dit verstijfde hart deden kloppen? Is het de tijd, die het verledene tot een vreeselijken chaos van donkere herinneringen, de toekomst tot een droom vol ijselijke schrikbeelden heeft gemaakt? — Helaas, neen! De tijd heeft mijne forsche leden verzwakt, de zwarte lokken, die in mijne jeugd om mijn voorhoofd zwierden, doen vergrijzen, het heldere oog verduisterd, dat eens in de zon kon staren, de hand doen beven en het hoofd doen zinken. Al het verval, dat de tijd den mensch aanbrengt, heeft hij mij aangebragt; maar hij heeft mij al de zegeningen onthouden, welke de slagen zijner strenge, verwoestende hand verzachten. Hij heeft geene ijselijke herinnering van het verledene uitgewischt, geene smart gelenigd, geenen last verligt, geen naberouw gestild, geene hoop aangekweekt; hij heeft mij zelfs zijne wreede weldaad, den dood, onthouden. Mijn leven voortslepende, voorbij den

eindpaal, die den mensch gezet is, schijn ik steeds een einde te naderen, dat ik niet bereiken kan; en alsof het lijden mijner ziel mijn ligchaam eene onvergankelijke kracht had medegedeeld, is het verval van mijn sterfelijk deel even langzaam als dat der duistere gewelven, die ik bewoon.

Ik kan mij den tijd herinneren, toen die rijzige olmboom, die de bron bij de poort der abdij overschaduwt, nog eene scheut was, niet langer dan mijn wandelstaf. Ik kan mij herinneren, dat die ijzeren ketting, nu uitgesleten en door roest aangetast, waarmede de beker aan den steen is vastgeklonken, nieuw en blinkend uit de handen van den werkman kwam. Maar de tijd, die den boom eenen statigen wasdom heeft geschonken, heeft mij langzamer doen verkwijnen dan hij is opgegroeid; en hoewel het verdriet mijn hart feller heeft geknaagd, dan de roest die keten, vrees ik, helaas! dat lang nadat de schakels doorgebroken zijn en de beker op den grond gevallen is, de slepende keten der uren nog voor mij bestaan zal, en deze vermoeide ziel nog aan eene wereld zal gebonden zijn, waarvan zij walgt.

Luister! want mijne geschiedenis kan anderen waarschuwen. Voor mij is het niet smartelijk haar te verhalen; want elke gebeurtenis der verloopene jaren staat mij elk oogenblik van mijn leven zoo duidelijk voor oogen, als toen zij werkelijk plaats had. Het verledene — het verschrikkelijke verledene — is voor mij hetzelfde als het tegenwoordige; de wroeging knaagt zonder ophouden.

Ik herinner mij den tijd, toen ik nog een onbezorgd kind was, en de dartele kamermeisjes van mijne moeder met mijne krullende lokken speelden, en zeiden dat ik het liefste kind was, dat zij ooit gezien hadden. »Jammer, dat hij de oudste niet is," zeiden zij dan.

Ik herinner mij, dat ik in die vroege lente des levens op den schoot mijner moeder zat, en in de vriendelijke oogen zag, waaruit mij een glans van moederliefde bestraalde. Het staat mij nog voor, dat ik die oogen van mij op mijnen ouderen broeder zag zwerven, en eenen zucht hoorde, hoewel een glimlach om hare lippen speelde.

Ik herinner mij, hoe ik, in dien leeftijd vol woelige drift, naast het paard van mijn vader liep, toen hij uitreed, om zich naar het leger van den Keizer te begeven, dat tegen

Frankrijk te veld zou trekken; en het heugt mij nog, dat hij zich tot mij nederboog, en mij een frisschen, knappen jongen noemde.

Ik herinner mij, hoe ik, in dien tijd, waarin de kinderlijke eerzucht begint te ontwaken, in alle uitspanningen en ligchaamsoefeningen met mijnen broeder wedijverde, die drie jaren ouder was dan ik, en met trotsche vreugde gevoelde, dat ik niet zoo ver bij hem ten achter was, als het verschil onzer jaren kon doen vermoeden. Evenwel was dit een wedijver zonder nijd. Ik had mijnen broeder lief; ik had hem waarlijk lief; want er waren oogenblikken, waarin hij mij vriendelijk bejegende, — waarin hij voor zijn kleinen speelmakker eene genegenheid aan den dag legde, die het warmste gevoel van mijn hart deed ontwaken. Anders was hij, zelfs als kind, driftig en grillig; het was zijn lust iemand te bespotten of te kwellen, en het bekommerde hem niet, of hij een ander beleedigde of krenkte. Hij was oploopend en trotsch, maar dapper en edelmoedig; en dikwijls trachtte hij eene beleediging door eene reeks van vriendschapsblijken te doen vergeten.

Ik had hem lief; en ik zie hem nog voor mij, met zijne sprekende trekken en breedgebouwde gestalte, gelijk hij voor mijnen vader stond, en voor mij om een of ander verlof of geschenk verzocht; en ik wist, dat hij dit deed, om een vroeger onvriendelijk woord of krenkende scherts te doen vergeten. Doch ik moet niet langer bij enkele herinneringen vertoeven, maar mijne geschiedenis als een aaneengeschakeld verhaal voordragen, om te toonen hoe het eene ongeluk uit het andere voortkwam.

Van kinderen groeiden wij op tot knapen, en werden door bekwame meesters in alles onderwezen, wat voor onzen ouderdom gepast was. Ik geloof, dat ik meer vatbaarheid bezat om te leeren dan hij, ten minste waren mijne vorderingen grooter; maar hij deed geene moeite om mij gelijk te blijven, en misschien was het zijn gebrek aan naijver, dat mij boven hem deed uitmunten. Hij verachtte alle vakken van kennis, die het verstand alleen bezig houden; hij meende, dat die alleen voor monniken, schoolmeesters of regtsgeleerden gepast waren, wezens, op welke hij met smaad nederzag; en hij liet ze aan mij over, daar ik, door het noodlot, dat mij later dan mijn broeder had doen geboren worden, bestemd was om

eenmaal het geestelijk gewaad aan te nemen, en de rijke prebenden te erven, waarover mijn geslacht kon beschikken. In deze vakken trachtte hij derhalve niet met mij te wedijveren. De spitsvondigheden der redeneerkunde noemde hij te regt een misbruik van het verstand. Van de schoonheden der oude letterkunde, de onsterfelijke werken der Grieken en Romeinen, had hij geen begrip of gevoel. Voor de staatkunde koesterde hij eenigen eerbied; ook maakte hij eenig werk van die wetenschappen, welke het verstand oefenen en scherpen, terwijl zij de verbeelding ongestoord laten slapen.

Gevoel en verbeelding waren mijn deel, en al wat haar bezig hield bezat schoonheid in mijne oogen. De nalatenschap van het oude *Griekenland* en *Rome*, de gedichten der troubadours, de kunstelooze gezangen onzer landlieden, de vreemde legenden en overleveringen van rivieren, kasteelen en bosschen — dat alles verrukte mij. De welsprekendheid vervoerde mij bovenal. Hoe boog zich mijne ziel voor den invloed dier onweêrstaanbare magt! hoe werd ik medegesleept door het vermogen der groote redenaars uit den ouden tijd! hoe dikwijls vergat ik, terwijl ik mij over de bladen heen boog, waarin hun geest scheen te leven, mijnen tijd en mijn land, en deden dezelfde aandoeningen mij beven, welke eenmaal het *Forum* of den *Areopagus* bezielden!

Maar hierin bestond onze geheele bezigheid niet. De zonen van een vorstelijk edelman, uit een trotschen krijgshaftigen stam, in een land waar vijandelijkheden even gewoon waren tusschen de verschillende vorsten van hetzelfde rijk, als tusschen dat rijk en buitenlandsche magten, moesten ook in den wapenhandel en andere ligchaamsoefeningen onderwezen worden. Niet alleen aan mijn broeder liet mijn vader dit onderrigt mededeelen, maar ook aan mij; aan mij, hoewel ik voor de kerk bestemd was, liet hij eene opvoeding geven, die geschikt was om mij met tegenzin voor mijn toekomstigen stand te vervullen. Het is waar, dat de geestelijken, vooral in ons land, dikwijls genoodzaakt waren om het zwaard te trekken, en gewapenderhand die regten te verdedigen, welke zij door welsprekendheid of regtvaardigheid niet genoegzaam konden handhaven. Nogtans werd mijn natuurlijke afkeer van den stand, waartoe anderen mij bestemd hadden, op eene onvoorzigtige wijze vergroot door dit onderrigt in al de verlustigingen en uitspan-

ningen, waarin de gezonde jongeling met zooveel lust en ijver de vlugge leden oefent. Het schermen, tournooijen en schijfschieten, het paardrijden, springen, worstelen en zwemmen, wisselde onze andere meer eentoonige lessen af, en gaf mijne jeugdige leden eene kracht en vlugheid, welke mij veel beter voor het kamp dan voor het klooster geschikt maakten.

Hierbij kwam ik ook in eenen ernstigen wedstrijd met mijnen broeder. Dikwijls scheen hij geen lust te hebben tot eenige inspanning, totdat hij bemerkte, dat ik in die oefeningen, waarop hij zijnen roem droeg, hem bijna op zijde kwam; dan geraakte hij in vuur, snelde de loopbaan in, liet mij ver achter zich, en bespotte mij met pralende verachting, omdat hij mijne hoop had te schande gemaakt. Dit kwelde mij; dit was mij ondragelijk. Deze herhaalde teleurstellingen zouden mij genoeg gegriefd hebben, zonder zijne bijtende scherts en tergenden spot; maar wanneer hij mij daarmede overlaadde, borst ik dikwijls uit in eene vlaag van drift, welke hem slechts stof tot nieuwe spotternijen gaf.

Zoo verliep de tijd, totdat ik mijn veertiende jaar bereikte; zoo ontstond in onze harten een wederzijdsch gevoel, waarvan wij, indien het voornemen van mijn vader gelukt was, en wij kort daarna geheel verschillende wegen hadden ingeslagen, naderhand misschien zouden hebben gesproken, als van het gevolg eener kinderachtige jaloezij. Maar dat gevoel moest blijven bestaan en toenemen, gelijk een bergstroom, die in den zomerzonneschijn klotsend en schuimend tegen elke hindernis opbruist, doch niets beschadigt, totdat, wanneer een stortregen zich op de bergen uitstort, en duizend beken haar water in den bergstroom overgieten, de geweldige vloed hare oevers overtreedt, en, zich in de dalen uitstortende, vrede, geluk en voorspoed verwoest.

Wanneer wij achttien en vijftien jaren oud zouden zijn, moest het lot van mijn broeder en mij beslist worden, voor zoover het van de keus onzer toekomstige loopbaan zou afhangen. — Keus, zeide ik? Er bestond geene keus; anderen hadden mijnen stand reeds bepaald. Toen mijn broeder achttien jaren oud was, maakte hij zich met blijdschap gereed om mijnen vader naar het leger te vergezellen, waar hij al de levendige en woelige vermaken zou leeren kennen, die voor zijne jaren en zijn karakter gepast waren; terwijl ik, toen

slechts vijftien jaren oud, het ouderlijk huis zou moeten verlaten, om in het klooster van *Oberzell* die studiën voort te zetten, welke noodwendig waren om eene hooge kerkelijke waardigheid te bekleeden. Terwijl hij uittrok, om zich met edele, vrolijke en gelukkige jongelingen te verlustigen, en op het veld van eer naar lauweren te dingen, moest ik mijne jeugd in de duistere schaduw van een klooster begraven, hetwelk ik slechts enkele malen en voor korten tijd zou mogen verlaten, totdat ik door eene onherroepelijke gelofte aan eenen stand verbonden zou zijn, waarvoor ik mij ongeschikt gevoelde.

Terwijl de dag, waarop ik mij naar het klooster zou begeven, nog eenigen tijd verwijderd was, stelde de gezegende kracht eener jeugdige verbeelding mij in staat, om de gedachte aan mijne naderende bestemming van mij af te werpen, en het tegenwoordige te genieten, zonder bijna aan de toekomst te denken. Maar gedurende de laatste zes maanden vóór mijn vertrek naar *Oberzell* geleek ik naar den zeevaarder, van wien ik in een buitensporig verdichtsel had gelezen, en die, terwijl hij op eene stille zee voortzeilde, gewaar werd, dat de wind eensklaps was gaan liggen, maar dat zijn schip door een onbekend vermogen naar eene ontzaggelijke zwarte rots werd gedreven, die hij aan den gezigteinder flaauw boven de effene watervlakte zag te voorschijn komen. Eerst vermoedde hij niets kwaads (zoo luidde het verhaal), en hij zag rond, en verheugde zich over de zachte beweging, waarmede zijn vaartuig over die vreedzame zee heen gleed. Toen kwam de nieuwsgierigheid bij hem op, wat toch die ontzaggelijke rots mogt zijn, die hem, terwijl hij naderde, dagelijks grooter voorkwam; daarop begon hij beangst te worden, toen hij de dreigende rotsklompen duidelijk kon onderscheiden, en bevond dat het hem niet mogelijk was zijn schip te wenden; toen stond hij verstijfd van schrik, terwijl hij met toenemende snelheid naar de zwarte klippen werd heengedreven, tegen welker grondvesten hij de golven met het vreeselijkste geweld zag breken; eindelijk hief hij zijne handen ten hemel, en riep om hulp in het uur van zijnen doodangst; maar vruchteloos.

Dit was de wijze, waarop die zes maanden voor mij verliepen. Eerst wilde ik niet denken aan het lot, dat men mij had

aangekondigd; ik hoopte, dat het nog zou worden afgewend; ik verbeeldde mij, dat er iets gebeuren zou, waardoor het uitgesteld of dragelijker zou worden. Maar toen de tijd verliep, en elke dag het onvermijdelijke naderbij voerde, weigerde de verbeelding mij hare hulp, en verliet mij de hoop; elk uur vergrootte mijnen angst. Ik mijmerde over mijnen toestand; ik zocht al het treurige op van den staat, waartoe ik veroordeeld was; ik vergeleek mijn eigen lot met dat van mijnen broeder; en terwijl ik voor mijzelven eene toekomst schilderde, welker akelige duisternis door niets werd verhelderd, verbeeldde ik mij, dat zijn leven enkel genot, vrolijke werkzaamheid en genoegen zou zijn.

De uren snelden intusschen voorbij. Ik zag toebereidselen maken voor mijn vertrek; ik zag, hoe men de zwarte kleederen — treurige beelden van mijne toekomstige jaren — met ijver gereed maakte; ik zag mijne moeder weenen, wanneer zij die kleederen in het oog kreeg; en toen ik een blik uit mijn venster wierp, zag ik op het voorplein het moedige paard, waarop mijn broeder zich naar het veld zou begeven, zijne rijk gekleede pages en al den schitterenden toestel, welke zijne intrede in de edele loopbaan, die voor hem lag, luister moest bijzetten. O, hoe brandde mij het hart, wanneer ik mijzelven met mijne broeder vergeleek! Hoe wanhopig peinsde ik over den harden dwang, die mij werd aangedaan! Ik had er echter nog nooit aan gedacht om mij daartegen te verzetten; ik kende maar al te wel het onherroepelijke van zulke wreede schikkingen bij onze adellijke geslachten.

Maar het menschelijk gemoed is vol tegenstrijdigheden; en uit de wanhoop zelve spruit somtijds eene krachtige hoop. Het was in een oogenblik van diepe neêrslagtigheid, uit de overtuiging geboren, dat ik tot een leven van rampzaligheid bestemd was, toen voor de eerste maal de hoop in mij opkwam, dat ik mijn lot zou kunnen veranderen, — dat ik door bidden en smeeken mijnen vader zou kunnen bewegen, om mij een beroep te laten kiezen, dat beter met mijne inborst overeenkwam, en mij te veroorloven om te veld te trekken, al was het onder dien broeder, wiens eerstgeboorte mij van rijkdom en levensgenot had beroofd. Het was terwijl ik des nachts slapeloos op mijne legerstede lag, dat deze gedachte in mij opkwam; en zoodra de morgen daagde, stond ik op, om op

mijn vader te wachten en hem met al de welsprekendheid der wanhoop mijn verzoek voor te dragen.

Het duurde niet lang, of ik zag hem naderen. Ik openbaarde hem al mijnen afkeer van den stand, waartoe hij mij bestemde; ik toonde hem aan, hoezeer deze tegen mijne wenschen, mijne denkwijze, mijne gewoonten en mijn karakter streed. Hij hoorde mij bedaard aan; en, terwijl ik mij voor hem op de knieën wierp, smeekte ik hem, dat hij mij onder hemzelven en mijnen broeder te veld zou laten trekken, — dat hij mij eene gelegenheid zou openstellen om roem te behalen, en het hoofd van een nieuw geslacht te worden, gelijk zoovele jongere zonen gedaan hebben. Ik vroeg niet om een gedeelte van de schatten of het gebied, die voor den eerstgeborene bestemd waren; ik vroeg slechts om een paard, eene wapenrusting en mijne vrijheid; en toen hij met eenen vriendelijken glimlach zijne hand op mijn hoofd legde, verbeeldde ik mij dwaselijk, dat hij het billijke van mijn verzoek inzag, en gereed was om het te vervullen.

Hij sprak — en verijdelde al mijne hoop. Zijn zoon, zeide hij moest nooit de rol van een armen fortuinzoeker spelen. Het behaagde hem bovendien niet, wanneer een jongere zoon in het veld de mededinger van zijn onderen broeder werd. Zoo iets nam dikwijls een slecht einde, zeide hij. Hij wilde ook al de rijke prebenden, waarover mijn geslacht beschikken kon, en die mij aanzien en magt zouden verleenen, niet aan vreemden laten wegschenken. Wat mijnen tegenzin voor den geestelijken stand betrof, die was niets anders dan eene kinderachtige gril, zeide hij; alle beroepen hadden hunne aangename en onaangename zijde; en van alle, die hij kende, bezat de geestelijke stand de meeste genoegens en de minste onaangenaamheden. Hij besloot met mij te bevelen om mij terstond tot mijn vertrek gereed te maken, daar juist uit mijn verzet tegen zijne wenschen de noodwendigheid bleek om mij spoedig de voor mij bestemde loopbaan te doen intreden.

Binnen vierentwintig uren was ik op weg naar *Wurtsburg*, terwijl eene diepe neêrslagtigheid mijn gemoed benevelde en mij voor elk genot ontvatbaar maakte. Op de schoone natuurtooneelen, die ik voorbijtrok, gaf ik geen acht; het prachtige voorkomen der stad, door eenen halven kring van heerlijke wijnbergen omgeven, verminderde het afgrijzen niet,

waarmede ik haar beschouwde. In het oude klooster van *Oberzell* begraven, zette ik onder de leiding van eenige monniken mijne studiën voort. De prior van het klooster wendde alle middelen aan, om mijn gemoed tot kalmte te brengen, mijn vertrouwen te winnen en mijn lot te verzachten. Men liet mij, hoewel ik in het klooster woonde, al mijne bedienden en het gevolg behouden, waarop mijn rang mij aanspraak gaf. Mijne ligchaamsoefeningen en uitspanningen werden niet vergeten; en ik had gelukkiger kunnen zijn, dan ik ooit te voren geweest was — want mijn wedstrijd met mijn broeder verbitterde thans mijn leven niet meer — indien niet het gezigt van het klooster en de monniken mij bestendig aan dat toekomstig lot herinnerd had, dat mij ijselijker voorkwam dan de dood zelf.

Hoewel ik mij niet tegen den wil van mijnen vader verzette, hoewel mijne trotschheid zich niet tot vernieuwde gebeden en klagten kon vernederen, verborg ik evenwel mijne denkwijze niet, en ik gaf mijne neêrslagtigheid en ontevredenheid duidelijk te kennen in de brieven, die ik aan mijne ouders schreef. Aan mijn broeder schreef ik in het geheel niet — ik weet niet regt waarom. Misschien was het een voorgevoel; maar ik kan het niet zeggen.

Omstreeks dezen tijd ontving ik eene uitnoodiging van den Bisschop van *Wurtzburg*, om eenigen tijd in zijn prachtig paleis te komen doorbrengen; en terwijl ik daar vertoefde, leerde hij mij al de weelde en het genot kennen, dat met het bekleeden eener hooge kerkelijke waardigheid kan vereenigd worden. Ik geloof, dat dit op aanzoek van mijnen vader geschiedde, om mij met mijnen stand te verzoenen, en mij te doen zien, dat deze niet zoo vervelend en eentoonig was, als ik mij verbeeldde. Maar het uitwerksel was juist het tegendeel van hetgeen hij waarschijnlijk verwacht had; de tooneelen van pracht en vrolijkheid, die men mij aanbood, dompelden mij slechts in eene nog diepere droefgeestigheid. Ik gevoelde, dat het leven in den geestelijken stand als de nacht was, wanneer men het vergeleek bij dien dag van blijgeestige werkzaamheid, waarvoor de mensch geschapen is; en hoewel die nacht door eene heldere maan werd verlicht, welke, even als de zon, licht en schaduw verspreidde, bleef het toch nacht. Ik gevoelde, dat, hoewel sommigen zich met de lichte

plekken konden vermaken, die door de maan werden beschenen, de donkerheid mij ten deel viel. Ik gevoelde, dat die kostbare feesten, die kwistige maaltijden, die vrolijke drinkgelagen, eigenlijk vlekken waren op eenen stand, die haren glans en aangenaamheid van iets veel hoogers moest ontleenen. Ik gevoelde, dat hij, die in dien stand gelukkig wilde zijn, zijn genot uit andere bronnen moest scheppen — uit eene edele geestdrift, eene weldadige menschenliefde, eene hoop, die zich verder uitstrekt dan dit sterfelijk leven. Hoe jong ik nog was, gevoelde ik evenwel, dat zulk eene gezindheid en hoop de duisternis van een klooster zou kunnen verhelderen; en dat, indien ik eenige hoop wilde koesteren, om mij met mijn hard lot te verzoenen, ik trachten moest, om de verhevene deugd en edele geestdrift van eenen Heilige te bereiken. Maar, helaas! ik gevoelde ook, dat dit boven mijn bereik lag; dat mijne zinnelijkheid te sterk was; dat ik met het warme bloed, hetwelk door mijne aderen stroomde, moest leven, gelijk mijne voorvaders hadden geleefd, — moest leven, om te kampen, te beminnen, te genieten; en dat ik ongeschikt was voor eenen stand, waarvan alle ontberingen slechts door eene stille, ver verwijderde hoop konden verzoet worden.

Moedeloos en verdrietig keerde ik van het bisschoppelijk paleis naar het klooster terug. Ik was nu inderdaad wanhopig; ik wilde mijzelven geenen dwang aandoen, geene inspanning opleggen. Ik las de vervelende boeken, die mij werden voorgelegd; ik hoorde de nog vervelender lessen aan van de monniken, die mij moesten onderwijzen; maar ik begreep geen woord van hetgeen ik las of hoorde. De goede prior drong mij dikwijls, om met hem te gaan wandelen; en daar ik niet volgens een overlegd plan handelde, — daar het droefgeestigheid, geene stugheid was, die mij de eenzaamheid deed zoeken, — deed ik wat hij mij verzocht. Doch de kleine wandelingen langs den oever der rivier, waarop ik hem vergezelde, waren slechts eene geringe ligchaamsbeweging voor iemand, die van zijne kindsheid af aan het vermoeijende jagtvermaak en de nog meer inspanning vereischende krijgsspelen gewoon was. Het grootste gedeelte van den dag zat ik eenzaam te peinzen over hetgeen ik had kunnen zijn; en zoo peinzende werd ik oud vóór mijnen tijd.

Zulk een toestand kon niet lang duren; en ik was slechts

een weinig langer dan een jaar van huis geweest, toen ik eene verandering in mijn gestel bemerkte. Ik werd zwak en kwijnend; mijne wangen gloeiden; mijn hoofd klopte; ik kon het bloed door mijne aderen hooren ruischen. Ik voelde, dat ik ziek was; ik hoopte, dat ik sterven zou; en toen de prior, wien mijn toestand niet ontging, mij vroeg, wat hij voor mij doen kon, antwoordde ik: »Niets, dan mij terug te zenden, om te huis te sterven."

Aan dit verzoek werd terstond voldaan; maar voordat het logge rijtuig, waarin ik vervoerd werd, de plek bereikte, waar het kasteel mijner voorouderen deszelfs zware muren en bolwerken verheft, had ik mijne bewustheid verloren, en ik werd in eenen toestand van woeste ijlhoofdigheid de ouderlijke woning binnengedragen. Van eenige daarop volgende dagen heb ik geene geheugenis; ook weet ik niet, waarover ik in mijne ijlhoofdigheid sprak; maar uit eenige woorden, die mijne moeder naderhand ontvielen, moet ik opmaken, dat ik mij bestendig bezig hield met de angstige gedachte aan mijn toekomstig lot. Maar laat mij dit voorbijgaan, en over zaken van meer belang in mijne geschiedenis spreken.

Toen ik ontwaakte en zag dat ik te huis was, — wilde de Hemel, dat ik dat huis nooit had wedergezien! — bevond ik, dat ik door mijne moeder en verscheidene harer kamermeisjes werd opgepast; maar bovendien door nog een meisje, wier kleeding aantoonde, dat haar rang aan den onzen gelijk moest wezen, hoewel haar gelaat mij geheel onbekend was. Zij was omstreeks vijftien jaren oud — blozend en schoon als de dageraad. Hare gestalte was tenger, en bezat den lossen zwier der jeugd; al hare trekken waren evenredig, en al hare bewegingen sierlijk en bevallig. Toen ik voor de eerste maal hare oogen ontmoette, waren de zacht gebogene lippen, welke geen schilder of beeldhouwer had kunnen nabootsen, tot eenen glimlach geopend, daar zij zag, dat zich weder een zweem van gezondheid op mijn vermagerd gelaat vertoonde; en hare schoone oogen schitterden van vreugde bij de gedachte, dat zij de eerste zou zijn om mijne moeder de blijde tijding te brengen, dat zich eene gunstige verandering liet bemerken.

Het was vroeg in den morgen, en zij was in de kamer gekomen, om de waakster te vragen, hoe ik den nacht had

doorgebragt; en zoodra zij dit gehoord, en zich met eigene oogen overtuigd had, dat ik beter was, snelde zij weg, om hare vreugde aan een ander hart mede te deelen. De eerste verstandige woorden, die ik sprak, dienden om te vragen, wie zij was; en het antwoord, dat zij Jonkvrouw Leonora van Weilberg was, maakte mij alles duidelijk. Ik had haar eens gezien toen wij nog kinderen waren, en reeds zoo jong had ik gehoord, dat zij bestemd was om de echtgenoote van mijnen broeder te worden. O hatelijk gebruik, dat de edelste neigingen van het menschelijk gemoed verkracht, en, zonder de harten te buigen, de onwillige handen van twee vorstelijke slaven der gewoonte in elkander legt, en hen reeds in de wieg tot eene verbindtenis bestemt, die hen rampzalig moet maken! Leonora was, bijna van hare geboorte af, bestemd om de echtgenoote van mijnen broeder te worden; en na het overlijden van haren vader, was zij, volgens de beschikking van dezen, die mijnen vader tot haren voogd had benoemd, naar het ouderlijk huis van haren toekomstigen echtgenoot gevoerd. Daar vond ik haar thans, in al hare bloeijende schoonheid; en daar, terwijl ik langzaam herstelde, verzorgde zij mij met de liefde en oplettendheid eener zuster, terwijl zij mij altijd den teederen naam van broeder gaf.

Zoo ik mijn broeder Ferdinand voorheen benijdde, hoe benijdde ik hem thans! Men denke echter niet, dat ik zwak en misdadig genoeg was, om een gevoel aan te kweeken, dat mij slechts nog rampzaliger kon maken dan ik was. Ik benijdde hem des te meer, alleen dewijl ik zag, dat eene nieuwe ster zijn pad zou beschijnen; maar ik wilde de gedachte geen voedsel geven, dat die ster ooit voor mij had kunnen schitteren. Zij noemde mij broeder, en ik had besloten haar als eene zuster te beschouwen. Ik gevoelde, dat ik haar hartelijker kon lief hebben dan mijn broeder; ik gevoelde, dat geen hard woord, geene bitse spotternij van die zachte lippen mij ooit zou krenken. Ik schepte er behagen in, mij te verbeelden, dat zij, door hare zachtaardigheid en goedheid, een nieuwen band van vereeniging tusschen mij en Ferdinand zou kunnen vormen, die misschien strekken zou om het lot van den jongeren broeder te verzachten. Veel genoegen vond ik in dat denkbeeld — veel genoegen, een gevaarlijk genoegen misschien, in aan haar te denken. Ik was veel met haar al-

leen. Mijn vader en broeder bevonden zich nog in het leger; mijne moeder had de levendigheid en vlugheid der jeugd grootendeels verloren; en toen, in het genot der vrije lucht mijner beminde geboorteplaats, mijne gezondheid herstelde en mijne krachten terugkeerden, wandelden wij dikwijls te zamen door de omliggende dalen en bosschen, terwijl wij over al de onderwerpen spraken, waarmede vrolijke en onschuldige jongelieden zich zoo gaarne bezig houden. Ik kan met tevredenheid naar dien tijd terugzien; mijn genot was toen zuiver, en werd door niets gestoord.

Doch eindelijk kwam er een brief van mijnen vader; waarin mij, in tamelijk barsche uitdrukkingen, werd gelast, om zoodra mijne gezondheid volkomen hersteld was, naar *Wurtzburg* terug te keeren. Met hoeveel bitterheid vervulde deze brief mijn hart! Het is waar, ik had vooruit geweten, dat die tijd komen moest; maar, even als vroeger, had ik willekeurig mijne oogen gesloten. Thans, echter, nu ik ze opende, viel mij dezelfde ontzettende last weder op het hart, die het voorheen had verpletterd. De verandering in mijn voorkomen was zoo sterk en in het oog vallend, dat mijne moeder terstond den geneesheer liet halen, die mij in mijne ziekte had bijgestaan, en hem beval mij op mijne kamer te bezoeken, daar zij vreesde, dat mijne treurigheid mij weder zou doen instorten.

Toen hij kwam, stond ik, met gevouwene handen en diep in gedachten, voor mijn venster op de kronkelende rivier te staren. Iedereen kon ligt bespeuren, dat mijn geest zich met iets anders bezig hield, dan met de voorwerpen, die zich voor mijne oogen vertoonden; en het was den geneesheer, die alles wist wat er vroeger met mij was voorgevallen, niet moeijelijk te raden, waarover ik peinsde.

Hij was een bedaard, verstandig man, die, behalve in de wetenschappen, welke tot zijn vak behoorden, in vele kunsten bedreven was, en bovenal eene buitengewone menschenkennis bezat. Hij naderde mij met een ernstig gelaat, en zeide: »Gij zijt ernstig, Graaf Hendrik! gij zijt treurig; maar laat uwe treurigheid niet te ver gaan. Zij zou uwe gezondheid kunnen benadeelen, gelijk ik vrees dat zij voorheen gedaan heeft." — »Gezondheid, goede vriend?" antwoordde ik. »Welke waarde heeft de gezondheid voor mij? Wat baat het mij, of ik de

kracht heb, om een zwaard te hanteren, dat ik niet trekken moet, of sterk genoeg ben voor mannelijke oefeningen, waaraan ik geen deel moet nemen. Ik heb niet veel gezondheid noodig, om den tijd af te wachten, wanneer de dood mijne oogen zal sluiten." — »Gij bedriegt u, Graaf HENDRIK!" hernam hij. »Ik bid u, let op mijne woorden, en ik zal uwe ziel genezen, gelijk ik uw ligchaam genezen heb. Gij bekommert u weinig over het verlies uwer gezondheid — en misschien zoudt gij gelijk hebben, indien dat verlies hun, die de wereld moede zijn, eenen zekeren dood aanbragt. Maar dat is het geval niet. De dood gehoorzaamt niet, als een slaaf, den wensch van iedereen, die de grootste van Gods tijdelijke zegeningen van zich stoot. In plaats daarvan, zendt de vreeselijke koning van het graf boden uit, om zijne gehoonde magt te wreken, en hem, die zijne wraak tergt, onder gedurige kwellingen naar den ingang dier duistere geregtszaal te slepen, waar hij lang moet wachten, voordat het hem vergund wordt binnen te treden. Die boden zijn: slepende kwalen, zwakte van ziel en ligchaam, langzaam uitterende ziekten, pijnen van allerlei soort. Maar, al kondet gij zoo gemakkelijk den dood inroepen, hebt gij regt om dat te doen? Is uw leven niet dierbaar voor anderen? Kan er geen tijd komen, waarin het uzelven dierbaar zal zijn?" — »Nooit!" antwoordde ik. »Bij het bittere lot, waartoe ik verwezen ben, kan er geen tijd komen, wanneer de dood mij niet welkom zou zijn." — »Uw vader en broeder," zeide hij, op denzelfden bedaarden en ernstigen toon, »zijn uitgetrokken, om legers aan te voeren, groote daden te verrigten en roem te behalen; terwijl gij in een klooster zult moeten kwijnen, totdat gij eenen bisschopsstaf kunt aanvaarden, die u evenwel geene vreugde of genot kan verschaffen. Dit lot is zeker hard voor een jongman van eenen vurigen en levendigen aard. Het is hard; maar hoe veel kan er nog gebeuren, waardoor het geheel anders wordt! hoe ligt kan een toeval u in eenen geheel anderen toestand verplaatsen, en de loopbaan voor u openen, naar welke gij zoo vurig verlangt! Het krijgsmansleven is vol gevaren. Het is slechts eene maand geleden, dat uw broeder in eene schermutseling gewond werd — ligt, het is waar — maar het had gevaarlijk, het had doodelijk kunnen zijn. Welk eene verandering...." — »Zwijg, zwijg!" riep

ik uit, terwijl een drom van verwarde voorstellingen voor mijne verbeelding opprees, gelijk schimmen, die door de bezwering van eenen toovenaar worden opgeroepen. »Zwijg! laat mij nadenken!"

Ik dacht na met eene inspanning, die bijna pijnlijk werd. Eerst zag ik niets dan hoop, vreugde en genot. De vrije schoone wereld scheen voor mij opengesteld te zijn; de ketenen schenen afgevallen, die mijn geest hadden geboeid. Maar eensklaps trof mij eene vreeselijke herinnering. De stem van het geweten, de stem des Hemels, sprak tot mijn hart, en vroeg, hoe zulk eene heilrijke verandering moest tot stand worden gebragt. — Door den dood van een broeder! Eensklaps zag ik, dat alle verlangens, wenschen en verwachtingen, op zulk eenen grondslag gebouwd, misdadig moesten zijn. Het scheen, dat de genadige Voorzienigheid mij met vreeselijke duidelijkheid voor oogen hield, hoe de geest des kwaads mij door zulke gedachten langs allerlei kronkelpaden tot de gruwelijkste boosheid zou kunnen leiden. Mijn hoofd duizelde; mijn hart begon angstig te kloppen. »Laat mij alleen, goede vriend!" riep ik uit. »Laat mij nu alleen! Morgen zal ik met u spreken."

Hij zag mij een oogenblik met eenen vasten blik in de oogen; ik voelde, dat hij mij in de ziel las; toen keerde hij zich om, en verliet mij, zonder te spreken. Verscheidene uren lang bleef ik angstig nadenken; want juist het onverwachte, waarmede deze nieuwe denkbeelden mij waren voorgehouden, had mij terstond derzelver aard en gevolgen leeren inzien. Eindelijk werd er aan de deur geklopt, en trad Leonore mijne kamer binnen. Zij was schooner dan ooit; want uit hare oogen straalde eene innige maar treurige belangstelling, en ik gevoelde, dat ik het voorwerp derzelve was. Die blik van teedere belangstelling had echter eene geheel andere uitwerking, dan hij eenmaal zou gehad hebben. Zij deed mij wel uit mijne mijmering ontwaken, doch alleen om een bepaald besluit te nemen. In plaats van mij eene nog schoonere hoop in te boezemen, deed die blik mij eensklaps bemerken, dat ik aan den rand van eenen afgrond stond. Ik zag, dat indien ik ééne berispelijke gedachte, ééne ongeoorloofde hoop bleef koesteren, ik binnen kort in mijn hart een broedermoorder zou worden.

Zij vroeg mij op eenen vriendelijken toon, waarom ik mij eenzaam had opgesloten. Zij zeide, dat mijne moeder zeer ongerust over mij was, en voegde er bij, dat er verscheidene bedienden in de kamer waren geweest, doch dat ik niet op hen had gelet, maar in dezelfde houding was blijven zitten.

»Ik heb nagedacht, lieve LEONORA," antwoordde ik, »over de hardheid van mijn lot, daar ik genoodzaakt ben, om de woning en de menschen, die ik liefheb, te verlaten, en tot eenen stand terug te keeren, waarvoor ik zulk eenen tegenzin koester. Maar, daar het de wil van mijn vader is," vervolgde ik, »zal ik al mijne vermogens inspannen, om mijn lot, niet slechts met geduld, maar ook met opgeruimdheid te dragen."

Ik volgde haar naar het vertrek mijner moeder, en herhaalde wat ik gezegd had; en, hoewel mijn gelaat ernstig, ja zelfs treurig bleef, zag ik, dat ik haar hierdoor grootendeels geruststelde; ook vernam ik, dat zij terstond aan mijn vader schreef, om hem mijn besluit mede te deelen. LEONORA scheen treurig te worden, toen ik zeide, dat ik nog slechts een dag zou blijven. Zij en mijne moeder poogden mij echter op te beuren; en daar zij mijne denkwijze beter begrepen dan anderen, spraken zij niet van de magt, den rijkdom en de pracht der kerkelijke vorsten, of van de vermaken en het genot, dat men met den geestelijken stand kon vereenigen. Zij maakten in 't geheel geene melding van het onderwerp, hetwelk zij wisten dat mij smartelijk was; en de avond ging rustig voorbij.

Den volgenden morgen ging ik vroeg uit, om weder eenzaam na te denken; en toen ik door de bosschen terugkeerde, welke den rotsachtigen oever der rivier bedekken, ontmoette ik den geneesheer, die met een boek in zijne hand voortwandelde. Het was eene plek, waar de rots over haren grondslag hing; en ik was een oogenblik op den kant blijven staan, terwijl ik — hoewel mijn geest zich met geheel iets anders bezig hield — de zwaluwen nazag, die ter halver wege tusschen mij en de rivier, diep onder mij, in onregelmatige kringen rondvlogen. Het naderen van voetstappen deed mij uit mijne mijmering ontwaken; en toen ik mij omkeerde, hief de geneesheer zijne oogen op van het boek, waarin hij las, en wenschte mij goeden morgen. Hij zeide verder niets; maar dewijl ik den vorigen dag had ontwaard, dat hij dieper in mijn hart zag dan anderen, wilde ik hem mijn besluit,

en de redenen, die mij daartoe genoopt hadden, mededeelen.

»Gij waart aan het lezen," zeide ik, daar ik niet wist hoe te beginnen, terwijl ik een blik wierp op het boek, dat met letters was beschreven, welke ik niet kende. — »Ja!" antwoordde hij, met zijnen gewonen ernstigen glimlach. »Het is een boek over de vergiften, door een Arabisch geneesheer. Hij toont daarin, dat de gevaarlijkste venijnen, in kleine en gepaste giften toegediend, uitmuntende geneesmiddelen zijn; terwijl de heilzaamste geneesmiddelen, verkeerd of in eene te groote hoeveelheid gebruikt, de schadelijkste vergiften worden." Hij zweeg eene poos, en terwijl hij mij met eenen vasten blik aanzag, vervolgde hij: »Het is eveneens met de geneesmiddelen van den geest. Laat mij hopen, Graaf HENDRIK, dat gij geene te groote gift hebt gebruikt van het middel, dat ik u gisteren gelaten heb." — »Ik denk het niet," antwoordde ik. »Het uitwerksel, hetwelk dat middel heeft gehad, is, dat ik besloten heb morgen naar *Wurtsburg* terug te keeren, mijne studiën zonder tusschenpoozen voort te zetten, en, zoodra de kerk het veroorlooft, de gelofte af te leggen, welke mij aan eenen stand moet verbinden, waarvan ik eenen afkeer heb." — »Geen slecht uitwerksel," hernam hij ernstig, »maar niet hetgeen ik bedoeld had. Graaf HENDRIK! gij zijt bevreesd voor uzelven. Gij vreest, dat het denkbeeld van den dood uws broeders — hetwelk ik meende, dat, onder de menigte van waarschijnlijke gebeurtenissen, van zelf bij iemand zou moeten opkomen — u tot booze wenschen of gedachten zal verleiden. Stel meer vertrouwen in uzelven. Ik heb u slechts naar deze gebeurtenis gewezen, als eene der duizend toevallen, die eene verandering in uw lot konden bewerken; daar gij het geneesmiddel, dat ik u gaf, verkeerd hebt gebruikt, moet ik u een ander geven, dat, zoo gij het wél gebruikt, tot tegengift zal strekken. Gij schijnt vergeten te hebben, dat niemand u tegen wil en dank tot eene gelofte kan dwingen. Het zal nog verscheidene jaren duren, voordat gij de gelofte behoeft af te leggen; en ten laatste blijft toch de beslissing van uw lot in uwe eigene magt."

Zijne woorden bragten mij wederom tot ernstig nadenken. Hij had mij mijnen toestand in een nieuw licht doen beschouwen, dat mij eene betere hoop inboezemde, en de duisternis, die mij verbijsterde, deed verdwijnen.

»Verre zij het van mij, Graaf Herman," vervolgde de geneesheer, nadat hij eenige oogenblikken de verschillende uitdrukkingen had waargenomen, die elkander waarschijnlijk op mijn gelaat opvolgden, »verre zij het van mij, u te raden, om u tegen den wil van mijnen edelen heer, uwen vader, te verzetten. Integendeel, poog, zooveel gij kunt, uwe wenschen met de zijne in overeenstemming te brengen. Zet uwe studiën voort; tracht alles te ontdekken, wat u den geestelijken stand kan veraangenamen; spoor alle bronnen van geluk op, welke daarin te vinden zijn; en indien gij, wanneer de tijd der beslissing gekomen is, u in den toestand kunt schikken, waartoe men u wil noodzaken, verbind u dan tot een beroep, dat, wanneer men het op eene waardige wijze vervult, eene edeler magt verleent over de zielen der menschen, dan de wereldlijke heerschappij over hunne ligchamen geven kan. Maar benadeel intusschen uwe gezondheid niet door ijdel morren en treuren; verzwak de krachten niet, welke gij misschien nuttig zult moeten aanwenden; verwaarloos die ridderlijke oefeningen niet, welke, door menig toeval, de gepaste bezigheden en vermaken van uwen toekomstigen stand kunnen worden. Blijf aldus in staat, om eene keus te doen, wanneer het oogenblik daartoe komt. Wanneer gij al de kennis en bekwaamheden bezit, die voor den krijgsman of den geestelijke noodig zijn, kunt gij kiezen wat gij wilt. Indien gij bevindt, dat uw geest den last niet dragen kan, die hem drukt, werp dan dien last van u, te gelijk met den priesterrok, dien men u wil opdwingen; vraag dan niemand om iets, maar kies uwen eigen weg; zoek in den krijg rijkdom, geluk en eer, en maak u eenen naam in de geschiedenis van uw vaderland."

Deze woorden bragten nogmaals eene onwenteling in mijn gemoed tot stand. Zij werkten, even als hetgeen hij vroeger had gezegd, met meer kracht dan hij bedoeld had; want terwijl hij mij slechts van overijlde besluiten wilde terughouden, dreef hij mij aan, om een niet minder onberaden voornemen op te vatten. Gelukkig hij, die, met welsprekendheid, om ons hart te bewegen, ook de bekwaamheid bezit, om ons juist tot het doel te voeren, dat hij beoogt. Ik snelde hetzelve voorbij. Hij herinnerde mij en deed mij inzien, dat mijn lot in mijne eigene magt was; dat men mij tot geene gelofte kon dwingen; dat ik, vroeger of later, zelf een besluit zou kun-

nen nemen; en ik nam terstond mijn besluit. Thans tegenstand te bieden zou nutteloos zijn, dit wist ik; maar ik besloot geen oogenblik te verliezen, geen uur te verspillen, mijne krachten te sparen, mij in al de kunsten te blijven oefenen, waarin ik onderwezen was, en — ver van mijnen broeder, maar met eene veel meer geestdrift inboezemende bedoeling dan hij hebben kon — even als voorheen, met hem te wedijveren in die oefeningen, welke op zijn lot eenen gewigtigen invloed moesten hebben, maar met het mijne in geene betrekking schenen te staan. De geneesheer glimlachte, toen hij de verandering zag, welke hij bewerkt had; maar hij wist toen niet, hoe volkomen zij was. Hij waarschuwde mij echter, om mijne wenschen en voornemens niet te duidelijk te laten blijken.

Als een geheel ander wezen keerde ik naar het kasteel terug. Leonora zag mij verwonderd aan; en, haar den dierbaren naam van zuster gevende, bragt ik de laatste uren met haar door in zulk een vrolijk en schertsend gesprek, als wij nog nimmer hadden gevoerd. De eigenlijke stroom mijner gedachten vloeide in de diepte, maar was bedekt onder de zachte kabbeling der oppervlakte, en er waren geene scherpe oogen op mij gevestigd, die de diepte van het water konden peilen, dat zulk eenen effenen spiegel vertoonde. Wat mijne moeder betrof, zij werd volkomen misleid, en schreef, gelijk ik naderhand vernam, aan mijnen vader, om dezen te berigten, dat ik, na eene vlaag van droefgeestigheid, mij volkomen met zijnen wil had verzoend, en niet slechts gewillig, maar met die tevredenheid en opgeruimdheid, welke mij in vorige jaren eigen waren, naar *Wurtzburg* was vertrokken.

Ik verliet derhalve nogmaals het ouderlijk huis; maar in eene andere gemoedsstemming, en met het voornemen om zelf mijn lot te beslissen. Kwam het beeld van Leonora, met al hare schoonheid, goedheid en beminnelijkheid, mij dan niet voor den geest? Wekte dat beeld dan geen wensch bij mij op, die niet bevredigd kon worden? Neen! Slechts eens, en voor een enkel oogenblik, dacht ik, hoe gelukkig ik met zulk een wezen zou kunnen zijn; maar terstond herinnerde ik mij, dat zij aan mijnen broeder was verloofd, — dat zij een gedeelte, het beste gedeelte, van zijnen toekomstigen rijkdom uitmaakte; en ik verklaar plegtig, dat ik, op dat oogenblik, hem niet

het minste gedeelte zijner heerlijke vooruitzigten had willen ontrooven — zelfs niet om eene kroon te verwerven. Al wat ik op dat oogenblik wenschte en hoopte, was, dat ik niet tot de diepste rampzaligheid zou veroordeeld worden, omdat hij gelukkig was. »Laat hij in het volle licht der zon wandelen," zeide ik bij mijzelven, »daar het lot het aldus gewild heeft, maar dwing mij niet, om voor altijd in de schaduw te blijven. Hij kan toch den helderen glans, die voor hem bestemd is, genieten, zonder mij van het daglicht te versteken."

Wat mijne denkwijze omtrent LEONORA betreft, in dat opzigt was ik, hoe teugelloos mijne verbeelding ook wezen mogt, volkomen onschuldig. Ik achtte het ongeoorloofd aan haar te denken; de grootste ruimte, die ik aan mijne gedachten gaf, was om te hopen, dat ik eens — over langen tijd, wanneer ik het treurige zwarte kleed afgeworpen en in den krijg rijkdom en roem verworven had — misschien een wezen zou vinden, dat haar geleek, om de gezellin mijner gelukkige dagen te wezen.

Ik keerde derhalve in eene bedaarde stemming naar *Wurtzburg* terug, daar eene vaste overtuiging mij voorschreef hoe ik mij gedragen moest. Ik gevoelde namelijk, dat ik, om mijn einddoel te bereiken, al mijne krachten van ligchaam en ziel moest oefenen, gebruiken, scherpen en versterken; dat ik, in plaats van, gelijk te voren, mijne vermogens te laten sluimeren, die alle aan den grootsten trap van werkzaamheid moest gewennen, en zoodanig leeren gebruiken, dat ik, wanneer de tijd kwam om mijn besluit te openbaren en al de ketenen te verbreken, waarmede men mij dacht te boeijen, in staat mogt zijn, om alleen allen tegenstand te overwinnen; en mij, door alle hinderissen en gevaren heen, eenen weg te banen.

Toen ik weder in het klooster was gekomen, viel de verandering in mijn gedrag allen in het oog. Ik studeerde niet meer met de traagheid en verveling van eenen onverschilligen of onwilligen scholier, maar met lust en ijver. Ik was er op uit, om mijne kennis te vergrooten. Ik legde mij vooral op de redeneerkunst en welsprekendheid toe; en hoewel ik de spitsvondigheden der schoolgeleerden verachtte, schepte ik er vermaak in, om hen, die zich hun leven lang op de redekunst hadden toegelegd, met hunne eigene wapenen uit het veld te

staan. Ook de schoone kunsten werden door mij hooggeschat en beoefend; en daar ik zoowel van vorstelijke hoven en raadzalen, als van veldslagen en belegeringen droomde, trachtte ik bij de wetenschap van den staatsman en de geleerdheid van den geestelijke, ook al de eigenschappen en bekwaamheden van den beschaafden hoveling te verwerven.

Aan de oefening van mijnen geest wijdde ik de helft van mijnen tijd; de andere helft sleet ik, niet slechts met de toestemming, maar ook met de goedkeuring en aanmoediging van den prior, in die mannelijke oefeningen, waaraan ik reeds gewoon was. Ik temde en bereed de vurige paarden, welke de mildheid van mijn vader mij veroorloofde te houden; ik oefende mij in het lansen werpen en boogschieten, hield met mijne bedienden steekspelen en spiegelgevechten, en maakte mijn werk van alles, wat de aandacht van den krijgsman verdient.

Er is niets op de wereld, dat de kracht van eenen vasten wil kan wederstaan. Daarmede kunnen wij alle hinderpalen te boven komen, onze behoeften vervullen, ja zelfs over onze eigene gebreken zegepralen, en uit onze zwakheid kracht putten. Zulk een vaste wil hield mij staande. Mijne gezondheid, welke scheen te zullen bezwijken, werd sterker dan ooit; mijne ziels- en ligchaamskrachten ontwikkelden zich meer en meer; en de vorderingen, die ik in alles maakte, deden den goeden prior en zijne broederen zoo opgetogen staan, dat zij vergaten, dat ik mij veel meer met krijgshaftige oefeningen en wereldlijke wetenschappen bezig hield, dan zelfs eenen Duitschen bisschop van dien woeligen en oorlogzuchtigen tijd voegde. De prior, die van tijd tot tijd aan mijn vader schreef, zond hem telkens zulke gunstige berigten omtrent mijnen ijver en mijne vorderingen, dat deze zich verbeeldde geenen verderen tegenstand van mijne zijde te duchten te hebben. Het aantal mijner bedienden werd vermeerderd; mijne beurs werd altoos vol gehouden, en ik hoorde menigmaal over plannen spreken, om mij met naauwelijks welvoegelijken spoed tot de hoogste kerkelijke waardigheden te verheffen.

Ik was omstreeks negentien jaren oud, toen mijn vader en broeder uit *Italië*, waarheen zij met het leger getrokken waren, terugkwamen; en mijn vader was zoo weltevreden met hetgeen hij van mijn gedrag had gehoord, dat hij mij eene

uitnoodiging zond, om van *Wurtzburg* naar zijn kasteel te komen, ten einde hem daar bij zijne aankomst te ontmoeten. Hij had den dag bepaald; en, niet meer tijd nemende dan ik voor de reis noodig had, begaf ik mij van het klooster op weg met eenen stoet, beter geschikt voor een aanzienlijk edelman dan voor een toekomstigen monnik. Op den morgen van den bepaalden dag kwam ik op het kasteel van mijnen vader aan.

Mijn vader en broeder waren nog niet aangekomen; maar ik werd *door* mijne moeder met blijdschap en door Leonora met eenen vriendelijken glimlach ontvangen. Het was lang geleden sedert wij elkander gezien hadden; en mijne moeder kon de verandering, die er in mijn voorkomen had plaats gegrepen, niet genoeg bewonderen. Ik was zoowel rijziger als forscher geworden; en in plaats van de eenigzins verwijfde bevalligheid van een ranken knaap, bezat ik thans de gebruinde wangen en gespierde leden van een volwassen jongman. Hoewel Leonora mij kende, had zij mijnen broeder nooit gezien, dan toen beide nog kinderen waren; en toen wij, nadat het eerste door mijne aankomst veroorzaakte gewoel voorbij was, op den muur van het kasteel stonden, om te zien of zich iets op den weg vertoonde, vroeg zij mij met eenen schertsenden glimlach, of mijn broeder op mij geleek. Eene zonderlinge aandoening — geen genoegen, en echter kan ik het ook geene smart noemen — deed mijn hart onstuimig kloppen, en belette mij te spreken. Ik zag haar aan — hoe beminnelijk was zij! Toen zij geen antwoord kreeg, sloeg zij die schitterende oogen naar mij op, en herhaalde hare vraag. Mijne moeder antwoordde voor mij. »O neen! zeer verschillend!" zeide zij met een zucht; en dit antwoord deed een gevoel bij mij opkomen, dat mij verschrikte, en ik durfde niet vragen, zelfs niet in mijne gedachten, wat die zucht beteekende.

In den loop van den dag ontvingen wij een brief van mijnen vader, waarin hij meldde, dat hij in *Weenen* werd opgehouden, en eerst over acht dagen zou komen; doch na verloop van dien tijd werd zijne komst nogmaals eene week, en vervolgens nog veertien dagen, uitgesteld. Aldus werd ik, die vurig van aard, levendig van verbeelding en voor de teederste aandoeningen vatbaar was, eene maand lang bijna alleen gelaten met het beminnelijkste wezen, dat ik ooit in mijn leven ontmoet heb, terwijl dagelijks een nieuwe band tusschen

hare ziel en de mijne werd geknoopt. Och! dat die maand nooit bestaan, of ik haar op eene andere wijze doorgebragt had! Denk echter niet, dat wij, door woorden of daden, ééne menschelijke zwakheid inwilligden. Het was in het hart alleen, dat gedachten en gewaarwordingen eenen vreeselijken en steeds heftiger wordenden strijd voerden. Eerst kweekten wij misschien eenigzins onvoorzigtig een gevoel aan, dat wij voor onschuldig hielden; wij waren gaarne in elkanders gezelschap; wij lieten onze verbeelding de vrije vlugt, en spraken van duizend aandoeningen, hersenschimmen en genoegens, die wij met elkander gemeen hadden. Zij zong voor mij; en natuur en kunst vereenigden zich, om dat gezang tot het aandoenlijkste te maken, dat ik ooit hoorde. Ik speelde bij haar gezang op de guitar, of paarde mijne stem aan de hare, en stortte met haar, in de welluidende woorden van anderen, de aandoeningen uit, die mijn eigen hart maar al te zeer vervulden.

Doch naauwelijks waren tien dagen verloopen, of wij begonnen beide ongerust te worden. Zij bleef in hare kamer, en zag mij bijna niet, dan in het bijzijn mijner moeder. Ik begaf mij naar de bosschen, en bragt de helft van mijnen tijd met jagen door. Wij ontmoetten elkander echter dikwijls — dit was niet te vermijden; en wanneer wij elkander ontmoetten, wisselden wij somtijds eenen blik, en dan brandde mijn hart van verlangen, om haar alles te openbaren wat ik gevoelde, — haar over het gevaar van onzen toestand te onderhouden, — met haar te raadplegen over de beste middelen, om verder onheil voor te komen, en ons te wapenen tegen een gevoel, dat ons beiden slechts rampzalig kon maken. Dwaselijk verbeeldde ik mij, dat het ons, wanneer zulk een vertrouwen eenmaal tusschen ons tot stand was gebragt, met een wederzijdsch verlangen en vast besluit om te doen wat regt was, gemakkelijker zou zijn, om ons gedrag zoo in te rigten, als het ons in onze omstandigheden voegde.

Misschien zou dit ook het gevolg van zulk eene verklaring zijn geweest; maar de proef werd nooit genomen. Ik durfde niet spreken, uit vrees dat ik iets zeggen mogt, hetwelk mij berouwen zou; en eindelijk, terwijl mijne onrust nog voortduurde, kwamen eenige soldaten de tijding brengen, dat mijn vader en mijn broeder hen weldra zouden volgen. Een uur

vóór het ondergaan der zon zagen wij den geheelen stoet naderen. Wij gingen naar de poort, om hen te ontmoeten; en ik zag, dat LEONORA eerst hoog bloosde en toen verbleekte, terwijl zij mijne moeder volgde. Ook mijn hart klopte angstig; maar zoo sterk was mijne vrees, om eindelijk te bezwijken, indien ik nog langer mijnen tegenwoordigen strijd moest volhouden, dat de stem van mijnen broeder, die mij in het oor klonk toen ik de poort naderde, de heugelijkste klank was, dien ik in jaren had gehoord. Ik had hem niet gezien sedert wij elk eenen verschillenden weg insloegen. De knaap was nu een man geworden; maar de man was het evenbeeld van den knaap, zoowel in uitwendig voorkomen als karakter. Hij was breed en sterk, maar niet rijzig zoo als ik; en de eerste woorden, welke hij tot mij rigtte, waren eene spotternij over iets, waarover ik geene spotternij kon verdragen.

»Wat zie ik, eerwaarde broeder!" riep hij uit; »wat zie ik? Gij hebt die krullende lokken nog behouden, die gij reeds lang in de kapel van Onze Lieve Vrouw van *Andernach* hadt moeten afsnijden. Maar gij hebt gelijk, HERMAN, dat gij geen enkelen dag vóór uwen tijd een kaalkop wilt worden. Hoe vaart mijne moeder?" vervolgde hij, bijna op denzelfden toon. »En Jonkvrouw LEONORA? Met uw verlof, schoone Juffer!" en hij kuste de wang, die eensklaps door eenen gloeijenden blos werd overspreid.

Bij hetgeen volgde, wil ik niet lang vertoeven. Mijn vader omhelsde mij hartelijk, wierp een blik op de gestalte, die thans boven de zijne uitstak, liet zijne oogen stilzwijgend over mijne forsche leden dwalen, en bleef eene poos in gedachten staan. »Het noodlot had het beter kunnen schikken," mompelde hij eindelijk. Toen keerde hij zich om, en begaf zich met mijne moeder naar de groote zaal. Hierop volgden verscheidene prachtige feesten en verlustigingen; maar de twee volgende dagen verbeeldde ik mij, dat ik het oog van mijnen broeder dikwijls nadenkend op mij en LEONORA zag rusten, inzonderheid wanneer wij toevallig een woord met elkander gewisseld hadden. Zij moet dit ook bemerkt hebben; want telkens, wanneer het gebeurde, namen hare wangen eene hoogere kleur aan, en sloeg zij hare oogen neder. Ik gevoelde, dat dit niet zoo kon voortgaan; en dat het te beter zou zijn, hoe spoediger er een einde aan kwam. Op den tweeden

avond na hunne terugkomst, nam ik derhalve een oogenblik waar, dat ik met mijnen vader alleen was, en deelde hem mijn voornemen mede, om den volgenden dag weder naar *Wurtzburg* te vertrekken. »Ik heb u behouden zien terugkomen," zeide ik, »en het is niet geraden voor mij, te lang bij tooneelen en genoegens te verwijlen, welke mijn lot mij naderhand zal ontzeggen." — Mijn vader dacht een oogenblik na. »Ik geloof, dat gij gelijk hebt, Hendrik!" zeide hij; »en echter wenschte ik, dat het anders ware. Evenwel, blijf tot morgen. Er zullen op het tournooiplein eenige lanzen gebroken worden, en ik zou gaarne eens zien, of die forsche armen nog een goeden heuw zouden kunnen doen, zoo gij eens ter verdediging van uwen toekomstigen mijter het zwaard moest trekken."

Ik glimlachte en boog mij; en den volgenden morgen reed ik met mijnen broeder het strijdperk in, om tegen eenige edellieden, die mijnen vader vergezeld hadden, eenen gang te wagen. Mijn broeder en ik braken elk vijf lanzen tegen verschillende ridders, en niemand kon zich met ons meten. Doch, hoewel hij drie jaren ouder was dan ik, moesten, geloof ik, alle aanwezigen erkennen, dat ik, wat mijne bedrevenheid in den wapenhandel betrof, geenszins voor hem onderdeed. Hij zelf gevoelde zich hierover geraakt; en toen zich geen ander strijder meer opdeed, riep hij uit: »Kom, Hendrik! laten gij en ik nu te zamen eene lans breken." Doch ik gaf mijne lans aan eenen page over en sprong van mijn paard, terwijl ik antwoordde: »Neen, Ferdinand! niet met u." — »Wat!" riep hij uit: »zijt gij bevreesd voor mij?" — »Neen!" antwoordde ik bedaard, terwijl ik nader bij hem trad: »ik ben voor niets bevreesd, dan om kwaad te doen." De spottende uitdrukking van zijn gelaat verdween oogenblikkelijk, en hij drukte mij hartelijk de hand.

Eenige uren later stond ik in de kleine zaal over mijne omstandigheden te peinzen, toen Leonora eensklaps naast mij trad. Toen ik haar hoorde, keerde ik mij om, en zij vestigde hare oogen op mij, alsof zij iets wilde zeggen. Ik zweeg stil; want wanneer ik haar alleen ontmoette, durfde ik haar bijna niet aanspreken; maar ik kon niet nalaten haar aan te zien; en ik vrees, dat niet alleen mijne treurigheid, maar ook mijn gevoel voor haar, in dien blik werden uitgedrukt.

»Men zegt mij, HENDRIK," zeide zij eindelijk, met een blik, even treurig als de mijne, »dat gij ons morgen zult verlaten." — »Het is beter zoo, LEONORA!" antwoordde ik; »het is beter zoo." Ik bragt daarop hare schoone hand aan mijne lippen, en vervolgde: »Ik zal u nu vaarwel zeggen; want het zal misschien vele jaren duren, voordat wij elkander wederzien." Zij verbleekte, en antwoordde met eene zachte stem: »Vaarwel, HENDRIK! — Het is beter — ja, het is beter — vaarwel!" Met nedergeslagene oogen, alsof zij besloten had mij niet weder aan te zien, verliet zij de zaal, waar ik geheel verplet staan bleef. Bij het avondmaal vertoonde LEONORA zich niet. Ik hoorde, dat zij niet wel was; maar toen ik mijne moeder aanzag, meende ik te bespeuren, dat zij geweend had. Mijn vader was ernstig en eenigzins norsch; mijn broeder was vol leven en vrolijkheid; maar o! hoe wanluidend klonk zijne scherts mij in de ooren! Den volgenden morgen begaf ik mij, bij het aanbreken van den dag, naar *Wurtzburg* op weg.

De afstand bedroeg meer dan twee dagreizen; maar ik bereikte in minder dan twee dagen mijne bestemming, daar mijne onrust mij deed vergeten mijn paard of de bedienden, die mij volgden, te sparen. Toen ik het klooster bereikte, bevond ik mij in zulk eene hartstogtelijke gemoedsstemming, dat ik den prior niet onder de oogen durfde komen; ik beval den portier te zeggen, dat ik vermoeid was, en begaf mij naar mijne eenzame kamer, om daar ongestoord aan LEONORA te denken. Toen gevoelde ik voor de eerste maal in waarheid, hoe hard het lot was, waartoe ik was veroordeeld; toen gevoelde ik, wat het zeide, dat de liefde, met al hare zoete hoop en beloften, mij verboden was; toen gevoelde ik, wat het zeide, in eene wereld vol leven en vreugde een koud en vreugdeloos aanzijn voort te slepen; toen huiverde ik bij het gezigt van den slagboom tusschen mij en al de zoete betrekkingen van het huiselijk leven. Evenwel gevoelde ik — zonderling genoeg — onder den wilden strijd der driften in mijne borst, eene neiging, om met overhaasting den stand te aanvaarden, waarvan ik een afkeer had, — om mij aan een beroep te verbinden, voor welks rampzaligheid de liefde mijne oogen had geopend, — en tusschen mij en de wereld dien eeuwigen slagboom op te rigten, welke naderhand niets kon

nederwerpen. LEONORA kon nooit de mijne worden. In een noodlottig uur had ik geleerd al de genegenheid van mijn hart op één uitmuntend voorwerp te vestigen — een voorwerp, dat ver boven mijn bereik en mijne wenschen verheven was, en waaraan ik nooit had moeten denken. »En waarom," vroeg ik mijzelven, »zou ik in eene wereld blijven vertoeven, die, zonder haar, geheel donker, koud en vreugdeloos voor mij is?" Maar het is vruchteloos te willen beschrijven wat ik gevoelde en dacht.

Den volgenden morgen trad de prior mijne kamer binnen, zette zich naast mij neder, en vroeg: »Wat is dit, mijn zoon? Gij zijt niet bij het avondgebed of morgengebed gekomen." — »Vader!" antwoordde ik: »ik ben krank, niet slechts naar het ligchaam, maar ook naar de ziel. Heb eenige dagen geduld met mij; en zoo mijn gedrag vreemd en ongeregeld schijnt, schrijf dat toe aan den strijd in mijn gemoed." — »Waaruit ontstaat die strijd?" hernam de prior. »Bedenk, dat ik zoowel uw biechtvader als uw leermeester ben." — Ik gevoelde, dat ik hem eenig antwoord moest geven, en zeide: »Dit verkeer met de wereld is mij niet dienstig. Het doet gewaarwordingen oprijzen, die ik heb getracht te onderdrukken; en ik heb besloten geen enkelen dag meer in de woning van mijnen vader te gaan doorbrengen, voordat mijn lot onherroepelijk is beslist." — »Gij hebt gelijk, mijn zoon!" zeide de prior met warmte. »Indien het zulk eenen indruk op u maakt, als gij uwe bloedverwanten bezoekt, moet ik u dit ook afraden. Wees standvastig in uw besluit, en gij zult al de uitwerkselen van een kortstondig verkeer in eene ijdele en bedorvene wereld spoedig te boven komen." — »Heb slechts eene week geduld met mij, vader, terwijl mijn strijd nog hevig is!" antwoordde ik. »Laat mij aan mijne eigene gedachten over, en ik wil er voor instaan, dat ik, vóór het einde van dien tijd, mijzelven zal overwonnen hebben. Geef mij boeken, die mijne aandacht kunnen bezig houden; en ik zal dag en nacht lezen, om mijn verloren tijd te herwinnen." — »Het zij zoo, mijn zoon!" antwoordde de prior; »niemand zal u storen. Maar gij kunt niet dag en nacht lezen, en gij moet mij beloven, dat gij dagelijks eene poos zult rijden, anders zoudt gij uwe gezondheid benadeelen." — »Ik beloof het u," antwoordde ik; »maar ik wil niemand mijner bedienden mede-

nemen. In mijne tegenwoordige stemming kan ik hen niet in mijne nabijheid dulden."

Zoo eindigde ons gesprek; en de vier volgende dagen bragt ik mijnen tijd op de afgesprokene wijze door. Was mijn hart na verloop van dien tijd tot rust gekomen? Was mijne stemming bedaarder geworden? Helaas, neen! verre van daar; want ik wist, dat ieder voorbijsnellend uur den noodlottigen dag nader bij voerde, welke de hand van haar, die ik beminde, aan een ander zou geven; en ieder uur ondervond ik meer en meer, hoe hartstogtelijk en diep in mijn hart geworteld dat gevoel was, hetwelk zoo langzaam mijne ziel had overmeesterd.

Ik sliep bijna niet; vermoeijenis en onrust bragten zulk eene verwarring in mijne denkbeelden te weeg, dat ik mijn verstand naauwelijks meester bleef. Dikwijls zeide ik overluid wat ik dacht, zonder te weten dat ik dit deed. Het was mij onmogelijk aan iets bepaald te denken; maar van het eene smartelijke onderwerp vlogen mijne gedachten met onbedwingbare snelheid naar het andere, zonder zich aan iets te hechten. Den vijfden dag na mijne terugkomst in het klooster ontving ik door eenen bode een brief van mijnen broeder, waarin hij, met zijne gewone bitsheid, het volgende schreef:

»Ik zou u gaarne willen spreken, eerwaarde broeder! en
»zoo gij het monnikskleed wilt afwerpen en hierheen komen,
»zal ik u halverwege te gemoet rijden. Op het kasteel moet
»gij niet komen; ook zoudt gij wél doen, aan niemand te
»zeggen, dat gij hierheen wilt. Vertrek op den morgen, dat
»gij dezen ontvangt; dan zullen wij elkander omstreeks hal-
»verwege ontmoeten. Laat uwe kruin niet scheren voordat gij
»mij ontmoet hebt; want ik denk altijd, dat er meer loosheid
»steekt in een kalen kop en in een grijzen kap, dan onder
»krullende haren en een ijzeren stormhoed. Zoo gij een voor-
»wendsel noodig hebt, zeg dan, dat gij den Bisschop van
»*Wurtzburg* gaat bezoeken, die zich thans te *Bischofsheim*
»bevindt, en ons hier eene uitnoodiging heeft gezonden, om
»eene week van heilige smulpartijen bij hem door te brengen.

»De uwe.

»FERDINAND."

Ik bleef een uur lang met dezen brief voor mij zitten, en woest en vreeselijk waren de gedachten, welke bij mij opkwamen. Ik wist niet, of ik zou gaan of blijven; en naar welke zijde mijne afwisselende neiging overhelde, telkens voelde ik mijn hart beklemd, alsof mij een nakend onheil werd aangekondigd. Eindelijk sprong ik op, riep een mijner bedienden, en beval hem, een sterk wild paard, dat ik sedert verscheidene weken niet gereden had, te zadelen en naar de achterpoort der abdij te brengen. Kort daarop ging ik naar binnen, en zeide mijnen knecht, indien de prior naar mij vragen mogt, dezen te antwoorden, dat ik op *Bischofsheim* te vinden was. Toen sprong ik op den rug van het edele dier, dat door eene lange rust wederspannig was geworden, en sloeg en steigerde, alsof het mij wilde afwerpen.

»Het zou beter zijn, dat gij een ander paard naamt, Graaf Hendrik!" seide de rijknecht, »en dat ik *Selim* eerst temde, voordat gij hem rijdt." — »Ik zal hem zelf temmen," zeide ik bits, terwijl ik het paard de sporen gaf. Als een pijl van den boog vloog het paard met mij voort, en bleef een geruimen tijd met dezelfde vaart doorrennen, zonder dat ik zweep of sporen behoefde te gebruiken. Maar toen het begon te verflaauwen, dreef ik het aan; en voordat de avond daalde, was ik nog slechts tien uren gaans van het kasteel verwijderd.

Een gevoel van medelijden met het edele dier deed mij eindelijk stilhouden. Ik was in het midden van een bosch, waarin ik dikwijls gejaagd had; want het grafelijke gebied van mijnen vader strekte zich ver naar alle zijden uit, en ik had gemakkelijk de hut van eenen houthakker of boschwachter kunnen opzoeken, waar ik den nacht ten minste onder dak had kunnen doorbrengen. Doch mijn gemak was mij volkomen onverschillig geworden; en ik zocht slechts eene met gras begroeide plek op, waar mijn paard eenig voedsel kon vinden.

Ik wierp mij onder eenen beuk neder, en zag hoe het allengs donkerder werd. Eindelijk was het geheel nacht; maar hoe vermoeid ik wezen mogt, ik sliep niet. Ik zag de maan ondergaan, en daarna donkere wolken komen aandrijven, die langzamerhand de sterren verborgen. Eindelijk begonnen groote droppels door de bladeren te vallen; en daar mijn hoofd geheel in gloed scheen te staan, wierp ik mijnen breedgeranden

hoed af, en liet den regen op mijn ontbloot hoofd nederkomen. Dit scheen mij te helpen; en toen, terwijl de morgen reeds naderde, viel ik eerst in slaap, indien mijn toestand slapen kan genoemd worden.

Ik was wel eene korte poos geheel bewusteloos; de afmatting des ligchaams had de werkzaamheid der ziel afgebroken; doch maar al te spoedig ontwaakte het denkvermogen weder, hoewel het ligchaam bleef slapen. Akelige beelden rezen voor mij op; zonderling afwisselende en verwarde droomen, alle vol ijselijke gezigten, joegen mij angst en schrik aan; de duidelijkste dezer droomen was de laatste.

Ik droomde, dat ik een raauwen gil hoorde, en, toen ik opsprong, in eene kamer was, waar ik LEONORA en mijnen broeder voor mij zag. Zij lag op een rustbed uitgestrekt, en hij hield haar met zijne eene hand, die met haar bloed bevlekt was, vast, terwijl hij met zijne andere haar voor de tweede maal eenen dolk in de borst wilde stooten, uit welke reeds het bloed als een stroom vloot. Ik sprong toe — greep zijne opgehevene hand — ontwrong hem den dolk — en stiet, in de woede van het oogenblik, het moordtuig in zijn hart. Daarop volgde een tweede raauwe gil, en toen ik verwilderd mijne oogen opsloeg, zag ik mijn paard bij mij staan, dat, met een nedergebogen kop, luid en schel brieschte, alsof het mij tot bezinning roepen wilde.

De zon stond reeds hoog aan den hemel; ik besteeg terstond mijn paard, en zocht den landweg weder op. Spoedig was ik uit het bosch, en bereikte den hoogen rotsigen oever, die over de schoone rivier hangt, welke voorbij mijn ouderlijk huis stroomt, — die rivier, aan welker oevers ik als een onschuldig kind had gespeeld, en als knaap zoo gelukkig was geweest, — die schoone river, die ik nooit kan wederzien, zonder afgrijzen en wroeging.

Ik volgde den weg, die over de zich langzamerhand hooger verheffende rotsen liep, totdat ik het hoogste punt had bereikt. Ik bleef staan, en wierp bij afwisseling eenen blik op den kronkelenden stroom en den landweg, die eerst langs den rand der steilte voortliep, en zich verderop in het bosch verschool. Na verloop van eenigen tijd zag ik een ruiter aankomen, die op zijn gemak voortreed. Op dit gezigt overviel mij eene zonderlinge huivering, — een schrik voor ik wist

zelf niet wat, — een gevoel, alsof er plotseling eene wolk tusschen mij en de zon was gekomen. Ik reed voort, en ontmoette weldra mijn broeder op eene plek, waar de weg geen voetstap van den kant der steilte verwijderd was. Zijn groet was even bits en bijtend als gewoonlijk.

» Wel zoo, priester Hendrik!" riep hij uit. » Met bemorste kleederen, verwarde haren en een verwilderd gezigt! Gij ziet er waarlijk meer uit als een ongelukkig speler in eene Italiaansche herberg, of als een bandieten-kapitein, die van een mislukten strooptogt terugkomt, dan als een vroom kloosterling." — » Ferdinand!" antwoordde ik: » kwel mij ditmaal niet met uwen schimp; ik ben in geene luim, om dien te verdragen. Ik gelijk een paard, wien het tuig knelt; er is slechts weinig noodig, om hem weêrspannig te maken." — » Wat raakt het mij, of gij weêrspannig zijt of niet?" hernam hij. » Ik heb wilder dieren getemd dan gij, mijn goede broeder! Maar ik heb u hier laten komen, om u een paar vragen te doen; en pas op, dat gij naar waarheid antwoordt."

In mijn hart kookte een gevoel, dat mijzelven schrik aanjoeg; maar ik worstelde eene poos tegen dezen boozen geest, en zeide: » Indien ik u antwoord geef, Ferdinand, zal ik zulks naar waarheid doen. Maar ik moet eerst uwe vragen hooren, voordat ik weet, of ik die beantwoorden zal of niet." — Met eenen smalenden glimlach, die zoo moeijelijk te verdragen is, zeide hij: » Het zal best voor u zijn, dat gij antwoordt, en dat wel naar waarheid; of ik bind u misschien aan een boom, en geef u met mijne stijgbeugelriemen eene kastijding, zoo als nog geen monnik uwe schouders heeft doen voelen." Ik zweeg; want ik durfde niet spreken, en hij vervolgde: » Hoe komt het, ellendige kloosterpaap, dat gij, die slechts aan mis en altaarkleed moest denken, bij de afwezigheid van uwen ouderen broeder, in zijn huis durft komen, om het hart zijner verloofde bruid van hem te vervreemden?" — » Die zegt, dat ik dit gedaan heb, liegt als een schelm," antwoordde ik. — » Liegt?" riep hij uit. » Ik zeg het. Zegt gij, dat ik lieg?" — Ik kon niets verder verdragen. » Gij of iemand anders," zeide ik: » wie het zegt, liegt." — » Bij de Heilige Maagd, ik zal u leeren zeggen, dat ik lieg!" schreeuwde hij, terwijl hij zijn paard op mij aandreef, en mij een vuistslag gaf.

Al de opgekropte woede van mijn hart borst eensklaps los; ik trok den hertevanger, waarmede ik gewapend was. Ook zijn zwaard was oogenblikkelijk uit de scheede; maar met blinde razernij deed ik terstond een houw naar zijn hoofd. Hij keerde den hertsvanger af, geloof ik — ofschoon ik het bijna niet weet; maar hoe dit zij, de slag trof zijn paard, dat, dol van pijn, achteruitstoof — o! wat had ik, op dat oogenblik niet willen geven, om voor eeuwig in een klooster begraven te zijn! De steilte was achter hen — het paard steigerde — FERDINAND sloeg het dier woedend met het gevest van zijn zwaard — de kant brokkelde af — en paard en ruiter stortten in de diepte.

Ik sprong van mijn paard, en snelde naar den rand des afgronds; maar voordat ik dien bereikte, lag mijn broeder reeds met zijn paard beneden op den grond. Driehonderd voeten diep waren zij loodregt naar beneden gestort, en daar lagen zij zonder beweging of geluid. Ik staarde naar omlaag, en mijn hoofd duizelde; — maar niet omdat het gezigt der ijzingwekkende diepte mijne oogen deed schemeren: ik duizelde van schrik over hetgeen ik gedaan had, — van angst over de schuld, die ik op mijne ziel had geladen. Mijne eerste gedachte was, mij insgelijks van den rand der steilte af te werpen, en door dien doodelijken sprong een einde aan mijn rampzalig leven te maken. Maar terwijl ik nog naar omlaag staarde, hoorde ik een flaauwen kreet, en zag het paard, op den smallen zoom tusschen het water en den voet der rotsen, eene poging doen om op te staan, doch, terwijl het pijnlijk worstelde, in de golven verdwijnen. Eene flaauwe hoop ontwaakte in mijn hart, dat FERDINAND misschien nog leefde, — dat ik niet geheel een moordenaar was. Ik zocht terstond naar een weg, om bij hem te komen, en vond een pad, steil en gevaarlijk genoeg, maar dat mij spoedig naar de plek voerde, waar hij lag.

Zoodra ik hem naderde, verdween de laatste straal van hoop. Hij kon onmogelijk meer leven. De gebrokene oogen, — de verwrongene leden, — de wijdgapende mond, — het bloed, dat den grond bedekte, — waren de ontzettende teekenen, dat hij dood was.

Toen greep de wroeging mij aan. Mijne hersenen en mijn hart schenen in vlam te staan. Ik had een afgrijzen van mij-

zelven. Mijn leven moest voortaan nacht en eenzaamheid wezen. Ik was het menschdom vreemd geworden; voor den moordenaar bestond geene liefde of vriendschap. Ik droeg mijn eigen oordeel met mij om. De schim van mijn broeder zou mij overal vervolgen. O! hoe verlangde ik moeds genoeg te bezitten, om mij in de rivier te werpen, die voor mijne voeten stroomde! Maar ik, die, toen ik een knaap was, met kinderlijke ligtzinnigheid met de vrees voor den dood had gespot, sidderde nu, wanneer ik dacht dat ik sterven zou. Het denkbeeld, om voor de opperste Regtbank mijn verslagen broeder te ontmoeten, vervulde mij met een bedwelmenden schrik.

Hoe ik mij van die ijselijke plek verwijderde, weet ik niet; maar eensklaps zag ik mijn paard voor mij staan. »Laat ik vlugten!" riep ik uit, wierp mij op mijn paard, en joeg over steenen en struiken voort. Eenigen tijd bleef mijn paard met de grootste snelheid voorthollen; maar eindelijk ging het in een langzamer stap over; en ik verdiepte mij in ijselijke denkbeelden, die ik niet had kunnen ontvlugten. De gedachte, die bijna alle anderen verzwolg, en ik door geene inspanningen een oogenblik van mij verwijderen kon, was: »Ik ben een broedermoorder!" Waarheen ik mijne oogen wendde, overal zag ik het geknensde, met bloed bevlekte lijk voor mij liggen. Mijn denkvermogen scheen verlamd te zijn, en slechts vatbaarheid te hebben voor dit ééne ontzettende onderwerp. Mijn paard stapte intusschen met mij voort; en na verloop van eenige uren begon eene flaauwe herinnering van andere zaken bij op te komen. Ik dacht aan mijne goede voornemens, — aan mijn besluit, om verdraagzaam te zijn, en mij door niets te laten verleiden, om mijn pligt uit het oog te verliezen. En wanneer ik mij dan herinnerde, met welke blinde razernij ik mijne driften had opgevolgd, drukte ik, vol waanzinnig verlangen om mijzelven te ontvlugten, mijn paard de sporen in de zijden, en rende door de bosschen, alsof ik een hert of everzwijn had nagejaagd.

Ofschoon ik geen acht had gegeven op het verloop van den tijd, waren de uren echter voorbijgevlogen, en had de zon haren dagelijkschen loop bijna volbragt. Maar ik zag dit naauwelijks. Ik zag bijna niets, maar vervolgde mijnen weg door bosschen en dalen en over uitgestrekte velden; en toen de zon onderging, zag ik water blinken; en ik herinner mij,

dat mijn paard eene smalle rivier overzwom. Daarop werd het duister; doch ik bleef evenwel voortrijden. Ik zocht geen pad; ik had geen doel, dan te vlugten. Eindelijk begon de grond te rijzen; ik zag geene boomen meer, en spoedig bevond ik mij op den rug van een onzer hooge bergen. Ik hield den teugel aan, en zag omhoog naar den met sterren bezaaiden hemel. Hoe verlangde ik, den last des levens te kunnen afschudden! Had ik slechts te gelijk den last mijner schuld kunnen afwerpen!

Ik bleef niet lang staan; mijn paard scheen onrustig en ongeduldig, hoewel wij reeds eenen verren togt hadden afgelegd; met een wild gebriesch holde het dier over den met kort gras begroeiden bergrug, alsof er iets in de verte was, waardoor het werd aangetrokken. Ik lette er niet op, welk eenen weg wij insloegen. Mijn denkvermogen begon hoe langer hoe meer te verzwakken; de snelheid mijner beweging scheen mij in eene zonderlinge spanning te brengen. De hitte, die ik in mijn hoofd en hart had gevoeld, verspreidde zich door geheel mijn ligchaam, totdat al mijne leden tintelden en al mijne aderen klopten. Vreemde geluiden klonken mij in de ooren, en schaduwachtige gedaanten zweefden mij voorbij.

Ik had wel eens gehoord van spoken en duivels, die op de grijze bergtoppen hunne nachtfeesten hielden; thans zag ik hen voor mij. Op het midden van mijnen weg lag een vuur; afschuwelijke gedaanten dansten om de knetterende vlammen. Ik trachtte mijn paard te wenden; maar het holde regt vooruit, midden door het vuur heen, terwijl gegil en gelach, vloeken en verwenschingen mij in de ooren galmden, en krijschende stemmen mij toeriepen: » Broeder, blijf hier! Broeder, blijf hier!" Terwijl mijn paard met woedende snelheid voortholde, scheen die geheele geduchte stoet mij op zijde te blijven. Eindelijk zag ik eene kloof voor mij, waarover eene gedeeltelijk ingevallene brug lag. Om mijne vervolgers te ontkomen, joeg ik mijn paard op de kloof aan. Het dier wilde niet springen; ik drukte het de sporen in de zijde; het steigerde; ik voelde, dat wij vielen; — maar het volgende oogenblik had ik mijne bewustheid verloren.

Ik ontwaakte als uit een droom, en wist mij niet te herinneren wat er met mij gebeurd was. Ik gevoelde wel geene pijn; maar ik was te zwak, om mij om te keeren. Toen ik

mijn hoofd, dat met een verband omwacheld was, met moeite opligtte, zag ik, dat ik mij in eene prachtige kamer bevond; de gebeeldhouwde sieraden van de zoldering bestonden uit mijters en gekruiste bisschopsstaven; mijne oppassers droegen het geestelijk gewaad; het werd mij duidelijk, dat ik mij in het paleis van een aanzienlijk prelaat bevond.

Mijne zwakheid maakte mij zoo onverschillig, dat ik naar niets vroeg; maar tegen den avond kwam de Bisschop van *Wurtzburg* voor mijn bed. Ik herkende hem, hoewel er iets onduidelijks in al mijne herinneringen bleef, en zijn gelaat mij voorkwam als iets, dat ik slechts in eenen droom had gezien. Een oogenblik later zag ik echter iemand verschijnen, wiens trekken dieper in mijn geheugen waren geprent — het was mijn vader. Toen deze twee mannen mij aanzagen en met elkander spraken, begreep ik, dat zij mij nog voor bewusteloos hielden.

»Hij schijnt beter — veel beter," zeide de Bisschop. — »De Hemel geve het!" antwoordde mijn vader. »Het zou een al te zware slag zijn, hen beide te gelijk te verliezen; al de hoop van mijn huis op éénen dag verijdeld te zien."— »Het is waarlijk eene strenge beproeving," hernam de Bisschop, »die u leeren moet uw hart niet te sterk aan het aardsche te hechten." — »Ik heb mij die les reeds ten nutte gemaakt," antwoordde mijn vader. »Maar zie! zijn gelaat begint te veranderen. Hij schijnt zijne bewustheid te herkrijgen. Waar is de geneesheer?"

Deze trad terstond naderbij, en legde zijne vingers op mijnen pols. »De crisis is voorbij," zeide hij. »Hij zal herstellen; maar hij moet niets zien of hooren, dat hem ontroeren kan. Heer Graaf!" vervolgde hij, »indien het leven van uwen zoon u dierbaar is, laat hem dan eene week lang aan mijne zorg over. Ik wil borg staan voor zijn herstel, indien niemand mij stoort; en ik zal zijne kamer niet verlaten voordat hij zelf die verlaten kan. Maar zoo iemand hem komt bezoeken, of hem eenige tijding ter ooren komt, van welken aard die ook moge zijn, sta ik niet voor de gevolgen in." — »Het zij zoo!" antwoordde mijn vader, terwijl hij zich verwijderde en mij met den geneesheer en de oppassers alleen liet..

De geneesheer sprak mij twee dagen lang geen woord toe; het scheen zijn doel te zijn, mij eenen langdurigen slaap te

verschaffen, door mij telkens een drank te geven, welke blijkbaar een sterk slaapmiddel was. Indien hij alles had geweten, had hij niet verstandiger kunnen handelen. Ik heb mij dikwijls verbeeld, dat hij eene bovenaardsche kennis moet bezeten hebben; zoo juist rigtte hij zijne behandeling naar de kwaal van den lijder in, hoewel geene menschelijke wetenschap hem die kwaal scheen te kunnen ontdekken. Hij hield mij, zooveel mogelijk, in eenen toestand van bestendige vergetelheid; zorg dragende, om mijn gestel door opwekkende dranken te versterken — als wilde hij den tijd waarnemen, dat deszelfs vijand sliep — om het kracht te geven voor den vreeselijken strijd, die eindelijk tusschen het ligchaam en de ziel zou moeten plaats hebben.

Tegen het einde van den derden dag waren mijne ligchaamskrachten genoegzaam hersteld, en staakte de geneesheer het gebruik van den slaapdrank. Toen keerden die gedachten terug, welke erger dan de dood waren, — die herinneringen, welke eene levendige hel in mijne eigene borst vormden. De geneesheer bleef den geheelen nacht bij mij zitten, en sprak zonder ophouden met eene zachte bedaarde stem, terwijl hij zijne oogen bestendig van mij hield afgekeerd. Hij sprak openlijk over den dood van mijnen broeder; hij noemde dien »*het* schrikkelijk ongeluk, dat Graaf FERDINAND getroffen had," en verhaalde mij, dat de eerste ongerustheid op het kasteel veroorzaakt was door een schipper, die het doode paard in het water had gevonden. »Het was blijkbaar," zeide hij, »dat het paard op hol was gegaan, en met zijn ruiter van de steilte was afgestort. Gij weet hoe driftig uw ongelukkige broeder was," voegde hij er bij, »en hoe ligt mogelijk het is, dat hij zijn paard door mishandelingen heeft razend gemaakt."

Zijn gesprek was zeer zonderling. Hij sprak, alsof hij volstrekt niet wist, dat ik in eenige betrekking stond tot die rampzalige gebeurtenis; en evenwel zeide hij van tijd tot tijd alles, wat den last, die mijn hart drukte, kon verligten, — waarmede ik mijn geweten eenigermate kon bevredigen, — alles wat mij kon opwekken, om mijzelven te bedwingen. Hij verhaalde mij ook, welken indruk het berigt op mijn vader had gemaakt. »Zijn eerste uitroep," zeide de geneesheer, »was: »Ik dacht het wel. Ik dacht wel, dat zijne woeste

5 *

drift hem tot een ongelukkig einde zou brengen." Maar toen een bode van den Bisschop van *Wurtzburg* hem het berigt kwam brengen, dat men ook u, zwaar gewond, niet ver van *Bischofsheim*, in het bosch had vinden liggen, — dat gij waarschijnlijk, toen gij, op de uitnoodiging van den Bisschop, naar zijn paleis reed, des avonds waart verdwaald en in eene groef gevallen, — kende de droefheid van uwen vader geene perken. Gij zijt nu zijn eenig kind," vervolgde de geneesheer; »en het is uw pligt, Graaf Hendrik, om voor uwe gezondheid en uw leven te zorgen, ten einde uwen vader in zijnen ouderdom te ondersteunen en te troosten, en een vorstelijk huis in stand te houden, dat anders zou uitsterven. De hoogste rang is voor u bestemd; maar ook pligten wachten u, die al uwe aandacht en inspanning vereischen, en in welker vervulling gij uw geluk zult vinden. Ik smeek u derhalve alle middelen aan te wenden, om uw herstel te bevorderen; denk hoe uwe ouders zich zullen verheugen, wanneer zij zien, dat de hoop van hun geslacht zijne vroegere gezondheid en opgeruimdheid heeft herkregen!"

Dit was de inhoud van hetgeen hij zeide; en hoewel hij de wond van mijn hart openreet, verliet hij mij echter niet, zonder daarin een balsem te gieten, die wel niet in staat was om haar te genezen, maar toch de pijn verzachtte, en mij kracht gaf, om haar te dragen.

Of hij de waarheid vermoedde, dan of zijne woorden geheel toevallig waren, weet ik niet. Ik ondervond echter weldra, wat het zeide, een eenige zoon te zijn. De bezorgdheid van mijnen vader overtrof alle verbeelding; het was hem onmogelijk zijne belofte te houden, om eene week uit mijne kamer te blijven — maar ik was nu voorbereid, om hem te ontmoeten. Er had eene verandering in mijn gemoed plaats gegrepen; de wanhoop zelve scheen mij kracht gegeven te hebben. Ik had mijn besluit genomen, om van mijn bedrijf alle mogelijke voordeelen te trekken. Het gebeurde was onherroepelijk. Het noodlot had het zoo gewild, dacht ik. Het had mij tot eene eeuwige rampzaligheid bestemd; en met de stugheid der wanhoop spande ik al mijne vermogens in, om het verledene te vergeten, en, daar ik aan de overzijde van het graf geene hoop meer bezat, het vlugtige genot van het tegenwoordige aan te grijpen, daar dit alles was, wat ik

voor het verlies mijner ziel kon bekomen. Maar ik kende mijn eigen hart nog niet, ik wist nog niet welk een alsemdrank in elken beker van aardsch genot zou gestort worden. Ik wist nog niet, dat de wroeging mij steeds op de hielen zou volgen, gereed om elke saprijke vrucht, die de fortuin mij aanbood, voordat ik haar aan mijne lippen bragt, als door den slag eener tooverroede in stof en asch te doen verkeeren. Dit moest echter mijn lot zijn.

Mijn vader kwam, gelijk ik zeide, mij bezoeken, voordat de week ten einde was; en hij vond mij zooveel beter, dat zich een glans van blijdschap op zijn gelaat vertoonde. Ik werd ook inderdaad elk uur sterker; want het onwrikbaar besluit, waartoe de schrandere toespraak van den geneesheer mij gebragt had, vervulde de plaats van die kalme gemoedsrust, welke het beste middel is, om een uitgeput ligchaam te herstellen. Daar mijn vader mij zoo wel vond, bleef hij verscheidene uren bij mij zitten, en sprak met mij over mijne toekomstige vooruitzigten. Ik vernam, dat thans al mijne verlangens zouden bevredigd worden. Rijkdom, aanzien, gezellig en huiselijk genoegen zouden mij ten deel vallen. Bovendien sprak hij van iets, dat mij nog dierbaarder was — eene liefde, die dit alles eerst de grootste waarde zou geven — de grootste belooning van een ontzettend bedrijf.

Ik herstelde spoedig, terwijl ik mijn geweten tot zwijgen trachtte te brengen, en met alle mogelijke verontschuldigingen den aard van mijn bedrijf voor mijzelven poogde te verbloemen. Ik overreedde mijzelven, dat ik toch niet met mijne eigene hand mijn broeder had verslagen, — dat hij mij, zoo als de geneesheer gezegd had, door mishandelingen had razend gemaakt. Ik wist wel, dat ik mijzelven bedroog; maar ik wilde bedrogen zijn.

Weldra kon ik mijne kamer verlaten, hoewel mijne wonden nog niet geheel genezen waren. Maar voordat ik in staat was eene lange reis te doen, werd mijn vader door gewigtige zaken geroepen; en hij vertrok, nadat hij mij verzocht had, om hem zoo spoedig mogelijk te volgen naar zijn kasteel, waar, zoo als hij zeide, mijne moeder en Leonora mij met angst verwachtten. Toen hij dien naam uitsprak, zag hij mij glimlagchend en veelbeteekenend aan.

Tien dagen nadat mijn vader vertrokken was, gaf de ge-

neesheer mij verlof om op reis te gaan; maar hij vergezelde mij. Ik was blijde, dat hij dit deed; want mijn weg liep door eene streek, die ik met schrik moest naderen. Wij namen echter eenen omweg, en vermeden eene plek, die ik toen niet had durven voorbijtrekken. Maar toen wij het kasteel naderden, kwamen andere denkbeelden in mij op. LEONORA, in al hare schoonheid — LEONORA, als de mijne — vertoonde zich voor mijne verbeelding; en eene gloeijende, dweepende liefde — de eenige hartstogt, welks vuur de wroeging scheen te kunnen overwinnen — eene liefde, die ik niet meer behoefde te onderdrukken, maar die ik op zichzelve als een zegen mogt beschouwen, deed mijn hart onstuimig kloppen.

Toen ik de zaal van het kasteel binnentrad, ontmoetten mij daar mijn vader en mijne moeder, en beide omhelsden mij teederlijk; maar mijn oog zocht naar LEONORA. Mijn vader bemerkte dit met een glimlach, en antwoordde, alsof ik gesproken had: »Zij is in hare kamer. Zij weet niet, dat gij van daag komt. Wij hebben dit voor haar verborgen gehouden; want de gedachte, om u te zien, ontroert haar, dewijl zij weet, dat haar lot thans aan het uwe is verbonden. Ga naar haar toe, mijn zoon!" vervolgde hij: »ik geloof, dat gij geen van beiden zeer bevreesd zijt voor de keten, die u aan elkander moet verbinden."

Met snelle schreden begaf ik mij naar hare kamer. De deur stond open, en ik trad terstond binnen, zonder mij te laten aandienen. Ik zag haar voor het venster staan. Zij was schooner dan ik haar ooit gezien had; hoewel over de golvende krullen van haar donkerbruin haar een zwarte sluijer was geworpen, die, aan beide zijden langs haar hoofd afhangende, in sierlijke plooijen op haren boezem rustte. Zij droeg dien sluijer ten teeken van rouw over mijnen broeder, en andere gedeelten van haar gewaad hadden dezelfde sombere kleur; maar haar gelaat, ofschoon ernstig, vertoonde geene sporen van diepe droefheid. Integendeel, haar blik was een blik van hoop, terwijl zij, zonder mij te bemerken, op het lagchende verschiet staarde, verlicht door eene zon, die na eene onweersbui juist van achter de donkere wolken was te voorschijn gekomen.

Het gerucht mijner voetstappen deed haar omzien; en zoodra zij mij herkende, snelde zij mij met eene uitroeping van

vreugde te gemoet. Mijne armen waren in een oogenblik om haar heen geslagen; het lang bedwongene gevoel onzer harten brak los, en op hetzelfde oogenblik borsten wij in tranen uit. Zij waren de eerste, die ik stortte. Hare tranen waren vreugdetranen; maar de mijne, hoewel zij mijn hart verligtten, waren met bitterheid gemengd. Wij wischten echter weldra onze oogen af; en zonder dat zij tegenstand bood, drukte ik mijne lippen op haren zachten mond. Daarop nam ik haren arm, en geleidde haar naar de groote zaal, waar mijne ouders ons wachtten. Die avond verliep onder de salige vreugde eener gelukkige liefde — eene vreugde, die voor eene poos zelfs de wroeging tot zwijgen bragt. Er hing wel in de groote zaal eene wapenrusting, die ik niet gaarne zag; maar ik overreedde de anderen, dat het ruime vertrek te koel was, en wij begaven ons naar de kleine zaal, waar ik slechts aan LEONORA dacht, en het verledene vergat.

Een andere morgen daagde, en ik bevond, ten minste ik verbeeldde mij, dat ik die heerschappij over mijne gedachten en aandoeningen begon te verkrijgen, waardoor ik de stem van mijn geweten zou kunnen doen zwijgen, en de wroeging, die mij vervolgde, verjagen. Ik gevoelde evenwel, dat ik op geene andere wijze in mijn oogmerk kon slagen, dan door mijn geest en ligchaam beide in gestadige werkzaamheid en spanning te houden. Mijn ligchaam vermoeide ik door geweldige beweging; mijn geest vond stof genoeg tot bezigheid in mijne erkende betrekking tot LEONORA. Eerst nu ondervonden wij — of liever, eerst nu bekenden wij onszelven — hoe diep en vastgeworteld de liefde was, die wij voor elkander gevoelden, zelfs toen dat gevoel gevaarlijk, zoo niet misdadig was. LEONORA, het is waar, had zich niet vrijwillig aan mijnen broeder verbonden; maar wij hadden toch beide geweten, dat zij bestemd was om zijne echtgenoote te worden; en het gevoel, dat wij elkander thans bekenden, was van dien aard, dat het mij voor altijd uit de woning van mijnen broeder moest verbannen hebben, indien zij zijne vrouw geworden was. Thans echter maakte die liefde haar volkomen gelukkig; en mij deed dezelve mijne wroeging vergeten. Ik bragt uren achter elkander bij haar door, terwijl ik haar met afwisselende uitdrukkingen de vurige aandoeningen schilderde, welke zij in mijne borst opwekte. Ook zij verborg thans niet, dat zij mij

geheel haar hart had geschonken; en men behoefde slechts in hare sprekende oogen te zien, om er eene ziel in te lezen, welker liefde, eenmaal gevestigd, zoo zuiver en onvergankelijk als de diamant moest wezen.

Er was thans niets, dat zich tegen onze liefde verzette; en echter scheen deze dagelijks hoe langer hoe vuriger te worden; terwijl mijn vader, wiens grootste verlangen thans scheen te zijn, dat zijne oogen nog mijne kinderen zien mogten voordat hij stierf, de toebereidselen voor ons huwelijk bespoedigde, zooveel een welvoegelijke eerbied voor de nagedachtenis van zijnen oudsten zoon slechts gedoogde.

Eindelijk brak de gewenschte dag aan. Het kasteel was opgepropt vol gasten; alle zalen waren feestelijk opgesierd; en de Bisschop van *Wurtzburg* kwam in eigen persoon, om de plegtigheid een grooteren luister bij te zetten. De dag verliep onder vermaken, muzijk en feestmalen; en te middernacht begaven, volgens de gewoonte van ons geslacht, de gasten zich naar de kapel. De onderhoorigen van ons huis stonden, in volledige wapenrusting, in de zijgangen geschaard; en te midden van schitterende pracht, zwierende pluimen, lagchende gezigten en al wat slechts vreugde kon aanduiden, voerde ik mijne schoone en beminde bruid naar het altaar, en ontving hare hand in het bijzijn van al de leden onzer stamhuizen. Hoe zal ik het gevoel schilderen, waarmede ik den ring aan haren vinger stak, en dacht, dat zij nu voor altijd de mijne was! Men denke niet, dat op dat oogenblik de schrikkelijke daad, welke voorafgegaan was, mijne bedwelmende vreugde vergalde; verre van daar. Het moge vreemd schijnen; maar de bewustheid van den ontzettenden prijs, dien ik betaald had, — het onduidelijke gevoel (want het nadenken bleef ik nog buiten sluiten), dat ik voor dit juweel de dierbaarste bezitting van eenen sterveling, de onschuld mijner ziel, had opgeofferd, — maakte dat juweel des te kostbaarder in mijne oogen, en mijne vreugde des te buitensporiger.

Leonora verliet de kapel met mijne moeder; en met een hart, welks aandoeningen geene tong kan beschrijven, snelde ik naar mijne eigene vertrekken. Ik droomde van niets dan vreugde; maar terwijl een paar mijner bedienden mij hielpen, om mijne bruidegomskleederen uit te trekken, viel mij een pakje, dat op de tafel lag, in het oog.

»Wat is dat?" vroeg ik. — »Het is een pakje," was het antwoord, »dat de kamenier van Mevrouw LEONORA heeft gebragt, juist toen hare meesteres naar de kapel ging, met bevel, om het op uwe tafel te leggen."

Zoodra mijne bedienden vertrokken waren, opende ik het pakje. Onder het eerste papier vond ik een tweede, waarop met de hand van LEONORA geschreven was:

»Beminde HERMAN! Ik heb geen regt, om het hieringeslotene te houden; en daar ik uw vader of uwe moeder »geene smart wil veroorzaken, zend ik het u."

Haastig deed ik het papier open, en stond als versteend. Het was het portret van mijnen broeder! Dat gezigt rukte den beker des geluks van mijne lippen. Terwijl ik op dat portret staarde, kwam elke herinnering, die ik verdoofd, elk gevoel, dat ik onderdrukt had, mij bestormen. Deze vreeselijke herinneringen overweldigden alle andere aandoeningen; verpletterden mijne vreugde onder den ijzeren last der wroeging, en ontwrongen mij mijne ingebeelde zegepraal over den boozen geest, in wiens magt ik mijzelven geworpen had. Daar zag ik het voor mijne oogen, dat gelaat, met dezelfde uitdrukking, die ik bij zijn leven zoo dikwijls had gezien, en die men stuursch had kunnen noemen, indien zich geen glimlach om de lippen had vertoond, — die glimlach, waaraan de schilder denzelfden sweem van smalenden spot had gegeven, welke dat gelaat maar al te natuurlijk was. Daar was het, gelijk ik het gezien had, toen wij elkander voor de laatste maal ontmoetten; zoo gelijkend — zoo vreeselijk gelijkend — dat het met eene onweêrstaanbare magt mijne aandacht trok. Ik moest het blijven aanstaren, met een afgrijzen, eene wroeging en ontsetting, welke mij bijna tot krankzinnigheid dreven. De trekken schenen hunne gedaante te verliezen; het kwam mij voor, dat bloedvlekken het voorhoofd bezoedelden, de oogen stuiptrekkend uit hunne holten puilden; en mijne overspannen verbeelding veranderde eensklaps het afbeeldsel van mijnen broeder, gelijk een Italiaansch kunstenaar hem had geschilderd, in het akelig misvormde gelaat, dat ik onder de rotsen had zien liggen, van welke mijne hand hem had doen nederstorten. Ik trachtte te redeneren; ik deed eene geweldige

poging, om de heerschappij over mijn eigen gemoed, welke ik te voren had verkregen, te herwinnen — maar vruchteloos. De wroeging liet nu zijne prooi niet los; en ik bleef het portret aanstaren, dat mij duizend afschuwelijke beelden voortooverde, totdat ik gevoelde, dat het volgende oogenblik mij geheel krankzinnig zou maken. Toen wierp ik het portret van mij af, snelde de gangen door, als wilde ik al wat mij vervolgde ontvlugten, en trad de kamer van LEONORA binnen.

Vruchteloos hoopte ik eene schuilplaats te vinden voor de boose geesten, die mij in hunne magt hadden. Ik kan dien vreesselijken nacht niet beschrijven; ik durf er niet aan denken. Ik wil niet pogen te schilderen, hoe de wroeging de liefde in eene helsche marteling deed verkeeren; het zij genoeg te zeggen, dat ik nooit — neen nooit — mijn hoofd op dezelfde peluw nederlegde met mijne schoone, aangebedene vrouw, of ik zag het gelaat van mijnen broeder, gelijk hij, door de laatste stuiptrekkingen misvormd, voor mij had gelegen, tusschen haar en mij.

Zij kwijnde langzaam weg. Zij verwelkte, gelijk eene van die bloemen, welke ik in mijne kindsheid had gekweekt — langzaam, en toch merkbaar. Zij verdorde niet eensklaps, gelijk een bloesem, die van den tak gebroken of door den onbedachten voet vertreden wordt; maar met flaauwe trappen — gelijk het gebladerte bij den bestendigen, gelijkmatigen voortgang des tijds verwelkt. Hoe dikwijls heb ik in het groene woud de bruine schaduwen van den herfst dag voor dag zien voortsluipen; wanneer de tinten zoo langzaam verdonkerden en de frissche kleuren van den zomer zoo zacht verdwijnen, dat het oog van uur tot uur geene verandering in de groene spruiten der lente kan bemerken, terwijl echter elk oogenblik iets van hunne frischheid rooft, en elke dag hun val naderbij brengt. Zoo verwelkte mijne beminde, en wanneer ik de rozenkleur der gezondheid van die zachte wangen, den glans dier schitterende oogen zag verdwijnen, en dacht, dat ik daarvan de oorzaak was, hoe trilde dan de pijl der wroeging in mijn hart, en werd alles vergiftigd, wat mij nog eenige verademing had kunnen schenken. Vruchteloos was het, dat

ik, voor wiens eigene wond geen balsem te vinden was, hij woeste vlagen LEONORA poogde te troosten en op te beuren. De vreesselijke reden kon niet gemeld worden; ik kon geene verklaring geven van het zonderlinge, schijnbaar grillige in mijn gedrag. Terwijl ik haar met hartstogtelijke teederheid beminde, hoe dikwijls moet zij gedacht hebben, dat ik haar niet beminde! Hoe dikwijls moet zij gedacht hebben, dat ik een krankzinnige of een laaghartige booswicht was! De oogen van mijne ouders waren bovendien op ons gevestigd, en dit strekte slechts om den toestand van LEONORA en mij nog vreeselijker te maken; want wij zagen beide, dat zij op ons letteden; wij zagen, dat zij ongerust waren, en wij vreesden voor vragen, die wij niet konden beantwoorden.

Eindelijk, als ware het om mijn lot een weinig dragelijker te maken, naderden de verwoestingen des oorlogs onze woonplaats. De vorsten en grooten des lands werden te wapen geroepen, om het gezag van onzen keizerlijken meester te verdedigen. Het rijksleger zou bij *Heilbron* worden zamengetrokken, en eene algemeene vergadering van al de hooge edelen werd op dezelfde plaats bijeengeroepen. Mijn vader haastte zich, om deze oproeping te gehoorzamen, en ik maakte mij met drift gereed om hem te vergezellen. Tweeduizend man schaarde zich onder onze banieren, en geene benden van *Duitschland* waren beter uitgerust dan de onze. Doch voordat wij ons op weg begaven, werd mijn vader ziek, en ik ontving zijne volmagt, om zijne onderhoorigen ten strijde te voeren, en zijne stem in de vergadering uit te brengen. Ik was nog jong; maar de gevolgen van vreeselijke driften hadden mijn hart vóór den tijd oud doen worden, en mij die doordrijvende geestkracht medegedeeld, welke doorgaans in eenen rijperen mannelijken ouderdom het uitwerksel der ondervinding is. Over elk onderwerp, behalve het ijselijke van mijn eigen lot, kon ik diep, snel en helder doordenken. Mijn toestand had mij tot geheel iets anders gemaakt dan mijne tijdgenooten. Daar ik mijn hart voor niemand kon openen, beschouwde ik het gewoel der wereld, waarin ik eene rol speelde, als ware het mij geheel onverschillig. Ik zag en oordeelde met de kalme beradenheid van een aanschouwer, en was mij tevens bewust, dat dit een voordeel was, hetwelk ik voegde bij talenten, vooral niet minder dan die van mijne

gelijken in rang, en een schat van geleerdheid, welke niemand van hen bezat. In deze stemming begaf ik mij naar de vergadering, en nam daar mijne plaats onder de overigen, zonder eenig gevoel van schroom of verlegenheid. Vele edelen spraken — mannen van naam en ondervinding; en groot was de dwaasheid, welke zij dikwijls met statige woordenpraal voordroegen, en de eigenliefde en belangzucht, welke zij met het gewaad van vaderlandsliefde, deugd en godsdienst omhingen. Mijn eerbied voor talrijke vergaderingen werd niet vermeerderd door het bijwonen van deze; en ik gevoelde niets van die partijzucht, welke velen de oogen voor de dwaasheden hunner aanvoerders doet sluiten. Ongelukkig is de mensch in deze wereld, die zulke zwakheden niet kent; maar hij heeft meer kans dan anderen om te heerschen en te gebieden; zoo bevond ik het in mijn geval. Den tweeden dag der vergadering, toen het mij verveelde langer dwaze redevoeringen te hooren, en al de anderen overtuigd schenen te zijn, of dezelfde verveling te gevoelen als ik, stond ik op; en op eenen kouden, bijtenden toon, die niet missen kon mij een aantal vijanden te berokken, begon ik de dwaasheid aan te toonen van de maatregelen, die men met zooveel ijver had voorgestaan; ik bragt de menigte van dwalingen aan het licht, die men in al de opgaven van daadzaken had begaan, en, zonder mij te verwaardigen om een bescheiden wantrouwen in mijn eigen oordeel te veinzen, toonde ik wat men eigenlijk behoorde te doen. In een oogenblik raakten honderd tongen tegen mij los. Elke eerwaardige suffer, die meende dat ouderdom en wijsheid onafscheidbare gezellen waren, — elk opgeblazen raadsheer, die zich sedert jaren achter vaste gewoonten had verschanst, en begreep, dat de voorzigtigheid daarin bestond, dat men bestendig den ouden slender volgde, — allen roerden den mond tegen den verwaanden jongman, die de gevoelens van zulke eerwaardige en aanzienlijke mannen had durven afkeuren.

Er bevond zich echter *één* man in de vergadering — en hij bezat meer invloed dan iemand anders, daar hij de gevolmagtigde des Keizers was — die mij anders beoordeelde. Hij was loos en geslepen, de afstammeling van een aanzienlijk Italiaansch geslacht, dat zich in *Duitschland* had gevestigd, en hij besteedde al de loosheid van zijnen geest tot de dienst

van zijnen koelen, voorzigtigen meester. Hij maakte spoedig een einde aan de opschudding, maar scheen verder niet op mij te letten. Des avonds liet hij mij echter bij zich roepen, en na een lang gesprek, nam hij vele mijner voorstellen aan; hoewel hij, uit eenen staatkundigen eerbied voor mijne tegensprekers, in zaken van meer schijnbaar dan wezenlijk belang hunne meening volgde. Werkzaamheid was echter weldra noodzakelijk; het vijandelijk leger bedreigde de veiligheid van het geheele rijk, en wij haastten ons, om hetzelve, onder een der bekwaamste veldheeren van dien tijd, te gemoet te trekken. De twee legers ontmoetten elkander op een zeer bekrompen slagveld; en door de menschlievende tusschenkomst van hen, wie ik mij, door mijn vrijmoedig spreken, tot vijanden had gemaakt, werd ik op een gevaarlijk punt geplaatst, waar het zeer waarschijnlijk was, dat ik, met de benden onder mijn bevel, van het hoofdleger zou worden afgesneden. Ik beschouwde echter deze aanslagen met verachting; en daar een strijd, niet slechts met vijanden, maar ook met valsche vrienden, mijnen geest in eene des te grootere spanning bragt, dacht ik op een middel, om hunne plannen tot mijn eigen voordeel te doen uitloopen, en door een schitterend bewijs van moed en beleid hunne boosheid te schande te maken. Eene kleine rivier tusschen hooge oevers stroomde tusschen mij en den linkervleugel des legers, zoodat ik, van alle ondersteuning afgesneden, bijna aan de genade van den vijand was overgelaten. Men dacht den volgenden dag slag te leveren, en ik besteedde den geheelen avond om den grond op te nemen. Op eene plek, lager aan de rivier, niet ver van de vijandelijke legerplaats, waren de oevers vlak; maar de rivier bleef echter te diep, om er op eene andere wijze over te kunnen komen, dan over eene brug, die, verderop, in de magt van den vijand was. Gelukkig lagen aan den oever een aantal rotsklompen verspreid, die van de heuvels waren afgerold. Des nachts hield ik de meeste mijner onderhoorigen aan het werk, om deze steenklompen in den stroom te wentelen, waardoor het mij gelukte de bedding zoo ver te verstoppen, dat het water zich over de vlakte verspreidde en het lagere gedeelte der rivier bijna droog bleef. Het water tusschen de hoogere oevers werd, wel is waar, door het opwerpen van dezen dam nog dieper; maar ik rekende op het-

geen er gebeuren moest, en wachtte ongeduldig op het aanbreken van den dag. Zoodra de zon opging, kwam de vijand ons te gemoet; en terwijl zijne hoofdmagt tegen het keizerlijk leger optrok, en zijn regtervleugel een weinig zwenkte, om mij geheel van onzen linkervleugel af te snijden, zag ik eene talrijke bende ruiters, regt voor mij, op mij aankomen, terwijl ik achter de heuvels aan mijne linkerhand insgelijks speren zag blinken. Op dit oogenblik bemerkte onze veldheer den misslag, dien de raad mijner vijanden hem had doen begaan, en zond, over eene brug, die eene mijl achter onze stelling lag, eenen bode naar mij af, met het bevel, dat ik langs denzelfden weg moest terugtrekken, en mij bij het hoofdleger voegen. Deze bode was een bekwaam officier; en nadat ik hem de beweging van den vijand had aangewezen, zeide ik: »Berigt den veldheer, dat het, gelijk gij ziet, te laat is. Ik kan niet terugtrekken, zonder geheel verslagen te worden; maar ik kan vechten, waar ik ben; en daar ik het gebeurde voorzag, heb ik reeds maatregelen genomen, om hem eene goede dienst te doen." — »Ik zie duidelijk, Graaf," zeide de bode, »dat gij afzonderlijk moet handelen. Maar wat zijt gij voornemens?" — »Door die vijandelijke bende heen te slaan," antwoordde ik, »de drooge bedding van den stroom, dien ik dezen nacht heb opgestopt, door te trekken, en hunnen regter vleugel in de flank te vallen, terwijl gij die van voren aantast." — »Zoo u dat gelukt," zeide de bode, »verzekert gij ons de overwinning. Ik zal het den bevelhebber gaan berigten, opdat hij met uwe pogingen zijn voordeel doe." Dit zeggende, gaf hij zijn paard de sporen, en ik wachtte bedaard den vijand af, die stoutmoedig op mij aantrok, in de verbeelding dat hij mij had ingesloten.

Eindelijk zag ik, dat de vijandelijke regtervleugel, aan de overzijde van den stroom, met onzen linkervleugel slaags was geraakt. De ruiterbende, die tegen mij was uitgezonden, en zeker verwachtte, dat ik mij slechts zou trachten te verdedigen, maakte zich gereed om mij aan te vallen; maar op dat oogenblik gaf ik bevel, om in vollen ren op hen in te houwen, en mijne benden stormden met het geweld van eenen stortvloed den heuvel af, en braken door de gelederen des vijands heen. Op dat oogenblik, toen al mijne krachten van ziel en ligchaam in de geweldigste spanning werden gehouden

bij het gevecht, dat man tegen man werd gevoerd, — terwijl ik met arendsoogen om mij heen moest zien, om op mijne onderhoorigen acht te geven en te gelijk de vijanden, die op mijzelven aandrongen, te bekampen, — smaakte ik de eerste zielsrust, welke ik sedert den ijselijken nacht van mijn huwelijk had gekend. De benden, welke ik aanvoerde, waren dezelfde oude krijgslieden, die in *Italië* onder mijn vader en broeder hadden gestreden; wij hadden het voordeel van den grond, en niets kon de kracht van onzen storm wederstaan. Alles week voor ons. De vijandelijke bende werd, na eenen dapperen maar nutteloozen tegenstand, naar de plek teruggedreven, waar ik den stroom had opgestopt; en toen gelukte het mij, door eene tweede geweldige poging, geheel door hunne scharen heen te breken. Daarop trok ik het bed van den stroom over, en viel met mijne dapperen den vijand in den rug, die met het keizerlijk leger handgemeen was. Die aanval was beslissend: de krijgskans had bijna gelijk gestaan, totdat wij den anderen oever bereikten; maar nu sloeg de schaal in een oogenblik over, en ik zag rond, om te zien hoe ik van het behaalde voordeel het beste gebruik zou maken, toen ik bevond, dat een jong officier, die, met eene kleine maar uitgelezene bende, tusschen mijne ruiters en den steilen oever der rivier was ingesloten, zich nog met wanhopigen moed verdedigde. Ik riep hem toe, dat hij zich zou overgeven; maar in plaats van dit te doen, dreef hij zijn paard op mij aan, en deed een houw naar mijn hoofd. Ik wendde dien af en dreef hem terug. Hij zag niet, dat hij den rand der steilte was genaderd; en toen hij zijn paard wilde wenden, om mij weder aan te vallen, brokkelde de losse grond af, en stortte hij, met een gil van schrik, in de diepte.

Het beeld, hetwelk dit gezigt voor mij opriep, — de vreeselijke herinneringen, welke, door het gewoel van het gevecht op den achtergrond geplaatst, mij eensklaps met ontzaggelijk geweld bestormden, — waren meer dan het menschelijk verstand kon verdragen. Mijn hoofd duizelde; ik vergat het verloop des tijds en de verandering der omstandigheden. Ik verbeeldde mij weder bij de afgrond te staan, waarin ik mijnen broeder had doen nederstorten. Ik verbeeldde mij, dat de vreeselijke daad zoo op het oogenblik was gepleegd, — dat mijns broeders bloed nog rookte en om wraak riep. Ik sprong van

mijn paard, naderde den rand der steilte, en zag naar beneden. Daar lagen zij te zamen, ruiter en paard. Dit was te veel! Ik wierp mij op den grond neder, en kermde van ondragelijke zielesmart. Mijne bedienden en ondergeschikte officieren omringden mij, vol verbazing over zulk een tooneel; maar ik vergat alles. De herinnering van alles, behalve van die ééne vreeselijke daad, was uitgewischt, en niet dan zuchten en afgebrokene verwenschingen ontsnapten mijne beknelde borst.

Op dat oogenblik kwam er een bode aanrennen, om mij den dank van den veldheer over te brengen, te gelijk met den last, om den linkervleugel des vijand geheel overhoop te werpen, ten einde zijne nederlaag volkomen te maken. Men bragt hem naar de plek, waar ik lag, en hij sprak mij met eenige verwondering aan; maar ik gaf geen antwoord. Ik hoorde hem niet. Het vreeselijke beeld stond weder voor mij — de ijzeren hand der wroeging ontrukte mij den krans der eer. En hoewel, indien de dag geëindigd was gelijk hij begon, zonder twijfel een onsterfelijke naam mij ten deel zou zijn gevallen, ging de zon van mijnen roem onder achter eene wolk, welke ik, gelijk ik gevoelde, nooit kracht genoeg zou hebben om te verdrijven.

Toen de veldheer den Keizer berigt zond van den gewonnen veldslag, kon hij niet nalaten eenige scherpe aanmerkingen te maken over het zonderlinge contrast in mijn gedrag bij het begin en het einde van het gevecht, — tusschen den ijver, den moed en de bekwaamheid, welke ik eerst had getoond, en het gebrek aan gehoorzaamheid en geestkracht, dat ik naderhand had laten blijken. Mijn geslacht was echter te magtig, dan dat het keizerlijke hof hetzelve had durven krenken; en om mij uit het leger te verwijderen, waar hij zag, dat ik onder eenen bevelhebber, die zoo ontevreden over mij was, van geen nut meer kon zijn, ontbood de vertrouwde des Keizers, van wien ik vroeger heb gesproken, mij naar *Weenen*, met hoogen lof melding makende van de schranderheid en bekwaamheid, welke ik in de plannen, die ik in de vergadering te *Heilbron* had voorgedragen, had aan den dag gelegd.

Voordat ik mij op reis begaf, ontving ik eenen brief van LEONORA, die niets dan liefde ademde. Deze brief strekte tot verzachting van mijn lijden, en ik was dwaas genoeg, om mij

te verbeelden, dat, wanneer ik, na eene poos van afwezigheid, tot haar terugkeerde, het vreesselijke beeld, dat al mijn geluk had vernietigd, mij niet meer in hare armen vervolgen zou. Terwijl ik op weg was naar *Weenen*, gelukte het mij weder in zooverre de heerschappij over mijzelven te herwinnen, dat ik de wroeging, die mij verteerde, voor de oogen van anderen kon verborgen houden.

Ik werd met eerbewijzen ontvangen, en om de proef te nemen van mijne bekwaamheden, of ook misschien slechts om mijne ijdelheid te vleijen, vroeg men mij naar mijn gevoelen over een staatkundig vraagpunt van gering belang. Ik openbaarde vrijmoedig mijne meening, hoewel mijn raad geheel anders was dan men verwacht had. Deze scheen echter zoowel te behagen als te verrassen, werd gevolgd en had den besten uitslag. Nogmaals en nogmaals vroeg men mij om raad, en telkens werden de maatregelen, die ik voorstelde, door het geluk bekroond. Het scheen, dat het noodlot er behagen in schepte, om al, wat begeerlijk was, onder mijn bereik te brengen, en het mij dan te ontrukken. Aldus gebeurde het, dat, gedurende de negen maanden van mijn verblijf in *Weenen*, geen plan mislukte, waaraan ik deel genomen had; en de Keizer toonde zich genegen, om mij voor altijd aan zich te verbinden, als iemand, wiens bekwaamheid hem onmisbaar maakte.

Het was op een winteravond, omstreeks middernacht, dat ik met den Keizer en zijnen vertrouwde een geheim gesprek had. De veiligheid des rijks werd toen bedreigd door den Keurvorst van ***, een man van ongemeene talenten, buitengewoon doorzigt en verbazende werkzaamheid, maar ontbloot van alle godsdienstige en zedelijke beginselen. Wij hielden raad, waardoor wij hem in zijnen loop zouden stuiten; en de gunsteling gaf menigen duisteren wenk omtrent het middel, waarvan hij zich het beste gevolg beloofde. Eindelijk, toen hij zag, dat niemand rondborstig scheen te durven spreken, zeide hij, dat het leven van één man hier in de weegschaal stond tegen het geluk van een geheel volk, en wenschte, dat het veemgerigt niet in onbruik was geraakt. Nu was het ijs gebroken. De Keizer zeide, dat hij gewis het regt had, om, in geval van nood, een zijner vasallen te veroordeelen; en indien zulk een vasal te magtig was, om hem openlijk te regt te stellen,

hij geene reden zag, waarom men niet zou trachten door geheime middelen hetzelfde doel te bereiken.

»Het zou niet moeijelijk zijn," hernam de minister, »hem uit den weg te ruimen, door hem, bij een der drinkgelagen, waarvan hij zulk een minnaar is, een beker voor te zetten, waaraan hij niet gewoon is." — »Ik geloof, dat zijn schenkers zich daartoe niet zou laten gebruiken. Maar zou het niet gemakkelijk zijn," vervolgde hij, terwijl hij mij glimlagchend aanzag, »om hem, wanneer hij alleen langs den oever van eenen stroom of den rand eener steilte rijdt, in de diepte te doen storten? Zoo iets heeft men wel meer gedaan; en na een val van een paar honderd voeten, zal hij gewis niet meer zeggen, wiens hand hem naar beneden wierp."

Deze woorden troffen mij, als had men een gloeijend ijzer in mijne hersenen geboord. Ik snakte naar adem, staarde den spreker aan met de woede der razernij, sprong op hem toe, en zou hem verscheurd hebben, zoo niet mijne ligchaamskrachten, overweldigd door het vreeselijk lijden van dat oogenblik, mij plotseling hadden begeven. Ik zonk voor de voeten des Keizers neder.

Toen ik mijne bewustheid herkreeg, bevond ik mij in mijn eigen vertrek, maar met gebondene armen, en zorgvuldig verwijderd van alles, waarmede ik mijzelven of anderen had kunnen beschadigen. Het duurde lang voordat ik mijne bewakers kon overreden, dat ik weder bij mijn verstand was; en verscheidene dagen lang bleven allen, die mij omringden, mij als eenen krankzinnige behandelen, hoewel mijne woorden toonden, dat ik dit niet meer was. Eindelijk begreep men, dat ik hersteld was, maar gaf mij te gelijk eenen wenk, dat ik wel zou doen met *Weenen* terstond te verlaten. Ik keerde met korte dagreizen naar huis terug. Mijn gemoed was thans in eene meer bedaarde stemming, dan ik sedert verscheidene maanden had gekend; en wanneer ik die ééne vreeselijke herinnering van mij kon verwijderen, gevoelde ik mij getroost door het denkbeeld, dat ik LEONORA zou wederzien, en in hare eerste liefderijke omhelzing, bij mijne terugkomst, een oogenblik van geluk zou genieten. Naarmate ik nader kwam, werd mijne hoop levendiger. Mijne laatste dagreis haastte ik mij zooveel ik kon, en omstreeks vier uur in den namiddag van eenen helderen somerdag reed ik het voorplein van het kasteel op.

Alles had hier hetzelfde voorkomen als gewoonlijk; en toch gevoelde ik mijn hart beklemd, toen ik de poort naderde, en langzaam van mijn paard stapte. Misschien was het, omdat mijn vader mij niet te gemoet kwam, of omdat ik mijne moeder niet voor het venster zag staan, dat deze angst mij aangreep. Maar toen ik de groote zaal binnentrad, bemerkte ik in de gezigten der bedienden, die ik daar aantrof, eene neerslagtigheid en bekommering, die mijne bezorgdheid vergrootten.

» Waar is uwe meesteres?" vroeg ik een hunner. » Is zij welvarend?" — » Zeer welvarend, Edele Heer!" was het antwoord. » Zij is in de kamer van Mevrouw Leonora."

Ik had Leonora bedoeld; maar de man had mij verkeerd begrepen, en ik wilde niet verder vragen. Ik snelde naar de vertrekken van Leonora. In de kamer, waar zij gewoonlijk zat, vond ik haar niet; en ik ging naar haar slaapvertrek. Ik hoorde daar het geluid van fluisterende stemmen, en opende terstond de deur. Het eerste, dat mij in het oog viel, was de gedaante mijner moeder, die naast het bed zat, terwijl mijn vader aan het voeteinde stond. Het geluid mijner voetstappen deed hem omzien; en zoodra zij mij bespeurde, riep Leonora uit: » Hij is het! Hij is het! Ik wist, dat ik hem zou wederzien, voordat ik stierf. O Hendrik! mijn beminde! gij zijt gekomen, om uwe arme Leonora de oogen te sluiten."

Ik sprong toe, en sloot mijne beminde, die slechts een schaduw vertoonde van hetgeen zij vroeger geweest was, in mijne armen, terwijl bittere tranen over mijne wangen rolden, en mijn hart mij verweet: » Dat is ook uw bedrijf!"

Men liet mij alleen met haar. Mijn snikken liet mij naauwelijks toe te spreken; ik kon slechts vragen: » Hoe komt dit?" Zij schoof mij met hare hand zacht een weinig van haar af, staarde op mijn gelaat, waarop de diepste droefheid te lezen stond; en, met eenen blik van schoone en toch ontzettende vreugde, riep zij uit: » Gij bemint mij dan, Hendrik! Ik sterf gelukkig — ik zegen u met mijn laatsten ademtogt."

Ik kon niet meer dragen. Ik zonk voor haar op de knieën, en stortte geheel mijn hart voor haar uit. Ik verhaalde haar alles — alles; en tot antwoord sloeg zij hare armen om mijnen hals en weende.

» Ik zou gaarne blijven leven," zeide zij eindelijk; » ik zou gaarne blijven leven, om u op te beuren, mijn beminde! Maar

dit mag niet zijn. De hand des doods heeft mij aangetast, en ik moet sterven. Maar luister, Hendrik! Ook de grootste zondaars kunnen vergiffenis verkrijgen. Wij zullen elkander wederzien; — geloofde ik dit niet, dan zou de dood inderdaad vreeselijk voor mij wezen. En opdat wij elkander zouden wederzien, beloof mij, dat gij troost zult zoeken; waar alleen troost te vinden is! — Niet ver van *Oberzell*," vervolgde zij, »woont in het overblijfsel van het oude verwoeste klooster de biechtvader van mijn vader. Die edele grijsaard, die zich na het overlijden mijner ouders naar die eenzame plek begaf, om in diepe afzondering zijn leven te eindigen, wist mij, toen ik binnen weinige dagen mijn vader en mijne moeder beide verloor, met de troostgronden der godsdienst zoo krachtig te ondersteunen, dat ik u gaarne tot hem zou willen zenden, om balsem voor uw gewond hart te erlangen. O, begeef u tot hem; en zoo gij uwe Leonora bemint en haar in eene betere wereld wenscht weder te zien, beloof mij dan, dat gij hem alles zult openbaren en zijnen raad zult volgen."

Ik beloofde haar dit, en hield mijn woord. Haar geest werd naar een beter gewest overgevoerd; en ik opende mijn hart voor den braven man, wien zij mij had aangewezen. Hij zeide mij — en hetgeen hij zeide was de waarheid — dat ik hier op aarde geene zielrust meer zou smaken; maar dat ik, indien ik met geduld leed, verzachting van mijne kwelling zou vinden, voordat ik door den dood werd opgeroepen.

Jaren zijn verloopen, en die heilige man ligt reeds eene halve eeuw in het graf. Ik bewoon thans de kluis, die hij bewoonde, en wacht in boete en gebeden het uur, dat eenmaal voor mij slaan zal.

DE PERZIAANSCHE BARBIER.

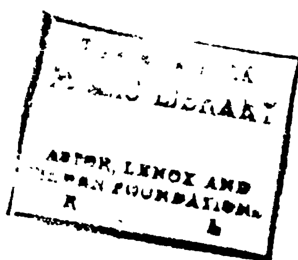
(Naar het Engelsch.)

Een echte Mohammedaan, die op eens van zijn vaderland naar *Engeland* wordt overgeplaatst, zonder op zijne reis eenig ander land aan te doen, is voor den wijsgeerigen opmerker een zeer belangrijk voorwerp. Alles moet hem nieuw zijn: de taal, de

Steendr.ᵉ van H. J. Backer, Dordt.

DE KLUIZENAAR VAN OBER[illegible]

LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
FOUNDATIONS
R L

zeden, de levenswijze, de gebouwen, het klimaat, de middelen van vervoer, de mannen en de vrouwen. Hij verlaat een gewest, waar eene vrouw buiten 's huis nooit haar gezigt laat zien, en op straat op eene onkenbaarmakende wijze vermomd is, — en komt in een land, waar wij niet behoeven te zeggen hoe veel zij zich zien laat. Indien hij in zijn vaderland op de straat eene vrouw wilde aanspreken, zou hij zijn leven in de waagschaal stellen; hier ziet hij de beide seksen gemeenzaam met elkander omgaan. Hoe zeer verschillen de menschen van zijne landgenooten! Hier is iedereen woelig, bemoeiziek en vol beweging; daar loom, traag, en onverschillig voor alles, behalve voor zijn eigen onmiddellijk belang. Hij is altijd gewoon geweest zich op den grond neder te zetten; en hier zit men op stoelen. Hij heeft nooit een ander middel gekend, om zijn eten naar zijn mond te brengen, dan zijne eigene vingers; hier moet hij mes, lepel en vork weten te regeren, indien hij doen wil als anderen. Welk eene menigte van rijtuigen, wagens en karren ziet hij overal — dingen, die hij te voren nog nooit gezien had! Maar zijn lieve kameelen zijn verdwenen, en nergens ontmoet hij een van hunne deftige, men zou bijna zeggen nadenkende koppen. Alles loopt, draaft, vliegt, dringt, sleept en stoot, alsof niemand voor een oogenblik durfde stilstaan. Hij dwaalt rond onder eene volksmenigte, die even weinig van hem en zijne omstandigheden weet, als hij van hen. Elk man met een langen baard, tulband en wijde broek is in hunne oogen een Turk, hij moge een Perziaan, Georgiër of Afghaan, een Syriër, Egyptenaar of Algerijn wezen. Hoe vele ellende moet hij verduren, voordat hij zich aan zijne nieuwe levenswijze kan gewennen! Hier zegt hij zijne beminde zon vaarwel, die bestendige vriendin en kweekster van zachte opgeruimdheid, en moet daarentegen eene lucht inademen, die nog dikker is dan de damp zijner heete baden. Het is waar, indien hij niet naauwgezet op zijne godsdienst is, kan hij zich van zijne vijfmaal daags herhaalde gebeden, kniebuigingen en wasschingen ontslaan: maar men heeft hem toch van zijne kindsheid af geleerd, dat alle ongeloovigen onrein zijn; en wanneer hij een van die schepsels aanraakt of met hen eet, verbeeldt hij zich, dat hij daarvoor in deze of in de andere wereld zal moeten boeten. Hoeveel ongerustheid moet hij niet telkens gevoelen, wanneer hij zijnen maaltijd

doet! Heeft men het hoen, dat men hem voorzet, wel behoorlijk laten uitbloeden? Heeft men het schaap, waarvan hij een bout voor zich ziet, wel de keel afgesneden? Is er niets van het onreine dier in zijne soep gekomen? Nergens vindt hij zijne beminde *pillau*, zijn verfrisschenden *sjerbet*, zijn altijd welkomen *sjiboek*. Hij moet, alsof hij een kind was, alles op nieuw leeren; hij moet zich van den ochtend tot den avond laten uitlagchen, berispen en uitvragen; want een Engelschman is niet geneigd, om zijnen volkstrots of zijne vooroordeelen te ontzien.

Wij hebben deze opmerkingen nedergeschreven, daar het ons voornemen is onzen lezers eenige bijzonderheden mede te deelen betreffende eenige Oosterlingen, die zeventien jaar geleden in *Londen* vertoefden. Wij vernamen die van een onzer bekenden, den zaakverzorger, of zoogenoemden *mehmandar*, van het laatste Perziaansche gezantschap in *Engeland*. Hij had in *Perzië* gewoond, verstond de taal, en was bekend met de zeden en gewoonten der bewoners van dat land. Gedurende het verblijf van dat gezantschap in *Londen* was hij getuige van menig zonderling tooneel, dat het contrast tusschen de denk- en handelwijze van Engelschen en Perzianen op eene sterksprekende wijze deed uitkomen. Van den ambassadeur af, die van niets zulk een hoog denkbeeld had, als van zijne eigene waardigheid en het gezag van *Schach* over alle andere vorsten, tot aan den laagsten stalknecht, die een Engelsch paard niet waardig gekeurd zou hebben, om met een viervoeter van zijn eigen land in denzelfden stal te staan, vond hij alles vol vooroordeelen, welker bestrijding en uitroeijing altijd zeer moeijelijk en dikwijls geheel onmogelijk was.

Toen de *mehmandar* op zekeren morgen aan het ontbijt zat, kwam zijn knecht hem zeggen, dat er iemand was, die hem verlangde te spreken. In de meening, dat het een der bedienden van het gezantschap zou zijn, gaf hij last, om den man in zijne kamer te laten; maar toen deze binnentrad, zag hij iemand, die hem geheel onbekend was. De vreemdeling zag er voornaam uit; want hij was fraai gekleed, droeg een deftigen mantel met kwasten, en eene glimmende naturelpruik, die met veel naauwkeurigheid boven een niet meer jong gezigt was gezet. Zijn geheel voorkomen was een levend bewijs van de waarheid der stelling, dat er dikwijls slechts

één stap is van het verhevene tot het belagchelijke; want hij scheen juist die overstap te zijn. Het was moeijelijk zoo terstond te raden, tot welken stand in de maatschappij de vreemdeling behoorde. De *mehmandar* bood hem een stoel aan, verzocht hem te gaan zitten, en vroeg daarop, waaraan hij de eer van zijn bezoek te danken had.

»Komt gij over eene zaak met mij spreken, waarin ik u van dienst kan zijn?" vroeg hij. — »Juist zoo," antwoordde de vreemdeling met een gemeen Londensch accent; »en mijn naam is Slocum." — Deze weinige woorden, of liever de wijze, waarop zij werden uitgesproken, deden den *mehmandar* begrijpen, met welk soort van man hij te doen had; en hij schoof zijn stoel bij den haard, om geduldig te hooren, wat Mijnheer Slocum te zeggen mogt hebben.

»Mag ik u verzoeken mij de reden van uw bezoek bekend te maken," zeide de *mehmandar*. — »Mijnheer!" zeide Mijnheer Slocum, met eenen veelbeteekenenden blik, en terwijl hij, om te beginnen, naar uitdrukkingen zocht, waarin hij zijne welsprekendheid kon laten schitteren, »Mijnheer! ik moet u duizendmaal om vergiffenis vragen, dat ik het waag u een gedeelte van uwen kostbaren tijd te ontrooven; maar, daar ik vernomen heb, dat gij de heer zijt, die de zaken van den Perziaanschen ambassadeur in handen hebt, ben ik zoo vrij, mij tot u te vervoegen. Het oogmerk van mijn bezoek is een zeer teeder punt. Gij ziet een man voor u, die niet weet wat hij doen moet. Ik ben een fatsoenlijk man, Mijnheer! Ik heb eene fabriek en een magazijn van parfumeriën en haar-artikelen, en durf mij rekenen onder de eerste *artistes* in het vak van scheren en kappen. Mijn etablissement is gevestigd op den hoek van twee der voornaamste straten van *Londen* (hier noemde hij die straten), en, hoewel ik het zelf zeg, mijn lokaal kan in smaakvolle elegance met de voornaamste in *Engeland* en *Frankrijk* wedijveren." — »Ja wel, Mijnheer! Maar het oogmerk van uw bezoek?" zeide de *mehmandar* met eenige teekenen van ongeduld. — »Ik zal er zoo terstond aan wezen, Mijnheer!" hernam Mijnheer Slocum; »want dit alles staat met dat oogmerk in verband. Ik zat, naar mijne gewoonte, in mijne achterkamer, wachtende of er iemand zou komen, om zijn haar te laten snijden; want dat gebeurt ieder oogenblik. Mijne vrouw was met mijne dochter Nancy in den winkel, beide zeer netjes

gekleed; want dat behoort zoo bij eene fatsoenlijke affaire. En wie zou daar inkomen, denkt gij? Niemand anders, dan een van uwe Perzianen met zijn tolk; want die zeide ons, wat de ander meende. Mijne vrouw kwam mij dadelijk roepen; want zij wist zulke klanten niet te beregten; en zoodra ik voorkwam, zeide de tolk, dat de ander de eerste barbier van Zijne Excellentie was, en, toen hij zag dat ik van hetzelfde beroep was, mij eens had willen bezoeken. Toen vroeg hij naar een stukje van onze zeep, waarvan hij zeide, dat zijn meester zeer veel hield. »Wel zoo," dacht ik, »dat zou niet kwaad zijn, als ik leverancier van Zijne Excellentie kon worden, en zijn naam boven mijne deur mogt zetten." Ik gaf hem de zeep en liet hem elk koekje ruiken, dat ik in mijn winkel had: zoo deed ik mijn best, om hem toch maar beleefd te behandelen. Hij keek naar alles, maar vooral naar onze dochter Nancy; want — hoewel ik het zelf zeg — zij is zulk een mooi meisje, als er een in de buurt te vinden is." — »Ha, ha! een liefdegevalletje!" riep de *mehmandar* uit. — »Een oogenblik geduld, Mijnheer!" vervolgde Mijnheer Slocomb; »en gij zult het hooren. Nu, Mijnheer! hij kwam voor de tweede maal en voor de derde maal terug, en telkens vroeg hij wel naar zeep, maar keek toch eigenlijk naar onze dochter Nancy. In het eerst sprak hij geen woord Engelsch; maar spoedig begon hij wat te leeren, en het is verbazend, hoe goed hij zich eindelijk kon doen verstaan. Er was één woord, dat hij ieder oogenblik in den mond had, en waarover mijne vrouw zich in het eerst boos maakte en Nancy rood werd van verlegenheid, en dat was *belli*. (*) Telkens zeide hij: »*belli, belli!*" maar eindelijk ontdekten wij, dat dit in zijne taal zooveel te zeggen is als »ja." Aldus kwam hij telkens terug, totdat het van kwaad tot erger liep; want de buren begonnen er over te babbelen, en Nancy begon hare kleur te verliezen. Wij hebben nu wel lont geroken; maar wij zouden gaarne willen weten, wat wij doen moeten, want wij zijn er mede verlegen. Ik zou niet gaarne een goeden klant verliezen; en indien hij een fatsoenlijk man is, en in zijn land goed leven kan, zouden wij niet gaarne eene goede partij voor onze dochter afslaan. Het is zoo klaar

(*) Indien de lezer, die geen Engelsch verstaat, een Engelsch woordenboek opslaat, zal hij vinden: *Belly*, Buik.

als de dag, dat hij zin in onze NANCY heeft; en daarom, Mijnheer! ben ik zoo vrij u te vragen, of gij iets van dien man weet, en of gij ons zoudt aanraden om hem in zijn voornemen aan te moedigen, of wel het tegendeel." — »Hoor, Mijnheer!" antwoordde de *mehmandar*. »Het is mijn opregt geloof, dat het beter voor uwe dochter zou zijn, haar met een molensteen aan den hals in den *Teems* te werpen, dan haar met een Perziaan te laten trouwen, hij moge zijn wie hij wil." — »Zoo!" riep de verbaasde haar-kunstenaar uit, terwijl hij een paar groote oogen opzette. »Goede Hemel! dat is verschrikkelijk! Wat zal mijne vrouw daarvan zeggen? Gij verbaast mij." — »Gij moet uwe dochter verbieden, om ooit weder naar dien Perziaan te luisteren," zeide de *mehmandar*, »en ik zal zorgen, dat hij haar niet weder lastig valt." — »Dat zal ik doen, Mijnheer!" zeide Mijnheer SLOCOMB, die nog niet van zijn schrik scheen bekomen te zijn. »Maar het zou toch niet goed zijn een klant weg te jagen; dat is onze gewoonte niet. Evenwel...." — »Gij zult toch het geluk van uw kind niet voor eene geringe winst in de waagschaal willen stellen?" viel de *mehmandar* hem in de rede. »En bovendien, welk noemenswaardig voordeel kan de klandisie van een doodarmen Perziaanschen barbier u aanbrengen?" — »Voordeel?" riep Mijnheer SLOCOMB uit. »Wel, Mijnheer! hij houdt niet op met koopen. Geen dag gaat er voorbij, dat hij geene zeep, parfumeriën of kammen medeneemt; en ik kan u verzekeren, dat hij geene kleine rekening heeft gemaakt. Nu heeft hij zin in het een, dan in het ander; en ik heb nog nooit iets van hem gehad, dan een sinaasappel of een stuk broodsuiker. Eens is hij, tot onze verwondering, met een levend schaap aangekomen, en hij zeide, dat het *pikkis* (*) was; maar ik kon niet zien, dat het schaap beter was dan alle andere schapen." — »Is het zoo gegaan?" riep de *mehmandar* uit. »Dan vrees ik, dat gij nooit weder iets van uwe parfumeriën of kammen zult hooren. Ik vrees, dat hij u op zijn Perziaansch heeft beet genomen." — »Zou ik geen geld krijgen?" zeide Mijnheer SLOCOMB. »Maar mij dunkt, dat zijn meester het toch zal dienen te betalen. Zij zullen toch zulke schurken niet zijn, dat zij mij mijn geld zouden willen ontstelen." — »Ik zal er naar vragen," hernam de *mehmandar*,

(*) *Peishkesh*, een geschenk.

»en pogen u regt te verschaffen. Zend mij de rekening, en ik zal zien, wat ik er aan doen kan." — »Ik dank u, Mijnheer! ik dank u!" stotterde de kapper, zoo verbijsterd, dat hij zelf bijna niet wist wat hij zeide. »Maar zoudt gij denken, dat ik hem niet meer bij mijne dochter moet laten? Gij denkt misschien, dat hij in zijn land geen fatsoenlijk man is?" — »Fatsoenlijk of niet," hernam de *mehmandar*, »gij zoudt toch niet willen, dat uwe dochter, die ik hoop dat eene goede Christin is, haar geloof verzaakte, hetgeen zij zeker zou moeten doen, als zij met dezen Perziaan trouwde?" — »Neen, Mijnheer!" antwoordde Mijnheer Slocomb; »dat zou ik zeker niet willen. Maar het zou toch jammer zijn, als wij eene goede partij voor haar afwezen, alleen om het geloof." — »Bovendien," vervolgde de *mehmandar*, »als zij zich eens in een Perziaanschen harem bevindt, is zij van de geheele wereld afgezonderd, en gij zult nooit hooren hoe het met haar gaat. Haar man kan haar slaan, haar vergiftigen, haar in eenen zak steken en verdrinken, zonder dat er een haan naar kraait. Gij zult haar toch niet aan zulk eene dwingelandij willen onderwerpen?" — »Neen, Mijnheer! dat bevalt mij niet," zeide de Londensche winkelier. »Ik ben voor de vrijheid, en ik zie geene reden, waarom onze dochter Nancy minder vrij zou moeten wezen dan alle andere Engelschen. Neen, Mijnheer! er zal niet van komen. Ik zal doen wat gij mij aanraadt, indien mijne vrouw er in toestemt." Daarop wenschte hij den *mehmandar* goeden morgen, en vertrok.

De *mehmandar* liet zonder uitstel Feridun bij zich roepen; zoo heette namelijk de *dalak* of barbier van den Perziaanschen ambassadeur, — de man, wiens gewigtige bezigheden daarin bestonden, dat hij den afgezant in het bad bediende, zijn baard in orde hield, zijn hoofd schoor, en zijne handen, voeten of haar verwde, wanneer dit van hem gevorderd werd. Hij was een kort, gezet, levendig mannetje, wien de loosheid uit de oogen straalde.

»*Selam alek!* (vrede zij met u)" zeide de *mehmandar*. — »*Alekom selam!* (vrede zij u)" antwoordde de Perziaan. — »*Bismillah!* (in den naam van *Allah*) ga zitten," hernam de *mehmandar*. — »Moge uwe schaduw nooit minder zijn," hernam Feridun. — »Ik verlang te weten," zeide de *mehmandar*, »of gij bekend zijt met een Frank, wiens naam Slocomb is?" —

»So-lo-com?" herhaalde de Perziaan. »Ja, ik ken hem. Hij is een barbier, even als ik." — »Is er iets tusschen u beide?" vroeg de *mehmandar*, terwijl hij met zijn regteroog knipte; »eenige zaak, iets van geven en nemen?" — »Er is niets," antwoordde Feridun, zonder zijn gezigt te vertrekken. »Hij is mijn bekende — mijn vriend." — »Niets?" hernam de *mehmandar*. »Geene dochter? geene minnarij? geen niets?" — »Wat dochter? wat minnarij? wat niets?" riep Feridun uit. »De kleine man heeft eene dwergin van eene dochter, een arm schepsel, een ding van niets, die in een hoek zit en geene woorden heeft. Ik heb niets met haar; ik heb geene kennis aan haar." — »Man!" zeide de *mehmandar*, een ernstiger toon aannemende: »bij de ziel van den ambassadeur! spreek de waarheid. Wij hebben dingen gehoord." — »Bij uwe ziel, bij het zout van den ambassadeur, bij het graf van den Profeet, bij den naam van den Schach!" riep Feridun in eenen adem uit, »er is niets. Solocom wordt niet geteld onder mannen. Hij heeft *ééne* zwakkelijke dochter, zonder gelaat of gedaante, die niets is. Wat begeert gij meer? Hij is een barbier, en ik ben een barbier; wat voor nieuws is daarin?" — »Dit is geen kinderspel!" hernam de *mehmandar*. »Dit land is *Perzië* niet. Dit zijn Engelschen; hunne wetten zijn vreemde wetten, en hunne zeden zijn vreemde zeden. De man kwam dezen morgen hier, en vroeg zeer vele dingen. Deze menschen zijn duivels, als het op hun regt aankomt. Indien gij met eene hunner dochteren spel drijft, en haar dan in den brand laat zitten, zullen zij uw hoofd in tweeën slaan — uwe ziel uit uw ligchaam doen verhuizen." — »Wat heb ik gedaan?" riep de barbier uit, die ongerust begon te worden. »Ik heb niets gedaan, bij uwe ziel en bij die van uwen vader en uwe moeder! Een man mag wel eene vrouw aanzien, in dit land van ongeloovigen; er is geen kwaad daarin; mijne oogen zijn gelijk de oogen van een ander man." — »Wat! is er geene vrijerij geweest?" vroeg de *mehmandar*. »De man, Solocom, heeft mij gezworen, dat gij dagelijks in zijn huis komt, en dat de geheele wereld weet, dat uw hart den geheelen dag de voeten zijner dochter kust, en hij spreekt van een huwelijk, en zegt, dat gij spoedig het bruilofts-*peishkesh* (geschenk) zult zenden." — »Het is eene logen van het begin tot het einde," zeide Feridun. »Ik heb geen woord aan zijne dochter te geven. Ik ga

naar zijn winkel, omdat hij een barbier is, gelijk ik ben; en ik zie zeep, scheermessen en handdoeken; en ik beproef zijne taal te spreken." — »Wat! Zijn er geene geschenken geweest?" vroeg de *mehmandar*. »Hebt gij geen schaap en lekkernijen gezonden?" — »Welke geschenken, laat mij vragen?" antwoordde de Perziaan. »De man doet niets dan dingen geven, en moet ik hem geene dingen in de plaats geven? Het voegt niet voor de eer van *Perzië* en den ambassadeur, dat ik achterlijk zou zijn; daarom heb ik hem een rampzalig schaap en eenige ongelukkige stukken suiker gezonden. Hierop is niets te zeggen." — »Heeft hij u dingen *gegeven?*" hervatte de *mehmandar*. »Sloocom zegt, dat hij ze u *verkocht* heeft. Het is de gewoonte van dit land niet, geschenken te geven. Weet gij wat eene *rekening* is?" — »Moge het graf van Rekinin's vader verontreinigd worden!" riep Fraidun uit. »Waar ik kom, overal vind ik Rekinin. De man weet niet te leven. Eerst geeft hij mij dingen, en dan eischt hij, dat ik ze betaal. Mogen de vaders en moeders der mannen van zulk een land in *Gehennum* gebraden worden!" — »Ik zal u raad geven," zeide de *mehmandar*. »Gij zijt een man van verstand — één woord is beter dan twee. Ga niet meer bij Sloocom, en zie nooit meer naar zijne dochter. Gij kent den ambassadeur, en gij kent ook mij. Wat is het noodig meer te zeggen? Moge Khoda u onder zijne bescherming nemen!" — De barbier nam afscheid en vertrok, terwijl hij bij zichzelven mompelde: »Ik zal zijn vader verbranden, die ongeloovige! Moge zijn huis verwoest worden! Wij zijn Perzianen. Waarom zouden wij den drek van deze ongeloovigen eten?"

Dagen verliepen, en men hoorde niet meer van Mijnheer Sloocom, zijne dochter of Fraidun, totdat de *mehmandar* op zekeren ochtend den ambassadeur ging bezoeken, en deze in zijne eetzaal vond staan, in het midden van eenen troep mannen en vrouwen, terwijl het geheele huis in de geweldigste opschudding was. De eerste persoon, dien hij zag, was Mijnheer Sloocom, die, met eene lange strook papier in zijne hand, tusschen zijne vrouw en dochter stond; een grove kerel, die een regtsgeleerde scheen te zijn, had zich, met een blaauwen zak onder zijnen arm, vooraan geplaatst; Fraidun was er ook bij, terwijl de tolk met den ambassadeur sprak, die evenzeer verwonderd als vergramd scheen te zijn. Zoodra de *mehman-*

dar binnentrad, wendde Zijne Excellentie zich tot hem, en riep: »*Bia, bia!* (kom, kom) hier is eene vreemde zaak. Wonderbare asch is op mijn hoofd gevallen. Deze mannen met verwoeste huizen hebben mij doodgeslagen. Ik ben dood." — »Wat nieuws?" vroeg de *mehmandar*. — »Deze zoon van een verbranden vader," zeide de ambassadeur, terwijl hij op Feridun wees, »is in deze stad van *Londen* rondgegaan, en heeft vrouwen getrouwd, de eene na de andere, en hier komen zij allen om hem naar de gevangenis te brengen." — »Is het zoo!" zeide de *mehmandar*.

Zoodra hij zich vertoonde, hadden allen zich tot hem vervoegd, en het verwarde gekakel, dat thans volgde, laat zich beter verbeelden dan beschrijven. De advokaat deed zijn woord op een afgemeten, slependen toon. Sloocomb scheen brutaal te willen worden; zijne vrouw, die het voorkomen van eene Xantippe had, keef met eene schelle stem; de schoone Nancy weende en snikte; Feridun zwoer bij al wat den Perzianen heilig was; terwijl de ambassadeur en zijn talrijk gevolg allen hun ongeluk beklaagden, dat de ongeloovigen hen zoo in de klem bragten.

»Mijnheer!" zeide de advokaat: »wij klagen over het verbreken eener trouwbelofte." — »Zie deze rekening eens aan," riep Sloocomb, »en zeg dan, of dit naar geven gelijkt. Wie heeft ooit anderhalf dozijn savonetten en zes pond Windsor-zeep weggegeven?" — »Hij noemt zich een groot heer en een prins," kraaide Jufvrouw Sloocomb, »alles om onze dochter Nancy van ons te krijgen. Het is waarachtig schande." — »Stil toch, moeder!" riep Nancy. »Om 's Hemels wil!" — »*Wullah, Billah!* (bij *Allah*!)" riep Feridun, terwijl hij zijne handen naar zijnen meester uitstak. »Zij zijn allen leugenaars. Ik heb niets gedaan. Waarom behandelt gij mij aldus in dit vreemde land? Waarom hebt gij ons hier gebragt, om door deze Franken gesmaad te worden?" — »Hond!" schreeuwde de ambassadeur, terwijl de haren van zijnen baard te berge rezen en hij bleek werd van gramschap: »spreekt gij zoo tot mij? Slaat hem op den mond, *sujehim!*" riep hij zijne bedienden toe, die terstond toeschoten, en Feridun grepen en vasthielden, terwijl een hunner zijnen schoen uittrok, en met den ijzeren hak den armen barbier verscheidene slagen op den mond gaf.

De *mehmandar* snelde naar den ambassadeur, en riep: »Ver-

giffenis, vergiffenis! Hij kent onze gebruiken niet. Laat af van hem, en wij zullen de geheele zaak in orde brengen. Hunne dreigementen zijn *pooch* (dwaasheid)."

Het duurde echter lang, voordat iemand gehoor kon krijgen. De advokaat, de haarkunstenaar en zijne vrouw en dochter hadden niet verwacht een Perziaansch tumult te zullen bijwonen, en waren ook nog nooit getuigen geweest van eene zoo vreeselijke uitbarsting van gramschap. Zij kropen bij elkander, en sehenen zich zoo ver mogelijk van de barbaren te willen afhouden, misschien bevreesd, dat zij ook kans hadden, om hunne voorste tanden te verliezen.

Zoodra het den *mehmandar* gelukt was, om den ambassadeur eenigzins tot bedaren te brengen, hetgeen hij deed door hem over te halen om zijn *kalian* te roepen, en hij den vergramden Perziaan naar eene andere kamer had zien gaan, sprak hij Mijnheer Slocoms aan.

»Wat beteekent dit, Mijnheer?" zeide hij. »Hebt gij laatst niet verzekerd, dat gij Feridun nooit weder bij u in huis zoudt laten, en dat gij mij de rekening zoudt zenden van hetgeen gij aan hem geleverd hadt?" — »Ja wel, Mijnheer!" antwoordde de zeepverkooper: »en ik zou het ook gedaan hebben; maar mijne vrouw wilde er niet van hooren. Zij zeide, dat zij niet wist waarom hij geen goed man voor onze dochter zou zijn, al was hij een Perziaan en al droeg hij een langen baard." — »Houd uw mond!" riep zijne vrouw hem toe, op eenen toon, scherper dan de noordenwind. »Laat toch iedereen niet zien, dat gij een ezel zijt. Ik heb het regt, om met mijne dochter te doen wat ik wil; dat gaat niemand aan dan mij alleen; maar daaruit volgt niet, dat elke schobbejak met haar mag doen wat hij maar wil. Zoo die kerel haar trouwbelofte heeft gedaan, en zijn woord niet wil houden, moet hij er voor betalen. Dat zegt de wet; niet waar, Mijnheer Sniggs? — »Laat mij vragen, Jufvrouw!" zeide de *mehmandar*, »hoe die belofte gedaan werd? Uwe dochter moet wel ver in het Perziaansch of haar minnaar in het Engelsch wezen, om elkander zoo spoedig over zulk een teeder punt te kunnen verstaan." — »O! dat is gemakkelijk genoeg," antwoordde Jufvrouw Slocoms, terwijl zij, op eene zeer tergende en verachtelijke manier haar hoofd in den nek wierp. »Zoo iets gaat spoedig genoeg, dat beloof ik u. Doofstommen

zouden elkander op dat punt wel begrijpen — laat staan een Perziaan en zulk een mooi meisje, als onze NANCY." — »Maar ik vraag, wat zeide hij, toen hij een uitdrukkelijk aanzoek deed?" vroeg de *mehmandar*. — »Daar zijn wij gevangen," zeide SCOGGINS. — »Houd den bek, zot, die gij zijt!" duwde zijne vrouw hem vinnig toe. »Gij weet er niets van. Hij zeide: »*belli*, *belli*!" en ik weet wel, dat dit in zijne taal *ja* beteekent, al beteekent het in de onze iets anders." — »Ha, zoo!" zeide de *mehmandar*: »derhalve heeft uwe dochter het voorstel gedaan, en hij »ja" gezegd. Dat verandert de zaak eenigzins."

Hierop kwam de regtsgeleerde vooruit, om Jufvrouw SCOGGINS te verhinderen verder iets te zeggen, en wendde nog eene poging aan, om het geval eenen voor zijne cliënten gunstigen draai te geven; maar dit had geen ander gevolg, dan dat hij een tweeden storm veroorzaakte, waarbij vader en dochter elkander poogden te overschreeuwen, en die in den gewonen vloed van tranen met de noodige zenuwtoevallen eindigde.

Het zal niet noodig zijn ons verhaal verder voort te zetten, dan alleen om te zeggen, dat, door de tijdige tusschenkomst des *mehmandars*, de ambassadeur beveiligd werd voor verdere moeijelijkheden met den proceszuchtigen beunhaas — die den haarkunstenaar tot dit fraaije plan had opgestookt; — dat FERMOUR van meer slagen bevrijd bleef, en Mijnheer SCOGGINS zooveel van zijne rekening betaald kreeg, als hij in billijkheid vorderen kon.

MENGELINGEN.

De Bul van Dispensatie. MONTESQUIEU had eenigen tijd in *Rome* doorgebragt, en voordat hij deze stad verliet, verzocht en verkreeg hij van den Paus, BENEDICTUS XIV, eene afscheids-audiëntie. De Heilige Vader, die den *Savant* een treffend bewijs zijner gunst wilde geven, zeide tot hem: »Wij verleenen u de vrijheid om alle vastendagen vleesch te mogen eten, en in de volheid onzer goedertierenheid strekken wij dit voorregt tot al uwe nakomelingen uit." MONTESQUIEU betuigde zijnen dank, en verwijderde zich. De Bisschop, die den post van kamerheer waarnam, geleidde daarop den Franschman naar een ander vertrek, waar hem de bul van dispen-

satie werd overhandigd, en te gelijk voor het opmaken daarvan eene vrij aanzienlijke som werd afgevraagd. MONTESQUIEU liep het document eens door, en gaf het daarop terug, zeggende, dat hij, daar de Paus zulk een regtvaardig man was, niet aan het *woord* van Zijne Heiligheid twijfelde, waarvan hij den schijn zou hebben, indien hij de *bul van dispensatie* aannam.

Trottoir van kunstgraniet. — Verleden maand is men te *Londen* begonnen een nieuw *trottoir* aan te leggen. Het materieel daartoe is van eene nieuwe uitvinding, genaamd *kunstgraniet*, zijnde eene compositie uit het *delfstoffen-, dieren-* en *plantenrijk*. Dit wordt, even als de asphalt, kokend heet op het mulle zand gegoten, waarmede het zich verbindt. Weinige minuten zijn toereikend, om de compositie geheel koud en zoo hard als het hardste steen te maken. Het voorkomen van den weg, die reeds klaar is, is als van fraai geslepen marmer. Er kan, zoo men zegt, geen vocht doordringen; de zon heeft er geen invloed op, zoo als op de asphalt; en de duurzaamheid dezer compositie is grooter dan die van het marmer, hetgeen daaruit blijkt, dat men een ruw stuk marmer of graniet op een stuk van deze compositie kan gladschuren, zonder dat de laatste er door wordt aangedaan. De hardheid derzelve kan men uit het volgende afleiden: een stuk van vijf voet lang, drie voet breed en twee duim dik, werd verscheidene minuten lang met zware mokers door werkvolk geslagen en bleef heel, terwijl marmer, graniet of andere steen in stukken gevlogen zou zijn.

REUCHLIN onder de boeren. Toen REUCHLIN, de vermaarde schrijver van *De Arte Cabbalistica*, eens op zijn rijtuig moest wachten in eene dorpsherberg vol heel en half dronken boeren, die met zingen en kijven een verschrikkelijk geweld maakten, gebruikte hij een allerzonderlingst middel om dezen onrustigen hoop tot stilte te brengen. Hij vroeg om een glas water en een stuk krijt. Met het laatste trok hij op de tafel een kring, met een klein kruis boven aan; aan de regterzijde van dezen kring plaatste hij het glas water, aan de linker een mes, in het midden legde hij zijn boek neder, en zoo ging hij zitten lezen, terwijl hij van tijd tot tijd een vreemd geluid maakte. De boeren hielden hem voor niets anders dan een toovenaar, en zwegen van verbazing doodstil, zoodat REUCHLIN ongestoord een half uur kon lezen, totdat zijn rijtuig kwam.

EEN BEZOEK IN NEWGATE.

(*Naar het Engelsch van* C. DICKENS.)

»De magt der gewoonte" is eene bekende spreekmanier, die ieder in den mond heeft, en het is inderdaad merkwaardig, dat zij, die haar ten opzigte van anderen bezigen, zonder zulks te weten, in hunnen eigen persoon sprekende bewijzen vertoonen van de magt, welke de gewoonte op de ziel der menschen uitoefent, en doen zien, hoe weinig zij over dingen nadenken, welke hun door de dagelijksche ervaring gemeenzaam geworden zijn. Kon *Bedlam* plotseling, even als ALADIN's paleis, weggetooverd en op de plaats neêrgezet worden, waar thans *Newgate* staat, dan zou naauwelijks een van de honderden, wier weg hun dagelijks door *Newgate-street* leidt, het gebouw voorbijgaan, zonder eenen blik op deszelfs muren en tralievensters te werpen, en zonder ten minste eene vlugtige gedachte te schenken aan de ongelukkige schepsels, die in deze donkere kerkers zijn opgesloten; terwijl dezelfde menschen alsnu dagelijks deze treurige bewaarplaatsen van Londensche schuld en ellende in eenen onafgebrokenen stroom voorbijsnellen, zonder in het minst aan de ongelukkige schepsels aldaar te denken, — ja zonder te weten, dat zij misschien naauwelijks eene el ver van een geboeiden en hulpeloozen medemensch verwijderd zijn, die nog slechts een bepaald getal uren heeft te leven, wien de laatste zwakke straal der hoop voor altoos verlaten heeft, en wiens jammervolle loopbaan binnen kort door eenen geweldigen en schandelijken dood ten einde gebragt zal worden.

Van zulke gedachten zwanger, besloten wij, eenige weken geleden, *Newgate* eens te bezoeken (natuurlijk als dilettanten); en nadat wij ons oogmerk ten uitvoer hebben gebragt, willen wij den uitslag daarvan aan onze lezers mededeelen, in de hoop, dat deze schets niet geheel en al onbelangrijk voor hen zijn zal. Wij willen alleen vooraf aanmerken, dat wij hen geenszins met statistieke berigten omtrent het gebouw zullen vervelen en vermoeijen; deze zijn elders te vinden. Wij verzamelden geene aanteekeningen, hebben geene binnenplaats en geen gevangenhok gemeten, en kunnen niet eens zeggen, hoevele zoodanige hok-

ken het gebouw bevat. Wij zagen de gevangenis en de gevangenen; wat wij zagen en wat wij dachten, zullen wij op onze wijze verhalen.

Nadat wij ons toegangbiljet hadden afgegeven aan den knecht, die de deur van den *governor* opende, werden wij in het *bureau* gebragt, een klein vertrekje ter regterzijde van den ingang, met twee vensters, dat er als een klein koopmanskantoor uitziet, en eene loketkast, een lessenaar, een paar kantoorkrukken, een paar klerken, een almanak, eene klok en een paar landkaarten bevat. Na eene korte poos wachtens, terwijl men den man liet roepen, die ons vergezellen zou, verscheen deze: het was iemand van in de vijftig jaren, van een deftig voorkomen, met een breedgeranden hoed op, en in het zwart gekleed, die, had hij zijne sleutels niet bij zich gehad, even goed voor eenen geestelijke had kunnen doorgaan. Wij volgden dezen onzen gids door eene deur, tegenover die, door welke wij waren binnengekomen, en kwamen in eene kleine kamer, waarin zich niets dan een lessenaar, een vreemdelingenboek en de afgietsels der koppen van twee beruchte moordenaars, Bishop en Williams, bevond. De eerste inzonderheid vertoonde een hoofd en gelaatstrekken, die voorzeker redenen genoeg waren geweest, om hem dadelijk op te knoopen, ook zonder dat eenige getuige tegen hem gehoord was. Deze kamer verlieten wij wederom door eene tegenovergestelde deur, en nu bevonden wij ons in een vertrek, welks eene wand met eene uitgelezene verzameling van zware ijzeren boeijen prijkt, onder anderen die, welke de gevreesde Jack Sheppard droeg, en die, welke de krachtige leden van den niet minder beruchten Dick Turpin versierd hebben. Van dit vertrek leidt eene zware eiken, met ijzer en ijzeren nagels beslagene deur, die door eenen anderen sluiter bewaakt wordt, zoo wij ons wel herinneren, naar eenige trappen, die in eenen engen, akeligen, steenen gang eindigen, welke in allerlei bogten naar onderscheidene binnenplaatsen loopt. Elke nieuwe kromming is door eene ontzaggelijke ijzeren deur of hek afgesloten, wier bloot gezigt alleen de minste hoop op een mogelijk ontsnappen vernietigen moet.

Wij moeten hier melden, dat de gebouwen der gevangenis te zamen een vierkant vormen; de daartusschen open geblevene ruimte is in verschillende geplaveide binnenplaatsen afgedeeld,

waar de gevangenen zooveel vrije lucht en beweging genieten, als op zulk eene plaats mogelijk is. De regter vleugel is voor de vrouwelijke gevangenen bestemd, en daar wij in dit gedeelte van het gebouw het eerst gebragt werden, willen wij dezelfde orde volgen, en den lezer ook derwaarts geleiden.

Wij sloegen in den opgenoemden gang regtsom, — wij zullen echter van geene deuren meer spreken; want indien wij elke wilden optellen, die voor ons geopend en weder achter ons gesloten werd, zoude er geen einde aan zijn — en kwamen aan eene deur van dikke houten staven, tusschen welke door wij omstreeks twintig vrouwelijke gevangenen op eene kleine binnenplaats konden zien rondgaan, die zich echter meestal naar binnen begaven, zoodra zij de tegenwoordigheid van een vreemdeling bemerkten. Aan de eene zijde dezer *binnenplaats* vindt men een traliehek, dat eene soort van ijzeren kooi vormt, van bijna zes voet hoog, met een dak er boven, en van voren met ijzeren stangen voorzien, waar de vriendinnen dezer vrouwen met dezelve kunnen spreken. In eenen hoek dezer zonderlinge kooi bevond zich eene taankleurige, gebrekkige oude vrouw, in een gescheurd kleed, dat voorheen zwart geweest was, en met de overblijfselen van een ouden strooshoed met een verschoten lint van dezelfde kleur op, in een ernstig gesprek met een meisje — eene der gevangenen — van omstreeks tweeëntwintig jaar. Men kan zich onmogelijk een voorwerp verbeelden, dat er armzaliger uitzag, of een menschelijk wezen, dat door ellende en ontbering van allerlei aard naar ligchaam en ziel zoo diep neêrgedrukt was. Het meisje daarentegen was sterk, en zag er wel uit; het haar hing haar in rijke volheid rondom het hoofd, want zij droeg noch hoed noch muts, en een zijden manszakdoek was los over hare breede schouders geworpen. De oude vrouw sprak op dien zachten gesmoorden toon, welke zielsangst zoo duidelijk vermeldt, en borst nu en dan in eenen onwillekeurigen gillenden kreet van angst uit, — de ijzingwekkendste toon, dien het menschelijk oor hooren kan. Het meisje bleef er zeer bedaard bij. Zij hoorde met doffe onverschilligheid het smeeken harer moeder aan, wat hetzelve ook betreffen mogt, en gaf — behalve dat zij naar »Jem" vroeg, en gretig het weinige kopergeld aannam, hetwelk hare arme moeder haar gebragt had — blijkbaar niet veel meer acht op het gesprek, dan de

onverschilligste aanschouwer. Inderdaad vond men er onder de andere gevangenen op de binnenplaats genoeg, die zich om hetgeen onder hunne oogen voorviel niet meer bekommerden, dan wanneer zij blind en doof geweest waren. Waarom zouden zij dit ook doen? Zulke tooneelen buiten en binnen de gevangenis waren voor hen te alledaags, dan dat ze bij hen zelfs eene vlugtige belangstelling zouden hebben opgewekt in het openbaren van eene aandoening, die zij lang vergeten en voor welke zij alle sympathie verloren hadden.

Een weinig verder gaf eene vrouw van een ellendig voorkomen, die hare armen in een grooten rooden omslagdoek gewikkeld had, waarvan de franje bijna tot aan het eind van haar voorschoot nederhing, aan eene andere, die haar bezocht, blijkbaar hare dochter, eenigen last. Het meisje was zeer ligt gekleed, en beefde van koude. Er werden eenige gewone woorden van welkomst tusschen haar en hare moeder gewisseld, toen zij voor het ijzeren hek verscheen; maar men gaf noch aan de eene, noch aan de andere zijde, hoop, beklag of liefde te kennen. De moeder fluisterde haar de boodschappen toe, en de dochter ontving dezelve, terwijl zich haar gelaat, dat van knagenden honger getuigde, in eene uitdrukking van listigheid vertrok. De moeder deelde haar een plan tot hare verdediging mede, en een oogenblik trok een flaauwe glimlach over het gelaat van het meisje, alsof zij zich verblijdde, niet zoozeer over de waarschijnlijkheid der bevrijding van hare moeder, als wel over het vooruitzigt om derzelver vervolgers te trotseren. Het gesprek nam aldra een einde, en met dezelfde zorgelooze onverschilligheid, waarmede zij naar elkander waren toegegaan, keerde de moeder weder naar de tegenovergestelde zijde der binnenplaats, terwijl het meisje zich naar de deur begaf, die zij was ingekomen.

Het meisje behoorde tot eene — helaas maar al te groote — klasse, wier bloot bestaan het menschelijk hart doet sidderen. Ofschoon zij naauwelijks de kinderjaren te boven was, bemerkte men nogtans op den eersten blik, dat zij tot de in armoede en ondeugd geborene en opgewassene kinderen behoorde, die nooit hebben geweten wat jeugd is, — die nooit geleerd hebben den glimlach van vader en moeder te beminnen en te zoeken, en derzelver dreigenden blik te vreezen. De duizende naamelooze genoegens der jeugd, hare vrolijkheid en

onschuld, zijn hun alle even zeer onbekend. Zij traden terstond de ernstige wezenlijkheid en den nood des levens binnen, en men moet niet hopen, dat men hen eene betere gezindheid zal inboezemen, door die herinneringen op te wekken, die, al ware het slechts voor een oogenblik, in gewone harten, hoe bedorven zij ook zijn mogen, het menschelijk gevoel kunnen doen ontwaken. Zij weten niets van ouderzorg, niets van de gelukkige dagen der kindsheid of van de vrolijke spelen der jeugd; zij weten slechts van honger, rondzwerven op straat, bedelen, jeneverkroegen, pandjeshuis en gevangenis.

Twee of drie vrouwen stonden op verschillende plaatsen van het hek, en spraken met bekenden en vrienden; zeer vele der gevangenen echter schenen in het geheel geene vrienden te hebben, behalve hunne oude deelgenooten der zonde, die zich te gelijk met hen in de gevangenis bevonden. Wij verlieten thans de binnenplaats, en werden, eenen zindelijken, goed verlichten steenen trap op, in eene der gevangenkamers gebragt.

Het was een ruim, kaal vertrek met gewitte muren, dat zijn licht ontving door vensters, die op eene binnenplaats uitkwamen, doch veel lichter en luchtiger was, dan men op zulk eene plaats had kunnen verwachten. Er brandde een groot vuur, en voor hetzelve stond eene houten tafel, waaraan tien of twaalf vrouwen op banken zaten, en haar middagmaal gebruikten. Aan weêrszijde van het vertrek liep eene breede houten plank, en daaronder, in evenwijdige tusschenruimten, waren groote haken in den muur vastgemaakt. Aan elk derzelve hing de slaapdeken van eene gevangene; het verder beddegoed lag opgerold boven op de plank. Des nachts wordt hetzelve op den grond, voor ieder persoon onder den haak, waaraan het bij dag hangt, uitgespreid. Boven den haard hing een groot vel bordpapier, met onderscheidene bijbelspreuken, hoedanige er ook door het geheele vertrek op strooken papier tegen den muur geplakt waren. Op de tafel stond een toereikende voorraad ossevleesch en roggebrood in tinnen schotels, die zeer zindelijk worden gehouden, en in groote orde en regelmatigheid op planken staan, zoolang zij niet in gebruik zijn.

De vrouwen stonden bij onze komst schielijk op, en begaven zich aan weêrszijde van den haard. Zij waren alle zinde-

lijk, eenige zelfs welvoegelijk gekleed, en men bemerkte aan haar voorkomen en manieren niets buitengemeens. Een paar namen haar naaiwerk weder ter hand, dat zij bij gelegenheid van het eten hadden ter zijde gelegd; anderen staarden de binnengetredenen nieuwsgierig aan; en eenige weinigen traden achter hare medgezellinnen geheel aan het einde van het vertrek, als wilden zij door de vreemdelingen in het geheel niet gezien worden. Eenige oude Iersche vrouwen in deze en andere gevangenkamers, voor wie zoodanig bezoek niets nieuws was, schenen zich over onze tegenwoordigheid in het geheel niet te bekommeren, en bleven vlak bij de plaatsen staan, van welke zij zoo even waren opgerezen. In het algemeen scheen echter onder de vrouwen een zeker onaangenaam gevoel van onrust gedurende ons kort verblijf te heerschen. Er werd geen woord gesproken, zoolang wij er waren, behalve door de opzigtster, die eenige vragen van onzen gids beantwoordde. In elke zoodanige gevangenkamer bevindt zich namelijk eene, die het opzigt houdt en de orde handhaaft. Eene gelijke inrigting bestaat onder de mannelijke gevangenen. Somwijlen zijn dit insgelijks gevangenen, die wegens hun goed gedrag tot dit ambt gekozen worden. Zij alleen hebben het voorregt om in bedsteden te slapen.

Wij keerden nu naar den akeligen gang terug, in welken wij het eerst gebragt waren, en die, ter loops gezegd, drie of vier donkere kerkers heeft, waarin wederspannige gevangenen worden opgesloten, en werden over eene kleine binnenplaats naar de school gebragt, die voor jongens onder de veertien jaren bestemd is. In een vrij groot vertrek, met schrijfgereedschap en verdere schoolbehoeften voorzien, bevond zich de meester met een paar zijner kweekelingen; de overige werden uit eene aangrenzende kamer gehaald, en voor ons op eene rij naast elkander geplaatst. Zij waren in het geheel veertien in getal; sommigen hadden schoenen aan, anderen waren blootvoets; eenigen hadden vesten zonder buisjes, anderen buisjes zonder vesten; één zelfs was bijna moedernaakt. Allen zonder uitzondering waren zakkerolliers, en nooit zagen wij veertien zulke kleine gaauwdievengezigten. Geen enkele innemende trek was daarin te ontdekken; geen schijn van eerlijkheid; geen blik in de geheele verzameling, die eenig ander uitzigt, dan op galg en tuchthuis, opleverde. Aan schaamte

en berouw viel in het geheel niet te denken. Zij beeldden zich er zelfs waarschijnlijk vrij wat op in, dat men het de moeite waard achtte hen aan te kijken; want zij meenden voorzeker, dat wij er een *fête* van maakten *Newgate* te bezigtigen, en zij behoorden inderdaad ook tot de bezienswaardigheden. Wij hadden nimmer een onaangenamer gezigt, dewijl wij nooit te voren veertien zulke hopeloos verloren kinderen aanschouwden.

Aan weêrszijde van het schoolgebouw bevindt zich een vertrek voor mannen, en in één derzelve zijn de gevangenen van goeden huize opgesloten. Deze zalen zijn, even als die der vrouwelijke gevangenen, met beddegoed voorzien, dat even zoo bij dag bewaard werd, en het eenig onderscheid bestaat daarin, dat men in de mannenvertrekken volstrekt geene bezigheid verrigt. Aan weêrszijde van den haard zaten omstreeks twintig mannen: hier een jonge knaap in liverei; daar een man in een dikken jas en met kaplaarzen; verderop een kerel met eene wanhopende physiognomie, in hemdsmouwen en met eene oude Schotsche muts op; naast hem een reusachtige booswicht in een voermanskiel; en naast dezen een uitgeteerd ellendig mensch, met het hoofd in de hand; — alle in één opzigt aan elkander gelijk, alle hunnen tijd in ledigheid doorbrengende.

Wanneer zij het vuur verlaten, slenteren zij heen en weder, staan aan het venster, leunen tegen den muur, of zitten op eene bank. Zoo vonden wij het in alle gemeenschappelijke gevangenvertrekken, die wij bezochten, behalve dat een enkele van hen in eene oude courant las.

Deze mannen hebben geene andere gemeenschap met hunne vrienden, dan door twee digte ijzeren hekken, die eene el van elkander verwijderd zijn, zoodat er niets kan worden doorgestoken, en de gevangene dengenen, die hem bezoekt, niet kan aanraken. De gehuwden spreken hunne vrouwen aan een bijzonder ijzeren hek; de maatregel blijft echter dezelfde.

De kapel der gevangenis bevindt zich achter de woning van den opzigter. Of de gedachten, welke deze plaats opwekt — de overtuiging, dat hier in zeker opzigt lijkredenen, niet over dooden, maar over levenden gehouden worden — aan de kerk een nog somberder aanzien geeft, dan zij door de kunst verkregen heeft, weten wij niet; maar zij maakt eenen zeer diepen indruk. Er ligt in een stil en ledig godshuis altoos iets

plegtigs en huiveringwekkends, en misschien verhoogt reeds het onderscheid dezer kerk van de andere, die wij kennen, den indruk. De armzalige stoffering, — de kale preekstoel met de eenvoudig gewitte pilaren aan weêrszijde, — de vrouwengalerij met haar zwart behangsel, — die der mannen met de kale banken en morsige leuning, — het lamme tafeltje aan het altaar, waarboven aan den muur de tien geboden te lezen zijn, in zooverre zulks door stof en vochtigheid mogelijk is, — alles zoo ongelijk aan het zachte fluweel, het rijke verguldsel, het statige marmer en het gepolijste hout in eene moderne Londensche kerk — valt door het groote contrast des te meer in het oog. Niets is er, dat de opmerkzaamheid boeit. Vlak onder den preêkstoel in de kapel bevindt zich de bank voor de veroordeelden — een groot zwart hok, waarin de ellendigen, die ter dood veroordeeld zijn, des zondags vóór hunne teregtstelling gebragt worden, zoodat al hunne medegevangenen, van welke zij misschien eerst sedert eene week gescheiden werden, hen kunnen zien. Hier moeten zij de gebeden voor hunne eigene ziel mede aanhooren, naar hunne lijkredenen luisteren, en eene toespraak vernemen, welke hunne vroegere makkers aanspoort, om zich aan hun voorbeeld te spiegelen, en zich te bekeeren, zoolang het nog tijd is. Men stelle zich de aandoeningen voor der mannen, die in deze vreeselijke kerkbank zijn opgesloten geweest, en van welke niets sterfelijks meer over is; men verbeelde zich de ontzettende wanhoop, die erger is dan de dood zelf, terwijl de geestelijke van de straffen in eene andere wereld predikt, en hun al hunne misdaden voorhoudt! Voorheen — en het is nog niet lang geleden — werden de doodkisten van hen, die hun vonnis zouden ondergaan, in deze kerkbank, gedurende de geheele godsdienstoefening, naast hen geplaatst. Het schijnt ongelooflijk, en het is toch letterlijk waar.

Wanneer men de kapel verlaat, den trap afklimmende, weder in meergemelden gang, en zoo de binnenplaats overkomt, waar zich de gevangenen van goeden huize bevinden, dan komt men aan eene sterke, groote, ijzeren deur. Heeft de sluiter deze geopend, dan keert hij linksom, en wacht aan eene tweede deur. Is ook deze opengesloten, dan staat men in het verschrikkelijkste gedeelte van dit vreeselijk gebouw — onder de veroordeelden.

In het eerste vertrek, waar wij gebragt werden, bevonden zich tusschen de vijfentwintig en dertig gevangenen, boven wier aller hoofd het doodvonnis zweefde, — mannen van allerlei ouderdom en voorkomen, van een verstokten ouden booswicht, met een door de zon verbrand gezigt en een grijzen baard van drie dagen oud, tot aan een welgemaakten knaap van naauwelijks veertien jaren, en een zelfs voor dezen leeftijd jeugdig gezigt, die wegens inbraak veroordeeld was. Een paar welvoegelijk gekleede mannen zaten in diepe gedachten en in eene neêrslagtige houding bij den haard; verscheidene kleine groepen van twee of drie personen spraken aan het boveneinde der zaal of aan de vensters met elkander, en de overigen stonden rondom een jongman, die aan eene tafel zat. De zaal was groot, luchtig en zindelijk. Op geen gelaat was angst of zielelijden te lezen; wel waren zij ter dood veroordeeld, maar geen hunner geloofde, dat het zoo ver komen zou. Op de tafel lag een bijbel, die echter niet drok gebruikt scheen te worden.

In het vertrek onder deze zaal bevonden zich drie gevangenen, die men, uit hoofde hunner misdaad, zelfs van de andere boosdoeners had moeten afzonderen. Het is een lang donker vertrek, met twee vensters in den steenen muur, en hier worden de ongelukkigen, op den morgen van hunne teregtstelling, opgesloten, voordat men hen naar het schavot brengt. Het lot van een derzelve was nog onzeker, daar sedert zijne veroordeeling eenige verzachtende omstandigheden waren aan den dag gekomen. De twee anderen hadden van de genade der kroon niets te wachten; hun lot was bepaald; niets verzachtte hunne schuld, en zij wisten wel, dat er voor hen op deze wereld geene hoop meer was.

De man, die, zoo als wij zeiden, nog eenige hoop koesterde, hield zich op den grootst mogelijken afstand van zijne medgezellen, nabij de deur. Hij vermoedde waarschijnlijk onze aankomst, en had een air van moedige onverschilligheid aangenomen. Zijn gelaat was opzettelijk naar het venster gekeerd, en hij verroerde zich geen duim breed, zoolang wij aanwezig waren. De twee anderen bevonden zich aan het boveneinde des vertreks; een van hen, die in zijnen donkeren hoek slechts onduidelijk te zien was, keerde ons den rug toe, en boog zich over het vuur heen, terwijl hij den regter arm

op den schoorsteenmantel gelegd had, en zijn hoofd daarop rusten liet. De andere leunde tegen eene vensterbank aan. Het licht viel op hem, en gaf aan zijn bleek en misvormd gelaat en zijn verward haar een waarlijk spookachtig voorkomen. Zijne wang rustte op zijne hand; zijn gelaat was een weinig omhoog gerigt; zijne oogen staarden voor zich heen, en hij scheen óf gedachteloos te zijn, óf de reten in den muur tegenover hem te tellen. Wij kwamen later dit vertrek weder door. De eerste gevangene ging met een vasten militairen stap op en neder (hij was soldaat bij de garde te voet geweest), en had eene policiemuts fier op de eene zijde van het hoofd geplaatst. Hij boog zich beleefd voor onzen gids, die den groet beantwoordde. De twee anderen bevonden zich nog altoos in de zoo even beschrevene houding, en waren beweginglooos als standbeelden.

Eenige weinige schreden verder komt men aan de kerkers der veroordeelden (*the condemned cells*). Derwaarts leidt een smalle, donkere trap, van welken men in een donker portaal komt, waarin zich eene kagchel bevindt, die een rood schijnsel op de voorwerpen in de onmiddellijke nabijheid werpt, en eene zekere warmte rondom verspreidt. Aan de eene zijde van dit portaal opent zich de massieve deur van elken kerker. Er zijn drie zulke portalen, en drie rijen kerkers tegenover elkander, alle van dezelfde grootte en voorkomen. Zoolang het doodvonnis nog niet bekrachtigd is, worden alle gevangenen ten vijf ure na den middag uit de dagzaal gehaald en in deze kerkers opgesloten, waar zij tot tien ure eene brandende kaars krijgen, en tot zeven ure van den volgenden morgen blijven. Komt de bekrachtiging van het doodvonnis aan, dan wordt de gevangene terstond naar zijnen kerker gebragt en blijft daar tot hij het schavot beklimt. Hij mag zeker nog altoos op de binnenplaats rondgaan; maar op deze wandeling en in zijnen kerker is altijd een gevangenbewaarder bij hem, die hem geen enkel oogenblik en onder geen voorwendsel hoegenaamd mag verlaten.

Wij traden den eersten kerker binnen. Hij was van steen gebouwd, acht voet lang en zes voet breed, en had eene bank aan het boveneinde, waaronder een gewone matras, een bijbel en een gebedenboek lagen. Daarnaast in den muur was een ijzeren kandelaar vastgemaakt, en een klein venster in de

hoogte liet zooveel licht en lucht binnen, als tusschen eene dubbele rij van zware kruiswijze liggende ijzeren staven kan doordringen.

Men stelle zich den toestand voor van eenen mensch, die zijnen laatsten nacht op aarde in dezen kerker doorbrengt. In onbepaalde en schemerende hoop op verlossing is het eene uur na het andere van de drie dagen, die hem ter voorbereiding werden toegestaan, zoo schielijk verloopen, als zich geen levend mensch kan voorstellen; want hij alleen, die aan den rand des grafs staat, weet zulks. Hij heeft zijne vrienden met smeekbeden bestormd, de oppassers door zijne indringendheid vermoeid, in zijne koortsachtige rusteloosheid de vermaningen van den geestelijken trooster over het hoofd gezien; en nu, daar de bedriegelijke hoop eindelijk van hem week, — daar de eeuwigheid voor hem, en zijne misdaad achter hem ligt, — daar zijne vrees voor den dood bijna tot aan krankzinnigheid toeneemt, en een overweldigend gevoel van zijnen hulp- en hopeloozen toestand zich van zijne ziel meester maakt, — is hij als bedwelmd, en heeft noch gedachten, die hij tot den Almagtige zou kunnen wenden, noch de kracht, om Hem aan te roepen, bij wien hij alleen genade en vergeving vinden, en voor wien zijn berouw hem van nut zijn kan.

Uren zijn voorbijgesneld, en nog altoos zit hij op dezelfde steenen bank met over elkander geslagene armen, zonder op den meer en meer afnemenden tijd, die hem nog overschiet, of op de dringende aanspraak van den deelnemenden man naast hem acht te slaan. Het zwakke licht neemt meer en meer af, en de stilte op de straat buiten, die slechts door het geratel van den een of anderen voorbijrijdenden wagen wordt afgebroken, hetwelk melancholisch door de ledige binnenplaatsen weêrgalmt, verkondigt hem, dat ook de nacht schielijk voorbijgaat. De sombere klok op de naburige St. Paulskerk slaat *een*. Hij hoort het, — hij springt op: nog zeven uren heeft hij te leven. Met rassche schreden gaat hij in zijnen engen kerker rond; koude zweetdroppels breken op zijn voorhoofd uit, en elke zenuw van zijn ligchaam siddert van doodsangst. Nog zeven uren! Hij laat zich naar zijne bank terugbrengen, neemt werktuigelijk den bijbel, die hem in de hand gegeven wordt, en beproeft te lezen en te hooren. Neen! zijne gedachten zwerven rond. Het boek is door het veelvuldig ge-

bruik bemorst en gescheurd — even als het boek, waarin hij, veertig jaar geleden, op school het *abé* moest leeren. Op school — nooit heeft hij weder aan deze plaats gedacht, sedert hij haar als kind verliet; thans echter komt zij hem op eens voor den geest. Hij ziet het schoolvertrek, met al de toenmaals daarin voorhandene voorwerpen, ja zelfs zijne schoolmakkers: dit alles vertoont zich zoo levendig voor zijn oog, als tooneelen van gisteren; en eenige vergetene spreekwijzen, eenige kinderlijk zachte woorden weêrklinken in zijn oor, als de echo derzulke, die eerst eene minuut geleden gesproken werden. De stem van zijnen geestelijke brengt hem eindelijk weder tot zichzelven. Hij leest in het heilige boek de plegtige belofte, dat de berouwhebbende zondaar vergiffenis te wachten heeft, zoowel, als de ernstige bedreiging tegen den verstokten misdadiger. Hij valt op zijne knieën, en vouwt de handen zamen, om te bidden. Stil! wat was dat voor een klank? Luister! O ja, nog zes uren! Waarom zou men van berouw tot hem spreken? Een berouw van zes uren, voor achtmaal zes jaren schuld en zonde! Hij bedekt zijn gelaat met beide handen, en werpt zich weder op de bank.

Afgemat van waken en van de koortsachtige inspanning, valt hij eindelijk in slaap, en dezelfde onrustige zielstoestand duurt in zijne droomen voort. Een ondragelijke last wordt hem van de borst genomen. Hij gaat met zijne vrouw in eene bekoorlijke streek wandelen; de helderblaauwe hemel boven hem, en aan elke zijde een nieuw uitgebreid verschiet — hoe verschillend van de muren van *Newgate!* Haar voorkomen is niet, als toen zij hem voor de laatste maal in de gevangenis bezocht, maar als in de dagen toen hij haar beminde; lang, zeer lang geleden, voordat armoede en mishandeling haar afzigtelijk maakten, en de ondeugd haar in een geheel ander wezen hervormde. Zoo hangt zij aan zijnen arm, en ziet hem met teederheid en liefde aan, — en hij slaat haar niet, hij stoot haar niet ruw van zich af. En hoe verblijdt hij zich, dat hij haar alles zeggen kan, wat hij bij hunne laatste bijeenkomst heeft vergeten, — dat hij op zijne knieën kan vallen, en haar uit den grond zijns harten om vergiffenis bidden voor al de wreedheid, waarmede hij haar behandeld en waardoor hij haar hart gebroken heeft! — Plotseling verandert het tooneel. — Hij staat weder in het verhoor. Daar zitten de regters en de

gezworenen, de klagers en de getuigen, even zoo als de eerste maal. Hoe vol menschen is de geregtszaal! Welk eene zee van hoofden! En wat staren al die lieden hem aan! Uitspraak: „*schuldig*." Het doet er niet toe; hij zal ontsnappen.

De nacht is donker en koud; de deuren zijn open gelaten; in een oogenblik is hij op straat, en ontvlugt zijne gevangenis met de snelheid des winds. De straten zijn ledig; het opene veld wordt bereikt, en een uitgestrekt verschiet ligt voor hem. Al verder en verder snelt hij in den donker voort, springt heggen en sloten over, en draaft door dik en dun, met eene ligtheid, waarover hij zichzelven verwondert. Eindelijk houdt hij stil; hij moet nu voor vervolging zeker zijn; hij wil zich hier nederleggen, en slapen tot zonsopgang.

Er volgt nu eene periode van bewusteloosheid. Hij ontwaakt, verstijfd van koude; het matte licht van den morgen valt in den kerker en op den wakenden gevangenbewaarder. Verward door zijne droomen, springt hij van zijne harde legerstede op, en weet een oogenblik lang niet waar hij zich bevindt; maar ook slechts een oogenblik. Ieder voorwerp in den engen kerker is hem eene ontzettende werkelijkheid, zoodat geen twijfel of dwaling mogelijk is. Hij is weder de ter dood veroordeelde, de schuldige, de wanhopige, — en twee uren later slechts een lijk.

DE ACHTSTE MEI IN STUTTGART.

In de laatste dagen van April reed een wagen, met zes paarden bespannen, van *Munchen* af; de Beijersche en Wurtembergsche vlaggen wapperden er broederlijk op. Daar, waar de trein passeerde, werd hij met blijde deelneming begroet; de voorbijgangers namen onwillekeurig den hoed af, en ieder venster vulde zich met aanschouwers. Te *Ulm* werd de aankomende plegtig ingehaald; te *Esslingen* met gezang uitgeleid. Het was de *bronzen Schiller*, die, na door Stiglmayer gegoten te zijn, in zijn oud, thans zijn nieuw vaderland, werd overgebragt. Na onafgebroken togt, dag en nacht door, kwam het standbeeld des

morgens in stilte *Stuttgart* binnen; slechts eenige leden van het *Schillerverein*, die van de aankomst wisten, waren het te gemoet gegaan. De pedestal wachtte reeds, en in den daarop volgenden nacht werd onder een zoelen lenteregen het standbeeld opgerigt. In minder dan een half uur stond het op deszelfs voetstuk, en de mannen, wien het werk zoo goed van de hand ging, vielen elkander met blijde aandoening in de armen. Onder hen bevond zich NICOLAUS VON THOURET, SCHILLER's vriend, die den pedestal vervaardigd en sinds langen tijd de voorloopige werkzaamheden met ongeloofelijke opoffering bestuurd had. Nu vermeerderde zich met elken dag de verwachting, de spanning; van den morgen tot den avond was het *Schillerplein* — want van het oude *Slotplein* wist men reeds niets meer — door groepen bezet, die tot den gesluijerden profeet hunne oogen ophieven. Hij was namelijk krap in een graauw linnen hulsel gewikkeld, hetwelk zijne omtrekken vrij duidelijk deed uitkomen, en menigeen als een zinnebeeld van zijn eenzaam leven in *Stuttgart* voorkwam, waar dit genie, »miskend en zeer gering," in den nederigen vorm van een regiments-chirurgijn verborgen was.

Het werd levendig in *Stuttgart*: vreemdelingen kwamen van vele kanten aan, en ook de familie SCHILLER. Vóór alle gasten echter moet ik eene noemen, die lang verwacht en hoogstwelkom tot het feest van den dichter toegesneld was. Men kon haar geene plaats op het eergestoelte aanwijzen; maar zij zag van een rijker versierden troon met een helder oog het feest aan, waaraan zij de beste geschenken ten offer bragt: ik meen — de *lente*.

Een ligt wolkje aan een zoo helderen hemel was het gerucht, dat de Protestantsche geestelijkheid van *Stuttgart* zich verklaard had tegen het luiden der klokken, waarmede het ontblooten van het monument gepaard zou gaan; doch de bezorgdheid was aldra weder verdwenen, toen men vernam, dat het stedelijk bestuur, dat over de klokken als eigendom der gemeente te beschikken heeft, aan het door de Consistorie ingezonden adres geen gehoor gegeven had. — *Vae victis!* De Protesterenden hadden er niets anders van, dan den smaad, dat men hen van verschillende kanten onder den neus wreef, dat de klokken niet alleen bij vele wereldsche gelegenheden dienden, zoo als het in- en uitluiden van kermissen enz., maar

ook, met toestemming der geestelijkheid, bij den intogt van Keizer NAPOLEON geluid waren.

Een heerlijk schouwspel genoot men, wanneer men het *Schillerplein* in den nacht van dezen dag dag bezocht. Het was door brandende pikkransen verlicht, welke de rondom gelegene onderwetsche gebouwen, de Stiftskerk, het oude Slot, de oude Kanselarij en het Paleis van Prins FREDERIK, op eene indrukmakende wijze illumineerden, en bij welk licht de laatste hand aan de werkzaamheden gelegd werd. Het plein was vol leven en beweging; voor de huizen, die het begrensden, werden de zitplaatsen opgeslagen, terwijl de stellaadje rondom het monument nederviel, en de hamerslagen heinde en verre in den stillen nacht weêrgalmden. Het was, alsof dezen nacht niemand slapen moest. De meeste van hen, die aan het feest zouden deelnemen, bragten dan ook den nacht onder vrolijke gesprekken door.

Muzijk in de straten en van den toren der Stiftskerk verkondigde het aanbreken van den feestdag, over welken de schoonste Meizon aan eenen onbewolkten hemel was opgegaan. Van des morgens vroeg af, was de stad vol leven en gedruisch; de aanwezigen stroomden allerwege naar buiten, om de aannaderende Liederkransen te begroeten. Zij kwamen op feestelijk opgesierde wagens, ieder met zijn vaandel, en reden door de met groen versierde poorten tot voor de hun aangewezen verblijfplaatsen, die, als vele andere huizen in de stad, met guirlandes van loof en bloemen, met vaandels of behangsel prijkten. Van de inscriptiën zal ik slechts eene enkele aanhalen, die namelijk voor het huis van den horlogiemaker HEERMSTACK, in de *Eberhardstrasse*, waar de dichter in nederigen stand gewoond had. Zij luidde aldus:

Als Regimentsarzt, jung und unbekannt,
Bewohnte Schiller einst dies kleine Haus;
Von hier aus ging er in die Welt hinaus,
Die ihm die Lorbeer um die Schläfe wand.

Dit was zijne laatste woning in *Stuttgart*; achter dit huis hield hij die nachtelijke bijeenkomst met zijn bezorgden Oveste, van welke GÖRIZ in het *Morgenblatt* verhaalt; deze wanden zagen de eerste geboorteweeën van den *Fiesko*, en hier werd de ligte koffer met de twee gebrokene pistolen gepakt, en, tot

wanhoop van den getrouwen STREICHER, de ontijdige ode bij reeds zijgezette zeilen voorgelezen.

In dezelfde straat verderop, in en bij het nieuwe schoolgebouw, hadden zich de Liederkransen verzameld. Het schoolgebouw prijkte met meer dan veertig wapenschilden. In hetzelve werden de zangers gelegitimeerd, en ontvingen hunne kaartjes en linten, met eene kleine gedrukte afbeelding van het monument, uit handen der Stuttgartsche vrouwen en meisjes.

Ten tien ure begon de optogt. De zangers namen hunne insignes van het schoolgebouw af, en begaven zich, den Marbacher Liederkrans aan het hoofd, met wapperende vaandels op weg. De trein ging de *Eberhardstrasse*, de *Königstrasse* en de *Buchsenstrasse* door, en zoo door de *rothe Strasse* naar het *Ober-Museum*, waar zich de Stuttgartsche-vrouwen-liederkrans, de *Schillerverein* en een gedeelte der aanzienlijke genoodigden bij den trein aansloot. Even vóór elven kwam de trein onder eenen feestmarsch van KÜHNER op het *Schillerplein* aan. Drie Zwitsersche Liederkransen, die van *Graauwbunderland*, *Zurich* en *Bern*, hadden afgevaardigden gezonden. (*) De trein bestond uit omstreeks achthonderd personen. De op het plein verzamelde menigte, de zangers er onder begrepen, werd op vierduizend geschat.

Hier waren intusschen alle zit- en staanplaatsen gevuld; alle vensters der aangrenzende gebouwen waren bezet. Tegenover het monument, voor het oude slot, was de zitplaats der gasten opgerigt. Hier zag men in de voorste rij de familie SCHILLER: de beide zoons, CARL VON SCHILLER, Opperhoutvester te *Rottweil*, en ERNST VON SCHILLER, Lid van het Hof van Appel te *Keulen*, met de hunnen, en SCHILLER's dochter met haren gemaal, den Heer VON GLEICHEN.

Treffend was het, hier ook SCHILLER's leermeester aan de *Carlschule*, den 96jarigen Overste VON RÖSCH, te ontdekken. De vrienden van SCHILLER in deszelfs jeugd, de Geheimraad VON HARTMANN en de Oppermedicinaalraad PLIENINGER, zaten nevens hem. Verscheidene deputatiën, vreemde diplomaten en andere genoodigden bezetteden voorts de plaatsen. Merkwaardig is het, dat niemand meer van het regiment te vinden

(*) Den treffendsten indruk maakte de Liederkrans van het dorp *Darmsheim* bij *Böblingen*, die in eenvoudige boerenrokken en met een eenvoudig wapenschild het plein betrad.

was, waarbij SCHILLER als veld-chirurgijn gediend had, om getuige der plegtigheid te kunnen zijn.

Voor de gasten was op velerlei wijze gezorgd. Onder anderen waren in den schouwburg, waar des maandags *die Glocke* en *Wallensteins Lager*, dingsdags *die Piccolomini*, en woensdags, den dag van het feest, *Wallensteins Tod* gegeven werd, twee rangloges voor hen aangewezen, waarvan de eene voor de familie SCHILLER bij uitsluiting bestemd was.

De zitplaatsen voor de zangers waren achter het monument in eenen halven kring opgerigt, en golfden van eene zee van vaandels, nadat de Liederkransen waren opgetrokken. De vrouwen en meisjes stonden het digtst bij het monument.

De overige zitplaatsen voor de aanschouwers waren ter linkerzijde van het monument tegen de Kanselarij, en ter regterzijde tegen de Stiftskerk aan, opgerigt. Hier had men reeds van 's morgens acht uur, ja vroeger af, vol verwachting gezeten, en de blikken nu eens naar de zijde van waar de trein zou komen, dan eens op het nog onzigtbaar monument gevestigd. Het standbeeld had zijn vroeger omhulsel met een ligten mantel van eene lichte kleur verwisseld, waarmede een welkome wind, even ongeduldig als de aanschouwers, speelde, welke vóór de aankomst der zangers eens de vrijheid nam, het monument, tot niet weinig genoegen van het publiek, half te ontblooten.

Voor het monument, aan de regterzijde, nam de stedelijke raad en het committé van burgers plaats; aan de linkerzijde het *Schillerverein*, en achter beiden degenen, die bij de oprigting werkzaam geweest waren.

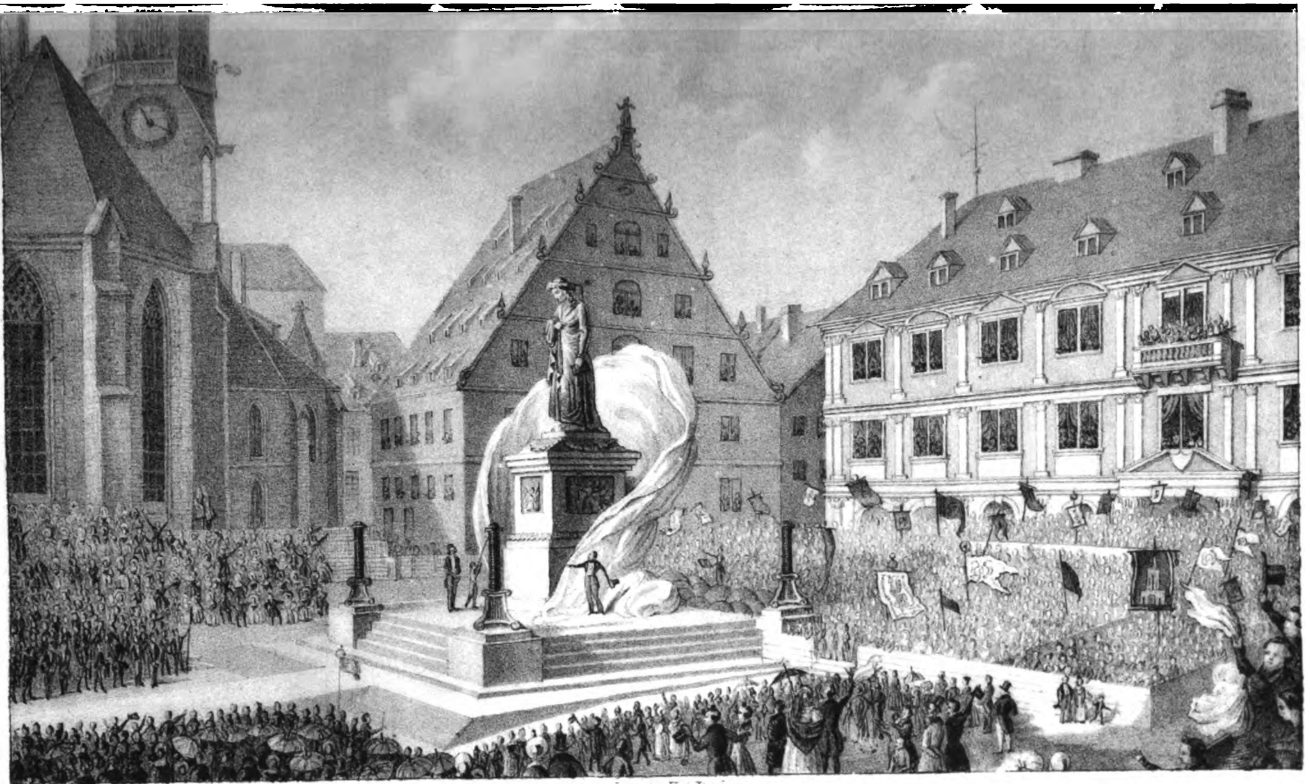
Ten elf ure begon de muzijk, met eene door LINDPAINTNER gecomponeerde cantate, welke door de Stuttgartsche Liederkransen en de Hofkapel werd uitgevoerd. Toen het gezang ten einde was, zag men den kleinzoon van SCHILLER, door den Hofraad REINBECK geleid, op de trappen van het monument verschijnen, en aller blikken bleven thans onafgewend op deze plaats gevestigd. THOUART, hem bij de hand vattende, gaf een sein; het klokkespel viel in; en nu zonk de mantel, door den knaap ligt uit elkander geslagen, langzaam zwevende, onder het geruisch van muzijk en onder het gelui der klokken, neder — en het monument stond ontbloot voor aller oogen!

De juichkreet, waarmede het ontdekte standbeeld begroet werd, was gesmoord, misschien gedeeltelijk door diepe aan-

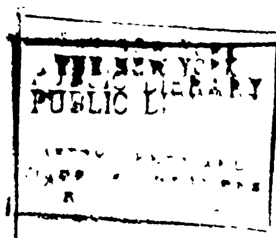
doening des harten, gedeeltelijk door den drang, om eene zoo hoog gespannen verwachting door naauwkeurig aanschouwen in stilte te bevredigen. Na eene korte pause hief het Liederkoor een lied van Silcher aan, waarna Gustav Schwab de trappen beklom, en eene feestrede hield, die sedert in druk verschenen is.

»*Auf, Brüder, auf, beginnt das Lied der Weihe!*" hieven daarna de gezamenlijke Liederkransen aan, en nu volgde de overgave van het monument door het *Schillerverein* aan de stad, waaraan het plein toebehoort. De Hofraad Reinbeck, aan het hoofd van het *Verein*, gevolgd door eenige stedelijke autoriteiten, voerde het woord bij deze plegtigheid, en zij stelden elkander, op de trappen van het monument, de hiertoe betrekkelijke bewijsstukken ter hand. Het bezetten van het nieuwe eigendom door twee afdeelingen stadsruiters en stedelijke schutters besloot het eerste bedrijf van het feest. Hierna werd het bevallige lentelied van Ritter en Lindpaintner door Pezold voorgedragen, en met eenige coupletten uit het lied van Uhland, »*Singe, wem Gesang gegeben*," was de voormiddagplegtigheid ten einde.

Het feestmaal van honderd en vijftig converts werd in het *Ober-Museum* gehouden. Dat het aan allerlei toasten, op deze gelegenheid toepasselijk, niet ontbrak, en er, zoo door de familie Schiller, als door anderen, behoorlijke aanspraken werden gehouden, spreekt van zelve, weshalve wij dit alles met stilzwijgen kunnen voorbijgaan. Ook zal het niet noodig zijn, te zeggen, dat, nadat de plegtigheid op het *Schillerplein* was afgeloopen, eene ontzettende menigte nieuwsgierigen elkander aldaar verdrong, om het standbeeld van zoo nabij als mogelijk was te bekijken. Tegen het uitgaan van den schouwburg werd het monument, onder daverend handgeklap, door Bengaalsch vuur, beurtelings rood en groen, verlicht. — Eerst op den dag van Schillers overlijden, ditmaal tevens de Hemelvaartsdag, was het mogelijk, op het nu door kleinere groepen bezochte plein zich vrij te bewegen, en het heerlijke monument van nabij te beschouwen.

HET SCHILLER-FEEST.

PUBLIC

DE STEEN DER ROEPING.

(Naar het Fransch van HENRY BERTHOUD.*)*

Tegen het einde der maand Februarij 1659 hield voor de poort van het Karmelieter nonnenklooster te *Tours* een rijtuig stil, waaruit twee in het zwart gekleede dames stapten. De poort werd met buitengewonen spoed geopend; want deze dames waren niets minder dan de zuster en de nicht der *Superieure*.

Terwijl de portierster de twee nieuwaangekomenen naar het spreekvertrek geleidde, en eene leekezuster aan de Abdis de komst harer bloedverwanten ging berigten, bragt de koetsier het rijtuig naar eene herberg in de nabijheid, niet zonder onder weg de nieuwsgierigheid der burgers gaande te maken, die voor hunne deuren kwamen, om de met adellijke wapens en verguldsel versierde koets te zien. Tegenwoordig zou geene dame zich willen laten hotsen in zulk een wagen, die evenmin op veêren of riemen hing als eene gewone boerenkar, en slechts overdekt was met eene soort van lederen gordijnen, welke met wollen stof waren gevoerd; maar in dien tijd was zulk eene koets een voorwerp van weelde en gemak, hetwelk rijke burgers zich naauwelijks durfden veroorloven, en dat bijna uitsluitend door personen van adellijke geboorte werd gebruikt.

Intusschen hadden de dames, die het spreekvertrek der Karmelieten waren binnengetreden, zich op de harde eiken banken nedergezet, welke de eenige meubelen der ruime en sombere zaal uitmaakten.

De oudste kon omtrent vijftig jaren tellen. Zij was eene rijzige vrouw, wier gelaat en houding eene uitdrukking van ernst en gestrengheid hadden, die evenwel door eenen zweem van goedhartigheid, of liever berusting, getemperd werd. Wanneer men haar aanzag, begreep men, dat tegenspoed en verdriet bij haar een van nature weêrbarstig gemoed verbrijzeld, en een trotsch en hoogmoedig hart verteederd hadden. Voordat zij zich onder de slaande hand boog, was er meer dan

dan één slag noodig geweest, en zelfs tegenwoordig kwamen er, in weêrwil harer Christelijke onderwerping, nog somtijds in hare verbeelding stoute gedachten op, die de uitwerkselen van een vurig en onbuigzaam karakter waren.

Bij hare gezellin integendeel ademde alles zachtheid en liefde. Men kon niet zonder ontroering, zonder teederheid, om het zoo uit te drukken, hare helderblaauwe oogen en de schoone blonde lokken beschouwen, die haar gelaat met eenen lichtkrans schenen te omgeven. Hare houding was vol bevalligheid en zwier; en hoewel zij klein van gestalte was, moest men de zachte ronding derzelve bewonderen. Haar gang scheen evenwel onzeker en langzaam; en zij trad niet voort dan met eene soort van aarzeling, welke aan dit bekoorlijke meisje een voorkomen van zachte schroomvalligheid mededeelde. Eensklaps werd de deur van het spreekvertrek geopend, en de *Superieure* der Karmelieten trad binnen. Men herkende de trekken der oudste dame in dit gelaat, verwelkt en vermagerd door de strengheid van het kloosterleven en de ontberingen, die eene orde voorschrijft, welker regelen elke voedzame spijs verbieden, vasten en nachtwaken zonder ophouden vorderen, en gebieden om steeds blootsvoets te gaan. Uit dit gelaat sprak onverschilligheid voor alle aardsche zaken; en naauwelijks was er nog eenig spoor van menschelijke aandoening voorhanden in de wijze, waarop de Abdis hare bloedverwanten begroette, en zeide: »*Ave Maria*, mijne zusters!" — »*Gratia plena!*" antwoordden beide dames te gelijk.

Thans naderde de *Superieure* de oudste der bezoeksters.

»Wanneer ik u in dit rouwgewaad zie, voel ik mij in weêrwil van mijzelve ontroeren," zeide zij. »Het geeft mij den dood te kennen van een dergenen, die mijne bloedverwanten waren, voordat ik alle aardsche banden met de wereld had verbroken. Misschien draagt gij het over het verlies van mijn vader of mijne moeder; maar ik mag — ik wil niets weten," vervolgde zij met vastheid en nadruk, hoewel hare stem beefde; »de regel van mijne orde verbiedt mij elke wereldsche herinnering of gehechtheid. Ik ga een *De Profundis* bidden voor den onbekenden overledene. God zij zijne ziel genadig!"

Zij knielde neder en begon haar treurig gebed. De twee dames vereenigden hare stemmen met de hare, maar konden zich daarbij niet weêrhouden van te snikken; want de over-

ledene, over welke zij rouw droegen, was de moeder der eene en de oudtante der andere geweest. De *Superieure* begreep zonder twijfel ook wel, voor welke overledene zij bad; want een traan bevochtigde hare bleeke wangen, toen zij weder opstond.

»Mijne zuster!" vroeg de oudste der twee dames: »geeft gij thans aan Louise, aan mijne dochter, uwe nicht, uwen zegen niet?" — »Ik heb geene zuster en geene nicht," antwoordde de *Superieure:* »mijn hart moet — mijn hart is dood voor de wereld, heb ik u gezegd; maar ik zal mijne handen op het hoofd van dit meisje leggen, dat van de nietigheid der menschelijke zaken nog geene ondervinding heeft; — ik zal God bidden, om hare oogen voor het licht te openen, — om haar vrome gedachten in te boezemen, — om haar van gevaren verwijderd te houden, en haar liever den dood te zenden, dan toe te laten, dat zij zich met zonden bevlekke. Ja!" vervolgde zij; »ja, mijn kind! ja, Louise! Liever de dood dan de zonde! O, indien God zich verwaardigde de gebeden te verhooren van de onwaardigste en nederigste zijner dienstmaagden, — indien er eenige overredingskracht ware in mijne zwakke woorden, — zoudt gij deze schuilplaats, waarin geene booze engelen kunnen doordringen, niet weder verlaten, — zoudt gij u van dezen dag af aan de dienst des Heeren wijden, — zoudt gij boete doen, voordat gij zondigdet, en aldus de poorten des hemels voor u openen. Zeg mij, mijn kind! gevoelt gij geen lust om u voor altijd aan God te wijden, het kleed der boete aan te trekken, deze lokken, dat ijdel en noodlottig sieraad, af te snijden, om den Allerhoogste zonder ophouden te bidden en te loven, om hier beneden een loflied aan te vangen, dat slechts voor een enkel oogenblik zou worden afgebroken op den dag van uwen dood, — van uwe verlossing wil ik zeggen, — om in het paradijs in alle eeuwigheid te worden voortgezet?"

Het meisje, dat voor de non geknield lag, huiverde, toen deze met eene koude, drooge hand over hare lokken streek, alsof zij die wilde uitrukken. Deze beweging was der dochter van *St. Clara* niet ontgaan.

»Ik zie het, uw uur is nog niet gekomen," zeide zij. »God wil heden mijn vurigst gebed nog niet verhooren. Hij straft mij zonder twijfel, omdat ik, in weêrwil van mijzelve, met

meer aandrang bid voor de dochter mijner zuster, dan voor elke andere Christenmaagd? Gods wil geschiede! Komt, mijne zusters! ik zal u naar de vertrekken brengen, die gij moet bewonen gedurende de afzondering, door welke gij u tot de boete in den heiligen tijd der vaste wilt voorbereiden."

Zij stak aan de lamp, die in het midden van het spreekvertrek voor een groot crucifix brandde, eene lantaren aan. Daarop ging zij hare zuster en nicht voor, en bragt deze, door lange, zwarte gangen, naar den anderen vleugel van het gebouw. Bleek en ontroerd volgde Louise hare zonderlinge geleidster; zonder zelve te weten waarom, gevoelde zij eenen heimelijken angst voor het ongewone geluid van de voetstappen der Abdis, die, volgens den regel harer orde, blootsvoets ging, en voor het schemerende, roodachtige licht, dat de lantaren over de ongepleisterde muren verspreidde, die van ouderdom en vochtigheid zwart geworden waren. Eindelijk bleef de *Superieure* staan bij twee deuren naast elkander, die door zware grendels gesloten werden.

»Dit zijn uwe kamers," zeide zij; »gij zult er niets in vinden van die wereldsche weelde, welke gij achter u gelaten hebt, toen gij het klooster binnentraadt. Evenwel is deze armoede nog niets, vergeleken met het huisraad van eene Karmelieter non; want in hare cel vindt men geene andere rustplaats of versiersel, dan de doodkist, die eenmaal haar sterfelijk overschot zal bevatten. Ik heb het goed uit uw rijtuig hier laten brengen. Goeden avond! Mogen God en de Heilige Maagd u beschermen, en over het heil uwer ziel waken!"

Zij knielde neder, sprak een gebed uit, en nadat zij weder was opgestaan, keerde zij zich om, en verwijderde zich, zonder een woord verder te spreken.

Toen Louise zich eindelijk alleen in hare cel bevond, ademde zij ruimer, en voelde hare borst verligt door de afwezigheid der gestrenge vrouw, die eene koude rondom zich scheen te verspreiden, welke het hart deed verstijven. Zij ging naar den haard, waarin een groot vuur vrolijk brandde; en, hoewel hare moeder, toen deze zich naar de andere cel begaf, haar had aanbevolen om terstond naar bed te gaan, kon zij haar nieuwsgierig verlangen niet bedwingen, om de plaats, waar zij zich bevond, in deszelfs bijzonderheden te bezigtigen. Een bed, eene eikenhouten kast, een door den tijd bedorvene spiegel,

eene tafel en twee stoelen met hooge ruggen — dit waren al de meubelen. Maar men had niets vergeten van hetgeen zij uit het onderlijk kasteel had medegenomen, niets, — zelfs niet hare mandoline en haren papegaai. Zij vergunde zich het ongeoorloofde genoegen, om de snaren eene poos zoo zacht mogelijk te laten trillen; zij plaagde met haar fijn vingertje den slaperigen vogel, die zich op de leuning van eenen stoel had nedergezet; daarna opende zij werktuigelijk een groot geschreven boek, dat zij op eene tafel vond liggen, begon verstrooid daarin te bladeren, en vermaakte zich met het bezigtigen der miniaturen, die bijna alle bladzijden versierden. Eindelijk werd zij belust om eenige regels te onteijferen van het schrift, dat den ongeoefenden lezer niet weinig moeijelijkheden aanbood. Op het blad, dat zij bij toeval opsloeg, vond zij de geschiedenis eener Abdis, die in een reuk van heiligheid in het klooster gestorven was.

»Zuster Marie de la Misericorde was eene Grieksche dame »van hooge geboorte, en in de wereld bekend onder den naam »van Prinses Lenaïs Polexena. Toen zij op eene reize in *Frank-»rijk* was gekomen, kreeg zij, hoewel zij in de dolingen der »ketterij was opgevoed, lust om het klooster der Karmelieten »van *Tours* te bezoeken, en trad bij toeval op den *steen der »roeping*, die aan den ingang van het koor ligt. Drie jaren »later, toen zij haren echtgenoot verloren had, kwam zij voor »den Aartsbisschop van *Tours* hare dwalingen afzweren, begaf »zich in het klooster der Karmelieten, wijdde haar leven aan »gebed en boete, onder den naam van Zuster Marie de la »Misericorde, en werd na verloop van vijftien jaren tot Abdis »verkozen. Zij vervulde dien post vier jaren lang, en stierf »in eenen reuk van heiligheid, in den ouderdom van negen-»endertig jaren."

»In den ouderdom van negenendertig jaren!" riep Louise uit. »Zij was derhalve slechts twintig jaren oud, toen zij de wereld vaarwel zeide!" Deze gedachte kwelde haar den geheelen nacht, belette haar te slapen, en kwam haar in hare droomen weder voor den geest. Zij zag zuster Marie de la Misericorde, die haar riep, haar den hemel wees, tot haar sprak over haar godsdienstig leven, haar opwekte om zich niet aan de gevaren der wereld en de strikken des Satans bloot te stellen, en haar eenen sluijer over het hoofd wierp. Toen zij

ontwaakte, klopte haar hart geweldig; haar voorhoofd was met koud zweet bedekt, en zij beefde aan al hare leden. Op dit oogenblik werd er voor de Metten geluid, en de moeder van LOUISE kwam haar roepen, om zich naar het koor te begeven.

Het meisje kleedde zich haastig aan, en volgde hare moeder naar de duistere en koude kloosterkapel, waar de nonnen reeds op de steenen waren nedergeknield, en met het zingen van psalmen de eerste godsdienstoefening van den dag begonnen hadden. Toen de dienst geëindigd was, stonden de nonnen op, en de *Superieure* gaf de vreemdelingen een teeken om het koor te verlaten. LOUISE volgde hare moeder met nedergeslagene oogen, maar bleef eensklaps stilstaan; want een algemeene kreet ging onder de kloosterzusters op: »Zij zal bij ons komen! Zij zal aan God toebehooren! De Heilige MARIE DE LA MISERICORDE roept haar!"

Toen zij den naam van MARIE DE LA MISERICORDE hoorde, die haar den geheelen nacht had beziggehouden, begon LOUISE te sidderen; en zij zag ongerust om zich heen, als wilde zij om eene verklaring dezer woorden vragen.

»Mijne zuster!" zeide de Abdis: »gij hebt uwen voet gezet op den *steen der roeping;* en dit is een onfeilbaar teeken, dat gij den sluijer zult aannemen." — »De *steen der roeping?"* riep LOUISE uit, met eenen schrik, die de nonnen deed glimlagchen: »waar is die dan?" — »Onder uwe voeten; want gij staat er nog op."

Het meisje nam de vlugt, en wierp zich in de armen harer moeder.

»Het is te laat, mijn kind!" zeide de Abdis. »Gij behoort ons. Te vergeefs zult gij u tegen uwe roeping verzetten; te vergeefs zult gij u aan de verleiding der wereld overgeven; te vergeefs zult gij uwe ooren sluiten voor de Goddelijke stem. Gij zult dezen sluijer aannemen, gelijk onze heilige Abdis gedaan heeft, en zuster LOUISE DE LA MISERICORDE worden. Knielt neder, mijne zusters! en laat ons het *Te Deum* zingen, om te danken voor de heilige toezegging, welke God aan dit kind gedaan heeft."

Al de nonnen knielden neder, en hieven het *Te Deum* aan, dat LOUISE bleek en bevende aanhoorde.

Na eenige oogenblikken verdween evenwel haar schrik; een glimlachje speelde om haren mond, en zij haalde zachtjes hare

schouders op over het bijgeloof der Karmelieten, omtrent de *steen der roeping;* want een koerier, die spoorslags van *Parijs* was gekomen, had hare moeder een papier gebragt, hetwelk deze vol blijdschap aan hare dochter voorlas. Het was een *brevet*, geteekend GASTON D'ORLEANS, waardoor LOUISE FRANÇOISE DE LA BEAUME LEBLANC DE LA VALIÈRE tot staatjuffer bij Mevrouw HENRIETTE van *Engeland* werd benoemd.

Het overige der geschiedenis is bekend. Men weet, met hoeveel welsprekendheid en ernst BOSSUET, den 9 April 1674, in de kerk der Karmelieten te *Parijs*, zijne krachtige stem verhief, toen eene beklagenswaardige vrouw, wier hart door het bedrog en de ondankbaarheid der wereld gebroken was, vol berouw over de misstappen, welke de liefde haar had doen begaan, en naar niets dan den dood verlangende, den sluijer aannam, onder den naam van Zuster LOUISE DE LA MISERICORDE.

LOTGEVALLEN VAN NICOLAAS NICKLEBY.

(*Naar het Engelsch van* C. DICKENS.)

XLII.

NICOLAAS WORDT VERLIEFD.

Zonder te zien, welken weg hij insloeg, rende SMIKE voort, alsof zijn oude vijand hem op de hielen zat. Hij liep de voorstad uit, langs voetpaden en bijwegen, totdat vermoeijenis hem noodzaakte om stil te staan. Nu zag hij om zich heen. Hij ontdekte geenen vervolger; maar den hemel zag hij vol vonkelende sterren, hetgeen hem deed vermoeden, dat het reeds laat moest zijn; en in de verte schitterden de lantarens van de buitenwijken der reusachtige stad. De arme jongen bemoedigde zich met de gedachte, dat zijn vervolger zijn spoor wel

zou verloren hebben, en hem in het duister toch niet gemakkelijk zou kunnen ontdekken, en keerde, hoewel met een angstig kloppend hart, naar *Londen* terug. De meeste winkels waren reeds gesloten, en de straten eenzaam; maar hij ontmoette toch menschen genoeg, om van tijd tot tijd naar den weg te vragen; en zoo bereikte hij eindelijk de woning van NEWMAN NOGGS.

NEWMAN had hem den geheelen avond in straten en stegen loopen zoeken, terwijl NICOLAAS naar den anderen kant der stad hetzelfde deed, en zat nu alleen en mismoedig op zijn kamertje. Toen SMIKE aanklopte, vloog hij op, snelde naar beneden, gaf een schreeuw van blijdschap, en trok den wedergevondene met zich naar boven. Zoodra hij dezen veilig binnen had, sloot hij de deur van zijn hokje, maakte eene groote kom brandewijn en water gereed, en zette, zonder een woord te spreken, SMIKE dit mengsel aan den mond. Het scheen hem slecht te bevallen, dat zijn jonge vriend dezen verkwikkelijken drank slechts even proefde, en terwijl hij zijn hoofd schudde, wilde hij de kom aan zijne eigene lippen zetten; maar hij vergat dit voornemen, toen SMIKE begon te verhalen, wat er met hem was voorgevallen, en bleef met de kom in zijne hand staan luisteren.

Grappig was de afwisseling van uitdrukking in zijne gelaatstrekken en gebaren, welke het verhaal van SMIKE te weeg bragt. Van verrassing, bezorgdheid, toorn en medelijden kwam hij tot den grootsten trap van opgewondenheid, waaraan hij, bij het slot van het verhaal, door een luid geschater lucht gaf. Toen zijn lagchen bedaarde, vroeg hij met bijzondere belangstelling, of het waarschijnlijk was, dat JOHN BROWDIE en SQUEERS handgemeen waren geworden. »Ik geloof het niet," antwoordde SMIKE. »Hij zal mij niet gemist hebben, voordat ik lang weg was." Met een gezigt vol teleurstelling krabde NEWMAN zich achter het oor, en ledigde daarop in éénen teug de kom.

»Gij moet hier blijven," zeide NEWMAN. »Gij zijt doodmoede. Ik zal hun gaan zeggen, dat gij terug zijt. Zij zijn geweldig ongerust geweest. Mijnheer NICOLAAS...." — »God zegene hem!" riep SMIKE uit. — »Amen!" hernam NOGGS. »Hij heeft geen oogenblik rust gehad; en Jufvrouw NICKLEBY en Juffer KAATJE insgelijks." — »Neen, neen! Heeft zij aan mij gedacht?" zeide SMIKE. »Is het zoo? Zeg niet van ja, als het niet zoo is." —

»Zeker heeft zij," antwoordde NEWMAN. »Zij is even goedhartig als schoon." — »Ja, ja!" riep SMIKE; »gij zegt de waarheid." — »Zoo lief en zacht," zeide NEWMAN. — »Ja, ja!" riep SMIKE met klimmende geestdrift. — »En toch zoo wel beraden en onbevreesd," vervolgde NEWMAN met vuur; en hij zou nog meer gezegd hebben, indien hij niet bij toeval eenen blik op zijn medgezel had geworpen, en gezien, dat deze zijne handen voor zijn gezigt hield, en de tranen langs zijne vingers rolden. Een oogenblik te voren had er in de oogen van SMIKE een ongewoon vuur geschitterd, en had zijn gezigt eene uitdrukking aangenomen, die hem een geheel ander wezen deed schijnen.

»Hm! ja!" prevelde NEWMAN, alsof hij eenigzins verlegen was. »Het heeft *mij* meer dan eens doen entroeren, als ik er aan dacht, dat zulk een hart zooveel moest uitstaan. De arme jongen heeft er ook gevoel van; het doet hem aan zijne eigene vorige ellende denken. Ja, dat zal het zijn! Dat zal het hem doen!"

Het bleek evenwel niet, dat NEWMAN hiermede de ontroering van SMIKE op eene voor zichzelven voldoende wijze had verklaard. Hij bleef eene poos in gedachten zitten, terwijl hij zijnen medgezel tusschenbeide twijfelachtig en bekommerd aanzag.

Eindelijk herhaalde hij zijn voorstel, dat SMIKE dien nacht dáár zou blijven, en hij zelf naar het buitentje zou gaan, om de familie gerust te stellen. Doch SMIKE, die zeer verlangend was om zijne vrienden weder te zien, wilde hiervan niets hooren, en zij begaven zich derhalve te zamen op weg. Het was toen reeds laat in den nacht, en SMIKE was zoo stijf en stram, dat hij naauwelijks voort kon; zoodat de dag reeds begon aan te breken, toen zij de plaats hunner bestemming bereikten.

NICOLAAS, die eenen slapeloozen nacht had doorgebragt, sprong, zoodra hij voor de deur hunne stemmen hoorde, uit zijn bed, en liet hen met blijdschap in. Het gedruisch, dat zij maakten, deed de overige leden der familie spoedig ontwaken en opstaan, om den wedergevondenen huisgenoot hartelijk welkom te heeten. In het begin was NICOLAAS genegen, om zijnen oom eenigermate de schuld te geven van dezen stouten en bijna welgelukten aanslag, om SMIKE op te vangen;

maar, verder nadenkende, begon hij te meenen, dat SQUEERS uit eigene beweging had gehandeld. Hij besloot om door middel van JOHN BROWDIE na te vorschen, hoe de zaak gelegen was, en begaf zich naar zijne dagelijksche bezigheden, terwijl hij onderweg over eene menigte van plannen nadacht, om den schelmschen schoolmeester te straffen, die alle op de beginselen der strengste regtvaardigheid waren gegrond, en slechts het kleine gebrek hadden, dat zij geheel onuitvoerbaar waren. Nog juist bij tijds herinnerde hij zich eene commissie, welke zijne patroons hem den vorigen dag hadden opgedragen, en nadat hij deze had verrigt, en een brief voor Mijnheer CHARLES CHEERYBLE had ontvangen, ging hij naar het kantoor. TIM, die voor zijn lessenaar zat, scheen zoo diep in eene moeijelijke rekening verzonken, dat hij de vraag van NICOLAAS, of Mijnheer CHARLES alleen in zijne kamer was, met ja beantwoordde, hoewel er, geene tien minuten geleden, iemand bij dien heer was binnengegaan, en TIM anders de grootste zorg droeg, dat zijne meesters niet in een gesprek werden gestoord.

»Dan zal ik hem den brief maar terstond geven," zeide NICOLAAS, en klopte aan de deur. Geen antwoord. Hij klopte nog eens; maar nog geen antwoord. »Hij zal er niet wezen," dacht NICOLAAS; »ik zal den brief maar op zijne tafel leggen."

NICOLAAS opende derhalve de deur, en trad binnen; maar spoedig keerde hij terug, om weder heen te gaan, toen hij, tot zijne verbazing, eene jonge dame voor Mijnheer CHEERYBLE op hare knieën zag liggen, terwijl deze haar trachtte bewegen om op te staan, en eene derde, die de meid der jonge juffer scheen te zijn, verzocht, om haar toch op te helpen.

NICOLAAS stotterde verlegen eene verwarde verontschuldiging uit, en wilde zich snel verwijderen, toen de jonge juffer haar hoofd een weinig omkeerde, en hem de gelaatstrekken in het oog vielen van het bekoorlijke meisje, dat hij, lang geleden, bij zijn eerste bezoek op het verhuurkantoor had gezien. Toen hij eenen blik op hare gezellin wierp, herkende hij dezelfde lompe meid, die haar toen vergezelde, en, tusschen zijne bewondering van de schoonheid der jonge dame en zijne verbazing over deze onverwachte herkenning, bleef hij stokstijf staan, zoo verschrikt en verlegen, dat hij voor een oogenblik niet spreken of zich bewegen kon.

»Lieve Jufvrouw!" riep broeder CHARLES in de grootste ont-

roering, »zwijg stil, bid ik u! Geen woord meer! — sta toch op! — wij zijn niet alleen." Dit zeggende, beurde hij de jonge juffer op, die wankelend naar eenen stoel ging, en in zwijm viel. »Zij is flaauw gevallen, Mijnheer!" riep NICOLAAS, driftig toeschietende. — »Het arme kind, het arme kind!" zeide broeder CHARLES. »Waar is mijn broeder? Broeder NED, kom toch eens hier!" — »Hier ben ik!" zeide deze, terwijl hij haastig binnenkwam. »Wat is er — o! — wat...." — »St, st! Zwijg toch stil, broeder NED!" hernam de ander. »Schel de huishoudster. Roep TIM LINKINWATER. — Och, Mijnheer NICKLEBY! ik verzoek, ik bid u, wees toch zoo goed, om uit de kamer te gaan!" — »Ik geloof, dat zij beter wordt," zeide NICOLAAS, die zoo aandachtig op het meisje had gelet, dat hij dit verzoek niet had gehoord. — »Arm kind!" zeide broeder CHARLES, terwijl hij haar vriendelijk bij de hand vatte, en haar hoofd in zijnen arm legde. »Het zal u wel verwonderen, broeder NED, dat gij dit onder kantoortijd ziet; maar...." hier dacht hij weder aan de tegenwoordigheid van NICOLAAS, greep dezen bij de hand, en verzocht hem dringend om het vertrek te verlaten en TIM LINKINWATER te roepen.

NICOLAAS verwijderde zich terstond, maar te laat om zijne boodschap te volbrengen, want TIM en de oude huishoudster ontmoetten hem reeds in den gang; en zoodra zij in het vertrek waren, hoorde NICOLAAS de deur van binnen op het slot draaijen.

Hij had tijd genoeg, om over zijne ontdekking na te denken; want TIM bleef bijna een uur lang weg, en in dat uur dacht NICOLAAS aan niets, dan aan de jonge juffer, hare treffende schoonheid, en wat de redenen mogten zijn, die haar daar hadden doen komen, en van hare komst zulk een geheim deden maken. Hoe langer hij hieraan dacht, des te vreemder werd hem de geheele zaak, en des te vuriger zijn verlangen, om te weten, wie en wat zij was. Eindelijk kwam TIM LINKINWATER terug. Zijn gezigt vertoonde eene tergende bedaardheid; hij had zijne hand vol papieren en eene pen in zijnen mond, alsof er niets gebeurd was.

»Is zij weder geheel beter?" vroeg NICOLAAS ongeduldig. — »Wie?" hernam TIM. — »Wie?" herhaalde NICOLAAS: »die jonge juffer." — »Zie eens hier, Mijnheer NICKLEBY!" zeide TIM, terwijl hij zijne papieren nederlegde, en de pen uit zijnen mond

men. »Hoeveel krijgt gij, als gij drieduizend achtendertig met vierhonderd zevenentwintig multipliceert?" — »Maar zeg mij eerst," hernam NICOLAAS, »hoe vaart...." — »O, die jonge juffer," viel TIM hem in de rede. »Wel — zeer wel." — »Inderdaad?" vroeg NICOLAAS. — TIM knikte stilzwijgend. — »Zou zij van daag nog naar huis kunnen gaan?" vroeg NICOLAAS. — »Zij is al weg," antwoordde TIM. — »Weg?" — Ja!" — »Ik hoop, dat zij niet ver wezen moet?" zeide NICOLAAS, terwijl hij den ander oplettend aanzag. — »Dat hoop ik ook," antwoordde de onverzettelijke TIM.

NICOLAAS waagde nog een paar losse aanmerkingen; maar het was blijkbaar, dat TIM LINKINWATER zijne eigene redenen had, om het onderwerp te vermijden, en niet gezind was, om eenige opheldering te geven aangaande de schoone onbekende, die in de borst van zijnen jongen vriend zulk eene brandende nieuwsgierigheid had opgewekt. Niet afgeschrikt door deze stugheid, vernieuwde NICOLAAS den volgenden morgen zijne pogingen, aangemoedigd door de omstandigheid, dat Mijnheer LINKINWATER in eene bijzonder spraakzame luim was; maar zoodra hij het onderwerp aanroerde, was de spraakzaamheid van TIM verdwenen, en antwoordde hij slechts met ja of neen, of met een veelbeteekenend en niets openbarend knikken en schouderophalen.

Op deze wijze teleurgesteld, wachtte NICOLAAS met verlangen naar een volgend bezoek der jonge juffer, en ondervond eene nieuwe teleurstelling. De eene dag verliep na den anderen; maar zij kwam niet terug. Hij gaf oplettend acht op de adressen van alle brieven, maar vond er geen, welken hij zich kon verbeelden door hare hand geschreven te zijn. Een paar malen werd hij ergens om uitgezonden, waardoor hij eenen geruimen tijd moest afwezig blijven, en dat voorheen door TIM LINKINWATER was verrigt; en hij kon niet nalaten te vermoeden, dat hij om eene of andere reden met voordacht uit den weg gezonden werd, en dat de jonge juffer in dien tijd kwam. Hij kon evenwel niets ontdekken, dat zijne vermoedens bevestigde, en TIM liet zich op geenerlei wijze uithooren.

Onzekerheid en teleurstelling zijn niet volstrekt onontbeerlijk om liefde te doen ontkiemen, maar dikwijls bevorderen zij toch op eene zeer krachtdadige wijze den groei van dezen hartstogt. Bovendien wordt de liefde gekoesterd door eene

warme en levendige verbeelding, die een sterk geheugen heeft, en lang van zeer gering en schraal voedsel leven kan. Zoo komt het, dat de liefde dikwijls onder scheiding en benarde omstandigheden haren weligsten wasdom bereikt; en zoo kwam het, dat NICOLAAS, die elken dag en elk uur aan niemand dan aan de onbekende schoone dacht, zich eindelijk begon te verbeelden, dat hij smoorlijk op haar verliefd was, en dat er nooit een ongelukkiger minnaar was geweest, dan hij zelf.

Hij beminde en kwijnde als een echte romanheld, en zou gewis zijne zuster tot zijne vertrouwde hebben gemaakt, indien hij zich niet had laten terughouden door de gedachte, dat hij het voorwerp zijner min nog nooit had gesproken, en slechts een paar malen had gezien; maar zijne trouwe en vurige liefde bleef onbeloond. De jonge juffer liet zich niet weder zien; en er werd derhalve eene goede partie liefde voor niet weggegooid, zonder dat iemand er eenig nut van had; zelfs NICOLAAS niet, die met den dag stilzwijgender, sentimenteler en armzaliger werd.

Toen het zoo ver met NICOLAAS gekomen was, kwam er eene onverwachte drukte op het kantoor, veroorzaakt door het bankroet van eenen Duitschen correspondent der GEBROEDERS CHEERYBLE. Het was noodig eenige lange, ingewikkelde rekeningen van jaren herwaarts na te gaan, en om dit spoedig afgedaan te hebben, deed TIM aan NICOLAAS het voorstel, dat zij eenige avonden tot tien uur op het kantoor zouden blijven. NICOLAAS, wiens ijver voor de dienst zijner goede meesters door niets — zelfs niet door eene romaneske liefde, die anders zeer geschikt is om iemand lui te maken — kon worden uitgedoofd, gaf blijmoedig zijne toestemming. Den eersten avond, dat zij later bleven, kwam, met het slaan van negen uur — niet de jonge juffer zelve, maar hare meid, die eene poos in de kamer van broeder CHARLES doorbragt, en daarop weder heenging. Den volgenden avond kwam zij terug, en den derden en vierden insgelijks.

Deze herhaalde bezoeken deden de nieuwsgierigheid van NICOLAAS den hoogsten trap bereiken. Hij kon deze kwelling niet langer verduren, en daar hij het geheim niet in persoon kon uitvorschen, zonder zijn pligt te verzuimen, maakte hij NEWMAN NOGGS tot zijnen vertrouwde. Hij verzocht dezen, om den volgenden avond de wacht te houden, de meid te volgen, en

onderzoek te doen naar den naam, den stand en de geschiedenis harer meesteres, zoover zulks, zonder achterdocht te verwekken, mogelijk was.

Bovenmate trotsch op zijne taak, begaf NEWMAN zich den volgenden avond, ruim een uur vóór den noodigen tijd, naar zijnen post op het plein, plaatste zich achter de pomp, die in het midden stond, trok zijn hoed in de oogen, en bleef met zulk een geheimzinnig voorkomen de wacht houden, dat hij de achterdocht van ieder, die hem zag, moest gaande maken. Een paar dienstmeisjes, die water kwamen halen, en eenige kleine jongens, die eens wilden drinken, liepen van schrik weg, toen NEWMAN van achter de pomp kwam kijken, en daarbij niets van zich zien liet, dan een gezigt, juist geschikt om kinderen mede naar bed te jagen.

De meid was op den gewonen tijd gekomen en vertrokken. NICOLAAS had met NEWMAN afgesproken, dat hij hem, in geval hij terstond wel slaagde, denzelfden avond, of anders zonder fout den volgenden, berigt van zijn wedervaren zou brengen. Den eersten avond kwam hij niet op de afgesprokene plaats, eene herberg in de nabijheid van *Golden-square;* maar den tweeden zat hij reeds op NICOLAAS te wachten, toen deze binnentrad.

»Alles is in orde," fluisterde NEWMAN, toen NICOLAAS zich naast hem nederzette. »Ik heb veel nieuws te vertellen; ik weet zelf niet, waarmede ik beginnen zal. Houd maar goeden moed. Het zal wel lukken." — »Hoe heet zij?" vroeg NICOLAAS. — »BOBSTER," antwoordde NEWMAN. — »BOBSTER?" herhaalde NICOLAAS met verontwaardiging. — »Ja! ik heb den naam goed onthouden," hernam NEWMAN. — »BOBSTER?" herhaalde NICOLAAS nog eens. »Zoo zal de meid heeten." — »Neen, neen!" zeide NEWMAN. »Ik weet het wel goed. Jufvrouw CECILIA BOBSTER." — »CECILIA!" prevelde NICOLAAS, en herhaalde daarop de namen bij elkander verscheidene malen, en telkens op eenen anderen toon, om te beproeven hoe zij klonken. »Wel nu, CECILIA is een lieve naam!" — »Dat geloof ik," zeide NEWMAN. »En zij is een lief meisje ook." — »Wie?" — »Juffer BOBSTER." — »Hebt gij haar gezien? waar zoo?" — »Dat komt er niet op aan," antwoordde NOGGS, terwijl hij NICOLAAS op den schouder sloeg. »Ik *heb* haar gezien, en gij zult haar ook zien. Ik heb alles in orde gebragt." — »Goede, beste NEWMAN!" riep NICO-

laas uit, terwijl hij den ander bij de hand vatte, »spreekt gij in ernst?" — »Ja zeker," antwoordde Newman. »Morgen avond zult gij haar zien. Zij heeft beloofd, u af te wachten. Ik heb haar overreed. Zij is de vriendelijkheid, de zachtzinnigheid en de schoonheid zelve." — »Dat is zij! Dat moet zij zijn!" riep Nicolaas uit. — »Gij hebt volkomen gelijk," hernam Newman. — »Waar woont zij?" vroeg Nicolaas. »Wat hebt gij van haar en hare lotgevallen gehoord? Heeft zij een vader, eene moeder — broeders of zusters? Wat zeide zij? Hoe hebt gij haar te spreken gekregen? Was zij niet zeer verwonderd? Hebt gij haar gezegd, hoe vurig ik verlang om haar te spreken? Hebt gij haar gezegd, waar ik haar gezien heb? Hebt gij haar gezegd, hoe lang en hoe dikwijls ik aan dat aanminnig gelaat heb gedacht, dat mij in mijnen bittersten nood verscheen, als een lichtstraal uit eene betere wereld? Zeg, Newman — zeg!"

De arme Noggs snakte naar lucht, toen deze stortvloed van vragen hem overstelpte, en maakte bij elke nieuwe vraag eene stuiptrekkende beweging, terwijl hij Nicolaas met de grappigste verbazing en verlegenheid aanstaarde. »Neen," zeide hij eindelijk; »dat heb ik haar niet gezegd." — »Wat heb gij niet gezegd?" vroeg Nicolaas. — »Dat van dien lichtstraal uit de betere wereld," antwoordde Newman. »Ik heb haar ook niet gezegd, hoe gij heet, of waar gij woont. Ik heb haar niets anders van u gezegd, dan dat gij tot stervens toe op haar verliefd waart." — »Dat is de waarheid, Newman!" riep Nicolaas, met zijne eigenaardige hartstogtelijkheid. »De Hemel weet het! En wat zeide zij toen?" — »Zij kreeg eene kleur," antwoordde Newman. — »Ja, zoo! Dat is natuurlijk," zeide Nicolaas, goedkeurend.

Newman verhaalde daarop, dat de jonge juffer een eenig kind was; dat hare moeder dood was, en zij bij haren vader woonde; en dat zij, op aandrang van hare meid, die zeer veel invloed op haar had, haren minnaar een geheim onderhoud had toegestaan. Hij verhaalde verder, hoeveel moeite het hem gekost had, om de jonge juffer zoo ver te brengen, en hoe zij uitdrukkelijk had bedongen, dat zij Nicolaas wel eene gelegenheid wilde geven, om haar zijne liefde te verklaren, maar zich geenszins verbond, om hem een gunstig antwoord te geven. Het geheim harer bezoeken bij de Gebroeders Cheeryble was

nog in geenen deele opgehelderd, want Newman had geen tijd gehad, om daarover te spreken; maar uit eenige gezegden der meid had hij opgemaakt, dat de jonge juffer een zeer treurig leven leidde onder het strenge opzigt van haren vader, die zeer norsch en oploopend van aard was — en uit deze omstandigheid meende hij het eenigzins te kunnen verklaren, dat het meisje bij de broeders bescherming had gezocht, en zich tot het beloofde onderhoud had laten overhalen. Deze laatste gevolgtrekking hield Newman voor even ontegensprekelijk als scherpzinnig, daar toch eene jonge juffer, wier tegenwoordige toestand zoo weinig benijdenswaardig was, zeer verlangend moest zijn, om dien met eenen anderen te verwisselen.

Bij verder uitvragen — want het kostte veel moeite en tijd, om Newman al deze berigten af te persen — bleek het, dat Noggs, om zijn armoedig voorkomen te verontschuldigen, den schijn had aangenomen, alsof hij zich om goede redenen op deze wijze had vermomd. En toen Nicolaas hem vroeg, hoe hij zijnen last zoo ver had kunnen overschrijden, antwoordde hij, dat, daar de juffer niet ongeneigd scheen, om eene bijeenkomst toe te staan, het jammer zou zijn geweest, om zulk eene gunstige gelegenheid te laten slippen. Nadat deze en alle andere mogelijke vragen herhaalde malen gedaan en beantwoord waren, namen zij afscheid, met de afspraak, om elkander den volgenden avond om half elf weder te ontmoeten, daar het beloofde onderhoud op elf uur bepaald was.

»Hoe zonderling kan alles toch loopen!" dacht Nicolaas, terwijl hij naar huis ging. »Ik had nooit aan zoo iets gedacht; nooit zoo iets voor mogelijk gehouden. Iets van haar, in wie ik zooveel belang stel, te vernemen, — haar somtijds op straat te ontmoeten, — hare woning voorbij te gaan, en te mogen hopen, dat ik haar eens mijne liefde zou kunnen verklaren — meer had ik niet durven verwachten. En nu — maar ik zou wel een dwaas zijn, als ik spijt voelde over mijn geluk."

Nicolaas bleef echter onvergenoegd. Het verdroot hem, dat de jonge juffer zich zoo gemakkelijk had laten overhalen; »want," zoo redeneerde hij, »nu is het, alsof het niet om mij was, maar alsof ieder ander man hetzelfde van haar had kunnen verkrijgen," en deze gedachte was zeker niet aangenaam. Een oogenblik later was hij onvergenoegd met zichzelven over zijne onvergenoegdheid, en wilde zich opdringen, dat in zulk

een schoonen tempel geene andere godheid dan de deugd wonen kon, en dat het gedrag der broeders genoegzaam bewees, hoe hoog zij door deze geacht werd. »In één woord, zij is geheel onverklaarbaar," dacht NICOLAAS, en met deze gedachte troostte hij zich, totdat het tijd werd, om zijnen dienstbaren geest te gaan opzoeken.

NICOLAAS en NEWMAN stapten in de diepste stilte naast elkander voort, totdat zij eene afgelegene, stille en doodsche straat bereikten, niet ver van den *Edgeware-road.*

»Nommer twaalf," zeide NEWMAN. — »O!" zeide NICOLAAS, terwijl hij om zich heen zag. — »Eene goede straat?" zeide NEWMAN. — »Een beetje doodsch," hernam NICOLAAS. NEWMAN gaf geen antwoord op deze aanmerking, maar verzocht zijnen vriend een oogenblik te wachten, totdat hij terugkwam, en hinkte alleen en behoedzaam eenige huizen ver voort, telkens omziende, om zeker te zijn, dat NICOLAAS hem niet volgde. Weldra kwam hij terug. »Hoe is het?" vroeg NICOLAAS. — »Alles in orde," juichte NEWMAN. »Zij wachten. Niemand te huis. Kom!"

Hij sloop eene deur voorbij, waarop NICOLAAS, op eene koperen plaat, met groote letters, den naam BOBSTER las, bleef voor de deur van het onderhuis, die open was, stilstaan, en wenkte zijnen jongen vriend, om den trap af te gaan.

»Wat duivel!" zeide NICOLAAS, achteruit stappende: »moeten wij naar de keuken sluipen, alsof wij de vorken wilden stelen?" — St!" antwoordde NEWMAN. »Die oude BOBSTER — een regte bullebak. Hij zou ons allen doodsteken, — hij zou de jonge juffer om de ooren slaan — zoo als hij meer gedaan heeft." — »Wat!" riep NICOLAAS, opstuivend. »Zou iemand de hand durven opheffen tegen zulk...."

Hij had geen tijd om den lof van zijne beminde te zingen; want juist op dat oogenblik gaf NEWMAN hem een stootje, dat hem bijna den trap deed aftuimelen. NICOLAAS achtte het best dezen zachten wenk niet kwalijk te nemen, en klom den trap af, maar met een gezigt, waaruit geheel iets anders sprak dan de hoop en verrukking van een hartstogtelijk minnaar. NEWMAN volgde hem, en voerde hem bij de hand door eenen duisteren gang naar eene soort van kelderkeuken, waar het zoo donker was, dat men geene hand voor oogen zien kon.

»Wel nu!" fluisterde NICOLAAS, op eenen onvergenoegden toon:

»Is het hiermede gedaan?" — »Neen, neen!" antwoordde Noggs; »zij zullen terstond hier wezen. Alles is in orde." — »Ik ben blij, dat ik dit hoor," hernam Nicolaas; »want ik begon er hartelijk aan te twijfelen."

Zij wachtten verder in stilte, totdat het geluid van voorzigtige voetstappen hun gehoor trof, en eene vrouwestem vroeg, of de heeren daar waren.

»Ja!" antwoordde Nicolaas, terwijl hij zich naar den kant wendde, van waar het geluid kwam. »Wie is daar?" — »Ik ben het maar, Mijnheer!" antwoordde de stem. »Als het u nu belieft, Jufvrouw!"

Een lichtstraal schoot in het vertrek, en terstond daarop kwam de meid te voorschijn, met eene kaars in de hand, en gevolgd door hare jonge meesteres, die zeer beschaamd en verlegen scheen te zijn.

Zoodra Nicolaas de jonge juffer zag, verbleekte hij; zijn hart begon geweldig te kloppen, en hij bleef op de plek als vastgeworteld staan. Op hetzelfde oogenblik hoorde men hard en driftig aan de huisdeur kloppen, hetgeen Newman met groote vlugheid van het biervat deed springen, waarop hij zich schrijelings had nedergezet, en uitroepen: »Goede Hemel, Borster!"

De jonge juffer gilde, de meid wrong hare handen, en Nicolaas staarde als verbijsterd nu de eene, dan de andere aan, terwijl Newman besluiteloos heen en weder hinkte.

»Maakt u toch weg, om 's Hemels wil! Wij hebben kwaad gedaan, en verdienen het!" riep de jonge juffer uit. »Maakt u toch weg, of ik ben dood ongelukkig!" — »Luister slechts naar een enkel woord!" zeide Nicolaas. »Ik zal u niet ophouden. Slechts één woord, om de toedragt der zaak op te helderen."

Het spreken kon Nicolaas weinig meer baten; want de jonge juffer was reeds met alle teekenen van angst den trap op naar boven gesneld. Hij wilde haar volgen; maar Newman hield hem bij den kraag van zijn rok, en trok hem naar den gang, waardoor zij waren binnengekomen.

»Laat mij los!" zeide Nicolaas. »Ik moet en wil haar spreken. Ik ga niet heen, voordat ik haar gesproken heb." — »Goeden naam — burengerucht — geweld — bedenk!" zeide Newman, terwijl hij Nicolaas bleef vasthouden. »Laat haar de deur maar opendoen. Zoodra wij die hooren sluiten, gaan

wij heen, gelijk wij gekomen zijn. Hier! Dezen weg!"

Overweldigd door de drangredenen van NEWMAN, de tranen en gebeden der meid, en het daverende geklop aan de deur, dat nog niet had opgehouden, liet NICOLAAS zich medeslepen, en op hetzelfde oogenblik, dat Mijnheer BOBSTER de bovendeur binnentrad, verlieten NICOLAAS en NOGGS door de deur van het onderhuis zijne woning.

Zij draafden eenige straten ver voort, zonder op te houden of te spreken. Eindelijk stonden zij stil, en zagen elkander met treurige blikken aan. »Het doet er niet toe," zeide NEWMAN, terwijl hij naar zijn adem hijgde. »Geen moed verloren! Alles is in orde. Eene volgende maal beter. *Ik* heb het mijne gedaan." — »Dat hebt gij," zeide NICOLAAS, »als een trouw en dienstvaardig vriend. Maar — doch, bedenk het is geen ongeluk, NEWMAN! en ik ben u toch evenwel verpligt — maar het was de regte jonge juffer niet." — »Wat?" riep NEWMAN uit. »Dan heeft de meid mij bij den neus gehad?" — »NEWMAN, NEWMAN!" zeide NICOLAAS, zijne hand op NEWMANS schouder leggende, »het was de regte meid ook niet."

NEWMAN staarde NICOLAAS ontsteld en verwezen aân. »Wees maar niet verslagen," vervolgde NICOLAAS. »Het is van geen belang. Gij ziet immers, dat ik er geen bezwaar van maak. Gij zijt eene verkeerde meid nagegaan. Dat is het al."

Dat *was* het al. Het zij NEWMAN zoolang langs de pomp had gekeken, totdat zijne oogen begonnen te schemeren, of dat hij, om beter wakker te blijven, zich met eenige droppels had verfrischt van een krachtiger nat, dan de pomp hem kon leveren — wat er de oorzaak van wezen mogt, hij had zich vergist. En NICOLAAS ging vol spijt naar huis, om over de bekoorlijkheden der jonge juffer te peinzen, die thans zoo ver buiten zijn bereik was als ooit.

XLIII.

DE ZONDERLINGE BUURMAN.

Sedert haar gewigtig gesprek met haren zoon, was Jufvrouw NICKLEBY begonnen langzamerhand eene buitengewone zorg

voor hare kleeding en opschik ten toon te spreiden. Bij en aan het stemmige, eene weduw passende gewaad, dat zij gewoonlijk droeg, had zij van tijd tot tijd een aantal sieraden gevoegd, die elk op zichzelf wel niets beteekenden, maar te zamen een in het oog vallend geheel uitmaakten. Zij wist haar zwart gewaad op eene sierlijke wijze te schikken en te plooijen, en door de aanwending van eenige versierselen van weinig of geen waardij, die daarom alleen tot nog toe gerust in eene zelden gebruikte lade waren blijven liggen, zulk een geheel nieuw karakter te geven, dat het van een teeken van rouw voor den doode in eene vlag veranderd werd, die te kennen gaf, dat zij nog eenen aanval op de levenden in den zin had.

Op zekeren namiddag begaf zij zich met Kaatje naar het prieeltje achter in den tuin, om daar, onder haar naaldewerk, zich in de frischheid van den avond en het gezigt der bloemen te verlustigen.

»Ik heb toch nooit zulk een goedhartig schepsel gezien, als die Smike is," zeide Jufvrouw Nickleby, terwijl zij ging zitten. »Zie eens hoeveel moeite hij gedaan heeft, om dit plekje op te sieren. Maar ik wenschte, dat hij niet al het gruiszand naar uwen kant had geharkt; hij heeft mij bijna niets dan de bloote aarde gelaten." — »Ga gij liever hier zitten, moeder!" zeide Kaatje snel. »Gij zult er mij waarlijk pleizier mede doen." — »Neen, ik houd mijne eigen plaats," hernam Jufvrouw Nickleby. »Maar wat is dat?" — Kaatje zag haar vragend aan. — »Daar heeft hij, ik weet niet waar van daan, een paar stekjes van die bloemen gehaald, waarvan ik zeide dat ik zooveel hield, en vroeg of ze u ook zoo bijzonder bevielen — neen, het was anders om: *gij* zeidet, dat gij er zooveel van hieldt, en vroegt *mij*, of ze mij ook bevielen — maar dat is hetzelfde. Ik zie er geen aan mijnen kant," vervolgde zij, terwijl zij oplettend rondzag; »maar ik denk, dat zij het best onder het gruiszand zullen groeijen. Dat is zeker waar, en het zand ligt aan dien kant, omdat daar meer zon is. Hij is toch zeer gevat; ik zelf zou er niet zoo goed over hebben nagedacht."

Dit onderwerp was nu uitgeput; maar spoedig had Jufvrouw Nickleby een ander gevonden, en na eene korte poos weder een ander. Zij praatte derhalve voort, totdat een luid »Hm!"

dat uit den tuinmuur scheen te komen, moeder en dochter verschrikt deed opzien.

»Wat zou dat zijn, moeder?" vroeg KAATJE zacht. — »Ik weet het niet, of het moest de heer van hier naast wezen," antwoordde Jufvrouw NICKLEBY tamelijk onthutst.

»A—hm!" klonk het nog eens. Het was niet het gewone geluid van iemand, die zijne keel schraapt, maar eene soort van gebulk, zoo hard en lang aangehouden, dat de onzigtbare bulker gewis eene bijzonder sterke long en langen adem moest hebben.

»Ik begrijp het nu, liefje!" zeide Jufvrouw NICKLEBY, terwijl zij hare hand op KAATJE's arm legde. »Wees niet bang; gij wordt er niet meê gemeend; en het is ook niet gemeend, om iemand bang te maken." Dit zeggende, knikte Jufvrouw NICKLEBY eenige malen, op eene wijze, die te kennen gaf, dat zij veel zou kunnen zeggen, maar genoeg zelfbeheersching bezat, om te zwijgen.

»Wat meent gij, moeder?" vroeg KAATJE verwonderd. — »Wees niet ontsteld, liefje!" antwoordde Jufvrouw NICKLEBY, terwijl zij naar den tuinmuur zag. »Gij ziet immers wel, dat ik bedaard blijf; en zoo iemand er van ontstellen moest, zou ik het zijn. Maar ik ben bedaard; dat ziet gij." — »Het schijnt gedaan te worden, om onze aandacht te trekken." — »Het *wordt* gedaan, om onze aandacht te trekken," hernam Jufvrouw NICKLEBY, terwijl zij regtop ging zitten, op een zoetsappigen toon. »Ten minste om de aandacht van één van ons beiden te trekken. Hm! Maak u maar niet ongerust, KAATJE!"

KAATJE scheen van deze gezegden niets te begrijpen, en juist om eene nadere verklaring te willen vragen, toen men aan denzelfden kant als te voren weder eenig gedruisch hoorde, en terstond daarop een groote komkommer, met de snelheid van eenen vuurpijl, in de lucht vloog, dwarrelende weder naar omlaag daalde, en eindelijk voor de voeten van Jufvrouw NICKLEBY nederviel. Dit zonderling natuurverschijnsel werd door een tweede opgevolgd, dat het eerste in allen deele gelijk was. Daarop zag men eene bijzonder groote raap komen overtuimelen; toen vlogen verscheidene komkommers te gelijk op, en eindelijk werd de lucht verduisterd door eene vlaag van worelen, uijen en knolradijs, die naar alle kanten heen rolden.

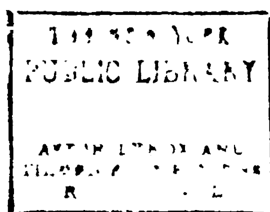
Toen KAATJE eenigzins verschrikt opstond, en hare moeder bij de hand greep, om te zamen naar huis te gaan, scheen deze haar te willen tegenhouden; en toen zij de rigting der oogen van Jufvrouw NICKLEBY volgde, zag zij, tot hare verbazing, eene oude zwart fluweelen muts boven den muur, die haren tuin van den naastaangrenzenden afscheidde, uitkomen, en langzamerhand, alsof de drager eene ladder of een trap opklom, hooger rijzen, totdat er een hoofd te voorschijn kwam, met een oud, zeer leelijk gezigt, dat door een paar grijze, glurende, in hunne holten rollende oogen nog leelijker werd gemaakt.

»Moeder!" riep KAATJE, thans inderdaad beangst, »waarom blijft gij staan? Kom toch mede!" — »KAATJE!" zeide hare moeder, »hoe kunt gij zoo dwaas zijn! Ik ben beschaamd over u. Hoe zult gij door de wereld komen, als gij zoo angstvallig blijft? — Wat moet gij hebben, Mijnheer?" vroeg zij met een ongenoegen, dat blijkbaar niet ernstig gemeend was. »Hoe durft gij over den muur in mijn tuin komen kijken?" — »Koningin mijner ziel!" antwoordde de vreemdeling, zijne handen zamenvouwende, »drink toch eens uit mijn glaasje." — »Gekheid, Mijnheer!" zeide Jufvrouw NICKLEBY. »Houd u toch stil, KAATJE!" — »Wilt gij dan niet uit mijn glaasje drinken?" zeide de vreemdeling smeekend. »O, drink toch eens!" — »Volstrekt niet, Mijnheer!" antwoordde Jufvrouw NICKLEBY op eenen trotschen toon. »Ik verzoek u mij alleen te laten." — »Waarom," zeide de oude heer, terwijl hij een trap hooger klom, en met zijne ellebogen op den muur ging liggen, »waarom is de schoonheid altijd ongevoelig, zelfs voor eene bewondering, zoo eerbiedig als de mijne?" Hier maakte hij eenige diepe buigingen. »Is het de schuld van de bijen, die, wanneer het honigsaizoen voorbij is, en men denkt dat zij met zwavel zijn verstikt, eigenlijk naar *Barbarije* vliegen, om de gevangene Mooren met hun gebrom in slaap te zingen?" — »Moeder!" fluisterde KAATJE, »blijft gij nog naar hem luisteren?" — »Stil toch!" antwoordde Jufvrouw NICKLEBY, even zacht. »Hij is immers zeer beleefd, en ik geloof, dat hij dat laatste uit een gedicht heeft gehaald. Maar, pas toch op; gij zult mij eene blaauwe plek in mijn arm knijpen. — Waarom gaat gij niet heen, Mijnheer? Gij weet wel, dat gij geen regt hebt op zulk eene vrijpostigheid." — »Ik weet,"

Pl. XVII

Pl. XVIII

PUBLIC LIBRARY

zeide de oude heer peinzend, »dat dit eene betooverde plek is, waar de verrukkelijkste bekoorlijkheden haren invloed over de tuinen der buren verspreiden, en de vruchten vroeger doen rijpen. Wilt gij, schoone Godin! wilt gij mij eene vraag veroorloven, nu de planeet Venus er niet bij is, die anders jaloersch zou worden?" — »Ik weet niet, wat ik doen moet, KAATJE!" fluisterde Jufvrouw NICKLEBY hare dochter toe. »Men mag iemand toch niet onbeleefd behandelen." — »Gij moest geen woord tegen hem spreken, moeder!" zeide KAATJE. »Laat ons liever naar binnen gaan, en daar blijven totdat NICOLAAS te huis komt."

Jufvrouw NICKLEBY beantwoordde dezen vernederenden voorslag met een trotschen, om niet te zeggen verachtelijken blik. Daarop wendde zij zich tot den ouden heer, die ongeduldig naar een antwoord had gewacht, en zeide: »Mijnheer! indien gij u als een fatsoenlijk man wilt gedragen, gelijk ik geloof dat gij zijt, en mij eene onbewimpelde vraag wilt doen, zal ik u antwoorden."

De vreemdeling maakte wederom eenige diepe buigingen, zag daarop naar alle zijden rond, om zeker te zijn dat hij niet beluisterd werd, tikte zich met eenen veelbeteekenenden blik eenige malen tegen zijn neus, als ware hij uitermate tevreden over zijne eigene slimheid en voorzigtigheid, stak zijn hals zoo ver mogelijk over den muur, en vroeg fluisterend: »Zijt gij eene prinses?" — »Dat weet gij wel beter, Mijnheer! Scheert gij den gek met mij?" antwoordde Jufvrouw NICKLEBY, terwijl zij zich omkeerde, alsof zij naar huis wilde gaan. — »Neen!" hernam de oude heer, zeer ernstig. »Gij zijt immers eene dochter van den aartsbisschop van *Canterbury?* Ik had gehoord, dat gij eene nicht van den gildemeester der schoorsteenvegers waart. — »Wie dat ook gezegd heeft, Mijnheer," antwoordde Jufvrouw NICKLEBY, »heeft u schandelijk misleid, en eene vrijheid omtrent mijn naam gebruikt, die mijn zoon NICOLAAS gewis niet zou gedoogen. Nicht van...." — »Kom nu toch mede, moeder!" fluisterde KAATJE. — »Zwijg toch, KAATJE!" zeide Jufvrouw NICKLEBY verstoord. »Zou ik mij maar zoo alles laten zeggen? Is er dan niemand, die er gevoel van heeft, als men mij beleedigt? Nicht van een schoorsteenveger!" Zij hield haren zakdoek voor de oogen. — »Tranen!" riep de oude heer, met eene forsche stem. »Vang die op — tap ze

op fleschen — kurk ze, en lak ze digt — neem een cachet met een cupidootje — schrijf er op »Eerste qualiteit," en berg ze in de veertiende mand, met een ijzerdraad boven op, om er den bliksem af te houden!"

Terwijl hij deze bevelen gaf met eenen nadruk, alsof een dozijn knechts op hem stond te wachten, trok hij zijne muts in de oogen, zette zijne armen in de zijden, en keek zeer barsch naar eene musch, die niet ver van hem op een boom zat, totdat de vogel wegvloog. Toen wendde hij zich met eene eerbiedige buiging tot Jufvrouw Nickleby. »Schoone dame!" zeide hij: »ik vraag ootmoedig vergiffenis, dat ik mij in uwe afkomst heb vergist. Alleen het vorstelijke van uw voorkomen is de oorzaak, die mij deed denken, dat gij vermaagschapt waart met het ministerie van buitenlandsche zaken. En nu geloof ik, dat wij beide voor elkander geschapen zijn. Ik bezit landgoederen, juweelen, vuurbaken, en eene eigen walvischvangerij in de *Noordzee*. Doch ik heb vijanden, die mij gevangen houden en willen uitplunderen; maar indien gij mij uw hart en uwe hand schenkt, zal de Lord Kanselier het geheele leger laten kamperen, om onze huwelijksplegtigheid te beschermen. En dan, liefde en zaligheid, liefde en zaligheid! Wees de mijne, de mijne! Gog en Magog, wees de mijne!" — »Het zal genoeg zijn te zeggen, Mijnheer," antwoordde Jufvrouw Nickleby met den grootsten ernst, »en ik vertrouw, dat gij beleefd genoeg zult zijn, om u met dit antwoord tevreden te stellen, dat ik het besluit heb genomen, om weduwe te blijven en mij geheel aan het geluk mijner kinderen toe te wijden. Misschien denkt gij niet, dat ik moeder van twee kinderen ben — en sommige menschen zeggen, dat zij het niet kunnen gelooven, wanneer zij mij aanzien — maar het is toch zoo, en zij zijn beide reeds volwassen. Als buurlieden, zullen wij gaarne, zeer gaarne vriendschappelijk met u omgaan; maar ik zou u raden geene hoop te koesteren op eene nadere betrekking. Het spijt mij, dat ik uw voorstel moet afslaan, en ik had veel liever gewild, dat gij het niet gedaan hadt; maar dit is het antwoord, dat ik reeds lang besloten had te geven, en waaraan ik zeker niet het minste zal veranderen."

Het begin dezer welsprekende rede had de oude heer met aandacht, maar het slot met eene zeer oneerbiedige onoplet-

tendheid aangehoord, en zoodra Jufvrouw Nickleby zweeg, trok hij, tot niet geringen schrik van deze jufvrouw en hare dochter, zijn rok uit, en sprong met een wip boven op den muur. Zich aan een boomtak vasthoudende, ging hij als een koorddanser op één been staan, en hief nu met vervaarlijke kracht zijn gewoon gebulk aan. Op dit oogenblik zag men eene vuile hand, snel maar toch voorzigtig, alsof zij eene vlieg wilde vangen, langs den top van den muur glijden, en daarop den ouden heer bij een van zijne beenen pakken. Dit gedaan zijnde, verscheen de tweede hand, en pakte het andere been. De oude heer beproefde een paar malen zijne voeten op te ligten, maar zonder gevolg, en zag toen achter zich naar omlaag.

»Zijt gij het?" vroeg de oude heer. — »Ja, ik ben het," antwoordde eene grove stem. — »Hoe vaart de *Keizer van Tartarije?*" vroeg de oude heer. — »Kom maar beneden, dan zult gij het hooren," was het antwoord. — »Ei, zoo! Ik kom," zeide de oude heer.

Nu werd een der beenen voorzigtig losgelaten, en de oude heer liet zich zakken, totdat hij op den muur zat; hij keerde zich glimlagchend om, en wilde nog iets tegen Jufvrouw Nickleby zeggen; maar eensklaps verdween hij met eenen spoed, waaruit scheen te blijken, dat men hem bij de beenen naar omlaag trok. Weinige oogenblikken later kwam het gezigt van een man boven den muur uitkijken, die met behulp van dezelfde ladder, die de zonderlinge buurman had gebruikt, naar boven klom.

»Neemt het mij niet kwalijk, dames!" zeide deze tweede verschijning: »heeft hij ook een van u beide eene liefdeverklaring gedaan?" — »Ja," antwoordde Kaatje. — »Dat dacht ik wel," zeide de man. »Altijd liefdeverklaringen. Daar is hij niet van af te houden." — »Ik behoef niet te vragen, of hij krankzinnig is," zeide Kaatje. — »Neen," hernam de man; »dat kunt gij wel zien." — »Is hij lang zoo geweest?" vroeg Kaatje. — »Al jaren lang," was het antwoord. — »En is er geene hoop op beterschap?" vroeg Kaatje medelijdend. — »Och neen!" antwoordde de oppasser; »en het is beter dat hij maar gek blijft. Toen hij bij zijn verstand was, was er nog minder huis met hem te houden. Hij was een duivel van een kerel. Brutaal, gierig, aan den drank, — in één woord, door en door slecht. Hij heeft

zijne vrouw van verdriet doen sterven, en zijne kinderen ongelukkig gemaakt. Het was waarlijk een zegen, dat hij eindelijk gek werd. Iedereen zegt, dat hij nog wel wat ergers had verdiend." De oppasser zeide dit op eenen toon, die bewees, dat hij met dit gevoelen omtrent den ouden heer volkomen instemde, raakte even zijn hoed aan, en klom weder naar beneden.

Onder deze redewisseling had Jufvrouw NICKLEBY den man met eenen gestrengen blik aangezien. Nu slaakte zij een diepen zucht, kneep hare lippen digt, en schudde zeer bedenkelijk haar hoofd.

»Die ongelukkige!" zeide KAATJE. — »Ja wel, die ongelukkige!" zuchtte Jufvrouw NICKLEBY. »Het is schandelijk, dat zoo iets wordt toegelaten — schandelijk." — »Maar hoe kan men het voorkomen, moeder?" hernam KAATJE. »Een krankzinnige...." — »Een krankzinnige!" viel Jufvrouw NICKLEBY haar in de rede. »Denkt gij dan, dat die man gek is?" — »Dat kan toch iedereen wel zien, moeder?" hernam KAATJE.— »Ik zie duidelijk, dat hij niet gek is," zeide Jufvrouw NICKLEBY; »en het verwondert mij, dat gij u zoo kunt laten misleiden. Het is zeker eene afspraak, om hem op te sluiten en uit te plunderen. Daarvan sprak hij immers zelf. Hij mag een beetje zonderling en ligt in het hoofd wezen, dat zijn wel meer menschen; maar gek. — Zou hij dan zoo fatsoenlijk spreken, en zulk eene verstandige keus weten te doen? — Als hij de straat was opgeloopen, en de eerste kleuter de beste had aangesproken — ja, dan zou hij gek zijn geweest. Neen, neen, KAATJE! Hij is zoo gek niet. Geloof dat maar."

XLIV.

DE GESTOORDE THEEVISITE.

Het was in den namiddag van een smoorheeten dag, toen, in een der kleinste benedenvertrekken van *de Moorkop*, voor het geopende venster, de gewone benoodigdheden eener theetafel werden gereed gezet, en daarnaast een stuk gebraden vleesch, eene gerookte ossentong, eene duivenpastei, een koud

heen, eene kan krachtige *ale*, en nog eenige andere voorwerpen, die men in onze verweekelijkte steden voldoende keurt voor een koud middagmaal of buitengewoon stevig ontbijt.

Met zijne handen in de zakken zwierf Mijnheer JOHN BROWDIE r. steloos om deze lekkernijen heen, tusschenbeide even stilstaande, om eene vlieg uit den suikerpot te jagen of uit de melkkan op te visschen, of om een brokje korst of stukje vleesch af te snijden, dat hij dan bij wijze van eene pil inslikte. Telkens wanneer hij zulk een proefje had genomen, haalde hij zijn horlogie uit, en verklaarde met roerenden ernst, dat hij het onmogelijk langer kon uithouden.

»MATJE!" zeide hij eindelijk tot zijne vrouw, die half slapend, half wakend, op eene sofa lag. — »Wel, JOHN!" — »Wel, JOHN!" herhaalde haar echtgenoot ongeduldig. »Hebt gij geen honger?" — »Niet veel," antwoordde Jufvrouw BROWDIE. — »Niet veel?" herhaalde JOHN, terwijl hij zijne oogen naar den zolder opsloeg; »en dat als iemand om drie uren gegeten heeft!" — »Mijnheer! daar is een heer, om u te spreken," zeide een knecht, de deur openende. — »Wat weêrga!" riep JOHN uit: »komt gij dat nog eerst zeggen? Laat hem binnen!" — »Zijt gij te huis, Mijnheer?" vroeg de knecht. — »Te huis?" hernam JOHN. »Ik wenschte, dat het waar was; dan had ik reeds lang thee gedronken. Ik heb dien anderen immers gezegd, dat hij aan de deur moest blijven wachten en hem terstond binnen laten, want dat wij flaauw van den honger waren. — A ha! welkom, Mijnheer NICKLEBY! Hoe gaat het huis? Daar ben ik blij om." In de hartelijkheid zijner begroeting, vergat JOHN BROWDIE zelfs zijn honger, en toen hij bemerkte dat NICOLAAS naar zijne vrouw zag, vervolgde hij: »Ja! daar zit zij — daar zit zij! — wij zullen nu geen ruzie meer om haar krijgen. He! als ik daar nog aan denk! Maar gij zult wel honger hebben. Kom, val maar aan! Dat gaat u voor." En terstond was hij met mes en vork aan het werk.

»Ik zal de gewone vrijheid nemen, Mijnheer BROWDIE!" zeide NICOLAAS, terwijl hij voor de jonge vrouw eenen stoel gereed zette. — »Neem wat gij lust," antwoordde JOHN; »als het op is, laten wij meer komen." Zonder zich met eenige verklaring op te houden, gaf NICOLAAS de blozende Jufvrouw BROWDIE een kus, en geleidde haar naar haren stoel. Dit had JOHN niet verwacht. Hij keek een oogenblik, alsof hij uit de

lucht was gevallen. »Kom!" zeide hij; »doe nu maar alsof gij te huis waart." — »Gaarne," antwoordde Nicolaas; »onder ééne voorwaarde." — »En wat zou dat wezen?" vroeg John. — »Dat gij mij tot peet neemt, zoodra gij er een noodig hebt." — »Hoort gij dat?" riep John, terwijl hij mes en vork neêrlegde. »Tot peet nemen! Ha, ha, ha! Matje! hoort gij dat? Nu, die is mooi! Ha, ha, ha, ha!"

Nooit had iemand zooveel pret in eene oude, afgesletene grap, als John Browdie in deze. Hij grinnikte, schaterde, verslikte zich aan een stuk vleesch, schaterde weder, propte intusschen nog meer eten in zijn mond, begon te hoesten, werd bont en blaauw in zijn gezigt en stampvoette, totdat zijne vrouw verschrikt opvloog en hem op den rug begon te kloppen. Eindelijk kwam hij bij, en stotterde nog buiten adem: »Hoort gij dat, Matje? Zoodra gij er een noodig hebt!" op eenen toon, die aanduidde, dat zijne benaauwdheid zijn pleizier niet had kunnen bederven.

»Dit is de tweede maal," zeide Nicolaas, »dat wij te zamen eten, en de derde maal dat ik u zie; en toch is het alsof ik onder oude vrienden was." — »Dat zeg ik ook," zeide Browdie. — »En ik ook," voegde zijne vrouw er bij. — »Maar ik heb er de beste redenen voor," hernam Nicolaas; »want als gij niet zoo goedhartig en hulpvaardig waart geweest, toen ik niet het allerminste regt had om dit van u te verwachten, weet ik niet, wat ik nu zijn of waar ik zitten zou." — »Leg niet te malen," bromde John, »en spreek van wat anders." — »Het moet dan weder een nieuw liedje op dezelfde wijs zijn," hernam Nicolaas. »Ik heb u reeds geschreven, hoeveel genoegen gij mij gedaan hebt, toen gij, met gevaar van uzelven in moeijelijkheden te wikkelen, dien armen jongen hebt weggeholpen; maar ik kan u niet zeggen, hoe dankbaar hij, en ik, en anderen, die gij niet kent, u daarvoor zijn." — »En ik," zeide John, zijn stoel naderbij schuivende, »ik kan u niet zeggen, hoe dankbaar zekere lieden, die wij *wel* kennen, zijn zouden, als zij wisten wat ik gedaan heb." — »Hebben zij er dan niets van bemerkt?" vroeg Nicolaas. — »Niets ter wereld," antwoordde John. »Ik bleef stil in bed liggen, en het duurde lang voordat de schoolmeester kwam. Eindelijk hoorde ik hem in het donker den trap ophaspelen. »Haast u maar niet!" dacht ik bij mijzelven. Hij draaide den sleutel om, en merkte

niet eens, dat er geen slot meer aan de deur was. »Hei, SMIKE!" riep hij; maar er kwam geen antwoord. »Kwade jongen, kom voor den dag!" schreeuwde hij toen. Hij wachtte weêr en poosje, en begon daarop te dreigen: »Pas op! als ge mij kwaad maakt, zal ik u krom en lam slaan!" Toen riep hij, dat zij hem licht zouden brengen, en zoodra hij licht had, kwam er een leven als een oordeel. »Wat scheelt u toch?" vroeg ik. »Hij is weg!" schreeuwde hij, dol van kwaadheid. »Hebt gij niets gehoord?" — »Ja!" zeide ik; »ik hoorde een poosje geleden de straatdeur toetrekken, en iemand wegloopen naar dien kant." Ik wees hem den verkeerden weg. — »Help, help!" riep hij. — »Ik zal u helpen," zeide ik; en daarmede gingen wij aan den haal, den verkeerden weg op. Ho, ho, ho!"

»Hebt gij ver geloopen?" vroeg NICOLAAS. — »Ver?" herhaalde JOHN. »Totdat de schoolmeester er bij bleef liggen. Mij dunkt, ik zie hem nog loopen, zonder hoed, met zijne rokspanden achteraan in den wind, tot aan zijne knieën door plassen en modder, en beslijkt tot boven zijn oogen. Telkens bleef hij in eene heg steken, of tuimelde in eenen grep, en dan schreeuwde hij alsof hij bezeten was. Ik dacht, dat ik mij doodgelagchen zou hebben." JOHN moest het weder uitschateren, en zijn lachlust was zoo aanstekend, dat het geheele drietal weldra te zamen lachte.

»Hij is een doorslechte kerel, die schoolmeester!" zeide JOHN, terwijl hij zijne oogen afveegde. — »Ik kan hem niet onder mijne oogen velen," zeide zijne vrouw. — »Dat zegt ge daar aardig," hernam JOHN. »Als het niet door u geweest was, zou ik hem nooit gekend hebben. Hij was eerst een kennis van u." — »Ik kan niet nalaten kennis met FANNY te houden," zeide Jufvrouw BROWDIE. »Zij was toch een oud speelmakkertje van mij." — »Wel nu, dat meen ik immers, vrouw?" hernam JOHN. »'t Is best om goede vrienden met zijne buren te blijven. Ik zeg altijd, men moet geen rusie zoeken, als men het mijden kan. Heb ik geen gelijk, Mijnheer NICKLEBY?" — »Voorzeker," antwoordde NICOLAAS. »En gij hebt ook getoond, dat gij het meent, toen ik u na dien avond, dien gij u nog wel herinnert, op weg ontmoette."

Het gesprek scheen te zullen blijven steken; doch NICOLAAS vatte het weder op. »Gij hebt de jonge juffer SQUEERS bij u, zie ik uit uw briefje?" — »Ja!" antwoordde JOHN. »Zij is op

onze bruiloft het speelmeisje van mijne vrouw geweest. Een komiek speelmeisje! Ik twijfel er aan, of zij wel gaauw de bruid zal worden; ik zou niet weten waar de bruidegom van daan moest komen. Zij zal moeite hebben, om er een te krijgen." — »Foei, John! hoe kunt gij toch zoo praten?" zeide zijne vrouw. »Mijnheer Nickleby! het was juist daarom, dat mijn man u dezen avond verzocht; want wij begrepen wel, dat gij haar niet gaarne zoudt willen ontmoeten, na..." — »Daarin hadt gij volkomen gelijk," viel Nicolaas haar in de rede. — »Vooral," vervolgde Jufvrouw Browdie met een schalkachtig lachje, »na hetgeen er tusschen u beiden is voorgevallen, en dat eigenlijk eene vrijerij had moeten worden, naar ik gehoord heb." — »Gehoord?" hernam Nicolaas, zijn hoofd schuddende. »Ik geloof eerder, dat gij er zelve de hand in hebt gehad, en weinig goeds hebt uitgerigt." — »Nu," zeide Jufvrouw Browdie. »John vroeg u van avond, omdat zij dan bij haren vader zou gaan thee drinken; en om zeker te zijn, dat zij ons niet overviel, heb ik met haar afgesproken, dat mijn man haar zou komen halen." — »Dat was goed bedacht," zeide Nicolaas; »hoewel het mij spijt, dat ik u zooveel moeite heb veroorzaakt." — »Volstrekt geene moeite," hernam Jufvrouw Browdie; »want John en ik waren zeer verlangend om u eens te zien. Weet gij wel, Mijnheer Nickleby," vervolgde zij met een schalksch lachje, »dat ik geloof, dat Fanny inderdaad op u verliefd was?" — »Ik ben haar zeer verpligt," antwoordde Nicolaas; »maar op mijn woord, ik heb nooit het oogmerk gehad om haar hart te veroveren." — »Hoe kunt gij toch zoo spreken!" vroeg Jufvrouw Browdie schertsend. »Maar nu in ernst en zonder gekheid, ik heb van Fanny zelve gehoord, dat gij haar eene liefdeverklaring hadt gedaan, en dat gij beide plegtig met elkander verloofd zoudt worden." — »Hebt gij dat gehoord, Jufvrouw?" riep eene schelle vrouwestem. »Hebt gij gehoord dat ik verloofd zou worden met een moordenaar, een roover, die het bloed van mijn papa heeft gestort? Denkt gij, Jufvrouw, dat ik mij zoo ver zou kunnen vergeten, dat ik iemand zou willen trouwen — dien — dien ik met geene tang zou willen aanraken? Foei, Matje! dood moest gij u schamen!"

Met deze woorden stiet Fanny Squeers de deur open, en vertoonde zich voor de oogen van het verbaasde drietal, niet al-

leen, maar in het gezelschap van haren vader en broeder.

»Is dit dan het einde," vervolgde FANNY, »is dit het einde van mijne goedheid en inschikkelijkheid voor zulk eene feeks — voor zulk eene — zulk een — serpent?" FANNY bedacht zich een geruimen tijd vóór dit laatste woord, en sprak het toen op eenen zegepralenden toon uit, alsof het alles in eens moest afdoen. »Is dit dan het einde, dat ik zoo lang hare valschheid en laaghartigheid heb verdragen, — dat ik zoo lang geduld heb gehad met..." — »Kom, kom!" viel Jufvrouw BROWDIE haar in de rede, die zich niet langer door de wenken van haren man liet bedwingen: »praat toch zulke zotteklap niet!" — »Heb ik u niet de eer bewezen om op een vriendschappelijken voet met u om te gaan?" vroeg FANNY. — »Neen!" antwoordde Jufvrouw BROWDIE kortaf. — »Ik verwacht niet, dat gij blozen zult," hernam FANNY. »Ik weet wel, dat gij dit al lang niet meer kunt." — »Zacht een beetje, zou ik u raden!" viel JOHN er thans op in, die door dit schimpen op zijne vrouw netelig begon te worden. — »Wat u betreft, Mijnheer BROWDIE," zeide FANNY, zich snel tot hem keerende, »voor u gevoel ik niets dan medelijden." — »Zoo, zoo!" zeide JOHN. — »Ja!" hernam FANNY, »hoewel ik een komiek speelmeisje ben, en misschien niet gaauw de bruid zal worden, gevoel ik echter voor u niets dan medelijden." — Mijnheer SQUEERS, die tot nog toe het gezelschap slechts met een — zegge één — boosaardig oog had aangegluurd, fluisterde thans zijne dochter in: »Goed zoo! Dat was raak." — »Ik weet wat gij te dragen zult hebben," vervolgde FANNY met heftigheid; »ik weet welk lot u te wachten staat; en al waart gij mijne grootste vijandin, dan zou ik u toch niets ergers kunnen wenschen." — »Zoudt gij in dat geval niet kunnen wenschen, dat JOHN met uzelve getrouwd was?" vroeg Jufvrouw BROWDIE, zeer zoetsappig. — »Zeer geestig, Mejufvrouw!" hernam FANNY, diep nijgende. »Gij zijt bijna even geestig als slim. Hoe slim was het, dat gij eenen avond uitzocht, dat ik bij mijn papa zou gaan theedrinken en niet zou terugkomen voordat ik gehaald werd! Jammer maar, dat anderen ook slim zijn. Is dit dan het einde..." — »Voor den duivel, FANNY!" riep JOHN ongeduldig uit, »zeg wat gij te zeggen hebt, en maak er zelf een einde aan, zonder iemand te vragen, of dit het einde is of niet." — »Ik dank u voor uwen raad, waarom ik niet verlegen was, Mijnheer BROWDIE!" ant-

woordde FANNY met bijtende beleefdheid. »En ik verzoek u, mijnen doopnaam ongemoeid te laten. Zelfs mijn medelijden met u zal mij nooit doen vergeten, wat ik mijzelve verschuldigd ben. MATJE!" schreeuwde zij op eens, met zulk eene hevigheid, dat zelfs JOHN er van schrikte, »ik verzaak u voor altijd! Ik wil u nooit weêr aanzien! Ik zou geen kind MATJE willen laten noemen, al kon ik het daarmede het leven redden." — »Wat dat betreft," merkte JOHN aan, »het zal tijd genoeg zijn, om aan een naam te denken, als gij eerst eens een kind hebt." — »Sar haar niet, JOHN!" viel zijne vrouw hierop in. — »Al te vriendelijk, al te vriendelijk," zeide FANNY, terwijl zij haar hoofd in den nek wierp. »Sar haar niet!" — »Hoor eens, FANNY!" zeide Jufvrouw BROWDIE: »zoo hij, die aan den wand luistert, altijd zijne eigene schande moet hooren, is het mijne schuld niet. Het spijt mij evenwel; maar hetgeen ik gezegd heb, was toch zoo erg niet eens, en bovendien de zuivere waarheid. Gij hebt duizendmaal meer kwaad van mij gesproken, zonder dat ik het u ooit verweten heb; en het zou best zijn, dat alles maar vergeven en vergeten werd."

FANNY gaf geen antwoord, maar vergenoegde zich met hare gewezene vriendin met een opgetrokken neus en een blik van onuitsprekelijke verontwaardiging te beschouwen.

Onder deze woordenwisseling was de jonge heer WACKFORD, die bemerkte dat niemand op hem lette, langzamerhand naar de tafel geslopen. Terwijl hij veinsde in verstrooijing naar den vloer te kijken, had hij eerst eenige borden afgelikt, daarop eens van de boter gesnoept, en eindelijk, toen hij bevond dat niemand hem te keer ging, zich aan een goed koud collation geholpen. Op dit oogenblik zat hij met zijne vingers in de pastei. Niets van dit alles was Mijnheer SQUEERS ontgaan, die, zoolang de aandacht van het gezelschap op iets anders gevestigd was, zich in stilte verkneukelde, dat zijn zoon en erfgenaam zich ten koste des vijands vetmestte. Doch toen dit oogenblik van stilte het waarschijnlijk maakte, dat men op de manoeuvres van den kleinen WACKFORD zou letten, deed hij alsof hij thans eerst zag wat zijn zoontje uitvoerde, en gaf den jongen heer een oorveeg, die de kopjes op de tafel deed rinkelen. »Eet gij," bulkte SQUEERS, »eet gij van hetgeen de vijanden uws vaders hebben overgelaten? Het is immers

zoo goed als vergift, gij onnatuurlijke jongen!" — »Het zal hem geen kwaad doen," zeide JOHN, die vrijer adem scheen te halen, nu zich een man in den twist mengde. »Laat hem maar eten! Ik wenschte dat de geheele school hier was; ik zou hun wat geven, om hunne uitgehongerde darmen te vullen, al moest ik er mijn laatste geld aan besteden."

SQUEERS wierp hem een blik toe, zoo kwaadaardig als men zich slechts een blik kan voorstellen, en schudde heimelijk zijne vuist.

»Wees toch niet heelemaal dwaas, meester!" zeide JOHN. »Als ik mijne vuist maar ééns schudde, zou de wind daarvan immers genoeg zijn om u op den grond te smijten." — »Gij hebt mijn weggeloopen jongen voortgeholpen?" hernam SQUEERS. »Is het waar of niet?" — »Het is waar," antwoordde JOHN stoutweg. »Ik heb hem voortgeholpen. Wat zou dat nu?" — »Gij hoort het hem bekennen," zeide SQUEERS tegen zijne dochter. — »Bekennen!" herhaalde JOHN: »ja zeker! En ik wil nog wel meer bekennen; luister maar! Als gij nog eens een weggeloopen jongen opvangt, zal ik hem weêr voorthelpen. Als gij twintig weggeloopene jongens opvangt, zal ik twintigmaal hetzelfde doen, en nog twintigmaal daarenboven. En luister nog eens! Nu mijn bloed warm geworden is, zeg ik u, dat gij een oude schurk zijt; en het is uw geluk dat gij een *oude* schurk zijt, anders had ik u de ribben aan stukken geslagen, toen gij het hart hadt, om een eerlijk man te vertellen, hoe gij dien armen jongen in de koets hebt afgeranseld." — »Een eerlijk man!" riep SQUEERS op een smalenden toon. — »Ja, een eerlijk man," hernam JOHN, »die zich over niets behoeft te schamen, dan dat hij zijne beenen met u onder dezelfde tafel heeft gestoken." — »Dat is laster en eerroof," riep SQUEERS zegepralend; »en ik heb twee getuigen. WACKFORD is oud genoeg om een eed te doen. Daarvan zullen wij eens wat hebben, Mijnheer! Schurk, niet waar?" Hij haalde zijn zakboekje uit, en schreef het er in op. »Zeer goed. Dat zal u ten minste twintig pond kosten. Te *York* zullen wij elkander wederzien voor de balie." — »Balie? herhaalde JOHN. »Houd daar uw mond maar van. Men heeft voor de balie te *York* voordezen al meer van uwe school gehoord; en die grap zou u slecht kunnen bekomen."

Mijnheer SQUEERS werd bleek van kwaadheid, schudde drei-

gend zijn hoofd, nam zijne dochter bij den arm en WACKFORD bij de hand, en ging naar de deur. Eensklaps keerde hij zich om, en wendde zich tot NICOLAAS, die, in de meening dat hij den schoolmeester bij eene vorige gelegenheid gevoelig genoeg had getuchtigd, zich nu niet in het geschil wilde mengen. »Wat u betreft," zeide SQUEERS, »ik zal u binnen kort wel vinden. Ik zal u leeren, jongens te stelen. Pas maar op, dat hunne vaders niet voor den dag komen, en hen naar mij terugzenden, om met hen te doen wat ik wil, in spijt van u!" — »Daar ben ik niet bang voor," antwoordde NICOLAAS, terwijl hij SQUEERS verachtelijk den rug toekeerde. — »Zoo!" hernam SQUEERS, met een duivelachtigen blik. »Kom voort!" — »Ik verlaat zulk gezelschap voor altijd," zeide FANNY, terwijl zij met trotsche verontwaardiging rondzag. »Met zulke schepsels wil ik de zelfde lucht niet meer inademen." Met eene houding vol majesteit stapte zij de deur uit; en nadat zij zich tot het laatste oogenblik had taai gehouden, hoorde men haar in den gang snikken, gillen en stampvoeten.

JOHN BROWDIE bleef achter de tafel staan, en zag met een open mond beurtelings zijne vrouw en NICOLAAS aan, totdat zijne hand toevallig aan de bierkan raakte. Hij nam eene lange teug, gaf NICOLAAS de kan over, en trok aan de schel.

»Hier, vriend!" zeide hij op een luchtigen toon, toen er een knecht binnenkwam: »neem die dingen eens weg, en maak dat wij om tien uur wat warms voor een avondmaal hebben; maar wat lekker en wat veel. Breng eerst wat brandewijn en water. Ik behoef nu niet uit, om iemand te huis te halen," vervolgde hij tegen NICOLAAS, »en nu zullen wij den geheelen avond pret hebben."

XLV.

DE NEEF UIT DUITSCHLAND.

De onaangenaamheden met FANNY en haren vader waren lang vergeten, het avondmaal, dat JOHN besteld had, was reeds met smaak verorberd, en het drietal zat zeer genoegelijk bij elkander, toen er plotseling voor in huis zulk een geweldig leven ontstond, dat Jufvrouw BROWDIE er van schrikte. Men

hoorde slechts één spreker; maar die had eene bijzonder sterke stem, en wierp zoo gul met zulke woorden als »schavuit, deugniet, onbeschofte rekel," en dergelijke vleijende benamingen, om zich heen, dat men zich inderdaad over de kracht van zijne long en zijne vlugheid in het bedenken van scheldwoorden moest verwonderen. John en Nicolaas sprongen terstond op, om te zien wat er te doen was, en Jufvrouw Browdie, bevreesd dat haar echtgenoot, volgens zijne gewoonte, zich uit loutere goedhartigheid in moeijelijkheden zou wikkelen, volgde hen.

In het midden van den gang, omringd door eenige knechts en staljongens, die op het rumoer waren toegeschoten, stond een jongman, die een paar jaren ouder dan Nicolaas scheen te zijn. Deze was de held, wiens krachtige uitdaging men reeds in de verte had gehoord, en op eenigen afstand lag een man op den grond, die, naar allen schijn, daar op eene zeer onzachte manier was neêrgesmeten. De bezoekers der koffijkamer, de oppassers en stalknechts — om niet eens van de buffetjuffer te spreken — schenen, gelijk uit hun gemor en gefluister bleek, zeer genegen om tegen den jongman partij te kiezen; en dit bewoog Nicolaas, die opmerkte dat de vreemdeling een fatsoenlijk voorkomen had, om zich aan zijne zijde te scharen. Het personeel der herberg scheen dit voornemen te raden, en begon, met de gewone vlegelachtige geestigheid van dat volkje, op den nieuwaangekomene te schimpen. Nicolaas stoorde zich evenwel hieraan niet, ging naar den vreemdeling toe, en vroeg hem wat er gebeurd was. »Och, niets van belang," was het antwoord, dat de bovengemelde toeschouwers ten hoogste scheen te mishagen. Het duurde niet lang, of eenige stalknechts kwamen naderbij, en begonnen Nicolaas en den vreemdeling op het lijf te dringen, en als ware het bij toeval te stompen en op de teenen te trappen. Dit was echter een spel, waarbij meer personen konden meêspelen; ten minste zoo begreep het onze vriend John, die zijne vrouw losliet, en zich in het gedrang werkte, waarop hij eenige stappen heen en weêr deed, en zijne armen een paar malen uitsloeg, met zulk eene welberekende onregelmatigheid, dat de langste stalknecht door een elleboogstoot in elkander zonk, en de anderen zich hinkend op eenen eerbiedigen afstand terugtrokken, om met tranen in de oogen de lompe

voeten en zwaren stap van den buitenman te verwenschen.

» Laat hij het maar weêr doen!" zeide hij, die op den grond lag, terwijl hij eene poging deed om op te staan, doch klaarblijkelijk meer uit vrees dat JOHN BROWDIE hem bij ongeluk zou trappen, dan om zich met zijnen vijand op gelijken voet te plaatsen. — » Laat ik het u nog eens hooren zeggen," zeide de jongman, » dan zal ik u vierkant door de ruiten smijten."

Hier begon een oppasser, dié het tumult met inwendig genoegen had aangezien, zoo lang geene andere voorwerpen gevaar liepen dan neuzen en oogen, de omstanders te bezweren, dat zij de policie zouden halen, er bijvoegende, dat er anders een moord zou begaan worden, en dat hij voor alle gebrokene glazen aansprakelijk was.

» Niemand behoeft zich moeite te geven," zeide de vreemdeling. » Ik blijf dezen nacht hier, en men kan mij morgen ochtend vinden, als er iets te verantwoorden is." — » Waarom hebt gij hem geslagen?" vroeg een der omstanders. — » Waarom heb gij hem geslagen?" herhaalden eenige anderen.

De aldus aangesprokene zag bedaard rond, wendde zich tot NICOLAAS, en zeide: » Gij hebt gevraagd wat er gebeurd is. Niets anders dan dit. Toen ik, voordat ik naar bed ging, nog een half uur in de koffijkamer wilde gaan zitten (want ik ben pas van eene reis gekomen, en wilde liever dezen nacht hier blijven, dan zoo laat naar mijn huis te gaan, waar men mij eerst morgen verwacht), hoorde ik, dat die man, die met een ander zat te drinken, op eene gemeene en zeer beleedigende wijze sprak over eene jonge juffer, welke ik uit zijne beschrijving en andere omstandigheden herkende. Ik onderrigtte hem op eene beleefde manier, dat zijne vermoedens ongegrond waren, en verzocht hem te zwijgen. Hij deed zulks voor eene poos; maar toen hij opstond, vond hij goed, om, heengaande, zijn gesprek in nog aanstootelijker uitdrukkingen te hervatten. Ik kon derhalve niet nalaten hem te volgen, en hem mijn ongenoegen door middel van mijne vuist aan het verstand te brengen. En zoo nu iemand lust heeft om zijne partij te nemen," vervolgde de jongman, wiens drift blijkbaar nog niet bekoeld was, » ik heb er volstrekt niets tegen."

Geene handelwijze had NICOLAAS in de verhaalde omstandigheden loffelijker, en geene reden tot twist regtmatiger kunnen

voorkomen, dan juist deze. Het is derhalve geen wonder, dat hij den jongman betuigde, dat hij volkomen wel gedaan, en daardoor zijne bijzondere hoogachting verworven had; een gezegde, dat JOHN — hoezeer hij het verdienstelijke van des jongmans gedrag niet duidelijk inzag — terstond op de luidruchtigste manier herhaalde en bekrachtigde.

»Laat hij maar oppassen!" zeide de man, die nu van den morsigen vloer was opgekrabbeld, en zich door een knecht liet afborstelen: »ik zal mij niet voor niemendal laten slaan. Dat zou aardig zijn, als iemand een mooi meisje niet mooi zou mogen vinden, zonder een buil aan zijn hoofd te krijgen."

Deze opmerking scheen inzonderheid bij de buffetjuffer ingang te vinden, die voor een geopend schuifraam stond, dat in den gang uitkwam, en, terwijl zij hare muts in den spiegel regtzette, zeide, dat Mijnheer volkomen gelijk had, en dat zij niet wist hoe die andere zoo onredelijk kon wezen.

»Meisjelief!" zeide de jonge heer, haar naderende. — »Het gaat mij niet aan, Mijnheer!" zeide de buffetjuffer bits, terwijl zij intusschen met een glimlachje haar hoofd omdraaide. Juffrouw BROWDIE, die op een afstand was blijven staan, bemerkte dit, wierp haar een blik van verontwaardiging toe, en riep haren man om mede te gaan. — »Neen, luister eens!" vervolgde de jongman: »als het kwaad was, een mooi gezigtje mooi te vinden, zou ik alle dagen straf verdienen; want al heb ik mij nog zoo driftig gemaakt, een lief gezigtje brengt mij terstond weder in mijn humeur. Gij ziet, hoe bedaard ik nu alweder ben. Maar als men van een mooi meisje spreekt, moet men dat immers met behoorlijke beleefdheid en in welvoegelijke uitdrukkingen doen, en die kerel...." De jonge juffer brak hier het gesprek af, door haar hoofd buiten het raam te steken, en de knechts toe te roepen, of die man, die op den grond gelegen had, den geheelen avond in den gang moest blijven, om anderen in den weg te staan. De bedienden begrepen dezen wenk, veranderden terstond van toon, en het gevolg was, dat de ongelukkige bewonderaar der schoonheid in een oogenblik buiten de deur was gezet.

»Ik heb dien kerel meer gezien," zeide NICOLAAS. — »Zoo!" zeide zijn nieuwe bekende. — »Ja zeker!" hernam NICOLAAS. »Wacht eens! — ja — in een verhuurkantoor, in het westeinde van de stad. Ik herinner mij nu zijn gezigt."

Het was inderdaad TOM — de leelijke klerk.

»Het is zonderling," zeide NICOLAAS, denkende hoe onverwacht dit verhuurkantoor hem telkens in de gedachten werd gebragt. — »Ik ben u zeer verpligt voor het aanbod van uwe hulp, toen ik inderdaad hulp had kunnen noodig hebben," zeide de jongman lagchende, terwijl hij een kaartje uit zijn zak haalde. »Misschien zult gij zoo goed zijn mij te zeggen, waar ik u danken kan."

NICOLAAS bezag onwillekeurig het kaartje, terwijl hij het zijne overgaf, en riep terstond met verwondering uit: »Mijnheer FRANK CHEERYBLE? Toch niet de neef van de GEBROEDERS CHEERYBLE, die morgen komen zou?" — »Ik ben eigenlijk geen neef van de firma," antwoordde FRANK schertsend. »Maar het is waar, ik ben de neef van de twee brave oude lieden, die gij bedoelt, en gij zijt, naar ik zie, Mijnheer NICKLEBY, van wien ik zoo veel gehoord heb. Dit is eene onverwachte ontmoeting, maar daarom niet minder aangenaam."

NICOLAAS beantwoordde dit compliment met een van gelijken aard, en bragt zijn nieuwen vriend met JOHN BROWDIE en deszelfs vrouw in kennis, waarop het vergroote gezelschap zich weder naar hunne kamer begaf, en daar nog een aangenaam half uur doorbragt.

Deze Mijnheer FRANK CHEERYBLE was wel, gelijk men uit het pas voorgevallene kon opmaken, eenigzins driftig en opvliegend van aard (hetgeen bij een jongman geen groot mirakel is), maar tevens vrolijk, geestig en goedhartig, terwijl zijn gezigt en manier van doen veel hadden, dat NICOLAAS aan de goede tweelingbroeders herinnerde. Het is derhalve geen wonder, dat hij in dien korten tijd eenen gunstigen indruk maakte, niet slechts op JOHN BROWDIE en zijne vrouw, maar ook op NICOLAAS, die, terwijl hij naar huis ging, zichzelven geluk wenschte, dat hij waarschijnlijk een nieuwen vriend had verworven.

»Maar het is toch zonderling met dien kerel uit dat verhuurkantoor," dacht NICOLAAS. »Zou die neef iets van dat schoone meisje kunnen weten? Toen TIM LINKINWATER mij laatst vertelde, dat hij hier deel aan de zaken zou krijgen, zeide hij, dat hij vier jaren in *Duitschland* en zes maanden in het noorden van *Engeland* had doorgebragt. Dat is vier en een half jaar. Zij kan niet ouder dan zeventien of achttien jaren

zijn; derhalve was zij zeker nog een kind, toen hij heenging. Hij zal haar dus wel nooit gezien hebben en mij niets van haar kunnen zeggen. In allen gevalle," hier kwam NICOLAAS op het punt, dat hij eigenlijk meende, »is er geen gevaar, dat hij toen reeds haar hart zou gewonnen hebben. Dat is duidelijk."

Is de *zelfzucht* een noodwendig inmengsel van den hartstogt, dien men *liefde* noemt, of verdient zij al de fraaije namen, waarmede de dichters haar begiftigd hebben? Er bestaan wel onloochenbare voorbeelden, dat een jonge heer eene jonge juffer, of eene jonge juffer een jongen heer, aan eenen meer verdienstelijken medeminnaar of medeminnares heeft afgestaan; maar het is nog niet bewezen, of zulk een heer of juffer niet doorgaans van den nood eene deugd maakte, en edelmoedig afstond wat buiten zijn of haar bereik was. Even goed zou een gemeen soldaat eene gelofte kunnen afleggen, dat hij nooit de orde van den kousenband, of een arm hulpprediker, dat hij geen bisschopsstoel zou aannemen.

NICOLAAS, die het beneden zich zou geacht hebben, om na te gaan, of de komst van dezen neef zijne diensten voor de GEBROEDERS CHEERYBLE van meer of van minder waarde zou maken, berekende nu reeds, of die zelfde neef ook bij de schoone onbekende zijn medeminnaar zou kunnen worden. Met dit denkbeeld, en met de gedachte, dat hij zelf misschien dat bekoorlijke meisje nooit zou wederzien, kwelde hij zich beurtelings, totdat hij des nachts in slaap viel, en ook den volgenden morgen, totdat het tijd was om naar het kantoor te gaan.

In het huis der tweelingbroeders vond hij eene ongewone drukte en beweging, veroorzaakt door de wel verwachte, maar toch niet zoo vroeg verwachte komst van Mijnheer FRANK CHEERYBLE. Aan het kantoorwerk werd dien ochtend weinig gedaan; want FRANK had vèel te vertellen, en vergat niet melding te maken van hetgeen den vorigen avond in *de Moorkop* had plaats gehad. De tweelingbroeders luisterden met aandacht, en gaven op hunne gewone hartelijke wijze hun genoegen te kennen, dat Mijnheer NICKLEBY en hun neef door dit toeval reeds op zulk eenen vriendschappelijken voet waren gekomen.

»Mijnheer NICKLEBY!" zeide broeder CHARLES, terwijl hij met dezen een weinig ter zijde ging, »ik zou gaarne eens willen

zien, of gij in dat buitenhuisje goed en naar uwen zin woont. Als iemand ons goed en getrouw dient, moeten wij ook, zooveel wij kunnen, zorgen, dat hij een genoegelijk leven heeft. Ik zou ook gaarne uwe moeder en zuster leeren kennen, en haar voor de toekomst geruststellen, door de verzekering, dat wij volstrekt niet denken, dat wij, door hetgeen wij tot nogtoe gedaan hebben, uwen ijver en goeden wil reeds voldoende hebben beloond. — Stil, stil, Mijnheer! Morgen is het zondag; dan zal ik tegen den tijd van theedrinken eens komen zien, of ik u te huis vind. Maar gij moet er u of uwe familie volstrekt niet om generen; want zoo mijn bezoek dan niet gelegen mogt komen, kom ik op eenen anderen dag maar eens terug. Laten wij dit voor afgesproken houden. — Broeder Ned, hoor eens even!"

De tweelingen gingen gearmd het kantoor uit; en Nicolaas, die in dezen laatsten trek van goedhartigheid, en vele anderen, welke hem dezen morgen hadden gestreeld, niets anders kon zien, dan een kiesche vernieuwing der beloften, welke de broeders hem vroeger hadden gedaan, en waarmede zij wilden toonen, dat de komst van hunnen neef hunne gezindheid niet had veranderd, gevoelde diep, dat hij deze brave lieden niet dankbaar genoeg zijn kon.

Het berigt, dat zij den volgenden dag een bezoek — en dat wel zulk een bezoek — te wachten had, vervulde Jufvrouw Nickleby met eene vreugde, die echter niet geheel zuiver en onvermengd was, daar de toebereidselen, om haren gast fatsoenlijk te ontvangen, haar menig verdrietig oogenblik kostten. Hare spijt over het gemis van den zilveren trekpot, dien zij na den dood van haren man had moeten verkoopen, werd niet geleenigd, maar vervangen door ergernis, dat zij het verlakte theekistje, 't welk in zekere kast had moeten staan, niet vinden kon, en dat Kaatje haar, naar hare meening, met niet genoeg ijver hielp zoeken.

»Wat mij het meest verdriet, meer dan het gemis zelf," zeide Jufvrouw Nickleby, terwijl zij driftig haren neus wreef, »is, dat anderen bij zoo iets zoo onverschillig en bedaard kunnen blijven, alsof hun niets deerde." — »Lieve moeder!" zeide Kaatje, terwijl zij haren arm om den hals van hare moeder sloeg, »waarom zegt gij iets, dat gij niet ernstig meenen kunt? want hoe kunt gij boos zijn, omdat ik vergenoegd

een tevreden ben? Ik heb u en NICOLAAS nog; wij zijn weder bij elkander; en waarom zouden wij ons verdrietig maken om beuzelingen, welker gemis wij niet eens gevoelen? Kunt gij u verwonderen, dat ik, na zoo eenzaam en ongelukkig onder vreemden te zijn geweest, in ons tegenwoordig lot zooveel rust en genoegen vind, dat mij niets te wenschen overblijft? Eens, niet lang geleden, treurde ik dikwijls om al wat wij verloren hadden — vaker dan gij misschien denkt, hoewel ik deed alsof mij niets deerde, om u niet meer bedroefd te maken. Ik was niet ongevoelig; dan zou ik misschien gelukkiger zijn geweest. Lieve moeder!" vervolgde zij, diep ontroerd, »ik weet geen onderscheid tusschen dit huis en dat, waarin wij zoovele jaren gelukkig waren, behalve dat de dierbaarste van ons is weggenomen en in den hemel de eeuwige rust heeft gevonden." — »KAATJE! mijne lieve dochter!" riep Jufvrouw NICKLEBY uit, terwijl zij het meisje in hare armen sloot. — »Zoo dikwijls denk ik," snikte KAATJE, »hoe goed en vriendelijk hij was! — hoe hij de laatste maal, toen hij naar bed ging, in mijn kamertje kwam, en mij een kus gaf. Hij was toen bleek — maar weinig dacht ik toen...." Een stroom van tranen gaf haar lucht. Zij legde haar hoofd op de borst van hare moeder, en weende als een kind.

Het is een schoone trek in de menschelijke natuur, dat, wanneer het hart door een gevoel van stille rust of zachte genegenheid verteederd en bewogen is, de herinnering aan de ontslapenen zoo dikwijls onweêrstaanbaar bij ons opkomt.

De goede Jufvrouw NICKLEBY, die gewoon was alles te zeggen, wat haar op de tong kwam, had nooit vermoed, dat hare dochter in stilte zulke gedachten koesterde, te minder, daar geen verdriet of bitter verwijt haar deselve ooit had doen openbaren. Maar na het gevoel van haar geluk KAATJE zoo zeer ontroerde, dat zij hare aandoening onmogelijk kon onderdrukken, begon Jufvrouw NICKLEBY eenigzins in te zien, dat zij nu en dan wel eens wat voorbarig en onnadenkend was geweest, en het gevoel, waarmede zij hare dochter omhelsde, had een zweem van zelfverwijt.

In den loop van den dag werd alles tot ontvangst van het bezoek gereed gemaakt. SMIKE had den tuin geharkt; de meubelen waren opgewreven, de schoorsteenmantels met bloem-

ruikers versierd, en het huisje zag er allerliefst uit; doch, gelijk NICOLAAS in stilte bij zichzelven dacht, nog niet half zoo lief als KAATJE, wier schoon gelaat en bevallige gestalte het heerlijkste paleis tot sieraad zouden gestrekt hebben.

Jufvrouw NICKLEBY ontroerde eenigzins, toen er omstreeks zes ure aan de deur werd geklopt; en hare ontroering werd niet geringer, toen zij duidelijk twee paar laarzen in den gang hoorde, hetgeen, gelijk zij zeide, een teeken was, dat de twee heeren CHEERYBLE beide gekomen waren. Dit was ook zoo; maar niet de twee heeren, die zij bedoelde; want het was Mijnheer CHARLES CHEERYBLE met zijn neef FRANK, die met duizend verontschuldigingen over zijne vrijpostigheid binnentrad, welke Jufvrouw NICKLEBY gaarne ten beste opnam. De komst van dezen onverwachten gast veroorzaakte ook geene de minste verlegenheid (behalve bij KAATJE, wier ongewoon hooge blos echter spoedig weder verdween); want de oude heer was zoo vriendelijk en hartelijk, en de jonge heer wist hem in dit opzigt zoo uitmuntend na te bootsen, dat men van de stijfheid en stroefheid, welke doorgaans eene eerste ontmoeting vergezellen, niets gewaar werd.

Onder het theedrinken voerde men een opgeruimd gesprek, en het ontbrak niet aan vrolijke scherts. Zoo plaagde de oude Heer CHEERYBLE er zijn neef mede, dat hij op reis op de dochter van een Duitschen burgemeester was verliefd; eene beschuldiging, die den jongman, tot groote verwondering van Jufvrouw NICKLEBY, eenen blos aanjoeg, en met zooveel ijver door hem werd tegensproken, dat de oom haar eindelijk weder introk.

Na de thee gingen zij eene wandeling doen; KAATJE ging vooruit met NICOLAAS en FRANK; Jufvrouw NICKLEBY volgde met den anderen heer, wiens vriendelijkheid en belangstelling in hare kinderen haar zoodanig hadden getroffen, dat zij hare gewone welbespraaktheid grootendeels had verloren. SMIKE, die de aandacht van de Heeren CHEERYBLE bijzonder had getrokken, wandelde nu met de eene, dan met de andere groep, naarmate broeder CHARLES of NICOLAAS hem bij zich riep. Bij den eenvoudigen maaltijd, waarmede de avond besloten werd, heerschten genoegen en gulheid, totdat de twee heeren afscheid namen. Bij dit afscheidnemen had iets plaats, dat tot veel gelach en scherts aanleiding gaf, namelijk dat Mijnheer FRANK, vergetende dat hij KAATJE reeds eenmaal goeden nacht

had gewenscht, haar nog eens voor de tweede maal zijne hand aanbood. Broeder CHARLES wilde hieruit opmaken, dat hij aan zijn Duitsch liefje dacht, en het gelach, hetwelk deze spotternij gaande maakte, bewees, hoe gemakkelijk het is om vrolijke harten te bewegen. In één woord, het was voor allen zulk een dag van onschuldig en ongestoord genoegen, die vaak nog lang naderhand tot eene aangename herinnering strekt.

En toch bestond er eene uitzondering, en dat wel bij iemand, wiens genoegen men voor het grootste had kunnen houden. Wie was het, die op zijne kamer in eenzaamheid op zijne knieën zonk om te bidden, gelijk zijn eerste vriend hem geleerd had, — zijne handen vouwde, met woestheid ten hemel hief, en, overstelpt van bittere smart, op zijn aangezigt nederviel?

XLVI.

RALPH EN EEN ZIJNER OUDE HANDLANGERS.

RALPH NICKLEBY stond met een diep gefronst voorhoofd NEWMAN NOGGS aan te zien, terwijl deze zijne oude handschoenen uittrok, en met de grootste bedaardheid en zorgvuldigheid gladstreek.

»Uit de stad?" zeide RALPH langzaam. »Eene verkeerde boodschap. Ga nog eens vragen." — »Geene verkeerde boodschap," antwoordde NEWMAN. »Hij is weg." — »Is hij dan een kind of stapelgek geworden?" prevelde RALPH. — »Dat weet ik niet," antwoordde NOGGS; »maar hij is weg." NEWMAN scheen dit woord »weg" met des te meer genoegen te herhalen, dewijl het RALPH zoo onaangenaam in de ooren klonk. Hij sprak het met grooten nadruk uit, en rekte den klank zoo lang uit, als hij slechts durfde. — »En waar is hij naar toe?" vroeg RALPH. — »Naar *Frankrijk*," antwoordde NEWMAN. »Hij zou weêr de roos hebben gekregen. Daarom moest hij weg, zeiden de doctors, en hij *is* weg." — »En *Lord* FREDERIK?" vroeg RALPH. — »Ook weg," zeide NEWMAN. — »Zoo neemt hij zijne wonden en builen maar stilletjes mede," zeide RALPH, zich omkeerende, »en gaat op den loop, zonder de minste satisfactie te zoeken." — »Hij is al te ziek," zeide NEWMAN. — »Al te ziek," herhaalde RALPH. »Al was ik half dood, dan

zou ik toch zóó iets betaald zetten. Maar hij is al te ziek! Die arme *Sir* MULBERRY! Al te ziek!"

Nadat hij dit op den verachtelijksten toon had gezegd, gaf hij NEWMAN een teeken om heen te gaan, en wierp zich verdrietig op een stoel. »Die jongen schijnt wel betooverd te wezen," bromde hij. »Alles loopt hem mede. Dat noem ik fortuin! Het is om razend te worden. Maar HAWK zal wel terugkomen," vervolgde hij, terwijl zijn gezigt eenigzins ophelderde. »En ik behoef niet te vreezen, dat zijn gemoed in dien tijd zal bekoelen. Een man als hij, maanden lang in bed, zonder te kunnen drinken, spelen of nachtbraken! Hij zal nooit vergeten, aan wien hij dit alles te danken heeft."

Na eenigen tijd in stilte te hebben nagedacht, stond hij op en schelde. »Is Mijnheer SQUEERS hier geweest?" vroeg hij. — »Gister avond," antwoordde NEWMAN. »Hij was nog hier, *toen* ik heenging." — »Dat weet ik wel, gek!" zeide RALPH netelig. »Is hij naderhand nog hier geweest?" — »Neen!" antwoordde NEWMAN, zoo hard hij kon. — »Als hij komt terwijl ik uit ben, laat hem dan wachten. En als hij nog iemand *bij* zich heeft, zoo als ik — zoo als misschien wel mogelijk is," zeide RALPH, zich bedenkende, »laat dezen ook wachten." — »Ook wachten? Allebei?" zeide NEWMAN. — »Ja," antwoordde RALPH, met een nijdigen blik. »Help mij mijn jas aantrekken, en praat mij niet na als een papegaai." — »Ik wenschte, dat ik een papegaai ware," bromde NEWMAN. — »Ik ook," zeide RALPH, »dan had ik u reeds lang den hals omgedraaid." NEWMAN gaf geen antwoord op dit fraaije compliment; maar, dewijl hij juist achter RALPH stond, om dezen zijn jas te helpen aantrekken, stak hij, met een afschuwelijk leelijk gezigt, zijne tong uit. RALPH zette daarop zijn hoed op, en vertrok.

Hij scheen zeer vele en daaronder zeer zonderlinge kennissen te hebben, en legde eene menigte bezoeken af — sommige in groote rijke, andere in kleine armoedige huizen; maar overal had hij hetzelfde onderwerp te behandelen — geld. Zijn gezigt was een talisman, die de portiers en bedienden zijner voorname bekenden onder zijne magt scheen te brengen, en hem, hoewel hij te voet ging, gereeden toegang verschafte in huizen, waar anderen, die met eigen rijtuig kwamen, niemand te huis vonden. Hier was hij kruipend beleefd; zijn tred zoo ligt, dat men op de dikke tapijten

zijne voetstappen niet hoorde; zijne stem zoo zacht, dat men bijna moeite had om hem te verstaan. Maar in behoeftige woningen was RALPH een geheel ander man: daar kraakten zijne laarzen in den gang; daar was zijne stem krassend en luid; daar waren de dreigementen, waarmede hij zijn geld vorderde, gemeen en brutaal. Bij eene andere soort van menschen was RALPH weder een ander man, namelijk bij regtsgeleerden en ambtenaren van erger dan dubbelzinnigen naam, die hij bij zijne speculatiën als handlangers gebruikte. Hier was RALPH gemeenzaam en vrolijk; hier lachte en schertste hij, vooral over bankroeten en menschen, die om geld verlegen waren. In één woord, het zou moeijelijk zijn geweest hem in deze verschilllende gedaanten te herkennen, dan alleen aan de brieventasch vol wissels en bankbriefjes, die hij overal uithaalde, en aan de klagt, die hij overal (doch telkens op eenen naar omstandigheden gewijzigden toon) herhaalde, dat iedereen hem voor rijk hield, en dat hij dit misschien wezen zou, indien hij had wat hem toekwam; maar dat, zoo men tegenwoordig eens zijn geld *uit* de handen had gegeven, het zoo goed als onmogelijk was om het weêr *in* te krijgen, en men intusschen moeite had, om van den eenen dag tot den anderen te komen.

Nadat RALPH den dag had doorgebragt met het afleggen dezer bezoeken, en *en passant* in een goedkoop eethuis in der haast had gegeten, keerde hij tegen den avond naar huis terug, en ging, daar hij uit *Pimlico* kwam, *St. James-Park* door. Hij was zoo diep in gedachten verzonken, dat hij niet bemerkte, dat hij door iemand werd nagegaan, die hem nu een weinig voor was, dan weder achterbleef, en hem naauwkeurig scheen in het oog te houden.

De lucht was sedert eenigen tijd betrokken, en eene zware regenbui deed RALPH onder eenen boom eene schuilplaats zoeken. Terwijl hij nog in gedachten verzonken tegen den stam leunde, sloeg hij bij toeval zijne oogen op, en ontmoette die van een ander man, die hem met eenen uitvorschenden blik aanstaarde, doch hem op dat oogenblik scheen te herkennen, en hem bij zijnen naam noemde. RALPH stond voor een oogenblik verwonderd, en beschouwde den vreemdeling van het hoofd tot de voeten. Een lang mager man, van omtrent zijn eigen ouderdom, met een gebogen rug, een leelijk gezigt,

ingezonkene en door de zon gebrande wangen, zwarte wenkbraauwen, die bij zijne grijze haren afstaken, armoedig en op eene uitheemsche wijze gekleed, en in zijn geheel voorkomen den stempel van laagheid en zedeloosheid dragende — dit was al wat hij in het eerst zag. Langzamerhand werden deze trekken hem minder vreemd, en ten laatste schenen zij, als ware het door een gezigtsbedrog, een gelaat te vormen, dat hij eens gemeenzaam had gekend, maar sedert lang niet had gezien en derhalve vergeten.

»Gij zoudt mij bijna niet herkend hebben, Mijnheer Nickleby!" zeide de man met eene schorre en zwakke stem. — »Neen," antwoordde Ralph met een norschen blik. »Eerst niet — nu wel." — »Ik gelijk weinig meer naar hetgeen ik vóór acht jaren was," merkte de ander aan. — »Nog genoeg," antwoordde Ralph onverschillig, terwijl hij naar een anderen kant zag; »meer dan genoeg." — »Zoo ik aan u getwijfeld had, Mijnheer Nickleby," zeide de vreemdeling, »zou ik u aan deze ontvangst spoedig herkend hebben." — »Hadt gij dan iets anders verwacht?" vroeg Ralph bits. — »Mijnheer Nickleby!" zeide de man, nadat hij, naar het scheen, eene poos met de neiging had gestreden, om op eene onvriendelijke wijze te antwoorden, »wilt gij mij even aanhooren?" — »Ik moet hier wachten, totdat de regen wat ophoudt," antwoordde Ralph: »zoo gij spreekt, zal ik mijne ooren niet toestoppen; maar het zal voor u toch hetzelfde zijn." — »Ik was eens in uw vertrouwen," begon de vreemdeling. — Ralph zag hem aan, en glimlachte onwillekeurig. — »Nu," zeide de ander, »zoo ver in uw vertrouwen, als gij iemand komen laat." — »Ah!" zeide Ralph; »dat is wat anders." — »Laat ons niet met woorden spelen, Mijnheer Nickleby!" zeide de vreemdeling, »in den naam der menschelijkheid!" — »Van wat?" vroeg Ralph. — »Der menschelijkheid," hernam de ander op eenen ernstigen toon. »Ik lijd honger en gebrek. Indien de verandering, welke gij na eene zoo lange afwezigheid in mij zien moet — *moet* zeg ik, want zelfs mij, die langzamerhand zoo geworden ben, valt zij in het oog — zoo die verandering u niet tot medelijden kan bewegen, heb dan medelijden met mij, wanneer gij hoort, dat ik van daag geen brood heb. Ik meen niet, dat ik geen behoorlijken maaltijd kan doen, maar dat ik letterlijk niets heb, om mijn leven te onderhouden." — »Als dit uwe gewone manier van bedelen

is," zeide RALPH, met het gezigt van iemand, die door niets te bewegen is, »hebt gij uwe rol goed geleerd; maar ik zou u toch raden, om uwen toon wat lager te stemmen, of gij loopt gevaar, om in ernst honger te lijden." — »Ik ben eergisteren in *Londen* gekomen," hernam de ander nederiger, »en heb u overal gezocht, zonder u te vinden; en nu ik de hoop bijna had opgegeven, vind ik u hier." Hij scheen een antwoord te verwachten; maar dewijl RALPH stilzweeg, vervolgde hij: »Ik ben een ellendig wezen, bijna zestig jaren oud, en zoo arm en hulpbehoevend als een kind van zes jaren." — »Ik ben ook zestig jaren oud," antwoordde RALPH, »en toch niet arm of hulpbehoevend. Werk! Zoo gij eten wilt, verdien dan uw brood." — »Hoe? Waar?" riep de ander uit. »Wijs mij een middel aan. Wilt gij mij werk geven?" — »Dat heb ik eens gedaan," antwoordde RALPH bedaard; »en ik denk, dat gij mij niet behoeft te vragen, of ik het weder wil doen." — »Het is omtrent twintig jaar geleden," zeide de man met eene gesmoorde stem, »dat wij te zamen verschil kregen. Herinnert gij u dat nog? Ik eischte een gedeelte der winst van eene zaak, die ik u had aan de hand gedaan; en toen ik volhield, liet gij mij gijzelen voor een oud voorschot van tien pond en eenige schellingen — met den intrest van vijftig percent ten naastenbij." — »Ik herinner er mij mij zoo wat van," zeide RALPH onverschillig. »En wat nu?" — »Wij waren nog niet van elkander af," vervolgde de man. »Ik gaf toe, om uit de gevangenis te komen; en daar gij toen nog niet zoo ver waart als thans, waart gij blijde, dat gij een bediende kondet terugkrijgen, die niet naauw van geweten was, en iets van uwe zaken wist." — »Gij kwaamt mij bidden en smeeken," hernam RALPH, »en ik was vriendelijk genoeg om u weêr aan te nemen. Misschien had ik u noodig; dat heb ik vergeten. Waarschijnlijk wel; anders zou ik mij aan uw bidden niet hebben gestoord. Gij waart bruikbaar — niet al te eerlijk, al te kiesch, of al te angstvallig — maar bruikbaar." — »Ja, wel bruikbaar," zeide de man. »Gij hadt mij reeds jaren lang afgebeuld en uitgemergeld; maar in weêrwil van het hondenleven, dat ik bij u had, heb ik u al dien tijd getrouw gediend, niet waar?" — RALPH gaf geen antwoord. — »Is het niet waar?" herhaalde de man. — »Gij hebt uw loon gehad en uw werk gedaan," antwoordde RALPH.

»Daarmede stonden wij gelijk." — »Toen, maar niet naderhand," zeide de ander. — »Dat is waar," hernam RALPH, »en toen ook niet; want (zoo als gij daar zoo even gezegd hebt) gij waart mij geld schuldig, en zijt het nog." — »Dat meen ik niet," zeide de man driftig. »Luister! Die oude grief had ik niet vergeten. Gedeeltelijk daarom, en gedeeltelijk omdat ik hoopte er eens wat meê te winnen, maakte ik gebruik van mijne betrekking tot u, om iets te krijgen, waardoor ik vat op u had. Ik verliet u; en om eene armzalige opligterij, die juist in het bereik der wet lag, maar niet half zoo erg was als hetgeen gij, groote geldwolven, dagelijks schootvrij doet, werd ik voor zeven jaren gedeporteerd. Ik ben teruggekomen, gelijk gij mij hier ziet staan. Nu, Mijnheer NICKLEBY!" vervolgde de man, met eene zonderlinge mengeling van nederigheid en bewustheid van magt, »waarmede wilt gij mij helpen, of, om duidelijk te spreken, waarmede wilt gij mij omkoopen? Ik heb geene buitensporige verwachtingen; maar ik moet leven, en om te leven moet ik eten. Het geld is aan uwen kant, en honger en dorst zijn aan den mijnen. Gij kunt mij goedkoop krijgen." — »Is dat alles?" vroeg RALPH zeer bedaard. — »Het hangt van u af," was het antwoord, »of het alles is, of niet." — »Luister dan, Mijnheer... hoe moet ik u noemen?" zeide RALPH. — »Even als voorheen, zoo gij wilt," was het antwoord. — »Luister dan, Mijnheer BROOKER!" zeide RALPH, op zijnen hatelijksten toon, »en verwacht niet, dat gij meer van mij hooren zult. Ik weet van ouds, dat gij een schurk zijt, die tot alles in staat is, maar dat gij nooit veel moed in het lijf hadt; en de dwangarbeid, en misschien ketenen, en een strenger dieet, dan toen ik u »afbeulde" en »uitmergelde," heeft u simpel gemaakt, of gij zoudt nooit met zulk een sprookje bij mij zijn aangekomen. Gij vat op mij hebben? Wat gij weet, moogt gij de geheele wereld vertellen." — »Dat kan ik," viel BROOKER hem in de rede; »maar het zou mij niet helpen." — »Niet?" zeide RALPH. »Het zal u evenmin helpen, dat gij er bij mij meê ter markt komt. Om ronduit te spreken, ik weet waaraan ik mij te houden heb. Ik ken de wereld, en de wereld kent mij. Wat gij moogt gehoord of gezien hebben, is reeds algemeen bekend, en wordt met vergrooting rondgebabbeld. Gij zoudt niets kunnen zeggen, dat iemand verwonderde; of gij moest iets zeg-

gen, dat mij tot eer strekte, en dan zou men u voor een logenaar houden. En toch verloopt mijne affaire niet. Integendeel: dagelijks word ik door iemand gescholden of gedreigd, maar mijne zaken gaan toch hun gang, en ik word er niet armer door." — »Ik dreig of scheld niet," hernam BROOKER. »Ik kan u zeggen, wat gij door mijn bedrijf verloren hebt, wat ik alleen kan teruggeven, en wat voor altijd verloren is, indien ik sterf zonder het terug te geven." — »Ik tel mijn geld tamelijk naauwkeurig," zeide RALPH, »en houd het doorgaans in mijne eigene bewaring. Hen, met wie ik te doen heb, zie ik goed op de vingers, en dat heb ik u vooral gedaan. Wat gij van mij hebt, moogt gij wel houden." — »Hebt gij genegenheid voor hen, die uwen eigenen naam dragen?" vroeg BROOKER met nadruk. »Zoo ja...." — »Neen!" viel RALPH hem in de rede, die dol werd over dit aanhouden en bij de gedachte aan NICOLAAS, welke deze vraag deed opkomen. »Neen! Indien gij een gewoon bedelaar waart geweest, had ik u misschien een *shilling* gegeven, omdat gij voorheen zulk een behendige schurk waart; maar nu gij mij met zulke afgesletene loopjes wilt beet nemen, krijgt gij geen penning, al zag ik u verhongeren. En onthoud dit, galgebrok!" hier hief RALPH dreigend zijne hand op, »dat, indien gij mij weder ontmoet, en eene poging doet om mij aan te spreken, ik u spoedig weder zal laten kijken hoe eene gevangenis er van binnen uitziet. Dit is mijn antwoord op uwe gekkepraat."

RALPH stapte voort; zijn gewezen bediende bleef hem, zoolang hij kon, nazien, en ging toen met langzame schreden naar den anderen kant, onder weg de voorbijgangers om eene aalmoes aansprekende. Zonder door deze ontmoeting eenigzins in zijne zielrust gestoord te zijn, wandelde RALPH met zijnen gewonen tred voort, totdat hij de woning van *Madame* MANTALINI bereikte. De winkel had nog hetzelfde voorkomen als voorheen, behalve dat men boven de deur, in plaats van den naam dezer dame, dien van Jufvrouw KNAG las.

»Hm!" bromde RALPH, terwijl hij bleef stilstaan, om het huis van boven tot beneden te bekijken. »Het ziet er hier nog goed uit. Het kan evenwel niet lang duren; doch als ik maar bij tijds weet, wanneer zij het niet meer kunnen houden, ben ik geborgen, en heb bovendien een mooi sommetje

aan hen verdiend. Ik moet hen naauw in het oog houden. Dat is alles."

Hij wilde juist verder gaan, toen zijn scherp gehoor in het huis, dat het voorwerp zijner opmerkzaamheid was, eene buitengewone beweging waarnam. Hij hoorde verscheidene stemmen te gelijk spreken, en driftig heen en weder loopen; en terwijl hij zich nog bedacht of hij zou aankloppen, werd de deur door eene meid geopend, die in vliegende haast de straat op snelde.

»Hei! hier zoo!" riep Ralph. »Wat scheelt u? Hebt gij gij mij niet hooren kloppen?" — »O, Mijnheer Nickleby!" riep de meid. »In 's Hemels naam, kom binnen! Mijnheer heeft het weêr gedaan." — »Wat?" vroeg Ralph kortaf. — »Ik heb het wel gedacht," riep de meid. »Ik zeide wel, dat het er van komen zou." — »Hier, malle meid!" zeide Ralph, terwijl hij haar bij den arm greep. »Maak geen burengerucht! Blijf hier!"

Dit zeggende, trok hij de verschrikte meid weder in huis, en begaf zich, zonder dralen, naar de kamer, waarin hij het meeste leven hoorde. Toen hij er binnentrad, stond hij eenigzins verbaasd over het verwarde en onverklaarbare tooneel, dat hij hier aantrof.

Een aantal werkmeisjes stond, in houdingen, die ontsteltenis en angst aanduidden, om *Madame* Mantalini, die op een stoel zat te schreijen; een aantal anderen om Jufvrouw Knag, die ook schreide; en de overigen om Mijnheer Mantalini, die in deze groep de meest opmerkelijke figuur was. Hij lag zoo lang hij was op den grond, terwijl zijn hoofd en zijne schouders door een langen livereiknecht werden ondersteund, die niet scheen te weten wat hij er meê doen moest; zijne oogen waren gesloten, zijne tanden op elkander geklemd, zijnen haren in de war, en zijne knevels uit de krul; in zijne regter hand had hij een apothekersfleschje, en in de linker een theelepeltje. *Madame* Mantalini weende echter niet over zijnen toestand, maar zat hem al schreijende dapper uit te schelden; terwijl de omstanders, allen te gelijk sprekende, zulk een oórverdoovend geweld maakten, dat de arme knecht er geheel versuft van scheen te zijn.

»Wat is hier te doen?" vroeg Ralph. Deze vraag deed het geweld verdubbelen, en eenige gezegden en uitroepingen, die

RALPH verstond, spraken elkander zoodanig tegen, dat hij er niet wijs uit kon worden. »Hij heeft vergif ingenomen." — »Er is niets van aan." — »Laat een doctor roepen." — »Het behoeft niet." — »Hij sterft." — »Het is maar gekheid." Dat alles hoorde hij te gelijk. Eindelijk scheen *Madame* MANTALINI het woord te willen opvatten, en nu deed de vrouwelijke nieuwsgierigheid, om te hooren wat zij zeggen zou, allen zwijgen.

»Mijnheer NICKLEBY!" zeide *Madame* MANTALINI, terwijl zij hare oogen afdroogde: »ik weet niet wat u op dit oogenblik hier doet komen; »maar ik verklaar voor u en allen, die hier aanwezig zijn, dat ik niet langer de buitensporigheden van dezen man wil bekostigen. Hij heeft mij lang genoeg bedrogen. Voor het vervolg zal hij van mij niets meer krijgen, en gij moogt u derhalve wachten om hem voortaan crediet te geven."

Daarop las *Madame* MANTALINI — zonder zich te storen aan de roerende klagten van haren echtgenoot, dat de apotheker het blaauwzuur niet sterk genoeg had gemaakt, en er nog wel een paar fleschjes noodig zouden zijn, om het begonnen werk te voltooijen — de lijst harer grieven op, en besloot met eene betuiging, dat hij hare genegenheid volkomen en onherstelbaar had verloren, hetgeen zij bewees door de omstandigheid te vermelden, dat hij in de laatste veertien dagen reeds zesmalen vergif had ingenomen, zonder dat zij het minste had gedaan, om zijn leven te redden. »Hij moet mij nooit weder onder de oogen komen," snikte *Madame* MANTALINI; »en zoo hij mij niet met rust wil laten, zal ik eene geregtelijke echtscheiding vorderen." — »Waarom zegt gij dit in het bijzijn van zoovelen?" zeide RALPH met eene zachte stem. »Gij zult u wel bedenken." — »Ik zal mij niet bedenken." zeide *Madame* MANTALINI hard op. — »Wees niet te driftig," zeide RALPH, die veel belang bij de zaak had. »Bedenk, gij hebt als getrouwde vrouw geen afzonderlijk eigendom." — »Dat is waar, wijfjelief!" zeide Mijnheer MANTALINI, terwijl hij zich op zijn elleboog oprigtte. — »Dat weet ik wel," zeide *Madame* MANTALINI, terwijl zij haar hoofd in den nek wierp; »*ik* heb volstrekt geen eigendom. De affaire, de winkelgoederen, het huis, alles is het eigendom van Jufvrouw KNAG." — »Daar zegt gij de waarheid, *Madame* MANTALINI!" zeide Jufvrouw KNAG, die met hare gewezene meesteres dit punt in het vriendelijke had geschikt.

MANTALINI mompelde nog iets over gravinnen en wreedheid; maar zijn rijk was uit; en welke lonken hij ook *Madame* mogt toewerpen, zij bleef onverbiddelijk. Om de goede Jufvrouw KNAG regt te doen, moeten wij zeggen, dat zij het voornaamste werktuig was geweest, om *Madame* de oogen te openen. Zij had thans belang bij den bloei der affaire, en daar zij zag, dat deze hoe langer hoe meer achteruit moest gaan, zoolang Mijnheer MANTALINI over de kas kon beschikken, had zij naar het gedrag van dien heer bijzonder onderzoek gedaan, en door eenige vertrouwelijke mededeelingen meer bij *Madame* uitgewerkt, dan zij door de bestgegronde redeneringen kon gedaan hebben. Dat zij toevallig een minnebrief had gevonden, waarin Mijnheer zeide, dat zijne vrouw oud en verlept was, had haar niet weinig in hare taak geholpen.

In weêrwil van hare standvastigheid, kon *Madame* MANTALINI zich niet weêrhouden van te schreijen, en toen zij, op den arm van Jufvrouw KNAG leunende, de kamer wilde verlaten, maakten al de werkmeisjes zich gereed, om haar met medelijdende gezigten te vergezellen.

»NICKLEBY!" zeide MANTALINI schreijende, »gij zijt getuige geweest van hare wreedheid; maar ik vergeef haar. Ik vergeef haar; hoewel ik weet, dat iedereen mij zal uitlagchen als ik dood ben. Iedereen zal zeggen: hij was al te goed; hij was een knap man, maar hij had haar al te lief; hij kon niet verdragen, dat zij hem zuur aanzag. Maar ik vergeef haar."

Na deze aandoenlijke aanspraak liet MANTALINI zich plat op den grond vallen, en bleef voor dood liggen, totdat al de vrouwen uit de kamer waren; toen kwam hij voorzigtig overeind, en zag RALPH met een zeer onnoozel gezigt aan.

»Gij kunt die gekheid nu wel laten, en zien hoe gij aan den kost komt," zeide RALPH, terwijl hij bedaard zijn hoed opzette. — »Duivels, NICKLEBY! dat meent gij niet in ernst." — »Ik ben niet gewoon te schertsen," zeide RALPH. »Goeden avond!" — »Neen, maar NICKLEBY....!" riep MANTALINI. — »Misschien heb ik het verkeerd," zeide RALPH. »Ik mag het lijden. Gij moet het weten. Goeden avond!"

Hiermede ging hij heen, zonder zich te storen aan het verzoek van MANTALINI, om bij hem te blijven en hem raad te geven. »Zoo!" zeide hij bij zichzelven: »is die wind zoo spoedig omgedraaid? Ik geloof, dat uwe rol uitgespeeld is,

heerschap!" Hij zag op zijn horologie, en daar het reeds half tien was, begaf hij zich met allen spoed naar huis.

» Zijn zij er?" was de eerste vraag, die hij NEWMAN deed. — NEWMAN knikte. — » Al een half uur." — » Twee? De een rond en dik?" — » Ja," zeide NEWMAN; » boven." — » Goed!" hernam RALPH. » Ga eene koets halen." — » Eene koets?" stotterde NEWMAN. » Wat! Gaat gij...." — RALPH herhaalde toornig zijn bevel, en NOGGS, wien het wel te vergeven was, dat hij zich over zulk eene buitengewone omstandigheid verwonderde — want hij had RALPH nog nooit in eene koets zien zitten — ging zijne boodschap doen, en kwam weldra met het verlangde rijtuig terug. Hierin stapten Mijnheer SQUEERS en RALPH en een derde, wien NOGGS nog nooit gezien had. NEWMAN bleef onverschillig op de stoep staan, zonder de moeite te nemen van te raden wat zij gingen uitvoeren, totdat hij bij toeval RALPH tegen den koetsier hoorde zeggen, waarheen hij rijden moest. Toen snelde hij naar binnen, om zijn hoed te halen, en draafde hinkend de koets na, om achter op te klimmen; maar het rijtuig was hem reeds te ver vooruit, en spoedig bleef hij buiten adem in de ledige straat staan.

» Ik weet ook niet, waarvoor het goed zou zijn geweest," zeide NOGGS bij zichzelven. » Hij zou mij gezien hebben. *Daar* naar toe? Wat zou dat beteekenen? Als ik het gisteren maar geweten had! *Daar* naar toe? Hij heeft zeker weêr iets kwaads in den zin."

Hij werd in zijne overdenkingen gestoord door een oud man van een zeer opmerkelijk, hoewel ver van innemend voorkomen, die hem met een slependen gang genaderd was, en hem om eene aalmoes verzocht. NEWMAN, nog diep in gedachten, keerde zich van hem af; maar de man volgde hem, en klaagde hem zijnen nood op zulk eenen aandoenlijken toon, dat NEWMAN (van wien geen bedelaar iets had kunnen verwachten, en die ook weinig genoeg te geven had) in zijn hoed naar eenige *halfpence* begon te zoeken, die hij, als hij ze had, in eene punt van zijnen zakdoek geknoopt bewaarde. Terwijl hij den knoop met zijne tanden losmaakte, zeide de man iets, dat zijne aandacht trok; wat dit iets ook moge geweest zijn, het voerde tot iets anders, en eindelijk gingen hij en NEWMAN naast elkander voort, terwijl de vreemde man ernstig en driftig sprak en NEWMAN luisterde.

DE GOUVERNANTE.

(*Naar het Engelsch.*)

»En dan hebben wij nog eene nieuwe gouvernante gekregen," zeide mijn nichtje EMMA, toen zij mij de lijst der nieuwigheden oplas, welke, sedert mijn laatste bezoek, de genoegens van *St. Edmondsbury* waren komen vermeerderen. — »Dat is het laatste, maar niet het minste artikel van de lijst," merkte ik aan. — »En zij is niets knorrig; wel, FRANK?" vervolgde zij, zich tot een kleinen kabouter keerende, die, zonder mijn weten, mijn horlogie had gekaapt, en bezig was, om het gewone kinderlijke onderzoek, hoe het van binnen gemaakt was, te bewerkstelligen. — »Neen," antwoordde hij langzaam; »niets knorrig, maar toch zeer trotsch, zegt min; en zij zegt ook, dat het haar niet past om trotsch te wezen, want dat zij eigenlijk niet beter is dan de andere booijen."

Zulke meeningen worden de kinderen der hoogere standen ingeprent; op zulk eene wijze leert men hen de menschen beschouwen, die hen voor hunne toekomstige bestemming moeten vormen. »Maar evenwel," gelijk mijn neef FRANCIS zeide, »maar evenwel," behoeft men er zich toch niet over te verwonderen — want gouvernantes zijn zulke tweeslagtige wezens, dat het moeijelijk te bepalen is, in welk element zij te huis behooren. Gelijk de doodkist van MOHAMMED, hangen zij in het midden — niet tusschen hemel en aarde — maar tusschen de voorkamer en de keuken — benijd door de bedienden, en veracht door hen, wier kinderen aan hare talenten en zedelijke beginselen alles moeten te danken hebben, waardoor de rijkdom meer waarde verkrijgt, en de armoede dragelijk en achtenswaardig wordt.

Het middagmaal werd aangerigt voordat ik met mijn toilet gereed was. Ik vond de familie aan tafel.

De nieuwe gouvernante was er niet. De gasten waren weinig in getal; meestal menschen, die den geheelen dag buiten

de deur met handelsbezigheden en den avond te huis met weinigbeteekenende vermaken slijten. Eindelijk werd de tafel afgenomen, met wijn en vruchten bezet, en binnen weinige oogenblikken kondigde het geluid van eén aantal stemmen de komst der jeugdige huisgenooten aan. Spoedig waren alle ledige stoelen bezet. Hier zat Emma, daar Frank, daar Susanna, daar Tom, en anderen, wier namen mij ontschoten zijn; maar de nieuwe gouvernante liet zich niet zien.

»Waar is *Mademoiselle?*" vroeg mijne tante, op eene onheilspellende wijze haar voorhoofd fronzende. »Waarom is zij niet meêgekomen?" — »Zij heeft hoofdpijn," antwoordde een der kinderen. »Ik geloof, dat zij naar bed gegaan is." — »Mama!" merkte Sara aan: »gij moest daar eens wat van zeggen. Ik heb opgemerkt, dat zij nooit op het dessert komt, als wij iemand hebben."

Hoe haatte ik van dat oogenblik af mijne gladtongige, kwaadstokende nicht, en hoeveel medelijden gevoelde ik met het arme slagtoffer harer listige en toch kinderachtige boosheid!

De avond ging vervelend genoeg om. Sara speelde op de piano, en zong daarbij. Maar ik ben naauwziende. Ik kan geene muzijk dulden, hoe onberispelijk die ook moge worden uitgevoerd, als er geen gevoel uit spreekt; en de muzijk van mijne nicht was even koud, ziel- en gevoelloos, als zij zelve.

Den volgenden morgen was ik met den dageraad op, en ging terstond naar buiten; want hoewel ik in de stad leef als een fatsoenlijk man, zie ik op het land gaarne de zon opgaan. Het is een zeer verschillend iets, of men haar hare gouden stralen door dunne, roosverwige wolkjes ziet schieten, dan of men haar ziet opstijgen, bezwalkt door eene wolk van mist en rook en allerlei schadelijke dampen. Ik houd waarlijk veel van de zon, als zij niet bedorven is.

Ik wandelde zeer op mijn gemak door eene slingerlaan, welke Mevrouw Vicars, hoe groot ook haar smaak voor snoeijen en uitdunnen wezen mogt, haar welig lommer had laten behouden, toen mij het vrolijke gelach van kinderen in de ooren klonk. Ik duwde zachtjes de takken op zijde, die mij het uitzigt op eene weide belemmerden, en zag nu wat er voorviel. Op den grond, tegen den voet van een statigen eik leunende, zat een der bekoorlijkste meisjes, die ik nog ooit

had aanschouwd. Zij scheen nog jong — zeer jong — te zijn; maar er was iets in haar gelaat, dat mij deed denken aan eene smart, die het werk van jaren gedaan had. Een boek lag op hare knieën, waarin zij echter niet lezen kon; want het was hooitijd, en in hun vrolijk spel hielden de kinderen niet op haar met handen vol geurig gras te werpen. Zij hadden haar zelfs haren hoed afgenomen, en hare golvende, glanzige lokken, die de dartele wichten hadden losgetrokken, zwierden langs hare schouders.

Ik geloof niet, dat ik voor een man van de wereld ben in de wieg gelegd. De natuur had mij gewis bestemd om een eenvoudig landman te worden; want ik gevoelde voor de schoone vreemdelinge een medelijden, dat thans reeds een zweem van liefde had. Het had evenwel niets van die drift, welke mijne vrienden in de *beau monde* met den naam van liefde zouden vereeren; want met mijn gevoel vermengde zich geene lustzucht of begeerte naar zinnelijk genot. Uit zekere kieschheid wilde ik mij niet doen bemerken; ik liet de takken weder toebuigen, en wandelde naar huis terug.

Des avonds had Mijnheer Vicars geene gasten, en derhalve kwam *Mademoiselle* de Villemare te gelijk met het dessert en de kinderen binnen. Niemand sprak een woord tot haar, behalve de oudste zoon van Mijnheer Vicars, een jong student, die in afschuwelijk Fransch een gesprek wilde voeren met een meisje, dat zijne moedertaal veel beter verstond dan hij de hare. Wat mij betreft, men bewees haar zelfs de gewone beleefdheid niet, om ons met elkander bekend te maken; en ik wilde haar geene verlegenheid veroorzaken door haar regtstreeks aan te spreken. Derhalve zat Marie de Villemare aan de tafel mijner thans rijke, voorheen arme bloedverwanten, alsof zij inderdaad een steenen beeld was geweest.

Daar ik eene poos op *St. Edmundsbury* doorbragt, bleef onze omgang niet beperkt tot een stilzwijgend aanzien bij het dessert. Eens, toen mijne tante en Sara eenige bezoeken waren gaan afleggen, greep ik moed om mijne kleine nichtjes op eene wandeling te vergezellen, en van dien dag af waren Marie en ik elkander niet langer vreemd.

Ik vond in haar eene vrouw, wier hoedanigheden van geest en hart ver verheven waren boven den toestand, waarin zij zich tegenwoordig bevond. Hare bekwaamheid in de teeken-

kunst en de muzijk was ver boven het gewone; haar gevoel en smaak waren fijn en edel; dat zij hare zeldzame talenten in eene schoolkamer kon verspillen, deed mij dikwijls verbaasd staan. Maar er was iets geheimzinnigs aan haar verbonden; iets geheimzinnigs, dat hare wang had doen verbleeken en op haar edel voorhoofd de teekenen van het verdriet had gedrukt.

De overgang van bewondering en medelijden tot liefde is gemakkelijk en snel. Ik gevoelde spoedig, dat het leven voortaan vreugdeloos voor mij zou zijn, indien zij mijn lot niet deelde. Dit was echter geene jeugdige gril. Ik was een man in jaren — en een man in karakter; maar ik beminde voor de eerste maal. Ik kon evenwel geene blijken ontdekken, dat *Mademoiselle* DE VILLEMARE mijn gevoel beantwoordde; indien ik haar verlangen, om van de laffe galanterie van den halfgeleerden JOHN ontslagen te zijn, niet wilde opvatten als een bewijs, dat mijn ernstig gesprek haar beter beviel. Deze ijdele zotskap, opgeblazen door een overdreven denkbeeld van zijn gewigt als den oudsten zoon van den rijken Mijnheer VICARS, en makker van eenige adellijke losbollen, die zijne champagne uitdronken, zijne jagtpaarden afreden en hem geld afleenden, ging zelfs zoo ver, dat hij mij tot zijnen vertrouweling maakte, en mij zijn voornemen mededeelde, om de gouvernante van zijne zusters te kameren. Hoe ik kon nalaten hem een slag in het gezigt te geven, begrijp ik zelf niet; maar mijn toorn werd bedwongen door de gedachte, dat mijne drift het schoone voorwerp mijner vereering zou kunnen benadeelen, en ik luisterde zoo bedaard, alsof hij mij iets volkomen onverschilligs had verteld. Op zekeren morgen trad hij echter in hevige drift mijne kamer binnen, en nadat hij zijne gal door een aantal fraaije stopwoorden had lucht gegeven, wekte hij mij op, om met hem de onbeschaamdheid van alle vreemdelingen in het algemeen, en die van *Mademoiselle* DE VILLEMARE in het bijzonder, te vervloeken.

»Wat heeft zij gedaan?" vroeg ik. — »Zie eens!" antwoordde hij, terwijl gij een papier uit zijn zak haalde; »zie eens, hoe zij mij durft behandelen!"

Daarop verhaalde hij mij, dat hij den vorigen avond, door tusschenkomst van de kindermeid, MARIE een brief had doen toekomen, waarin haar de kiesche schikking, waarvan hij mij gesproken had, werd voorgeslagen. »En wat denkt gij, dat

zij mij geantwoord heeft? Zij zendt mij mijn brief in stukken gescheurd terug, met dit brutale briefje." Hij gaf mij een papiertje over, en ik las het volgende:

»Mijnheer!

»Hier ingesloten ontvangt gij mijn beslissend antwoord op »het voorstel, dat gij u verstout hebt mij te doen. Het hangt »geheel van uzelven af, of het een geheim blijve. Deze wenk »zal mij, zelfs ten opzigte van Mijnheer John Vicars, voor eene »herhaling der beleediging vrijwaren."

Ik zocht haar dien avond op. Het gevolg van ons gesprek was de bitterste teleurstelling voor mij, en smart voor ons beide. Met zachtheid, maar beslissend, verwierp zij het aanbod van mijne hand en mijn vermogen; zij zeide mij, dat er een onoverkomelijke hinderpaal bestond tegen hare vereeniging met wien het ook wezen mogt, en zeide dit op eene wijze, die mij overtuigde, dat zij, al werd ook deze hinderpaal weggenomen, toch nooit de mijne zou kunnen zijn. Ik verzocht niet om eene nadere verklaring; want ik gevoelde, dat ik mij met geene ijdele hoop op eene verandering in hare begrippen moest vleijen. Ik zeide haar eerbiedig vaarwel; en voordat een uur was verloopen, was ik ver van de plek verwijderd.

Drie jaren waren voorbijgegaan, en ik stond op het dek der stoomboot van *Calais*, die mij, na eene langgerekte reis, naar mijn vaderland zou terugbrengen. Gelijk al mijne landslieden, had ik mij, zonder zulks te willen, in de politieke twisten van elk land, dat ik bezocht had, gewikkeld. In *Duitschland* had men mij willen dwingen, om de geheimen der *Burschenschaft* te openbaren; in *Italië* had men mij bijna tot een zoenoffer van de Oostenrijksche regtvaardigheid gemaakt, omdat ik het lot van Silvio Pellico had beklaagd; en in *Frankrijk* had ik bij de gebeurtenissen der drie glorierijke dagen te naauwernood het leven er af gebragt.

Toen ik over de verschansing van het vaartuig leunde, deed mij eene stem opzien, die digt bij mij, als ware het onwillekeurig, de eerste regels van Maria Stuart's *vaarwel* opzeide.

» *Adieu, plaisant pays de France!*
» *O ma patrie la plus chérie,*
» *Qui a nourrie ma jeune enfance!*
» *Adieu, France! adieu, mes beaux jours!"*

Ik keerde mij om. De vreemdeling nam beleefd zijn hoed af, verzocht mij verschooning, indien hij mij gestoord had, en wilde voortgaan. Maar er was iets in zijn voorkomen en wijze van spreken, dat mijne aandacht trok, en mij bewoog om het gesprek voort te zetten.

Weldra bespeurde ik, dat mijn nieuwe bekende een man van meer dan gewone begaafdheden was. Hij had uitgebreide kennis; hij drukte zijne denkbeelden uit met een eigenaardige welsprekendheid, die ik nooit hoorde overtreffen. Het was blijkbaar, dat hij ongelukkig en neêrslagtig was; maar nu en dan kwam er een trek van genie en stout verstand te voorschijn, welke aantoonde, dat zijne geestkracht wel verdoofd, maar niet uitgebluscht was. Hij was arm en zonder vrienden, naar ik hoorde; en, hetgeen nog erger was, hij droeg eene nog niet genezene wond met zich om, die hij in de Julijdagen had ontvangen. » Maar ik zal spoedig beter zijn," zeide hij; » en zoo niet, men moet tevreden wezen. Men kan maar ééns sterven."

Te *Dover* nam ik afscheid van mijnen onderhoudenden reismakker, want hij was te zeer afgemat, om zijne reis terstond voort te zetten; en ik verlangde zeer mijne eenige zuster te zien, die ik sedert verscheidene jaren niet had ontmoet. Wij wisselden echter onze kaartjes, en hij beloofde mij op zijn woord, dat hij mij zou komen bezoeken, zoodra hij in *Londen* kwam.

» En gij zijt nog dezelfde Henry Trevor als voorheen," zeide mijne zuster, toen wij den volgenden morgen aan het ontbijt zaten. » Nog ongehuwd. Nog leeft gij in het verledene. *A propos de cela*, ik ken uwe Marie de Villemare." — » Gij kent Marie de Villemare?" riep ik uit. — » Ja," antwoordde zij; » en indien gij geduldig kunt zijn, zult gij alles hooren wat ik van haar weet. Toen mijn man verleden jaar in werkelijke dienst gesteld en naar de *Middellandsche Zee* gezeild was, had ik het hier, gelijk gij wel denken kunt, zeer eenzaam en treurig; en ik was juist voornemens, om eene van onze nichten uit *Schotland* bij mij te laten komen, toen Mevrouw Vicars

mij kwam bezoeken, en zoo lang bij mij aandrong dat ik met haar meê zou gaan en eenige weken op *St. Edmundsbury* doorbrengen, totdat ik eindelijk mijne toestemming gaf. Ik reed met haar naar hare woning, en daar vond ik die beminnelijke vrouw, Marie de Villemare — daar leerde ik haar bijna niet minder liefhebben dan gij. Ik zag, dat de kleingeestige menschen, onder wie zij zich bevond, haar niet op hare regte waarde wisten te schatten; en ik was slecht genoeg eene poging aan te wenden, om haar met mij mede te lokken. Maar ik slaagde niet in mijn oogmerk: zij betuigde mij haren dank voor mijne vriendelijkheid, zoo als zij mijn baatzuchtig aanzoek noemde, maar wees mijn voorstel van de hand. Sedert dien tijd heeft de gezindheid van Mijnheer Vicars en zijne familie omtrent haar eene groote verandering ondergaan. Bij toeval ontdekte men, dat zij het huwelijksvoorstel van den zoon en erfgenaam had afgewezen, die tegenwoordig luitenant in dienst van Zijne Majesteit is, en, daar hij bevond, dat het hem niet hielp haar iets geringers aan te bieden, zijne hand en zijn vermogen aan hare voeten had gelegd. Dit deed hen achting voor haar opvatten, en van dien tijd af werd zij met beleefdheid behandeld. Maar de zegepraal van Marie was niet volkomen voor het begin van dit jaar, toen Mijnheer Vicars, ten gevolge van onverwachte verliezen, op het punt was om bankroet te moeten maken. Als een eerlijk man openbaarde hij aan *Mademoiselle* de Villemare zijne omstandigheden, en verzocht haar eene betere plaats op te zoeken dan hij haar voor het vervolg kon beloven. Maar zij weigerde dit; zij zeide, dat zij zoo aan de kinderen gehecht was, dat zij hen niet kon verlaten, en dat zij voor het vervolg geen salaris voor hare diensten verlangde of zou aannemen. Gij kunt u verbeelden, hoe onze oom getroffen was door zulk een blijk van onbaatzuchtigheid in iemand, die hij voorheen met verachting had beschouwd. Het verheugt mij te kunnen zeggen, dat zijne verlegenheid slechts tijdelijk was, en onze lieve Marie thans zoo hoog geacht wordt, als hare deugd verdient."

De nacht was stormachtig, en de regen stortte in stroomen neder, toen ik in eene afgelegene straat van *Westminster* uit eene huurkoets stapte.

Mijn arme Fransche vriend DE CLAIRAC was ziek; misschien lag hij op sterven. Eenige maanden lang had ik hem bijna dagelijks gezien; onze toevallige ontmoeting op de stoomboot had tot eenen vriendschappelijken omgang aanleiding gegeven. Het is waar, zijn humeur was somtijds korzelig; maar ik behandelde hem met inschikkelijkheid, daar zijn geest waarschijnlijk door rampspoed was verbitterd, en zijn ligchaam door eene pijnlijke kwaal werd ondermijnd; want zijne wond had nooit willen genezen, en hoewel hij zich niet tot klagten vernederde, waren de sporen van zijn lijden maar al te zigtbaar in zijn vermagerd ligchaam en den verflaauwden glans van zijn oog.

Ik was juist den hoek eener straat omgeslagen, toen ik, bij het licht eener lantaren, eenige schreden voor mij, eene vrouw zag worstelen tegen een gemeenen kerel, die haar vasthield. Ik gaf gehoor aan mijne opwellende drift, en de dronken straatschender mat den grond, van welken hij niet poogde op te staan, terwijl de bevende vrouw haren weg voortzette. Ik volgde haar, en haalde haar spoedig in, hoewel zij met snelle schreden voortstapte.

»Ik verzoek verschooning," zeide ik, daar ik aan hare kleeding bemerkte, dat ik geene gemeene vrouw aansprak, »dat ik zoo vrij ben u mijne bescherming aan te bieden, totdat wij in eene minder eenzame straat komen."

Mijne stem deed haar omzien. Hemel! het was *Mademoiselle* DE VILLEMARE. Ik wilde haar juist de reden vragen van hare komst in eene buurt, waar ik zoo weinig had kunnen vermoeden haar ooit te zullen aantreffen, toen zij voor de deur van een armoedig huisje bleef stilstaan. Het was een hoekhuis, en onwillekeurig sloeg ik mijne oogen op, om naar het berdje met den naam der straat te zoeken.

»Dit is immers het huis," zeide ik, »dat DE CLAIRAC mij in zijn briefje heeft aangewezen?" — »DE CLAIRAC!" riep MARIE met eenen flaauwen gil. »Kent gij hem?" — »Ik kom hier op zijn eigen verzoek," antwoordde ik, terwijl ik naar den klopper greep; maar zij hield mijne hand tegen.

»Wacht! stoor hem niet! Ik kan u inlaten," zeide zij, terwijl zij een sleutel te voorschijn haalde; en een oogenblik later stond ik in den naauwen gang, die door eene dunne kaars flaauw verlicht werd. Mijne geleidster nam dit licht op, en bragt mij naar eene armoedig gemeubeleerde voorkamer.

Eenige oogenblikken zwegen wij beide stil; want ik wist niet, hoe ik een gesprek zou beginnen. *Mademoiselle* DE VILLEMARE was de eerste, die hare bedaardheid hernam. »Verlangt gij mijn — verlangt gij den Graaf te spreken?" vroeg zij.

MARIE scheen de gedachten te lezen, die in mij opkwamen; want haar voorhoofd rimpelde, en een helder rood vloog voor een oogenblik over hare wang, maar verdween terstond weder, en liet eene nog grootere bleekheid achter. Zij rigtte hare tengere gestalte met eene trotsche houding op, en zeide ernstig: »Vraag mij nu niets; ik wil niet verdacht worden. Gij zult spoedig alles weten."

Zij verliet mij, en ik bleef alleen, totdat er eene meid kwam, die mij naar de kamer van DE CLAIRAC bragt. Hij lag op eene sofa, digt bij den haard. Zijn kwijnend oog begon te schitteren, toen hij mij zag; en hij stak zijne vermagerde hand uit, om mij te verwelkomen. Toen ik zijne vervallene trekken aanschouwde, had ik geene bovennatuurlijke wetenschap noodig, om te voorzien, dat de arme DE CLAIRAC, zoo er geen wonder gebeurde, slechts korten tijd meer zou leven. Ik zeide hem, dat ik uit de stad was geweest, en daardoor zijn briefje eerst dien dag ontvangen had, en sprak van de hoop, dat de terugkomst der lente zijn ondermijnd gestel weder zou versterken.

»Neen, neen," zeide hij met eene zwakke stem, »ik zal de lente niet beleven. Het is ras gedaan met mij; en dit spijt mij niet, dan alleen om harentwille, die ik zoo gaarne vergoeding zou willen geven. MARIE, *ma bonne amie!*" riep hij; en daarop werd de deur van een ander vertrek geopend, en *Mademoiselle* DE VILLEMARE, die hare door den regen nat gewordene kleederen met een eenvoudig huisgewaad had verwisseld, trad binnen.

»MARIE! deze kussens liggen niet gemakkelijk," zeide de zieke. »Niemand kan ze zoo goed leggen als gij." En aanstonds was zij bezig met de bezorgdheid van iemand, wiens hart deelneemt aan hetgeen hij doet.

»MARIE!" zeide de Graaf vervolgens, »dit is Mijnheer TREVOR, de vriend, van wien ik u gesproken heb. En dit, TREVOR!" hier wendde hij zich tot mij, »is MARIE DE CLAIRAC, mijne onwaardeerbare vrouw."

Ik was bijna niet verwonderd, want ik had eene dergelijke

ontdekking voorzien; maar indien ik zeide, dat ik geene smart gevoelde, zou ik mij den schijn eener zelfverloochening willen geven, waartoe ik niet in staat ben.

»Ik heb Mijnheer TREVOR verscheidene jaren gekend," zeide MARIE. — »En waarom hebt gij mij dat niet gezegd?" vroeg de zieke driftig. — »Eenvoudig, omdat gij wel dikwijls van uwen vriend hebt gesproken, maar nooit zijnen naam genoemd," antwoordde zij.

De zachte ernst van dit antwoord overtuigde DE CLAIRAC, dat zij hem deze omstandigheid niet met voordacht had willen verbergen; en terstond tot een ander uiterste overslaande, vroeg hij zijne beminnelijke oppasster om vergiffenis. Tot antwoord drukte zij hare lippen op het voorhoofd van haren echtgenoot; maar ik hoorde haar zuchten, toen zij dit deed.

In welk eenen toestand bevond ik mij! In de tegenwoordigheid van eenen vriend, aan wiens vrouw ik in mijne onwetendheid mijne liefde had verklaard, en die ik nog met al de teederheid eener hopelooze liefde beminde. *Madame* DE CLAIRAC scheen medelijden met mijnen toestand te hebben; zij verwijderde zich spoedig, en toen hoorde ik de uitlegging van het geheim, waarnaar ik zoo lang vruchteloos had getracht.

Het was slechts eene herhaling van eene dikwijls gehoorde geschiedenis. DE CLAIRAC, getroffen door de jeugdige bekoorlijkheden van MARIE DE VILLEMARE, en gretig om eenen prijs te winnen, waarvoor zoovele edele harten klopten, verbrak de ketenen, die hem aan de voeten van de *Marquise* DUD*** boeiden, werd een mededinger naar de hand van MARIE, en bereikte zijn doel. Nadat het eerste vuur zijner romaneske liefde was verdoofd, zouden hare deugden en begaafdheden misschien de overwinning hebben verzekerd, welke hare onvergelijkelijke schoonheid had behaald, indien de Graaf niet, tot ongeluk van beiden, tot lid van de Kamer der Afgevaardigden was gekozen. Nu verlieten zij hun bekoorlijk verblijf in de valleijen van *Touraine* voor het gewoel en de losbandige weelde der hoofdstad. Om kort te gaan, DE CLAIRAC liet zich weder betooveren door de kunstenarijen van zijne vorige minnares. De arme MARIE werd verwaarloosd — ja nog erger — haar verdwaasde echtgenoot dwong haar, om de bezoeken harer schandelijke mededingster te ontvangen. Zij morde echter niet, want zij wist wel, dat tranen en verwijten geene verlorene

liefde herwinnen; dit zijn de zwakste wapenen, welke eene gekrenkte vrouw kan gebruiken. Zij bleef nog hopen hem tot inkeer te zullen brengen, wanneer wilde hartstogt voor bedaard nadenken had plaats gemaakt.

Zij verkeerde niet lang in dien streelenden waan. Terwijl zij bij het sterfbed van haar eenig kind zat te weenen, wist de boosaardige *Madame* Dud***, door eene onmenschelijke behendigheid, haar, als ware het bij toeval, eenen brief te doen vinden, die door de Clairac aan deze onwaardige vrouw was geschreven, en waarin hij betuigde, dat hij Marie nooit had bemind, en aanbood, om, wanneer zijne verleidster zulks verlangde, allen omgang met haar af te breken.

»Mijne ongelukkige, mishandelde vrouw!" vervolgde de boetvaardige de Clairac. »Dit was de laatste bittere droppel van den beker, dien zij tot op den bodem ledigde. Toen ik op het kasteel kwam, waarheen het berigt van het gevaar van mijnen Adalbert mij had doen snellen, vond ik het geheele huishouden in verwarring en droefheid. Mijn lief zoontje was gestorven; en in den nacht van zijn overlijden was de Gravin op eene geheimzinnige wijze verdwenen. Geene navraag kon mij de plaats doen ontdekken, waar zij zich verborgen had — want in het begin wilde ik niet deelen in de vrees mijner bedienden, dat zij, in de wanhoop harer moederlijke smart, in de golven der *Loire* den dood had gezocht — en eerst toen ik den noodlottigen brief vond, liet ik alle hoop varen, om haar weder te zien. Toen dacht ik aan hare deugd, hare zachtaardigheid, hare talenten, en bovenal aan hare dweepende gehechtheid aan mij, en ik beefde bij het denkbeeld, dat zij, toen zij zag, dat zij zoo gruwelijk mishandeld, zoo schandelijk opgeofferd was, vertwijfelend de handen aan haar eigen leven had geslagen. De duivelin, die tot zulk een vreeselijk ongeluk aanleiding had gegeven, beschouwde ik van dat oogenblik af met walging en afgrijzen; en zoo het, voor een vergrijp als het mijne, eene genoegzame straf is, een hart onvatbaar voor eenige vreugde om te dragen, — te voelen, hoe de worm, die nooit sterft, zijne levenskracht verteert, — dan, Marie! zijt gij gewroken.

»Doch eenige weken geleden ging er eén flaauw licht voor mij op. Een oude knecht, die Marie, toen zij nog een kind was, dikwijls in zijne armen had gedragen, bekende op zijn

sterfbed, dat hij mijne vrouw, op haar ernstig verlangen, in den nacht toen mijn kind gestorven was, had geholpen om het kasteel te verlaten en haar naar een klooster op eenigen afstand had gebragt, waarin eene bloedverwante harer moeder abdis was; dat zij zich van daar naar *Engeland* had begeven, in welk land zij, toen hij de laatste maal van haar hoorde, ergens als gouvernante was geplaatst. Er verliep eenige tijd voordat ik middelen kon bedenken, om haar verblijf te ontdekken; gij waart uit de stad, en ik had niemand, met wien ik kon raadplegen. Eindelijk kwam ik op de gedachte, om in eenige der voornaamste dagbladen eene advertentie te laten plaatsen — hier is zij!" En hij gaf mij eene courant over, waarin ik het volgende las:

»Indien dit blad MARIE DE C*** in handen mogt komen, »die het kasteel ***, nabij *Tours*, in den nacht van den 17den »Junij 1826 verlaten heeft, wordt zij verzocht hare vergiffenis »te doen blijken, door zich te vervoegen bij ACHILLE DE C***, »N°. 27, *N***street*, *Westminster*."

»En de uitslag...?"

»Was juist wat ik verlangde. In minder dan vierentwintig uren had ik MARIE in mijne armen."

Het was omtrent drie weken na dit gesprek, dat ik des morgens vroeg een in haast geschreven briefje van MARIE ontving, waarin zij mij verzocht, om terstond naar *N***street* te komen, dewijl eene plotselinge verergering van den zieke haar zeer ongerust maakte. Ik spoedde mij naar hare woning, en bevond, dat er, in de weinige uren sedert mijn laatst bezoek, eene inderdaad ontzettende verandering had plaats gegrepen. Het was maar al te duidelijk, dat het lijden van den armen DE CLAIRAC spoedig geëindigd zou zijn.

Ik nam den doctor ter zijde. »Is er geene hoop?" vroeg ik. — »Neen. Hij ligt te sterven. Geene menschelijke hulp kan hem meer van nut zijn." Ik begreep den wenk; de doctor stak zijn laatsten guinje in den zak, en vertrok.

Toen ik in het vertrek weder binnentrad, vond ik MARIE naast haren echtgenoot geknield en biddende. Dikwijls, wanneer ik hen kwam bezoeken, had ik haar zoo gevonden, en

telkens had dit mijnen eerbied voor haar vergroot; want hoe schoon de vrouw moge zijn, wanneer zij de zachte liefdepligten harer sekse met getrouwheid vervult, nooit schijnt zij zoo heerlijk, nooit zoo boven het tijdelijke en zinnelijke verheven, als wanneer zij in de geestelijke behoefte van hare dierbaren tracht te voorzien — inzonderheid wanneer deze weldra buiten het bereik harer zorgen zullen zijn. Het sterfvertrek is het tooneel harer edelste zegepraal. Daar is zij niet langer een mensch, met menschelijke zwakheden en vooroordeelen: daar is zij enkel reine liefde en gevoel; en zelfs wanneer leven en hoop zijn uitgebluscht, blijft haar hart nog met teederheid vertoeven bij den tempel, waaruit de onsterfelijke vertrokken is.

De schaduw van dien nacht, die geen morgen kent, daalde langzaam neder over het beminde gelaat, waarop de wanhopige vrouw bleef staren met al de hartstogtelijke teederheid van iemand, die den laatsten band, welke haar aan de aarde hecht, voelt breken. De bitterheid harer smart liet haar niet toe te weenen of te klagen. Daar stond zij, en wischte het klamme zweet van zijn voorhoofd, even bedaard en bijna even stil als hij, aan wien zij hare laatste zorgen wijdde. De onnatuurlijke bedaardheid van haar voorkomen bedroog mij niet; de starende blik van haar donker oog had iets, dat mij deed huiveren. Ik had alles in de wereld willen geven, om haar te zien weenen — jammeren — iets te zien doen, wat het ook ware, behalve zoo stijf en roerloos bij den stervende te blijven staan.

Hij was geen stervende meer; het hart, dat zoo even nog gevoelde, had opgehouden te kloppen; en Marie omhelsde slechts het lijk van haren echtgenoot.

De geest van *Madame* de Clairac herstelde zich nooit van den schok, dien de dood van haren echtgenoot haar had toegebragt. Hij was hare eerste liefde geweest; en in het hart, dat hij vervuld had, was geene ruimte voor eene gedachte aan een ander. Zelfs hare gehechtheid aan haar kind werd door deze alles te boven gaande huwelijksliefde gewijzigd. Van het oogenblik, dat zij met de Clairac hereenigd werd, had zij slechts geleefd in den droom, dat hare trouwe zorg zijne gezondheid zou herstellen, en zij met hem en het overschot van hun vermogen een gerust verblijf in haar vaderland zou gaan opzoeken. Maar de wrakke boot, waarin zij al hare hoop had geladen, verging; en de droomster ontwaakte, om

hare laatste hoop vervlogen te zien. Hare buitengewone geestkracht was haar ongeluk. Indien zij zich minder had ingespannen, om den pijl, die haar hart had gegriefd, te verbergen, had alles eindelijk ten beste kunnen schikken, en *Madame* DE CLAIRAC in latere jaren weder zoo gelukkig kunnen zijn, als zij door hare deugd en talenten verdiende. — Maar het is ijdel zich voor te stellen, wat had kunnen gebeuren.

Zij stierf — juist in het saizoen, waarin zulk een goed, zacht en schoon wezen sterven moest. In de laatste dagen van den herfst, wanneer bloemen en bladeren verwelken, wanneer de zomervogelen de lucht doorklieven, om eene betere wereldstreek te gaan zoeken, ging MARIE DE CLAIRAC de eeuwige rust in.

Zij liggen naast elkander. Hun nederig graf is van de andere graven afgezonderd, en wordt door een statigen lindeboom overschaduwd. Een steen aan het hoofdeinde draagt het opschrift: »ACHILLE DE CLAIRAC, overleden 3 April 1832, oud 33 jaar. — MARIE DE CLAIRAC, overleden 25 October 1832, oud 26 jaar." — Dit is het eenige gedenkteeken van het ongelukkige paar.

CHOUBRAH EN DE BUSTE VAN MEHEMET-ALI.

FRAGMENT UIT EEN REISVERHAAL.

(*Naar het Fransch van* P. GRANAL.)

Op eenigen afstand van *Kaïro*, aan den oever van den *Nijl*, ligt een dorp, zoo ellendig als alle Egyptische dorpen zijn, dat uit armoedige leemen hutten bestaat, welke men niet dan op handen en voeten kruipende kan binnenkomen. Vlak bij dat dorp heeft de Pacha een buitenverblijf, dat men het Paleis van *Choubrah* noemt. Een fraaije weg, ten gemakke van den Pacha aangelegd, en met acacia's beplant, die, wanneer zij in bloei staan, de lucht met eenen balsemgeur vervullen, voert naar dit paleis. Aan den kant van den weg, langs welken Zijne Hoogheid voorbijtrekt, heeft het dorp eenen gewitten muur, waarachter het zijne ellende verbergt; dit is waarschijnlijk het eenige voordeel, dat het uit deze vereerende nabuurschap getrokken heeft. Bij de hutten van het dorp vergeleken, is de

woning van den Pacha een prachtig paleis; maar op zichzelve heeft zij een zeer eenvoudig voorkomen, en gelijkt naar het landverblijf van een welgesteld burgerman; meer schijnt het niet te wezen. Later zullen wij het van binnen bezigtigen; want het gebeurt dikwijls in dit gewest, dat huizen, die er van buiten zeer vervallen en armoedig uitzien, van binnen eene weelde verbergen, waarvan men niets zou vermoed hebben.

In de nabijheid van het paleis vindt men eene soort van landbouwkundige school voor de kinderen der *Mamhours* (provinciale gouverneurs). In den tijd van mijn verblijf in *Egypte* was de directeur dezer inrigting een jong Mohammedaan, Mahmoud geheeten, die te *Roville* onder den Heer Dombasle had gestudeerd, vlug Fransch sprak, en uit *Frankrijk* eene groote liefhebberij voor de cultuur der pompoenen had medegebragt, waarover hij zijne kweekelingen en bekenden dikwijls onderhield. Bovendien was deze plek in dien tijd een landbouwkundig worstelperk van eene vrij zonderlinge soort. De kweekelingen, die door den Pacha naar *Frankrijk* waren gezonden, waren teruggekomen met de zeer natuurlijke zucht om den ouden slenter geheel te veranderen. Maar hetzij de schuld aan hunne onwetendheid, of onbehendigheid, of aan de tegenwerking der liefhebbers van het oude te wijten was, zij hadden tot nog zelfs geene proeven kunnen nemen, en waren meestal in ondergeschikte bedieningen geplaatst. Een zekere Joussouf, een Armeniër, die door zijnen landgenoot Boghos-Bey, de regterhand van den Pacha, werd voortgeholpen, was evenwel verder gekomen dan de anderen. Hij had een stukje land gekregen, om daarop zijne nieuwe manier van landbouw te beproeven; en vlak naast dit plekje, had een Turk, Osman-Bey, Gouverneur van *Choubrah*, evenveel land gekregen, om daarop, volgens de oude manier, proeven te nemen. Osman-Bey was derhalve de kampvechter van het oude stelsel, en Joussouf die van het nieuwe; thans waren zij handgemeen, en de uitslag zou beslissen, welke manier de beste was. Men dacht algemeen, dat Osman de zege zou behalen, daar Joussouf, al ware hij ook een bekwaam landbouwkundige, gebrek had aan arbeiders en werktuigen. Dit is de manier, waarop in dit land zulke vraagstukken beslist worden. De Pacha is te verlicht, om het nietsbeduidende van zulke proefnemingen niet in te zien; maar de Turken en Arabieren meenen, dat zij al-

les afsloen. Te gelijker tijd dat JOUMOUF zijne landbouwkundige proeven in het werk stelde, was hij ook bezig met MONTESQUIEU's werk, *Grandeur et décadence des Romains*, te vertalen, hetwelk de Pacha verlangde te lezen. Niet zelden ziet men hier iemand aldus eene dubbele, drie- of vierdubbele taak verrigten; men haalt alles uit hem, wat men slechts uit hem halen kan; maar het gebeurt zelden, dat er op deze manier iets goeds voor den dag komt.

Dit zijn de gewigtige gebeurtenissen, die te *Choubrah* plaats hadden. Men besliste er wel het lot van koningrijken niet; maar in dezen afgelegen hoek werd toch ook de eeuwige strijd tusschen het oude en het nieuwe voortgezet. De Pacha, gelijk alle mogendheden doorgaans doen, hield zich onzijdig, en helde nu naar den eenen, dan naar den anderen kant over.

In 1834 had er evenwel te *Choubrah* nog iets gewigtigs plaats. De Pacha had toen zijne citadel verlaten, om op zijne buitenplaats eene poos rust en stilte te genieten. Hij had van eene buste van SOLIMAN-Pacha hooren spreken, die door een beeldhouwer vervaardigd was; en daar hij misschien niet wist wat hij met zijnen ledigen tijd doen zou, kreeg hij lust, om ook zijne buste laten vervaardigen. Eerst verlangde hij echter de buste van SOLIMAN te zien; deze werd hem langs den *Nijl* toegezonden. Hij vond haar zeer gelijkend, en wilde terstond den maker spreken. Deze, een jong en bekwaam beeldhouwer, werd ontboden, en liet niet lang op zich wachten. De gedachte, dat hij de trekken van den verdelger der Janitsaren, den overwinnaar van *Syrië*, den mededinger des Sultans, den hervormer van *Egypte*, zou afbeelden, verrukte hem. Hij voorzag zich eerst van al wat hij noodig had, om eene buste in pleister te gieten, en begaf zich toen naar het paleis van *Choubrah*. Alle deuren vlogen voor hem open; men haastte zich, om hem naar MEHEMET-ALI te geleiden. Deze ontving den beeldhouwer zeer vriendelijk, met dat welwillend glimlachje, dat bijna altijd zijne schoone trekken verlevendigt, en zeide, dat hij gereed was, om zich te laten afbeelden. Nu liet de kunstenaar hem eene gepaste houding aannemen, en verzocht hem, om vooral zijn hoofd niet te bewegen.

De Pacha plaatste zich met gekruiste beenen op eenen divan, en hield zijn bovenlijf onbewegelijk. De beeldhouwer begaf zich naar een aangrenzend vertrekje, waarvan de deur bleef

openstaan, en ging aan het werk. Het is bekend, dat er verscheidene dagen noodig zijn, om den klomp eenigermate te boetseren en een zweem van gelijkenis te krijgen. De Pacha, wien het verveelde zoo onbewegelijk stil te zitten, werd wel eens ongeduldig; maar hij was zeer weltevreden zoodra hij zijne trekken begon te herkennen. De zaak maakte veel gerucht in den omtrek van het paleis; iedereen verlangde het kunststuk te zien; en men zegt, dat de Pacha verscheidene geestelijken de handen stopte, om er van te zwijgen; daar, gelijk men weet, het maken van afbeeldsels van menschen of dieren door den Koran, als heiligschennis en afgoderij, verboden wordt.

De beeldhouwer sliep in het paleis, en kreeg eten uit de keuken der vrouwen, die hem goed verzorgden en hem allerlei lekkernijen zonden. Een gesnedene verhaalde hem, dat de vrouwen van den harem den lust niet hadden kunnen wederstaan, om zijn werk te zien, en op zekeren avond, terwijl hij was gaan wandelen, in de werkplaats waren gekomen, de buste van de vochtige doeken, waarin zij gewikkeld was, hadden ontdaan, en daarop vol verbazing uitgeroepen: »Dat heeft geen mensch kunnen doen; hij moet een kleine god wezen." Zij hadden echter slechts het ruwe model van klei gezien; wat zouden zij wel gezegd hebben, indien zij de afgewerkte buste gezien hadden! Toen het model bijna gereed was, vroeg de Pacha den kunstenaar: »Hebt gij mij nog langer noodig? Ik moet vertrekken." Gelukkig was de beeldhouwer ver genoeg gevorderd, om den Pacha te kunnen missen, en deze ging terstond naar *Alexandrië* op weg.

Toen was het, dat Alric — zoo heette de beeldhouwer — mij verzocht, om de buste te komen zien en hem in zijnen arbeid de behulpzame hand te bieden. Om twee redenen deed ik dit gaarne: ik was nieuwsgierig om zijn werk, en ook om het paleis en den tuin van *Choubrah* te zien. Alric was reeds aan het laatste gedeelte van zijnen arbeid gekomen, bestaande in het breken van den vorm, om de gegotene pleister-buste er uit te nemen, hetgeen zeer langzaam en voorzigtig gedaan moest worden. Wij werkten er den geheelen ochtend aan, tot elf uur, het uur van ons ontbijt. Maar, helaas! de dames van den harem waren niet meer te *Choubrah*, en met haar waren de koeken, konfituren en pasteigebakjes verdwenen. Hetgeen nog erger was, dien dag hadden wij niets te eten,

en indien de bovengemelde landbouwkundige Mahmoud ons niet genoodigd had, zouden wij geen ontbijt hebben gekregen.

Men zou ligt gelooven, dat in een land, waar één man onbeperkt heerschappij voert, die man, wanneer hij iets verlangt of beveelt, ook volkomen zeker moet zijn van de medewerking zijner onderhoorigen; maar dit is het geval niet. Zoo lang zulk een man tegenwoordig is, wordt hij, al is het ook met weêrzin, door iedereen gehoorzaamd; maar naauwelijks heeft hij den rug gekeerd, of men wreekt zich over deze gedwongene onderwerping, door een aantal trekken van kleingeestige boosheid. De Turken zien met ergernis, dat de Pacha Europeanen in dienst neemt; en daar zij zich niet regtstreeks hiertegen kunnen verzetten, kwellen zij de laatsten zoo veel zij maar kunnen.

Naauwelijks was de Pacha vertrokken, of Alric kon slechts met groote moeite bekomen wat hij noodig had; men scheen hem zijn voedsel toe te meten, om hem toch vooral niets meer dan het volstrekt onontbeerlijke te geven. Aan wien moest dit geweten worden? Aan Osman-Bey, den Turk, die in de landbouwkunde met Joussouf den Armeniër wedijverde, Gouverneur van *Choubrah* was, en uit haat tegen de Europeanen den beeldhouwer wilde plagen. Op den dag, toen ik te *Choubrah* kwam, zond hij, hoewel hij wist dat wij met ons beiden waren, slechts eten voor één persoon, en dat nog een weinig kariger dan anders.

Het paleis van *Choubrah* zag er van binnen zeer eenvoudig uit. De receptiezalen van den Pacha hadden slechts gewitte muren, en geen ander huisraad dan matten en eenen divan van rood laken. De lomp gemaakte deuren en vensters waren lichtblaauw en groen geverwd. De harem was veel fraaijer; zij werd door een kleinen gang van de audiëntiezaal afgescheiden, en in den muur van dezen gang vond men eene fontein en kruiken, waarin water werd gefiltreerd. Het voornaamste vertrek was eene ronde zaal, met eenen marmeren vloer; de muren en de zoldering waren met bont schilderwerk versierd: landschappen uit alle werelddeelen, niet uitstekend van teekening, maar zeer schitterend van kleur. Er was geen perspectief in deze schilderstukken, en van nabij bezien waren zij grof en smakeloos, maar in de verte maakten zij eene niet onbehagelijke vertooning. Groote divans, met gebloemde stof

bekleed, verhieven zich in het rond; en daarboven hingen groote spiegels, van Europeaanschmaaksel, maar van de slechtste soort, aan dikke touwen, die bij het vergaldsel en schilderwerk zeer leelijk afstaken. Aan elke zijde van deze zaal vindt men deuren, die naar lange, smalle kamers geleiden, in denzelfden smaak versierd als het voornaamste vertrek.

Daarna gingen wij de badzaal bezigtigen, die in het klein het zelfde is, wat de groote baden te *Kaïro* zijn. Een breede trap van wit en swart marmer voert van den harem naar de benedenvertrekken, waaronder men eene overwelfde zaal met een watersprong vindt, waarin de Pacha zich ophoudt zoolang de *simoen* waait.

De Arabieren spreken van den tuin van *Choubrah* als van een wonder der wereld; wij vonden er velerlei boomen en bloemen in, maar geene digte schaduw. Eene al te stijve evenredigheid gaf aan het geheel iets eentoonigs. De met keijen bevloerde lanen geleken wel straten; iets schilderachtigs, bevalligs of verrassends was er niet te vinden, maar wel oranje- en granaatappelen, citroenen, abrikozen en perziken, die de boomen onder hunne zwaarte deden buigen; ook hier en daar *kiosken*, fonteinen en murmelende beekjes. Maar het schoonste gezigt wachtte ons aan het einde. Een uitgestrekt paleis van wit marmer, een tooverpaleis, gelijk men anders slechts in gedichten aantreft, stond eensklaps voor ons.

Het gebouw is een regelmatig vierkant, omringd door galerijen met marmeren kolommen, waarachter men kamers met divans vindt. Het midden van het gebouw is onoverdekt; een marmeren trap daalt af naar eene groote kom, insgelijks van marmer, waarin wij een bootje op het drooge zagen liggen. Men kan deze kom vol water laten loopen; en men verhaalde ons, dat de Pacha somtijds, als een paauw verkleed, in dit bootje rondvaart. Het paauwenkostuum moet er zeer aardig uitzien; de Pacha weet de rol van dezen vogel zeer goed te spelen, en pronkt met den aangezetten staart, terwijl eenige *odalisken* — welke, zonder eenige andere kleeding dan die de natuur haar geschonken heeft, bij hem in het bootje zitten — in hare handen klappen, en roepen: » O, welk een schoone paauw!" — Of dit waar is, weet ik niet; de Arabieren vertelden het ons. Nu en dan, bij eene gewigtige gelegenheid, geeft de Pacha een nachtfeest in dit paleis, dat, bij eene

schitterende verlichting en met een talrijk, in allerlei verschillende kleederdragten uitgedost gezelschap, een tooneel moet opleveren, waarbij de luisterrijkste opera-decoratie niet te vergelijken is.

Toen wij alles bezigtigd hadden, gingen wij weder naar binnen. De avond viel, en men maakte twee slaapplaatsen voor ons gereed in het vertrek der officieren van den Pacha, waar eene menigte insekten, die de wacht zelfs niet van eenen Pacha kan afhouden, ons onophoudelijk kwelde.

Den volgenden morgen kwam de buste van den Pacha uit den vorm te voorschijn. Zij was zeer gelijkend; de baard en tulband hadden niet beter kunnen uitvallen. Iedereen wilde het kunstwerk zien en bewonderen, dat door den maker naar *Alexandrië* werd gebragt, waar hij het den Pacha overhandigde, die het in zijnen harem liet plaatsen.

De kunstenaar had met lust en ijver gewerkt; ter belooning maakte men allerlei moeijelijkheden omtrent de betaling. Daar hij geen accoord had aangegaan, verliepen er zes maanden, voordat hij, door de dringende tusschenkomst van den Heer Mimaut, aan Boghos-Bey eene vrij geringe som kon afpersen. Ter eere van den Pacha zal men wél doen te gelooven, dat hem schandelijke knibbelarij onbekend was.

DE HONGAARSCHE OFFICIER.

Juist toen de diligence, welke dagelijks van *Weenen* naar *Hongarije* vertrekt, in een der aan den weg gelegene dorpen stilhield, om de passagiers te laten ontbijten, kwam een officier van de Hongaarsche lijfwacht het voorplein der herberg oprijden. Het viel hem terstond in het oog, dat een jong, fatsoenlijk meisje, hetwelk met een oudere jufvrouw, die haar tot geleidster strekte, uit de diligence stapte, eene zeldzame schoonheid bezat. Hij stapte de algemeene kamer binnen, en begon, op de vrijpostige manier van zijn bijzonder vrijpostig corps, de jonge juffer zoovele oplettendheden te bewijzen, dat hij haar geweldig tot last werd. Eindelijk reed de diligence weder voort,

en de dame hoopte, dat zij van haren onbekenden en lastigen bewonderaar ontslagen was. Zij bedroog zich. Binnen weinige minuten zag men den officier de diligence nagaloppereen, welke hij natuurlijk spoedig inhaalde. Hij bleef vervolgens naast het portier rijden, en wilde wederom een gesprek met de jonge juffer aanknoopen, zeggende, dat hij zich slechts een oogenblik had opgehouden, om een versch paard te bestijgen, en voornemens was haar te volgen, totdat hij wist waar zij woonde. Deze onbescheidenheid verdroot haar grootelijks; maar zij kon er niets tegen doen, en bleef derhalve stilzwijgend zitten. De officier hield echter vol, en bleef gedurig pogingen aanwenden om haar tot een gesprek te brengen, hoewel de wildheid van zijn ros, een fraai Styrisch paard, hem dit ieder oogenblik moeijelijker maakte. Eindelijk, daar paard en ruiter beide even hardnekkig waren, kwam het tot een ernstigen kamp, en de galante officier was bijna een zandruiter geworden. Toen hij, in weêrwil hiervan, zijn paard dwong om naast het portier te draven, nam een der passagiers, die een bijzonder eenvoudig en stemmig voorkomen had, het woord, en zeide, dat, indien Mijnheer liever in het rijtuig wilde komen, hij hem zijne plaats wel wilde afstaan, en zijn paard een poosje voor hem berijden. De officier verheugde zich over dit aanbod, en de verwisseling had aanstonds plaats. De verliefde huzaar beval den reiziger aan, toch voorzigtig te rijden, dewijl zijn paard bijzonder wild was. De goede man zette op deze waarschuwing een zeer benaauwd gezigt; maar de officier zat reeds in de diligence, en hij had derhalve geene keus meer. De diligence reed nu voort, en de reiziger kwam in het begin op een stijf drafje achteraan. Maar het paard scheen hem spoedig meester te worden; want nu eens holde het voor het rijtuig uit, en dan weder terug, terwijl de ruiter blijkbaar in zulk een angst verkeerde, dat iedereen bevreesd voor hem werd, en de beleefde officier hem hartelijk uitlachte. Eindelijk liep de weg door een dier uitgestrekte heivelden, welke voor de manoeuvres der Oostenrijksche kavallerie geheel vrij worden gelaten. Hier scheen het paard zich op zijn eigen grond te voelen; want, na een paar malen gebriescht te hebben, keerde het eensklaps om, en holde met verbazende snelheid dwars over de vlakte voort. De officier en de overige reizigers zagen het na, en verwachtten ieder oogenblik den

ongelukkigen ruiter uit den zadel te zien tuimelen. Maar deze bleef zitten; en het scheen bovendien te blijken, dat hij het paard volkomen onder zijn beheer had. Toen hij op eenigen afstand eene kleine hoogte had bereikt, zag men hem stilhouden, met zijne muts zwaaijen, eene diepe buiging maken, en den heuvel aan den anderen kant afrijden.

Het was nu duidelijk, hoe het met de zaak gelegen was. De officier had zijn kostbaar paard aan een dier Heidens toevertrouwd, die, bij hunne menigvuldige bezigheden, ook het beroep van paardenkooper bij de hand hebben, en door geheel *Oostenrijk* omzwerven, om handel te drijven, en, wanneer zij eene gelegenheid vinden, paarden te stelen. De eenvoudige, stemmige reiziger had zulk eene gelegenheid gezien, en getoond dat hij eene zeldzame tegenwoordigheid van geest bezat. De officier was woedend; zijne spraakzaamheid veranderde thans in verwenschingen van zijne eigene dwaasheid, en in dreigementen, dat hij den Heiden zou laten hangen en radbraken, indien hij hem krijgen kon. De reizigers in de diligence hadden weinig medelijden met den bestolene, wiens onbescheidenheid hen geërgerd had. De diligence hield kort daarop stil, om van paarden te verwisselen. In de herberg vond men een briefje, aan den officier gerigt, en behelzende, dat zijn paard uitmuntend galopperen kon; dat het thans in goede handen was; dat te tegenwoordige bezitter reeds lang naar zulk een rijpaard had verlangd voor zijn eigen gebruik, en dat, indien Mijnheer nog meer zulke paarden had, zij wel waard waren, dat hij er beter op paste. Het briefje was geteekend Herman Sermansky. Het was de naam van het opperhoofd eener bende roovers, die hunne strooptogten van de *Ukraine* tot aan *Buda* uitstrekken. Dit briefje benam den officier allen lust om te praten. Hij besteeg een der afgejaagde paarden van de diligence, en reed langzaam naar zijn garnizoen terug, om op zijn gemak na te denken, hoe dwaas het is op eene onbekende schoone te verlieven, en iemand, dien men nooit te voren gezien heeft, al ziet hij er ook nog zoo eenvoudig en stemmig uit, te vertrouwen, als hij, om u pleizier te doen, op uw goed wil passen.

MENGELINGEN.

De Tooverkracht der Ratelslang. — »Toen ik nog een knaap van omstreeks dertien jaar was," zegt Mr. Willard (gelijk Hoffman in zijn onlangs uitgekomen werk *Wild Scenes* berigt), »zond mijn vader mij uit, om eenig riet te halen. Ik was niet lang met het afsnijden van hetzelve bezig geweest, toen ik eene groote ratelslang bemerkte, en naar het een of ander voorwerp omzag, waarmede ik haar kon doodslaan; daar ik echter niet terstond eenen stok af iets van dien aard vond, zoo verleidde mijne nieuwsgierigheid mij, om het dier te beschouwen. De slang lag ineengerold op den grond, en maakte met haar geklapper het gewoon zingend geruisch. Ik had haar niet lang aangekeken, toen zich aan mijne oogen de schitterendste levendigste kleuren vertoonden, welke de verbeeldingskracht zich kan uitdenken, maar geen penseel in staat is na te bootsen: het geel had den boventoon, en wel in allerlei bonte, aangename schakeringen. Te gelijkertijd werden mijne ooren door de heerlijkste zachte, maar in den hoogsten graad boeijende en melodieuze muzijk verrukt, hoedanig ik zoo min vóór als na dien tijd gehoord heb, en mijne verbeelding, in eenen anderen toestand, niet in staat zou geweest zijn uit te denken. Ik gevoelde mij daarbij onwederstaanbaar naar de verschrikkelijke slang heengetrokken. Daar ik dikwerf ratelslangen gezien en zelfs gedood had, en mijne zinnen daarenboven ook door de schitterende kleuren en bekoorlijke muzijk geheel geboeid waren, dacht ik in het eerst aan geen gevaar. Plotseling echter herinnerde ik mij, Indianen van de tooverkracht dezer slang te hebben hooren vertellen (waaraan ik echter nimmer eenig geloof geslagen had), en ik wendde mij verschrikt af, hetgeen mij echter slechts met de grootste inspanning gelukte. Terwijl ik mij met alle magt wegrukte, scheen mijn hoofd door eene onzigtbare kracht teruggetrokken te worden, en ik ben vast overtuigd, dat ik weinig minuten later niet in staat zou geweest zijn, uit de nabijheid van het ondier weg te komen."

De sprekende Kanarievogel. — Wanneer het volk bij hoopen toestroomt, om eenen man te zien, die leeuwen en tijgers liefkoost, terwijl men zich verwondert, dat hij niet in stukken gescheurd wordt, zoo is een kanarievogel, die zoo duidelijk spreekt als een papagaai, eene ekster, enz., voorzeker ook een voorwerp, dat de openlijke nieuwsgierigheid verdient op te wekken, en dit wonder was kort geleden, en is misschien nog, in *Londen* te zien. De kanarievogel spreekt bijzonder duidelijk en vlug, zoo gemakkelijk als hij zingt, ofschoon de voorraad zijner woorden natuurlijk niet groot is. Midden onder het zingen spreekt hij vaak de woorden: »*Sweet pretty little Dicky*" en andere liefkozende benamingen zijner meesteres uit; ook bootst hij sjilpend het geluid eener schel na, en roept: »*Mary!*" Hij schijnt zich over zijne kunst zelf te verheugen, laat zich tot het uitoefenen derzelve niet uitnoodigen, en door de tegenwoordigheid van vreemde personen daarvan niet terughouden; de neiging om te praten heeft zich ruim een half jaar geleden bij dit beest op eens geopenbaard. De vogel is thans drie jaar oud, en werd, van het nest af, uit de hand groot gebragt.

Om stalen goederen voor roest te beveiligen. — Eene dunne laag van elastieke gom wordt aanbevolen als een voortreffelijk middel, om ijzer en staalwaren voor den invloed van lucht en vochtigheid te beveiligen; de onveranderlijkheid, de stevigheid bij verhitting, het vasthouden aan ijzer en staal, en de gemakkelijkheid, waarmede die stof weder kan worden verwijderd, maken haar tot dit einde allezins geschikt. De elastieke gom wordt daartoe in een digtgesloten pot gesmolten, opdat zij niet ontvlamt. Er behoort bijna de tot het smelten van lood vereischte hitte toe, en de gomelastiek moet bestendig omgeroerd worden, om het aanbranden te voorkomen. De Heer Arkin, die dit middel het eerst aanbeval, mengt een weinig terpentijnolie onder de gomelastiek, die daardoor tot het gebruik geschikter wordt. De laag, waarmede de staalgoederen op deze wijze overdekt zijn, kan gemakkelijk worden weggenomen, door haar met een zachten in warme terpentijnolie gedoopten borstel af te wrijven.

Basreliefs van papier-maché. — Eene papier-maché-

fabriek te *Birmingham* heeft onderscheidene basreliefs in papier-maché voor de stoomboot *Actéon* geleverd, die inderdaad eenig in hunne soort zijn. Zij zijn achtentwintig in getal: vier daarvan zijn vrij groot, en bestaan in historische onderwerpen, zoowel origineelen als kopijen, naar voortbrengselen van beroemde meesters. De eerste vertoont den intogt van ALEXANDER in *Babylon;* de tweede het gezigt in een Griekschen harem, en de aankomst eener van de overwinning te huis komende vloot; de derde Olympische spelen; de vierde een wedloop in antieke wagens, enz.

De Olifant en de Ring. — Vóór eenigen tijd — dus verhaalt een Engelsch nieuwsblad — gaf zekere Olifant, op eene kermis te *Hereford*, vele blijken van scherpzinnigheid. Hij haalde, namelijk, zijnen oppasser eenen ring van den vinger, en gaf hem dien vervolgens met een sierlijken kopknik terug. Een heer, die zich onder de aanschouwers bevond, reikte den Olifant eenen prachtigen diamanten ring toe: het goede beest echter gaf hem *niet* terug, maar — slikte hem in, nadat hij hem eene geruime poos met groote opmerkzaamheid bekeken had.

Bestrating van Hout. — Te *Londen* legt men thans voor de geregtshoven en op andere plaatsen, waar stoornissen door het geratel van wagens hoogst onaangenaam zijn, b. v. ook bij kerken, in plaats van steenen plaveisel, eene nieuwe soort van houten plaveisel, dat er goed uitziet, naar men zegt zeer duurzaam is, en minder kost dan bestrating van steen.

Buitengewoon Huwelijk. — Een allezins buitengewoon huwelijk had onlangs in een Engelsch stadje plaats tusschen een schoenmaker, met name WHALLEY, en zekere *Miss* DEWHURST. De man is ruim zes Engelsche voeten lang, terwijl zijne vrouw slechts dertig duim haalt. Ofschoon zij reeds negenentwintig jaar oud is, weegt zij slechts 31 Eng. ponden.

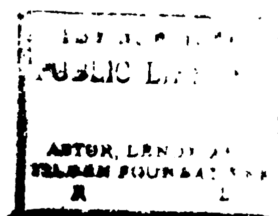
WILLEM,

Erfprins van Oranje.

SOPHIE,

Erfprinses van Oranje.

PUBLIC L
ASTOR, LEN
FOUN

DE ZOÖLOGICAL GARDENS TE LONDEN.

De Zoölogische Societeit te *Londen* had reeds eene reeks van jaren bestaan, en was in het bezit van een rijk museum, waarin van tijd tot tijd voorlezingen over de natuurlijke historie der dieren werden gehouden, toen de leden op het denkbeeld kwamen, om, tot meerdere bevordering der wetenschap, waaraan de vereeniging hare krachten wijdde, eene verzameling van levende dieren aan te leggen. Dit plan werd ten uitvoer gebragt; doch weldra ondervond men, dat het onderhoud dezer dieren in eene bekrompene menagerie met groote moeijelijkheden en onaangenaamheden gepaard ging. Men kwam nu op de gedachte, om het voorbeeld te volgen, dat reeds lang te voren door den *Jardin des Plantes* te *Parijs* gegeven was, en de reeds verzamelde dieren in ruime stallen, hokken of kooijen in de opene lucht te plaatsen. Er werd een *committé* benoemd, om eene geschikte plek op te sporen en den noodigen grond aan te koopen, toen de regering tusschen beide kwam, en der Societeit dat gedeelte van *Regents-Park* aanbood, waar men thans de *Zoölogical gardens* (Diergaarde) vindt. Nadat men aan den aanleg dezer diergaarde veel moeite, kunst en kosten had besteed, werd zij, in de laatste helft van 1827, voor het publiek geopend.

Met haren tegenwoordigen toestand vergeleken, was de menagerie in het begin slechts karig voorzien; doch in 1830 bekwam zij eene belangrijke aanwinst, daar de geheele menagerie van den *Tower* door WILLEM IV aan de Societeit werd geschonken. Sedert dien tijd is de verzameling onophoudelijk vermeerderd; terwijl tevens, door de verworvene ondervinding in het oppassen en behandelen der dieren, de sterfte, waardoor de menagerie in het eerst aanzienlijke verliezen had geleden, aanmerkelijk verminderd werd. Tegenwoordig verschaft men elk dier eene zooveel mogelijk met zijnen aard overeenkomstige levenswijze. De beeren zouden zich kunnen verbeelden, dat zij nog in de bosschen van hun vaderland de ruwe boomstammen beklommen. De ijsbeer plast in zijnen

vijver met even veel lust, als voorheen in de golven der *IJsee;* en de luipaarden springen in hunne ruime keoijen even vlug en vrij in het rond, alsof zij nog in de wildernissen van *Afrika* omzwierven; terwijl de herten, reeën en andere vreedzame dieren tusschen het geboomte grazen, of in wel aangelegde stallen tegen de guurheid van het weder beschutting vinden.

Gelijk boven gezegd is, beslaat deze diergaarde een gedeelte van het *Regents-Park,* en wel eene langwerpige plek aan de noordzijde van dat park, op eenen naar de stad zacht rijzenden grond, zoodat de om het park loopende weg de zuidelijke grens van de diergaarde uitmaakt. Naderhand heeft men daaraan eene grootere uitgebreidheid gegeven, door er nog een aanzienlijk, aan de andere zijde van den weg gelegen, stuk gronds bij te voegen, en de twee diergaarden door een fraaijen *tunnel,* die onder den weg doorloopt, met elkander te vereenigen. In het laatst aangelegde gedeelte vindt men tegenwoordig de meeste groote dieren. Hoe verbazend het aantal der bezoekers van deze onvergelijkelijke menagerie ook wezen moge — in 1837 bedroeg het meer dan 263,000 — zou het gewis nog veel grooter zijn, indien men niet, om toegang te verkrijgen, eene voor velen lastige formaliteit moest vervullen. Men moet zich namelijk vooraf van een biljet voorzien, dat niet aan den ingang der diergaarde, maar aan het museum in *Bruton-street* of bij een der leden van de Societeit te bekomen is. Dit kaartje is echter voldoende voor een geheel gezelschap; doch aan den ingang moet nog voor elk persoon een *shilling* betaald worden.

Zoodra men de diergaarde binnentreedt, vindt men aan de regterhand een zijpad, dat naar de hokken der Fazanten geleidt. Van deze prachtige vogelen vindt men hier eene rijke verzameling, en ten opzigte van sommige der talrijke soorten, vooral van den Chineeschen Goudfazant, heeft men veel moeite gehad, om ze aan het Europeesch klimaat te gewennen. In deze *volière* vindt men insgelijks een aantal fraaije, gedeeltelijk seldzame, Duiven; en na deze bezigtigd te hebben, dient men naar de groote laan terug te keeren, waar men, een weinig verder, den Beerenkuil aantreft.

Tegenwoordig strekt deze kuil tot verblijf aan vier Beeren van verschillende soort, die in eene grot eene schuilplaats

kunnen zoeken, of tegen den in het midden geplanten boomstam opklouteren, om de vruchten of gebakjes aan te nemen, die de bezoekers hun met een stok toereiken. De vrouw van een der oppassers heeft in de nabijheid van dezen kuil altijd eenen voorraad van deze versnaperingen te koop.

Van hier linksaf gaande, langs een digt begroeid, slingerend en snel afdalend pad, bereikt men het plein, waar de graauwe Amerikaansche Beer, het grootste, kwaadaardigste en vreeselijkste dier van zijne soort, de Luiaard-Beer uit *Thibet*, die zich met dezelfde traagheid als de luiaard beweegt, en eerst voor eene speling dezer diersoort werd gehouden, en de Siberische Beer, door een witten ring om den hals onderscheiden, in afzonderlijke hokken worden bewaard.

Niet ver van daar ziet men in een omrasterd perk een aantal herkaauwende dieren, waaronder de Lama een der merkwaardigste is. Ook de schoon gestreepte Zebra leeft hier, in slechts weinig beperkte vrijheid, met het Amerikaansche gekuifde Stekelvarken, den onverschrokken vijand der slangen.

Onder de Antilopen, voor welke een weinig verder links verscheidene perken en stallen zijn bestemd, verdient vooral de Gnoe eenige opmerkzaamheid, die zonderling, maar sierlijk gevormde bewoner van *Zuid-Afrika*, die thans door de geleerden, welke hem eerst eene plaats bij de runderen wilden aanwijzen, onder de antilopen wordt gerangschikt.

In de nabijheid vindt men de hokken der gevlekte en gestreepte Hyena's, die zoo lang voor geheel ontembaar werden gehouden, doch thans ook geleerd hebben zich aan de overmagt van den menschelijken geest te onderwerpen.

De van wol verstokene, maar met vetkwabben voorziene Indische Schapen, de Indische Antilopen, wier snelheid die van den windhond overtreft, en de zonderlinge Armadil, worden op een geringen afstand aangetroffen, niet ver van de door zoo vele Oostersche dichters bezongene Gazel, het Indische Zwijnhert, en de verschillende Kangaroes van *Nieuw-Holland*, die zich van alle andere dieren door de onevenredige lengte hunner sterke achterpooten onderscheiden.

Op geringen afstand van deze plaats, buiten de heg, die de eigenlijke diergaarde omringt, grazen op een ruim grasveld een aantal beesten, welke in verschillende landen onder de huisdieren worden geteld. Merkwaardig zijn vooral de heilige Stier

der Brahminen, die een inderdaad eerwaardig voorkomen heeft, — de Muil-Zebras, in *Engeland* uit de zebra en den gewonen ezel geteeld, — de Drommedaris, — en de Zebus of gebulte stier.

Het is in de nabijheid van deze weiden, dat men het punt aantreft, 't welk op de bijgevoegde plaat is afgebeeld, en waaruit de lezer zich een denkbeeld van den aanleg dezer diergaarde zal kunnen vormen. De hut aan de regterhand, waarin voorheen de lama's te zien waren, strekt thans tot winterstal voor de kameelen; in de hokken, vóór den beerenkuil, zijn de bovengemelde vleeschvretende dieren opgesloten. Een pad volgende, waarlangs bij goed weder een aantal kooijen met uitheemsche vogelen zijn geplaatst, komt men aan den grooten vijver, die eene menigte watervogelen tot verblijf strekt, zoo als: de gewone Zwaan, de wilde of fluitende Zwaan, wier schelle schreeuw, die, in de verte gehoord, niet onaangenaam klinkt, aanleiding tot het oude fabeltje van het zwanengezang heeft gegeven, en de zwarte Zwaan, benevens verschillende soorten van Ganzen, Meeuwen en Eenden.

In den omtrek van den grooten vijver heeft men verscheidene kleinere gegraven, die tot gebruik van verschillende dieren bestemd zijn. In den eersten neemt de logge IJsbeer zijn bad, bij wiens hok, in eene omheinde plaats, een aantal Landschildpadden zich ophouden. In den tweeden vermaken een paar Otters de aanschouwers door hunne behendigheid en schranderheid in het vangen van visch. Een volgende is voor Zeehonden bestemd, waarvan de menagerie echter op het oogenblik geen bezit.

Verder voortwandelende, komt men in dat gedeelte van de diergaarde, waar men de meeste vogelen kan bezigtigen. Het eerste, wat hier de aandacht trekt, is het zoogenoemde Arendenhuis, waar men eene talrijke verzameling dier trotsche roofvogels bij elkander vindt, zelfs den ontzaggelijken Condor uit *Noord-* en den even vreeselijken Harpij-arend uit *Zuid-Amerika.* In de nabijheid van een paar kleine, door watervogels bewoonde vijvers, treft men den in *Nieuw-Holland* te huis behoorenden Emu aan, wiens voorkomen naar dat van den Struisvogel gelijkt, terwijl men zijne vederen op eenigen afstand voor haar zou aanzien. Onder de groote vogels, wier hokken een weinig verder links zijn gebouwd, zijn vooral de uitheemsche Kraan-

ZOÖLOGICAL GARDENS.

vogels merkwaardig, waarvan sommige eene reusachtige grootte hebben. Pelikanen, Hoenders, Ganzen en Uilen hebben elk hunne afzonderlijke woningen. Tusschenbeide ontmoet men hier nog het hok van den Wolf en den stal van den Amerikaanschen Buffel of Bison. Verder gaat men, voorbij de Duivenvlugten en Konijnwaranden, waar ook andere kleine dieren gehuisvest zijn, naar het Apenhuis, waarin men, behalve eene groote verscheidenheid dier karikaturen van het menschelijk geslacht, eenige Waterschildpadden en andere koudbloedige dieren kan bezigtigen.

Op weinige schreden afstands van deze plek vindt men een gebouw, waar men, tot matige prijzen, allerlei ververschingen kan bekomen. Niet ver van daar staat het Papegaaijenhuis, dat een groot aantal der fraaiste en zeldzaamste Parkieten, Kaketoes, Loeris en Papegaaijen bevat. Vervolgens heeft men eene ruime *volière* voor kleine vogels, zoowel inlandsche als vreemde, daarna de kooijen der Valken en Gieren, en eindelijk nog een vijver, waarin een aantal vreemde watervogels en Goudvisschen dartelen.

Nu begeeft men zich door den *tunnel* naar het ander gedeelte van den tuin, en zoodra men weder in de opene lucht is gekomen, heeft men het fraai opgesierde verblijf der levendige Eekhoorntjes voor zich. Langs een breeden weg gaat men van daar regts af naar de hokken der groote roofdieren. Van deze ontzaggelijke woudbewoners vindt men hier niet slechts de gewone, maar ook vrij zeldzame soorten, waaronder de Afrikaansche en Aziatische Luipaard, de Puma, bijgenaamd Leeuw der nieuwe wereld, hoewel hij van de prachtige manen en den moed van zijnen naamgenoot verstoken is, de Ocelot, de Perziaansche Lynks, de Civetkat, de Jakhals, de Leeuw, de Tijger, de Jaguar en verscheidene merkwaardige en zeldzame soorten van honden worden aangetroffen.

Op geringen afstand van dit gebouw vindt men het verblijf der Struisvogels, en de stallen van eenige zeldzame tot het geslacht der herten behoorende dieren.

Voorbij deze stallen komt men aan het Olifantenhuis. Van deze dieren heeft de Societeit er tegenwoordig twee in haar bezit, waarvan het grootste slechts zeventien jaren oud is, en in de zes jaren, dat het zich in deze menagerie bevindt, ruim een voet in hoogte is gegroeid. De Indiaansche Rhinoceros, dien

dien men in de nabijheid aantreft, is een der grootste, welke men ooit in *Europa* heeft gezien, daar hij eene hoogte van vijf (Eng.) voeten en van den snuit tot aan den staart eene lengte van acht en eene halve (Eng.) voeten bezit.

In dezen omtrek heeft men voorts afzonderlijke verblijven voor Wilde Zwijnen en Rendieren, benevens vijvers, waarin zij zich kunnen wasschen en afkoelen.

Aan het westelijk einde van den tuin bevinden zich de woning der oppassers, waarvan een der vertrekken tot eene bewaarplaats voor de teederste soorten van viervoetige dieren is ingerigt. Aan dit gebouw grenzen de woningen en kweekhuizen van den tuinman en de werkplaats van den timmerman, waarin geene bezoekers worden toegelaten. Onlangs heeft men, niet ver van daar, bij een uitgestrekt grasperk, eenen ruimen stal voor de Giraffes gebouwd, welke onder de merkwaardigste dieren behooren, die de Societeit thans bezit. Het is nog niet lang geleden, dat velen aan het bestaan van dit dier twijfelden, en ongeloovig de schouders ophaalden, als zij er melding van hoorden maken. Niet eerder werden alle ongeloovigen overtuigd, dan toen in 1827 de Pacha van *Egypte* een Giraffe aan GEORGE IV ten geschenke zond. Dit dier stierf echter spoedig, hoewel een andere Giraffe, die te gelijker tijd naar *Parijs* gezonden werd, in het leven bleef. Tegenwoordig heeft men echter meer ondervinding in de behandeling dezer schoone dieren verkregen, en mag men derhalve vertrouwen, dat die, welke de menagerie thans bezit, en in 1836 uit *Arabië* werden overgevoerd, de verzameling nog lang tot sieraad zullen strekken.

Nog twee merkwaardige soorten van dieren ontmoet men in deze gebouwen; namelijk een Boa Constrictor, die doorgaans in een vertrek, dat den kleinen vogelen tot winterverblijf dient, tusschen wollen dekens in eene geslotene kist wordt bewaard, en twee Orang-Outangs, die meestal huisgenooten der Giraffes zijn. De oudste is van het vrouwelijk geslacht (*), en verwerft zich de gunst van alle vreemdelingen door hare

---

(*) Zoo even vinden wij in een Engelsch tijdschrift het berigt, dat deze Orang-Outang den 8en Junij is gestorven, en dat de Giraffe een jong heeft geworpen, hetwelk, toen het ter wereld kwam, reeds vijf voet hoog was, en zich des anderendaags van zijne geboorte reeds met loopen en springen vermaakte.

vriendelijkheid en vertrouwelijkheid, waarvoor zij echter steeds eene belooning van koek of fruit verwacht. Het is slechts kort geleden, dat zij een makker heeft gekregen, op wiens gezigt zij eene allerkoddigste verbazing aan den dag legde, maar waaraan zij spoedig gewoon werd, zoodat beide dieren thans zeer vreedzaam met elkander leven.

Digt bij het Olifantenhuis is eene kleine deur, door welke de bezoekers den tuin kunnen verlaten.

Deze opsomming der voornaamste dieren, welke men in deze uitgestrekte en schoone menagerie aantreft, zal voldoende zijn geweest, om een denkbeeld van den rijkdom derzelve te geven. Wij hebben evenwel slechts van eenige der merkwaardigste voorwerpen melding gemaakt, want het getal der viervoetige dieren, welke hier door het publiek kunnen bezigtigd worden, bedraagt ruim 230, en dat der vogelen 310; behalve deze, bevat de diergaarde er nog een groot aantal op plaatsen, waar slechts de leden der Societeit toegang hebben.

Men spaart geene kosten of moeite, om deze diergaarde in alle opzigten tot een warmen lusthof te maken. Allerwege ziet men frissche grasperken, fraaije boomgroepen, schoone en zeldzame uitheemsche gewassen. Om de vijvers van versch water te voorzien, heeft men eenen put geboord en eene stoommachine opgerigt, welke dagelijks acht uren in werking is. Bij den bestendig toenemende bloei der Zoölogische Societeit, is het te verwachten, dat hare prachtige menagerie hoe langer hoe meer in uitgestrektheid en belangrijkheid zal aanwinnen.

Deze inrigting is in *Engeland* niet meer eenig in hare soort. Men heeft er nog drie dergelijke diergaarden: de *Surrey Zoölogical Gardens*, door den Heer Cross opgerigt, die in 1830 zijne menagerie naar deze, een paar (Eng.) mijlen ten zuiden der hoofdstad gelegene, plek overbragt, en zich bestendig beijvert, om zijne verzameling te vermeerderen; de *Liverpool Gardens*, waar de Heer Atkins, vele jaren lang eigenaar van eene der grootste ambulante menageriën van de wereld, zich thans heeft gevestigd; en de *Dublin Zoölogical Gardens*, waar men eene verzameling van dieren vindt, welke grootendeels door de Londensche Zoölogische Societeit zijn geschonken. In uitgestrektheid en kostbaarheid blijven echter deze, op zichzelve belangrijke, verzamelingen verre bij die van *Londen* ten achteren.

EEN AVONTUUR OP DEN ATLANTISCHEN OCEAAN.

Vijftig of zestig jaar geleden, voordat stoombooten, *touristen*, tolontvangers, *et hoc genus omne* (hetwelk, getrouwelijk uit de grondtaal overgezet, betoekent: *al dat volkje*) in de afgelegenste hoeken en gaten van *Groot-Brittannië* — de Hooglanden en Eilanden van *Schotland* — waren doorgedrongen, waren de bewoners dier streken gewoon aan een verkeer, dat zij, in hunne eenvoudigheid en onwetendheid, eenen eerlijken handel met de *Faro-eilanden* noemden. Doch sedert dien tijd heeft men hen onderrigt, en, door het aanwenden van zeer krachtdadige middelen, eindelijk overtuigd, dat zij, door hunne visch, traan en zeehondenvellen tegen rum en brandewijn te verruilen, of zelfs het weinige graan, dat zij in hun schraal klimaat kunnen bouwen, tot sterken drank te verstoken, eene misdaad tegen de burgerlijke en zedelijke wet begaan.

Hoe geregeld en onomstootelijk de redenering ook wezen mogt, waarmede de Londensche wettenmakers en wettenuitleggers de zoo even aangehaalde stelling hadden bewezen, kon men niet verwachten, dat een eenvoudig onbeschaafd volk, hetwelk door deszelfs onervarenheid in de wereld natuurlijk zeer onvolkomene begrippen van regt en onregt moest hebben, terstond zou begrijpen, aan welk eene gruwelijke misdaad men zich schuldig maakte, wanneer men zijn eigen goed verruilde voor iets, dat men liever had, of verkoos de voortbrengselen van zijnen grond op te drinken, in plaats van die op te eten. Men moest derhalve andere middelen te baat nemen, om deze lieden dit aan het verstand te brengen, en zond hen, die voor geene redelijke overtuiging vatbaar waren, naar eene strafkolonie of een oorlogschip, om zich daar aan betere zeden te gewennen. De eenvoudige eilanders waren echter zoo blind voor hunne eigene belangen, dat zij de waarde der vaderlijke zorg, die hunne regenten voor hun welzijn betoonden, volstrekt niet konden inzien. De meesten volhardden in het begrip, dat zij met hun eigen goed mogten doen wat zij wil-

den, en verzetteden zich zooveel zij konden tegen de belastingwetten en de maatregelen, waardoor men deze zocht te handhaven, terwijl hunne landgenooten, die niet onmiddellijk in hunnen verbodenen handel betrokken waren, toch niet aarzelden te toonen, dat zij, wat de hoofdzaak betrof, eenstemmig met hen dachten. De dadelijke uitoefening dezer eensgezindheid verijdelde niet zelden de ijverige pogingen van de uitvoerders der wet, en gaf bij zekere gelegenheid aanleiding tot het volgende avontuur.

John Mac Kenzie, of, gelijk men hem doorgaans noemde, Jan Dhu Mor, een der stoutmoedigste smokkelaars van de *Hebridische eilanden*, werd, nadat hij menig gevaar als door een wonder was ontkomen, door iemand van zijn eigen volk aan eene patrouille van eenen gouvernements-kotter verraden, en naar *Stornaway* op het eiland *Lewis* gebragt, waar de regering, die zich thans niet aan de letter der wet scheen te willen houden, hem de keus liet, of hij naar de hoofdstad van het graafschap wilde gezonden worden, om teregt te staan, of dienst nemen op Zijner Majesteits oorlogschip de *Revenge*, dat achttien stukken voerde en toen bij *Stornaway* voor anker lag. Jan Dhu Mor wist wel, dat hij, indien hij naar de gevangenis gebragt werd, ontwijfelbaar gedeporteerd zou worden, indien hij geen middel vond om te ontsnappen; aan den anderen kant gevoelde hij niet den minsten lust, om in dienst van Zijne Majesteit te treden. Hij verzocht derhalve om tijd van beraad tot den volgenden dag.

Dit werd hem toegestaan; want Jan Dhu Mor was een algemeen geacht man. Niet alleen was zijn goede naam, de enkele dwaling uitgezonderd, die hem in zijne tegenwoordige ongelegenheid had gebragt, onbevlekt, maar ook bezat hij zeer verhevene begrippen van eer. Nooit had hij misbruik van zijne magt gemaakt, zelfs niet wanneer het tolbeambten gold; integendeel behandelde hij deze altijd met beleefdheid, wanneer hij de overmagt op hen had, en pleegde nooit geweld, wanneer hij zulks vermijden kon.

Des nachts werd Jan opgesloten in de eenige herberg, die de stad bezat, want eene gevangenis had men er niet, waaruit blijkt hoe onbeschaafd de inwoners nog waren; en men plaatste eenen marinier voor zijne kamerdeur, om hem te bewaken.

Onder hen, die den gevangene met medelijdende oogen beschouwden, bevond zich een jonge adelborst, die tot de bemanning van de *Revenge* behoorde. Hij heette NORMAN MAC LEOD, en was de zoon van een aanzienlijk man op het eiland. Deze jongeling was een goede kennis van JAN; en het waren juist de romaneske verhalen van den vermetelen smokkelaar geweest, die hem lust in het zeeleven hadden doen krijgen. Hij nam derhalve het stoute besluit, om JAN te bevrijden, en vroeg met dit oogmerk verlof, om voor een nacht aan wal te gaan.

De kamer, waarin JAN MOR was opgesloten, was boven den kelder, en de vloer bestond uit ruwe planken, die niet digt tegen elkander sloten. Deze omstandigheid was onzen adelborst niet onbekend. Hij vond middel, om den sleutel van de kamer, die aan den herbergier was toevertrouwd, van de plaats, waar deze dien had nedergelegd, weg te nemen, sloop toen naar den kelder, en maakte zich aan den gevangene bekend. Daarop stak hij JAN door eene reet van den vloer den sleutel toe, met aanbeveling om er een goed gebruik van te maken.

Den volgenden morgen vond men den schildwacht nog op zijn post, maar met een doek in den mond, en aan handen en voeten gebonden. Het scheen te blijken, dat de smokkelaar hem bij de keel had gegrepen, voordat hij op iets verdacht was, en dat het zijnen sterkgespierden bespringer niet veel moeite had gekost hem in den onweerbaren toestand te brengen, waarin men hem vond. JAN had uit voorzorg het geweer en de patroontasch van den marinier medegenomen.

Zonder eenig ander oogmerk te hebben, dan zich zoo ver mogelijk van de *Revenge* te verwijderen, begaf onze smokkelaar zich naar den anderen kant van het eiland. Aan het strand vond hij eene dier lange booten liggen, welke de eilanders doorgaans gebruiken. In het eene einde der boot lag een groote hoop versch stroo; hij vlijde zich daarop neder, en viel spoedig in slaap. Toen hij ontwaakte, zag hij dat het reeds helder dag was, en ook dat de boot, waarin hij eene schuilplaats had gezocht, zoo ver in zee was, dat hij geen land meer ontdekken kon. Weldra bemerkte hij, dat hij een reisgenoot had, namelijk eene dier kleine koeijen, welke op deze eilanden te huis behooren. Hij herinnerde zich nu, dat hij des nachts eenige koeijen bij de boot had gezien, en be-

greep, dat zij op het stroo waren afgekomen, en dat deze koe, meer moed of honger hebbende dan de anderen, in de boot was geklommen, toen het tij begon af te loopen. Het touw, waarmede de boot was vastgemaakt geweest, en dat uit het lange gras, hetwelk op deze eilanden groeit, was gevlochten, was zeker door de koeijen opgegeten. Zoo was het toegegaan, dat de eb hem en zijn reisgenoot had medegesleept.

JAN DHU MOR zou gaarne zijn tegenwoordig vaartuig en passagier met eene plaats bij den mast van de *Revenge* hebben verwisseld, hoe geweldig hem ook de strenge discipline op dat schip tegen de borst was; maar hij had geene keus, en was er ook de man niet naar, om nutteloeze klagten aan te heffen. Hij greep derhalve het roer, en stuurde de boot regt voor den frisschen oostenwind af, in de hoop, dat hij wel een schip zou ontmoeten, voordat hij de overzijde van den *Atlantischen oceaan* bereikte. Want hij dacht, en met reden, dat hij, zoo hij niet kon terugkeeren, geen kwaad zou doen, als hij de boot wat hielp om voort te komen, en dat de kans, om een schip te ontmoeten, dezelfde bleef, in welke rigting hij ook de ongebaande zee doorstevende. Behalve levend vee, had hij geen mondvol eten, en, hetgeen nog erger was, geen droppel water aan boord.

Twee dagen lang voer de smokkelaar voor den wind af, zonder een zeil te zien. De dorst begon hem nu geweldig te plagen, en het eenige vocht, waarmede hij deze nijpende behoefte kon stillen, was het bloed der ongelukkige koe, die er echter, over het geheel, veel beter aan toe was, dan haar tegenwoordige meester, daar zij eenen goeden voorraad van stroo voor zich had, dat tusschenbeide door eene regenbui werd bevochtigd.

Doch het dier in de tegenwoordige omstandigheden te slagten, zou hetzelfde zijn geweest, als de gans te openen, die gouden eijeren legde, daar dit beest hem het eenige vooruitzigt aanbood om zijn leven te rekken. Hij nam derhalve de toevlugt tot het hulpmiddel, waarvan zijne arme landgenooten zich in tijden van schaarschheid bedienen; namelijk, het vee van tijd tot tijd eenig bloed af te laten, dat zij dan met havermeel vermengen en zoo tot voedsel gebruiken. Hij leschte op deze wijze zijnen dorst; en verbond de ader met een stuk van zijn kleed.

Op den avond van den derden dag ontstond er eene windstilte. Nu kon JAN DHU MOR den prikkel des hongers niet langer wederstaan, en sprak voor de eerste maal zijnen vleeschvoorraad aan, even als de Abyssiniërs dit doen — door zijne koe den staart af te snijden.

Den volgenden morgen kreeg hij een schip in het gezigt. Men scheen hem eerst niet te bemerken; maar toen hij, met behulp van het geweer des mariniers, vuur had gekregen, stak hij eenen hoop droog stroo in brand, trok op deze wijze de aandacht, en zag weldra tot zijne blijdschap eene boot uitzetten, om hem op te nemen.

Het schip was een Amerikaansche kaper, de *Franklin* van *New-York*, die twaalf stukken voerde, en door den eigenaar, Kapitein JENKS, werd gekommandeerd. Niet zoodra was de smokkelaar aan boord genomen, of de matroos op den uitkijk riep: »Een zeil!" en kort daarna: »Engelsche vlag!" Nu ontstond er aan boord van den kaper eene geweldige drokte. Toen het vreemde zeil nader kwam, zag men, dat het een Engelsch oorlogschip was, hetwelk zes stukken meer voerde dan de *Franklin*. Zoodra Kapitein JENKS dit bemerkte, oordeelde hij het raadzaam om alle zeilen bij te zetten, en van een ligten wind, die pas was opgestoken, gebruik te maken, om zich met allen mogelijken spoed weg te pakken. De Engelschman was echter een veel sneller zeiler; en na eene jagt van eenige uren, bij welke de Amerikaan door het vuur van zijnen vijand vrij zwaar beschadigd werd, streek de kaper zijne vlag.

Drie booten werden uitgezet, om den prijs in bezit te nemen. Toen de niets kwaads vermoedende Engelsche matrozen het dek van den kaper betraden, gaf de Amerikaansche Kapitein, wiens spijt over het verlies van zijn schip alle gevoel voor regt en eer verdoofde, zijn volk bevel om hen op het lijf te vallen. JAN DHU MOR, die dapper had gevochten, totdat de *Franklin* zijne vlag streek, stond digt bij den Kapitein, toen deze bevel gaf tot dezen verraderlijken aanval; en voordat hij zich herstellen kon van zijne verbazing over een bedrijf, zoo lijnregt in strijd met zijne eigene begrippen van eer en billijkheid, zag hij Kapitein JENKS eene pistool aanleggen op het hoofd van eenen Engelschen adelborst, die juist over het boord kwam klouteren. Doch voordat de Amerikaan zijne pi-

stoel kon afdrukken, kapte een houw van des smokkelaars sabel drie van zijne vingers of, en deed te gelijk de vonken van den blinkenden loop spatten; een tweede houw kloofde zijnen schedel. De adelborst was NORMAN MAC LEOD, van Zijner Majesteits schip de *Revenge*.

Toen de eerste luitenant van de *Franklin*, een weldenkend man, zag, dat zijn Kapitein dood was, gaf hij het schip aan de overwinnaars over.

JAN DHU MOR werd, op de voorspraak van zijnen vriend NORMAN, tot onderofficier op de *Revenge* aangesteld, en diende in die betrekking tot aan het einde van den oorlog. Toen werd hij, op aanbeveling van Kapitein NORMAN MAC LEOD, tot Kommandant van een der gouvernements-kotters benoemd, die tegen den smokkelhandel in de Hooglanden en Eilanden van *Schotland* moesten waken. Dit was de afloop van JAN DHU MOR's togtje op den *Atlantischen Oceaan*.

DE WAPENRUSTING DER GRAVEN ROTTRICK.

(*Naar het Fransch van* E. LEGOUVÉ.)

Lady SWINTON, eene afstammeling uit het edele geslacht van ROTTRICK, was in den tijd van JACOBUS I een der sieraden van het hof van *Schotland*. De Graaf SOMMERVILLE overlaadde haar met zijne beleefdheden. Het was iets vreemds, dat er in het kasteel, hetwelk *Lady* SWINTON van hare voorouders had geërfd, tegen den achterwand van eene zaal eene reusachtige wapenrusting stond, die nooit mogt worden weggenomen. Dit was de laatste wil geweest van *Lady* ROTTRICK, eene der voorzaten van *Lady* SWINTON.

Niemand wist de reden van dit verlangen; niemand, behalve misschien eene oudtante van *Lady* SWINTON, eene hoogbejaarde, ernstige vrouw, die zich eene gestrenge levenswijze vol ontberingen en goede werken had opgelegd, en, naar men zeide, deze *Lady* ROTTRICK de oogen had gesloten.

Eens zat Graaf Sommerville naast *Lady* Swinton, en juist had hij hare hand gevat, welke zij niet terugtrok, toen eensklaps de statige oudtante der jonge dame binnentrad. De Graaf verwijderde zich. De oude vrouw gaf stilzwijgend hare nicht een teeken om haar te volgen, bragt haar naar de zaal der wapenrusting, wees haar die met den vinger, en zeide: »Ziet gij deze wapenrusting?"

»Ja," antwoordde de jonge dame, eenigzins verwonderd.

»Wel nu, zet u hier bij mijn neder, en luister!

»Langer dan honderd jaar geleden, in den vrijheidsoorlog van *Schotland* tegen *Engeland*, verhief zich in het graafschap *Aberdeen*, niet ver van den oorsprong der *Don*, eene sterke vesting; zij was de laatste bezitting van Robert Bruce in *Schotland*. Wanneer hij deze vesting verloor, was ook zijne geheele zaak verloren; maar de ligging der plaats en de moed harer verdedigers maakten haar bestand tegen elken aanval. De stad bij verrassing in te nemen was onmogelijk, daar zij, even als *Capri* op eene rots gebouwd zijnde, den geheelen omtrek beheerstreek. Haar te beladderen was even onmogelijk; want de steile rotsmuur, die haar tot eerste omwalling strekte, maakte haar ontoegankelijk. Aan éénen kant, aan de westzijde, had men de stad echter kunnen naderen; doch hier werd zij door een groot meer beschermd, welks water den muur bespoelde, zoodat men, door slechts eenige steenen naar beneden te werpen, als de belegeraars eenen storm waagden, hen alle in de golven kon doen storten. Maar een bolwerk, nog onverwinnelijker dan de rots en het meer, waren de moed en trouw van twee dappere krijgsoversten, aan wie Robert Bruce deze vesting had toevertrouwd: de eene, de Kommandant, was de beroemde James Douglas; de ander, die onder hem bevel voerde, was Graaf Rottrick, wien men, om de donkere kleur van zijn gelaat, *den Zwarten* had bijgenoemd. Zijne lange bruine lokken hingen tot op zijne schouders af; hij was negen-en-twintig jaren oud, en een voorbeeld van mannelijke schoonheid; de blik zijner groote zwarte oogen maakte indruk door deszelfs kalmte; het was de rust der kracht en dapperheid. Tegen de gewoonte der krijgshelden van dien tijd, was hij niet vreeselijk dan in het gevecht; wanneer een vijand neêrgeveld, eene stad genomen was, stak hij zijn zwaard weder in de scheede; nooit bezoedelde hij zich door te moorden of te plunderen.

Steendr.y van H. J. Backer

DE WAPENRUSTING DER GRAVEN ROTTERICK.

Hij had ook grooten invloed in den krijgsraad van het Schotsche leger. Zijne rede was altijd langzaam, zijn gelaat altijd ernstig. Hoewel hij nog niet lang den ouderdom had bereikt, waarop een man gewoonlijk vader wordt, had zijne vriendelijkheid, zelfs jegens menschen die ouder waren dan hij, iets vaderlijks, terwijl zijne jeugd aan deze statigheid iets bevalligs bijzette. Hij bezat meer kundigheden dan de andere opperhoofden; en wanneer zij op hunne togten, met hunne van ossenhuiden vervaardigde booten, de uitgestrekte meren van *Schotland* overstaken, was Graaf ROTTRICK gewoon zijne onderhoorigen voor te lezen, om hen te onderrigten. Evenwel had die man, zoo vol zielskracht en bedaardheid, toch ook eene zwakheid, — eene zwakheid, waardoor hij zich liet beheerschen.

»Hij had eerst, even als ROBERT BRUCE, voor den Koning van *Engeland* gestreden, en even als hij de partij van *Engeland* verlaten, om *Schotland* te verdedigen; maar, terwijl hij zich aan het Hof van EDUARD bevond, was hij met eene jonge dame uit het geslacht van RAMSAY in den echt getreden; hij beminde zijne vrouw met al de hartstogtelijkheid, met al de verblinding, die mannen van zijn bedaard karakter, wanneer zij beminnen, eigen zijn. Wanneer menschen, die anders altijd zichzelve weten te beheerschen, zich eens door eenen hartstogt laten verrassen, brengt die hartstogt hen geheel onder het juk. *Lady* ROTTRICK mogt hem nooit verlaten; op zijne togten door het gebergte en over meren, in kasteelen en voor belegerde steden, overal nam hij haar mede; hij zou gestorven zijn, indien hij haar niet bij zich had gehad. Eens zou hij op eenen togt uitgaan, die slechts eene week moest duren, en besloot haar in zijn kasteel achter te laten. Toen hij zijne kleine bende op het voorplein in orde had geschaard, ging hij naar boven, om nogmaals afscheid van zijne echtgenoote te nemen; maar op het oogenblik dat hij haar vaarwel zou zeggen, wikkelde hij haar in zijnen mantel, vatte haar in zijne armen op, en nam haar mede.

»*Lady* ROTTRICK was zoo levendig en vurig van aard, als haar echtgenoot bedaard was. Ook in andere opzigten was zij juist het tegenovergestelde van den Graaf; hij was bruin, zij blond; hij was rijzig en zwaar gebouwd, zij klein en tenger; en dit contrast was de oorzaak dat hij haar des te vuriger beminde. Zij was dan ook bij hem in die vesting in *Aberdeen*,

welke *Kildrummie* heette. De soldaten, die op alles letten, hadden opgemerkt, dat, wanneer hij hen des morgens, bij het aanbreken van den dag, op een der binnenpleinen van het kasteel, in den wapenhandel oefende, hij altijd, wanneer hij zeker venster voorbijkwam, zijn zwaard liet zakken, maar zoo weinig, dat hij dacht dat niemand dien krijgsmansgroet bemerkte. Achter dat venster sliep *Lady* ROTTRICK! Was zulk eene kiesche teederheid niet iets verwonderlijks in eenen man, wiens gestalte, kracht en gelaatstrekken aan den ouden heldentijd deden denken?

»Deze stad was de laatste bezitting der Schotten; de geheele oorlog was op dit ééne punt zamengetrokken. De Schotten hadden zich even vast voorgenomen deze vesting te bewaren, als de Engelschen besloten hadden haar in te nemen; want, was deze sterkte veroverd, dan hadden de Engelschen *Schotland* gewonnen. Sedert twee maanden hielden *Lord* MENTEITH en *Lord* ROSBEY, twee veldoversten van EDUARD, deze stad met verscheidene duizend man belegerd, zonder iets te vorderen. DOUGLAS en ROTTRICK boden hun de spits. Wat het eenige genaakbare punt aan den kant van het meer betrof, dit hadden de twee opperhoofden aan niemand dan aan zichzelve willen toevertrouwen; en die twee maanden lang hadden ROTTRICK en DOUGLAS, beurtelings elken nacht, tot aan het aanbreken van den dag, daar de wacht gehouden.

»Evenwel kwam, omtrent eens in de week, een der Engelsche bevelhebbers, de jonge *Lord* MENTEITH, des nachts in de stad. *Lady* ROTTRICK, of liever *Miss* RAMSAY, was aan het Engelsche Hof met *Lord* MENTEITH opgegroeid. Reeds als kind had zij hem bemind. Hare familie vereenigde haar met Graaf ROTTRICK; maar de mannelijke, heldhaftige schoonheid, de edele eenvoudigheid en grootmoedigheid van den jongen Schotschen edelman, hadden het beeld van *Lord* MENTEITH niet kunnen verdrijven; en toen Graaf ROTTRICK als afgezant eene poos aan het Engelsche Hof doorbragt, was *Lady* ROTTRICK zwakker geweest dan *Miss* RAMSAY.

»Toen *Lord* MENTEITH met de belegeringstroepen voor *Kildrummie* verscheen, en beide vernamen dat zij zoo digt bij elkander waren, terwijl het toch onmogelijk was elkander te zien, werd hunne liefde eene koorts, die door het denkbeeld van dit onmogelijke nog heftiger werd. Een afstand van naau-

welijks vijf minuten scheidde hen van elkander; en die vijf minuten vormden eene onoverkomelijke kloof. Van den wal kon zij hem zien en zijne wapenrusting herkennen. Een pijl kon in eene sekonde zijne tent bereiken; en die afstand van een boogschot was even onbereikbaar, als de overzijde van den oceaan. De hartstogt braveert alles; zij schreven elkander — zij wilden elkander spreken, en dit gebeurde ook. Gij zult hooren hoe.

» De rots, waarop *Kildrummie* gebouwd was, vormde aan alle kanten eene bijna loodregte steilte; doch aan de noordzijde, bijna in het midden van den rotswand, had men een boschje, en van dit boschje liep eene soort van voetpad, door de ongelijkheden der rots gevormd, naar den muur. Zij kwamen overeen, dat *Lord* MENTEITH, zondags den 8sten September, des avonds ten tien ure, zich, als een Schot gekleed, in dit boschje zou verschuilen, en dat op hetzelfde uur, terwijl de Graaf bij den post aan het meer de wacht hield, *Lady* ROTTRICK, wier vertrekken digt bij den wal gelegen waren, de noordelijke achterpoort zou openen. *Lord* MENTEITH klouterde op handen en voeten langs het bijna onbruikbare pad naar omhoog. Duizendmaal was hij in gevaar, om naar beneden te storten; maar zijn moed werd ondersteund door het gezigt van den witten sluijer zijner beminde, die hem aan de achterpoort wachtte. Eindelijk had hij alle gevaren overwonnen, en zij waren weder vereenigd. Op deze wijze kwam *Lord* MENTEITH weken achtereen telkens in het kasteel, wanneer *Lord* ROTTRICK zich op zijnen post bevond.

» Op zekeren nacht, toen *Lord* ROTTRICK weder de wacht had, kwam er een zwaar onweder op; het sloeg elf uur; de twee gelieven bevonden zich in eene zaal, die Graaf ROTTRICK tot eene wapenzaal had ingerigt.

» Eensklaps hoort men gerucht. » Stil!" zegt *Lady* ROTTRICK, verbleekende. — » Wat scheelt u?" — » Stil!" Zij luistert; het gerucht nadert. » Hij is het!" — » Wie?" — » *Lord* ROTTRICK!" — » *Lord* ROTTRICK?" — » Ja.... wat zal ons gebeuren?" — » O!" roept MENTEITH, » indien ik u niet in het verderf stortte, als ik u verdedigde,.... ik ben gewapend." — » Ik vrees niet voor mijzelve." — » Ik beef slechts voor u, en om uwentwille ben ik bereid om te vlugten." — » Het is onmogelijk." — » Er moet toch een uitweg zijn." — » Er is

geen uitweg." — »Die tweede deur?" — »Is gesloten." — »Dat venster?" — »Ziet op eenen afgrond uit." — »Wel nu! ik zal mij naar beneden storten en uwe eer redden." En hij wil het venster openen. — »Wacht!" roept zij eensklaps uit. »Een middel om ons beiden te redden."

»*Lord* ROTTRICK was aan de deur. Zonder te spreken, wees *Lady* ROTTRICK met den vinger naar eene volledige wapenrusting, die tegen den achtermuur der zaal stond. MENTEITH begreep haar. De wapenrusting was van reusachtige grootte. *Lord* MENTEITH verborg er zich achter. ROTTRICK klopte voor de tweede maal aan de deur. Zijne echtgenoote deed hem open.

»Niets kon schooner zijn, dan het edele, heldhaftige gezigt van den jongen Graaf ROTTRICK, toen hij binnentrad. Zijne groote zwarte oogen, doorgaans zoo kalm, schitterden van vuur; eene onbeschrijfelijke teederheid verspreidde eenen glans over al zijne trekken; zijne bevende lip deed den zwaren knevel trillen, en hij lachte in weerwil van zichzelven, gelijk iemand, die eensklaps iets zeer verblijdends ontwaar wordt. Hij snelde onstuimig op HELENA toe, en drukte haar in zijne armen, zonder te kunnen spreken.

»*Lady* ROTTRICK, die vreesde dat hij *Lord* MENTEITH ontdekken mogt, wilde hem naar het voorvertrek brengen. »Neen, neen!" riep hij uit. »Ik wil geen voetstap doen, voordat ik een kus op dit schoone voorhoofd heb gedrukt." Daarop zette hij zich neder, nam haar in zijne armen, en wiegde haar als een kind. Toen staarde hij haar eene poos stilzwijgend aan, en drukte haar aan zijne mannelijke borst. »Hemel! hoe lief heb ik haar!" zeide hij, terwijl er tranen in zijne oogen glinsterden.

»Op dit oogenblik maakte MENTEITH onwillekeurig eene beweging, die een der voegen van de wapenrusting deed knarsen. Graaf ROTTRICK keerde zijn hoofd om; *Lady* HELENA sidderde.

»»Mij dunkt, ik hoor die wapenrusting bewegen," zeide hij, terwijl hij driftig opstond. — »Ik heb niets gehoord," zeide zij, terwijl zij hem vasthield. — »Het zal verbeelding zijn geweest," hernam hij glimlagchende. »Het kwam zeker daarvan, dat mijn geweten niet gerust is, en ik dacht, dat de geest van mijn stamvader WALLACE deze wapenrusting, welke hem

heeft toebehoord, kwam bezielen, om mij te beknorren, dat ik hier ben. Want gij vraagt mij niet, ondankbare, hoe het komt, dat ik, die op mijnen post in den toren bij het meer moest wezen, nu weder bij u ben." — »Dat is waar," zeide zij. »Hoe komt dat?" — »Gij weet, ik heb u om negen uur verlaten, om naar den toren te gaan. Wel nu! een uur, slechts één uur later, HELENA, gevoelde ik mij, zoo ver van u af, eensklaps zoo schrikkelijk eenzaam, dat ik het niet kon uithouden. Het is eene zwakheid, eene dwaasheid! Maar de man, die eenen geheelen dag in eene zandwoestijn heeft gezworven, kan niet vuriger naar eene teug water smachten, dan ik, die u pas verlaten had, smachtte om u te zien. Hoe kwellend is toch zulk eene onrust! Ik deed mijzelven echter geweld aan, en zou niet gekomen zijn; maar eensklaps borst dat onweder los. Welk een regen, welke bliksemstralen, welke donderslagen, welk een stormwind! Het meer kookte als eene zee. »In zulk een weder," dacht ik bij mijzelven, »zullen de Engelschen ons niet komen aanvallen." Toen heb ik mijn post verlaten, om hier te komen. Het is niet welgedaan, HELENA! en het is de eerste maal, dat ik mijn pligt verzuim. Het is niet welgedaan; en toch," vervolgde hij, met onstuimige teederheid, »wanneer ik u aanzie, heb ik geene kracht om berouw te gevoelen. O, hoe zwak ben ik bij u!"

»*Lady* HELENA, die niets vuriger verlangde dan den Graaf uit die gevaarlijke zaal te verwijderen, trok hem zacht met zich mede naar een ander vertrek. Na verloop van een uur was de Graaf in slaap gevallen, en zij ging naar de wapenrusting. *Lord* MENTEITH was verdwenen.

»Naauwelijks was zij weder bij haren echtgenoot, of zij hoorde in de verte een gerucht, dat haar van schrik deed verstijven. Het schenen verwarde stemmen en haastige voetstappen te zijn, en daaronder nu en dan een gil, en een klank, alsof wapenrustingen tegen elkander stieten; dit gedruisch verhief zich boven het loeijen van den storm.

Graaf ROTTRICK werd wakker. »Zijt gij reeds op?" vroeg hij, toen hij HELENA voor zich zag staan. — »Ik hoor gerucht," antwoordde zij.

Beide luisterden, en weldra hoorden zij in het kasteel den kreet opgaan: »De Engelschen! de Engelschen!" Het was waar; de Engelschen hadden aan den kant van het meer den

wal beklommen, den post, dien ROTTRICK verlaten had, overweldigd, en waren reeds in het kasteel. Men hoorde niets meer van het onweder. »Rampzalige, die ik ben!" riep de Graaf uit, terwijl hij haastig zijn zwaard opvatte en naar buiten snelde. Bij het licht van den bliksem ziet hij zijne soldaten vlugten en de Engelschen hen vervolgen. Dol van wanhoop valt hij als een tijger eene bende Engelschen aan. Zijne stem doet de Schotten weder moed vatten; een hoop vrienden en vijanden stort zich vechtende in de wapenzaal, waar HELENA zich bevindt. ROTTRICK snelt toe, werpt zich, zonder zwaard of schild, in het midden van het tumult, grijpt met zijne gespierde vuisten twee Engelsche soldaten, en werpt hen door het opene venster in de diepte. Een nieuwe stroom van vijanden sleept de strijders mede buiten de zaal. HELENA is gewond. Zij zinkt in eenen hoek der thans weder eenzame zaal neder, en blijft daar half bewusteloos liggen. Nu wordt er eene deur geopend; een man treedt binnen, met eene toorts in de hand; hij schijnt iemand te zoeken. Het is MENTEITH; hij snelt naar HELENA. »Zijt gij daar eindelijk?" roept hij uit.

Deze woorden wekken HELENA uit hare bezwijming. Zij staat op, en herkent hem. »*Lord* MENTEITH!" zegt zij; daarop geeft zij een schreeuw, als van eenen blinde, die eensklaps het gezigt terugkrijgt, en roept op eenen toon, dien men onmogelijk zou kunnen beschrijven: »O! ik begrijp het! ik begrijp het!"

»»Wat scheelt u, HELENA? Ik ben het," zeide *Lord* MENTEITH. — »Ja, gij zijt het!" riep zij uit, terwijl zij met woestheid zijne hand vatte; »ja, gij, *Lord* MENTEITH, dien ik met gevaar van mijn leven achter deze wapenrusting heb verborgen; gij, die alles hebt gehoord wat Graaf ROTTRICK gezegd heeft; gij, die dit afgeluisterde geheim schandelijk hebt misbruikt; gij, die met een uur van liefde een goddeloos verraad hebt gepleegd; gij zijt een lafhartige schurk!" — »Luister, HELENA!" — »Is dit uw bedrijf niet?" — »Ja." — »Zwijg dan!" — »Luister toch!" — »Zwijg, zeg ik u! Was het niet genoeg, dat ik u mijne eer had laten rooven? Was het niet genoeg, dat ik voor u het edelste hart verraden had? Moest gij mijn vergrijp in eene misdaad veranderen, om mij dubbel rampzalig te maken? Om u heb ik ROTTRICK onteerd als echtgenoot; door u heb ik hem onteerd als krijgsman." — »Hij is niet onteerd. De twee Schotten, die op dien post de wacht hielden, zijn dood.

Niemand weet, dat Graaf Rottrick zijn pligt heeft verzuimd." — »Hij weet het," riep zij op eenen wanhopigen toon. Eensklaps naderde zij Menteith, en vroeg: »Bemint gij mij nog?" — »Vuriger dan mijne eer! want om u aan Rottrick te ontweldigen, heb ik deze plaats bestormd." — »Zooveel te beter, als gij mij nog bemint; want dan zal het u regt grieven, wanneer ik zeg, dat ik u haat en veracht. Ja, ik veracht u! In mijne oogen zijt gij geen edelman meer, zijt gij zelfs minder dan een lijfeigen slaaf — gij zijt een verrader!"

Zij wilde wegsnellen, toen de deur voor de tweede maal met drift geopend werd. Het was Graaf Rottrick, die, bebloed en door eenen hoop soldaten gevolgd, binnensnelde. De Schotten waren overwonnen; zij moesten vlugten; zij moesten zich dwars door den vijand eenen weg banen. Rottrick kwam om Helena te redden. Zij snelt naar hem toe, en het gevecht begint op nieuw. Elke zaal, elke toren, elke voet gronds wordt een slagveld. Helena is steeds aan de zijde van Rottrick. In het hart dezer vrouw heeft eene volkomene omwenteling plaats gegrepen. Gefolterd door hare wroeging en een brandend verlangen, om hare dubbele misdaad tegen den man, wien zij zooveel kwaads berokkend heeft, uit te wisschen, strijdt zij met hem en voor hem. Haar moed is verschrikkelijk als die eener leeuwin, welke hare jongen verdedigt, — blind als die van den boeteling, die zijn eigen vleesch met geeselslagen oprijt. Zij heeft een dolk, waarmede zij om zich heen stoot. Een Engelsch soldaat heft zijn zwaard tegen Rottrick op; zij doorsteekt hem zonder schroom of aarzeling. Hare losgeraakte haren belemmeren haar gezigt; zij strijkt die met hare bebloede hand van haar voorhoofd, waarop eene roode vlek achterblijft. Terwijl Rottrick's moed door den moed van Helena, de hare door haar wanhopig verlangen, om haar vergrijp te boeten, wordt aangevuurd, banen zij zich, met het geringe overschot van hun volk, eenen weg door de zalen, over de pleinen, door de straten. De wonden, die Rottrick de vijanden toebrengt, zijn vreeselijk; des anderendaags zal men die onder al de anderen herkennen. Eindelijk bereiken zij den toren bij het meer; en hetzelfde pad, waarlangs de Engelschen in de stad zijn gekomen, dient den Schotten om te vlugten.

Op den dag na dezen vreeselijken nacht trok het overblijfsel

der Schotten door het gebergte, om zich bij ROBERT BRUCE te voegen. DOUGLAS, ROTTRICK en een twintigtal soldaten waren de eenigen, die de slagting hadden overleefd. Den geheelen dag stapten zij zwijgend en neêrslagtig voort. Graaf ROTTRICK was nog meer ter neêr geslagen dan de anderen; want zijne treurigheid ontstond uit pijnigend naberouw. *Lord* MENTEITH had evenwel de waarheid gezegd, en niemand wist hoe de Engelschen in de stad waren gekomen; maar HELENA had ook de waarheid gezegd — ROTTRICK wist het. Wanneer eene bittere, diepe smart zich op een jeugdig en schoon gelaat, gelijk dat van den Graaf, afschildert, is zij duizendmaal ijselijker dan op de harde trekken van een ouden krijgsman. Het schijnt, dat de doffe wanhoop eene soort van ouderdom is, die alleen bij rimpels voegt. Eene doodsche kalmte had de gelaatstrekken van Graaf ROTTRICK versteend. HELENA bespiedde met angst al zijne bewegingen en naderde hem; maar hij stiet haar zacht van zich af, voordat zij sprak. HELENA merkte op, dat, hoe later het op den dag werd, deze wezenlooze smart zich des te sterker in de trekken van den Graaf afspiegelde. Zijne oogen stonden stijf en strak; zijn mond was krampachtig gesloten. Deze ernstige,, stomme smart deed HELENA denken, dat ROTTRICK hare misdaad had ontdekt, en twintig malen was zij op het punt, om zich aan zijne voeten te werpen, en hem toe te roepen: »Ontneem mij het leven!" Maar zij bedacht zich telkens, omdat zij nog twijfelde.

»Des avonds bereikten zij het leger van ROBERT BRUCE. ROTTRICK en DOUGLAS begaven zich naar den Koning, en deden hem verslag van het onheil. Er werd bepaald, dat er den volgenden dag eene groote raadsvergadering zou gehouden worden. Toen ROTTRICK zijne tent weder binnentrad, ging HELENA naar hem toe, en kuste hem de hand. Voor de eerste maal sedert vijftien uren gaf dat jeugdige, edele gelaat een teeken van leven; een traan schitterde in zijn oog, maar droogde terstond weder op. Hij wees HELENA met zijn vinger naar het bed, en verzocht haar zich ter rust te begeven; zij gehoorzaamde, want zij was stom van verslagenheid; doch den geheelen nacht sloot zij hare oogen niet, maar bleef den Graaf aanstaren. Eerst zat hij stil met zijn hoofd in zijne handen; daarna ging hij schrijven, en schreef eenen langen tijd voort. Bij het aanbreken van den dag viel HELENA in slaap.

»Gij zult hooren wat er voorviel terwijl zij sliep.

»De raadsvergadering was tegen zeven uur opgeroepen. Men moest over de middelen raadplegen, om *Schotland* nog te verdedigen. Daar zaten de Koning ROBERT BRUCE, *Lord* LIDDERDALE, *Lord* DOUGLAS en al de doorluchtige aanvoerders van het Schotsche leger. Graaf ROTTRICK kwam, toen allen reeds bijeen waren. Hij vroeg om het eerst te spreken, en sprak aldus:

»»Mijn Vorst! mijne krijgsmakkers! het land der groote meren is niet langer vrij; met *Kildrummie* is onze laatste hoop gevallen, en over dertig jaren zal *Schotland* misschien *Schotland* niet meer zijn. Indien een der soldaten van *Kildrummie* niet gereed was geweest, om den laatsten droppel van zijn bloed te vergieten, om die vesting te verdedigen, zou hij de gestrengste straf waardig zijn; want te *Kildrummie* alleen klopte nog het hart van ons dierbaar vaderland. Doch er is een man, die meer gedaan heeft, dan de vesting slechts niet te verdedigen, — een man, die haar voor de Engelschen heeft opengezet; en de schuldige is mij bekend." — »Wie is hij?" riepen allen. — »Ik ben het!" antwoordde ROTTRICK. — Allen stonden verbaasd. — »Ja, ik!" hervatte ROTTRICK. »De Engelschen zijn door den toren aan het meer in de stad gekomen; ik moest daar de wacht houden, maar ik had mijn post verlaten, omdat er op de aarde eene vrouw bestaat, die ik hartstogtelijker bemin dan men een schepsel beminnen mag, en ik het verlangen niet wederstaan kon, om haar te zien." Hij zweeg een oogenblik, en vervolgde toen met eene vaste stem: »De Schotten hebben geene vestingen, geene steden meer; doch één bolwerk is hun gebleven.... hunne deugd! Men moet zien, dat een Schot, die zijn vaderland in het verderf heeft gestort, niet leven kan. Ik stem voor mijnen dood!"

»Hij zette zich neder, terwijl een gemompel van verbazing de vergadering doorliep. Allen zagen beurtelings elkander en ROTTRICK aan, en begonnen fluisterend met elkander te spreken. Het duurde lang, voordat er weder stilte kwam. Eindelijk stond de Koning op. »Graaf ROTTRICK!" zeide hij, »uwe schuld is zwaar en verdient eene gestrenge straf. Te regt verklaart gij u den dood schuldig. Maar ik alleen heb geen regt, om u te vonnissen. Verwijder u, terwijl wij beraadslagen."

»Na eenen korten slaap is HELENA ontwaakt. Daar zij ROT-

TRICK niet bij zich ziet, treedt zij de tent uit — en men komt haar met zijn lijk te gemoet!"

De oude vrouw zweeg een oogenblik, en zag de jonge dame aan, die verlegen hare oogen nedersloeg. Toen vervolgde zij langzaam: »Toen *Lady* ROTTRICK, mijne tante en uwe overoudtante, op haar sterfbed lag, verhaalde zij mij deze treurige geschiedenis, en zeide: »Indien gij ooit gelooft, dat het verhaal van mijn misdrijf eene vrouw, die den naam van ROTTRICK draagt, van nut kan wezen, breng haar dan bij deze wapenrusting, en zeg haar alles."""

LOTGEVALLEN VAN NICOLAAS NICKLEBY.

(*Naar het Engelsch van* C. DICKENS.)

XLVII.

ER KOMT EEN VADER VOOR DEN DAG.

»Daar wij morgen weggaan, en ik nooit zooveel pleizier heb gehad, drink ik nog een glas op ons volgend vrolijk bijeenzijn." Dit zeide JOHN BROWDIE met een gezigt, hetwelk uitmuntend bij deze verklaring paste.

De tijd, toen JOHN zich in dezen benijdenswaardigen toestand bevond, was dezelfde avond, waarvan wij in het vorige hoofdstuk gesproken hebben; de plaats was het buitenhuisje; en het gezelschap bestond voorts uit NICOLAAS, Jufvrouw NICKLEBY, Jufvrouw BROWDIE, KAATJE en SMIKE.

Jufvrouw NICKLEBY, wetende hoeveel haar zoon aan den braven landman verpligt was, had, na eenige bedenkingen of het wel fatsoenlijk en welvoegelijk was, besloten Mijnheer BROWDIE en zijne vrouw op de thee laten vragen; deze hadden die uitnoodiging aangenomen; en zoo kreeg JOHN de gelegenheid, om, tien minuten over half elf, bovenstaande aanspraak te doen. Zijne jonge vrouw — wier boersche schoonheid zeer aardig afstak bij de fijnere trekken van KAATJE — was

niet minder in haar schik, en kon de innemende lieftalligheid der jonge juffer en de goedhartigheid van hare moeder niet genoeg bewonderen. Zij hadden eenen zeer genoegelijken avond doorgebragt, en men begon juist van scheiden te spreken, toen er op eens zoo heftig aan de deur werd geklopt, dat allen verbaasd opzagen.

»Dat zal zeker verkeerd zijn," zeide NICOLAAS onverschillig. »Wie zou ons zoo laat komen bezoeken?" Jufvrouw NICKLEBY meende, dat er wel brand aan het kantoor kon zijn, of dat de Heeren CHEERYBLE NICOLAAS misschien lieten roepen, om hem een contract van compagnieschap voor te slaan (hetgeen zoo laat in den avond wel te denken was), of dat misschien Jufvrouw LA CREEVY ziek was geworden, of misschien.... KAATJE maakte een einde aan deze gissingen door eenen uitroep van verbazing, en RALPH NICKLEBY stapte de kamer binnen.

»Luistert naar mij, voordat die jongen een woord spreekt!" zeide RALPH, toen NICOLAAS opstond, en door KAATJE werd teruggehouden. NICOLAAS schudde dreigend zijn hoofd, maar kon op het oogenblik geen woord uitbrengen. KAATJE klemde zich vaster aan zijnen arm; SMIKE verschool zich achter hem; en JOHN, die wel van RALPH had gehoord, en begreep dat hij het was, plaatste zich tusschen dezen en zijn jongen vriend, om beiden van elkander te houden. »Zeg dan, kort en goed, wat gij te zeggen hebt," zeide JOHN; »en wees voorzigtig hoe gij het zegt; want het is geen zaak voor u, hier iemand kwaad te maken." — »U ken ik aan uwe spraak," zeide RALPH, »en hem" — hier wees hij naar SMIKE — »aan zijn uitzigt." — »Hoor hem niet aan!" riep NICOLAAS. »Ik wil het niet verdragen! Ik ken dien man niet. Ik wil de lucht niet inademen, die hij besmet. Zijne tegenwoordigheid is eene beleediging voor mijne zuster. Ik wil...." — »Stilgestaan!" zeide JOHN, terwijl hij NICOLAAS tegenhield. — »Laat hij terstond heengaan," riep NICOLAAS worstelende. »Ik wil geene handen aan hem slaan, maar hij moet de deur uit. JOHN — JOHN BROWDIE! — is dit mijn huis niet? — ben ik een kind? Als ik hem nog langer zoo zie staan, zal hij mij razend maken."

Op al deze uitroepingen antwoordde JOHN geen enkel woord, maar bleef NICOLAAS vasthouden; en toen alles weder stil was, zeide hij: »Hij heeft meer te zeggen dan gij wel denkt. Ik heb er de lucht al van gehad. Maar wat is die schaduw bui-

ten de deur? Kom binnen, meester! Wees maar niet verlegen met uzelven."

Mijnheer Squeers, die in den gang had willen wachten, totdat hij onverwacht en met *effect* kon optreden, kwam nu schoorvoetend en bedremmeld binnen; hetgeen John zoo hartelijk deed lagchen, dat Kaatje, hoe beangst zij ook ware, lust kreeg om mede te lagchen.

»Hebt gij gedaan met lagchen, Mijnheer?" vroeg Ralph eindelijk. — »Zoo meteen," antwoordde John. — »Ga uw gang maar," hernam Ralph; »ik heb den tijd wel."

Ralph wachtte totdat er stilte kwam, en wendde zich toen tot Jufvrouw Nickleby, maar wierp een scherpen blik op Kaatje, als wilde hij vooral zien, welken indruk hij op haar maken zou. »Luister nu, Jufvrouw!" zeide hij. »Ik geloof niet, dat gij iets geweten hebt van zeker fraai briefje, dat die jongen van u mij gezonden heeft, omdat ik niet geloof, dat gij, onder zijn bedwang, een eigen wil kunt hebben, of dat uw raad of uwe wenschen, welke, indien hij eenig natuurlijk gevoel bezat, het zwaarste bij hem moesten wegen, den minsten invloed op hem hebben." — Jufvrouw Nickleby zuchtte en schudde haar hoofd, alsof er maar al te veel van waar was. — »Daarom," vervolgde Ralph, »spreek ik tot u. Want ik wil mij niet blootstellen aan nieuwe beleedigingen van een kwaden jongen, dien *ik* genoodzaakt was niet meer te willen kennen, en die nu — 't is waarlijk al te gek! — doet alsof hij *mij* niet kennen wil. De eigenlijke reden mijner komst is — menschlievendheid. Ik kom hier" — hij zag nu met eenen bijtenden glimlach om zich heen, en sprak zeer langzaam, alsof hij het genot van dit te zeggen zoo lang mogelijk wilde rekken — »om eenen vader zijn zoon terug te geven. Ja," vervolgde hij, Nicolaas aanziende, toen hij zag dat deze ontstelde — »om eenen vader zijn zoon terug te geven — zijn zoon — dien gij medegetroond, gestolen en bij u gehouden hebt, met het schandelijk doel, om hem van het kleine vermogen te berooven, dat hem misschien eens mogt ten deel vallen." — »Gij weet wel, dat gij liegt," zeide Nicolaas trotsch. — »Ik weet, dat ik de waarheid spreek," hernam Ralph. »Ik heb zijn vader medegebragt." — »Medegebragt!" kraaide Squeers. »Hij is hier, hoort gij? Heb ik u niet gezegd op te passen, dat zijn vader niet voor den dag

PL. XIX.

PL. XX.

kwam? Zijn vader is mijn vriend, en de jongen komt nu weêr bij mij. Wat zegt gij nu, he? Spijt het u niet, dat gij zooveel moeite voor niet hebt gedaan, he?" — »Gij hebt aan uw ligchaam nog eenige teekens, die ik u gegeven heb," zeide NICOLAAS bedaard, »en daarom moogt gij praten zooveel gij wilt. Gij kunt lang praten, voordat gij ze daarmede uitwrijft, Mijnheer SQUEERS!"

SQUEERS zag naar de tafel, alsof dit antwoord hem lust deed krijgen, om NICOLAAS eene kruik of flesch naar het hoofd te werpen. Maar RALPH bragt hem tot bezinning, door hem aan den arm te stooten en te verzoeken, om nu den vader te roepen. SQUEERS ging de kamer uit, en kwam weinige oogenblikken terug, met den dikgebuikten SNAWLEY aan zijnen arm, die hem eensklaps losliet, regt op SMIKE aanliep, en dezen als zijn wedergevonden zoon omhelsde, maar daarbij zoo lomp en onbehouwen te werk ging, dat hij het hoofd van den armen knaap onder zijnen arm kreeg. Zoo hield hij hem vast, en stak, als wilde hij den Hemel danken, met eenen uitgestrekten arm zijn breedgeranden hoed in de lucht, uitroepende: »Hoe weinig dacht ik aan zulk een heugelijk wedervinden, toen ik hem voor de laatste maal zag!" — »Wees bedaard, Mijnheer!" zeide RALPH. »Gij hebt hem nu." — »Heb ik hem? Heb ik hem?" riep SNAWLEY, als kon hij het nog niet gelooven. »Ja! hier is hij, vleesch en bloed." — »Zeer weinig vleesch," viel JOHN BROWDIE hierop in. SNAWLEY deed alsof hij deze aanmerking niet hoorde, en vervolgde, nog met het hoofd van SMIKE onder zijnen arm: »Wat was het, dat mij zooveel belang in hem deed stellen, toen die waardige onderwijzer der jeugd met hem bij mij in huis kwam? Wat deed mij branden van verlangen, om hem gestreng te kastijden, omdat hij van zijn besten vriend — zijn opvoeder — zijn tweeden vader was weggeloopen?" — »Het was het instinct der kinderliefde," merkte SQUEERS aan. — »Ja, dat was het!" hernam SNAWLEY. »Het verheven gevoel — het gevoel der Grieken en Romeinen — het gevoel van de dieren des velds en de vogelen der lucht, — met uitzondering der konijnen en katers, die somtijds hunne jongen opvreten. Mijn hart werd ontroerd, toen ik hem zag. Ik weet niet wat ik in den toorn van een vader had kunnen doen." — »Daaraan ziet gij wat de natuur is," zeide SQUEERS. »Het is een raar ding, die na-

tuur." — »Het is een heilig ding," hervatte SNAWLEY.

Op dit oogenblik rukte SMIKE zich van zijn vader los, vlugtte naar NICOLAAS, en smeekte dezen in de aandoenlijkste uitdrukkingen, om hem niet over te leveren.

»Indien gij de vader van dien jongen zijt," zeide NICOLAAS, »kunt gij dan zien wat hij geworden is, en zeggen, dat gij hem wilt terugzenden naar den schandelijken moordkuil, waaruit ik hem verlost heb?" — »Dat is weêr laster en eerroof!" riep SQUEERS. »Ik zal het u wel betaald zetten." — »Zwijg," zeide RALPH, toen SNAWLEY spreken wilde. »Laat ons ter zake komen, en geen twist maken met een paar kwade jongens. Dit is uw zoon, gelijk gij bewijzen kunt — en gij, Mijnheer SQUEERS, gij weet dat die jongen dezelfde is, die zoolang onder den naam van SMIKE bij u heeft gewoond, niet waar?" — »Zeker weet ik dat," antwoordde SQUEERS. — »Goed!" hernam RALPH. »Wij zullen het kort maken. Gij hadt een zoon bij uwe eerste vrouw, Mijnheer SNAWLEY?" — »Ja," antwoordde deze; »en daar staat hij." — »Dat zullen wij zoo meteen bewijzen," zeide RALPH. »Gij liet u van uwe vrouw scheiden, en zij nam het kind mede, toen het een jaar oud was. Een paar jaren later ontvingt gij het berigt van haar, dat het dood was, en gij geloofdet dit?" — »Ik moest wel," antwoordde SNAWLEY. »O welk eene vreugde...." — »Wees bedaard, Mijnheer!" zeide RALPH. »Die vrouw stierf omtrent anderhalf jaar geleden, in een afgelegen dorp, waar zij als huishoudster geplaatst was. Is het niet zoo?" — »Ja!" antwoordde SNAWLEY. — »Op haar sterfbed schreef zij u een brief of bekentenis, betreffende dien jongen; het adres was niets anders dan uw naam, en daardoor is die brief, na lang dwalen, u pas vóór eenige dagen ter hand gekomen?" — »Juist zoo, Mijnheer!" zeide SNAWLEY. »En deze bekentenis," vervolgde RALPH, »behelst, dat zijn dood eene logen van haar was, om u verdriet te doen, daar gij gewoon waart elkander op allerlei wijzen te kwellen; dat de jongen leefde, maar niet wel bij het hoofd was; dat zij hem door een vertrouwd persoon naar eene goedkoope school in *Yorkshire* had gezonden, eenige jaren lang zijn kostgeld had betaald, en hem toen, daar zij arm was en ver van hem afwoonde, langzamerhand had laten varen, waarvoor zij u vergiffenis verzocht?" — SNAWLEY knikte en wischte zijne oogen af. — »De school," vervolgde

RALPH, »was die van Mijnheer SQUEERS. De jongen heeft daar den naam van SMIKE gedragen. Alles is duidelijk: de datums komen met de boeken van Mijnheer SQUEERS overeen; Mijnheer SQUEERS is nu juist bij u gelogeerd; gij hebt nog twee zoontjes op zijne school. Gij deeldet hem uwe ontdekking mede; hij bragt u bij mij, als den man, die hem den ondermeester had gerecommandeerd, die uw zoon gestolen had, en ik bragt u hier." — »Alles de zuivere waarheid," zeide SNAWLEY. — »Dit is uwe portefeuille," hervatte RALPH, terwijl hij er eene uit zijn zak haalde. »Hier zijn de bewijzen van uw eerste huwelijk en de geboorte van het kind, de twee brieven van uwe vrouw, en al de papieren, die deze opgaven regtstreeks of zijdelings kunnen bevestigen." — »Ja wel, Mijnheer!" — »En gij hebt er niet tegen, dat ik ze laat lezen, zoodat deze lieden zich kunnen overtuigen, dat gij uwe aanspraken voor het geregt kunt doen gelden, en uwen zoon terstond weder onder uw opzigt nemen. Is dat uwe meening niet?" — »Ja wel, Mijnheer!" — »Daar dan," zeide RALPH, terwijl hij de portefeuille op de tafel wierp; »laat hen lezen, als zij willen. En daar dit de origineele papieren zijn, zou ik u raden, om er wat digt bij te blijven, of gij zoudt er wel een van kunnen kwijt raken."

Hiermede zette RALPH zich op eenen stoel, en zag zijnen neef in het gezigt. NICOLAAS, geraakt door zijn laatsten schimp, wierp hem een toornigen blik toe; maar hij bedwong zich zoo goed hij kon, en begon met JOHN BROWDIE de papieren door te zien. Hij vond niets aan te merken. De uittreksels uit kerspelregisters waren behoorlijk geteekend; de eerste brief had volmaakt het voorkomen van een geschrift, dat reeds vele jaren oud was; de tweede was door dezelfde hand, maar minder duidelijk, gelijk men van iemand, die op sterven lag, verwachten moest, geschreven. Ook op de andere papieren, briefjes, quitantiën en dergelijke viel niets te zeggen.

»Zou het waar zijn, NICOLAAS?" fluisterde KAATJE, die over zijn schouder had gezien. — »Ik vrees van ja," antwoordde NICOLAAS. »Wat denkt gij, JOHN?" JOHN krabde zijne ooren, schudde zijn hoofd, maar zeide niets.

»Gij zult wel inzien," zeide RALPH, zich tot Jufvrouw NICKLEBY keerende, »dat wij, daar deze jongen minderjarig en niet wel bij het hoofd is, terstond eenige geregtsdienaren had-

den kunnen medebrengen. En dat zou ik ook gedaan hebben, indien ik u en uwe dochter niet had ontzien." — »Gij hebt reeds getoond, hoe gij mijne zuster ontziet," zeide NICOLAAS, terwijl hij zijne zuster naar zich toe trok. — »Ik dank u," hernam RALPH. »Uw lof is van bijzonder veel waardij." — »Kom!" zeide SQUEERS; »wat zullen wij doen? De paarden zullen kou vatten, als wij ons niet wat haasten. Ik hoor er al een niezen. Hoe zal het zijn? Gaat de jonge heer SNAWLEY met ons meê?" — »Hei, meester! waar gaat gij naar toe?" vroeg JOHN BROWDIE. »Dat gaat zoo niet, man! Gij blijft aan dien kant." Met deze woorden gaf hij Mijnheer SQUEERS, die op SMIKE wilde losgaan, zulk een forschen stoot op den hartkuil, dat de schoolmeester achteruitdeinsde, en tegen RALPH aantuimelde, zoodat deze heer door den schok van zijn stoel glipte, en beide den grond gingen meten.

Dit toeval was het teeken tot beslissende stappen. Onder een geweldig rumoer, dat door het smeeken en bidden van SMIKE, het schreijen en gillen der vrouwen, en het vloeken en dreigen der mannen werd voortgebragt, werd er eene poging aangewend, om den verloren zoon met geweld weg te voeren; en SQUEERS trok hem reeds mede, toen NICOLAAS (die tot nog toe onzeker was geweest wat te doen) den schoolmeester bij den kraag greep, hem, tot groot gevaar zijner weinige overgeblevene tanden, heftig heen en weer schudde, hem zeer onzacht den gang instiet, en de kamerdeur digtdeed.

»Ik zou u raden uwen vriend te volgen," zeide NICOLAAS tot de twee anderen. — »Ik wil mijn zoon hebben," zeide SNAWLEY. — »Uw zoon verkiest hier te blijven," antwoordde NICOLAAS, »en hij blijft hier." — »Wilt gij hem dan niet overgeven?" vroeg SNAWLEY. — »Opdat gij hem weder aan dien beulsknecht zoudt overleveren?" antwoordde NICOLAAS: »neen!" — »Sla dien NICKLEBY met een kandelaar op zijn kop," riep SQUEERS door het sleutelgat, »en breng een van beide mijn hoed mede; anders steelt hij dien ook nog." — »Gij," zeide SNAWLEY, den ontstelden SMIKE aansprekende, »gij zijt een onnatuurlijke, ondankbare jongen. Gij wilt uwen vader niet liefhebben. Wilt gij mede naar huis gaan — zeg?" — »Neen, neen, neen!" riep SMIKE, achteruit kruipende. — »Hij heeft nooit iemand liefgehad," riep SQUEERS

door het sleutelgat. »Hij heeft mij nooit liefgehad, en mijne vrouw niet, en WACKFORD ook niet, die toch waarlijk een engel is. Denk niet, dat hij zijn vader zal liefhebben. Hij weet niet eens wat een vader is; daar is hij te stom toe."

Mijnheer SNAWLEY staarde zijn zoon eene poos in het gezigt, en bedekte daarop zijne oogen met zijne hand, terwijl hij zijn hoed nog eens in de lucht stak, als beklaagde hij SMIKE's zwarte ondankbaarheid. Toen nam hij zijn eigen hoed onder den eenen arm, dien van SQUEERS onder den anderen, en ging langzaam en treurig de deur uit.

»Uwe romaneske gril zal nu wel uit wezen, denk ik," zeide RALPH tot NICOLAAS, terwijl hij zich stap voor stap verwijderde. »Hij is geen onbekende, vervolgde afstammeling van een groot heer, maar de half malle zoon van een Londensch winkeliertje. Wij zullen zien, welken invloed dit op uw medelijden zal hebben." — »Dat zult gij," zeide NICOLAAS, terwijl hij naar de deur wees. — »Gij moet weten," vervolgde RALPH, »dat ik nooit geloofd heb, dat gij hem zoudt overleveren. Uwe trotschheid, hardnekkigheid en zucht, om edelmoedig te heeten, moesten u bij uw voornemen doen blijven. Maar het zal u wel berouwen, en dat spoedig. Met een slepend en kostbaar proces, dat u dag of nacht geen oogenblik rust of duur laat, zal ik u wel klein krijgen. En als gij dan dit huis tot eene hel maakt, en uwe kwelling wreekt op dat rampzalig schepsel — hetgeen ik voorzie, dat gebeuren zal — en op hen, die u thans voor een nieuwbakken held houden, dan zullen wij de rekening tusschen ons beiden eens opmaken en zien wie er het best aan toe is."

RALPH stapte de deur uit. Maar SQUEERS, die zijne laatste woorden had gehoord, en thans tot eenen bijna voorbeeldeloozen trap van magtelooze woede was opgewonden, kon zich niet weêrhouden van terug te keeren, en voor de deur der kamer eenige bokkensprongen te maken en afschuwelijke gezigten te trekken, waarmede hij zijne vreugde over den aanstaanden ondergang van NICOLAAS te kennen gaf. Toen hij dezen krijgsdans, waaraan zijne korte broek en groote laarzen eene eigenaardige sierlijkheid bijzetteden, had uitgevoerd, volgde hij zijne vrienden, en liet de familie rust, om over het voorgevallene na te denken.

XLVII.

NICOLAAS VERNEEMT, WIE DE ONBEKENDE SCHOONE IS.

Nadat NICOLAAS rijpelijk, en niet zonder bekommering, over den neteligen toestand, waarin hij geplaatst was, had nagedacht, kwam hij tot het besluit, dat hij denzelven zonder uitstel en rondborstig aan de menschlievende broeders behoorde mede te deelen. Hij maakte derhalve den volgenden avond gebruik van de eerste gelegenheid, om Mijnheer CHARLES CHEERYBLE alleen te spreken, verhaalde dezen de geschiedenis van SMIKE, en gaf op eenen bescheidenen maar vasten toon zijne hoop te kennen, dat zijne goede meesters het hem niet ten kwade zouden duiden, wanneer hij, in deze omstandigheden, zich het regt aanmatigde om zich tusschen vader en zoon te plaatsen; en den laatsten in zijne ongehoorzaamheid te stijven; al mogt men ook zeggen, gelijk men gewis doen zou, dat SMIKE's afkeer van zijnen vader iets zoo onnatuurlijks was, dat zij, die hem daarin versterkten, algemeen gehaat en verfoeid moesten worden.

»Zoo diep geworteld schijnt zijn afgrijzen van dien man te zijn," zeide NICOLAAS, »dat ik moeijelijk kan gelooven, dat hij inderdaad zijn zoon is. De natuur schijnt in zijne borst geen het minste verholene gevoel van genegenheid voor den man geplant te hebben; en zij kan toch nooit dwalen."

»Mijn goede vriend!" antwoordde broeder CHARLES: »gij begaat den gewonen misslag, dat gij de natuur iets te laste legt, waarmede zij niets te maken heeft, en waarvoor zij geenszins verantwoordelijk is. Veelal spreekt men van de natuur als van een afgetrokken denkbeeld, en vergeet intusschen wat inderdaad natuurlijk is. Hier hebben wij een armen jongen, die nooit de zorg van eenen vader heeft genoten, en die in zijne geheele leven bijna niets dan smart en ellende heeft gekend. Nu laat men hem op eens eenen man zien, die men zegt dat zijn vader is, en het eerste bedrijf van dien man is, dat hij zijn voornemen te kennen geeft, om aan den korten tijd van geluk, dien de arme knaap heeft beleefd, een

einde te maken, hem weder in zijne vorige ellende te storten, en hem den eenigen vriend, dien hij ooit gehad heeft, te ontrooven. Die vriend zijt gij. Indien de natuur, in dit geval, dezen jongen eene geheime neiging inboezemde, om bij dien vader te blijven en u te verlaten, zou de natuur immers moeten liegen en bedriegen?"

NICOLAAS verheugde zich, dat de oude heer met zooveel warmte sprak, en in de hoop, dat hij op denzelfden toon zou voortgaan, gaf hij geen antwoord.

»Deze misslag wordt, op de eene of andere wijze, ieder oogenblik begaan," vervolgde broeder CHARLES. »Ouders, die nooit hunne liefde toonden, klagen dathunne kinderen geen natuurlijk gevoel hebben; kinderen, die zich nooit als regtgeaard kroost gedroegen, heffen dezelfde klagt aan over hunne ouders; wetgevers en godgeleerden roepen wee en ach over ouders en kinderen te zamen, en bejammeren het, dat men zelfs de banden der natuur niet meer eerbiedigt. De inspraak en neiging der natuur, Mijnheer NICKLEBY, behoort onder het edelste, dat de Almagtige den mensch geschonken heeft; maar gelijk andere schoone werken Zijner hand, behoort die inspraak en neiging aangekweekt en gekoesterd te worden, of het is even natuurlijk, dat zij vergaat en een ander gevoel haar verdringt, als dat de edelste planten, indien zij verwaarloosd worden, door onkruid en doornen worden verstikt. Ik wenschte, dat men dit in het oog hield; dan zou men te regter tijd meer om de verpligtingen, die de natuur ons oplegt, denken, en er wat minder van spreken, als het niet te pas komt." Broeder CHARLES, die onder het spreken warm geworden was, wachtte eene poos, om wat te bekoelen, en vervolgde toen: »Het zal u wel bevreemden, Mijnheer NICKLEBY, dat ik met zoo weinig verwondering naar uw verhaal heb geluisterd; maar dat kan ik u gemakkelijk verklaren: uw oom is van morgen hier geweest." — NICOLAAS kleurde, en trad een paar stappen achteruit. — »Ja," vervolgde de oude heer, terwijl hij met zijne hand op zijnen lessenaar sloeg, »hier — in deze kamer. Hij wilde nergens naar luisteren — naar regt, rede noch gevoel. Maar broeder NED heeft hem duchtig aangepakt; broeder NED zou een steen hebben kunnen vermurwen, Mijnheer!" — »Hij kwam," zeide NICOLAAS, »om.... — »Om over u te klagen," viel broeder CHAR-

LES hem in de rede; »om onze ooren met logen en lastertaal te vergiftigen: maar het gelukte hem niet, en hij heeft bovendien nog eenige heilzame waarheden moeten hooren. Broeder NED, Mijnheer, is bij de hand; maar TIM LINKINWATER is een leeuw. Wij hebben eerst TIM LINKINWATER op hem afgezonden, en die heeft hem geducht de ooren gewasschen." — »Hoe kan ik u ooit genoeg dank betoonen voor al de verpligtingen, waarmede gij mij dagelijks overlaadt?" zeide NICOLAAS. — »Door er niet van te spreken, brave jongen!" antwoordde broeder CHARLES. »Men zal u regt doen; ten minste, men zal u geen onregt aandoen, en niemand van de uwen. Zij zullen geen haar van uw hoofd krenken, of van dien jongen, of van uwe moeder, of van uwe zuster. Dat heb ik gezegd, en broeder NED, en TIM LINKINWATER; dat hebben wij allen gezegd, en wij zullen ons woord houden. Ik heb den vader gezien — zoo hij de vader is — en ik zou het wel denken! Hij is een barbaar en een schijnheilige, Mijnheer NICKLEBY! »Gij zijt een barbaar, Mijnheer!" zeide ik tegen hem. Ik ben blij, dat ik dat zeide. Waarlijk, ik ben er nog blij om."

Broeder CHARLES was thans zoo driftig van verontwaardiging, dat NICOLAAS dacht te zullen weldoen, indien hij hem een weinig ter neêr zette; maar toen hij wilde spreken, legde Mijnheer CHEERYBLE de hand op zijnen arm, en wees hem naar eenen stoel.

»Dit is nu afgehandeld," zeide de oude heer, terwijl hij zijn gezigt afveegde. »Spreek er nu geen woord meer van. Ik moet nog over iets anders met u spreken, Mijnheer NICKLEBY! Over iets van belang, en dat tusschen ons blijven moet. Maar wij moeten eerst bedaard zijn." Toen hij de kamer een paar malen had op en neêr gewandeld, ging hij weder zitten, schoof zijn stoel digter bij NICOLAAS, en zeide: »Hoor eens, NICKLEBY! ik heb eene boodschap te doen, waarbij geheimhouding en kieschheid gevorderd worden, en waartoe ik een vertrouwd persoon noodig heb, en daarom wilde ik u daarmede belasten." — »Misschien zoudt gij iemand van meer bekwaamheid kunnen zenden, Mijnheer!" zeide NICOLAAS; »maar ik durf zeggen, dat gij niemand zoudt kunnen vinden, die u met meer trouw en ijver zou dienen." — »Daarvan ben ik overtuigd," hernam broeder CHARLES; »en gij zult dit zelf inzien, wanneer ik u zeg, dat het eene jonge juffer is, tot wie ik u zen-

den wilde." — »Eene jonge juffer, Mijnheer?" zeide NICOLAAS, bevende van verlangen om meer te hooren. — »Een zeer braaf meisje," zeide Mijnheer CHEERYBLE ernstig. — »Ga voort, Mijnheer, als 't u belieft!" hernam NICOLAAS. — »Ik bedenk mij juist, hoe ik dat zal doen," zeide broeder CHARLES op eenen treurigen, ja zelfs smartelijken toon, gelijk het NICOLAAS voorkwam. »Op zekeren ochtend hebt gij eens, bij toeval, in deze kamer eene jonge juffer gezien, die flaauw viel. Herinnert gij het u nog? Misschien hebt gij het vergeten...." — »O neen!" antwoordde NICOLAAS haastig. »Ik herinner het mij nog volkomen." — »Zij is de jonge juffer, die ik bedoel," hernam broeder CHARLES. »Zij is de dochter van eene vrouw, die ik, toen zij zelve een schoon meisje en ik nog vele jaren jonger was.. die ik — hoe vreemd komt het woord mij nu voor! — die ik toen teeder beminde. Misschien zult gij glimlagchen, omdat gij een man met grijze haren over zulke dingen hoort spreken. Gij zult er mij niet boos om maken; want ik ben ook eens jong geweest, en ik geloof vast, dat ik het ook zou gedaan hebben." — »Het komt mij niet in de gedachten, Mijnheer!" zeide NICOLAAS. — »Mijn goede broeder NED," vervolgde Mijnheer CHEERYBLE, »zou met hare zuster getrouwd zijn; maar deze stierf. Zij zelve is nu ook reeds jaren lang overleden. Zij huwde volgens hare eigene verkiezing; en ik wenschte, dat ik er mogt kunnen bijvoegen, dat zij naderhand zoo gelukkig was, als ik altijd gebeden heb, dat zij wezen mogt." — Er volgde eene poos van stilte, en NICOLAAS deed geene poging, om die af te breken. — »Indien hij zoo weinig rampen had gekend, als ik, met een opregt hart, om harentwille hoopte en wenschte, zou hij volkomen gelukkig zijn geweest," zeide de oude heer bedaard. »Het zal genoeg zijn te zeggen, dat dit niet zoo was. Zij waren niet gelukkig; zij geraakten in armoede en nood. Omtrent een jaar vóór haren dood kwam zij mijne oude vriendschap inroepen. Ik vond haar droevig veranderd: lijden en mishandeling hadden haar geheel ter neêrgeslagen; zij kwijnde weg. Hij maakte gretig gebruik van het geld, dat ik, om haar slechts één uur gelukkig te maken, als water zou hebben uitgestort — ja hij zond haar zelfs dikwijls terug, om meer te vragen; en toch, terwijl hij dit geld verkwistte, maakte hij het goed gevolg van hare aanzoeken bij mij tot den grond van barbaarsche verwijten en schimp.

Hij zeide, dat hij wel wist, dat hare keus haar berouwde; dat zij hem uit baatzucht en ijdelheid had getrouwd; — want toen hij om hare hand verzocht, was hij een knap jongman, die in de groote wereld leefde en voorname vrienden had. In één woord, zij was het voorwerp, waaraan hij zijne spijt lucht gaf over teleurstellingen en rampen, die aan zijne buitensporigheden alleen te wijten waren. In dien tijd was die jonge juffer nog een kind. Ik zag haar niet weder vóór dien ochtend, toen gij haar ook gezien hebt; maar mijn neef Frank..." — Nicolaas sprong onwillekeurig op, en verzocht daarop, met eene verwarde verontschuldiging voor deze stoornis, zijnen patroon om voort te gaan. — »Mijn neef Frank, zeg ik," hernam Mijnheer Cheeryble, »ontmoette haar bij toeval, een paar dagen nadat hij in *Engeland* was teruggekomen, maar verloor haar bijna op hetzelfde oogenblik weder uit het gezigt. Haar vader, door ziekte en armoede op den rand van het graf gebragt, hield zich ergens schuil, om zijne schuldeischers te ontkomen, en zij — een kind (zouden wij zeggen, indien wij de wijsheid der Voorzienigheid niet eerbiedigden) dat een beter vader waardig was — verdroeg met standvastigheid ontberingen en vernederingen, alles wat zulk een jong en gevoelig meisje verschrikkelijk moest zijn, om hem te ondersteunen. In deze ellende had zij niemand tot hulp en troost, dan eene trouwe meid, die voorheen handlangster in de keuken was geweest, en toen hunne eenige dienstbode was. Een arm, onwetend schepsel; maar om hare trouw en goedhartigheid had zij wel verdiend — wel verdiend — de vrouw van Tim Linkinwater te wezen."

Nadat hij deze lofspraak op de arme meid met buitengemeenen nadruk had ontboezemd, vervolgde broeder Charles zijn verhaal met meer bedaardheid.

De jonge juffer (dit was de inhoud) had alle aanbiedingen van de bloedverwanten harer overledene moeder afgewezen, omdat deze het tot eene voorwaarde hadden gemaakt, dat zij haren slechten, doch rampzaligen vader aan zijn lot zou overlaten. De kieschheid weêrhield haar, om zich tot den braven man te vervoegen, wien haar vader haatte, en juist, omdat zijne edelmoedigheid zoo ver boven zijn begrip was, door verkeerde oordeelvellingen en lasterlijke geruchten diep beleedigd had. Zij had derhalve alles gedaan wat zij kon, om hem

alleen met haar handenwerk te onderhouden. In armoede en droefenis had zij gearbeid, zonder hare taak moede te worden,— zonder haar geduld te verliezen bij de kregelige onvergenoegdheid van den zieke, die door geene troostende herinnering of hoop op de toekomst werd opgebeurd, — zonder zich te beklagen over het harde lot, dat haar deel was geworden. Alle bekwaamheden, die zij in vroegere gelukkiger jaren had verworven, had zij tot dit ééne doel aangewend. Twee oneindige jaren lang had zij den geheelen dag, en dikwijls een gedeelte van den nacht, met de naald, het penseel en de pen gewerkt, en als huisonderwijzeres al de onaangenaamheden verdragen, welke aan dien stand maar al te dikwijls verbonden zijn. Twee jaren lang had zij op deze wijze al hare krachten ingespannen, maar zonder haar doel te kunnen bereiken. Overstelpt door bezwaren en teleurstellingen van allerlei aard, was zij genoodzaakt geweest, den ouden vriend harer moeder op te zoeken, en met een van droefheid bezwijkend hart zijne hulp in te roepen.

»Indien ik arm geweest was," zeide broeder CHARLES, met glinsterende oogen, »indien ik arm geweest was, dat ik, God dank, niet ben, zou ik mij het noodige onthouden hebben, om haar te helpen; maar dat zou iedereen, in zulke omstandigheden, doen. Doch de taak is nu moeijelijk. Indien haar vader dood was, zou niets gemakkelijker zijn. Dan zou zij bij broeder NED en mij komen wonen, en ons zoo gelukkig maken, alsof zij onze dochter of zuster was. Maar hij leeft nog. Niemand kan hem helpen; dat is duizendmaal beproefd. Het is niet zonder reden, dat iedereen hem heeft laten varen." — »Zou men haar niet kunnen overhalen...." NICOLAAS aarzelde. — »Om hem te verlaten?" zeide broeder CHARLES. »Wie zou eene dochter kunnen voorslaan, om haren vader te verlaten? Zulke voorslagen — met de vrijheid, om hem nu en dan te bezoeken — zijn haar reeds gedaan — niet door mij; maar altijd met hetzelfde gevolg." — »Heeft hij haar lief?" vroeg NICOLAAS. »Beantwoordt hij hare gehechtheid?" — »Ware, onbaatzuchtige liefde ligt niet in zijn karakter," antwoordde Mijnheer CHEERYBLE. »Die liefde, waarvoor hij vatbaar is, geloof ik, dat hij haar toedraagt. Hare moeder was de zachtheid en goedheid zelve; en hoewel hij haar, van hun huwelijk tot aan haren dood, zooveel verdriet heeft aangedaan, als hij slechts

kon, heeft zij hem altijd liefgehad. Op haar sterfbed beval zij hem aan de zorg zijner dochter. Die dochter heeft dat nooit vergeten, en zal het ook niet vergeten." — »Zoudt *gij* niet eens met hem kunnen spreken?" vroeg Nicolaas. — »Ik?" antwoordde Mijnheer Cheeryble. »Dat zou het allerverkeerdste zijn. Hij is zoo erg op mij gebeten, dat hij, indien hij wist, dat zijne dochter haar hart voor mij geopend had, haar het leven door zijne verwijten ondragelijk zou maken; en toch — zoo laaggeestig en baatzuchtig is hij — al wist hij, dat zij geen penning had, die niet van mij afkomstig was, toch zou hij niet afzien van een enkel verlangen, dat hij door de roekelooste verkwisting van haar weinigje geld kon bevredigen." — »Hij is een monster," zeide Nicolaas, met verontwaardiging. — »Laat ons geene harde woorden gebruiken," hernam broeder Charles op eenen vriendelijken toon, »maar ons schikken naar de omstandigheden, waarin de jonge juffer zich bevindt! Den onderstand, welken zij van mij heeft aangenomen, heb ik, op haar eigen verzoek, in zeer kleine sommen moeten verdeelen, uit vrees dat hij, ziende hoe gemakkelijk zij aan geld kon komen, het nog ligtzinniger zou verspillen dan hij gewoon is. En om deze kleinigheden te halen, heeft zij nog heimelijk en des avonds laat hier moeten komen. Dat kan zoo niet langer, Mijnheer Nickleby! Ik kan het waarlijk niet langer aanzien."

Daarop kwam het er langzamerhand uit, hoe de tweelingen te zamen allerlei plannen hadden beraamd, om de jonge juffer op eene kiesche wijze te helpen, en wel zoo, dat haar vader niet vermoeden kon, van waar de hulp kwam; en hoe zij eindelijk tot het besluit waren gekomen, dat er niets beters te bedenken was, dan haar, voor de leus, de teekeningen en andere voorwerpen, die zij vervaardigde, voor een hoogen prijs af te koopen, en haar gestadig nieuwe bestellingen te doen. Om dit plan ten uitvoer te brengen, was het noodig, dat iemand zich als een koopman in zulke voorwerpen opdeed, en na rijp overleg hadden zij Nicolaas bestemd, om deze rol te spelen.

»Hij kent mij en broeder Ned," zeide broeder Charles; »en derhalve kunnen wij zelve niet gaan. Frank is een goede jongen, een beste jongen; maar wij vreezen, dat hij wat te wild en onbedacht is, om zulk eene teedere zaak naar behooren te

behandelen; en misschien, misschien — om ronduit te spreken, daar zij een bijzonder schoon meisje is, vreezen wij, dat hij op haar verliefd zou worden, voordat hij het zelf wist, en door onbedachtzaamheid een onschuldig hart, dat wij, als nederige werktuigen der Voorzienigheid, zoo gaarne gelukkig zouden willen maken, nog meer smart veroorzaken. Hij stelde bijzonder veel belang in haar lot, toen hij haar bij toeval ontmoette, en uit de navraag, die wij gedaan hebben, maken wij op, dat zij het was, die op eene onschuldige wijze aanleiding tot dat tumult gaf."

Nicolaas zeide stotterend, dat hij dit reeds eenigzins had vermoed; en om te verklaren, hoe hem zoo iets in de gedachten had kunnen komen, verhaalde hij waar en wanneer hij de jonge juffer zelf had gezien.

»Gij ziet derhalve," vervolgde broeder Charles, »dat hij ons niet dienen kan, en Tim evenmin; want Tim, Mijnheer, is zoo driftig, wanneer hij iemand ziet verongelijken, dat hij zich door niets laat weêrhouden. Hij zou ruzie met den vader hebben, voordat hij vijf minuten met hem had gesproken. Maar op u kunnen wij ons volkomen verlaten; uit de manier, waarop gij uwe huisgenooten behandelt, en over hen spreekt en denkt, hebben wij gezien, dat gij juist de eigenschappen bezit, om zoo iets te volbrengen. Gij zijt onze man, Mijnheer!" — »De jonge juffer.." zeide Nicolaas, wiens verlegenheid zoo groot was, dat hij bijna niet wist, wat hij zeggen zou, »is... is... weet zij van dit onschuldig bedrog?" — »Ja, ja!" antwoordde Mijnheer Cheeryble. »Zij weet ten minste, dat gij van ons komt; maar zij weet niet beter, of wij zullen haar werk, dat gij van tijd tot tijd koopen zult, weder verkoopen. En zoo gij het goed aanlegt — *zeer* goed aanlegt — zult gij haar misschien kunnen doen gelooven, dat wij er op winnen. He! he! he!" Broeder Charles was zoo gelukkig in zijne eenvoudigheid, en scheen zich zoo hartelijk te verheugen in de gedachte, dat de jonge juffer zou kunnen denken, dat zij geene verpligting aan hem had, dat Nicolaas hem geen den minsten twijfel wilde inboezemen.

Al dien tijd lag er echter eene bekentenis op zijne tong, dat dezelfde redenen, welke den neef van Mijnheer Cheeryble ongeschikt maakten, om het verlangen der broeders te vervullen, ook ten zijnen opzigte bestonden; en verscheidene malen

was hij op het punt, om den toestand van zijn hart te openbaren, en te verzoeken, dat men hem van deze taak zou ontslaan. Maar telkens kwam er eene gedachte bij hem op, die hem bewoog, om te zwijgen, en zijn geheim in zijne eigene borst te bewaren. »Waarom," dacht Nicolaas, »waarom zou ik dit weldadig en edelmoedig plan een hinderpaal in den weg stellen? Al kan ik niet nalaten dit edel en bekoorlijk meisje te beminnen, zou ik toch niet een ijdele zotskap schijnen, indien ik in ernst zeide, dat het te vreezen was, dat zij ook op mij verlieven zou? Moet ik, bovendien, geen vertrouwen in mijzelven stellen? Verpligt de eer mij thans niet, om zulke gedachten te onderdrukken? Heeft deze brave man geen regt op mijne diensten, en mag ik mij door redenen, die mijzelven alleen betreffen, laten weêrhouden, hem die te bewijzen?"

Mijnheer Cheeryble, die natuurlijk volstrekt niet wist, dat zijn jonge vriend zich met zulke gedachten bezig *hield*, gaf dezen de noodige aanwijzingen en inlichtingen, om den volgenden morgen zijn eerst bezoek af te leggen; en toen alles was afgesproken, begaf Nicolaas zich zeer nadenkend naar huis.

De plaats, waarheen Mijnheer Cheeryble hem gewezen had, was eene rij armoedige huizen, gelegen binnen »*the Rules*" der gevangenis van *King's Bench*, niet ver van de obelisk in *George's Fields*. De *Rules* noemt men zekere vrijplaats in den omtrek der gevangenis, die een twaalftal straten bevat, waarin schuldenaars, die nog zooveel geld over hebben, als noodig is om de zware onkosten te betalen, ongehinderd mogen wonen, volgens de bepalingen dier zelfde verlichte wetten, welke den schuldenaar, die in het geheel geen geld heeft, in de gevangenis van gebrek laten vergaan, zonder voedsel, kleeding of behoorlijke huisvesting, welke toch aan de ergste misdadigers worden verschaft.

Met een angstig kloppend hart rigtte Nicolaas zijne schreden naar deze rij huizen, en klopte met eene bevende hand aan de deur van een derzelve aan. Toen de deur geopend werd, vielen hem terstond de blijken in het oog, dat het huis in vele gedeelten werd verhuurd. Een kleine jongen ging de meid van Mejuffer Bray roepen, en deze wees hem den weg naar hare meesteres. Zij bragt hem naar eene boven-voorkamer, waar, aan eene kleine tafel voor het venster, bezig aan eene teekening, het schoone meisje zat, dat zijne gedachten zoozeer bezig

hield, en hem thans duizendmaal schooner voorkwam, dan hij zich haar ooit had voorgesteld. NICOLAAS beschouwde met aandoening de sieraden, waarmede zij de armoedige kamer had voorzien. Bloemen, vogels, de harp, de oude piano — hoeveel moeite en zorg had het haar gekost, om deze twee laatste gedachtenissen van haar voormalig geluk te behouden! Van hoeveel geduld en smaak getuigde elk gering sieraad, dat zij in hare ledige oogenblikken had vervaardigd!

Men denke echter niet, dat hij met den eersten blik alles overzag; want tot nog toe had hij den zieke niet bemerkt, die, met kussens ondersteund, in eenen armstoel zat, en eindelijk door zijn onrustig heen en weêr schuiven zijne aandacht trok.

Deze man was niet ver over de vijftig jaren oud, maar zoo uitgeteerd, dat hij veel ouder scheen. Zijne trekken bewezen, dat zijn gelaat eenmaal schoon was geweest; maar de sporen van hevige driften en hartstogten waren er duidelijk op geteekend. Eene andere uitdrukking zou een veel leelijker gezigt veel innemender hebben gemaakt. Zijne wangen waren ingevallen, zijn ligchaam tot op het been toe uitgeteerd; maar er was nog iets van het vorige vuur in zijn ingezonken oog, dat begon te vonkelen, terwijl hij met een dikken stok, die hem voor kruk scheen te dienen, ongeduldig op den vloer stampte, en zijne dochter riep.

»MADELINE! wie is dat? Wat komt iemand hier doen? Wie heeft een vreemde boven laten komen? Wat is er?" — »Ik geloof...." zeide zijne dochter, terwijl zij met eenige verlegenheid haar hoofd boog, om den groet van NICOLAAS te beantwoorden. — »Gij gelooft altijd," hernam de zieke kregelig. »Wat is er?"

NICOLAAS had zich thans genoegzaam hersteld, om zelf te spreken, en zeide (gelijk hij met Mijnheer CHEERYBLE had afgesproken) dat hij kwam, om een paar handschermpjes en een stuk geschilderd fluweel voor eene sofa te bestellen, hetgeen alles zoo fraai mogelijk moest zijn, daar het op geene kosten aankwam. Hij moest ook nog, met dankzegging, twee teekeningen betalen, en legde eene in een toegelakt papier geslotene banknoot op de tafel.

»Zie of het geld in orde is, MADELINE!" zeide de vader. »Doe het papier open." — »Het zal zeker wel in orde zijn, vader!" — »Hier!" zeide Mijnheer BRAY, terwijl hij zijne hand

uitstak: »laat het mij zien! Wat praat gij toch? Het zal zeker wel in orde zijn! Hoe kunt gij dat weten? Vijf pond. Is dat goed?" — »Ja wel," zeide MADELINE, zich over hem heenbuigende. Terwijl zij de kussens verschikte, kon NICOLAAS haar gelaat niet zien; maar toen zij bukte, meende hij, dat hij eenen traan zag vallen.

»Roep de meid! roep de meid!" zeide de zieke driftig. »Laat zij de banknoot gaan wisselen. Laat haar eene courant halen, en wat druiven, en eene flesch wijn, zoo als ik verleden week had — en — en — ik weet op het oogenblik niet, wat ik meer noodig heb; maar dan kan zij nog eens gaan. Dat maar eerst. Maar spoedig, MADELINE! Hemel, wat zijt gij langzaam!" — »Hij denkt niet, om hetgeen zij noodig heeft," dacht NICOLAAS. Misschien was er een zweem van die gedachte zigtbaar in de uitdrukking van zijn gelaat; want de zieke keerde zich tot hem, en vroeg knorrig of hij op eene kwitantie wachtte.

»Dat behoeft niet," antwoordde NICOLAAS. — »Behoeft niet? Wat meent gij daarmee?" hernam Mijnheer BRAY met scherpheid. »Denkt gij, dat wij uw geld als eene gift of weldaad aannemen, of in betaling van hetgeen u geleverd is? Wat duivel, Mijnheer! omdat gij niet in staat zijt den tijd en smaak te waarderen, die aan dat goed besteed is, denkt gij daarom, dat gij uw geld wegsmijt? Weet gij wel, dat gij met iemand spreekt, die voorheen twintig winkels, zoo als gij houdt, had kunnen ledigkoopen? Wat meent gij? — »Niets anders," antwoordde NICOLAAS, »dan dat ik voornemens ben, om dikwijls bij deze jonge juffer te koopen en te bestellen, en haar niet wil vergen, om voor elke kleinigheid eene kwitantie te schrijven." — »En ik verkies, dat zij u telkens eene kwitantie geeft," hernam de vader. »Mijne dochter, Mijnheer, heeft van niemand eene vriendschap noodig. Wees zoo goed, om hier niet anders te doen dan uwe zaken. Ieder nietig winkeliertje zou nu medelijden met haar gaan krijgen, niet waar? Het is wel aardig. — MADELINE, geef hem eene kwitantie, en doe dat altijd."

Terwijl zij deed, alsof zij eene kwitantie schreef, en NICOLAAS nadacht over het zonderlinge en toch niet ongewone karakter van den man, dien hij voor zich zag, liet de zieke, die tusschenbeide veel pijn scheen te hebben, zich in zijnen stoel zinken, en klaagde dat de meid zoo lang wegbleef, en alles scheen zamen te loopen om hem te kwellen.

» Wanneer zal ik terugkomen?" vroeg Nicolaas, toen hij het papiertje aannam. Deze vraag was tot de dochter gerigt; maar de vader antwoordde terstond: » Als men u laat roepen, Mijnheer! Maak het ons niet lastig. Madeline! wanneer moet die man terugkomen?" — » O, in langen tijd niet. In geene drie of vier weken — het is niet noodig — zoo lang hebben wij wel genoeg," zeide de jonge juffer haastig. — » Hoe kunnen wij daarmeê zoo lang genoeg hebben?" fluisterde Mijnheer Bray zijne dochter toe. » Drie of vier weken, Madeline!" — » Kom dan spoediger," zeide Madeline, zich tot Nicolaas keerende. — » Drie of vier weken!" mompelde de vader. » Madeline! zoudt gij dan in al dien tijd niets uitvoeren?" — » Het is een lange tijd, Mejuffer!" zeide Nicolaas. — » Vindt gij dat?" viel haar vader gramstorig hierop in. » Als ik wilde bedelen, Mijnheer! als ik onderstand wilde aannemen van menschen, die ik veracht, zouden drie of vier maanden, drie of vier jaren geen lange tijd zijn. Verstaat gij, Mijnheer? als ik afhankelijk wilde wezen; maar daar ik onafhankelijk wil blijven, kunt gij over acht dagen terugkomen."

Nicolaas maakte eene eerbiedige buiging voor de jonge juffer, en verwijderde zich, vol verwondering over het denkbeeld, dat Mijnheer Bray van de onafhankelijkheid scheen te hebben opgevat.

Terwijl hij den trap afging, hoorde hij eenen ligten voetstap boven zich, en toen hij omkeek, zag hij de jonge juffer, die in het portaal stond, en hem eenen beschroomden blik toewierp, als aarzelde zij, of zij hem zou terugroepen of niet. Het beste middel, om haar uit hare onzekerheid te redden, was terstond om te keeren, hetgeen Nicolaas deed.

» Ik weet niet, of ik weldoe, met het u te vragen, Mijnheer!" zeide Madeline haastig; » maar — maar, zeg toch den weldadigen vrienden van mijne arme moeder niet, wat hier is voorgevallen. Hij heeft veel geleden, en is van morgen erger. Ik verzoek het u als eene gunst, eene weldaad, Mijnheer!" — » Gij behoeft slechts een wenk te geven, dat gij iets verlangt," antwoordde Nicolaas met vuur, » en ik zou mijn leven wagen, om uw verlangen te vervullen." — » Gij overdrijft, Mijnheer!" — » Ik spreek opregt," hernam Nicolaas met bevende lippen. » Ik versta de kunst niet, om mijne aandoeningen te ontveinzen; en al ware dit zoo, dan zou ik toch u mijn hart

niet kunnen verbergen. Lieve juffer! ik heb uwe geschiedenis gehoord, en die heeft mij getroffen, gelijk zij iedereen treffen moet. Geloof mij, ik zou u ten koste van mijn leven willen dienen." — Zij wendde haar hoofd om, en NICOLAAS zag, dat zij weende. — »Vergeef mij," zeide hij, met eerbiedigen ernst, »indien het schijnt, dat ik te veel zeg, of mij te veel laat voorstaan op het vertrouwen, waarmede men mij vereerd heeft! Ik kan niet heengaan, alsof ik slechts eene gewone boodschap had verrigt, waarbij ik verder niets dacht of gevoelde. Van dit uur af kunt gij geheel over mij beschikken. Ik koester geen anderen wensch, dan uw vertrouwen, en dat van hem, die mij hier gezonden heeft, in gelijke mate te verdienen. Indien ik meer of minder meende dan dit, zou ik u beider achting onwaardig zijn."

Zij wenkte met hare hand, als wilde zij hem verzoeken, om heen te gaan, maar antwoordde geen woord. NICOLAAS kon niet verder spreken, en verwijderde zich stilzwijgend. Zoo eindigde zijn eerste gesprek met MADELINE BRAY.

XLIX.

RALPH NICKLEBY GAAT UIT VRIJEN VOOR EEN OUD CONFRATER.

»Daar slaat het al kwartier vóór drieën," mompelde NEWMAN NOGGS, »en mijn etenstijd is twee uur. Hij doet het met voordacht. Hij is er juist de regte toe."

Om zich te troosten, haalde hij eene flesch uit zijnen lessenaar, juist klein genoeg om in den zak te worden gedragen, en nam er een slok uit.

»Ik heb al om acht uur ontbeten," bromde NEWMAN; »en welk een ontbijt!... Ik moet immers om twee uur gaan eten. »Wacht totdat ik terugkom! Wacht totdat ik terugkom!" Zoo gaat het alle dagen. Waarom gaat hij altijd uit, tegen den tijd, dat ik moet gaan eten? Hij doet het om mij te plagen."

Dit oplezen zijner grieven scheen NEWMAN desperaat te maken; want hij zette op eens zijn hoed op, trok zijne eenwigdurende handschoenen aan, en zwoer bij zichzelven, dat hij, wat er ook van komen mogt, terstond zou gaan eten.

Dit stout besluit ten uitvoer brengende, was hij reeds in den gang gekomen, toen hij den sleutel in het slot der voordeur hoorde steken, hetgeen hem met overhaasting naar zijn hokje, dat het kantoor van den boekhouder heette, de vlugt deed nemen.

»Daar is hij," bromde NEWMAN, »en nog iemand. Nu zal het zijn: »Wacht totdat die heer weg is!" Maar ik wil niet, en daarmeê uit." Dit zeggende, verschool hij zich in eene groote, ledige kast, met twee halve deuren, voornemens om zich terstond zoek te maken, zoodra RALPH in zijne eigene kamer was.

»NOGGS!" riep RALPH. »Waar zit die kerel nu? NOGGS?" — NEWMAN zweeg doodstil. — »De rekel is gaan eten, zonder naar mij te wachten," bromde RALPH, terwijl hij de deur van het kamertje opende. »Kom maar hier in, GRIDE!" vervolgde hij. »Mijn klerk is uit, en de zon staat op mijne kamer. Het is hier koel. Het kan u immers niet schelen?" — »Och neen, Mijnheer NICKLEBY! Och neen! Het is hier wel een lief kamertje."

Hij, die op een slependen toon dit antwoord gaf, was een oud mannetje, dat gewis meer dan zeventig jaren telde, en een krommen rug had. Hij was doodmager, droeg een grijzen rok met een zeer smallen kraag, een ouderwetsch zwart vest, en zulk eene naauwe broek, dat zij bijna om zijne dunne beenen spande. De eenige versierselen zijner kleeding bestonden in een stalen horlogieketting, waaraan eenige gouden cachetten hingen, en een zwart lint, waarmede zijne grijze haren in een staart waren opgebonden. Zijn neus en kin waren scherp en spits; het gemis van tanden deed zijne wangen invallen; en zijn gezigt was getaand geel van kleur, behalve een paar streepen over zijne kaken, die de kleur van een gedroogden appel hadden. Geheel zijn voorkomen en houding hadden iets van kruipende, katachtige valschheid; de grijnzende glimlach, die hem tot eene gewoonte was geworden, gaf zijn gelaat te gelijk de uitdrukking van geslepenheid, wellust en gierigheid. Zulk een man was ARTHUR GRIDE, de oude geldschieter, die zich op een lagen stoel nederzette, terwijl RALPH tegenover hem op den hoogen kantoorkruk plaats nam.

»Hoe vaart gij?" vroeg GRIDE op een teemend vriendelijken toon. »Wat is het lang geleden, sedert ik u gezien heb!" —

»Al zeer lang," zeide Ralph, met een eigenaardigen glimlach, aanduidende, dat hij wel begreep, dat zijn vriend hem niet zonder oogmerk kwam bezoeken. »En het was louter toeval, dat gij mij nu zaagt; want ik was juist aan de deur, toen gij den hoek omkwaamt." — »De fortuin heeft mij gediend," merkte Gride aan. — »Dat heb ik meer gehoord," antwoordde Ralph droogjes.

De oude woekeraar glimlachte, maar sprak niet verder, en zij bleven eene poos stilzwijgend tegenover elkander zitten. Ieder paste op, om den anderen eene vlieg af te vangen.

»Kom, Gride!" zeide Ralph eindelijk: »wat hebt gij van daag aan de hand?" — »Ha!" riep de ander uit. »Gij zijt een oordaat man, Mijnheer Nickleby! Lieve Hemel! wat een oordaat man!" — »Dat denkt gij maar, omdat gij zoo gewoon zijt te teemen en te talmen," hernam Ralph. »Misschien is het beter; maar ik heb er geen geduld toe." — »Gij zijt een genie, Mijnheer Nickleby!" zeide Gride. »Zoo gevat, zoo gevat, o zoo gevat!" — »Gevat genoeg," antwoordde Ralph, »om te weten, dat ik al mijne gevatheid zal noodig hebben, als gij complimenten begint te maken. Ik ben er wel bij geweest, wanneer gij goedvondt anderen te vleijen, en ik weet nog wel wat er dan altijd van kwam." — »Lieve Hemel!" riep Gride uit, »zelfs mij vertrouwt hij niet! Ha, ha ha! Heb ik ooit zoo'n man gezien!" — »Maar nog eens," zeide Ralph, »wat hebt gij aan de hand? De tijd is te kostbaar, om dien te verbeuzelen."

Gride bedacht zich eene poos, schoof toen zijn stoel digter bij, en vroeg: »Wat zoudt gij wel zeggen, indien ik u vertelde, dat ik ging trouwen?" — »Ik zou zeggen," antwoordde Ralph zeer bedaard, »dat gij, met een of ander oogmerk, goedvondt mij eene logen te vertellen, — dat dit de eerste keer niet was, en de laatste niet zijn zou, — dat het mij niet verwonderde, en ik mij niet liet beet nemen." — »Dan zeg ik u in ernst, dat ik ga trouwen," zeide Gride. — »En ik zeg u in ernst, wat ik daar zoo even gezegd heb," hernam Ralph. »Maar, wacht eens! Uit uw gezigt zou ik opmaken.... Wat beteekent dit?" — »Ik zou *u* niet willen bedriegen," teemde Gride. »Ik zou het niet kunnen doen; ik zou het nooit willen beproeven. Ik — ik Mijnheer Nickleby bedriegen, die duizendmaal slimmer is dan ik? Maar ik vraag u nog eens, wat zoudt

gij wel zeggen, indien ik u vertelde, dat ik ging trouwen?" — »Met de eene of andere rijke oude heks?" vroeg RALPH. — »Neen, neen!" antwoordde GRIDE, terwijl hij in verrukking zijne handen wreef. »Met een jong, schoon meisje; bekoorlijk, betooverend, en nog geen negentien jaren oud. Donkere oogen — fraaije wenkbraauwen — purperen lippen, die men niet kan zien zonder verlangen om ze te kussen — glanzige lokken — een middeltje, dat men met zijne handen kan omspannen — voetjes zoo klein en vlug, dat haar tred den grond niet schijnt te raken. Zulk een meisje te trouwen — he?" — »Dit is iets meer dan gewone zotteklap," zeide RALPH, nadat hij, met een opgetrokken lip naar de verrukking van den ouden zondaar had geluisterd. »Hoe heet zij?" — »Zie nu eens, hoe gevat!" riep GRIDE uit. »Hij merkt al, dat ik zijne hulp noodig heb, en dat het hem een zoet winstje zal opbrengen. Hij begrijpt alles al. Zij heet — er is toch niemand, die ons hooren kan?" — »Wie duivel zou dat zijn?" vroeg RALPH driftig. — »Uw knecht is misschien teruggekomen; en die menschen zijn zoo gewoon te luisteren; en het zou mij spijten, als NOGGS...." — »Laat NOGGS naar den duivel loopen," zeide RALPH bits, »en zeg wat gij te zeggen hebt." — »Och ja! NOGGS mag mijnenthalve wel naar den duivel loopen," hernam GRIDE. »Zij heet — MADELINE BRAY." — »BRAY?" herhaalde RALPH. »Ik heb wel een BRAY gekend; maar die had geene dochter." — »Zij is eene dochter van WALTER BRAY, die in de *Rules* van de *Bench* woont. Wij hebben beiden zaken met hem gedaan. Ik geloof, dat hij u nog geld schuldig is." — »O, meent gij *hem*?" zeide RALPH. »Eene dochter van *dien* BRAY?" — »Ik dacht wel," zeide GRIDE, »dat gij hem nog kennen zoudt." — »Gij hadt gelijk," hernam RALPH. »Maar dat de oude ARTHUR GRIDE er aan denkt om te trouwen, is reeds iets zonderlings. Dat hij er aan denkt om een schoon meisje te trouwen, met lippen, die men niet kan zien zonder verlangen om ze te kussen, en een middeltje, dat men met de handen omvatten kan, en zoo voorts, is nog vreemder. Maar dat de oude ARTHUR GRIDE het in zijn hoofd zou krijgen om de dochter van een geruïneerden lichtmis te trouwen, is geheel ongeloofelijk. Één woord zoo goed als tien, vriend ARTHUR! indien gij van mij in dit geval eenige hulp begeert — en dat is zeker, want anders zoudt gij niet bij mij komen — spreek dan zonder omwegen. En

vooral zeg niet, dat ik er eenig voordeel van zou hebben; ik weet zeer wel, dat gij er ook voordeel bij hebben moet, en dat geene kleinigheid, of gij zoudt er u niet meê inlaten."

Behalve den schimp, die in deze gezegden lag opgesloten, was de toon van RALPH bitter en beleedigend genoeg, om zelfs het koude bloed van eenen ouden woekeraar in gisting te brengen. Maar GRIDE vond niet goed eenig ongenoegen te laten blijken, en herhaalde slechts zijn »Lieve Hemel!" en »hoor dat nu eens aan!" alsof hij de vrijpostigheid van zijnen vriend zeer grappig en aardig vond. Hij begreep evenwel, dat het geraden was RALPH niet verder ongeduldig te maken, en kwam derhalve ter zake.

Eerst weidde hij er over uit, dat MADELINE BRAY zichzelve geheel opofferde, om haren vader, die niemand anders op de wereld had, te onderhouden, en zich de slavin van al zijne grillen maakte; waarop RALPH antwoordde, dat hij daarvan reeds gehoord had, en dat zij, indien zij wat meer van de wereld wist, zoo dwaas niet wezen zou. Vervolgens sprak hij over het karakter van den vader, en betoogde, dat, zelfs indien men onderstelde dat hij zijne dochter liefhad, zijn eigen genoegen en voordeel hem nog veel dierbaarder waren; hetgeen RALPH zeide, dat al te waarschijnlijk en te natuurlijk was, om er verder iets van te zeggen. Ten derde verklaarde GRIDE, dat de dochter zulk een schoon meisje was, dat hij er inderdaad naar hunkerde, om haar tot zijne vrouw te hebben. RALPH verwaardigde zich niet, hierop eenig ander antwoord te geven, dan door een bitteren glimlach en een blik op het uitgedroogde oude mannetje, die echter genoeg zeiden.

»Nu moeten wij over een plannetje spreken, om zoo ver te komen," zeide GRIDE; »want ik heb er den vader nog niet over onderhouden. In de laatste zes maanden ben ik verscheidene malen bij BRAY geweest. Het is nu juist een half jaar geleden, sedert ik zijne dochter voor de eerste maal zag. Maar dat doet er niet toe. Ik moet nog zeventienhonderd pond van hem hebben, en heb hem daarvoor laten gijzelen." — »Gij spreekt, alsof gij hem alleen hadt laten gijzelen," zeide RALPH. »Ik heb het ook gedaan, voor eene schuld van negenhonderd vijfenzestig pond, vier *shillings* en drie *pence*." — »En gij zijt de eenige, die het gedaan heeft behalve ik," zeide GRIDE haastig. »Niemand van zijne andere schuldeischers heeft

de kosten gemaakt om zich van zijn persoon te verzekeren, in vertrouwen, dat wij hem wel zouden vasthouden. Wij zijn beide in denzelfden strik gevallen. — Lieve Hemel! dat was een ongeluk! Ik was bijna geruïneerd. Ons geld geschoten op wissels, met nog slechts één naam behalve den zijnen, en dien iedereen dacht, dat zoo goed was als de bank — en gij weet hoe het afliep. Juist toen wij hem wilden aanpakken, stierf hij insolvent. Lieve Hemel! dat verlies had mij bijna doodarm gemaakt." — »Ga voort met uw plan," zeide Ralph. »Wij behoeven hier niet over onze verliezen te jammeren; niemand hoort ons." — »Het kan nooit kwaad er over te spreken," hernam Gride grijnzend, »hetzij men ons hoort of niet. Men blijft er op die wijze aan gewoon. Wanneer ik nu Bray het voorstel deed, om zijn schoonzoon te worden, op de eenvoudige voorwaarde, dat hij, zoodra ik getrouwd ben, stilletjes zal worden losgelaten, en een jaargeld zal hebben, om aan den overkant van het groote water als een heer te leven — hij kan niet lang meer leven; ik heb er zijn doctor naar gevraagd — en al de voordeelen dezer overeenkomst hem werden voorgehouden, zoudt gij dan niet denken, dat hij het aanbod zou aannemen? En zoudt gij niet denken, dat hij zijne dochter zou kunnen bewegen, om de voorwaarde aan zijnen kant te vervullen? Denkt gij niet, dat ik haar dan binnen eene maand als Jufvrouw Gride in mijne armen zou hebben?" — »Ga voort!" zeide Ralph, op een toon, welks stugge koelheid geweldig afstak bij het sentimenteele gepiep, waartoe zijn vriend langzamerhand zijne stem had verheven. »Ga voort! Gij zijt niet hier gekomen, om dit te vragen." — »Gij hebt gelijk," zeide Gride, vertrouwelijk nog nader bijschuivende. »Ik wilde u vragen, wat gij hebben moest voor de schuldvordering van u, in geval mijn plan doorging: dertig percent — veertig percent — vijftig percent? Voor zulk een vriend, als gij zijt, zou ik wel zooveel overhebben. Wij zijn altijd zulke goede vrienden geweest, en gij zult mij het mes niet op de keel zetten, niet waar?" — »Gij hebt nog meer te zeggen," zeide Ralph, even stug als te voren. — »Ja, ja!" antwoordde Gride; »maar gij gunt mij geen tijd. Ik heb een helper noodig; iemand, die goed kan praten, en voet bij stek houden. En dat kunt gij beter dan ik; want ik ben wat zenuwachtig. Als ik u nu zooveel van die schuld betaalde, die gij reeds lang voor verloren hebt gehouden, zoudt gij

mij dan niet willen bijstaan? Zeg?" — »Er steekt nog meer achter," zeide Ralph. — »Neen, waarlijk niet!" riep Gride. — »Ja, zeg ik u!" hernam Ralph. — »O!" zeide Gride, alsof er eensklaps een licht voor hem opging. »Gij meent iets, dat op mijzelven en mijne oogmerken ziet. O, ja! Zal ik u dat ook vertellen?" — »Dat zou wel het beste zijn," antwoordde Ralph droogweg. — »Ik wilde er u niet mede lastig vallen," zeide Gride, »omdat ik dacht, dat gij geen belang in de zaak zoudt stellen, dan voor zoo ver zij uzelven aanging. Maar het is zeer vriendelijk van u, dat gij er naar vraagt. Onderstel nu eens, dat ik iets wist van een eigendommetje — een zeer klein eigendommetje — waarop dit lieve meisje regt had, waarvan niemand iets weet of weten kan, maar, dat haar man gemakkelijk naar zich zou kunnen halen, indien hij zooveel wist als ik, dat zou immers...." — »De geheele zaak ophelderen," viel Ralph hem in de rede. »Laat mij nu eens bedenken, wat ik hebben moet, om u te helpen!" — »Val mij niet al te hard!" riep Gride met eene bevende stem, terwijl hij smeekend zijne handen ophief. »Het is maar een klein eigendommetje. Zeg vijftig percent. Het is meer, dan ik geven moest; maar gij zijt zoo vriendelijk. Zal het vijftig wezen? Zeg!"

Ralph gaf geen acht op deze smeekingen, maar bleef eenige oogenblikken in gedachten zitten. Toen vatte hij het woord op; en men kon hem zeker niet verwijten, dat hij noodelooze omwegen nam, of niet rondborstig zijne meening zeide. »Als gij dit meisje zonder mijne voorkennis hadt getrouwd," zeide Ralph, »hadt gij mijne schuldvordering ten volle moeten betalen, omdat gij haren vader anders niet in vrijheid zoudt kunnen stellen. Het is daarom duidelijk, dat ik het volle bedrag hebben moet, of ik zou daardoor uw vertrouwen verliezen, in plaats van winnen. Dit is het eerste artikel van ons verdrag. Het tweede is, dat ik voor mijne moeite, om Bray te overreden, vijfhonderd pond krijg: dat is weinig genoeg; want de purperen lippen, de nette voetjes, en wat weet ik het, houdt gij alleen. Het derde en laatste artikel is, dat gij eene schuldbekentenis teekent, waarbij gij u verbindt, om mij een en ander te betalen vóór den middag van den dag, waarop gij Madeline Bray trouwt. Gij hebt gezegd, dat ik voet bij stek kan houden; en dat ben ik nu van zins. Indien u mijne voorwaarden bevallen, kunt gij ze aannemen. Zoo niet, trouw haar dan zonder mij, indien gij kunt."

RALPH bleef doof voor alle aanzoeken, om zijnen eisch te verminderen. Hij wilde er niet verder over spreken, en terwijl GRIDE zich schor praatte over het overdrevene van zijne vraag, en langzamerhand meer en meer bood, bleef RALPH stilzwijgend en verstrooid voor zich staren. Toen GRIDE ondervond, dat het onmogelijk was, om zijnen standvastigen vriend tot andere gedachten te brengen, gaf hij, ofschoon hij een dergelijken afloop wel voorzien had, schoorvoetend zijne toestemming tot het verdrag, en schreef de gevorderde schuldbekentenis (RALPH had altijd zegels bij de hand), nadat hij eerst eene belofte had gevorderd, dat Mijnheer NICKLEBY dadelijk met hem naar de woning van BRAY zou gaan, om terstond de onderhandeling te beginnen, indien de omstandigheden hunne oogmerken schenen te begunstigen.

De heeren verlieten derhalve te zamen het huis, en kort daarop kwam NEWMAN, met de flesch in zijne hand, uit de kast, buiten welker bovendeur hij, met groot gevaar van ontdekt te worden, verscheidene malen zijn rooden neus had gestoken, wanneer het gesprek hem eene bijzondere belangstelling inboezemde.

»Ik heb geen honger meer," zeide NEWMAN, op eenen zeer treurigen toon, terwijl hij de flesch in zijn zak stak. »Zij hebben mijn maal bedorven. Ik weet niet wie zij is, of wat zij is; maar ik beklaag haar met hart en ziel. Ik kan haar niet helpen, evenmin als een van die anderen, tegen wie elken dag honderd schelmstreken worden beraamd. Nu, dat vergroot wel mijn, maar niet hun verdriet. De zaak wordt er niet erger door, omdat ik er van weet en er mij over kwel. GRIDE en NICKLEBY! Een mooi span! O, die schurken, die schurken, die schurken!"

Met deze woorden ging NEWMAN, wiens hoofd door de slokken, die hij in de kast genomen had, eenigzins beneveld was, de deur uit, om in een goedkoop eethuis zijn maaltijd te doen.

Intusschen hadden de twee zaamgezworenen zich naar hetzelfde huis begeven, dat NICOLAAS slechts weinige dagen geleden voor de eerste maal had bezocht; en toen zij bij Mijnheer BRAY waren toegelaten, en zijne dochter niet te huis vonden, kwamen zij, door eene voorafspraak, waarbij RALPH op eene meesterlijke wijze al zijne geslepenheid gebruikte, eindelijk tot het eigenlijke oogmerk van hun bezoek.

»Daar zit hij, Mijnheer BRAY!" zeide RALPH, toen de zieke, nog niet van zijne verwondering bekomen, in zijn stoel achterover liggende, beurtelings hem en ARTHUR GRIDE aanzag. »Wat doet het er toe, of hij het ongeluk heeft gehad van de eene oorzaak van uw gedwongen verbijf alhier te zijn geweest — en ik de andere? Alle menschen moeten leven. Gij zijt te zeer een man van de wereld, om deze omstandigheid niet in het ware licht te beschouwen. Wij bieden u de beste vergoeding aan, die wij in onze magt hebben. Hier hebt gij een huwelijksvoorstel, dat menig heer van adel met blijdschap voor zijne dochter zou aannemen. ARTHUR GRIDE, zoo rijk als een prins; — denk eens!" — »Mijne dochter, Mijnheer," zeide BRAY op eenen trotschen toon, »gelijk *ik* haar heb opgevoed, zou eene rijke belooning zijn voor de grootste schatten, waarmede een man het geschenk harer hand zou kunnen beantwoorden." — »Juist wat ik gezegd heb," zeide de slimme RALPH, zich tot zijnen vriend GRIDE keerende. »Juist wat mij zulk een goeden dunk van de zaak deed opvatten. Niemand zal den anderen iets verpligt zijn. Gij hebt geld, en Jufvrouw MADELINE schoonheid en deugd. Zij is jong, gij zijt rijk. Zij is niet rijk, en gij zijt niet jong. Het is even om even. En bedenk dan, Mijnheer BRAY," vervolgde hij, »bedenk dan, hoeveel er voor u afhangt van het aannemen of verwerpen van dit voorstel...." — »Hoe kan ik het aannemen of verwerpen?" viel BRAY hem in de rede. »Dat hangt van mijne dochter af. Zij moet kiezen. Dat weet gij wel." — »Dat is waar," zeide RALPH met nadruk. »Maar gij kunt toch raadgeven; haar de redenen voor en tegen aanwijzen; een wenk geven van uwe gezindheid."

»Een wenk geven, Mijnheer?" hernam de schuldenaar, die beurtelings trotsch en laaggeestig, maar altijd baatzuchtig was. »Ben ik dan haar vader niet? Waarom zou ik niet ronduit zeggen, wat ik meen? Denkt gij, gelijk die verwenschte familie van hare moeder, dat zij, met hetgeen zij voor mij gedaan heeft, iets meer dan haren pligt heeft gedaan? Of denkt gij, dat mijn ongeluk eene genoegzame reden is, om onze wederzijdsche betrekking te veranderen, dat zij daarom bevelen en ik gehoorzamen zou? Een wenk geven! Misschien denkt gij, omdat ik hier zit, en zonder hulp bijna niet van mijn stoel kan komen, dat ik daarom een flaauwhartige afhankelijke stum-

per ben, en niet zou durven of kunnen doen, wat ik voor mijne eigene dochter het beste geloof te zijn?" — »Ik vraag u verschooning," zeide RALPH, die wel wist, wien hij voorhad. »Gij laat mij niet uitspreken. Ik wilde alleen zeggen, dat, indien gij maar een wenk gaaft van uw verlangen, dat even goed zou zijn als een bevel." — »Dat denk ik ook," zeide BRAY knorrig. »Als gij er misschien niet van gehoord hebt, Mijnheer, kan ik u zeggen, dat er een tijd is geweest, toen ik, tegen de geheele rijke en vermogende familie van hare moeder aan, door mijnen wil alleen, al wat ik verkoos doorzette." — »Maar gij hebt mij nog niet uitgehoord," hernam RALPH zoo zachtzinnig, als het een man van zijn karakter mogelijk was. »Gij zijt een man, die nog in gezelschappen kunt schitteren — en nog vele jaren levens voor u hebt — namelijk, indien gij in eene zachtere lucht, in vrijheid en naar uwen zin kunt leven. De vrolijkheid is uw element. *Frankrijk*, en een jaargeld, groot genoeg om alle vermaken te bekostigen, zoude u een nieuw leven geven. Eens was de geheele stad vol van uwe kostbare vermaken, en gij zoudt op een ander tooneel nog eens kunnen schitteren, uw voordeel doen met uwe ondervinding, en een weinig op kosten van anderen leven, in plaats van zulks anderen op uwe kosten te laten doen. Maar keer nu het blad eens om. Wat ziet gij daar? Ik weet niet wat het naaste kerkhof is, maar een graf daarop — misschien over twee, misschien over twintig jaren — dat is alles." — Mijnheer BRAY bleef in gedachten verzonken zitten. — »Ik spreek voor de vuist," vervolgde RALPH, zich naast hem nederzettende, »omdat ik meen, wat ik zeg. Ik wil het niet verbloemen, en maar openlijk bekennen. Het is mijn belang, dat gij uwe dochter aan mijn vriend GRIDE ten huwelijk geeft, omdat ik dan gedeeltelijk mijn geld krijg. Maar hoeveel meer belang hebt gij, om haar dien stap aan te raden? Houd dat in het oog! Misschien zal zij tegenstribbelen, weenen, en zeggen, dat hij te oud is, en dat zij een rampzalig leven zou hebben. Maar wat is dat leven tegenwoordig?" — Eenige geringe bewegingen van den zieke toonden, dat hij even oplettend naar RALPH luisterde, als deze hem in het oog hield. — »Wat is het tegenwoordig," vervolgde de listige woekeraar, »of wat zal het worden? — Als gij sterft, ja, dan zullen de menschen, die gij haat, wel voor haar zorgen. Maar kunt gij die gedachte verdragen?" — »Neen!" zeide BRAY, die het ge-

voel van haat en wraakzucht, dat hij hem opkwam, niet kon bedwingen. — »Dat kan ik mij wel verbeelden," hernam RALPH. »Als zij uit iemands dood voordeel *moet* trekken," (dit zeide hij zachter) »laat het dan uit den dood van haren man zijn. Laat haar *uw* overlijden niet moeten afwachten, als eene gebeurtenis, welke haar lot verbeteren zal. En wat kan men tegen dit voorstel hebben? Dat haar vrijer oud is? Wel, hoe dikwijls ziet men niet, dat rijke en voorname lieden — die zich niet met uwe omstandigheden kunnen verontschuldigen, maar zich in weelde baden — hunne dochters aan oude mannen, of, hetgeen nog erger is, aan jonge zotskappen zonder hoofd of hart uithuwelijken, alleen om eene dwaze ijdelheid te streelen, de magt van hunne familie te vergrooten, of eene plaats in het parlement te bekomen. Gij moet voor haar kiezen, Mijnheer! Gij weet, wat het beste voor haar is, en zij zal er u eens voor danken." — »Stil, stil!" riep BRAY verschrikt uit, terwijl hij met zijne bevende hand RALPH den mond digthield. »Ik hoor haar aan de deur."

De schaamte en schrik, welke zijne haastige beweging aan den dag legde, toonde, dat zijn geweten in een oogenblik den dunnen sluijer van drogredenen, waarmede RALPH het barbaarsche plan trachtte te bewimpelen, had verscheurd, en het in al deszelfs snoodheid en afschuwelijkheid had ontdekt. De vader zonk bleek en bevende in zijnen stoel; GRIDE draaide zijn hoed tusschen zijne handen, en durfde zijne oogen niet opslaan; zelfs RALPH kroop voor een oogenblik in elkander, gelijk een hond, die de zweep voelt. Deze uitwerking was even snel voorbijgaande als plotseling. RALPH was de eerste, die zich herstelde, en, toen hij MADELINE's ontsteltenis zag, het arme meisje verzocht, om zich niet ongerust te maken. »Een aanval van kramp," zeide hij, met een blik op Mijnheer BRAY. »Hij is nu weêr beter."

Het had zelfs een zeer koud en ongevoelig hart moeten bewegen, te zien, hoe het beminnelijke meisje, dat zij een oogenblik te voren zoo snood hadden willen verkoopen en verraden, hare armen om den hals van haren vader sloeg, en hem door troostende liefkozingen zijne pijn wilde doen vergeten. Maar RALPH zag koel voor zich, en GRIDE legde wel eenig gevoel aan den dag, maar van eenen anderen aard, dan de deugd doorgaans inboezemt.

»MADELINE!" zeide haar vader, zich zacht uit hare armen losmakende, »het is niets." — »Maar gij hadt gisteren ook zulk een aanval van kramp; en het is vreeselijk u zoo te zien lijden. Kan ik niets voor u doen?" — »Op het oogenblik niet. Hier zijn twee heeren, MADELINE! waarvan gij den eenen wel meer hebt gezien. — Zij zeide voorheen," vervolgde BRAY, zich tot GRIDE keerende, »dat ik altijd erger werd, als gij hier waart geweest. Dat was zeer natuurlijk, daar zij wel iets, maar niet alles van onze betrekkingen wist. Nu, nu! Misschien verandert zij in dat opzigt van gedachten; meisjes mogen wel wat wispelturig zijn. Gij zijt zeer moede, meisjelief?" — »O neen!" — »Ja, toch! Gij doet al te veel." — »Ik wenschte dat ik meer kon doen." — »Dat weet ik wel; maar gij vergt uwe krachten te veel. Dit ellendig leven van onophoudelijken arbeid en vermoeijenis kunt gij op den duur niet uithouden, lieve MADELINE!"

Met deze en nog vele andere vriendelijke woorden, trok Mijnheer BRAY zijne dochter naar zich toe, en kuste haar vriendelijk op de wang. RALPH, die hem intusschen scherp in het oog had gehouden, ging naar de deur, en gaf GRIDE een teeken om hem te volgen.

»Wij zullen elkander nader spreken," zeide RALPH. — »Ja, ja!" antwoordde BRAY, zijne dochter haastig op zijde stootende. »Over acht dagen. Laat mij eene week tijd." — »Over acht dagen dan!" hernam RALPH. »Goeden morgen, Jufvrouw MADELINE! ik kus u de hand." — »Geef mij uwe hand, GRIDE!" zeide Mijnheer BRAY, de zijne uitstekende, toen de oude woekeraar boog. »Gij meent het toch goed. Het was uwe schuld niet, dat gij geld van mij moest hebben. MADELINE! hier — uwe hand!" — »Lieve Hemel!" zeide GRIDE: »als de jonge juffer zoo goed wilde zijn — slechts de topjes van hare vingertjes."

MADELINE huiverde, toen zij hem aanzag, doch reikte hem even hare hand, en trok die terstond terug. De poging van den ouden liefhebber, om hare hand aan zijne lippen te brengen, mislukte derhalve; en nadat hij met een afschuwelijken glimlach eene menigte buigingen had gemaakt, volgde hij zijnen vriend, die hem reeds op straat stond te wachten.

»Wel, wat zegt gij?" vroeg GRIDE. — »Wat zegt *gij?*" hernam RALPH. — »Ik weet niet wat ik zeggen moet," antwoordde

Gride. »Ik hoop en vrees." — »Hebt gij wel opgelet," zeide Ralph na eene poos stilzwijgens, »dat hij tegen haar zeide, dat zij al te veel deed, en hare krachten te veel vergde?" — Ja," antwoordde zijn makker. »Wat zou dat?" — »Denkt gij," hernam Ralph, »dat hij ooit te voren zoo iets gezegd heeft? Zulk een ellendig leven kan zij op den duur niet uithouden. Hij zal haar wel een ander bezorgen." — »Denkt gij dan, dat het lukken zal?" vroeg Gride. — »Ik ben er zeker van," antwoordde Ralph. »Hij beproeft nu al, terwijl wij er bij zijn, zichzelven te bedriegen, en den schijn aan te nemen, alsof hij om haar en niet om zijn eigen belang dacht; hij wil de rol van een goed vader spelen, en is reeds zoo vriendelijk en zorgzaam, dat zijne dochter hem bijna niet herkende. Ik zag eenen traan van verwondering in haar oog. Er zullen wel meer tranen van verwondering komen, maar van eene andere soort. O, wij kunnen het einde der week gerust afwachten."

L.

VINCENT CRUMMLES VERSCHIJNT VOOR DE LAATSTE MAAL OP HET TOONEEL.

Met een treurig en beklemd hart begaf Nicolaas zich naar het kantoor van de Gebroeders Cheeryble. Welke ijdele hoop hij mogt gekoesterd, welke genoegelijke droomen zijnen geest mogten verlustigd hebben, als hij zich met het schoone beeld van Madeline Bray bezig hield, thans waren zij uitgedoofd en verdwenen. Wij zouden het karakter van Nicolaas onregt aandoen, indien wij wilden te kennen geven, dat deze oplossing van het geheimzinnige, dat Madeline had omsluijerd, toen hij nog onbekend was met haren naam, zijne liefde had uitgebluscht of zijne bewondering verminderd. Had hij haar te voren beschouwd met die aandoening, welke door schoonheid en bevalligheid in een jeugdig hart wordt opgewekt, thans was hij zich bewust van een veel dieper en sterker gevoel. Maar eerbied voor den adel en de onschuld van haar hart, ontzag voor haren hulpeloozen toestand, medelijden met hare smart, en bewondering van hare edelmoedigheid en grootheid van ziel — dat alles scheen haar ver boven zijn bereik te plaatsen, en,

terwijl het zijne liefde eenen grooteren ernst en een edeler vuur mededeelde, hem toe te fluisteren, dat dezelve hopeloos was.

»Ik zal mijn woord houden," zeide NICOLAAS manhaftig. »Het is geene gewone taak, die ik vervullen moet, en ik zal mij van den dubbelen pligt, die mij is opgelegd, met de grootste trouw en naauwgezetheid kwijten. Mijne eigene geheime aandoeningen behooren in dit geval volstrekt niet in aanmerking te komen, en dat zullen zij ook niet."

Die geheime aandoeningen bleven evenwel bestaan, en werden door NICOLAAS meer aangemoedigd dan onderdrukt. De strekking zijner redenering (indien hij redeneerde) was, dat zij niemand eenig nadeel konden doen dan hemzelven, en dat hij, indien hij zijne liefde uit gevoel van pligt voor zichzelven hield, des te meer regt had om die te blijven koesteren, als het ware tot belooning zijner heldhaftigheid.

Al deze gedachten maakten hem dien morgen zoo verbijsterd en verstrooid, dat TIM LINKINWATER begon te vermoeden, dat zijn jonge vriend eene fout in het boek moest hebben gemaakt, die hem zoo verontrustte, en hem ernstig bezwoer, indien dit zoo was, het liever te bekennen en den post uit te krabben, dan zich het leven door wroeging te verbitteren. Maar op deze en dergelijke toespraken, zoowel van Mijnheer FRANK als van TIM, gaf NICOLAAS geen ander antwoord, dan dat hij nooit in zijn leven beter in zijn schik was geweest. In deze stemming, altijd over hetzelfde onderwerp denkende, en altijd weder tot hetzelfde besluit komende, bragt hij den dag door, en in dezen gemoedstoestand begaf hij zich des avonds naar huis.

Wanneer de menschen zoo zwaarmoedig, nadenkend en ongedurig zijn, ziet men veelal dat zij eene neiging hebben, om zonder doel rond te slenteren, en zich met allerlei nietigheden bezig te houden, zonder zelf regt te weten wat zij doen. Valt hun aan eenen muur een aanplakbiljet in het oog, dan lezen zij het van het begin tot het einde door, zonder te begrijpen wat het inhoudt; en voor een winkel blijven zij een kwartier staan kijken, zonder te zien wat er in verkocht wordt. Zoo ging het ook met NICOLAAS, die, toen hij een der kleine schouwburgen voorbijkwam, met de grootste belangstelling de affiche bestudeerde, alsof hij de lijst der tooneelspelers van buiten wilde leeren. Met een glimlach over zijne eigene ver-

strooijing, hield hij op en wilde zijnen weg voortzetten; maar toen hij bij toeval eenen blik op het hoofd der affiche wierp, zag hij daar met groote letters: »Laatste voorstelling van den Heer VINCENT CRUMMLES." Dit deed hem nogmaals de lijst der spelers doorloopen, en, hoe onwaarschijnlijk hem dit in het begin ook was voorgekomen, overtuigde hij zich, dat hij hier zijnen ouden bekende met zijne familie en een gedeelte van zijnen troep had wedergevonden.

Hij ging naar de achterdeur van den schouwburg, gaf een kaartje over, waarop hij met potlood zijnen tooneelnaam »JOHNSON" had geschreven, en werd kort daarop door een roover naar het vertrekje gebragt, waar zijn gewezen directeur bezig was met zich te kleeden.

Zoodra hij binnentrad, wierp Mijnheer CRUMMLES de zwarte wenkbraauwen neder, die hij juist wilde aanplakken, sprong op, en drukte hem hartelijk de hand, te gelijker tijd betuigende, dat zijne vrouw zich bijzonder zou verblijden, dat zij vóór hun vertrek Mijnheer JOHNSON nog eens kon vaarwel zeggen.

»Wat meent gij?" vroeg NICOLAAS. »Waar gaat gij naar toe, dat gij zoo ernstig van vaarwel zeggen spreekt?" — »Hebt gij het dan niet in de courant gelezen?" vroeg CRUMMLES op zijne beurt. — »Neen," was het antwoord. — »Dit verwondert mij," hernam CRUMMLES. »Het stond bijna boven aan. Wacht eens! Ik geloof, dat ik die courant nog heb." Hij deed, alsof hij lang in eenige laden moest zoeken. »Ja! lees eens hier."

NICOLAAS las tusschen het overige stadsnieuws een berigt, dat de nog jeugdige Mijnheer CRUMMLES, die in de provinciën overal zooveel opgang had gemaakt, en wiens buitengemeene talenten onlangs ook in *Londen* waren bewonderd, tot leedwezen der tooneelliefhebbers, binnen kort, met zijne kunstrijke familie naar *Amerika* zou vertrekken. Terwijl NICOLAAS las, zag CRUMMLES hem oplettend in het gezigt, en merkte aan, dat hij niet wist, hoe die couranten zoo spoedig overal achter kwamen.

»Dit nieuws doet mij verbaasd staan," zeide NICOLAAS. »Naar *Amerika!* Toen ik nog bij u was, waart gij dit toch niet voornemens?" — »Neen! toen nog niet," antwoordde CRUMMLES. »Het eigenlijke van de zaak is, dat, daar mijne vrouw..." Het overige fluisterde hij NICOLAAS in het oor. — »O!" zeide

Nicolaas glimlagchend: »uitzigt op eene vermeerdering uwer familie?" — »De zevende vermeerdering, Johnson!" antwoordde Crummles, op eenen plegtigen toon.

De gewezene tooneeldirecteur voltooide nu zijn toilet, en vertelde Nicolaas intusschen, dat hij in *Amerika* zijn fortuin hoopte te maken, — dat hij, om te beginnen, reeds een goed engagement had, — en dat hij, daar hij en zijne vrouw toch niet altijd konden blijven spelen, besloten had om zich in dat werelddeel neder te zetten, in de hoop, dat hij er een stuk gronds zou kunnen bekomen, waarvan hij op zijn ouden dag kon leven, en hetwelk hij zijnen kinderen kon nalaten. Nadat Nicolaas dit besluit hoogelijk had geprezen, deelde Crummles hem al de berigten van hunne wederzijdsche vrienden mede, welke hij voor belangrijk hield, onder anderen, dat Jufvrouw Snevellicci gelukkig getrouwd was met een rijken kaarsenmaker, die leverancier van het theater was, en dat de oude Heer Lillivick volkomen onder de pantoffel zijner huisvrouw stond.

Nicolaas beantwoordde het vertrouwen van Mijnheer Crummles door hem zijn waren naam, toestand en uitzigten te openbaren, en hem, voor zoo ver zulks in weinige algemeene bewoordingen geschieden kon, de omstandigheden mede te deelen, welke tot hunne eerste kennismaking aanleiding hadden gegeven. Mijnheer Crummles wenschte Nicolaas hartelijk geluk met de verbetering van zijn lot, en verhaalde hem vervolgens, dat hij den volgenden morgen met de zijnen naar *Liverpool* vertrok, waar het schip lag, waarmede zij den overtogt zouden doen, en dat hij, indien hij Mevrouw Crummles wilde vaarwel zeggen, dien avond met hem naar eene herberg in de buurt moest gaan, waar ter eere der familie een afscheidsmaal zou gegeven worden.

Het vertrekje was vrij benaauwd, en werd dit nog meer, toen er vier heeren binnenkwamen, die in het stuk, met welks vertooning men bezig was, juist waren doodgestoken. Nicolaas beloofde derhalve tegen het einde der voorstelling terug te komen, en ging intusschen eene wandeling doen. Hij maakte gebruik van dezen tijd, om eene zilveren snuifdoos te koopen — de beste, die hij bekostigen kon — tot eene gedachtenis voor Mijnheer Crummles, benevens een paar oorringen voor zijne vrouw, een halsketting voor het Wonderkind, en twee groote doekspelden voor de jonge heeren Crummles. Toen

hij terugkwam, vond hij den schouwburg ledig, de lichten uit, en het gezelschap gereed om te vertrekken.

»Wij wachten nog maar op Mijnheer SNITTLE TIMBERRY," zeide Mijnheer CRUMMLES. »Hij heeft in het nastuk voor Moor gespeeld, en is nog bezig met zich te wasschen." — »Dat is eene onpleizierige rol, zou ik denken," merkte NICOLAAS aan. — »Och neen!" hernam CRUMMLES. »Het zwart gaat er gemakkelijk weêr af, en zit maar op het gezigt en den hals. Eens hadden wij iemand voor de eerste treurspelrollen, die zich over zijn geheele lijf zwart maakte, als hij voor OTHELLO speelde; maar zoo mooi hoeft het niet."

Thans verscheen Mijnheer TIMBERRY, gearmd met een ander uitstekend kunstenaar, die slechts voor eene korte poos te *London* vertoefde: een Afrikaansche degenslikker, die volmaakt het voorkomen en accent van een Ier had; en het gezelschap begaf zich op weg.

»Dit is eene blijdschap, die ik niet verwacht had," zeide Mevrouw CRUMMLES, toen NICOLAAS haar begroette. — »Ik ook niet," zeide NICOLAAS. »En ik heb deze gelegenheid om u te zien, die ik gaarne zou hebben opgezocht, slechts aan het toeval te danken." — »Hoe vaart uw vriend DIGBY?" vroeg Mevrouw CRUMMLES. — »DIGBY?" hernam NICOLAAS, zich op het oogenblik niet herinnerende, dat dit SMIKE's tooneelnaam was. »O ja! zeer — wat zeg ik? In 't geheel niet wel." — »Wat?" riep Mevrouw CRUMMLES, verschrikt terugdeinsende, juist als in een treurspel. — »Ik vrees," zeide NICOLAAS, terwijl hij zijn hoofd schudde en eene poging deed om te glimlagchen, »dat hij uw echtgenoot thans nog beter zou bevallen, dan voorheen." — »*Wat kan uw meening zijn? Van waar die andre toon?*" riep Mevrouw CRUMMLES met eene houding, die op het tooneel zeker veel effect zou hebben gemaakt. — »Ik meen, dat een boosaardige en laaghartige vijand mij door hem heeft willen grieven, en, terwijl hij mij denkt te kwellen, hem zulk eenen angst veroorzaakt, dat... Ik vraag verschooning," zeide NICOLAAS zich bedenkende. »Ik moest er niet van spreken, dan tegen hen, die met de omstandigheden bekend zijn; maar ik overijlde mij."

Met deze haastige verontschuldiging bukte hij, om het Wonderkind een kus te geven, en begon over iets anders te spreken; terwijl hij inwendig zijne drift verwenschte, en dacht

wat Mevrouw Crummles wel van zulk een uitval denken moest.

Deze dame scheen er zeer weinig van te denken; want, daar de maaltijd juist was opgezet, reikte zij Nicolaas hare hand, en begaf zich met eenen statigen tred naar hare plaats. Het gezelschap bestond uit vijfentwintig of dertig personen, bijna evenveel heeren als dames; daar de kosten van het onthaal door de eersten gezamenlijk werden gedragen, waarvoor elk hunner het regt had om eene der laatste mede te brengen. De maaltijd geleek in allen deele op de honderd andere maaltijden van dien aard, die elken avond in *London* worden gegeven. Men at met smaak, en dronk met lust; het gesprek was nu eens genoegelijk en vrolijk, en dreigde dan eens tot een krakeel over te gaan. Men dronk gezondheden, deed aanspraken, zong liedjes, totdat het laat in den nacht was geworden, en het gezelschap met hartelijke afscheidsgroeten uit elkander ging.

Nicolaas wachtte tot het laatst, om zijne geschenken uit te deelen. Toen hij allen vaarwel had gezegd, en bij Mijnheer Crummles kwam, viel hem het verschil in het oog tusschen hun tegenwoordig afscheid; en hunne scheiding te *Portsmouth*. Mijnheer Crummles had zijne theatrale manieren geheel afgelegd; hij stak zijne hand uit met een voorkomen, dat, indien hij het zich had kunnen aanwennen, hem in huiselijke rollen tot den besten tooneelspeler van zijnen tijd zou hebben gemaakt; en toen Nicolaas die hand met hartelijke warmte drukte, scheen hij innig aangedaan.

»Wij hadden een genoegelijk leven onder ons klein gezelschap te *Portsmouth*," zeide de arme Crummles. »Gij en ik hebben nooit een woord met elkander gehad. Morgen ochtend zal ik mij verblijden in de gedachte, dat ik u nog eens gezien heb; maar nu zou ik bijna wenschen, dat gij niet gekomen waart."

Nicolaas zette zijn gezigt zooveel hij kon in eenen opgeruimden plooi, wenschte allen nogmaals geluk en voorspoed, en nam daarmede afscheid van de familie Crummles.

DE VERZOENING.

(Naar het Engelsch.)

»Hebt gij niet een *penny* voor mij, Mijnheer?" vroeg een in versletene lompen gekleede kleine jongen, toen ik de stoep voorbijging, waarop hij zat. Zijne toespraak had zoo weinig, of liever niets, van den gewonen bedeltoon, dat ik staan bleef. — »Ja wel!" zeide ik, en haalde een *penny* uit mijn zak. Ik zag intusschen het kind in het gezigt; het teekende eene schranderheid, die mijne aandacht trok, en had bovendien eene uitdrukking in zijne trekken, welke ik mij op dat oogenblik verbeeldde meer gezien te hebben.

Ik gaf hem mijne aalmoes en vroeg hem waar hij woonde. — »In een steegje over de brug," antwoordde hij. — »Bij uwe moeder?" — »Ja, Mijnheer! en bij vader en mijne zusjes."

Ik wenkte hem om bij mij in eene zijstraat te komen, en binnen weinige minuten had ik zooveel gehoord, dat ik het besluit nam, om met hem naar huis te gaan. Wij gingen *Blackfriars-bridge* over, en nadat ik hem door eenige straten en stegen was gevolgd, bleef hij voor een armoedig huisje staan, welks uitwendig voorkomen het reeds als een verblijf van ellende kenteekende.

Het knaapje opende de deur, en wij traden binnen. Op het midden van den vloer, op iets, dat wel een stuk van eene oude mat scheen te zijn, zat eene jonge vrouw, die vijf- à zevenentwintig jaren oud kon wezen. In hare armen had zij een wichtje van eenige maanden; en nog twee of drie kleine kinderen lagen, bij elkander gekropen, in een hoek, en bedwongen hun geschrei, toen ik binnentrad.

De moeder zag op van haren zuigeling, toen ik haar naderde. Ik verzocht verschooning voor de vrijpostigheid, waarmede ik haar stoorde. Zij antwoordde niet, maar borst in tranen uit. Ik reikte haar mijne hand, om haar van den grond op te helpen, en zag rond naar eenen stoel, maar vruchteloos:

er waren niets dan naakte muren. Zij was te zwak, om te staan. Ik ging naar het huisje naast het hare, legde eene halve kroon op de tafel, en verzocht een ouden stoel te leen, den eenigen, dien ik daar vond.

Toen ik de arme vrouw op dezen stoel had geholpen, vroeg ik, hoe ik haar het best van dienst zou kunnen zijn.

»Ach, Mijnheer!" antwoordde zij: »wat eten — wat eten voor mijne arme kinderen!"

Ik gaf het knaapje, dat mijn geleider was geweest, eenig geld, en zeide hem, dat hij spoedig een brood zou halen. In een oogenblik was hij uit het gezigt. Ik troostte intusschen, zoo goed ik kon, de naar allen schijn stervende vrouw, zeide haar, dat het toeval mij tot haar had gevoerd, en beloofde haar, dat ik haar zou helpen, zoover zulks in mijn gering vermogen was. Zij wilde mij haren dank betuigen; maar de weinige woorden, die zij gesproken had, hadden hare kracht reeds uitgeput. De kinderen, aangemoedigd door den vriendelijken toon, waarop ik sprak, verlieten nu één voor één hunnen hoek, en kwamen om mij heenstaan. Het zouden lieve, aardige kinderen zijn geweest, indien het gebrek hun niet een ziekelijk voorkomen had gegeven. Hunne wangen waren ingevallen, hunne oogen zonder glans, hunne lippen bleek. Zij vergingen van honger. Toen ik hen aanzag, werd mijn hart te vol, en ik kon mijne tranen niet langer bedwingen. Zij vielen op het voorhoofd van het oudste meisje; zij zag op, en toen zij mij zag weenen, vroeg zij medelijdend: »Hebt gij óók honger, Mijnheer?" — Het arme kind had altijd geschreid als zij honger had, en het gezigt mijner tranen gaf het deze vraag in den mond. — »Neen," zeide ik; »ik heb geen honger; maar gij wel, en gij zult spoedig eten krijgen." — »Ik ook?" — »Ik ook?" — »Ik ook?" riepen de anderen; terwijl hunne oogen begonnen te glinsteren. — »Ja, allen zult gij eten krijgen!" antwoordde ik.

Er was nu eenige tijd verloopen, en het knaapje, dat ik had uitgezonden, kwam niet terug. Ik werd ongeduldig; want zij hadden eenen beteren troost noodig, dan goede woorden. Ik ging naar buiten, om den kleinen jongen op te zoeken. Eenige huizen ver zag ik hem tegen den muur staan, en bitter schreijen; toen hij mij zag, hield hij zijne handen voor zijn gezigt.

»Wat scheelt u?" vroeg ik; »en waar is het geld, dat ik u gegeven heb?" — »Vader zag mij, en heeft het mij afgenomen," snikte hij, »toen ik juist bij den bakker was." — »Waar is uw vader?" vroeg ik. — »Daarover in de tapperij," antwoordde hij. »Hij is dronken; en toen ik schreide, heeft hij mij geslagen." Hier nam de arme kleine zijne handen van zijn gezigt, en liet mij een rood opgezwollen oog zien.

Mijne eerste gedachte was, om naar de tapperij te gaan; maar toen ik mij den toestand van het gezin herinnerde, ging ik zelf terstond zooveel brood en andere eetwaren, die ik gereed vond, koopen, als genoeg waren, om hun een goeden maaltijd te geven. Het gezigt van het uitgehongerde gezin, dat zich met dit voedsel verkwikte, verschafte mij het grootste genoegen, dat ik ooit had gesmaakt. Toen ik hen verliet, gaf ik hun nog het weinige geld, dat ik bij mij had, en beloofde terug te komen, voordat zij weder gebrek konden hebben.

Ik was voornemens hen over een paar dagen weder te bezoeken; maar het volgende voorval verhinderde mij eene geheele week lang, aan hen te denken.

Den volgenden morgen vroeg ontving ik eene boodschap van een oud heer, met wien ik op eenen zeer vertrouwelijken voet leefde, hoewel onze kennis van geene oude dagteekening was. Hij was gevaarlijk ziek, en wenschte zijn uitersten wil te doen opschrijven. Ik nam eene pen en wachtte naar zijne beschikkingen.

»Ik geef en vermaak," zeide de zieke, »al mijne bezittingen en goederen, roerende en onroerende, niets uitgezonderd, aan —" Hij zweeg stil, en scheen zich te bedenken. Eensklaps gaven zijne trekken eenen inwendigen strijd te kennen, alsof er eene bittere herinnering bij hem opkwam, die hij met geweld wilde verdrijven. Ik legde mijne pen neder. — »Ga voort, Mijnheer! ga voort!" zeide hij haastig. »Aan — aan Henry Masters...."

Ik schrikte bijna van verbazing. Het was mijn eigen naam.

»Dat kunt gij niet meenen, Mijnheer!" zeide ik. »Ik heb geene aanspraak op zoo iets." — »Aan Henry Masters," herhaalde hij langzaam en duidelijk. Ik trad nader bij zijn bed. — »Brave vriend!" zeide ik, »ik heb gehoord, dat gij eene dochter hebt. Moest...." — Hij legde zijne hand op mijnen arm. »Dochter?" zeide hij. »O ja! Dat weet ik; maar ik had het tot nu toe vergeten. Jaren lang heb ik er niet aan gedacht.

Waarom zou ik het *nu* doen? Ik *wil* er niet aan denken!" riep hij met heftigheid uit; toen liet hij zijn hoofd weder zinken, en met buitengewone zelfbeheersching herhaalde hij op eenen nog meer beslissenden toon dan te voren: »Aan Henry Masters."

Ik kon de woorden niet schrijven, die eene dochter van de nalatenschap haars vaders moesten berooven, zonder nog eene poging te doen. Ik begon op eenen zachten toon te spreken; maar hij viel mij terstond in de rede, en ik zal zijn blik en zijne stem niet ligt vergeten. »Mijnheer!" zeide hij, »wat het punt van ons tegenwoordig onderhoud betreft, daaromtrent heb ik reeds voor jaren mijn besluit genomen, toen ik nog sterk, gezond en bij mijn volle verstand was. Het is niet eerlijk van u, mij aan het wankelen te willen brengen, nu ik een suffende grijsaard ben."

Ik had niets meer te zeggen. Hij herhaalde zijne beschikkingen, en ik gehoorzaamde hem met weêrzin.

Eenige dagen lang bleef ik hem bestendig gezelschap houden, en verliet bijna geen oogenblik zijn bed. Tusschenbeide geraakte hij aan het ijlen, en hetgeen hij dan mompelde — want hij sprak zelden overluid — stond blijkbaar in verband met het onderwerp van ons laatste gesprek — de beschikking over zijne nalatenschap. Bittere uitroepingen over zijne dochter toonden duidelijk, dat, hoewel hij haar had verzaakt, hij haar echter niet vergeten had en niet vergeten kon. Een paar malen was hij bedaard en ten volle bij zijne kennis; en bij deze gelegenheden wendde ik eene poging aan, om hem den stap, dien hij gedaan had, nogmaals in overweging te doen nemen; maar vruchteloos. Dit onderwerp was het eenige, waarvan hij niet hooren wilde. Ik vernam van zijnen doctor, dat zijn toestand volkomen hopeloos was, ofschoon zijn kwijnend leven nog wel eenigen tijd kon gerekt worden.

Ik verlangde mijn arm huisgezin weder te zien, en op zekeren morgen, toen de lijder in eenen diepen slaap lag, sloop ik de kamer uit, en begaf mij naar hunne woning. De toestand van het gezin was weinig beter, dan toen ik het de eerste maal bezocht. De man, een verdierlijkte, onverbeterlijke dronkaard, had uit het eten, dat hij te huis gevonden had, begrepen, dat er — op welke wijze was hem onverschillig — onderstand was gekomen; daarop had hij zijne sidderende vrouw

de bekentenis afgeperst, en haar toen bijna alles afgenomen, wat ik haar gegeven had; sedert dien tijd was hij nog niet teruggekomen. Ik verschafte de arme schepsels weder eenige verkwikking, en poogde de eenige, wier tranen met voedsel alleen niet te droogen waren — de van verdriet wegkwijnende moeder — zoo goed ik kon te troosten.

Zij verhaalde mij in weinige woorden hare geschiedenis — waarlijk een verhaal vol jammer!

Zij was van goede afkomst; en toen zij trouwde, woonden hare ouders als welgegoede lieden te *New-York*. Zij wilden hunne dochter tot een huwelijk overhalen met een man, met wien zij gevoelde, dat zij niet gelukkig kon zijn. Zij had zich heimelijk aan een ander verloofd — heimelijk, want haar vader had haren beminde zelfs zijn huis verboden. Haar vader trachtte haar door gestrengheid, hare moeder door zachtheid te dwingen, maar vruchteloos; hare liefde was bestand zoowel tegen dreigementen als gebeden. Zij trouwde, en hare ouders verklaarden, dat zij haar nooit weder voor hunne dochter zouden erkennen. Toen zocht zij troost bij den uitverkorene van haar hart; en de vrouw juichte, hoewel de dochter weende. Maar, helaas! zij leunde op een gebroken rietstaf,

En al die weelde van de Bruid
Versmolt in 't leed der Vrouw;
De blinddoek viel haar van 't gezigt,
En voor 't gedroomde zonnelicht
Verscheen een nacht van rouw. (*)

Hare liefde had haar gebreken — ja, ondeugden — doen voorbijzien, die door koeler beoordeelaars waren ontdekt; en zij had op standvastigheid gehoopt, waar alles wankelbaar stond. Haar echtgenoot werd erger dan onverschillig omtrent haar; zij was eene gehuwde weduwe. Zij kreeg kinderen; maar die kinderen hadden geen vader. Hare moeder had haar teeder lief, en de droevige toestand der dochter brak haar hart. Haar vader was van eenen anderen aard. Toen hij zijne echtgenoote verloor, zeide hij dat zij vermoord was, en verstaalde zijn hart nog harder tegen de moedermoordster. Toen verliet zij in wanhoop haar vaderland, waarop haar man, die zeide dat hij in *Engeland* voordeelig werk kon krijgen, reeds lang had aangedrongen. Hij scheen berouw te hebben over zijn wangedrag, beloofde

(*) *Yolande*, door N. Beets.

haar plegtig, dat hij in een ander land een ander leven zou beginnen, — dat hij, zoo hij slechts van zijne tegenwoordige verzoekingen tot het kwaad verwijderd was, dezelve voortaan zou schuwen, en de gelofte, die hem aan haar verbond, heilig zou houden.

Toen hij in *Engeland* kwam, gelukte het hem inderdaad eene voordeelige plaats te bekomen, en eene poos ging alles goed; maar spoedig gaf hij zich weder aan den drank over, en toen was hij verloren.

Alleen en verlaten worstelde zij tegen den stroom van tegenspoed; maar weldra bezweken hare gezondheid en krachten, en zij verviel tot de diepe armoede, waarin ik haar vond.

Dit was de schets harer treurige geschiedenis. Bij het slot berst zij in eenen stroom van tranen uit. In zulke oogenblikken zijn troostwoorden slechts bijtende middelen, die in de wonden, welke zij niet kunnen genezen, branden. Ik beproefde niet haar te troosten. Hare hevige droefheid bedaarde eindelijk eenigermate van zelve, en ik wilde er juist van gaan spreken, wat ik voor hare kinderen zou kunnen doen, toen een driftig kloppen aan de deur en het geluid van stemmen, die mompelend met elkander spraken, mij deed opzien. Ik ligtte de klink op, en nu kwamen er drie mannen binnen, welke eenen vierden, die in eenen toestand van volslagene bewusteloosheid verkeerde, half droegen, half voortsleepten.

Met zeer weinige omstandigheden legden zij hunnen last op den vloer neder, en wilden weder heengaan zonder een woord te spreken. »Wacht een oogenblik!" zeide ik, terwijl ik een hunner bij den arm vatte. »Wie is dat? Wat is er gebeurd?" — »Het is mijn man! mijn ongelukkige man!" riep de vrouw uit, terwijl zij toesnelde. — »Ja! en even dronken als gewoonlijk," zeide een van het drietal op eenen norschen toon, terwijl hij de deur achter zich digtsmeet.

Ik wierp slechts éénen blik op het ongelukkige wezen, dat aan mijne voeten lag; maar die blik was genoeg: zijn gelaat was op eene afschuwelijke wijze gezwollen en verwrongen. »Om 's Hemels wil," zeide ik, hen, die ons een oogenblik te voren verlaten hadden, naloopende, »ga een doctor roepen! Ik zal u straks wel betalen."

Het geld maakte hen barmhartig; zij snelden heen, om mij te gehoorzamen, terwijl ik het huis weder binnentrad. Op

den vloer lag de onwaardige man en vader zonder eenige bewustheid uitgestrekt; en over hem heengebogen lag de mishandelde, geduldig lijdende vrouw op hare knieën. Het was één tooneel, dat mijn hart van weedom deed krimpen.

»HENRY, HENRY!" gilde zij. »O spreek, spreek toch! Slechts één woord!" Maar hij sprak niet; het schuim stond op zijne bleeke, krampachtig trekkende lippen. »Zie mij aan, zie mij toch eens aan!" vervolgde zij, terwijl zij zijne hand vatte; en haar toon en houding waren zoo vol teederheid, dat hij haar had moeten antwoorden, indien hij nog eenige bewustheid had gehad. Maar zijne ooren waren gesloten, zijne oogen verduisterd.

Nu kwam er een chirurgijn. Hij onderzocht den toestand van den lijder, en nadat hij had gevraagd, hoelang deze reeds daarin had verkeerd, zeide hij terstond, dat hij het ergste vreesde. Hij verrigtte dadelijk eene ruime aderlating; en toen deze niets baatte, zette hij koppen in den nek. Nu scheen de lijder voor een oogenblik zijne bewustheid te herkrijgen; dit was duidelijk uit den blik, waarmede hij zijne vrouw aanzag. Ik gevoel mij onvermogend, om een volledig denkbeeld van dien blik te geven; geen penseel zou dien kunnen afmalen, veel minder eene pen. Het was een blik, die aanduidde, dat geheel zijn vorig leven — dat leven, waarin hij haar, die hem thans nog zoo liefderijk hulp bood, mishandeld, vertrapt had — als in een tafereel zamengevat, voor hem oprees; en te gelijk was die blik zoo vol uitdrukking, alsof hij wist, dat het de laatste zou zijn. Een enkele straal van bijna uitgedoofde en thans weder aanglimmende liefde brak door den schrikvollen nacht der wroeging. Wederom sprak zij hem woorden van troost en verzoening toe. Ik weet niet, of hij haar verstond; ik vrees, dat de bedwelmende verdooving, waarin hij terstond weder verzonk, hem dien zegen ontroofde. Ik behoef en wensch niet verder in bijzonderheden te treden. Hij stierf dien zelfden namiddag, eenige uren nadat men hem had te huis gebragt.

Ik nam iemand aan, om het lijk af te leggen, en er bij te blijven, totdat ik orde op de begrafenis kon stellen. De weduwe en hare kinderen besloot ik bij eene mijner bloedverwanten te brengen, totdat de begrafenis voorbij was. Ik deed zulks. Voordat ik afscheid nam, verzocht ik de diep bedroefde vrouw mij haren naam te zeggen, opdat ik voor haar aan hare vrienden in *Amerika* zou kunnen schrijven.

»Vrienden?" zeide zij. »Ik heb er geen. Mijne moeder was mijne eenige vriendin, en zij is dood!" — »Hebt gij dan geen vader meer?" vroeg ik. — »Ik weet het niet," antwoordde zij. »Ik heb sedert jaren niet van hem gehoord. Waarschijnlijk is hij ook reeds gestorven." — »Ik zal toch in allen gevalle schrijven...." — »Niet naar *Amerika!*" viel zij mij in de rede. »Want toen mijne moeder stierf, heeft hij dat gewest verlaten, met voornemen om nooit terug te keeren. Dat weet ik zeker." — »En hij heet?" vroeg ik; »hij heet....?" — »JACKSON," zeide zij.

Waarom deed dit enkele woord mij schrikken? Waarom waren mijne woorden bijna onverstaanbaar van drift, toen ik vroeg, hoe zijn voornaam was? En waarom beefde en verbleekte ik, en begon mijn hart zoo te kloppen, toen ik vernam, dat hij ADAM — ADAM JACKSON — heette! — »Hemel!" zeide ik bij mijzelven, »zou het waar zijn?"

Ik liet eene koets komen, en nadat ik met de nog schreijende weduwe en het knaapje, dat ik het eerst had gezien, daarin plaats genomen had, liet ik mij naar *Mortimer-street* brengen, waar mijn stervende vriend woonde. Ik liet de moeder en het kind in eene benedenkamer, en snelde den trap op naar zijn slaapvertrek. Ik was verscheidene uren langer weggebleven, dan ik voornemens was geweest. Toen ik de gordijn openschoof, rigtte de grijsaard zijne oogen op mij: zij waren verglaasd en lagen diep in zijn hoofd; zijne gelaatstrekken, die reeds lang hoekig en scherp waren geweest, geleken thans naar die van een lijk. Het ontzette mij te zien hoe de dood zijn slagtoffer genaderd was.

Mijn vriend zag mij eene poos aan, zonder door eenig teeken te laten blijken, dat hij mij herkende. Ik sprak, en nu scheen mijne stem zijn insluimerend geheugen te hulp te komen. Hij greep driftig mijne hand en klemde die tusschen zijne vermagerde vingers.

»Ik dacht," zeide hij, met eene vruchtelooze poging om zich op te heffen, »ik dacht, dat gij mij verlaten hadt — verlaten in mijnen laatsten strijd. Ga zitten — digt bij mij. Ik heb geslapen, lang geslapen, en een droom gehad zoo benaauwd, dat ik het een geluk acht te ontwaken, al is het

ook om te sterven. Ik droomde, dat mijne dochter, die ik verzaakt en onterfd heb, hier binnentrad en voor mij nederviel, en om vergiffenis en verzoening smeekte. Zij weende en snikte; maar ik wendde mijn hoofd af, en wilde haar niet aanzien. Ik kon echter mijne ooren niet sluiten voor haar gejammer; maar ik hoorde het ongevoelig aan. Zij sprak van haar berouw, van haren nood, van hare kinderen, hare arme onschuldige kinderen, die van honger stierven; maar ik verhardde mijn gemoed, en zeide dat zij moest heengaan. Zij bleef mij evenwel bidden, totdat zij eensklaps stilzweeg. Ik luisterde; maar ik hoorde haar niet meer snikken of zuchten. Toen keerde ik mij om; maar zij was weg, en op hetzelfde oogenblik werd ik ijskoud. Ik wist dat dit de dood was, en ik zag rond naar iemand, om mij in mijn laatste uur te troosten en te ondersteunen; maar ik was alleen, en bleef alleen, totdat ik stierf. Het kwam mij voor, dat ik mij niet meer kon bewegen, maar dat ik toch bleef denken en *gevoelen*. En toen men mij in de kist legde, zagen de omstanders mij aan, en schudden hunne hoofden, en mompelden onder elkander; doch ik verstond slechts eenige woorden: »Sterfbed — weggejaagd — dochter — kinderen — van honger — één graf!" Men droeg mij naar het kerkhof, en waar mijne lijkstaatsie voorbijkwam, hoorde ik de nieuwsgierigen zeggen: »Ziet eens! vier, vijf doodkisten, al kleiner en kleiner!" Eindelijk legde men mij in het graf, maar zonder doodkist, — in mijnen droom vond ik dit niet vreemd — en op mij legde men nog een lijk — het was dat van mijne dochter — en nog meer lijken — die van hare kinderen; — zij waren allen van gebrek gestorven. Met elk oogenblik scheen de last, die mij drukte, zwaarder te worden; eene onbeschrijfelijke benaauwdheid greep mij aan, en ik verging bijna van angst voor den jongsten dag, wanneer ik zou opstaan te gelijk met deze, die ik van honger had laten sterven. Eindelijk hoorde ik een geluid, als van eene bazuin; nog hoor ik dien klank!" Hij klemde zich angstig aan mij vast, terwijl hij zijne oogen verwilderd opsloeg. Een oogenblik later vervolgde hij bedaarder: »Ik ontwaakte. Den Hemel zij dank, dat het slechts een droom was!"

Hij zonk uitgeput op zijn hoofdkussen neder. Hoezeer ik ook verlangde om hem slechts ééne vraag te doen, ten einde mijn vermoeden, dat bijna tot zekerheid was geworden, te bevesti-

gen, durfde ik dit in zijnen tegenwoordigen toestand niet wagen. Ik wachtte met ongeduld, totdat hij zijne oogen zou openen; maar hij lag alsof hij sliep, en ik werd bevreesd, dat hij nimmer meer ontwaken zou, of dat, indien hij zijne bewustheid nog herkreeg, dit, gelijk meermalen gebeurt, slechts voor een enkel oogenblik zou wezen, en ik geen tijd zou hebben, om van den buitengewonen zamenloop van omstandigheden, welke ik hier dacht te zien, gebruik te maken. Dit deed mij besluiten om naar beneden te gaan, en aan mijne onzekerheid, op eene andere wijze dan ik eerst voornemens was geweest, een einde te maken.

Toen ik de kamer binnentrad, waar ik de weduwe en haar kind had gelaten, vond ik haar, met haar gelaat in hare handen, op eene sofa zitten; het knaapje zat aan hare voeten. Toen ik naderbij kwam, zag zij op, en zoodra zij mij bemerkte, riep zij, met eene van ontroering en droefheid bevende stem: »Om 's Hemels wil, Mijnheer! in wiens huis ben ik hier?" Toen nam zij een boek op, dat op de tafel had gelegen, en vervolgde: »Dit is een boek van mijnen vader; het is zijn eigen Bijbel. Hier staat zijn naam, dien ik zelf, jaren geleden, daarin heb geschreven." Zij reikte mij het boek toe, op welks eerste blad ik den naam »Adam Jackson" las, en bleef als versteend voor mij staan.

Toen ik mijne vermoedens op deze wijze bevestigd vond, wist ik niet, wat ik doen moest. Ik huiverde haar te zeggen, dat zij zich in het huis van haren vader, onder hetzelfde dak met hem, bevond, daar ik vreesde, dat haar verzwakt gestel dien schok niet zou kunnen wederstaan; en ik kon hare vraag toch ook niet ontwijkend beantwoorden, dewijl dit hare onrust en drift slechts vermeerderd zou hebben. Gefolterd door mijn stilzwijgen, greep zij mij woest bij mijnen arm, en herhaalde luid en dreigend hare vraag: »In wiens huis ben ik hier?" — »In het huis van Adam Jackson," antwoordde ik zacht en bedaard. — »Mijn vader!" gilde zij, en viel bewusteloos voor mijne voeten neder.

Met moeite gelukte het mij, haar te doen bijkomen en bedaren. Daarop was ik genoodzaakt haar onbewimpeld te zeggen, in welk eenen toestand haar vader zich bevond, daar zij in het begin er op aandrong, om hem terstond te spreken; doch eindelijk beloofde zij mij, dat zij in alle opzigten mijne

wenken zou volgen. Toen bragt ik haar naar het ziekvertrek, en wees haar terstond eenen stoel aan, naast het bed. Met waggelende schreden ging zij daarheen, en zette zich neder. Het gedruisch, dat wij maakten, ontrustte den ouden man; en met eene zwakke stem riep hij mij bij mijnen naam. Ik plaatste mij met voordacht tusschen hem en zijne dochter. »Mijn vriend!" begon hij, »ik heb reeds eenigen tijd liggen sterven, en gevoel, dat de strijd spoedig geëindigd zal wezen."

Toen de sidderende vrouw, die naast mij zat, de stem van haren vader hoorde, sprong zij op, om in zijne armen te vliegen; maar de gordijn was tusschen hen beiden, en hij zag juist naar den anderen kant, zoodat hij hare beweging niet bemerkte. Ik hield haar tegen, en met een angstigen, benaauwden zucht zonk zij weder op haren stoel neder.

»Wees niet treurig," vervolgde de grijsaard, terwijl hij hartelijk mijne hand drukte; »maar dank liever met mij den Almagtige, dat ik zoolang heb geleefd — lang genoeg om berouw te gevoelen over de doodelijke zonde van onverzoenlijke gramschap tegen mijn eenig kind, die ik zoo dwaselijk nog op den rand van het graf bleef koesteren! — »Gij verstaat mij!" vervolgde hij, terwijl het spreken hem moeijelijk werd. »Mijn kind — mijne dochter — God vergeve haar, gelijk ik haar vergeef!"

Al had ik de ontmoeting van vader en dochter ook langer willen vertragen, zou het mij toch onmogelijk zijn geweest. Met de grootste moeite had ik het ongeduld der laatste zoo lang beteugeld, totdat ik kon ontdekken, of de droom van den grijsaard datgene had uitgewerkt, wat mij was mislukt. Nu ik hiervan zeker was, schoof ik de gordijn open. Toen zij het uitgeteerde gelaat voor zich zag van hem, van wien zij sedert zoovele jaren was gescheiden, en wien zij, een uur geleden, nooit gedacht had te zullen wederzien, bleef zij verstomd en roerloos staan. Hare oogen waren zonder tranen; zij scheen niet te ademen; met zamengevouwene handen, voorovergebogen hoofd en verstijfde trekken stond zij daar, als ware zij een marmeren beeld, en geen levend wezen. Ik beefde voor de gevolgen, wanneer zij zou spreken of hij haar aanzien. Nooit zal ik den angst van dat oogenblik vergeten.

De zieke bewoog zich weder. Hij keerde zijn hoofd om, alsof hij mij nogmaals wilde aanspreken. Zij, die hij juist met

zijne stervende lippen had gezegend, en die waarschijnlijk in dit ontzettend oogenblik het eenige voorwerp zijner gedachten was, stond levend voor hem. Zijne half geslotene oogen staarden haar aan, eerst slaperig en verwonderd, toen vurig en helder, zoo als de laatste blik soms zijn kan. Hij deed moeite om zich op te rigten; ik ondersteunde hem. Een paar malen hoorde ik een gereutel in zijne keel, alsof hij wilde spreken, maar geen geluid kon geven. Toen riep hij, met eene doordringende stem, die met de magt, welke haar voor altijd wilde doen zwijgen, geworsteld en deze voor een oogenblik overwonnen had: »Neen, dit is geen droom! Het is mijne ELISABETH — mijne dochter!" Hij opende zijne armen, en zij, door deze woorden uit hare bedwelming gewekt, snelde toe en wierp zich aan zijne borst.

Eenige oogenblikken na dit treffende tooneel, werd er aan de kamerdeur geklopt. Ik opende die; het was de doctor. Ik trok hem ter zijde, en verhaalde hem in weinige woorden, wat er was voorgevallen. Daarop naderden wij het bed. De grijsaard was gestorven; met zijne armen hield hij nog zijne dochter omvat, wier gelaat in het kussen verborgen was. Toen wij haar hoofd opligtten, vloot er een stroom bloed uit haren mond: er was eene ader gesprongen. In minder dan een half uur had ook hare ziel de aardsche woning verlaten.

DE ARME DICHTER.

(*Naar het Fransch van* ACHILLE GALLET.)

DE ACHTSTE JANUARIJ.

Het was een zeer koude ochtend. In een bekrompen vertrekje op de zesde verdieping van een huis in de *Rue St. Denis* zat een jongman, die, om zich eenigzins tegen de koude te beschutten, de helft van zijn gezigt in eenen doek had gewikkeld, met het hoofd in de hand voor eene tafel. Hij scheen in treurige overdenkingen verzonken. Alles om hem heen gaf armoede en gebrek te kennen. De muren waren

naakt en morsig; een stroozak met een paar dekens, een paar oude stoelen, en eene tafel, waarop eenige boeken en papieren lagen, maakten al het huisraad uit. De haard was zonder vuur, terwijl de ruiten van het venster, dat het zolderkamertje verlichtte, digtbevroren waren. Het veelbeteekenend en schrander gelaat des jongmans droeg de sporen van kommer en gebrek. Het was bleek, mager en met rimpels doorploegd. Zijne lange blonde haren hingen verward op zijne schouders af, en hij had zijn blaauwe oogen omhooggeslagen, als smeekte hij den Hemel, om een einde aan zijn lijden te maken.

Een zacht kloppen aan de deur van het kamertje wekte Emile (dus heette de jongman) uit zijn gepeins. Hij stond op en deed open. Een man van omtrent zestig jaar, met een gemeen, bot gezigt, trad binnen, en groette hem met koele beleefdheid. Emile schrikte; want hij herkende zijnen huisheer, en het papier, dat deze in zijne hand had, liet geen twijfel over omtrent het oogmerk van dit *bezoek*.

» Wees zoo goed te gaan zitten, Mijnheer!" zeide Emile, terwijl hij een stoel gereed zette. — » Dat behoeft niet," was het antwoord. » Ik heb niet veel te zeggen. Hier heb ik uwe quitantie. Ik heb er bijgetrokken, wat gij van het laatste kwartaal zijt schuldig gebleven. Dat maakt nu zevenendertig *francs*, vijftig *centimes*." — » Ik moet u verzoeken, Mijnheer," zeide Emile, met eene haperende stem, » om nog eenige dagen geduld te hebben." — » Geduld heb ik niet, Mijnheer !" antwoordde Mijnheer L*** (dit was de naam van den huisheer). » Geduld is gekheid voor menschen van mijnen stand. Daarmede kan men geene belastingen en reparatiën betalen." — » Maar de som, die ik schuldig ben, is zoo gering !" — » Vele kleintjes maken één groot, Mijnheer !" — » Maar," hernam Emile, vol teleurstelling, » als het mij nu volkomen onmogelijk is u te betalen?" — » Dan, Mijnheer! is het mij volkomen onmogelijk u langer hier te laten wonen." — Emile dacht een oogenblik na. » Gij maakt gebruik van uw regt, Mijnheer!" zeide hij eindelijk. » En al doet gij dit op eene onbarmhartige manier, dan moet ik u toch om eene laatste gunst vragen? — » En dat is?" zeide Mijnheer L***, terwijl hij zijne wenkbraauwen zamentrok. — » Dat gij mij vierentwintig uren uitstel geeft," zeide Emile. » In dien tijd zal ik alles doen wat ik kan." — » Dat is mijne gewoonte wel niet," hernam Mijnheer L***, terwijl hij met eene deftige

houding een snuifje nam; »maar, dewijl ik medelijden heb met uwen toestand, wil ik mij dit laten welgevallen. Onthoud echter, dat, zoo mijne rekening morgen middag niet ten volle betaald is, de deur van dit huis onherroepelijk voor u gesloten blijft."

Nadat hij deze troostrijke verzekering had gegeven op eenen toon, die geen den minsten twijfel overliet, groette de huisheer Emile weder, en verwijderde zich.

Den volgenden middag had Emile geheel *Parijs* doorkruist, al zijne bekenden bezocht, al zijne vrienden aangesproken, zonder iets anders te hebben verworven dan een onvruchtbaar medelijden, eenige beloften in de lucht, en een aantal verzekeringen van standvastige, proefhoudende vriendschap. In één woord, al zijne zoogenoemde vrienden, op wier hulp oude betrekkingen hem regt gaven, hadden meer of min gegronde redenen, meer of min aannemelijke voorwendsels, meer of min schrandere leugens *bedacht*, die hen verhinderden om hem te helpen. Verontwaardigd over zooveel laaghartigheid, begaf Emile zich wanhopig naar zijne woning terug. In den gang vond hij den onverzettelijken Mijnheer L***, die, met den sleutel zijner kamer in de hand, naar hem wachtte.

»Wel nu, Mijnheer!" vroeg deze: »hebt gij geld opgedaan?" — »Neen," antwoordde Emile, op den toon der wanhoop. — »In dat geval," hernam de huisheer, »moet ik u aan onze afspraak herinneren." — »Gij zult mij toch wel vergunnen, dat ik nog eens naar boven ga, om mijne papieren te halen?" zeide Emile met eene bevende stem. — »Als gij meubelen hadt, zou ik geen regt hebben u dit te weigeren; doch hier is het een ander geval." — »Maar, Mijnheer!" riep Emile beangst, »bedenk toch, dat die papieren, zonder eenige waarde voor u, alles zijn wat ik bezit!" — »'t Is wel mogelijk — 'k wil het wel gelooven — maar het gewigt, dat gij er aan schijnt te hechten, noopt mij te meer om ze in bewaring te houden. Tot weêrziens, Mijnheer! uw dienaar!" — Maar Emile plaatste zich voor hem. »Ik zeg u, Mijnheer! dat ik niet heenga, voordat gij mij geeft wat ik vraag." — »Geen geweld!" hernam Mijnheer L***, die, verschrikt door de dreigende houding des jongmans, eenige schreden achterwaarts ging. »Geen geweld, of ik zal genoodzaakt zijn om de wacht te laten halen! Maar gij zijt een fatsoenlijk jongman — gij zult..." Emile maakte

een einde aan deze bevredigende redevoering, door zijnen huisheer bij den arm te vatten. Toen zag hij dezen verwilderd in het gezigt, en zeide: » God vergeve u het ongeluk, waarvan gij de oorzaak zijt!" Hiermede ging hij de deur uit.

Naauwelijks was hij verdwenen, of Mijnheer L***, brandende van nieuwsgierigheid, om te weten wat toch die papieren waren, waaraan de jongman zooveel gewigt scheen te hechten, ging naar boven, en deed eene naauwkeurige huiszoeking in het kamertje van Emile. De uitslag beantwoordde echter geenszins aan zijne verwachting. Al wat hij vond, bestond in eenige afzonderlijke deelen van dichtwerken en romans, eenige nommers van verschillende tijdschriften, eenige geschrevene verzen en onafgewerkte schetsen, en eindelijk een drama in vijf bedrijven en in verzen, zeer net op velin papier geschreven en met rooskleurige linten versierd: het was het lievelingswerk des dichters, die daarin al de edele aandoeningen zijner ziel, al het vuur zijner verbeelding, al de kracht van zijn genie had uitgestort.

Mijnheer L*** was wel iemand van zeer bekrompene geestvermogens en van een gemeen karakter; maar daar hij geld en zoogenoemde goede vrienden had, kon hij toch niet nalaten zichzelven voor een verstandig, beschaafd en geestig man te houden. In zijne jeugd had hij wel eens beproefd een versje en een komedietje te maken, en nu hij oud was zeide hij, met eene allerbelagchelijkste verwaandheid, dat hij zijne dichterlijke roeping ontrouw was geworden. Hij wierp de boeken en losse papieren verachtelijk in eenen hoek, en nam het drama mede, om zich door het lezen daarvan over zijn verlies te troosten, dat, hoe gering het ook wezen mogt, iemand, die zoozeer op zijne regten als huisheer gezet was, toch kwelde.

HET DRAMA ZONDER TITEL.

Op den avond van denzelfden dag, waarop hij Emile zoo onmeêdoogend uit zijn huis had gejaagd, gaf Mijnheer L*** aan eenige zijner goede vrienden een klein *soupér de garçon*, gelijk hij de wekelijksche zwelgpartijen noemde, waarmede hij gewoon was zich viermaal in de maand te verlustigen. Onder de gasten

bevond zich ook zijner neven, een jong acteur van de *Porte St. Martin*, voor wiens gevoelen hij altijd de hoogste achting betuigde. In zijne oogen was Frédéric als beoordeelaar veel knapper dan alle tooneelrecensenten; en de uitspraak des jongmans in zaken van kunst deed hij hem alles af. Aan het einde van den maaltijd, toen het dessert was afgenomen, de hoofden warm, en de vrolijkheid luidluchtiger was geworden, verzocht Mijnheer L*** zijne gasten om een oogenblik stilte, haalde het drama van Emile voor den dag, en bood het den jongen tooneelkunstenaar aan, met de woorden: »Laat mij eens hooren, wat gij daarvan denkt, beste jongen!"

Hoewel Frédéric een acteur van den tweeden rang was, ontbrak het hem niet aan smaak, gevoel en kennis in zijn vak. Hij nam het handschrift aan, in de vaste verbeelding, dat hij een ellendig prulschrift zou moeten lezen; maar hoe groot was zijne verwondering, toen hij, na de eerste tooneelen te hebben doorgeloopen, eene handeling aantrof vol beweging en warmte, met treffende en belangwekkende situatiën. Naarmate hij het slot naderde, klom zijne verwondering; en toen hij aan de ontknooping kwam, die verrassend, schitterend en oorspronkelijk was, wendde hij zich driftig tot Mijnheer L***, en vroeg met nieuwsgierigheid, wie de schrijver was. Mijnheer L*** gaf geen antwoord; hij vergenoegde zich, om met een gezigt vol verwaandheid zijne hand langs zijne kin te strijken.

»Is het mogelijk? zoudt gij dat gemaakt hebben?" riep Frédéric met de grootste verbazing uit. Mijnheer L*** aarzelde een oogenblik; maar toen hij aller oogen op zich gevestigd zag, liet hij zich door zijne eigenliefde en misschien ook door de bedwelming van den wijn vervoeren, en antwoordde: »Het is mijn werk."

Frédéric stond op en maakte eene deftige buiging voor zijnen oom. »In dat geval," zeide hij, »moet gij mij vergunnen u te begroeten als een der eerste tooneeldichters van onzen tijd." — »Gij steekt er den gek meê, neefje!" hernam Mijnheer L*** glimlagchend. — »Neen, op mijne eer niet!" zeide Frédéric. »Ik wil voor altijd een domkop heeten, als uw drama geen meesterstuk is."

Mijnheer L*** begon verlegen te worden met de rol, die hij zoo ligtvaardig op zich had genomen; maar, hetzij de

dampen van den Champagne hem zoozeer bedwelmden, dat hij al het gevaarlijke van zijne logen voorbijzag, hetzij hij besloten had al die gevaren te tarten, hij antwoordde: »Gij zoudt derhalve denken, dat dit stuk eenige aandacht verdient?" — »Ik denk," antwoordde Frédéric, »niet alleen, dat het de aandacht van alle letterkundigen verdient, maar ook dat het eenen opgang zal maken, die u eer en voordeel zal aanbrengen." — »In ernst?" — »In vollen ernst. Wilt gij mij uw stuk tot morgen toevertrouwen?" — »Gaarne; maar wat zalt gij er meê doen?" — »Ik ben voornemens het te laten opvoeren, en er eene rol in te vervullen; ten minste, zoo gij zelf daar niets tegen hebt." — »Niets ter wereld. Het zou mij zelfs pleizier doen, als het gespeeld werd." — »Dat is dan afgesproken," zeide Frédéric, die zich gereed maakte om te vertrekken, maar, toen hij nog een blik op het handschrift wierp, en zag dat het geen titel had, zijnen oom weder naderde. »Zeg eens!" zeide hij: »welken titel zult gij uw stuk geven?" — »Ik ben het nog niet met mijzelven eens," antwoordde deze zeer verlegen. — »Wel nu," hernam Frédéric; »daarover zullen wij naderhand dan wel eens spreken. Het komt er voor het oogenblik niet op aan."

Naauwelijks was Frédéric vertrokken, of de grijsaard begon ernstig berouw te gevoelen, dat hij zijnen neef zóo ver had laten voortgaan, en vooral, dat hij Emile met zooveel hardheid had behandeld. Den volgenden dag wendde hij zelfs eenige pogingen aan, om het verblijf van den jongman te ontdekken; maar daar zijn onderzoek vruchteloos was, en er verscheidene weken verliepen, zonder dat hij iets van Emile hoorde, besloot hij, hoewel met eenigen weêrzin, om de zaak haren gang te laten gaan.

Wat het drama van Emile betreft, dit werd, gelijk de acteur voorzegd had, met algemeene stemmen goedgekeurd, terstond bestudeerd, en in de volgende maand met buitengewonen bijval opgevoerd. Mijnheer L*** was voorzigtig genoeg geweest om te vorderen, dat, hetzij het stuk opgang maakte of niet, zijn naam verzwegen zou worden. Maar toen er, na het einde van het stuk, een geweldig gejuich opging, en tweeduizend stemmen zich in de zaal verhieven, om den naam van den schrijver te vragen, vergat Frédéric, die het geluk had gehad eene der voornaamste rollen te vervullen, in zijne blijdschap

het verbod van zijnen oom, en noemde aan het opgetogen publiek den naam van Mijnheer L***. Zoo werd de oude huisheer, bijna tegen wil en dank, een beroemd tooneeldichter, en vond zich met eene verantwoordelijkheid belast, waarvan hij op dat oogenblik de gevolgen niet inzag.

NAAR POLEN.

Toen Emile het huis van Mijnheer L*** verliet, rigtte hij werktuigelijk zijne schreden naar de *Seine*. Bij de brug *St. Michel* bleef hij staan en leunde tegen de borstwering. De nacht begon te vallen. Het was een koude treurige avond; de geheele stad scheen in eenen mantel van sneeuw gewikkeld te zijn. De voorbijgangers waren zeer weinig in getal, en Emile kon derhalve zijne gedachten den vrijen loop laten, zonder vrees, dat men hem storen zou. Voordat hij tot den laatsten stap overging, wilde hij nog eenen blik achter zich werpen, om, als het ware, in zijne eigene borst eene algemeene biecht af te leggen. Hij herdacht al de voorvallen van zijn leven, zijne droomen, zijne worstelingen en rampen. Hij herinnerde zich zijnen schooltijd, de overwinningen die hij op zijne makkers behaalde, zijne kinderlijke vermaken, de eenige oogenblikken van geluk die hij ooit had gekend; toen dacht hij, hoe hij op den ouderdom van zestien jaren, als een wees, zonder ouders of betrekkingen, alleen op de wereld had gestaan; hoe daarna de notaris, die hem had opgenomen, hem als onbruikbaar had doen vertrekken, omdat hij voor het eentoonig schrijfwerk geheel ongeschikt was; eindelijk herinnerde hij zich de onmenschelijke hardvochtigheid van Mijnheer L***, de laaghartigheid zijner vrienden, wijdde nog eenen enkelen zucht aan zijne vervlogene droomen van roem en eer, mompelde een gebed om vergiffenis voor hetgeen hij doen wilde, en sprong....

Op dat oogenblik werd achter hem zijn naam uitgesproken, terwijl eene sterke hand hem bij den schouder greep, en hem van den afgrond, waarover hij zich reeds had heengebogen, terugtrok. Emile zag om, en gaf een gil van verbazing. Hij herkende een zijner vroegere schoolmakkers, die door de Voor-

zienigheid hierheen scheen te zijn gezonden, om hem te redden.

»Ongelukkige, wat wildet gij doen?" riep deze, met eene stem, die van ontroering beefde. — »Een einde maken aan een ondragelijk en nutteloos leven," antwoordde Emile, op eenen somberen toon.

Charles nam hem bij den arm, trok hem mede naar een naburig koffijhuis, en vroeg hem toen, met de levendigste belangstelling, naar de beweegredenen van zijn noodlottig besluit. Emile had achting en genegenheid voor zijnen ouden schoolmakker. Hij maakte geene zwarigheid om desen een omstandig verhaal te doen van de ongelukken, die hem sedert hunne scheiding getroffen hadden. Charles luisterde met aandacht, en toen het verhaal ten einde was, zeide hij: »Uw toestand is beklagelijk, maar nog zoo erg niet, om uw besluit te regtvaardigen. In het ongeluk, hoe groot het ook zijn moge, vindt iemand, die kracht van geest bezit, *altijd een redmiddel*; ja de onregtvaardigheid der menschen zelve geeft hem zoodanig middel aan de hand. Zie om u heen! Het vaderland van Sobieski is ontwaakt; de arend der vrijheid zweeft boven de muren van *Warschau*. Wat houdt u hier? Wat zou u beletten u onder zijne verdedigers te scharen? De zaak van *Polen* is eene heilige zaak; het is de zaak des regts en der menschheid. Wanneer de dood u in het gelid harer verdedigers treft, zal die dood ten minste geene lafheid, geene misdaad wezen." — »Gij vergeet, dat ik van honger sterven moet, voordat ik de grenzen bereik," hernam de dichter. — »Luister, Emile! Eene maand geleden was ik in eenen toestand, niet zeer verschillend van de uwe; maar ik had meer moed, en — neem mij dit gezegde niet kwalijk — meer verstand. Ik wist, dat de Generaal Lafayette een corps Fransche vrijwilligers oprigtte, die op kosten van het centrale Poolsche comité uitgerust en onderhouden worden. Ik ben naar hem toegegaan, en heb eene plaats in dat corps gekregen. Binnen weinige dagen gaan wij op marsch. Gaat gij mede?" — »Ja!" antwoordde Emile met eene vaste stem, terwijl hij zijnen vriend de hand drukte.

Den volgenden dag werd hij aan den Generaal Lafayette voorgesteld, en eene week later was hij op weg naar *Warschau*.

TWEE JAREN LATER.

Twee jaren waren verloopen, sedert het drama van Emile ten tooneele gevoerd werd. Mijnheer L***, thans niet meer bezorgd voor eenige kwade gevolgen van zijn bedrog, genoot in volle gerustheid zijn gestolen roem. Hij bewoonde zijn huis in de *Rue St. Denis* niet meer. Hij had gemeend, dat zijn oud beroep van verhuurder van gemeubeleerde kamers niet wel strookte met zijn tegenwoordig aanzien als beroemd tooneeldichter, en had derhalve het zeer prozaïsch kwartier *St. Denis* verlaten, om een prachtig apartement in de *Chaussée d'Antin* te betrekken. In de denk- en levenswijze van den grijsaard was eene volkomene omwenteling voorgevallen. Zijne vroegere overdrevene spaarzaamheid had voor eene even overdrevene zucht tot weelde en uitwendige vertooning plaats gemaakt. In plaats van één knecht met een geel vest, wit voorschoot en opgestroopte hemdsmouwen, hield hij nu verscheidene fraai uitgedoste lakeijen; en in plaats van de gemeene manieren, die hem natuurlijk eigen waren, had hij eene aristocratische deftigheid aangenomen, die hem des te belagchelijker stond, daar de gelaatstrekken van den waardigen man zoo gemeen waren, als men zich slechts kan voorstellen.

Op zekeren ochtend, toen hij, na een smakelijk ontbijt, half liggende op eene sofa zat, en een kopje fijne thee slurpte, kwam een zijner bedienden hem zeggen, dat een vreemdeling hem verlangde te spreken. »Laat hem binnenkomen!" zeide Mijnheer L***, zonder van houding te veranderen.

De vreemdeling trad binnen, en de grijsaard ging hem eenige schreden te gemoet. Toen zij vlak voor elkander stonden, zagen beiden elkander eene poos stilzwijgend in het gezigt, de een met eene uitdrukking van klimmende gramschap, de ander met eene onbeschrijfelijke verbazing en verlegenheid.

»Gij herkent mij, Mijnheer!" zeide Emile met eene forsche stem, en zonder zijnen hoed af te nemen. — »Ja, Mijnheer!" stotterde Mijnheer L***, die voor den vasten blik des jongmens beurtelings bloosde en verbleekte. — »En gij kunt wel raden, waarom ik hier kom?" — »Neen, inderdaad...." — »Dan

zal ik het u zeggen. Maar ga eerst zitten, en hoor mij aan, zonder mij in de rede te vallen. Gisteren, Mijnheer! heb ik, onbekend onder de menigte, de *reprise* van een drama in vijf bedrijven bijgewoond...." — Mijnheer L*** huiverde, alsof hij op eene slang had getrapt; maar zonder hierop acht te geven, vervolgde EMILE: »Nadat ik eenen langen tijd buiten 's lands had doorgebragt, was mijn eerste genoegen, toen ik terugkwam, de vertooning van een stuk bij te wonen, waarvan ik reeds met buitengewonen lof had hooren spreken. Wat er in mij omging, toen ik het drama herkende, dat ik in uwe bewaring had gelaten, zult gij u dienen te verbeelden, Mijnheer! want ik heb geene woorden, om het uit te drukken. Ik geloofde een oogenblik, dat ik droomde; ik twijfelde, of ik nog wel bij mijn verstand was. Kunt gij u verbeelden, wat ik lijden moest, toen ik, onbekend in het parterre gezeten, alle aanwezigen vol opgetogenheid in de handen zag kloppen, en eenen naam hoorde fluisteren, die de *mijne niet was*, terwijl ik — ik, die dit werk in nood en droefheid, onder honger en gebrek, het aanzijn had gegeven, — ik, die mijn hart van trotschheid voelde kloppen, toen ik openlijk een talent zag huldigen, aan welks bezit ik een oogenblik te voren nog getwijfeld had, — terwijl ik, zeg ik, op die bank moest blijven zitten, waarop mijne onbekendheid mij vastnagelde, en niet kon opstaan, om de menigte toe te roepen: »De tranen, die gij stort, doe *ik* u vergieten, de toejuiching, waarmede gij een ander vereert, behoort mij! want ik ben de schrijver; aan mij hebt gij dit stuk te danken." Hier trad EMILE naderbij, vatte Mijnheer L*** bij den arm, en vervolgde: »Geef thans antwoord en regtvaardig u, Mijnheer! indien gij antwoorden kunt op hetgeen gij gehoord hebt, — indien gij regtvaardigen kunt wat gij hebt gedaan!"

Onder deze rede had Mijnheer L*** tijd gehad, om zich van den schrik, dien de onverwachte verschijning van EMILE hem had aangejaagd, eenigermate te herstellen en een besluit te nemen. Hij kon derhalve tamelijk bedaard en onverschrokken den jongen dichter verhalen, wat wij in het tweede hoofdstuk dezer korte geschiedenis hebben gelezen, en droeg daarbij zorg, om de omstandigheden, welke hem onder de zwaarste verantwoordelijkheid bragten, zooveel mogelijk te bewimpelen of wel geheel te verzwijgen. »Ik weet, Mijnheer,"

aldus besloot hij, »dat gij regt hebt om u over mijne handelwijze te beklagen. Maar het kwaad is zoo groot niet, of het is gemakkelijk te herstellen, en de voorslagen, die ik u wilde doen....” — »Zij moeten duidelijk en volledig zijn,” viel Emile hem in de rede. — »Zonder twijfel,” hervatte Mijnheer L***; »maar laat mij uitspreken! De negentig voorstellingen van uw drama hebben mij in *Parijs* 17,000 *francs* en in de provinciën 5000 *francs* opgebragt; dat maakt te zamen 22,000 *francs*. Gij kunt u van de juistheid mijner opgave uit de boeken van den schouwburg verzekeren.” — »En wat nu?” riep Emile ongeduldig.

Mijnheer L*** ontsloot zijne secretaire, telde 25,000 *francs* in banknoten, en legde die voor den dichter neder. »Dat bied ik u aan,” zeide hij. — »Zeg liever, dat gij mij dit teruggeeft,” zeide Emile. »Maar het is wel. Nu moet ik nog eene schriftelijke verklaring hebben, dat dit stuk van mij afkomstig is.” — »Hoe komt u dat in het hoofd?” riep Mijnheer L*** verwonderd uit. »Ik bied u 25,000 *francs* aan, om uw stilzwijgen te koopen; en dat is duur betaald, naar mij dunkt. Maar ik geef u deze som, wel te verstaan, onder voorwaarde, dat ik den letterkundigen eigendom van uw werk behoud.” — »Dat wil zeggen,” zeide Emile met verontwaardiging, »dat gij mijn roem wilt koopen voor het geld, dat u mijn talent heeft opgebragt. Het voorstel is allerliefst; maar ik zou mij schamen het aan te nemen, al moest ik op de straat van gebrek omkomen.” — »En dat zal eens uw lot zijn,” hernam Mijnheer L***, »als gij u dergelijke kinderachtigheden niet afwent. Eilieve, Mijnheer! stel nu voor een oogenblik alle drift, alle eigenliefde ter zijde; overweeg koelbloedig uwen toestand; bedenk wat gij wint, als gij mijn aanbod aanneemt, — wat gij verliezen moet, als gij het afslaat. Indien gij uwe regten door middel der drukpers of der regtbanken wilt doen gelden, zal ik alles loochenen. Zou men wel een oogenblik weifelen tusschen het woord van een jong mensch zonder naam of invloed, en dat van een met roem bekend schrijver? Neen, Mijnheer! dat is even onwaarschijnlijk als onmogelijk; en gij hebt te veel verstand, om het te gelooven. Indien gij, daarentegen, mijn voorslag aanneemt, en u van daag met mij associeert, is morgen uw fortuin gemaakt. Gij hebt talent genoeg, om goede stukken te schrijven, en ik invloed genoeg, om ze

te doen aannemen; wij zullen er beide onze namen voor zetten: zoo behoud ik den roem, dien ik reeds heb verworven, en krijgt gij ook eenen naam?" — » Dat nooit, Mijnheer!" antwoordde Emile, op den toon der diepste verachting. — » Gij zijt een gek." — » Gij zijt een schurk!" — » Jeugdige drift! Gij zult u wel bedenken." — » Ik heb mij reeds bedacht. Ik ga heen, om mijne regten te doen gelden en het schandelijke van uw gedrag openbaar te maken." — » Nuttelooze moeite! Geloof mij, de waarheid zal in uwen mond voor laster worden gehouden, en uwe eischen voor de *buitensporigheden* van eenen krankzinnige." — » In dat geval zullen wij elkander wederzien, Mijnheer!" antwoordde de dichter met op elkander geklemde tanden en eene doffe stem. — » Indien dit eene bedreiging moet zijn, dat gij mij zult uitdagen," hernam Mijnheer L***, » kan ik u zeggen, dat ik te oud ben om te vechten; indien gij bedoelt u te wreken, zeg ik u vooraf, dat ik altijd wapens bij mij *draag.*" Hiermede deed hij de kamerdeur open, maakte eene diepe buiging voor Emile, en riep zijnen lakei toe: » Felix! laat Mijnheer uit."

EEN STADSNIEUWTJE.

Acht dagen later las men, onder de hoofdlijn » *Parijs*", in alle dagbladen het volgende berigt:

» Eene even schrikbarende als zonderlinge gebeurtenis heeft
» onlangs in de *Chaussée d'Antin* plaats gehad, ten huize van
» een tooneeldichter, die onlangs eenen verbazenden opgang
» heeft gemaakt. Een jongman, Emile M***, was sedert eeni-
» gen tijd door eene tot nogtoe voorbeeldelooze monomanie
» aangetast. Hij verbeeldde zich de schrijver te zijn van een
» drama, dat twee jaren geleden met zeer veel bijval in den
» schouwburg van de *Porte-St.-Martin* voor het eerst werd op-
» gevoerd. Nadat hij zich vruchteloos aan alle Parijsche dag-
» bladen had gewend, om zijne eischen te ondersteunen, en
» alle advocaten had gesmeekt zijne zaak voor de regtbank te
» bepleiten, heeft de ongelukkige, woedend over de weigerin-
» gen, die hij had ontmoet, gemarteld door zijn *idée fixe*, en
» in eenen toestand van volslagen gebrek verkeerende, zich ver-

» leden dingsdag naar de woning van Mijnheer L*** begeven;
» en daar, na eene hevige woordenwisseling, een pistool uitge-
» haald, en zich door het hoofd geschoten. Mijnheer L***, voor
» wiens oogen en in wiens huis deze ijselijke catastrophe heeft
» plaats gehad, is door eene zenuwkoorts aangetast, en verkeert
» in eenen toestand van razernij, waartegen de geneeskunst
» niets schijnt te vermogen. Men vreest voor zijn verstand."

Deze vrees was gegrond. Mijnheer L*** bewoont tegenwoordig het *maison de santé* van doctor CLOQUET. Zijne gemoedstemming is doorgaans kalm en somber; maar wanneer men in zijn bijzijn van de letterkunde melding maakt, — wanneer men over zijne werken spreekt, — en vooral wanneer een enkel woord hem herinnert aan het voorval, dat hem zijn verstand heeft doen verliezen, geraakt hij oogenblikkelijk in eene vreeselijke woede, en dan volgen doorgaans eenige weken van koortsijling, totdat zijne krachten geheel zijn uitgeput. Men gelooft niet, dat Mijnheer L*** ooit zal herstellen.

Wat EMILE betreft, daar zijn lijk door niemand geëigend werd, kreeg het eene begrafenis uit de armenkas. Geen dagblad wijdde een enkelen regel aan de nagedachtenis van den armen dichter; geene grafzerk draagt zijn naam.

MENGELINGEN.

De laatste Sultan, MAHMOUD II. — MAHMOUD II, de eenige in 't leven geblevene van dertig kinderen, was in 1785 volgens de Christelijke, in 1163 volgens de Mohammedaansche tijdrekening geboren. Zijne moeder was eene bekoorlijke brunette van buitengemeene schoonheid, en stamde uit *Cherbourg* af. Zijn vader, ABDUL HAMID, liet, onder andere bloedige daden, zijnen broeder MUSTAPHA om het leven brengen. Deze broeder had ook SELIM vermoord, die den 31sten Mei 1807 werd afgezet, maar moest aldra zelf wijken; zoodat de Sultans, die zich de *dienaren Gods* noemen, op eenen troon zitten, die veelvuldig met het bloed hunner voorgangers bezoedeld is, doch daar zoo bedaard onder zijn, alsof zij de verdienstelijkste daad van de

wereld verrigt hadden. Het eerste gedeelte van MAHMOUD's leven werd in volslagene afzondering doorgebragt. Zijne vernietiging van de Janitsaren, waardoor aan derzelver heerschappij een einde gemaakt moest worden, was eene stoute daad, en gaf hem de onbepaalde magt in handen. Hij bezat groote ligchaamskracht, en was een voortreffelijk ruiter. Hij huwde, had verscheidene wettige kinderen, en eenen zwerm afstammelingen bij slavinnen in den harem. Zonder twijfel had deze Sultan een buitengewoon verstand, en zijn oog zoowel als zijn geheel gelaat was vol uitdrukking. Op den verjaardag van den Profeet MOHAMMED, wanneer men de geloovigen op de tentoonstelling niet alleen van het gewaad, maar ook van den baard des Profeets vergast, was hij gewoon zich in de moskee te begeven, en ik had daar gelegenheid hem te zien, in weêrwil der groote menigte, die bij deze gelegenheid verzameld was, en die altoos vol geestdrift is, wanneer zij haren Vorst ziet. Ondanks het geschreeuw *en gedruisch*, heerschte er echter in het oogenblik, dat hij voorbijkwam, de diepste stilte. Hij hield zich zeer regt op zijn paard, doch keek regts en links, hetgeen voor een buitengewoon blijk van minzaamheid werd gehouden. Zijn buitengewoon bleek gelaat, bij hetwelk zijn pikzwarte baard bijzonder afstak, verried in het oog loopenden ernst met hooge trotschheid of een gevoel van overmagt, geheel aan het denkbeeld van een onbepaald gebieder beantwoordende. Merkwaardig is het daarbij echter, dat, terwijl het woord des Sultans eene wet is, hij noch rooken noch snuiven mag, dewijl het hoofd van een zoo hoog gesteld persoon bij voortduring helder moet blijven. (W. R. WILSON, *Travels in Turkey, etc.*)

Het Geheim in het Zakhorlogie. — ROSSINI (die thans vischkooper geworden is) bevond zich onlangs in een koffijhuis, haalde zijn kostbaar repetitie-horlogie uit, en liet het spelen en slaan. Toen trad een man — een vreemdeling — naar hem toe, en bewonderde het horlogie; dit vleide den *maestro*, en hij verhaalde, dat de Koning der Franschen het hem voor zoovele noten, als er briljanten aan waren, geschonken had. »Het horlogie is kostbaar," zeide de vreemdeling; »maar ik wed, dat gij niet alle eigenschappen er van kent." ROSSINI hernam daarop vol verwondering: »Ik draag dit hor-

logie nu reeds sedert zes jaren, in welken tijd het steeds prompt geloopen heeft; het slaat de heele, halve en kwart uren, wijst de minuten en den dag der maand, en drukt men *hier* op, dan speelt het het gebed uit *Mozes*. Ik denk toch, dat ik mijn horlogie wel kennen zal." — »Gij kent het toch niet geheel," antwoordde de vreemdeling. »Zet gij het horlogie tegen 10,000 *francs?"* — Rossini stond te kijken; na eenige oogenblikken zeide hij echter: »Ik neem de weddingschap aan, daar gij 10,000 *francs* te veel schijnt te hebben." — »Het horlogie speelt nog een stuk," vervolgde de vreemdeling, »en bevat uw eigen portret." — Rossini wist het opgegevene niet te vinden, en reikte den vreemdeling het horlogie over, die aan een veêr drukte, waarop een gouden deksel opensprong, dat Rossini's beeldtenis bedekte, terwijl het *di tanti palpitti* zich hooren deed. Rossini's erkende de weddingschap verloren te hebben, en schoof den vreemdeling zuchtende het horlogie toe, die zich thans als den maker van hetzelve, Pleyel van *Parijs*, te kennen gaf, doch het horlogie natuurlijk niet aannam.

Middel tegen Pokdalen. — Docter Larrey sprak in het vorige jaar, in de *Académie des Sciences* te *Parijs*, van een zonderling middel, dat bij de Egyptenaars en Arabieren in gebruik is, om welgestelde personen, die de kinderziekte hebben, voor de pokdalen te beveiligen. Larrey heeft den Egyptischen veldtogt onder Bonaparte bijgewoond, en dit middel waarschijnlijk reeds toenmaals vernomen. Is dit zoo, dan moet het in 't oog loopen, dat hij het eerst kortelings beproefd heeft, daar het toch in *Frankrijk* het minst aan gelegenheid daartoe ontbrak, — en wel niet eens aan eene Fransche schoone, maar aan eene Engelsche. Het middel bestaat daarin, dat men den zieke het gezigt verguldt, en de door Larrey genomene proef is volkomen gelukt. Hij liet de jonge dame, van het oogenblik af dat de pokken uitbraken, totdat de etteringskoorts geheel voorbij was, 's morgens en 's avonds het geheele aangezigt met fijn bladgoud bedekken, gelijk men tot koud vergulsel gebruikt; het werd met een weinig gomwater er opgeplakt. De pokken waren confluërend, en het gezigt was bijzonder opgezwollen; desniettemin, met uitzondering van eenige plaatsen aan de wangen, waar het hoofdkussen het

vergaldsel afwreef, geheel glad, en de gelaatstrekken onveranderd. — Dat dit preservatief nog al duur uitkomt, is wel te denken.

Munt-eters. — Een jong ambachtsman te *Londen*, die een valsch stuk geld, eene *crown*, had trachten uit te geven, werd voor de balie te *Guildhall* gebragt. Men verbaasde zeer, toen men het bewijsstuk niet meer bij hem vinden kon. Het scheen dat de jongman, gedurende het onderzoek, het geld heimelijk had ingeslikt. De president vroeg, of het mogelijk was, eene *crown* zonder gevaar voor de gezondheid door te slikken.

» Zeker," antwoordde een policie-agent: » ik heb nog verleden week een valschen munter gevangen genomen, die zich van dit middel bediende. Maar wij waren niet minder bij de hand dan hij. Wij lieten hem een vomatief innemen, en hij spuwde terstond eene valsche *crown* uit, benevens drie valsche halve *crowns*, en twee koperen *pence*, die verzilverd waren, om hen het voorkomen van *shillings* te geven."

» Die historie is wat *zwaar te verteren*," zeide de president. » Daar het echter te laat is, om eene dergelijke proeve te doen, zoo moeten wij den gevangene in vrijheid stellen."

HET

LEESKABINET.

HET

LEESKABINET.

MENGELWERK

TOT

GEZELLIG ONDERHOUD

VOOR

BESCHAAFDE KRINGEN.

VOOR 1839.

VIERDE DEEL.

MET PLATEN.

TE AMSTERDAM, BIJ
HENDRIK FRIJLINK.
1839.

INHOUD.

DE PLATEN ALDUS TE PLAATSEN:

DE DAGUERROTYPE. (*)

Eindelijk ziet DAGUERRE zich aan het doel zijner wenschen, en het is waarschijnlijk de laatste maal, dat wij van deze verbazende ontdekking als een *geheim* melding maken. Het is bereids uit de dagbladen bekend, dat de Fransche Kamer van Gedeputeerden aan DAGUERRE een levenslang jaargeld van 6000, en aan den zoon van zijnen voorganger en medewerker NIEPCE een van 4000 *francs* heeft toegestaan.

Merkwaardig inderdaad is het eenparig oordeel van allen, die gelegenheid hebben gehad, om DAGUERRE's tafereelen te zien en te onderzoeken. Geleerden, kunstenaars en liefhebbers — allen erkennen, dat het niet mogelijk is iets verrassenders en volmaakters te aanschouwen, dan deze getrouwe afspiegelingen der wezenlijkheid. ARAGO gaf, eenigen tijd geleden, aan de *Académie* te kennen, dat het te vreezen stond, dat de onderscheidene wedijverende pogingen, welke deze ontdekking heeft gaande gemaakt, de belangstelling zouden hebben verminderd, die de uitvinder in het begin had opgewekt. Dit is echter geenszins het geval geweest. De aanzienlijkste geleerden van *Engeland*, mannen als HERSCHELL, FORBES, WATT, PENTLAND enz., hebben luid verklaard, dat de hun voorgelegde proeven hunne verwachting verre te boven gingen. HERSCHELL, die aan de proeven van zijnen landsman TALBOT het levendigst aandeel nam, heeft gezegd: »Wat men bij ons tot stand bragt, was niets dan kinderspel; hier zien wij een waarachtig wonder."

Niet minder merkwaardig is de verklaring van een lid der *Académie*. De man had omstreeks zestig afbeeldingen — dus genoegzaam DAGUERRE's geheele verzameling — gezien. Hij ver-

(*) Zie *Leesk. voor* 1839, II. Deel, bladz. 93 en 103 *sq*. Het is ons aangenaam — daar thans ook andere Nederlandsche tijdschriften van deze merkwaardige uitvinding melding maken — te kunnen zeggen, *de eersten* geweest te zijn, die haar aan ons Publiek hebben medegedeeld.

RED.

zekerde, dat, bij het eerste gezigt dezer beelden, een zonderling gevoel zich van zijne ziel had meester gemaakt, en dit verklaarde hij aldus: »Wanneer wij eene teekening of een schilderstuk beschouwen, zijn wij het terstond met onszelve daarover eens, dat het afgebeelde voorwerp geen wezenlijk is; dat wij slechts onder zekere voorwaarden het tafereel als getrouw mogen erkennen, en voor het overige der kunst het een en ander moeten toegeven. Zoo, b. v., staat in een landschap de afgebeelde boom nooit in eene juiste verhouding tot de overigen; de in de teekening of op het schilderstuk aangenomene verhoudingen der voorwerpen tot elkander zijn bloot conventioneel, niet natuurlijk. Voorts kan het uitkomen van enkele partijen, en het verwijderd zijn van andere, slechts door kunstige, insgelijks conventionele middelen worden aangeduid, b. v. door zwarte of ten minste zeer donkere kleuren, of door strepen, zoo als bij koper- of staalgravure. De afbeeldingen van Daguerre zijn geheel iets anders. Hier herhaalt zich de natuur zelve; en het is geheel en al hetzelfde tafereel als het natuurlijke, doch op eene kleinere schaal. Dit op eene kleine vlakte voor zich te zien, heeft iets zoo verrassends, dat men er aanvankelijk over verbaasd staat, als over een wonder, dat onder onze oogen voorvalt. Alleen de gewoonte zal de menschen tegen dezen indruk onverschillig maken, gelijk zij met zoo menigen anderen indruk gedaan heeft."

Intusschen blijkt tevens, dat de *Daguerrotype* (*) tot het afbeelden van onbewegelijke voorwerpen bepaald blijft, en wel in eenen nog sterkeren graad, dan men in het eerst meende. Al het bewegelijke, dat aan ons bloot oog voorkomt stil te staan, stelt zich óf in het geheel niet, óf ten minste zeer onvolkomen voor. Daartoe behooren niet alleen de wolken, maar ook de bladeren der boomen; en uit dien hoofde staat het te vreezen, dat de afbeeldingen van landschappen nooit regt zullen slagen, waardoor zeker de aanwending van de *Daguerrotype* aanmerkelijk beperkt zou worden. Daarentegen levert zij niet alleen voor het bloote oog zigtbare voorwerpen, maar ook onzigtbare; en heeft men b. v. een insekt in de *camera obscura*

(*) Anderen geven deze uitvinding den naam van *Photographie* (lichtschrijving); het schijnt nog onzeker, welke benaming de *blijvende* zal zijn. Red.

afgebeeld, dan laten zich, door middel van een vergrootglas, eene menigte voor het bloote oog onzigtbare *détails* ontdekken.

Daar wij zoo even van den Heer NIEPCE hebben gesproken, aan wiens zoon en erfgenaam mede een jaargeld is verleend, en wij van hem in ons laatstvoorgaand artikel geene melding hebben gemaakt, achten wij het noodig van den geheelen loop der zaak een kort overzigt te geven.

De reeds door de Alchimisten ontdekte verbinding van het zilver met het zoutzuur, het zoogenaamde *hoornzilver*, thans *chloorzilver* genaamd, een wit zout, bezit de in het oog loopende eigenschap, om zich bij het zonlicht schielijk zwart te verwen, en wel naarmate der sterkte van licht. Eerst in het begin dezer eeuw kwam men op de gedachte, om zich de eigenschap van dit zout tot fixering der beelden in de *camera obscura* ten nutte te maken. Inzonderheid waren het de Engelschen WEDGEWOOD en HUMPHRY DAVY, die hiermede proeven namen; doch de resultaten vielen in driederlei opzigt hoogstgebrekkig uit. Op hunne tafereelen verschenen, volgens den aard der zaak, de natuurlijke lichten zwart, de halve schaduwen grijs en de diepe schaduwen wit; de tafereelen waren daarenboven zeer onduidelijk; en eindelijk wist men geen middel, om ze, om het eens zoo te noemen, *licht-bestendig*, dat is, den overtrek van chloorzilver, wanneer dit eenmaal het beeld heeft opgenomen, voortaan voor de zwartmakende werking des lichts ongevoelig te maken. Toen begon NIEPCE, een landeigenaar te *Chalons-sur-Saone*, in het jaar 1814 zijne proefnemingen. Hij ging in 1829 naar *Engeland*, in het bezit van een middel, dat de voorwerpen zoo daarstelde, dat schaduwen aan schaduwen, halfschaduwen aan halfschaduwen, lichten aan lichten beantwoordden, en dat de afbeeldingen zich, na volbragte werking, bij het licht niet verder veranderden. Hij kon echter zijne werkzaamheid slechts tot het kopiëren van gegraveerde platen aanwenden; het wedergeven van de natuurlijke beelden der *camera obscura* kon hem niet gelukken, om de eenvoudige reden, dat zijn preparaat, aan het licht blootgesteld, slechts zeer langzaam van kleur veranderde, en hij, om een tafereel daar te stellen, tien à twaalf uren noodig had. In dezen tijd echter verschoven zich de schaduwen van het tafereel zeer aanmerkelijk; zij trokken van de linker- naar de regterzijde, en bragten aan alle punten, over

welke zij heengingen, eene bleeke, eentoonige kleur te weeg, waarbij alle uit het contrast van licht en schaduw voortvloeijend effect verloren ging. — DAGUERRE vond nu echter een middel, om de tafereelen zestig à tachtig maal schielijker daar te stellen dan NIEPCE, en aldus ook de natuur zelve af te beelden. Ten gevolge dezer ontdekking associeerde hij zich in December 1829 met NIEPCE, met wien hij reeds te voren in verbinding gestaan had, en bragt door tallooze, hoogst moeijelijke en kostbare proeven zijn werk tot de hoogte, waarop het zich thans bevindt.

DAGUERRE bedient zich van *geplaiseerde*, dat is met dun bladzilver overtrokkene koperen platen, die vervolgens door hem worden geprepareerd. Zijn preparaat wordt door de allerzwakste lichtstralen aangedaan, en het uitwerksel volgt voordat de schaduwen tijd hebben aanmerkelijk te verschuiven. De uitslag is zeker, en ieder kan even zoo goed de bewerking verrigten als DAGUERRE zelf, indien men zich aan de zeer eenvoudige voorschriften houdt; en is het tafereel eenmaal ontworpen, dan kan het jaren lang in het licht liggen, zonder het minst te veranderen. Welke groote diensten zou zulk eene uitvinding, b. v., in den Egyptischen veldtogt hebben kunnen doen? Ware deze kunstbewerking in het jaar 1798 bekend geweest, dan bezaten wij thans getrouwe afbeeldingen van vele emblematische beeldwerken, die thans door de hebzucht der Arabieren en het domme eigenbelang van zekere reizigers voor de geleerde wereld voor altoos verloren zijn. Om de millioenen hieroglyphen af te teekenen, welke de groote bouwgewrochten van *Thebe*, *Memphis*, *Karnak* enz. zelfs van buiten bedekken, zou men twintig en meer jaren en geheele legers van teekenaars hebben noodig gehad. Met de *Daguerrotype* had een enkel mensch zich van deze ontzaggelijke taak kunnen kwijten.

Het was nooit gelukt met de maanstralen, zelfs wanneer zij door de grootste linzen of de sterkstwerkende brandspiegels geconcentreerd werden, op eenige stof eene merkbare physische verandering te weeg te brengen. Daarentegen worden de geplateerde platen, volgens DAGUERRE's bewerking, door de stralen der maan zoo verkleurd, dat men met reden hopen mag, daardoor photographische kaarten van onzen trawant te verkrijgen, d. i. in weinige minuten een der zwaarste en langdurigste werkzaamheden in de astronomie tot stand te brengen.

Wat den tijd aangaat, die tot de bewerking noodig is, zoo behoeft men op donkere winterdagen naauwelijks 10 à 12 minuten, om een gebouw, het gezigt eener straat, een landschap enz. op te nemen. Des zomers, bij helderen zonneschijn, heeft men slechts de helft van dezen tijd noodig, en in zuidelijker landen zal men zeker niet meer dan 2 à 3 minuten behoeven. Men zij echter indachtig, dat deze 2 à 12 minuten slechts de tijd zijn, die er verloopt, totdat het door de lins der *camera obscura* voortgebragte tafereel zich op de plaat volledig heeft afgebeeld. Daarbij komt nu nog de tijd, die vereischt wordt tot het opzetten van de *camera obscura*, het toebereiden van de geplateerde plaat, en de kleine bewerking, waardoor deze voor het licht verder ongevoelig wordt gemaakt. Met een en ander zullen 30 à 45 minuten verloopen. Men bedroog zich derhalve door te meenen, dat men op reis, terwijl men b. v. langzaam eenen berg opreed, schielijk landschappen zou kunnen opnemen. Even zoo dwaalde men, wanneer men zich voorstelde, dat de photographische teekeningen op den lithographischen steen overgebragt en aldus vermenigvuldigd zouden kunnen worden. Niet alleen in de zedelijke wereld moet men bij elke goede zaak ook derzelver keerzijde voor lief nemen, in het gebied der kunsten is het niet zelden even zoo. Juist door de volkomene gladheid, de bijna niet te berekenen dunheid der laag, op welke DAGUERRE opereert, wordt de uitvoerigheid, de zamensmelting, de harmonie der photographische tafereelen te weeg gebragt. Indien men dezelve wilde wrijven of onder de pers brengen, zou men ze voor altoos vernielen. Maar niemand denkt er ook aan, om aan fijn kantwerk te trekken, of de vleugels van eenen vlinder af te borstelen.

NOG EENE NIEUWE UITVINDING.

Eene uitvinding, die in de kunstwereld opgang zal maken, is in deze dagen te *Berlijn* aan het licht gekomen. Men heeft sinds jaren op het Museum aldaar een klein man opgemerkt,

die er ziekelijk uitzag en sober in de plunje was. Hij bleef bijna geen enkelen dag in de week weg. Maar in plaats van de zaal te doorwandelen, en de schilderijen stuk voor stuk te beschouwen, bleef hij in het bestek voor de Nederlandsche school staan, en wel slechts voor eene enkele schilderij, een door Rembrandt geschilderd portret. Met de handen op den rug, de oogen vast op het doek gerigt, stond hij daarvoor vaak uren lang in aanschouwen verdiept. Men schreef zijn gedrag aan eene stille manie toe. Het waren echter de ernstigste en zeldzaamste studiën tot eene uitvinding, welke in de schilderkunst eene omwenteling kan te weeg brengen, waarvan het gevolg nog niet te berekenen is. Meer dan tien jaren dacht en arbeidde Liepmann aan eene drukmachine, om eene schilderij in olieverw, als zoodanig, met al derzelver kleurenpracht, te vermenigvuldigen. Dit nu is hem eindelijk boven verwachting gelukt. In zijne kamer ziet men het merkwaardigste schouwspel — ruim honderd kopijen van denzelfden Rembrandts-kop, de eene op een haar het evenbeeld van de andere. Het *hoe* is zijn geheim. Dat het hem zijn werk beloonen zal, is wel te verwachten, en van harte te wenschen, wanneer men verneemt, hoe hij met honger en gebrek geworsteld heeft, om zijn idée te verwezenlijken. Met behulp van eene enkele getrouwe dienstmaagd arbeidde hij jaren lang, van den morgen tot den avond, zelfs met opoffering zijner gezondheid. Des nachts fabriceerde hij zegellak, om van den eenen dag tot den anderen te komen. Wat echter nog bewonderenswaardiger en verwonderlijker is, is dat hij geene kopij van de schilderij heeft gemaakt, maar deel voor deel van het oorspronkelijke op het Museum heeft gememoriseerd en te huis op zijne machine overgebragt. Doch omtrent de wijze hoe, is men nog geheel in het onzekere. Aldus heden een oog, morgen een neus, overmorgen eene haarlok naar huis dragende, kon hij het portret eerst na verloop van jaren afkrijgen. Schijnt deze wijze van kopiëren reeds op zichzelve wonderbaar, nog meer is het te verwonderen, dat de uitvinder zich niet uit een privaat kabinet een goed geschilderd portret aan zijn huis trachtte te bezorgen. Want zonder deze moeite van het afstelen des origineels, verzekert hij, dat het overdragen op de machine slechts zes weken vereischte. Volgens zijn zeggen, is de methode zoo eenvoudig, dat in het vervolg ieder schilder zijnen arbeid

zelf naar willekeur zou kunnen vermenigvuldigen; de beste wijze derhalve om het naschilderen te verhoeden. (*)

HET GENEESMIDDEL DER LIEFDE.

(*Naar het Fransch van* Ch. Paul de Kock.)

In den omtrek van *Parijs*, niet ver van *Morfontaine* en *Ermenonville*, verhief zich een bevallig landhuisje, net gebouwd, en met veel smaak versierd. De voorbijganger stond eene poos stil, om het met genoegen te beschouwen, als een verblijf, waar vrede, rust en geluk schenen te wonen.

Dit huis had geenszins de uitgestrektheid van een kasteel, of de pracht van eene *villa;* het was ook geene boerenwoning, en nog minder een dagloonershutje: het was een burgerhuis, maar waarin een schilder had gewoond, aan wien het deszelfs eenvoudige schoonheid te danken had; want echte kunstenaars bezitten het geheim, om de geringste voorwerpen iets bekoorlijks mede te deelen. En welk bekoorlijker verblijf zou men kunnen uitkiezen, om het gewoel der stad te ontvlugten, dan een landgoed, tusschen *Morfontaine* en *Ermenonville* gelegen? *Morfontaine!* die verrukkelijke plek, waar zoo vele vorsten hunne waardigheid voor eene poos kwamen vergeten, om in schaduwrijke dreven, bij kabbelende beekjes en murmelende watervallen eenige uren kalmte, rust en geluk te zoeken. *Ermenonville!* welks naam alleen ons den beroemden schrijver en wijsgeer herinnert, wiens graf voor Franschen en vreemdelingen het doel van zoo menigen pelgrimstogt is.

Met vreugde had de dichter Delvigny zich naar dit bekoorlijk verblijf begeven, waarvan ik u al de genoegens niet zal beschrijven, omdat eene beschrijving altijd maar een flaauw

(†) Wij deelen het bovenstaande mede zoo als wij het onlangs in het *Morgenblatt* hebben aangetroffen, zonder echter de uitvinding, als zoodanig, in onze bescherming te willen nemen. Het maken van teekeningen *à la Rembrandt* is onder de liefhebbers eene te bekende aardigheid, dan dat wij omtrent het bovenstaande niet eenigen twijfel zouden koesteren.

Red.

denkbeeld van de werkelijkheid geeft. Ik zal alleen zeggen, dat er niets ontbrak van hetgeen, op een buitenverblijf, het leven aangenaam kan maken; dat men er eene fraaije voorkamer met eene piano had, eene ruime zaal met een biljart, een schoonen tuin met grotten, belommerde lanen en een vischvijver; want het zou niet verstandig zijn, dat men zich iets, hetwelk het genot des levens kan verhoogen, ontzegde, omdat men op een buitenverblijf woont. De ware wijze toch is hij, die alles gebruikt, zonder iets te misbruiken.

Delvigny had de stad verlaten, na dat hij eene vrouw, die hij teeder beminde, had verloren. Hij was nog jong, en kon zich niet troosten over het verlies van haar, die hij gehoopt had, dat tot het einde zijner levensbaan zijne gezellin en vriendin zou gebleven zijn. Dit bewijst, dat er nog mannen zijn, wie het verlies hunner vrouwen smart. Het is echter waar, Delvigny was een dichter, en dichters hebben eene opgewondene verbeelding.

Een zoon was het eenige liefdepand, dat Delvigny van zijn huwelijk had behouden; een zoon, die even schoon was als zijne moeder, en wiens karakter even beminnelijk scheen te zullen zijn. De kleine Adolphe was de oogappel van zijnen vader, die zich reeds voorstelde, dat hij hem tot een beroemd kunstenaar zou vormen, en in zijne trekken zijnen aanleg en genie zag doorstralen. Men weet wel, dat er niets gemakkelijker is, dan, daar men het gaarne wil, in zijne eigene trekken en in die van zijne kinderen en vrienden zulke kenteekenen te vinden.

Maar de dood, die zoo dikwijls onze ontwerpen verijdelt, gunde Delvigny geen tijd, om zijne plannen voor de opvoeding van zijnen zoon te volvoeren; de dichter stierf drie jaren na zijne vrouw, en liet niemand na, om over den kleinen Adolphe te waken, dan twee tantes, een paar goede zielen, die uit eenen afgelegenen hoek van *Frankrijk* waren gekomen, om hem in zijne ziekte op te passen.

Zoo was dan een kleine jongen van vijf jaren toevertrouwd aan de zorgen van twee oude vrijsters, waarvan de eene in niets smaak had dan in boterbanket, en de andere geen lust had in eenig tijdverdrijf, dan in het ganzenbord. Denk echter niet, dat het kind daarom ongelukkig was; integendeel; zijne tantes hielden veel van hem, liefkoosden, koesterden hem, en

speelden met hem den geheelen dag. Om den kleinen ADOLPHE vergat tante URSULE somtijds haar boterbanket, en tante BAROLETTE het ganzenbord.

DELVIGNY had zijnen zoon een inkomen van duizend kroonen nagelaten; dat was nog al wel voor een dichter. Elke tante bezat evenveel; en dat alles moest eens de eigendom van den kleinen ADOLPHE worden. Hij was derhalve rijk genoeg, om onbezorgd te leven; er was niets anders noodig, dan dat men in zijn gemoed elke neiging tot ondeugd, elk denkbeeld van eerzucht onderdrukte, opdat hij vergenoegd kon blijven met het lot, dat voor hem bestemd was.

De twee goede tantes voedden het knaapje op, alsof het een meisje geweest was; zij lieten hem de geschiedenis van *Griekenland* niet lezen, opdat hij geen smaak in den oorlog zou krijgen, en stopten de geschiedenis van *Rome* voor hem weg, uit vrees dat hij er barbaarschheid en bloeddorst uit zou leeren; zij maakten dat hij niets van de Mythologie vernam, omdat zij de historie der goden en godinnen al te aanstootelijk vonden, en zij lieten hem geen teekenen leeren, omdat hij dan akademiebeelden zou hebben moeten nateekenen. De twee oude vrijsters lieten nog vele andere dingen achterwege, die zij voor gevaarlijk of nutteloos hielden; maar daarentegen leerde het aardige knaapje zingen, zijde opwinden, naalden insteken, en dergelijke; ook zorgden zij, dat hij vroeg lust in het ganzenbord en smaak in boterbanket kreeg, met welk laatste zij nog al niet veel moeite hadden.

Intusschen werd ADOLPHE groot; hij was zoo schoon als de dageraad, en zoo zachtzinnig als een meisje, of liever als een lam (want niet alle meisjes zijn zachtzinnig); hij sloeg zijne oogen neder, als men hem maar aanzag, en werd rood, als men tot hem sprak. Hij wist niet veel, en voerde niet veel degelijks uit; maar daarentegen was hij een aartsliefhebber van boterbanket, bleef met genoegen twee uren lang aan het ganzenbord, en lachte, dat het schaterde, als tante BAROLETTE in de *gevangenis* of in den *put* kwam. De twee oude tantes waren zeer ingenomen met haren kweekeling. »Hij is een engel van een kind," zeide zij. »Hij weet genoeg, om gelukkig en vergenoegd te leven; want om gelukkig te zijn is het veel beter, dat men weinig, dan dat men te veel weet."

Zoo bereikte ADOLPHE den ouderdom van achttien jaren, en

nog ging hij nooit uit dan met zijne tantes, om in den omtrek eene wandeling te doen. De goede tantes geloofden, dat hun welgemaakte neef op deze wijze zijn leven zou slijten, zonder andere denkbeelden, aandoeningen of verlangens. Zij hadden nooit in iets lust of smaak gehad, dan in boterbanket en het ganzenbord, en dachten, dat men daaraan genoeg moest hebben, tot zijn geluk.

Maar eens was het kermis te *Ermenonville*; een boer had er in het bij zijn van ADOLPHE van gesproken, en deze verzocht zijne tantes om er met hem heen te gaan. Zij gaven hare toestemming; zij voorzagen niet, dat haar beminde neef op eene dorpskermis andere gedachten in het hoofd kon krijgen. De goede LA FONTAINE heeft reeds gezegd: »Men denkt nooit om alles."

ADOLPHE zette groote oogen op, toen hij al dat gewoel, die kramen, dat dansen zag, en nog meer, toen hij die jonge, frissche, lieve, netgekleede boerinnetjes van nabij beschouwde; maar eensklaps sloeg hij zijne oogen neder, terwijl hij bloosde van ontroering, verlegenheid en genoegen, toen hij een gezigtje ontmoette, zoo lief, bevallig en bekoorlijk, dat het eerder de ideale schepping van eenen schilder, dan een gewrocht der natuur scheen te zijn.

Dit bekoorlijk gezigtje behoorde aan CLOTILDE; en CLOTILDE was de dochter van een armen maar eerlijken dagflooner; zij was de eenige steun, de eenige hoop van haren ouden vader; zij werkte vlijtig dag en nacht; zij nam het huishouden zorgvuldig waar; en wanneer CLOTILDE op eenen feestdag haar rosé katoenen kleedje, den eenigen opschik dien zij bezat, kon aantrekken, en dan aan den arm van haren ouden vader gaan wandelen, was zij zoo gelukkig als eene koningin. — Het is zelfs wel mogelijk, dat zij nog gelukkiger was.

Nadat ADOLPHE voor dit schoone meisje zijne oogen had nedergeslagen, hief hij ze weder op; daarna waagde hij het ze nog eens te vestigen op dat zoo bekoorlijk, openhartig en onschuldig gelaat, dat hem zoo geweldig had doen ontroeren. Het was een zonderling toeval, dat ook CLOTILDE juist op dat oogenblik den welgemaakten jongen heer, die voor haar stond, aanzag. De liefde geeft meermalen aanleiding tot zulke toevallen.

CLOTILDE bloosde en zuchtte, zonder dat zij wist waarom;

maar het onschuldigste meisje kan wel eens zuchten; de hoofdzaak is, dat zij niet weet waarom. ADOLPHE kon zich niet van CLOTILDE verwijderen. Men danste; hij wilde niet dansen, omdat het boerinnetje niet danste, dewijl zij dan haren vader had moeten loslaten. Deze wilde haar evenwel overhalen, om aan het vermaak, dat voor haren ouderdom gepast was, deel te nemen. ADOLPHE, die dit hoorde, haastte zich om CLOTILDE ten dans te verzoeken, en zeide dat zij wel zouden oppassen om digt bij haren vader te blijven. Voor een jongeling, dien men niets had geleerd dan zijde op te winden, hield hij zich niet slecht.

CLOTILDE nam bevende de hand van den jongen heer aan; onder den dans wisselden zij slechts weinige woorden. ADOLPHE vernam alleen, dat de vader van het boerinnetje DUMONT heette, en zeer arm was; CLOTILDE hoorde, dat haar danser ADOLPHE DELVIGNY heette, en rijk was. Het meisje zuchtte nog eens en zwaarder — misschien wist zij ditmaal wel waarom.

Den volgenden dag ontbeet ADOLPHE zonder smaak, en des middags at hij weinig; hij scheen droefgeestig en onrustig; hij had nergens lust in, zoo zelfs dat het ganzenbord hem verveelde en hij geen versch boterbanket wilde eten.

»Zou de arme jongen ziek wezen?" zeiden zijne tantes, en overstelpten daarop ADOLPHE met vragen. »Wat scheelt u, beste jongen? — Waar voelt gij pijn? — Hoe hebt gij dat gekregen? — Wat voelt gij eigenlijk!" Op al deze vragen gaf ADOLPHE geen ander antwoord, dan: »Mij scheelt niets. Ik heb geene pijn. Ik ben niet ziek." — »Waarom zijt gij dan zoo treurig?" — »Ik weet het niet." — »Waarom wilt gij dan niet van het banket proeven?" — »Omdat ik er geen trek in heb." — »Dan moet gij toch ziek wezen."

Er verliepen eenige dagen, en ADOLPHE verviel zigtbaar. Hij verloor zijne kleur; zijne oogen stonden flaauw, en eene treurige lusteloosheid had zijne gewone vrolijkheid en levendigheid vervangen. De goede tantes waren buiten zichzelve van angst; zij lieten een doctor halen, den geleerdsten uit den omtrek.

De doctor vroeg wat den jongeling scheelde, voelde zijnen pols, klopte hem op den rug, liet hem zijne tong uitsteken, en haalde toen zijne schouders op, terwijl hij prevelde: »Het is zonderling. Ik kan niet ontdekken, dat hem iets scheelt." — »En toch vervalt hij van dag tot dag," zeide tante URSULE

weenende. »Hij zingt niet meer, eet niet meer, en wil in het geheel niet meer spelen," zeide tante Babolette, terwijl zij haren zakdoek voor de oogen hield. »Er moet eene verborgene oorzaak bestaan," zeide de doctor. — »Waarom zou hij dat ons niet zeggen — ons, zijne tantes, die hem zoo liefhebben en hem niets weigeren?"

Na verloop van eenige weken werd Adolphe zoo zwak, dat hij te bed moest blijven. Zijne tantes vroegen hem onophoudelijk, of hij iets hebben wilde; maar Adolphe had nergens lust in; doch hij vroeg zeer dikwijls, wanneer het weder kermis te *Ermenonville* zou zijn. »Over een jaar," was het antwoord. Dan zuchtte de arme jongen, en zeide bij zichzelven: »Over een jaar!.... Ach, hoe lang! Zal ik dan nog wel leven?"

Nu gebeurde het eens, dat de doctor zijnen patient deszelfs gewone vraag hoorde doen; en aanstonds vroeg hij Adolphe, wat hij op die kermis gedaan had, en deze antwoordde met eene haperende stem: »Toen heb ik met Clotilde Dumont gedanst."

De doctor ging dadelijk naar de twee tantes, en zeide, terwijl hij zich in de handen wreef: »Ik geloof, dat ik het geheim ontdekt heb, hetwelk de gezondheid van uwen neef ondermijnt." — »O, beste doctor! dan zult gij hem redden?... — »Neen..." — »Niet?" — »Dat is te zeggen, *ik* niet; maar dat zal een meisje van *Ermenonville* doen, hetwelk Clotilde Dumont heet." — »Wat meent gij toch, doctor?" — »Ik durf wedden, dat uw neef op dat boerinnetje verliefd is, en dat het deze hartstogt is, die hem ondermijnt en naar het graf zal slepen, indien men hem niet met het voorwerp zijner liefde vereenigt." — »Onze neef verliefd? Kom, doctor! dat is onmogelijk. Hij ziet niemand dan ons." — »Ik weet wel, dat hij niet op u verliefd is; maar laat Clotilde Dumont hier komen, en gij zult uwen neef zien herstellen."

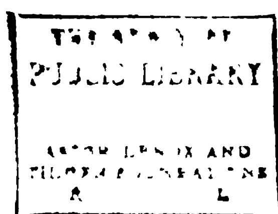
De tantes zagen elkander een oogenblik stilzwijgend aan. Maar Adolphe was in gevaar; zij konden zich niet lang bedenken.

Den volgenden morgen lag de jongeling in zijn bed, en zijne tantes en de doctor stonden om hem heen, toen er een bezoek werd aangediend. Het was Clotilde met haren vader, die aan de ontvangene uitnoodiging gehoor gegeven had, zonder te weten, waarom men haar verzocht had, maar die, toen zij de kamer van den jeugdigen lijder binnentrad, bevend en ontsteld staan bleef.

Steendr.s van H. J. Bakker.

HET GENEESMIDDEL DER LIEFDE.

PUBLIC LIBRARY
AND
R L

Toen Adolphe het jonge boerinnetje zag, maakte hij eene beweging, als wilde hij haar te gemoet snellen — daarna liet hij zich weder op zijn kussen nederzinken; maar zijn hart klopte heftig, en zijne oogen hadden al hunnen glans hernomen. »Ik had mij niet bedrogen," zeide de doctor tegen de twee tantes. »Uw neef was ziek van liefde; en daar men deze kwaal volgens de homeopathie moet behandelen, moet de kwaal door de kwaal genezen worden, en is de liefde in zijn geval het eenige geneesmiddel."

De twee tantes zouden voor het geluk van hunnen neef alles opgeofferd hebben. Zij verzochten bij den ouden Dumont om de hand zijner dochter voor Adolphe; daarna bragten zij het lieve meisje bij den zieke, en zeiden: »Zij zal uwe vrouw worden, zoodra gij hersteld zijt."

De herstelling liet zich niet lang wachten; want de liefdekwaal geneest even spoedig, als zij ontstaat.

LOTGEVALLEN VAN NICOLAAS NICKLEBY.

(*Naar het Engelsch van* C. Dickens.)

LI.

EEN BEZOEK VAN DEN BUURMAN.

Terwijl Nicolaas — die een groot gedeelte van zijn vrijen tijd besteedde met aan Madeline Bray te denken, en de commissiën te verrigten, welke de goedhartige broeder Charles hem opdroeg — dat meisje verscheidene malen wederzag, en dat wel telkens met grooter gevaar voor zijne zielrust en de bestendigheid zijner edele voornemens, bleven Jufvrouw Nickleby en Kaatje in rust en vrede leven, zonder andere bekommeringen, dat die door de maatregelen van Mijnheer Snawley, om zijnen zoon weder in zijne magt krijgen, werden opgewekt, en zonder eenige bezorgdheid dan voor Smike zelven, wiens gezondheid. reeds lang aan het verzwakken, door angst en

onzekerheid zoodanig werd geschokt, dat zijne vrienden somtijds ernstig ongerust werden.

De arme jongen klaagde of morde echter niet. Hij was nog altijd even gewillig om die geringe diensten te bewijzen, waartoe hij in staat was, en zoo verlangend om zijne weldoeners met een vergenoegd en opgeruimd gezigt te beloonen, dat de oogen van minder oplettende vrienden niets zouden gezien hebben, dat hun eenige bekommering kon inboezemen. Maar somtijds — al te dikwijls — was zijn ingezonken oog te levendig, zijne holle wang te hoog van blos, zijne ademhaling te moeijelijk, zijne afmatting te zigtbaar, om hunne aandacht te ontsnappen.

Er bestaat eene kwaal, die haar slagtoffer langzaam tot den dood voorbereidt, terwijl zij hetzelve voor het oog van onervarenen met de kleur des levens schijnt op te tooijen; eene kwaal, die door geene medicijn genezen, door geen rijkdom afgeweerd, door geene armoede ontdoken kan worden, en wier voortgang nu eens eene ijlende snelheid, dan eens eene kruipende traagheid bezit, maar altijd zeker en bestendig is.

Nicolaas dacht aan deze kwaal, hoewel hij dit zichzelven niet durfde bekennen, en ging met Smike naar een beroemd geneesheer. Er was geene reden om zich nu reeds ongerust te maken, zeide deze. Hij zag nog geene beslissende kenteekenen. De gezondheid van den patient had veel geleden, maar hij *kon* nog wel beteren — en dat was alles.

Smike scheen inderdaad niet erger te worden; en daar zijne verzwakking zeer wel te verklaren was uit den schrik en angst, die hij onlangs had moeten doorstaan, troostte Nicolaas zich met de hoop, dat zijn arme vriend spoedig herstellen zou. Zijne moeder en Kaatje deelden in die hoop; en daar het voorwerp hunner bekommering zelf niet ongerust scheen te zijn, en dagelijks met eenen kalmen glimlach zeide, dat hij beter was dan gisteren, bedaarde hunne vrees, en werd de algemeene tevredenheid langzamerhand hersteld.

De broeders Cheeryble, die Nicolaas hunne achting en vertrouwen waardig vonden, vergenoegden zich niet met hem daarvan dagelijks tastbare blijken te geven, maar toonden, dat zij ook om zijne betrekkingen dachten. Een aantal prezentjes aan Jufvrouw Nickleby — altijd van iets, dat zeer goed te pas kwam — droeg niet weinig bij, om het leven op het bui-

tentje te veraangenamen. KAATJE had reeds een in hare oogen zeer rijken schat van kleinooden bij elkander. Aan gezelschap had men ook geen gebrek. Indien al broeder CHARLES en broeder NED eene enkele maal mogten vergeten om des zondags een kort bezoek af te leggen, kwam TIM LINKINWATER, die zeer weinig bekenden had en des avonds gaarne eene wandeling deed, bijna dagelijks eens aan, om wat uit te rusten; terwijl, door eenen zonderlingen zamenloop van omstandigheden, Mijnheer FRANK CHEERYBLE ten minste drie avonden in de week juist de deur voorbij moest.

»Ik vind hem zoo galant, als ik nog nooit iemand gezien heb, KAATJE!" zeide Jufvrouw NICKLEBY op zekeren avond, toen zij eene lofrede op den laatstgenoemden jongen heer had gehouden, naar welke KAATJE stilzwijgend had geluisterd. — »Galant, moeder?" herhaalde KAATJE. — »Lieve Hemel, kind!" riep Jufvrouw NICKLEBY met hare gewone voorbarigheid: »wat hebt gij eene kleur! Gij wordt zoo rood als bloed." — »Wel, moeder! wat kunt gij u al verbeelden!" — »Neen, het was geene verbeelding," hernam Jufvrouw NICKLEBY. »Maar het gaat nu al weêr over. Waar sprak ik ook van? O ja! van Mijnheer FRANK. Ik heb nooit een jong heer gezien, die zooveel werk van iemand maakte." — »Dat meent gij toch niet in ernst," zeide KAATJE, die wederom bloosde. — »Waarom niet?" hernam hare moeder. »Waarom zou ik niet zeggen, hoeveel genoegen het mij doet, dat hij zooveel werk van mij maakt? Men ziet zoo iets niet dikwijls van jonge lieden; en daarom is het te meer lofwaardig." — »O ja, van *u*, moeder!" zeide KAATJE snel. — »Van mij? Ja, zeker van mij," hernam Jufvrouw NICKLEBY: »wie zou ik anders meenen? Het spijt mij regt, dat hij op een Duitsch meisje zou verliefd wezen." — »Hij zeide immers uitdrukkelijk, dat er niets van waar was, moeder!" zeide KAATJE. »Weet gij het niet meer? Op den eersten avond, dat wij hem zagen. En bovendien, waarom zou het ons spijten, als het zoo was? Wij behoeven ons dat niet aan te trekken." — »Dat zeg ik niet," hernam hare moeder met nadruk. »Ik trek het mij wel aan. Ik zie gaarne, dat Engelschen geheel en al Engelschen zijn, en niet half en half. Als hij weêrkomt, zal ik hem ronduit zeggen, dat ik hem veel liever met een meisje van zijn eigen land zag trouwen, en dan eens hooren wat hij zegt." — »Mijn Hemel, moeder!"

riep KAATJE haastig: »doe dat toch niet! Het zou....” — »Wat zou het?” vroeg Jufvrouw NICKLEBY, vol verwondering hare oogen opslaande.

Voordat KAATJE antwoord gaf, hoorde men een snel en driftig kloppen aan de deur, waarin Jufvrouw NICKLEBY den eigenaardigen klop van Jufvrouw LA CREEVY herkende, en toen deze binnentrad, vergat de goede vrouw hare laatste vraag in den stroom van vragen, waarmede zij hare kleine vriendin overstelpte. Nadat de schilderes uitvoerig had verhaald, met welken omnibus zij gekomen was, en welk gezelschap zij daarin had aangetroffen, vroeg Jufvrouw NICKLEBY, of zij NICOLAAS niet onderweg had gezien. »Neen,” antwoordde Jufvrouw LA CREEVY, »maar wel dien goeden ouden man, Mijnheer LINKINWATER.” — »Hij zal vast zijne avondwandeling doen en bij ons aankomen, voordat hij weder naar huis gaat,” zeide Jufvrouw NICKLEBY. — »Dat denk ik ook,” hernam Jufvrouw LA CREEVY; »vooral omdat hij Mijnheer FRANK bij zich had.” — »Dat is toch geene reden, waarom Mijnheer LINKINWATER hier zou aankomen,” zeide KAATJE. — »Dat is het wel, meisjelief!” hernam Jufvrouw LA CREEVY; »want voor een jong mensch is Mijnheer FRANK geen groote wandelaar; en ik heb er op gelet, dat hij doorgaans moede wordt, als hij op deze hoogte gekomen is, en dan lang moet uitrusten. Maar waar is SMIKE?” vervolgde zij, nadat zij een schalkachtigen blik op KAATJE had geworpen. »Hij is toch niet weêr gestolen?” — »Hee! ja! Waar is SMIKE?” zeide Jufvrouw NICKLEBY. »Hij was op het oogenblik nog hier.”

Bij nader onderzoek bleek het, tot verbazing der goede vrouw, dat SMIKE juist op dat oogenblik naar boven en naar bed was gegaan.

»Hij is toch een raar schepsel,” zeide Jufvrouw NICKLEBY. »Verleden dingsdag — ja, dingsdag was het — weet gij wel, KAATJE! de laatste keer, dat de jonge heer CHEERYBLE hier is geweest — ging hij ook zoo op eens weg, zoodra hij aan de deur hoorde kloppen. Het kan niet daarom wezen, omdat hij bang is voor gezelschap; want hij houdt veel van iedereen, die veel van NICOLAAS houdt, en van den jongen Heer CHEERYBLE is dat duidelijk genoeg. Het vreemdste is nog, dat hij niet eens naar bed gaat, en het dus zeker niet doet, omdat hij vaak heeft. Ik weet zeker, dat hij niet naar bed gaat;

want mijne kamer is vlak naast de zijne, en toen ik verleden dingsdag, wel een paar uren nadat hij was heengegaan, ook naar boven ging, zag ik hem nog op, — hij had nog niet eens zijne schoenen uitgetrokken. En hij had geen licht meêgenomen; dus had hij zeker al dien tijd in het donker zitten pruilen. Op mijn woord! ik moet zeggen, dat ik het heel zonderling vind."

Daar hare toehoorderessen niet goedvònden hierop iets te zeggen, wilde Jufvrouw Nickleby den aangevangen draad nog verder gaan uitspinnen, toen de komst van Tim Linkinwater en Mijnheer Frank eenen anderen loop aan hare gedachten gaf.

»Het spijt mij, dat Nicolaas niet te huis is," zeide Jufvrouw Nickleby. »Kaatje-lief! gij moet nu te gelijk Nicolaas en uw eigen persoon wezen." — »Jufvrouw Kaatje behoeft zich die moeite niet te geven," zeide Frank. »Ik, als ik het zeggen mag, zou liefst zien, dat zij juist zoo bleef als zij is." — »Dan moet gij toch wat blijven wachten," hernam Jufvrouw Nickleby. »Het zou Nicolaas zoo spijten. — Kaatje!...."

Na eene menigte veelbeteekenende wenken van hare moeder, begon ook Kaatje de gasten te verzoeken om niet zoo spoedig heen te gaan; maar het was opmerkelijk, dat zij tot niemand anders dan Mijnheer Linkinwater het woord rigtte; en bovendien vertoonde zich in hare manieren eene bedeesdheid, die, hoewel zij even ver was van hare gewone lieftalligheid te verminderen, als de blos, welke hare wangen kleurde, hare schoonheid ontluisterde, zelfs Jufvrouw Nickleby in het oog viel. Daar de goede vrouw niet gewoon was naar verafgelegene oorzaken te zoeken, schreef zij de ontroering harer dochter daaraan toe, dat deze bij ongeluk haar beste kleedje niet aan had.

Nicolaas kwam niet te huis, en Smike kwam niet weder te voorschijn; maar, om de waarheid te zeggen, dit hinderde het kleine gezelschap zeer weinig, dat toch in de beste luim was. Vooral was dit het geval met Jufvrouw la Creevy en Tim Linkinwater, die vrolijk lachte en schertste, totdat hij langzamerhand zeer galant, om niet te zeggen verliefd werd. De kleine schilderes was insgelijks zeer opgeruimd, en plaagde Tim er zoo geweldig mede, dat hij zoolang ongetrouwd was gebleven, dat Tim zich eindelijk zocht te redden door de ver-

klaring, dat hij misschien nog wel zou willen trouwen, als hij een meisje vond, dat hem hebben wilde. Jufvrouw LA CREEVY zeide daarop, dat zij eene vrouw voor hem wist, die hem juist passen zou, en een aardig sommetje bezat; maar dit laatste maakte zeer weinig indruk op TIM, die rondborstig betuigde, dat het geld hem onverschillig was, dat hij naar niets anders zou zien, dan naar een goed hart en opgeruimd humeur, en, zoo hij deze bijeen vond, geld genoeg had, om met zijne aanstaande fatsoenlijk te kunnen leven. Jufvrouw LA CREEVY en Jufvrouw NICKLEBY wisten deze edelmoedigheid niet genoeg te prijzen; en hare toejuiching spoorde TIM aan, om nog sterker en uitdrukkelijker te verklaren, hoe onbaatzuchtig zijn inzigten waren, en hoeveel achting hij de schoone sekse toedroeg. Het geheel was een koddig mengsel van scherts en ernst, dat allen hartelijk deed lagchen.

KAATJE was doorgaans het leven en de ziel van het gesprek; maar thans was zij stiller dan anders, misschien wel omdat TIM en Jufvrouw LA CREEVY het zoo druk hadden. Zij ging op eenen geringen afstand van het venster zitten, en beschouwde met stil genoegen het schoone, door de schemering half omsluijerde landschap, dat FRANK insgelijks zeer bekoorlijk scheen te vinden; want eerst kwam hij bij haar staan, en vervolgens zette hij zich naast haar neder. Men kan zonder twijfel veel zeggen, dat bij een schoonen zomeravond zeer wel te pas komt, en het is ook niet oneigenaardig, dat men zoo iets met eene zachte stem zegt, daar dit het best strookt met de kalme rust van het uur. Het kan daarbij wel gebeuren, dat men eene poos stilzwijgt, en dan weder een ernstig woord spreekt, en vervolgens weder stilzwijgt, terwijl dit zwijgen bijna evenveel uitdrukt als het spreken; en nu en dan kan men haastig het hoofd omwenden of de oogen nederslaan. Dit alles, even als een afkeer om licht te laten aansteken en eene neiging om te denken dat uren minuten zijn, zijn slechts gevolgen van den indruk, dien de schoonheid der natuur op zulk eenen tijd moet verwekken, gelijk alle lieve lippen kunnen getuigen. Ook had Jufvrouw NICKLEBY geene reden om zich te verwonderen, dat KAATJE, toen er eindelijk licht werd gebragt, de sterkte van hetzelve niet verdragen kon, zoodat zij haar hoofd moest omkeeren, en zelfs een poosje buiten de kamer gaan; want als men zoo lang in het donker heeft gezeten, is het licht

pijnlijk voor de oogen. Jonge lieden weten zulke dingen wel, en oude lieden insgelijks, of hebben ze ten minste geweten; maar somtijds vergeten zij die, en dat is regt jammer.

De verwondering van Jufvrouw Nickleby was echter hiermede niet ten einde, maar werd integendeel nog grooter, toen zij bij het avondmaal ontdekte, dat Kaatje geen eetlust had. Zij wilde juist over deze onverklaarbare omstandigheid gaan spreken, toen aller aandacht werd getrokken door een onverklaarbaar geluid, dat, gelijk het verschrikte dienstmeisje zeide en iedereen hooren kon, uit den schoorsteen van de naaste kamer kwam. Toen men zich verzekerd had, dat het gestommel, hoe zonderling dit ook wezen mogt, inderdaad uit den schoorsteen kwam, nam Tim Linkinwater de tang op; en zij zouden spoedig ontdekt hebben wat het was, indien Jufvrouw Nickleby niet gezegd had, dat zij op het punt was om flaauw te vallen, en om alles in de wereld niet alleen wilde blijven. Dit gaf aanleiding tot een overleg, hetwelk daarmede eindigde, dat het gezelschap zich te zamen naar de verdachte kamer begaf, met uitzondering van Jufvrouw la Creevy, die bij de meid, welke zeide dat zij als kind dikwijls toevallen had gehad, in het andere vertrek bleef, om haar in geval van nood bij te staan en zenuwdroppels te geven.

Toen zij de deur van het geheimzinnige vertrek naderden, stonden allen verbaasd, daar zij eene menschelijke stem, op eenen zeer droevigen toon en met een gesmoorden klank, het liedje hoorden aanheffen: »De schoone maagd, die ik bemin, Heeft wreed haar woord gebroken!" En hunne verbazing werd niet geringer, toen zij ontdekten, dat deze treurige minneklagt uit de keel van eenen man moest komen, die in den schoorsteen zat, en van wien men niets zien kon, dan een paar slingerende voeten, waarmede hij onrustig naar grond scheen te voelen. Zulk een ongewoon gezigt deed Tim Linkinwater versteld staan, die, nadat hij, zonder eenig gevolg, den vreemdeling een paar malen in de enkels had geknepen, niets anders wist te doen, dan de lepels van de tang tegen elkander te kleppen, als wilde hij zoo met een harder aanval dreigen. »Het moet een dronken kerel zijn," zeide Frank. »Een dief zou zooveel leven niet maken." Hiermede hield hij de kaars naderbij, om de beenen beter te kunnen zien; en juist wilde

hij die met zeer weinig behoedzaamheid omlaag trekken, toen Jufvrouw Nickleby hare handen ineensloeg, een schreeuw gaf, die half naar een gil en half naar een uitroep van verwondering geleek, en vroeg of die geheimzinnige beenen niet met grijze kousen en eene korte broek waren bedekt, of dat hare oogen haar bedrogen.

»Ja!" zeide Frank, terwijl hij met een weinig meer oplettendheid toezag. »Ja wel — eene korte broek en grijze wollen kousen. Kent gij hem, Jufvrouw?"

»Kaatje!" zeide Jufvrouw Nickleby, terwijl zij bedaard op eenen stoel plaats nam, met die soort van wanhopige berusting, welke scheen aan te duiden, dat de zaak thans tot eene crisis was gekomen en alle bewimpeling niet meer baten kon. »Kaatje! wilt gij zoo goed zijn om het gezelschap de toedragt der omstandigheden te verklaren. Gij weet wel, dat hij bij mij geene de minste aanmoediging heeft gevonden. Hij heeft zich zeer eerbiedig uitgedrukt, toen hij aanzoek bij mij deed, gelijk gij getuigen kunt; maar toch, als ik zoo geplaagd moet worden, als mij buiten de deur komkommers en allerlei dingen om het hoofd moeten vliegen, en binnen's huis heeren den schoorsteen komen verstoppen, ja, dan weet ik waarlijk niet, wat er van mij worden moet. Het is erg, al te erg — veel erger dan iets, dat ik vóór mijn huwelijk heb moeten uitstaan; en toen werd ik toch ook genoeg geplaagd. Ik was nog zoo oud niet als gij, mijn kind! toen er in de kerk een jonge heer naast ons zat, die gewoon was bijna elken zondag onder de preek mijnen naam met groote letters in de bank te snijden. Het was wel goed gemeend, natuurlijk; maar ik had het toch veel liever niet gehad, want iedereen had het gezigt op die bank, en de jongeheer werd verscheidene malen door den hondenslager publiek buiten de kerk gezet. Maar nu is het nog veel erger. Ik weet waarlijk niet, Kaatje-lief!" aldus besloot Jufvrouw Nickleby weenende hare aanspraak, »ik weet waarlijk niet, wat ik liever wilde, dan langer zulk een ongerust leven te hebben."

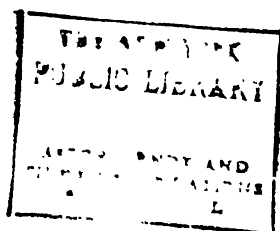
Frank en Tim zagen vol verbazing eerst elkander en daarop Kaatje aan, die wel begreep, dat zij de eene of andere opheldering moest geven, maar door haren schrik over de zonderlinge verschijning der beenen, hare vrees dat hun eigenaar stikken zou, en haren angst om de minst belagchelijke oplossing te geven, die zij van dit raadsel geven kon, zoodanig van haar

P. XX

Pl. XXVII.

stuk werd gebragt, dat zij geen woord spreken kon.

» Hij maakt mij wel zeer bedroefd," zeide Jufvrouw NICKLEBY; terwijl zij hare oogen afdroogde; » maar ik bid u, doe hem toch geen kwaad! Het zou mij spijten, als den armen man een haar van zijn hoofd gekrenkt werd."

Het zou, in de tegenwoordige omstandigheden, niet zoo gemakkelijk zijn geweest een haar van zijn hoofd te krenken, als Jufvrouw NICKLEBY zich scheen te verbeelden, dewijl het bedoelde hoofd eenige voeten hoog in den schoorsteen zat, die van onderen tamelijk naauw was. De heer in den schoorsteen staakte nu zijn gezang, en begon benaauwd te kugchen en geweldig te schoppen, alsof het met zijne ademhaling niet zeer vlot meer ging. FRANK CHEERYBLE draalde derhalve niet langer, maar vatte hem bij de beenen, en gaf daaraan zulk een forschen ruk, dat de vreemdeling met meer snelheid, dan hij juist verwacht had, de kamer kwam binnenschieten.

» O ja, ja!" riep KAATJE uit, zoodra zij den vreemdeling, die zoo onzacht uit zijne zonderlinge schuilplaats neêrplofte, geheel zien kon. » Ik weet wie hij is. Doe hem toch geen leed! Zou hij zich bezeerd hebben?" — » Neen, volstrekt niet," antwoordde FRANK, die zijnen gevangene nu veel voorzigtiger dan eerst aanvatte. » Hij heeft zich niet bezeerd." — » Laat hem niet naderbij komen," zeide KAATJE, terwijl zij zoo ver mogelijk achteruit ging. — » Neen; ik heb hem goed vast," antwoordde FRANK. » Maar mag ik u vragen, wat dit beteekent, en of gij dezen heer hier hadt verwacht?" — » Neen, toch niet," antwoordde KAATJE. » Hij is — maar mijne moeder gelooft het nog niet — hij is een krankzinnige, die zeker uit het huis hier naast, waar hij bewaard wordt, is ontsnapt, en middel moet gevonden hebben, om zich hier te verbergen....." — » KAATJE!" viel Jufvrouw NICKLEBY haar met gestrengen ernst in de rede: » ik sta verbaasd over u." — » Lieve moeder!..." begon KAATJE. — » Ik sta verbaasd over u," herhaalde Jufvrouw NICKLEBY. » Het verbaast mij inderdaad, dat gij de partij kiest der vijanden van dezen ongelukkigen heer, terwijl gij zeer wel weet, dat zij hem van zijn goed willen berooven, en dat dit het geheele geheim is. Gij zoudt veel beter doen, indien gij Mijnheer LINKINWATER of Mijnheer CHEERYBLE verzocht om zich zijne zaak aan te trekken. Gij moest u niet door uwe drift laten vervoeren. Wat zou *ik* anders

wel moeten doen? Als iemand reden heeft om ontevreden op hem te zijn, ben *ik* het. Maar ik zou hem toch om alles in de wereld geen onregt willen doen."

Op dit oogenblik begon de oude heer, die, met een met roet besmeerd gezigt, plat op den grond was blijven zitten, en de omstanders met de grootste deftigheid had aangekeken, zoo helder en krachtig te bulken, dat Jufvrouw LA CREEVY, die begreep dat de meid nu geen toeval meer zou krijgen, en hare nieuwsgierigheid niet langer kon bedwingen, de kamer binnenkwam, om te zien wat er toch te doen was; en nu gebeurde er iets, dat Jufvrouw NICKLEBY, die tot nog toe bij haar gevoelen was gebleven, dat de oude heer niet gek, maar slechts een weinig onbezonnen en los van hoofd was, plotseling van meening deed veranderen. De omstandigheid, welke zulk een gewigtig gevolg had, was op zichzelve echter van weinig belang. Het gebeurde namelijk, dat de oude heer, zoodra hij Jufvrouw LA CREEVY zag, overeind sprong, zijn gebulk staakte, en haar eene bui van handkussen toewierp; eene beleefdheid, die de kleine schilderes zoodanig deed ontstellen, dat zij spoedig achter TIM LINKINWATER de vlugt nam.

»Ha, ha!" riep de oude heer uit. »Daar komt zij; daar komt zij eindelijk! Mijne liefste, mijn leven, mijne bruid, mijne hartvoogdes! Daar komt zij, vol zonnen en sterren! Al mijne schatten wil ik haar geven, als ik haar slaaf mag zijn. Wie is bij haar te vergelijken? De Keizerin van *Madagaskar*, of Ruitenvrouw? Neen, neen, neen!" En hiermede verzonk de oude heer in eene stilzwijgende beschouwing der weêrgalooze bekoorlijkheden van Jufvrouw LA CREEVY.

Jufvrouw NICKLEBY had dit eerst met eenige verwondering, maar vervolgens met eenen half spottenden glimlach aangehoord, alsof zij wel begreep, wat de oorzaak dezer vergissing was. Zij maakte van dit oogenblik van stilte terstond gebruik, om den ouden heer en tevens alle aanwezigen te regt te wijzen. »Het is mij wel meer gebeurd," zeide zij, »dat men een ander voor mij aanzag; ja het is nog niet lang geleden, dat men mij met mijne dochter KAATJE verwarde. Zoo iets is waarlijk mijne schuld niet; maar in dit geval zou het zeer slecht van mij zijn, als ik het toeliet, dat iemand — vooral iemand, aan wie ik zooveel verpligting heb — door zulk eene vergissing in moeite werd gebragt, en ik acht het derhalve

mijn pligt dezen heer te zeggen, dat hij zich vergist; dat ik de Jufvrouw ben, die een lasteraar bij hem voor de nicht van een schoorsteenveger heeft uitgegeven; en dat ik hem verzoek om stil heen te gaan, al ware het slechts om" — hier aarzelde zij een oogenblik, en vervolgde toen met een bedeesd lachje — » om mijnentwille."

Wie zou niet gedacht hebben, dat de oude heer, getroffen door zulk eene vriendelijke toespraak, ten minste een welvoegelijk en beleefd antwoord zou gegeven hebben? Men stelle zich derhalve de ontroering van Jufvrouw NICKLEBY voor, toen hij zich, zoo duidelijk, dat men aan geene vergissing denken kon, tot haar wendde, en met eene forsche stem riep » Voort, kat!" — » Mijnheer!" zeide Jufvrouw NICKLEBY met eene zwakke stem. — » Voort, kat! Voort, poes! Kissch!" Met dit laatste geluid, dat hij sissend tusschen zijne tanden voortbragt, begon de oude heer woest voor- en achteruit te springen, terwijl hij zijne armen als molenwieken zwaaide, gelijk boerenjongens doen, wanneer een kalf, schaap of ander dier den verkeerden weg op wil. Jufvrouw NICKLEBY verspilde geene woorden, maar gaf een gil van verbazing en schrik, en viel in flaauwte.

» Ik zal wel op moeder passen," zeide KAATJE haastig. » Ik ben in het geheel niet verschrikt. Maar brengt hem toch weg! brengt hem toch weg!"

FRANK wist niet, of hij wel sterk genoeg zou zijn om aan dit laatste verzoek te voldoen, totdat hij op den inval kwam, om Jufvrouw LA CREEVY eenige schreden vooruit te laten gaan, en den ouden heer aan te zetten om haar te volgen. Dit gelukte, en onder het uitslaan van allerlei gekkepraat marscheerde hij tusschen TIM en FRANK deftig naar zijne woning.

» Is hij weg?" zuchtte Jufvrouw NICKLEBY, die hare bewustheid herkreeg, zoodra de oude heer verwijderd was. » Ik zal het mijzelve nooit vergeven, KAATJE!" vervolgde zij. » Nooit! Ik ben de ongelukkige oorzaak, dat die man van zijn verstand is geraakt." — » *Gij* de oorzaak?" riep KAATJE vol verbazing. — » Ja, ik," hernam Jufvrouw NICKLEBY met wanhopige kalmte. » Gij hebt gezien hoe hij laatst was, en hoe hij nu is. Ik heb het uwen broeder vooruit gezegd, dat ik hoopte, dat eene teleurstelling hem niet te diep treffen zou. Gij ziet wat er van gekomen is. Gij weet hoe verstandig en fatsoenlijk hij

sprak, — want een weinig onbezonnenheid moet men vergeven — toen wij in den tuin waren; en gij hebt gehoord, hoe hij van avond heeft geraaskald. Kan iemand er aan twijfelen, hoe dit gekomen is?" — »Ik geloof het niet," zeide Kaatje zachtzinnig. — »Ik ook niet," hernam hare moeder. »Maar al ben ik de ongelukkige oorzaak hiervan, ik weet toch, dat ik mijzelve van niets behoef te beschuldigen. Ik heb Nicolaas vooruit gezegd, dat wij voorzigtig moesten zijn. Maar hij wilde er niet van hooren."

Naauwelijks had Jufvrouw Nickleby zichzelve aldus van alle verantwoordelijkheid vrijgesproken, of het geleide, dat den ouden heer had te huis gebragt, kwam terug met het berigt, dat zijne wachters, die met eenige vrienden een vrolijken avond hadden, zijne afwezigheid nog niet hadden bemerkt.

Toen de rust weder hersteld was, werd er een verrukkelijk half uur — zoo noemde het Frank, toen hij met Tim naar huis ging — in een genoegelijk gesprek doorgebragt. Eindelijk zag Tim op zijn horlogie, dat het hoog tijd was om te vertrekken, en de vrouwen bleven alleen, doch niet dan nadat Frank herhaalde malen had aangeboden om te blijven totdat Nicolaas te huis kwam, hoe laat het ook worden mogt, indien zij nog voor eenigen overlast van haren zonderlingen buurman beducht waren. Daar zij evenwel zoo geheel vrij van alle bekommering waren, dat hij geen voorwendsel kon vinden, waarom hij de wacht zou houden, zag hij zich genoodzaakt om de vesting te verlaten en met zijn getrouwen bondgenoot Tim af te trekken.

Bijna drie uren verliepen in stilte, en toen Nicolaas te huis kwam, bloosde Kaatje, daar zij bemerkte hoelang zij, met niets dan hare eigene gedachten bezig, alleen was blijven zitten. »Ik dacht waarlijk, dat het slechts een half uur was geweest," zeide zij. — »Uwe gedachten waren dan wel van een aangenamen aard," hernam Nicolaas schertsend, »om den tijd zoo snel te doen vervliegen. Waar dacht gij toch aan?" Kaatje werd verlegen, speelde met iets dat op de tafel lag, zag haren broeder aan en glimlachte, zag daarop voor zich neder, en liet een traan vallen.

»Wel nu, Kaatje!" zeide Nicolaas, terwijl hij zijne zuster naar zich toe trok. »Laat mij u eens in uw gezigt zien! Neen, dat was te kort. Ik moet langer zien; dan zal ik beproeven of ik uwe gedachten niet kan raden."

Hoewel dit zonder eenig erg werd gezegd, scheen zijne zuster echter zoo onthutst door dit voorstel, dat NICOLAAS lagchende een ander onderwerp opvatte, over huiselijke zaken begon te spreken, en zoo, terwijl zij te zamen naar boven gingen, langzamerhand vernam, dat SMIKE den geheelen avond in eenzaamheid had doorgebragt — maar langzamerhand, want KAATJE scheen met weêrzin over dit onderwerp te spreken.

»Die arme jongen!" zeide NICOLAAS, terwijl hij zacht aan zijne deur klopte. »Wat zou de reden hiervan zijn?"

KAATJE had den arm van haren broeder vast, en daar de deur oogenblikkelijk geopend werd, had zij geen tijd om hem los te laten, voordat SMIKE, met een bleek en verwilderd gezigt, maar nog geheel gekleed, voor hen stond.

»Zijt gij nog niet naar bed gegaan?" vroeg NICOLAAS. — »Neen!" was het antwoord. — NICOLAAS hield zijne zuster vast, die scheen te willen heengaan, en vroeg: »Waarom niet?" — »Ik kon niet slapen," antwoordde SMIKE, terwijl hij de hand vatte, die zijn vriend hem toereikte. — »Gij zijt niet wel?" hernam NICOLAAS. — »Ik ben beter — waarlijk, veel beter," zeide SMIKE. — »Waarom geeft gij u dan toe aan deze vlagen van droefgeestigheid?" vroeg NICOLAAS, op eenen vriendelijken toon; »of waarom zegt gij ons de reden niet? Gij zijt geheel veranderd." — »Ja, gij hebt gelijk. Ik weet het," antwoordde SMIKE. »Ik zal u eens zeggen hoe het komt, maar nu niet. Ik veroordeel mijzelven er om; gij zijt allen zoo goed en vriendelijk. Maar ik kan het niet helpen. Mijn hart is vol — gij weet niet hoe vol het is!"

Hij drukte de hand van NICOLAAS, voordat hij die losliet, — staarde den broeder en de zuster, die daar naast elkander voor hem stonden, een oogenblik aan, als ware er in hunne teedere gehechtheid iets, dat hem deed ontroeren, — ging zijne kamer weder binnen, — en was weldra onder dat vreedzame dak de eenige, die niet gerust sliep.

LII.

SIR MULBERRY WEDER IN ENGELAND.

De kleine wedrennen te *Hampton* waren in vollen gang; het weder was zoo schoon als het maar wezen kon; de zon

stond hoog aan de onbewolkte lucht en straalde in vollen glans. Elke vurige kleur, die uit een rijtuig of van een bont versierd tentdak in de lucht zwierde, scheen nog eens zoo vurig. Oude verschotene vlaggen werden weder nieuw; versleten verguldsel was opgebruineerd; oud morsig zeildoek zag er sneeuwwit uit; zelfs de lompen der bedelaars hadden eene frissche kleur, en de aandoenlijksten vergaten hun medelijden bij hunne verbazing, dat de armoede zulk een schilderachtig voorkomen had.

Het was een dier tooneelen van leven en beweging, juist in deszelfs heldersten gloed getroffen, dat bijna nooit faalt den aanschouwer te behagen; want wanneer het oog door het bonte gewemel of het oor door het onophoudelijke gedruisch vermoeid wordt, kan het eene bijna overal op vergenoegde gezigten rusten, en het andere de bewustheid van het verdoovende tumult versmoren, door naar enkele klanken van blijdschap en genot te luisteren. Zelfs de door de zon verbrande gezigtjes der Heidenkinderen (*), al zijn zij half naakt, beschouwt men met genoegen. Het is eene streelende gedachte, dat die vrolijke schepseltjes dagelijks zon, lucht en licht hebben; dat zij kinderen zijn en als kinderen leven; dat, zoo hun bed vochtig is, het door den dauw des hemels en niet door tranen is nat gemaakt; dat zij hun leven slijten tusschen het wiegende geboomte, en niet tusschen die akelige, snorrende machines, waarbij kleine kinderen oud worden voordat zij volwassen zijn, en die hun al de gebreken der grijsheid geven zonder haar voorregt — eene spoedige verlossing door den dood. Gave de Hemel, dat de bakersprookjes waar waren, en de Heidens zulke kinderen bij dozijnen kwamen stelen!

De groote wedren van dien dag was juist afgeloopen; en de digte rijen van aanschouwers aan weerszijden van de baan stroomden uit elkander, en gaven eene nieuwe levendigheid aan het tooneel. Sommigen werkten zich door het gedrang, om het paard, dat gewonnen had, van naderbij te kunnen zien; anderen liepen rond, om de rijtuigen op te zoeken, die zij verlaten hadden, ten einde eene betere plaats te krijgen. Hier

(*) De *Heidens* (in het Eng. *Gipsies* genoemd), hier te lande bijna niet meer gezien, zwerven in *Engeland* nog bij troepen om, en zetten daar hunne zwervende levenswijze voort, zonder zich door wetten of policiereglementen aan banden te laten leggen.

VERT.

verzamelde zich eene groep om een (*) *erwt-en-vingerhoed-tafeltje*, om naar het plukken van een ongelukkigen nieuweling te kijken; daar zocht een ander eigenaar van zulk een tafeltje met zijne medestanders, op verschillende wijzen verkleed — de een als een deftig oud man, de ander als een heertje naar de mode, de derde als een rijke boer — door luidruchtig te praten en kwanswijs te spelen, eenen onvoorzigtigen toekijker te lokken. Nog anderen schaarden zich in een kring om een goochelaar, die een geduchten mededinger vond in een muzikant met zes instrumenten; terwijl verderop een buikspreker eene zamenspraak hield met eene houten pop, en waarzeggende Heidinnen het geschreeuw van wezenlijke kinderen trachtten te stillen. De ververschings-tenten waren volgepropt. In de rijtuigen begon men mandjes te ontpakken, flesschen te ontkurken, met messen en vorken te ratelen, terwijl hier en daar achter eene tent een zakkeroller nakeek, wat hij in het laatste gedrang had opgedaan. De aandacht, kort geleden slechts op één voorwerp gevestigd, was nu tusschen honderdverdeeld; overal was alles even drok bezig met schertsen, lagchen, praten, eten, drinken, spelen, bedelen en bedriegen.

Speeltenten waren er in menigte, alle met vloertapijten, gestreepte behangsels, roode tafelkleeden en bloempotten versierd, en door knechts in livrei bediend. In sommige kon men welk spel men verkoos met elkander, in andere slechts *rouge et noir* of andere hazardspelen tegen de bank spelen.

In eene dezer laatste tenten, de grootste van alle, moet ons verhaal voortgaan. Er staan drie speeltafels, en het is er zoo vol menschen, dat, hoewel men een gedeelte van het linnen dak heeft opgerold, en er twee deuren open staan, de warmte en benaauwdheid hinderlijk zijn. Behalve een paar menschen, die, met eene rol zilvergeld en eenige souvereinen in de linker hand, telkens, als de bal rolde, met eene ernsthaftige bedaardheid, die toonde dat zij er aan gewoon waren, hun

---

(*) Eene soort van hazardspel. De hoofdspeler, bankier, of hoe men hem noemen wil, heeft op een tafeltje vier omgekeerde vingerhoeden geplaatst. Één daarvan zet hij over eene erwt, schuift daarop de vingerhoeden door elkander, en wedt dan tegen elk, die lust heeft, dat de ander niet raden zal onder welken vingerhoed de erwt ligt. Men begrijpt ligt, dat dit nooit te raden is, indien de goochelaar, om een beginnend speler aan te moedigen, het niet wil laten raden.

geld waagden, hadden de overige bezoekers niets bijzonders; het waren meestal jonge lieden, die hier gekomen waren omdat zij niets anders wisten te doen. Twee der aanwezigen verdienen echter, als echte stalen eener klasse, eene vlugtige vermelding.

De eerste was een man van in de vijftig jaren, die, met zijne handen op den knop van zijn rotting, en zijne kin op zijne handen, bij eene der deuren op eenen stoel zat. Hij was lang en dik; zijn groene rok, tot boven aan digtgeknoopt, deed hem nog langer schijnen dan hij was; bovendien droeg hij eene lichtbruine broek en slopkousen, eene witte das, en een breedgeranden witten hoed. Onder het murmelend gedruisch van het spel en het gedurig voorbijdringen van gaanden en komenden, bleef hij stil en gerust zitten, zonder in zijn gelaat de minste gemoedsbeweging te verraden. Hij scheen zich evenmin te vervelen, als ergens belang in te stellen. Somtijds, maar zelden, knikte hij een voorbijganger toe, of gaf hij een bediende eenen wenk, dat hij aan eene der tafels geroepen werd. Dan verzonk hij weder, naar het scheen, in een diep gepeins. Misschien was hij een doove, die hier was komen rusten; misschien wachtte hij met zooveel geduld naar een vriend, dat hij op niemand anders lette; of misschien had hij door een slok opium zijne zinnen verbijsterd. Somtijds keerde zich iemand om en staarde hem aan; maar hij gaf er geen acht op en liet zich aankijken, zonder dat hij het scheen te bemerken. En toch ging er niemand in of uit, of hij lette er op; hij zag alles wat er aan de tafels voorviel; geen der bankiers sprak een woord dat hij niet opving; niemand won of verloor, zonder dat hij wist en onthield wie het was. Hij was de eigenaar van de tent.

De andere stond aan het hoofd van de *rouge-et-noir*-tafel. Hij was waarschijnlijk een tiental jaren jonger, een stevig, gezet man, wiens gelaat eigenlijk geene slechte uitdrukking had, maar veeleer opgeruimdheid en rondborstigheid teekende. In zijne hemdsmouwen, daar de warmte hem zijn rok had doen uittrekken, stond hij achter de tafel, met een geweldigen hoop zilvergeld en een geldkistje voor de banknoten voor zich. Het spel stond niet stil. Somtijds werd er wel door twintig menschen te gelijk ingezet. Deze man moest de bal laten rollen, op den inzet letten, die naar zich strijken als de kleur ver-

loor, de winners betalen, en dan weder de bal rollen, om het spel bestendig aan den gang te houden. Hij deed dit alles met eene inderdaad wonderbare snelheid; nooit brak hij den stroom van afgebetene gezegden af, die hij, gedeeltelijk uit gewoonte, gedeeltelijk om iets te zeggen, dat bij het spel paste, den geheelen dag, met denzelfden eentoonigen nadruk, en bijna in dezelfde orde, uitgoot.

Deze heer was in het midden van zijne drokte, toen er een klein gezelschap binnentrad, voor hetwelk hij, maar zonder met spreken of werken op te houden, eene eerbiedige buiging maakte, terwijl hij te gelijk door een oogwenk de aandacht van den man, die naast hem stond, op den langsten van het gezelschap rigtte, voor wien de eigenaar deftig zijn hoed afnam. Het was *Sir* Mulberry Hawk met zijn vriend en leerling en een kleinen stoet van fatsoenlijk gekleede volgelingen van erger dan dubbelzinnig karakter.

De eigenaar wenschte met eene zachte stem *Sir* Mulberry een goeden morgen; *Sir* Mulberry antwoordde op denzelfden toon, dat hij naar den duivel mogt loopen, en keerde zich tot zijne vrienden. De bewustheid, dat hij, nu hij zich na zijn ongeluk voor het eerst in het openbaar vertoonde, het voorwerp der algemeene nieuwsgierigheid was, scheen hem geweldig te hinderen; en het was blijkbaar, dat hij bij dit volksfeest gekomen was, meer in de hoop, dat hij hier een groot aantal menschen, die hem kenden, zou ontmoeten, om aldus, zoo het mogelijk was, op eens door die onaangenaamheid heen te zijn, dan wel met eenig uitzigt om in het vermaak deel te nemen. Hij had nog een likteeken op zijn gezigt, en wanneer hij bekenden ontmoette, hetgeen bijna ieder oogenblik gebeurde, bewees de haast, waarmede hij dit likteeken met zijne hand zocht te verbergen, hoe diep hij de schande gevoelde, die hij had ondergaan.

»Zoo, Hawk!" zeide een zeer zwierig gekleed heer. »Hoe gaat het, man?" Het was iemand van zijn eigen beroep, insgelijks een opvoeder van jonge edellieden; en Hawk had niemand kunnen ontmoeten, wiens herkenning hem meer moest kwellen en vernederen. Zij drukten elkander met bijzondere hartelijkheid de hand. »Hoe gaat het nu, man? Zeg!" — »O zeer wel," antwoordde *Sir* Mulberry. — »Dat is goed," hernam de ander. »Hoe vaart gij, Verisopht? Hij is een beetje

afgevallen, onze vriend hier — nog wat van zijn streek, he?"— »Wel neen," antwoordde de jongman los weg; »hij is geheel beter." — »Ei! daar ben ik blij om," hernam de eerste. »Zijt gij pas van *Brussel* gekomen?" — »Wij zijn gister avond in de stad gekomen," antwoordde *Lord* FREDERIK, terwijl HAWK zich omkeerde en deed alsof hij niet luisterde. — »Het is waarachtig een stoute stap van HAWK," zeide de vriend fluisterend, maar met voordacht hard genoeg, dat *Sir* MULBERRY hem verstaan kon, »om zich zoo spoedig weêr te vertoonen. Ik zeg, dat er courage toe noodig is. Hij is juist lang genoeg weggeweest, om de nieuwsgierigheid gaande te maken, en niet zoolang, dat men die miserable historie zou vergeten hebben. — Gij weet zeker wel, hoe de zaak zich heeft toegedragen? Waarom hebt gij die duivelsche couranten niet tot logenaars gemaakt? Ik lees zelden de courant; maar toen zocht ik er naar, en ik wil...." — »Zie morgen — neen, overmorgen de courant maar eens in," viel *Sir* MULBERRY hem in de rede, terwijl hij zich plotseling omkeerde. »Zult gij?" — »Ik doe het zelden, gelijk ik gezegd heb," antwoordde de ander. »Maar om u pleizier te doen — waar moet ik naar zien?" — »Goeden avond," zeide *Sir* MULBERRY, terwijl hij zich driftig omkeerde, en zijnen leerling met zich medetrok. »Ik zal hem niet op het verslag van een moord onthalen," mompelde *Sir* MULBERRY, terwijl zij met elkander voortwandelden, »maar het zal er digt bij komen, als hij niet tegen hondenzweepen en knuppels gehard is." Zijn jonge vriend zeide niets, maar zag hem aan met een blik, die *Sir* MULBERRY zoo gramstorig maakte, dat hij, met zooveel woestheid, alsof zijn vriend NICOLAAS zelf was geweest, vervolgde: »Ik heb JENKINS van morgen uitgezonden, om naar NICKLEBY te vernemen. De kerel is knap voor zoo iets. Hij was in een paar uren terug. Ik weet nu, waar en wanneer ik den schavuit vinden kan. Maar het is onnoodig er over te praten; het zal spoedig morgen zijn." — »En wat moet er morgen gebeuren?" vroeg *Lord* FREDERIK. *Sir* MULBERRY zag hem kwaadaardig aan, maar gaf geen antwoord; en beide wandelden onder een norsch stilzwijgen voort, totdat zij uit het gedrang en bijna alleen waren, toen *Sir* MULBERRY zich omwendde, om terug te keeren.

»Blijf hier, een oogenblik!" zeide zijn medgezel. »Ik moet u even spreken." — »Wat hebt gij te zeggen, dat ik

daar niet even goed kan hooren?" vroeg *Sir* MULBERRY. — »HAWK," hernam de ander, »ik moet weten..." — »*Moet* weten?" viel *Sir* MULBERRY hem verachtelijk in de rede. »Wel nu! Ga voort! Als gij het weten *moet*, zal ik wel moeten spreken." — »Ik moet dan vragen," hernam *Lord* FREDERIK, »en een onbewimpeld antwoord vorderen: — is hetgeen gij daar zoo even gezegd hebt slechts een los woord, onbedacht en in drift gesproken, of is het uw ernstig voornemen, dat gij werkelijk ten uitvoer wilt brengen?" — »Weet gij niet meer wat ik op zekeren avond daarvan gezegd hebt, toen ik met een gebroken been in bed lag?" vroeg *Sir* MULBERRY grijnzend. — »Ja wel!" — »Houd dat dan voor een antwoord, in des duivels naam!" zeide *Sir* MULBERRY, »en vraag mij om geen ander."

Zoo groot was de magt, die HAWK over zijn slagtoffer had verkregen, en zoo gewoon was *Lord* FREDERIK om zich aan hem te onderschikken, dat de jongman voor een oogenblik bevreesd scheen te zijn om verder over het onderwerp te spreken. Hij overwon echter spoedig dit gevoel, en zeide op eenen onvergenoegden toon: »Als ik mij wel herinner, wat er toen voorgevallen is, heb ik toen ook ronduit mijne meening verklaard, en gezegd, dat gij met mijne voorkennis of toestemming nooit doen zoudt, wat gij nu dreigt." — »Zult gij mij tegenhouden?" vroeg *Sir* MULBERRY met een lach. — »Ja, als ik kan," antwoordde de ander terstond. — »Gij hebt gelijk, dat gij er dat laatste beding bijvoegt," hernam *Sir* MULBERRY. »Maar bemoei u met uwe eigene zaken, en laat de mijne aan mijzelven over." — »Dit *is* mijne zaak," viel LORD FREDERIK hier op in. »Ik ben er reeds verder in betrokken, dan ik wezen moest." — »Doe wat u belieft voor uzelven," zeide *Sir* MULBERRY, den schijn eener ongedwongene inschikkelijkheid aannemende. »Daarmede kunt gij toch tevreden zijn. Doe niets voor mij; daarmede is het uit. Ik zou niemand raden mij te willen hinderen in hetgeen ik doen wil, en gij kent mij te wel, om dat te beproeven. Ik zie, gij wilt mij raad geven. Gij meent het goed; maar ik wil geen raad hebben. Wij moesten nu maar weder naar ons rijtuig gaan! Ik verveel mij hier; en indien wij dit gesprek voortzetten, zouden wij misschien woorden krijgen, waaraan wij geen van beiden verstandig zouden doen." Hiermede, en zonder verder antwoord af te wachten, keerde *Sir* MULBERRY zich om, en wandelde langzaam voort.

Om den jongen *Lord* op deze wijze te behandelen, werd niet weinig slimheid en kennis van de inborst des jongmans vereischt. *Sir* Mulberry zag duidelijk in, dat, indien zijne heerschappij duurzaam wezen zou, hij dezelve thans moet bevestigen. Hij wist, dat zoodra hij opstoof, de jongman insgelijks zou opstuiven. Wanneer een of ander toeval zijnen invloed had verzwakt, had hij dien dikwijls weder versterkt, door dezen koelen, droogen toon aan te nemen, en hij twijfelde bijna niet, of dezelve zou thans weder de verlangde uitwerking hebben.

Doch intusschen, en terwijl hij het voorkomen der grootste onbezorgdheid en onverschilligheid aannam, besloot hij bij zichzelven, niet slechts om de kwelling, dat hij zijne driften moest bedwingen, met verdubbelde woede op Nicolaas te wreken, maar ook om den jongen *Lord* zelven, op de eene of andere wijze, zwaar daarvoor te laten boeten. Zoolang *Lord* Frederik een geduldig werktuig in zijne handen was geweest, had *Sir* Mulberry hem met geen ander gevoel dan verachting beschouwd; maar nu zijn leerling het waagde hem tegen te spreken, en hem zelfs op eenen toon van meerderheid te behandelen, begon hij den weêrspanneling te haten. Daar hij zich bewust was, dat hij, in de uitgestrektste en laagste beteekenis van het woord, geheel van den jongen *Lord* afhing, kon *Sir* Mulberry des te minder eene vernedering van hem verdragen; en toen hij een afkeer van zijnen medgezel begon te krijgen, mat hij — zoo als dikwijls gebeurt — dien afkeer af naar het kwaad, dat hij het voorwerp van denzelven had gedaan. Als men nu bedenkt, dat *Sir* Mulberry zijnen leerling op alle mogelijke manieren had bedrogen, benadeeld en geplunderd, zal men zich niet verwonderen, dat, toen hij dezen eens begon te haten, zijn haat bitter en onverzoenlijk was.

Aan den anderen kant had de jonge *Lord* — die anders zelden of nooit nadacht — ernstig nagedacht over het voorval met Nicolaas, en de omstandigheden, die daartoe aanleiding hadden gegeven, en was tot een opregt en mannelijk besluit gekomen. *Sir* Mulberry's gemeene en beleedigende handelwijze bij die gelegenheid had hem zeer geërgerd; daarbij had hij reeds lang vermoed, dat Hawk zelf oneerlijke inzigten ten opzigte van Kaatje Nickleby had gekoesterd, en hem slechts als een werktuig had willen gebruiken; hij schaamde zich der-

halve opregt over het aandeel, dat hij in de zaak had gehad; en het vermoeden, dat men hem als een kind had willen foppen, was hem eene gedurige kwelling. Geringe omstandigheden hadden zijne achterdocht bevestigd. Er was slechts weinig meer noodig, om hem tegen *Sir* MULBERRY in het harnas te jagen; en de verachtelijke en beleedigende toon, welken deze bij hun laatste gesprek — het eenige, dat zij sedert den bewusten avond over dit onderwerp hadden gehouden — gevoerd had, was daartoe voldoende geweest.

Zoo begaven zij zich weder naar hunne vrienden, ieder met eene heimelijke reden tot ongenoegen in zijne borst, en de jongman bovendien ongerust over de wraak, waarmede NICOLAAS bedreigd werd, en met het vaste besluit, om de uitvoering daarvan door eenen of anderen stouten stap te verhinderen. Maar dit was nog niet alles. *Sir* MULBERRY, die meende, dat hij zijnen tegenstander voor goed den mond had gestopt, kon zijne zegepraal niet verbergen, en zich niet weêrhouden om de overwinning, die hij, naar zijne gedachten, had behaald, voort te zetten. De Heeren PYKE en PLUCK en anderen van denzelfden stempel waren bij elkander, en *Sir* MULBERRY achtte het van belang hun te toonen, dat hij zijnen invloed niet had verloren. Eerst vergenoegde de jonge *Lord* zich, met bij zichzelven het besluit te nemen om alle betrekking met deze lieden af te breken. Langzamerhand steeg zijn ongenoegen hooger, en hij toonde zich geraakt over grappen en gezegden, waarover hij eenige uren vroeger zou gelagchen hebben. Dit was zijne zaak niet; want in zulk terugkaatsen van stekelige scherts, welke in dit gezelschap voegde, was hij geenszins tegen *Sir* MULBERRY opgewassen. Er had echter geen ernstig geschil plaats, en toen zij te zamen naar de stad terugkeerden, zeiden PYKE en PLUCK verscheidene malen, dat zij *Sir* MULBERRY nog nooit in zulk eene vrolijke en grappige bui hadden gezien.

Zij zetteden zich te zamen aan een keurigen maaltijd, waarbij de wijn evenmin werd gespaard als vroeger op dien dag. *Sir* MULBERRY dronk, om zich voor zijne vorige onthouding schadeloos te stellen; de jonge *Lord*, om zijne verontwaardiging te vergeten; de overigen, omdat de wijn goed was, en zij dien niet behoefden te betalen. Het was bijna middernacht, toen zij, meer dan half dronken, met gloeijende hoofden en vuur

in de aderen, naar de speeltafel stormden.

Daar ontmoeteden zij een gezelschap in denzelfden opgewonden toestand. Het spel, de warmte en het schitterende licht waren weinig geschikt om hunne koorts te doen bedaren. In dien dwarrelenden maalstroom moest iedereen zijne bezinning verliezen. Wie kon, in de woeste bedwelming van het oogenblik, aan geld, voorzigtigheid of de toekomst denken? Telkens moest er nog meer wijn komen; het eene glas na het andere werd geledigd, en toch verdroogden hunne monden van dorst. De wijn stroomde door hunne keelen als olie in een vlammend vuur. Het rumoer werd hoe langer hoe sterker; glazen vlogen tegen den grond uit handen, die ze niet meer naar de lippen kònden brengen; die niet meer spreken kon, schreeuwde en tierde; dronken verliezers vloekten en brulden; de een danste, de ander zong, een derde smeet de kaarten door het vertrek. De verwarring scheen niet hooger te kunnen stijgen, toen er op eens een geweld ontstond, dat elk ander geluid verdoofde, en twee mannen, in het midden van de zaal, elkander bij de keel grepen. »Houdt hen vast!" riepen verscheidene stemmen, waarop tot nog toe niemand acht gegeven had. Zij, die in zulke huizen hun brood verdienden en gezorgd hadden, dat zij koel genoeg bleven om te winnen, wierpen zich op de vechters, en trokken hen van elkander.

»Laat mij los!" schreeuwde *Sir* Mulberry met eene schorre stem. »Hij heeft mij een slag gegeven. Allen hebben het gezien. Is er geen vriend van mij hier? Westwood?" — »Wees maar bedaard," zeide een van die hem vasthielden. »Morgen zullen wij er nader over spreken. Kom nu maar mede." — »Morgen niet!" brulde *Sir* Mulberry, op zijne tanden knarsende. »Van nacht — terstond — hier!" Zijne woede was zoo groot, dat hij niets meer zeggen kon, maar als razend zijne haren uitrukte en met zijne voeten stampte.

»Wat is er gebeurd, *Mylord?*" vroeg een der omstanders. »Zijn er slagen gegeven?" — »*Een* slag," was het antwoord. »*Ik* heb hem geslagen. Ik verklaar het openlijk. Ik heb hem geslagen, en hij weet wel waarom. Ik verlang, even als hij, dat de zaak terstond worde afgedaan. Kapitein Adams!" vervolgde *Lord* Frederik, nadat hij om zich had heen gezien: »ik wenschte u eens te spreken."

De aldus aangesprokene trad nader, vatte den jongman bij

den arm, en ging met hem heen; een oogenblik later volgden *Sir* MULBERRY en zijn vriend hun voorbeeld.

Het duurde niet lang, of de twee secondes kwamen elkander opzoeken. »Een netelig geval, ADAMS!" zeide Mijnheer WESTWOOD. — »Een zeer netelig geval," zeide de kapitein. »Er is een slag gegeven; en er valt derhalve niets meer te zeggen." — »Geene verontschuldiging, denk ik?" vroeg Mijnheer WESTWOOD. — »Van mijn principaal geen woord," antwoordde kapitein ADAMS. »De oorzaak van den twist is, naar ik hoor, een of ander meisje, waaraan uw principaal zekere namen gaf, hetgeen door *Lord* FREDERIK kwalijk genomen werd. Dit gaf aanleiding tot wederzijdsche verwijten en het ophalen van oude grieven. *Sir* MULBERRY schimpte; *Lord* FREDERIK werd driftig, en gaf hem eindelijk een slag. Voor dien slag wil *Lord* FREDERIK geene verschooning vragen, indien *Sir* MULBERRY niet eerst al, wat hij gezegd heeft, herroept." — »Dan valt er niets meer te zeggen," hernam de ander; en vervolgens maakten zij met de grootste onverschilligheid en bedaardheid de noodige afspraak voor het tweegevecht, dat zoodra mogelijk moest plaats hebben.

De dag begon juist aan te breken, toen *Lord* FREDERIK en kapitein ADAMS in de cabriolet van den laatsten stapten, en de zon was nog niet boven den gezigteinder, toen zij de laatste huizen van *Londen* voorbijreden, en den openen weg bereikten.

Velden, boomen, tuinen, alles was schoon; het kwam den jongman voor, alsof hij nog nooit op die voorwerpen had gelet, hoewel hij die duizendmaal had gezien. De natuur vertoonde eene kalme rust en helderheid, die geweldig afstak bij de woeste verwarring zijner eigene pas half nuchtere gedachten, maar toch eenen weldadigen invloed op hem had. Hij koesterde geene de minste vrees; maar toen hij om zich heen zag, voelde hij zijne gramschap bedaren, en hoewel hij zijnen onwaardigen medgezel thans met geheel andere oogen beschouwde dan gisteren, speet het hem toch, dat het zoo ver gekomen was, en wenschte hij, dat hij *Sir* MULBERRY nooit had gekend.

De laatste nacht, de vorige dag, en nog vele andere dagen en nachten, vormden in zijnen geest een wemelenden warboop; hij kon niet uit elkander zetten, wat op den eenen en wat op den anderen tijd gebeurd was. De laatste nacht scheen eene week geleden; en iets van maanden vroeger was als gis-

teren gebeurd. Nu vormde het geratel der wielen eene wilde muziek, waarin hij brokken uit liedjes herkende, die hij *Sir* MULBERRY had hooren zingen; dan hoorde hij niets, behalve een dof gesuis, dat hem bedwelmde. Maar zijn medgezel spotte met zijn afgetrokken stilzwijgen, en daarop begonnen zij luidruchtig te praten en te lagchen. Toen zij stilhielden, was hij een weinig verwonderd, dat hij rookte; maar toen hij een oogenblik had nagedacht, herinnerde hij zich waar en wanneer hij eene cigaar had aangestoken.

Aan den ingang eener breede laan van statige olmen stapten zij uit het rijtuig. *Sir* MULBERRY en zijn vriend wachtten hen reeds, en in de diepste stilte wandelde het viertal naast elkander een eindweegs de laan op. Na een kort gesprek tusschen de secondes sloegen zij een voetpad in, dat hen door eene kleine weide, voorbij *Ham-house*, naar het opene veld bragt. Hier bleven zij staan. De grond werd gemeten; de secondes vervulden de gewone pligtplegingen, plaatsten hunne principalen tegenover elkander, en nu wendde *Sir* MULBERRY voor het eerst zijn gezigt zijnen jeugdigen vijand toe. Hij was bleek; zijne oogen waren rood; zijne haren en kleederen in wanorde — alles waarschijnlijk gevolgen van den vorigen dag en nacht. Zijne trekken teekenden geene andere hartstogten dan wrok en bloeddorst. Hij hield zijne hand boven zijne oogen, zag toen zijnen vijand een oogenblik strak aan, vatte de pistool, die hem werd toegereikt, vestigde zijne oogen op dat wapen, en zag niet op, voordat hij het sein hoorde; toen drukte hij terstond los.

De twee schoten vielen zoo naauwkeurig mogelijk op hetzelfde oogenblik; en op dat oogenblik keerde de jonge *Lord* snel zijn hoofd om, wierp op zijnen vijand een strakken, akeligen blik, en zonk toen, zonder eenig geluid te geven, dood neder.

»Het is gedaan met hem," riep WESTWOOD, die met den anderen seconde was toegesneld. — »Zijn bloed kome op zijn eigen hoofd!" zeide *Sir* MULBERRY. »Hij heeft er mij toe gedwongen." — »Kapitein ADAMS!" zeide WESTWOOD haastig: »ik neem u tot getuige, dat alles eerlijk is toegegaan. HAWK! wij hebben geen oogenblik te verliezen. Wij moeten terstond voort, naar *Brighton*, en dan zoo spoedig mogelijk naar *Frankrijk*. Het is slecht afgeloopen, en als wij een oogenblik tijd verzuimen,

kan het nog erger worden. ADAMS! denk om uwe veiligheid, en blijf hier niet staan; de doode heeft niets meer noodig — vaarwel!"

Met deze woorden vatte hij *Sir* MULBERRY bij den arm, en trok hem met allen spoed met zich mede. Kapitein ADAMS toefde nog slechts een oogenblik, om zich van den noodlottigen afloop te verzekeren, en spoedde zich toen naar denzelfden kant heen, om den knecht, die bij het rijtuig was blijven wachten, te zeggen wat hij doen moest, om het lijk te laten weghalen, en dan insgelijks de vlugt te nemen.

Zoo stierf *Lord* FREDERIK VERISOPHT door de hand, die hij met goud gevuld en duizendmaal als vriend gedrukt had.

De zon rees in vollen glans op; de statige rivier vervolgde haren slingerenden loop; het gebladerte ritselde in den wind; de vogels hieven op elken boom een vrolijk gezang aan; de broze vlinder fladderde op de teedere vlerken; al het licht en leven van den dag ontwaakte; — en tusschen dat alles, op het gras, waarvan elk scheutje eene menigte levende wezens voedde, lag de doode, met zijn strak gelaat ten hemel gerigt.

LIII.

HALVE ONTDEKKINGEN.

Op zekeren morgen stond ARTHUR GRIDE in een der holle en naargeestige vertrekken van zijn hol en naargeestig huis voor een kast, welke hij slechts zelden opende. Het was die, waarin hij zijn voorraad van kleederen bewaarde. Want daar het, naar zijne meening, veel te duur uitkwam nieuwe kleederen te laten maken, was hij gewoon, wanneer hij op eene verkooping een rok of ander kleedingstuk zag, dat hem zou kunnen passen, en onder de waarde verkocht werd, het te koopen en te bewaren, totdat hij het noodig had. De reden, waarom hij deze kast had opengesloten, was ditmaal niet, omdat hij wilde onderzoeken of de kamfer nog sterk genoeg rook, om de motten op een eerbiedigen afstand te houden. Zijn doel was veel gewigtiger. Hij wilde een rok uitzoeken, die hem, bij zijne naderende trouwplegtigheid, tot bruigomsrok zou kunnen dienen, en had

daarbij de hulp eener oude, manke, doove, magere, afschuwelijk leelijke vrouw ingeroepen, die in zijne woning de posten van huishoudster, meid en schoonmaakster te gelijk vervulde.

» Ik zal, dunkt mij, dien donkergroenen maar aantrekken," zeide Arthur eindelijk. » Wat dunkt u daarvan, Peg?" — » Die is immers nog veel te goed," was het antwoord. » Waarom houdt gij uwe daagsche kleêren maar niet aan?" — » Neen, Peg!" hernam haar meester: » die zijn niet mooi genoeg; want ik wil er knap uitzien." — » Ik geloof dat zij er weinig op letten zal," zeide Peg. » En bovendien zal uw figuur toch hetzelfde blijven, wat voor rok gij ook aantrekt." Hiermede nam zij den uitgekozen rok onder haren arm, en bleef haren meester met een scheeven grijns aanstaren. » Gij zijt van daag zoo vol grappen, dat gij zeker eene bijzondere goede bui hebt, Peg!" zeide Arthur tamelijk knorrig. — » Heb ik er geene reden toe?" hernam Peg. » Maar die bui zal spoedig overgaan, als iemand beproeft om mij de wet te stellen. Ik zou u dan spoedig de huur opzeggen, meester! Na zoovele jaren, moet niemand hier over Peg Sliderskew den baas komen spelen; dat zou mij niet bevallen — en u ook niet. Dat weet gij wel. Gij zoudt dan spoedig aan den bedelzak komen." — » Neen, neen!" zeide Arthur, ontsteld door het laatste gezegde. » Niemand zal hier den baas komen spelen. Lieve Hemel! als ik eens arm werd! Wij moeten nog zuiniger leven, nu wij een mond meer hebben open te houden. Maar wij moeten toch oppassen, dat zij hare mooije kleur niet verliest, Peg! Ik zie die zoo graag." — » Pas maar op, dat die mooije kleur u niet te duur uitkomt," zeide Peg, terwijl zij met haren vinger dreigde. — » Maar zij kan zelf geld verdienen," hernam Arthur, oplettend acht gevende, welken indruk dit berigt op de oude vrouw zou maken. » Zij kan teekenen, schilderen en allerlei aardige dingetjes maken, die ik niet eens weet te noemen. Zij kan piano spelen — en zij heeft al eene piano — en zingen als een lijster. Ik geloof, dat haar kost en kleêren niet duur zullen komen. Denkt gij dat ook niet, Peg?" — » Misschien — als gij u niet door haar laat foppen," antwoordde Peg. — » Foppen?" riep Arthur uit. » Neen, neen! Uw oude meester zal zich niet door een mooi gezigtje laten foppen. — En door een leelijk bakkes ook niet, Jufvrouw Sliderskew!" vervolgde hij zachter, bij wijze van alleenspraak. — » Nu zegt gij

weêr iets, dat gij mij niet wilt laten hooren," zeide Peg. »Ik zie het wel." — »De duivel zit in dat wijf," mompelde Arthur, en vervolgde toen met een grijnzenden lach: »Ik zeide, dat ik u alles toevertrouwde, Peg! Anders niet." — »Doe dat maar, meester! dan hebt gij voor niets meer te zorgen. — »Als ik het deed, zou ik spoedig voor niets meer te zorgen hebben," dacht Arthur. Maar hoewel hij dit zeer duidelijk dacht, durfde hij echter zijne lippen niet bewegen, uit vrees dat de oude vrouw er op zou letten. Hij scheen zelfs eenigzins bevreesd, dat zij zijne gedachten zou lezen; want hij zag haar op zijne manier zeer vriendelijk aan, terwijl hij zeide: »Gij moest die losse steken met zwarte zijde digtnaaijen, en er nieuwe knoopen aanzetten, en — daar valt mij iets in, daar gij zeker pleizier in zult hebben — gij moest dien mooijen ketting, dien wij boven hebben, wat oppoetsen — ik heb haar nog nooit iets gegeven, en meisjes houden toch veel van een presentje — dan zal ik haar op den bruilofsdag dien mooijen ketting geven — ik zal hem zelf om haar blank halsje doen — en hem des avonds weêrom nemen, om hem voor haar te bewaren, en dan naderhand zeggen, dat hij weggeraakt is. Ha, ha, ha! Wie zal dan gefopt worden, om te beginnen? He, Peg?"

Jufvrouw Sliderskew scheen dezen schranderen vond zeer goed te keuren, en gaf haar genoegen te kennen, door hare gelaatstrekken tot eenen lach te verwringen, die hare bekoorlijkheden geenszins vermeerderde. Dit duurde totdat zij de deur was uitgestrompeld, en toen zette zij haar gezigt terstond in eene plooi, die niets dan kwaadaardige ontevredenheid teekende, terwijl zij langzaam naar beneden ging, en op elken trap bleef stilstaan, om adem te scheppen en de aanstaande Jufvrouw Gride te verwenschen.

»Ik zou haar bijna voor eene tooverheks houden," zeide Arthur, toen zij alleen was. »Maar zij is zoo doof. Zij kost mij bijna niets, en ik behoef niet bang te zijn, dat zij iets zal afluisteren. Ik zou, voor mij althans, geene betere huishoudster kunnen vinden."

Na deze lofspraak op zijne huishoudster begon Arthur de kleederen, die hij uit de kast had gekregen, langzaam weder op te vouwen en weg te bergen. Naauwelijks was hij hiermede gereed, of hij hoorde aanschellen, en na verloop van den tijd, dien Peg noodig had, om de deur te gaan openen, zag

hij deze komen binnenstrompelen, en achter haar NEWMAN NOGGS.

»Ha, Mijnheer NOGGS!" riep ARTHUR uit, terwijl hij in zijne handen wreef. »Wat voor nieuws brengt gij voor mij meê?" — NEWMAN zag hem vlak in het gezigt, haalde een brief uit zijn hoed, en zeide, terwijl hij dien overgaf: »Een brief — van Mijnheer NICKLEBY — antwoord wachten." — »Goed; wacht wat, en neem intusschen een — een —" begon ARTHUR; NEWMAN zag op en smakte met zijne lippen — »een stoel," was het slot. — »Neen, dank je," antwoordde NEWMAN.

ARTHUR opende den brief met bevende vingers, en scheen den inhoud te verslinden, daar hij van verrukking grinnikte, en het geschrift verscheidene malen overlas, voordat hij het kon nederleggen. Het duurde zoolang, dat NEWMAN het voegzaam oordeelde hem aan de tegenwoordigheid van den bode te herinneren. »Antwoord wachten," zeide hij. — »O ja!" zeide ARTHUR. »Ja! waarlijk, ik had u bijna vergeten." — »Dat dacht ik wel," hernam NEWMAN. — »Gij hebt groot gelijk, dat gij mij er aan herinnert," begon ARTHUR weder. »Wacht! Ik zal een regeltje schrijven. Ik ben — ik ben een beetje van mijn streek, Mijnheer NOGGS! Het nieuws is..." — »Slecht?" viel NEWMAN hem in de rede. — »Neen, Mijnheer NOGGS! integendeel. Zoo goed als het wezen kan. Ga zitten; ik moet pen en inkt halen, om een antwoord te schrijven." En daarmede liep hij op een drafje de kamer uit.

De brief was op den grond gevallen. NEWMAN werd brandend nieuwsgierig, om te weten wat de afloop wezen zou van het plan, dat hij in de kast van zijn kantoortje had afgeluisterd. Hij zag eerst voorzigtig rond, raapte toen den brief op, en las haastig het volgende:

»GRIDE!"

»Ik heb BRAY van morgen gesproken, en, gelijk gij verzocht »hadt, den dag van overmorgen voorgeslagen, om het huwelijk »te voltrekken. Hij heeft er niets tegen, en voor zijne dochter »is de dag onverschillig. Wij zullen te zamen gaan, en gij moet »'s morgens om zeven uur bij wij wezen. Ik behoef u niet »te herinneren, dat gij op uw tijd dient te passen.

»Kom in dien tijd niet meer bij het meisje. Gij hebt u se»dert eenigen tijd veel meer vertoond, dan gij hadt moeten »doen. Zij verlangt niet erg naar u, en het had gevaarlijk

»kunnen zijn. Bedwing uwe jeugdige drift nog achtenveertig »uren, en laat haar aan haren vader over. Gij bederft slechts »wat hij doet.

»De Uwe.
»RALPH NICKLEBY."

NEWMAN hoorde een voetstap, legde den brief weder op dezelfde plek, was met één stap weder bij en op zijn stoel, en keek zoo onnoozel voor zich, alsof er niets was gebeurd. Nadat ARTHUR den brief, dien hij op den grond zag liggen, had opgeraapt, en zich had nedergezet om te schrijven, wierp hij een blik op NEWMAN, die met zooveel aandacht naar den muur tegenover hem staarde, dat de oude wezenlijk ongerust werd.

»Ziet gij daar iets bijzonders, Mijnheer NOGGS?" vroeg ARTHUR, terwijl hij beproefde de rigting der oogen van NEWMAN te volgen, hetgeen eene volslagene onmogelijkheid was. — »Eene spinneweb," antwoordde NEWMAN. — »O! is dat het al?" — »Neen!" zeide NEWMAN; »er hangt eene vlieg in." — »Er zijn hier veel spinnewebben," merkte ARTHUR aan. — »Bij ons ook," hernam NEWMAN, »en vliegen ook."

NEWMAN scheen zeer wel voldaan, dat hij zulk een stekelig antwoord had gegeven, en begon, tot grooten overlast van den zenuwachtigen ARTHUR, zonder ophouden zijne vingerleden te laten knappen, zoodat het geluid tamelijk geleek naar een in de verte gehoord kleingeweervuur. ARTHUR kwam evenwel ten laatste met zijn brief aan RALPH gereed, en stelde dien den zonderlingen bode ter hand, met de woorden: »Daar is hij, Mijnheer NOGGS!" NEWMAN knikte, zette zijn hoed op, en sloffe naar de deur, toen GRIDE, wiens malle blijdschap geene grenzen kende, hem wenkte om te blijven, en met een grimlach, die zijn geheele gezigt deed rimpelen, en zijne oogen bijna onzigtbaar maakte, zeide: »Wilt gij niet een klein slokje van het een of ander — zoo maar eventjes proeven?"

Als goede vrienden had NEWMAN geen droppel met ARTHUR willen drinken; maar om te zien, waar de oude heen wilde, en hem zooveel te kwellen als hij kon, nam hij het aanbod oogenblikkelijk aan. ARTHUR ging derhalve naar eene kast, en nam van eene plank, met fleschen en glazen van allerlei fatsoen beladen, eene stoffige flesch en twee bijzonder kleine glaasjes.

»Dat hebt gij nog nooit geproefd," zeide ARTHUR. »Het is

eau d'or — guldenwater. Denk eens; de naam alleen zou iemand verkwikken. Lieve Hemel! het is haast zonde er van te drinken."

Daar zijn moed hem scheen te ontvallen, en hij zoo lang met de kurk talmde, dat het te vreezen stond, dat hij den geprezenen drank weder zou wegzetten, nam Newman een der glazen op, en klonk daarmede eenige malen tegen de flesch, als eene beleefde herinnering, dat er nog niet ingeschonken was. Met een diepen zucht vulde Arthur de glaasjes, maar niet tot aan den rand. »Wacht, wacht! Drink nog niet!" zeide hij, terwijl hij de hand van Newman vasthield. »Het is twintig jaar geleden, dat ik die flesch gekregen heb; als ik er eens van proef, dat zeer zelden gebeurt, laat ik het glas altijd wat voor mij staan, om mijzelven graag te maken. Wij zullen eene gezondheid drinken. Niet waar, Mijnheer Noggs!" — »Mijnheer Nickleby wacht," zeide Newman, terwijl hij ongeduldig zijn glaasje bekeek. — »Weet gij wat?" grinnikte Arthur; »de gezondheid — hi, hi, hi! — de gezondheid van een meisje!" — »Alle mooije meisjes!" zeide Newman. — »Neen, neen, Mijnheer Noggs!" hernam Gride, nogmaals zijne hand vasthoudende, »één mooi meisje is het. Ja, zie maar zoo verwonderd niet op! Ik meen het. Het welzijn van Madeline — zoo heet zij, Mijnheer Noggs!" — »Madeline!" zeide Newman, en voegde er in gedachten bij: »God moge haar bijstaan!"

De snelheid en onverschrokkenheid, waarmede Newman zijne portie *eau d'or* in zijne keel goot, deed den ouden gierigaard schrikken, die hem met wijdgeopenden mond en oogen bleef zitten aankijken. Newman stoorde zich hieraan echter niet, maar nam terstond afscheid, en liet het aan de verkiezing van Arthur over, om zijn glaasje op zijn gemak uit te slurpen, of weder in de flesch te gieten.

Na zijn vertrek begon Mijnheer Gride met zijne huishoudster over de noodige beschikkingen te beraadslagen, om zijne jonge vrouw in zijn huis te kunnen ontvangen. Hun overleg was veel te langdradig en vervelend om er ons bij op te houden, weshalve wij liever Newman volgen, die zich weder naar *Golden-Square* begaf.

»Gij hebt lang werk gehad," zeide Ralph, toen Newman terugkwam. — »Hij had lang werk," antwoordde Newman. —

»Kom!" zeide RALPH ongeduldig; »geef mij zijn briefje, als hij er u een gegeven heeft, of anders zijne boodschap. En ga niet heen; ik moet u spreken." NEWMAN stelde hem het briefje ter hand, en zette een gezigt, als ware hij de onschuld zelve, terwijl zijn meester het opende en las. »Good," mompelde RALPH, het briefje in stukken scheurende. »NOGGS!" vervolgde hij: »zeg eens! wat was dat voor een kerel, dien ik gister-avond met u langs de straat heb zien gaan?" — »Ik weet het niet," antwoordde NEWMAN. — »Gij zoudt wel doen, als gij u wat beter bedacht," hernam RALPH met een dreigenden blik. — »Ik zeg u, dat ik hem niet ken," zeide NEWMAN stoutweg. »Hij is tweemaal hier geweest, om u te spreken. gij waart niet te huis. Hij kwam nog eens. Toen hebt gij hem zelf weggejaagd. Hij zeide, dat hij BROOKER heette." — »Dat weet ik wel," zeide RALPH. »Wat verder?" — »Verder?" herhaalde NEWMAN. »Wel, toen heeft hij mij op straat aangesproken. Hij gaat alle avonden met mij mee; hij wil hebben, dat ik hem een gesprek onder vier oogen met u bezorg. Hij moet u alleen spreken, zegt hij; dan zoudt gij spoedig naar hem luisteren." — »En wat hebt gij daarop geantwoord?" vroeg RALPH, terwijl hij den ander scherp aanzag. — »Dat hij u op straat kon opwachten. Maar hij zeide, dat was niet voldoende. Gij wildet hem dan niet aanhooren, zeide hij. Hij moest u alleen in eene kamer hebben, met de deur op het slot. Dan kon hij onbevreesd spreken, en dan zoudt gij spoedig een anderen toon aannemen en geduldig naar hem luisteren." — »Die brutale rekel!" mompelde RALPH. — »Dat is al wat ik weet," zeide NEWMAN. »Ik zeg nog eens, ik weet niet wat voor een man hij is. Ik geloof, dat hij het zelf niet weet. Gij hebt hem gezien; misschien weet gij het." — »Of ik het weet!" zeide RALPH. — »Waarom wilt gij het dan van mij weten?" zeide NEWMAN onvergenoegd. »Gij zult wel vragen, waarom ik u dit niet eerder heb gezegd. Maar wat zou het zijn, als ik u alles overbragt wat de menschen van u zeggen? Wat doet gij, als ik het soms eens doe? Dan scheldt gij mij immers uit voor een domkop of een ezel?"

Dit was waar; en het was ook waar, dat RALPH de vraag, die NEWMAN had vooruitgezien, reeds op de tong had.

»Hij is een landlooper," zeide RALPH. »Een vagebond, die om zijne schurkestreken al eens gedeporteerd is geweest, en nu

teruggekomen is, waarschijnlijk om zoolang te zoeken totdat hij zijne galg gevonden heeft; een zwendelaar, die brutaal genoeg is, om zelfs bij hen, die hem wel kennen, met zijne streken aan te komen. Als hij u weêr aanspreekt, roep dan om de policie, en laat hem in hechtenis nemen, omdat hij door leugens en bedreigingen geld wil afpersen — hoort gij? — en laat het overige aan mij over. Als hij een poosje heeft vastgezeten, zal hem de lust wel vergaan, om anderen lastig te vallen. Hebt gij mij begrepen?" — »Ja wel," antwoordde Newman. — »Doe dan wat ik zeg," hernam Ralph, »en ik zal u beloonen. Nu kunt gij gaan."

Newman maakte terstond gebruik van deze vergunning, sloot zich in zijn kantoortje op, en bleef daar den geheelen dag in diep gepeins zitten. Toen de avond hem zijne vrijheid had geschonken, spoedde hij zich naar de *City*, en bezette zijn ouden post achter de pomp, om Nicolaas op te wachten; want hij was trotsch op zijne manier, en wilde zich in de armoedige plunje, die hij tegenwoordig droeg, niet aan het huis der Gebroeders Cheeryble vertoonen. Hij had niet lang gewacht, toen hij, tot zijne blijdschap, Nicolaas zag aankomen, en dadelijk zijn schuilhoek verliet. Nicolaas was insgelijks blijde, dat hij zijnen vriend ontmoette, dien hij sedert eenigen tijd niet gezien had, en zij groetten elkander regt hartelijk.

»Ik liep juist om u denken," zeide Nicolaas. — »Dat is goed," zeide Newman; »en ik om u. Ik moet u van avond noodzakelijk spreken. Weêt gij wat? Ik geloof dat ik op weg ben om iets te ontdekken." — »En wat zou dat wezen?" vroeg Nicolaas glimlagchend. — »Ik weet het nog niet, ik weet het nog niet," antwoordde Newman. »Het is een geheim, waarin uw oom betrokken is; maar ik ben er nog niet achter, hoewel ik sterke vermoedens heb. Ik zal ze u nu nog niet zeggen, om u misschien niet te leur te stellen." — »Mij te leur te stellen?" zeide Nicolaas. »Heb *ik* er dan belang bij?" — »Ik geloof van ja," antwoordde Newman. »Ik heb er een voorgevoel van. Ik heb een man gevonden, die klaarblijkelijk meer weet, dan hij op eens zeggen wil. Hij heeft reeds zooveel gezegd, dat ik niet weet, wat ik er van denken moet."

Daar Nicolaas zich zeer verwonderde welk geheim zijn vriend bedoelde, trachtte hij door eene reeks van vragen meer licht

te bekomen; maar vruchteloos. Uit NEWMAN was niets anders te halen, dan vernieuwde betuigingen, dat hij niet wist, wat hij er van denken moest, en eene verwarde redevoering, waaruit bleek: dat zij zeer voorzigtig moesten zijn; dat de listige RALPH hem reeds met zijnen onbekenden berigtgever bijeen had gezien; en dat hij door zijne voorzigtigheid en schranderheid RALPH had om den tuin geleid, daar hij van het begin af op zulk eene ontdekking was verdacht geweest.

NICOLAAS herinnerde zich de neiging van zijnen makker — waarvan zijn neus een onmiskenbaar teeken was — en nam hem mede naar eene weinige bezochte herberg, waar zij, gelijk goede vrienden wel meer doen, over het begin en den voortgang van hunne kennismaking begonnen te praten, en elkander al de kleine avonturen te binnen bragten, die zij te zamen haddên bijgewoond, totdat zij aan CECILIA BOBSTER kwamen.

»Dat doet mij er aan denken," zeide NEWMAN, »dat gij mij nog nooit gezegd hebt, hoe die Juffer eigenlijk heet." — »MADELINE," zeide NICOLAAS. — »MADELINE?" riep NEWMAN uit. »Welke MADELINE? Hoe is haar van?" — »BRAY," antwoordde NICOLAAS met verwondering. — »Het is dezelfde," gilde NEWMAN. »Lieve Hemel! Kunt gij hier blijven zitten, en dat onnatuurlijke huwelijk laten voortgaan, zonder eene poging te doen, om haar te redden?" — »Wat meent gij?" vroeg NICOLAAS, opvliegende. »Huwelijk? zijt gij razend?" — »Zijt gij het? of zij? Zijt gij doof, blind, gek of doof?" schreeuwde NEWMAN. »Weet gij niet, dat uw oom RALPH het zoo ver gebragt heeft, dat zij overmorgen met een man zal trouwen, even slecht als hij, of nog erger. Een afgeleefde, uitgemergelde booswicht, een duivel in menschenvleesch, grijs geworden in allerlei goddeloosheid?" — »Bedenk wat gij zegt!" zeide NICOLAAS. »Ik ben hier alleen, en zij, die haar zouden kunnen redden, zijn ver weg. Wat meent gij?" — »Ik heb nooit haren naam gehoord," zeide NEWMAN, bijna stikkende van drift. »Waarom hebt gij mij dien niet gezegd? Hoe kon ik hem weten? Dan hadden wij ten minste eenigen tijd gehad." — »Wat meent gij toch?" vroeg NICOLAAS nog eens.

Het was niet gemakkelijk, dit te ontdekken. Met woeste gebaren liep NEWMAN de kamer op en neêr, totdat NICOLAAS, die bijna even onstuimig was geworden als zijn vriend, hem op

een stoel plakte en zoo lang vasthield, totdat hij zijn verhaal begon.

Verbazing, verontwaardiging, gramschap, — een storm van hartstogten — bewogen het hart van den toehoorder, toen het schandelijk complot hem ontdekt werd. Niet zoodra had hij begrepen wat er gebeurd was, of hij vloog met een doodsbleek gelaat, en aan alle leden bevende, overeind, en snelde de deur uit.

»Houdt hem!" riep NEWMAN hem naloopende. »Hij zal in het water springen! Hij zal een moord begaan! Heidaar! hei! Houdt den dief! houdt den dief!"

LIV.

EENE FAMILIE-VERZOENING.

NICOLAAS bemerkte spoedig, dat NOGGS besloten had om hem tegen te houden, het mogt gaan hoe wilde; en daar hij vreesde, dat het geroep van »Houdt den dief!" een hulpvaardig voorbijganger mogt bewegen, om hem inderdaad vast te houden, hetgeen hem misschien in moeijelijkheden zou hebben gebragt, vertraagde hij zijne schreden, totdat NEWMAN, geheel buiten adem, bij hem kwam.

»Ik ga terstond naar BRAY," zeide NICOLAAS. »Ik moet hem spreken, om te beproeven of er niet ééne vonk van vaderlijk of menschelijk gevoel voor zijn moederloos kind in zijne borst is op te wekken." — »Dat is er niet," zeide NEWMAN. — »Dan ga ik, gelijk ik eerst voornemens was, regtstreeks naar RALPH NICKLEBY." — »Die zal reeds in bed liggen, als gij aan zijn huis zijt," zeide NEWMAN. — »Ik zal hem er uithalen," riep NICOLAAS met woestheid. — »Kom, kom!" zeide NEWMAN: »wees toch verstandig!" — »Gij zijt de beste vriend, dien ik heb, NEWMAN!" zeide NICOLAAS na eene poos stilzwijgens. »Ik heb vele rampen het hoofd geboden; maar in dit ongeluk ligt zooveel rampzaligheid opgesloten, dat het mij wanhopig maakt, en ik niet weet wat te doen. Er schijnt volstrekt geene hoop te bestaan." — »Des te noodzakelijker is het, dat gij bedaard blijft en nadenkt," zeide NEWMAN. »Waar zijn de broeders?" — »Beide op reis, en zij zullen nog wel eene week uitblijven." —

»Kunt gij niet aan hen schrijven? Zoudt gij niet kunnen maken, dat morgen avond een van beiden hier was?" — »Onmogelijk," zeide NICOLAAS. »Zij zijn over zee. Met den besten wind zouden zij drie dagen noodig hebben, om over te komen." — »Hun neef? hun oude boekhouder?" zeide NEWMAN. — »Wat zouden die kunnen doen, dat ik niet doen kan?" hernam NICOLAAS. »Ten hunnen opzigte vooral is mij de striktste geheimhouding opgelegd, en wat zou het baten, indien ik die verbrak?" — »Bedenk u eens," zeide NEWMAN. »Is er geen middel?" — »Neen, neen, antwoordde NICOLAAS met de grootste verslagenheid. »De vader dringt — en de dochter bewilligt. Die duivels hebben haar in hunne strikken. Het zoogenoemde regt, magt, geld, alles hebben zij voor. Hoe kan ik hopen haar te redden?" — »Blijf toch hopen," zeide NEWMAN, zijne hand op den schouder van NICOLAAS leggende. »Wanhoop nooit; dat deugt niet. Hoort gij, NICOLAAS? Wanhoop deugt nergens toe. Laat niets onbeproefd. Het is altijd een troost, dat men al gedaan heeft wat men kon. Maar vooral, blijf hopen; anders kan u niets helpen. Hoop, hoop, zeg ik!"

NICOLAAS had zulk eene aanmoediging noodig; want het onverwachte van den slag had hem bijna van zijne bezinning beroofd. Het was zijn geluk, dat NEWMAN zijnen bezwijkenden moed ondersteunde. Er was zooveel ernst, opregtheid en hartelijkheid in zijne toespraak, hoe lomp en zonderling hij ook gewoon was zich uit te drukken, dat NICOLAAS, toen zij eene poos stilzwijgend hadden voortgegaan, zeide: »Gij hebt mij een goeden raad gegeven, NEWMAN! en ik zal er mijn voordeel mede doen. Er is nog één middel, dat ik mag en moet beproeven; en dat zal ik morgen doen." — »Wat is dat?" vroeg NEWMAN bekommerd. »Gij wilt toch RALPH niet gaan dreigen, of den vader gaan spreken?" — »Ik wil de dochter gaan spreken," antwoordde NICOLAAS. »Dat is alles wat zelfs de broeders zouden kunnen doen, indien zij hier waren. Ik zal haar het afschuwelijke van dat huwelijk, de rampzaligheid, waarin zij zich, misschien onbedacht, gaat nederstorten, onder het oog brengen, en haar smeeken om zich ten minste nog eene poos te bedenken. Zij heeft zeker niemand, die haar ten beste raadt; en misschien — het is wel reeds laat — maar misschien kan ik haar nog redden." — »Wel gezegd! zeide NEWMAN. »Goed, zeer goed." — »En ik verklaar,"

riep NICOLAAS met edele geestdrift uit, »dat ik deze poging doe, zonder om mijn eigen belang te denken, alleen uit medelijden met haar, en uit afschuw voor deze verfoeijelijke zamenspanning; en dat ik hetzelfde doen zou, al wist ik, dat ik een medeminnaar had, dien zij boven mij de voorkeur gaf." — »Ik geloof u,'' zeide NEWMAN. »Maar waar gaat gij nu met zooveel haast naar toe?" — »Naar huis," antwoordde NICOLAAS. »Gaat gij mede, of zal ik u goeden nacht wenschen?" — »Ik wil wel een eindje meêgaan, als gij wat langzamer gaat," antwoordde NEWMAN. — »Dat kan ik niet," hernam NICOLAAS. »Ik moet voortsnellen, of ik kan geen adem halen. Morgen avond zal ik u zeggen wat ik gedaan heb." Hiermede stapte hij driftig voort, en verdween onder de menigte.

»Hij is somtijds wat onstuimig," zeide NEWMAN, *terwijl hij* hem nazag; »maar dat doet mij nog meer van hem houden, en hij heeft nu ook reden genoeg. Hoop, hoop! zeide ik. RALPH NICKLEBY en GRIDE in complot — en hoop voor de tegenpartij! Ho, ho!"

Het gelach, waarmede NEWMAN zijne alleenspraak besloot, was het droevigste geluid dat men hooren kon, en hij ging zeer neêrslagtig naar huis.

Hij wilde stil naar zijn hokje sluipen, toen Jufvrouw KENWIGS hem inriep, om hem tot vertrouweling te maken van eene verlegenheid, waarin zij zich bevond. MORLINA was tegen den volgenden dag door haren dansmeester op een kinderbal gevraagd, en hare moeder had met schrik ontdekt, dat hare vlechten zoo in het wild waren gegroeid, dat zij geene kans zag, om het kapsel van hare dochter in orde te brengen. Er zou een kapper toe noodig zijn; maar ongelukkig woonde de naaste haarkunstenaar tamelijk ver, en was er niemand te huis, om met MORLINA naar zijnen winkel te gaan. Met zeer veel omhaal deed zij NOGGS het verzoek, om het kind naar den kapper te brengen; en deze was hiertoe bereid.

Toen NEWMAN, met MORLINA aan de hand, den winkel van den kapper, die tevens het beroep van barbier uitoefende, binnentrad, gaf deze, een jong winderig heertje, zijn ouden dikken knecht een wenk, om een oudachtig heer, dien hij juist had ingezeept, van hem over te nemen, en maakte zich aanstonds gereed, om de jonge juffer zelf te bedienen.

Naauwelijks waren meester en knecht aan het werk, toen

een stevige steenkolendrager met eene pijp in den mond binnentrad, en met eene stem als een klok vroeg, wanneer de scheerder klaar zou zijn, om hem te helpen. De winderige kapper wierp den nieuwaangekomene een smadelijken blik toe, en zeide: »Gij kunt hier niet geschoren worden, vriend!" — »Waarom niet?" vroeg de kolendrager. — »Wij scheren hier geene heeren van uw beroep. — »En toen ik verleden week door het venster keek, heb ik u wel een bakker zien scheren," merkte de kolendrager aan." — »Men moet ergens eene afscheiding maken, goede vriend!" antwoordde de kapper; »en daar hebben wij onze afscheiding gemaakt. Verder dan bakkers komen wij niet. Als wij nog lager gingen, zouden onze andere klanten wegblijven. Gij zult naar een anderen winkel dienen te gaan."

De man bleef met een onvergenoegd gezigt nog eene poos staan rondkijken, voordat hij schel fluitende heenging. Newman had zich intusschen op een stoel gezet en eene courant opgenomen; maar terwijl hij las, kon hij niet nalaten over het gesprek van den kolendrager en den kapper te glimlagchen.

Op eens gaf Morlina, aan wier vlechten de meester bezig was, een gil, en deed te gelijk zulk een geweldigen sprong, dat de kapper haar bijna in het oor had geknipt. Newman zag op, en bemerkte, dat hare ontsteltenis daardoor werd veroorzaakt, dat de oude heer, die met zijn gezigt naar den muur had gezeten, zijn hoofd ten halve had omgedraaid, en haar de trekken van haren oudoom Lillyvick had vertoond. Het was inderdaad Lillyvick in eigen persoon, maar zoo veranderd, dat Newman er in het eerst nog aan twijfelde.

In plaats van de eenigzins trotsche zelfbewustheid, welke anders uit zijn gelaat en houding sprak, teekende zijn voorkomen niets dan neêrslagtigheid, verdriet en schaamte; zijne kleeding, waarop hij zoo net plagt te zijn, was haveloos en morsig. Noggs noemde hem bij zijn naam, en Mijnheer Lillyvick slaakte een kermenden zucht.

»Is er iets voorgevallen?" vroeg Newman. »Voorgevallen, Mijnheer!" zeide Lillyvick, niets dan dat ik rampzalig ben geworden."

Dit was een zonderling antwoord, en Newman wilde verder vragen, toen Lillyvick hem wenkte om te zwijgen, en tot den knecht, die bezig was met hem te scheren, zeide: »Ga uw

gang maar." NOGGS zweeg derhalve, en wachtte totdat de oude heer, als hij geschoren was, het gesprek zou voortzetten. Deze deed zulks echter niet, maar bleef stilzwijgend uit het venster kijken, totdat de kapper de vlechten van MORLINA in orde had; en toen NEWMAN met het kind de deur uitstapte, ging hij stilzwijgend mede. NEWMAN, die de kunst om stil te zwijgen even goed verstond als iemand anders, deed geene poging om een gesprek te beginnen, en zoo bereikten zij het huis, waar zij wezen moesten. MORLINA had al dien tijd haren oudoom met verbazing blijven aanstaren; terwijl deze, zooveel hij kon, zijn gezigt van haar hield afgewend.

LILLYVICK trad zonder omstandigheden het vertrek binnen, waar KENWIGS met zijne vrouw aan het avondmaal zat. Op het gezigt van hunnen afvalligen bloedverwant, werd Jufvrouw KENWIGS doodsbleek, terwijl haar echtgenoot met eene ontzagwekkende houding oprees.

»KENWIGS!" zeide de tolontvanger, »geef mij uwe hand."— »Mijnheer!" zeide KENWIGS, »er is een tijd geweest, toen ik trotsch was om de hand te drukken van zulk een man als hij, die nu voor mij staat. Maar thans beschouw ik dien man met aandoeningen, die alles té boven gaan; en ik vraag bij mijzelven: waar is zijne eer, zijne regtschapenheid, zijne menschelijkheid?" — »SUSANNA!" zeide LILLYVICK, zich met de grootste nederigheid tot zijne nicht keerende, »wilt gij niet tegen mij spreken?" — »Oom!" zeide Jufvrouw KENWIGS, »als ik denk, hoe gij ons en onze kinderen den rug hebt toegekeerd — gij die eens zoo vriendelijk waart — naar wien wij ons eerste zoontje hebben laten doopen — o lieve Hemel!" — »Hebben wij ooit naar uw geld of goed gevraagd?" hernam KENWIGS. — »Neen," riep Jufvrouw KENWIGS uit; »dat zou mij te laag zijn geweest." — »Mij ook," riep haar echtgenoot uit. — »Mijn hart is verscheurd geworden," vervolgde Jufvrouw KENWIGS. »Ik ben in mijne kraam ingestort; mijn onschuldig kind heeft er niet van kunnen rusten of duren, en MORLINA is doodmager geworden; maar ik wil alles vergeten en vergeven. Met u wil ik geen ongenoegen hebben, oom! maar gij moet mij nooit vergen om *haar* te ontvangen — want dat wil ik niet — neen, neen, neen!"

Thans werden de aandoeningen van Jufvrouw KENWIGS zoo geweldig, dat haar echtgenoot haar met hertshoorn en azijn

te hulp moest komen. NEWMAN, die, daar niemand hem een wenk had gegeven om zich te verwijderen, in het vertrek was gebleven, deed insgelijks zijn best; en toen de Jufvrouw weder eenigzins bedaard was, zeide LILLYVICK met eene haperende stem: »Ik zal nooit iemand vergen om *haar* te ontvangen — gij weet wel wie ik meen; ik behoef haren naam niet te noemen. KENWIGS en SUSANNA! gisteren voor acht dagen is zij met een officier voortgegaan, — voortgegaan," herhaalde LILLYVICK, »met een leelijken kerel, in wien men geen erg zou gehad hebben. Het was in deze kamer," vervolgde hij, terwijl hij barsch om zich heen zag, »dat ik HENRIETTE PETOWKER voor het eerst heb gezien, en in deze kamer verzaak ik haar voor altijd."

Deze verklaring gaf de zaken eene geheel andere wending. Jufvrouw KENWIGS viel den ouden heer om den hals, terwijl zij zichzelve bittere verwijten deed, dat zij door hare hardheid zijn verdriet nog had vergroot; KENWIGS vatte hem bij de hand en zwoer hem eene eeuwige vriendschap. Beide deden vervolgens hun best, om hunne verontwaardiging over het gedrag van HENRIETTE met de sterkste kleuren af te schilderen, en LILLYVICK te overtuigen, dat hij alle redenen had, om den Hemel te danken, dat hij van zijne vrouw was verlost, en in de armen van liefhebbende bloedverwanten troost en opbeuring kon vinden.

»Uit genegenheid en achting voor u, KENWIGS en SUSANNA!" zeide LILLYVICK, »en niet uit wrok tegen haar, want zij is zooveel aandacht niet waardig, zal ik morgen het legaat, dat ik voornemens was haar in mijn testament te maken, op uwe kinderen doen beschrijven. Morgen zal ik door een notaris het stuk laten opstellen, en Mijnheer NOGGS zal een van de getuigen zijn. Hij heeft mijne belofte gehoord, en zal zien hoe ik die ten uitvoer breng. Geef mij nu wat te eten," vervolgde LILLYVICK, terwijl hij op een stoel plaats nam; »want ik ben waarlijk flaauw. Ik ben van morgen pas in de stad gekomen, en heb den geheelen dag rondgezworven, zonder tot het besluit te kunnen komen om naar u toe te gaan, en nu ben ik regt blijde, dat ik het eindelijk gedaan heb."

TELEURSTELLING VAN NICOLAAS.

Toen de dag aanbrak, sprong NICOLAAS uit het bed, waarin hij den geheelen nacht geene rust had gevonden, en zoodra hij zich had aangekleed, verliet hij zijne woning, met het vaste voornemen om het uiterste te beproeven, ten einde het rampzalig lot, dat MADELINE BRAY bedreigde, af te keeren. Het was nog veel te vroeg om naar het kantoor te gaan; maar het was hem onmogelijk om stil te blijven zitten. Zijne onrust dreef hem voort door de straten van *Londen*, waarop zich langzamerhand het gewoel van den dag begon te vertoonen. Hij bemerkte daarvan echter niets, daar hij zich bezig hield met angstig de kansen te berekenen, welke hem nu nog overschoten. Hoe langer hij nadacht, des te meer zonk zijne hoop, en hij begreep, dat er maar al te veel reden bestond om te vreezen, dat het ongelukkige meisje een deel zou moeten uitmaken van die ontelbare menigte, voor wie leed en zielsverdriet zoo gemeenzaam zijn als dagelijksch voedsel. Maar hoewel de hoop hem bijna begeven had, verloor hij echter den moed niet geheel, en vormde langzamerhand een geregeld plan, dat hij bij zijne maatregelen wilde volgen.

Hij ging naar het kantoor, en toen hij daar haastig had ontbeten en eenige zaken verrigt, die geen uitstel konden lijden, begaf hij zich naar de woning van MADELINE. Daar de straatdeur openstond, ging hij, zonder zich te laten aanmelden, naar boven, en klopte aan de welbekende deur. En werd »binnen" geroepen, en hij trad binnen.

BRAY en zijne dochter zaten alleen bij elkander. Het was nu bijna drie weken geleden, dat NICOLAAS hen niet had bezocht; maar de verandering, welke het beminnelijke meisje had ondergaan, toonde maar al te duidelijk, hoeveel zielesmart in zulk een korten tijd kan worden opeengedrongen. Er zou geene vergelijking te vinden zijn, voor de heldere, doorschijnende bleekheid van haar bekoorlijk gelaat; hare donkerbruine lokken staken bij dit bleeke voorhoofd zoo scherp af, dat zij het voorkomen van zwart hadden. Er was wel iets onrustigs in hare donkere oogen; maar haar blik teekende dezelfde zachte treurigheid, welke NICOLAAS zich zoo wél herinnerde,

en hij zag geen spoor van een enkelen traan. Er was iets in haar uitzigt, dat hem meer ontzette, dan de onstuimigste droefheid zou gedaan hebben; zoo onnatuurlijk was de kalmte van hare trekken.

Haar vader zat tegenover haar; hij zag haar echter niet vlak in het gezigt, maar wierp haar, onder het spreken, van tijd tot tijd eenen blik toe, welks geveinsde opgeruimdheid zijne geheime bekommering niet kon verbergen. Zij had geen teekengereedschap of borduurwerk voor zich. De kleine vazen, die anders altijd met frissche bloemen waren gevuld, waren ledig, of bevatteden slechts eenige verwelkte stengels. De kanarievogel zong niet. De doek, die des avonds voor zijne kooi werd gehangen, was niet weggenomen. Zijne meesteres had hem vergeten.

Er zijn oogenblikken, waarin de zinnen buitengemeen scherp zijn, en men met een enkelen blik alles ziet. Dit was thans het geval met Nicolaas; want naauwelijks was hij binnengetreden, of Bray herkende hem, en zeide ongeduldig: »Wat moet gij, Mijnheer? Haast u wat met uwe boodschap; want wij hebben gewigtiger zaken te behandelen, dan die gij hier komt doen. Komaan, Mijnheer! ter zake." — »Ik wilde u slechts komen zeggen," antwoordde Nicolaas, zich tot Madeline keerende, »dat mijn patroon sedert eenigen tijd uit de stad is, en u verzoeken, geduld te hebben totdat hij terugkomt. Gij zult hem toch wel een weinig tijd willen laten — ik verzoek er u dringend om." Deze laatste woorden sprak hij met bijzonderen nadruk uit, zoodat Madeline zich in de geheime beteekenis derzelve niet kon vergissen. »Is dat het al?" zeide Bray. »Moest gij nog geld van dien man hebben, Madeline?" — »Eene kleinigheid geloof ik," zeide Madeline met eene flaauwe stem. — »Gij denkt misschien," zeide Bray, terwijl hij zijn stoel omschoof, om Nicolaas aan te zien, »dat wij gebrek zouden moeten lijden, als gij ons tusschenbeide niet een bagatel geld kwaamt brengen — he?" — »Daar heb ik niet aan gedacht," hernam Nicolaas. — »Zeg liever," hernam Bray, »dat gij dat telkens denkt, als gij hier komt. Ik weet wel, hoe die armhartige winkeliers denken, als zij gelooven, dat zij een fatsoenlijk man onder de knie hebben. Misschien hebt gij wel nieuwe *orders* voor mijne dochter medegebragt?" — De smalende toon van deze vraag, waarvan

NICOLAAS de reden wel begreep, deed zijn bloed koken; maar hij bedwong zich, en haalde een lijstje uit, dat hij uit voorzorg had medegenomen. — »Zoo!" zeide BRAY; »zijn dat de *orders*?" — »Daar gij dit woord verkiest te gebruiken, Mijnheer! — ja," antwoordde NICOLAAS. — »Zeg dan aan uwen meester," zeide BRAY, terwijl met een zegepralenden glimlach het papier op de tafel wierp, »dat mijne dochter niet verkiest zich langer met zoo iets bezig te houden, — dat zij zijne slavin niet is, — dat wij niet van zijn geld behoeven te leven, gelijk hij schijnt te denken, — dat het achterstallige hem geschonken is, — en dat hij mijnenthalve naar den duivel mag loopen. Dat zeg ik op zijne *orders*, Mijnheer! Gij kunt heengaan; of hebt gij nog iets te zeggen?" — »Niets anders," zeide NICOLAAS, die zijne verontwaardiging niet langer kon bedwingen, »dan dat uw tegenwoordig gedrag mij doet vreezen, dat gij voornemens zijt iets veel ergers met uwe dochter te doen, dan haar voor uw onderhoud te laten werken. Uw eigen geweten zal u zeggen, of mijne vrees gegrond is, of niet." — »Om 's Hemels wil!" riep MADELINE angstig uit, »bedenk dat hij ziek is, Mijnheer!" — »Ziek?" schreeuwde BRAY, die van gramschap bijna stikte. »Ziek? Zal ik mij door een winkeljongen laten beschimpen, omdat ik ziek ben?"

Hier kreeg hij een aanval van zijne kwaal, zoo geweldig, dat NICOLAAS een oogenblik voor zijn leven beducht was; maar toen hij zag, dat BRAY weder bijkwam, verwijderde hij zich, nadat hij MADELINE een teeken had gegeven, dat hij haar iets van belang had mede te deelen, en buiten de deur op haar wachten zou. Na eene poos hoorde hij den zieke zeggen, dat hij alleen wilde zijn. »Ach!" dacht NICOLAAS, »mogt ik haar kunnen overhalen, om zich nog slechts ééne week te bedenken!"

»Gij hebt eene boodschap aan mij, Mijnheer!" zeide MADELINE, terwijl zij, met de teekenen der grootste ontroering op het gelaat, de kamer uitkwam. »Maar ik bid u, houd mij nu niet op — kom overmorgen terug." — »Luister slechts even," zeide NICOLAAS, terwijl zij hem voorbij wilde gaan, en hij haar op eene beleefde wijze tegenhield; »niet naar mij alleen, maar naar hem, in wiens naam ik spreek, die op reis is, en uw gevaar niet kent. Om 's Hemels wil, hoor mij!"

Op dit oogenblik kwam de arme meid met roodgeweende

oogen eene ander deur uit, en op het dringend verzoek van NICOLAAS bragt zij hare meesteres in dat vertrek.

»Ik verzoek u, verlaat mij, Mijnheer!" zeide MADELINE, toen NICOLAAS haar volgde. — »Ik kan u zoo niet verlaten," antwoordde NICOLAAS. »Ik heb eenen pligt te vervullen, en hier of in de kamer, die wij zoo even verlaten hebben, hoe gevaarlijk dit ook voor Mijnheer BRAY zou kunnen zijn, moet ik u smeeken om nogmaals over den noodlottigen stap te denken, waartoe gij gedwongen wordt." — »Welken stap bedoelt gij, en door wien word ik gedwongen, Mijnheer?" vroeg MADELINE, met eene poging, om eenen trotschen toon aan te nemen. — »Ik bedoel dat huwelijk," zeide NICOLAAS; »dat huwelijk, dat door iemand, die nog nooit voor een schelmstuk heeft geaarzeld, op morgen is bepaald; dat huwelijk, waarvan ik veel meer weet dan gijzelve. Ik weet hoe men u verstrikt heeft. Ik ken de booswichten, die dit plan hebben opgemaakt. Gij wordt voor geld verkocht." — »Gij zegt, dat gij een pligt te vervullen hebt," zeide MADELINE op eenen vasten toon; »dat heb ik insgelijks, en met des Hemels hulp zal ik dien vervullen." — »Zeg liever," hernam NICOLAAS, »dat gij door duivels wordt medegesleept, waarvan de een tot uw echtgenoot is bestemd, en die...." — »Ik moet hier niet naar luisteren," riep MADELINE uit, terwijl zij den schrik poogde te bedwingen, dien deze toespeling op GRIDE haar aanjoeg. »Ik word door niemand gedwongen. Gij ziet zelf, dat niemand mij eenig geweld aandoet, en ik mijn vrijen wil kan volgen. Zeg dit mijnen weldoener; breng hem mijnen dank, en verlaat mij voor altijd." — »Niet voordat ik u gesmeekt heb," hernam NICOLAAS, »om dit huwelijk nog slechts ééne week uit te stellen. Denk nog eens na over den stap, dien gij doen wilt. Ofschoon al de goddeloosheid van den man, wien gij uwe hand wilt geven, u niet bekend kan zijn, gij weet toch genoeg van hem. Gij hebt hem gezien en hooren spreken; bedenk, eer het te laat is, of het geene heiligschennis zou zijn, hem voor het altaar uwe trouw te verpanden, — of gij u niet in uwe eigene achting zoudt vernederen, en dagelijks dieper zinken, naarmate zijn vloekwaardig karakter u beter bekend werd! Vlied den bedorvenen boosaardigen schurk, gelijk gij eenen pestzieke zoudt vlieden. Zwoeg en arbeid, zoo gij wilt, maar vlied de minste gemeenschap met hem, en wees gelukkig. Want geloof mij,

dat in de diepste armoede, onder nijpend gebrek, maar met een rein en edel gemoed, uw lot benijdenswaardig zou zijn, bij hetgeen gij als de vrouw van zulk een man zoudt moeten ondergaan."

Lang voordat Nicolaas had uitgesproken, had Madeline haar gelaat in hare handen verborgen, en hare tranen den vrijen loop gelaten. Toen zij antwoordde, maakte hare ontroering hare woorden bijna onverstaanbaar; maar langzamerhand werd hare stem vaster.

»Ik wil u niet verbergen, Mijnheer," zeide zij, »hoewel ik het misschien behoorde te doen, dat ik, sedert ik u laatst gezien heb, veel heb geleden. Ik bemin dien man niet; het verschil van jaren en denkwijze maakt zulks onmogelijk. Hij weet dit, en biedt mij echter zijne hand aan. Door die aan te nemen, en daardoor alleen, kan ik het leven van mijnen vader verlengen, die hier verkwijnt; daardoor alleen kan ik hem een genoegelijk leven bezorgen, en een edelmoedig man ontheffen van den last om iemand te ondersteunen, die, helaas! zijn edel hart zooweinig weet te waarderen. Denk niet laag genoeg van mij, om te gelooven, dat ik eene liefde zou veinzen, die ik niet gevoel; want dat zou ik niet kunnen verdragen. Hoewel ik mijn echtgenoot niet kan beminnen, kan ik toch de pligten eener vrouw vervullen. Misschien is dat al wat hij verlangt. Hij is met mij tevreden, zoo als ik ben. Ik heb mijn woord gegeven, en ik behoor mij daarover te verheugen. Ik doe het ook. Wat mij tot tranen beweegt, is mijne dankbaarheid voor uwe belangstelling, en de kieschheid, waarmede gij mij hebt behandeld. Ik ben niet ongelukkig. Ik ben gelukkig bij de gedachte aan al wat ik zoo gemakkelijk kan volbrengen; en nog gelukkiger zal ik wezen, wanneer ik dat alles volbragt heb." — »Gij weent nog sterker, nu gij van geluk spreekt," zeide Nicolaas, »en durft uwe oogen niet openen voor de toekomst, die u met zooveel rampzaligheid dreigt. Ik bid u, stel dit huwelijk nog ééne week uit." — »Juist toen gij boven kwaamt," hernam Madeline bedaarder, »sprak mijn vader over de vrijheid, die hij morgen zou genieten; over het herstel zijner gezondheid, wanneer hij weder de vrije lucht kon inademen; en hij glimlachte zoo vergenoegd, als ik hem in langen tijd niet had zien doen. Ik wil het geen oogenblik uitstellen." — »Dit zijn slechts kunstgrepen, om u te verstrik-

ken," riep Nicolaas uit. — »Ik wil niet meer hooren," zeide Madeline snel. »Ik heb reeds meer gehoord dan ik moest. Wat ik u gezegd heb, Mijnheer! heb ik dien edelen vriend gezegd, wien ik u verzoek mijne woorden getrouw over te brengen. Over eenigen tijd zal ik hem schrijven. Moge de Hemel hem intusschen met zegeningen overladen!"

Zij wilde Nicolaas voorbijsnellen, toen deze zich voor haar plaatste, en haar nogmaals smeekte om te overwegen in welk eene rampzaligheid zij zich storten zou. »Kan ik dan niets zeggen, niets doen om u te redden?" riep hij uit. — »Niets!" antwoordde zij verward. »Ach! dit is de zwaarste beproeving, die ik nog heb doorgestaan! Heb medelijden met mij, Mijnheer! en doorboor mij het hart niet met zulke vragen! Ik hoor hem roepen. Ik mag, ik kan niet langer blijven." — Indien er een geheim bestond," zeide Nicolaas even snel, als zij gesproken had, »een geheim, dat ik nog niet geheel ontdekt heb, maar waarvan ik in korten tijd het spoor wel zou vinden, — indien gij eens, zonder het te weten, aanspraak hadt op een onafhankelijk vermogen, welks bezit u in staat zou stellen, om alles te doen, wat gij door dit huwelijk wilt te weeg brengen, — zoudt gij u dan niet bedenken?" — »Neen, neen!" riep zij uit. »Vertoef zou hem den dood doen. Daar roept hij weder!" — »Misschien is dit de laatste maal, dat wij elkander op deze wereld ontmoeten," zeide Nicolaas. »Misschien is het beter, dat wij elkander niet wederzien." — »Ja, beter — beter voor beiden," zeide Madeline, naauwelijks wetende wat zij zeide. »Er zal een tijd komen, dat de gedachte aan dit eene gesprek mij krankzinnig zou kunnen maken. Zeg mijnen weldoener, dat ik bedaard en tevreden was, toen gij mij verliet. En God zij met u, Mijnheer! en mijne dankbaarheid en mijne beste wenschen."

Zij was verdwenen. Nicolaas verliet het huis met wankelende schreden. Het geheele voorval kwam hem voor als een woeste, benaauwde droom. De dag verliep; en nadat hij zijne gedachten eenigermate had verzameld, begaf hij zich des avonds wederom op weg.

Dien avond, de laatste vóór zijnen trouwdag, was Arthur Gride bijzonder opgeruimd en vrolijk. Hij had zijn dagwerk verrigt. Zijne huishoudster, Peg Sliderskew, had hem verantwoording gedaan van de achttien *pence*, welke hij haar elken

morgen ter hand stelde; alles was gereed voor het naderende feest, en ARTHUR zou volkomen gelukkig zijn geweest, indien zijn genoegen niet eenigzins verbitterd ware geworden door de gedachte aan de som, die hij den volgenden dag aan RALPH zou moeten betalen, tot aflossing der schuld van BRAY en tot belooning voor zijne hulp. Zoo werd hij geslingerd tusschen blijdschap en verdriet, toen PEG binnentrad.

»Wat nu, PEG?" zeide GRIDE. — »Het hoentje," antwoordde PEG, terwijl zij hem op een bord een hoentje voorhield, zoo klein, mager en nietig, dat het waarlijk eene rariteit mogt genoemd worden. — »Een mooi hoentje," zeide GRIDE, nadat hij op zijne vraag had vernomen, dat de prijs aan de grootte geëvenredigd was. »Met een sneedje ham, eene eijersaus, aardappelen, sla en een appelpodding zal het een maaltijd voor een prins wezen. Wij zijn maar met ons drieën, PEG! Ik vraag er niemand bij." — »Klaag nu naderhand maar niet over de kosten," zeide PEG knorrig. — »Ik vrees, dat wij de eerste week veel geld zullen uitgeven," zeide GRIDE met een zucht; »maar dat zullen wij naderhand wel weêr uitzuinigen. Ik zal niet meer eten dan volstrekt noodig is, en ik weet wel, dat gij te veel van uwen ouden meester houdt, om veel te eten; niet waar, PEG?" — »Wat zegt ge?" vroeg PEG. — »Dat gij te veel van mij houdt...." — »Niets te veel," viel PEG hem de rede. — »Te veel van mij houdt, om veel te eten."

PEG antwoordde met een knorrig gebrom, en te gelijk werd er aan de deur gescheld. »Er wordt gescheld," zeide ARTHUR. — »Ja, ja, dat weet ik wel," zeide PEG. — »Waarom gaat gij dan niet?" schreeuwde ARTHUR. — »Waarom zou ik gaan?" hernam PEG. »Wat voor kwaad doe ik hier?" — »Er is gescheld," schreeuwde GRIDE zoo hard hij kon, en PEG strompelde brommend de deur uit.

»Gij zijt de oude niet meer, Jufvrouw PEG!" zeide GRIDE, terwijl hij haar nazag. »Ik weet niet wat er aan hapert; maar als het niet beter wordt, zullen wij niet lang bij elkander blijven. Ik geloof, dat gij suf wordt; en als dat zoo is, kan ik u wel missen."

GRIDE trok de lamp, die op de tafel stond, naar zich toe, en ging tot uitspanning wat in zijn grootboek zitten bladeren, in welke bezigheid hij echter weldra werd gestoord door het geluid van voetstappen op den trap. Hij zag op. Er trad

een man de kamer binnen, wiens gezigt hij bij de duister brandende lamp niet kon onderscheiden. Hij was op het punt om »dieven!" te roepen; maar bedacht zich, toen de onbekende nader kwam, en hij zag, dat het een jongman van een fatsoenlijk voorkomen was. Zijne stem beefde echter nog eenigzins, toen hij den vreemdeling vroeg, wat hij verlangde.

»Gij zijt Arthur Gride?" zeide Nicolaas; want deze was het. — »Ja," zeide Gride. — »Luister dan," hernam Nicolaas. »Gij wilt morgen gaan trouwen." — »Ne — neen," antwoordde Gride. »Wie heeft dat gezegd? Hoe weet gij dat?" — »Dat is onverschillig," antwoordde Nicolaas. »Ik weet het. De jonge juffer, die u hare hand zal geven, haat en veracht u. Zij huivert van afschuw, als zij uwen naam slechts hoort noemen. De gier en de duif zouden geen slechter paar kunnen zijn. Gij ziet, dat ik haar ken." Gride zag hem aan, alsof hij van verbazing versteend was, maar sprak niet, misschien omdat hij niet spreken kon. Gij en een ander, Ralph Nickleby," vervolgde Nicolaas, »hebt te zamen dit complot gesmeed. Gij betaalt hem voor zijne hulp. Ontken het niet! Ik zie, dat er eene logen op uwe tong ligt." Hij zweeg een oogenblik; maar toen Arthur geen antwoord gaf, vervolgde hij: »Gij wint het geld terug, door haar te bestelen, of te bedriegen. Op welke wijze — want ik wil hare zaak door geene enkele logen bevlekken — weet ik niet — nog niet; maar ik ben niet alleen of zonder hulp. Indien het een mensch mogelijk is om uw bedrog en verraad te ontdekken, — indien geld, haat en wraakzucht uwe schelmstreken kunnen aan den dag brengen, — zult gij tot eene zware verantwoording geroepen worden. Wij zijn reeds op het spoor; gij, die weet, wat wij nog niet weten, kunt berekenen, wanneer wij u zullen achterhalen." — Hij zweeg weder; maar Gride bleef hem nog stilzwijgend aanstaren. — »Indien gij eenig menschelijk gevoel hadt," vervolgde Nicolaas, »zou ik uw herinneren aan de onschuld en hulpeloosheid van uw slagtoffer. Maar bij u moet ik de eenige beweegreden aanvoeren, waarvoor gij vatbaar zijt, en u vragen voor hoeveel gij u wilt laten afkoopen. Bedenk het gevaar, waarvan gij u blootstelt! Gij ziet, dat ik genoeg weet, om spoedig nog meer te weten. Weeg winst en gevaar tegen elkander, en zeg hoeveel gij hebben moet." Gride bewoog zijne lippen; maar het was slechts tot een grijnzenden

lach. »Gij denkt misschien," zeide NICOLAAS, »dat het geld u niet betaald zou worden. Mejuffer BRAY heeft rijke vrienden, die alles zouden willen opofferen, om haar te redden. Zeg slechts, wat gij hebben moet; stel dit huwelijk nog eenige dagen uit, en zie of men u niet betalen zal. Hoort gij niet?"

Toen NICOLAAS begon te spreken, vermoedde GRIDE, dat RALPH hem verraden had; maar hij kwam spoedig van deze gedachte terug, en begreep, dat NICOLAAS uit eigene beweging gekomen was. Al wat de vreemdeling stellig scheen te weten, was, dat GRIDE de schuld aan RALPH betaalde, en dit was geen geheim. Van het omtrent MADELINE zelve gepleegde bedrog scheen de bezoeker zoo weinig te weten, dat hij er misschien slechts in den blinde naar giste; in alle gevallen was het duidelijk, dat hij den sleutel van het geheim niet bezat, en derhalve in dit opzigt niet te vreezen was. Wat hij van zijne vrienden en eenen afkoop zeide, hield GRIDE voor woorden in den wind, die slechts moesten dienen om tijd te winnen. »En zelfs al kon ik geld van hem krijgen," dacht ARTHUR, vol woede over de vermetelheid van NICOLAAS, »zal dat lekker brokje toch mijn wijfje worden, en uw mond voorbijgaan, jonge lafbek!" Met de scherpzinnigheid, welke hij door eene lange gewoonte met allerlei kunstgrepen en listen had verkregen, had GRIDE de redenering van NICOLAAS gevolgd, en terstond zijn besluit genomen.

»Ja, ik hoor u wel!" riep hij, terwijl hij opstond, en het venster openschoof. »Help, help, help!" — »Wat doet gij?" zeide NICOLAAS, terwijl hij hem bij den arm greep. — »Ik zal moord roepen, en gerucht maken, mijzelven een schram geven, en zweren dat gij mij hebt willen vermoorden en berooven, als gij niet terstond heengaat, zeide GRIDE, terwijl hij zijn hoofd weder binnenhaalde." — »Ellendeling!" riep NICOLAAS uit. — »Zult gij mij komen dreigen," zeide GRIDE, wien jaloezij en de bewustheid zijner zegepraal in eenen duivel hadden veranderd. »Gij, de teleurgestelde minnaar! Gij zult haar toch niet krijgen. Mijn wijfje zal zij worden. Denkt gij, dat zij u missen en om u schreijen zal? Zooveel te beter; ik zie haar gaarne schreijen, dan ziet zij er nog liever uit." — »Vervloekte schurk!" zeide NICOLAAS, bijna stikkende van gramschap. »Als gij zoo oud niet waart...." — »Ja," viel GRIDE hem in de rede, »als ik zoo oud niet was, dan zou het nog zoo erg niet wezen; maar dat het kleine nest u om mij laat loopen...."

De uitdrukking, welke het gelaat van NICOLAAS op dit oogenblik aannam, scheen GRIDE te doen vreezen, dat hij met zijn tergen te ver was gegaan; want hij stak zijn hoofd nogmaals het venster uit, en begon weder om hulp te schreeuwen. NICOLAAS oordeelde het niet noodig de gevolgen van dit geroep af te wachten, maar bulderde den woekeraar nog eene toornige uitdaging toe, en verliet daarop de kamer en het huis.

»Als zij ooit een kwaad humeur toont," zeide GRIDE, toen hij het venster weder had toegeschoven, »zal ik haar dien vrijer voor de scheenen werpen. Zij weet niet, dat ik er iets van gehoord heb; en als ik oppas, is dat een goed middel om haar onder den duim te houden. Ik ben blij, dat er niemand kwam; maar ik heb ook niet hard geroepen. Een brutale kerel, om zoo maar in huis te dringen! Maar morgen zal hij wel zien, hoe weinig het hem geholpen heeft, en dan mag hij zich verzuipen of de keel afsnijden."

Zoo bij zichzelven mompelende, ging ARTHUR naar de straatdeur, sloot die zorgvuldig met slot, grendels, bouten en ketting, nam den sleutel mede, en ging naar bed.

LV.

DE CRISIS.

Den volgenden morgen was ARTHUR GRIDE reeds lang op en in volle staatsie gekleed; ja hij had zelfs, om zich tegen de aandoeningen van den dag te versterken, reeds een klein teugje van zijn kostbaar guldenwater genomen, voordat zijne oude huishoudster beneden kwam.

»Dat zal eene mooije bruiloft geven," bromde PEG bij zichzelve, terwijl zij uit den roestigen haard een klein hoopje asch haalde. »Hij wil nu iemand hebben, die hem beter oppast dan de oude PEG. En wat heeft hij zoo dikwijls tegen mij gezegd, om mij met het schrale eten en karige loon tevreden te houden? »Denk aan mijn testament, PEG! Ik ben ongetrouwd. Ik heb geene kinderen of magen." Altemaal logens! En wat brengt hij nu voor een onnoozel schaap in huis! Als hij trouwen wilde, kon hij dan geene ordentelijke vrouw van zijne eigene jaren nemen? Zij zal mij niet in den

weg zijn, zegt hij. Dat zal zij ook niet; maar gij weet nog niet waarom niet, oude gek!"

Terwijl Peg op deze wijze haar ongenoegen lucht gaf, zat Gride in zijne voorkamer na te denken over het gebeurde van den vorigen avond.

»Ik kan mij toch niet begrijpen, hoe hij er achter is gekomen," zeide hij bij zichzelven, »of ik moest mij bij Bray iets hebben laten ontvallen. Het kan wel wezen. Mijnheer Nickleby heeft dikwijls geknord, omdat ik begon te spreken, voordat wij het huis uit waren. Ik zal hem van die omstandigheid maar niets zeggen; anders brengt hij mij voor den geheelen dag van mijn stuk."

Onder zijns gelijken werd Ralph algemeen als een groot man beschouwd; maar op Gride hadden de onverzettelijkheid van zijn karakter en zijne doorslepene sluwheid zulk een diepen indruk gemaakt, dat hij in den eigenlijken zin bevreesd voor hem was. Laf en laaghartig van aard, kroop hij voor Ralph in het stof, en durfde nooit anders met hem spreken, dan als een slaaf met zijn barschen meester.

Volgens afspraak, begaf Gride zich kort daarop naar Ralph, en verhaalde dezen, hoe den vorigen avond een jonge kwant bij hem in huis was gedrongen, en hem door dreigementen had willen bewegen om zijn huwelijk uit te stellen — in één woord, hij verhaalde al wat Nicolaas had gezegd en gedaan, met de kleine uitzondering, welke hij voor raadzaam hield.

»Zoo," zeide Ralph; »en wat toen?" — Anders niet," antwoordde Gride. — »Het komt derhalve daarop neêr," hernam Ralph verachtelijk, »dat hij u wilde bang maken, en gij u hebt laten bang maken; niet waar?" — »Neen, ik heb hem bang gemaakt door om hulp te roepen," antwoordde Gride; »en ik was in ernst ook. Ik zou gezworen hebben, dat hij mij met dreigementen geld had willen afpersen." — »Oho!" zeide Ralph, hem schuins aanziende. »Jaloersch ook!" — »Lieve Hemel! hoor nu eens," zeide Gride met een gedwongen lach. — »Trek maar zulk een leelijk gezigt niet," zeide Ralph barsch. »Gij zijt jaloersch — en gij hebt er goede reden toe." — »Zoudt gij dat denken?" stamelde Gride. »Dat meent gij toch niet?" — »Zeker meen ik dat," hernam Ralph. »Hoe staat de rekening? Een jong mooi meisje wordt gedwongen om met een ouden leelijken vent te trouwen, en nu komt een

jong knap kerel — gij zeidet immers, dat hij er knap uitzag?" — »Neen!" jankte GRIDE. — »Nu, knap of niet knap," hernam RALPH, »een jong kerel komt den oude dreigen, om hem van dit huwelijk af te schrikken. Denkt gij, dat hij dat alleen uit menschlievendheid gedaan heeft? Maar één ding is goed: dat hij u vooraf heeft gewaarschuwd, om uw lekker liefje, of lief lekkertje — hoe zegt gij ook? — achter slot en grendel te houden. Pas op, GRIDE! pas op! Het is wel een groote zegepraal voor een oud man, om een jongen medevrijer de loef af te steken; maar om naderhand zijn buit te bewaren, daar zit de knoop." — »Hoor dat nu eens aan!" riep GRIDE, die het voorkomen wilde aannemen, alsof deze pijniging hem uitmuntend vermaakte. »Haar veilig te bewaren," vervolgde hij daarop angstig. »Maar dat zal toch zoo heel moeijelijk niet zijn?" — »Och neen!" antwoordde RALPH spottend; »iedereen weet, hoe gemakkelijk het is om eene vrouw onder bedwang te houden. Maar het zal haast tijd worden om u gelukkig te maken. Zijt gij gereed?"

GRIDE, die deze laatste gezegden met een akeligen glimlach had aangehoord, antwoordde met een knik, en haalde daarop een paar witte strikken uit zijn zak, waarvan hij er één voor zijne borst spelde, en de ander aan zijn vriend gaf, die zich met eenige moeite liet overhalen, om hetzelfde te doen. Zoo opgesierd stapten zij in de huurkoets, die RALPH had besteld, en reden naar de woning der schoone en rampzalige bruid.

GRIDE, wien de moed onder weg al meer en meer ontzonken was, stond geheel verzet over de treurige stilte, welke in het huis heerschte. Het gezigt der arme meid, de eenige persoon die zij zagen, was bleek en gezwollen van het weenen. Er was niemand om hen te verwelkomen, en zij slopen den trap op, meer als twee dieven, dan als de bruidegom en zijn vriend.

»Men zou haast denken," zeide RALPH, onwillekeurig met eene zachte stem sprekende, »dat hier eene begrafenis op handen was, in plaats van eene bruiloft." — »Hi, hi!" grinnikte zijn vriend. »Gij zijt zoo — zoo grappig!" — »Dat mag ik wel," zeide RALPH droogweg; »want het is hier tamelijk stil en akelig. Ligt uw hoofd wat op, man! en zie er zoo niet uit als een hond, die zijn staart laat hangen." — »Ja, ja!" zeide GRIDE, »Maar — maar — gij denkt toch niet,

dat zij nu al bij ons zal komen?" — »Ik denk, dat zij niet komen zal, voordat zij moet," zeide RALPH, op zijn horlogie ziende; »en dat zal nog een half uur duren. Gij zult uw ongeduld moeten bedwingen." — »Ik ben niet ongeduldig," stamelde GRIDE. »Ik zou haar volstrekt niet willen haasten. Neen, neen, zij moet niet gehaast worden. Wij hebben den tijd wel."

Terwijl RALPH zijn sidderenden vriend eenen blik toewierp, welke aantoonde, dat hij de oorzaak zijner goedhartigheid zeer wel begreep, werd de deur geopend; en met een wenk van voorzigtigheid, alsof er een zieke in de nabijheid was, dien men niet storen moest, sloop BRAY zelf op de teenen de kamer binnen.

»St!" fluisterde hij. »Zij is van nacht zeer ziek geweest. Ik dacht haast dat zij stierf. Zij is nu gekleed, en zit op hare eigene kamer te schreijen; maar zij is beter en stil, doodstil — en dat is de hoofdzaak." — »Dus is zij gereed?" vroeg RALPH. — »Ja!" antwoordde de vader. — »En zal ons met geen flaauw vallen of dergelijke gekheid ophouden?" — »Zij is er nu over heen," antwoordde BRAY. »Ik heb van morgen met haar gesproken. Luister eens even!"

Hij trok RALPH naar het andere einde van het vertrek, en terwijl hij met den vinger naar GRIDE wees, die krom in elkander in een hoek zat, en op wiens gelaat, door zijne tegenwoordige huivering en schroom, elke lage en booze uitdrukking met dubbele scherpheid te voorschijn kwam, fluisterde hij: »Zie hem eens aan. Vindt gij het toch niet wat al te wreed?" — »Wat?" zeide RALPH met zulk een strak gezigt, alsof hij den ander inderdaad niet begrepen had. — »Dit huwelijk," hernam BRAY. »Vraag toch niet. Gij weet het immers even goed als ik. Is het toch niet wreed?" — »Neen," antwoordde RALPH stoutweg. — »En ik zeg ja," zeide BRAY, alsof zijne verontwaardiging hem overmeesterde. »Het is wreed, bij al wat snood en verraderlijk is!"

Het gebeurt niet zelden, dat iemand, die een slecht stuk wil begaan, of daartoe de hand leenen, zijn medelijden te kennen geeft met het slagtoffer van het beraamde schelmstuk, en zichzelven daarom voor een braaf en regtschapen man houdt, oneindig verheven boven een ander, die van geen zoodanig medelijden spreekt. Dit is een zeer gemakkelijk middel om zijn geweten tot zwijgen te brengen. Om

Ralph regt te doen, hij maakte zelden gebruik van zulk eene veinzerij; maar hij begreep zeer wel wat een ander er toe bewoog, en liet derhalve Bray eenige malen zeggen, dat zij met hun beiden eene gruwelijke wreedheid gingen plegen, voordat hij het woord nam.

»Gij ziet wel, wat een uitgemergelde, afgeleefde, oude zondaar hij is," zeide Ralph, toen de ander eindelijk stilzweeg. »Als hij jonger was, zou het wreed zijn; maar hij zal spoedig sterven, en dan is zij eene jonge, rijke weduwe. De eerste maal trouwt Juffer Madeline naar uwen zin; de tweede maal zal zij het naar haar eigen zin doen." — »Dat is waar," zeide Bray, nog blijkbaar zeer onrustig. »Ik kon niet beter voor haar doen, dan haar dit huwelijk aanraden. Vindt gij dat ook niet, Mijnheer Nickleby?" — »Zeker!" antwoordde Ralph. »En ik zeg u, Mijnheer, ik zou u honderd vaders kunnen opnoemen, die in goeden doen zijn, rijk zelfs, en die toch geen oogenblik zouden aarzelen om dien man hunne dochter te geven, zoo aapachtig en mumieachtig hij er uitziet." — »Dat is ook waar," zeide Bray, die gretig alles opvatte, waarmede hij zijn gedrag scheen te kunnen regtvaardigen. »Maar ik moet nog even naar boven, om mijn rok aan te trekken, en als ik terugkom, breng ik Madeline mede. Doch ik moet u eerst nog den zonderlingen droom vertellen, dien ik van nacht gehad heb, en die mij nu eerst weder voor den geest komt. Ik droomde, dat het deze morgen was, en dat wij met elkander hadden gesproken, juist zoo als nu gebeurd is; dat ik naar boven ging, met hetzelfde oogmerk als ik nu ga, en dat, juist toen ik Madeline de hand reikte, om haar naar beneden te brengen, de vloer onder mijne voeten wegzonk, en ik nederstortte in eene diepte, zoo diep als men zich slechts in eenen droom kan verbeelden, en eindelijk in een graf te land kwam." — »En toen gij wakker werdt, bevondt gij, dat gij in eene ongemakkelijke houding hadt geslapen," viel Ralph er op in. »Gekheid, Mijnheer Bray! Als gij, zoo als binnen kort zal gebeuren, over dag wat meer te doen hebt, zult gij geen tijd hebben om te denken aan hetgeen gij des nachts droomt."

Ralph zag hem oplettend na, terwijl hij de kamer uitging, wendde zich toen tot den bruidegom, en zeide: »Let op mijne woorden, Gride! Gij zult zijn jaargeld niet lang behoeven te betalen. De duivel helpt u altijd aan een koopje. Als

hij geene lange reis gaat doen voordat wij een half jaar verder zijn, wil ik een domkop heeten."

Arthur gaf geen ander antwoord dan een vergenoegd gegrinnik; en nadat Ralph zich naast hem had nedergezet, bleven zij in diepe stilte zitten wachten. Eindelijk hoorde de scherp luisterende Ralph de voetstappen van een man en het ritselen van een vrouwekleed.

»Word wakker!" zeide hij, terwijl hij Gride aanstiet. »Laat zien, dat er nog een beetje leven in u is. Daar komen zij! Sta op, man! schielijk!"

Gride stond bedremmeld op, plaatste zich naast Ralph, en maakte eene diepe buiging, toen de deur geopend werd — en niet Bray en zijne dochter, maar Nicolaas en zijne zuster Kaatje binnentraden.

Indien eene ontzaggelijke verschijning uit het schimmenrijk eensklaps voor hem was opgestegen, had Ralph niet meer verplet kunnen zijn, dan bij deze verrassing. Zijne armen vielen magteloos neder; hij deinsde terug, en stond met een doodsbleek gelaat en een open mond, met sprakelooze woede, hen aan te staren. Het was moeijelijk in zijne verwrongene trekken den man te herkennen, wiens gelaat, een oogenblik geleden, niets dan stugge, koele bedaardheid kenteekende.

»De man, die gisteren avond bij mij geweest is," fluisterde Gride, terwijl hij Ralph bij den mouw trok. — »Dat zie ik," mompelde Ralph. »Ik had het wel kunnen vermoeden. Hij komt mij overal in den weg; waar ik ga, wat ik doe, overal ontmoet ik hem."

De bleekheid van zijn gelaat, het zwellen zijner neusgaten, het beven zijner op elkander gedrukte lippen, dit alles toonde genoegzaam, welke geweldige hartstogten in de borst van Nicolaas kookten. Hij bedwong zich evenwel, en terwijl hij, om Kaatje te bemoedigen, zacht haren arm drukte, stond hij pal en onverschrokken tegenover zijn onwaardigen bloedverwant.

»Wat komt gij hier doen — leugenaar — schurk — lafbek — dief?" waren de eerste woorden, die Ralph kon uitbrengen. — »Ik kom hier," zeide Nicolaas, met eene zware, maar doffe stem, »om, zoo het nog mogelijk is, uw slagtoffer te redden. Een leugenaar en schurk zijt gij in al wat gij doet; diefstal is uw beroep; en een dubbele lafbek zijt gij, of gij zoudt van daag niet hier zijn. Kwade woorden zullen mij niet

verschrikken. Hier sta ik en blijf ik, tot ik mijn voornemen heb volbragt." — »Meisje," zeide RALPH, »ga heen! Tegen hem kunnen wij geweld gebruiken; maar u zou ik niet willen deren, als ik het vermijden kan. Ga ongemoeid heen! Dezen hond zullen wij behandelen, gelijk hij verdient." — »Ik ga niet heen," riep KAATJE uit, terwijl hare oogen vonkelden en het bloed haar in de wangen steeg. »Hem zult gij niet deren; want hij kan zich verdedigen. Tegen mij kunt gij geweld gebruiken; en dat zult gij misschien doen, omdat gij van mij niets te vreezen hebt. Maar bij de zwakheid van een meisje, heb ik het hart eener vrouw, en door bedreigingen zal ik mij niet van mijn voornemen laten afbrengen." — »En wat is dat voornemen, statige dame?" vroeg RALPH. — »Om het ongelukkige slagtoffer aan uw verraad op dit laatste oogenblik eene schuilplaats aan te bieden," antwoordde NICOLAAS. »Als het gezigt van zulk een echtgenoot, als gij haar hebt toegedacht, haar niet ontzet, hoop ik, dat zij zich door de gebeden van iemand van hare eigene sekse zal laten bewegen. Ik zal het in alle gevallen beproeven, en bovendien haren vader zeggen wie ik ben en op wiens last ik handel, opdat hij een dubbele barbaar en booswicht zou moeten zijn, om nog op dit huwelijk aan te dringen. Ik blijf hier wachten, om hem en zijne dochter te spreken. Daartoe ben ik hier gekomen en heb ik zelfs mijne zuster in uwe schandelijke tegenwoordigheid gebragt. U hebben wij niets te zeggen, en wij zullen ons derhalve niet verwaardigen verder een woord tot u te spreken." — »Zoo!" zeide RALPH. »Gij wilt dus hier blijven, juffertje?"

KAATJE's boezem hijgde van verontwaardiging; maar zij gaf geen antwoord.

»Zie nu eens, GRIDE!" zeide RALPH. »Die knaap — het spijt mij te moeten zeggen, dat hij mijn broeders zoon is — de grootste schavuit, die er loopt — die knaap komt hier om eene heilige plegtigheid te storen, en daar hij weet, dat zijne vermetelheid, om op zulk een tijd in eens anders huis te dringen, geen ander gevolg kan hebben, dan dat hij buiten de deur geschopt en door de policie weggebragt wordt, brengt hij — begrijpt gij wel? — zijne zuster mede, om hem te beschermen, in de meening, dat wij een onnoozel meisje niet aan de schande zullen blootstellen, die voor hem niet vreemd meer

is; en zelfs nu ik haar gewaarschuwd heb, houdt hij haar nog bij zich, en klemt zich aan haar voorschoot vast, gelijk een bange kleine jongen aan dat van zijne moeder. Het staat hem fraai zulk een grooten mond op te zetten. — Wilt gij hier blijven, meisje!" vervolgde hij, zich nogmaals tot KAATJE keerende, »om als eene dronken slet den trap te worden afgesleept — gelijk ik zweer, dat gebeuren zal, als gij hier blijft? Geen antwoord! Wat er volgen zal, hebt gij uwen broeder te danken. — GRIDE! ga BRAY beneden roepen — en niet zijne dochter. Laten zij haar boven houden." — »Als gij uw hoofd liefhebt," zeide NICOLAAS, terwijl hij zich voor de deur plaatste, met dezelfde doffe stem, waarmede hij vroeger had gesproken, en zonder eenig blijk van drift, »blijf dan waar gij zijt." — »Luister naar mij, en niet naar hem," zeide RALPH. — »Blijf waar gij zijt!" herhaalde NICOLAAS. — »Wilt gij BRAY gaan roepen?" zeide RALPH netelig. — »Bedenk, dat het u berouwen zal, als gij mij te na komt!" zeide NICOLAAS.

GRIDE aarzelde. RALPH, thans zoo woedend als een tijger, wien zijne prooi ontrukt wordt, snelde naar de deur, en om KAATJE voorbij te komen, vatte hij haar woest bij den arm. Met vonkelende oogen greep NICOLAAS hem bij zijn kraag. Op dat oogenblik viel vlak boven hun hoofd een zwaar ligchaam met een doffen slag op den vloer, en terstond daarop hoorde met een vreeselijken gil.

Allen staarden elkander verbaasd aan. Het gillen duurde voort; daarbij kwam vervolgens het stampen van een aantal zware voeten; en na een verward gekakel van verscheidene stemmen, hoorde men roepen: »Hij is dood!"

»Uit den weg!" riep NICOLAAS, terwijl al de drift, welke hij tot nog toe had bedwongen, eensklaps uitborst. »Als dit is, wat ik naauwelijks durf denken, zijt gij in uwe eigene netten gevangen, schurken!"

Hij snelde de kamer uit, vloog den trap op, baande zich een weg tusschen een aantal menschen door, die elkander in een klein slaapvertrek verdrongen, en vond BRAY dood op den vloer liggen, terwijl zijne dochter zich aan het lijk vastklemde.

»Hoe is dit gebeurd?" vroeg hij, verwilderd om zich heen ziende. Verscheidene stemmen antwoordden te gelijk, dat men BRAY, door de half opene deur, in eene zonderlinge, onge-

makkelijke houding in zijnen stoel had zien zitten; dat men verscheidene malen tegen hem had gesproken, en, toen hij niet antwoordde, gedacht had dat hij sliep, totdat er iemand naar hem toeging en hem aanstiet, waarop hij van zijnen stoel op den grond viel en men zag dat hij dood was.

»Aan wie behoort dit huis?" vroeg NICOLAAS haastig. Men wees hem eene bejaarde vrouw aan; en terwijl hij nederknielde, en zacht MADELINE's armen los maakte van de levenlooze gedaante, om welke zij waren heen geslagen, zeide hij: »Ik ben de gevolmagtigde der naaste betrekkingen van deze Juffer, gelijk hare meid weet, en moet haar van dit vreeselijke tooneel verwijderen. Dit is mijne zuster, die haar verzorgen zal. Mijn naam en adres vindt gij op dit kaartje, en ik zal u al het noodige laten weten, voor de beschikkingen, die thans gevorderd worden. Maar gaat toch allen wat op zijde! Geef mij, in 's Hemels naam, lucht en ruimte!"

Allen weken achterwaarts, naauwelijks meer verbaasd over deze onverwachte gebeurtenis, dan over de drift van hem, die thans sprak. NICOLAAS nam het bewustelooze meisje in zijne armen op, en droeg haar naar de kamer, die hij pas had verlaten, gevolgd door hare getrouwe meid, welke hij belastte om terstond een rijtuig te halen, en zijne zuster, die vruchtelooze pogingen aanwendde om het ongelukkige meisje weder tot bewustheid te brengen. De meid verrigtte hare boodschap met zooveel spoed, dat het rijtuig binnen weinige minuten voor de deur stond.

RALPH NICKLEBY en GRIDE, ontzet en bedwelmd door de gebeurtenis, die zoo onverwacht hunne plannen had in duigen geworpen (anders zou dezelve weinig indruk op hen gemaakt hebben), en overweldigd door de buitengewone geestdrift en voortvarendheid van NICOLAAS, die om geene hinderpalen dacht, zagen dit alles aan, alsof zij stonden te droomen. Het was niet voordat alles gereed was om MADELINE weg te brengen, dat RALPH zijn stilzwijgen afbrak door te zeggen, dat zij niet vervoerd moest worden.

»Wie zegt dat?" vroeg NICOLAAS, zich omkeerende. — »Ik," antwoordde RALPH met eene schorre stem. — »Stil, stil!" zeide de verschrikte GRIDE, hem weder bij den arm vattende. »Hoor toch wat hij zegt!" — »Ja, hoor wat ik zeg!" hernam NICOLAAS. »Uwe schuldvorderingen zijn nu vervallen; uw

contract, dat om twaalf uur moest worden betaald, is nu kladpapier; het bedrog, dat gij smeedt, zal openbaar worden; de menschen hebben uwe plannen ontdekt, en de Hemel heeft die verijdeld. Ik tart u, ellendelingen, om te doen wat gij kunt!" — »Deze man," zeide RALPH, met eene naauwelijks verstaanbare stem, »eischt zijne vrouw, en hij zal haar hebben." — »Deze man eischt wat hem niet toekomt, en zal haar niet krijgen, al had hij de kracht van vijftig man!" zeide NICOLAAS. — »Wie zal hem dat beletten?" — »Ik!" — »Ik zou wel eens willen weten met welk regt," zeide RALPH. — »Vooreerst, omdat gij mij niet verder durft tergen," antwoordde NICOLAAS; »en ten tweede, omdat zij, wie ik ten dienste sta, en die gij, evenzeer als haar, hadt willen benadeelen en verongelijken, hare naaste en beste vrienden zijn. In hunnen naam voer ik haar weg. Maak ruimte!" — »Nog één woord!" riep RALPH, schuimbekkende van woede. — »Slechts dit nog," zeide NICOLAAS. »Denk om uzelven en deze waarschuwing! Uw dag is voorbij, en uwe nacht komt..." — »Mijn vloek over u!" schreeuwde RALPH. — »Wat een vloek of zegen beteekenen van zulk een man als gij?" hernam NICOLAAS. »Ik waarschuw u, dat ontdekking en onheil u dreigen; dat het gebouw, waaraan gij geheel uw goddeloos leven hebt besteed, in puin valt; dat verspieders op u loeren; dat deze morgen tienduizend pond van uwe bijeengeschraapte schatten op eens verloren zijn gegaan." — »Het is gelogen!" riep RALPH terugdeinzende. — »Het is de waarheid," zeide NICOLAAS, »en gij zult het ondervinden. Ik wil geene woorden meer verspillen. Ga van de deur af! KAATJE, ga vooruit! Waag het niet, haar of de meid of mij aan te raken! — Wat! gaat gij op zijde, en blijft hij voor de deur staan?"

GRIDE stond inderdaad voor de deur; maar het was niet duidelijk, of hij dit met voordacht deed, of wel omdat hij te zeer verschrikt was, om zich weg te pakken. NICOLAAS slingerde hem uit den weg met zooveel kracht, dat GRIDE duizelend door de kamer stoof, totdat hij met zijn hoofd tegen een uitspringenden hoek van den muur bonsde, en half bezwijmd neêrviel. Niemand had den moed om NICOLAAS tegen te houden, zoo er al iemand lust toe had. MADELINE, in zijne opgewondenheid, met zooveel gemak in zijne armen dragende, alsof zij een klein kind was geweest, drong hij door een hoop volk, die het ge-

racht van het gebeurde om, het huis had d[illegible] verzamelen, plaatste haar in de koets, waarin KAATJE en de meid reeds gezeten waren, sprong naast den koetsier op den bok, en beval dezen voort te rijden.

LVI.

HUISELIJKE OMSTANDIGHEDEN.

Het zal wel niemand verwonderen, dat, hoewel KAATJE hare moeder den vorigen avond de zaak zoo duidelijk mogelijk had uiteengezet, Jufvrouw NICKLEBY geen het minste begrip kon krijgen van den zamenhang der omstandigheden, welke ten gevolge hadden, dat de ongelukkige MADELINE BRAY eene schuilplaats in hare woning kwam zoeken, of liever in eenen half bewusteloozen toestand door NICOLAAS en zijne zuster daarheen werd gevoerd. Dit verhinderde haar evenwel niet, om op hare gewone manier — dat is, met zeer veel onnoodige drukte — alles te doen, wat slechts in haar vermogen was, om het meisje, dat ten gevolge van den angst en schrik, dien zij had ondergaan, in eene zware ziekte stortte, die geruimen tijd haar verstand en leven bedreigde, te verzorgen en te helpen. In het eerst was zij zeer bekommerd, dat de stappen, door NICOLAAS gedaan, hem en de zijnen in nieuwe ongelegenheden zouden winkelen; maar zij stelde zich volkomen gerust, toen de Heeren CHEERYBLE van hunne reis terugkwamen, en niet alleen alles goedkeurden wat NICOLAAS had verrigt, maar ook de levendigste blijdschap betoonden, dat hunne jonge vriendin zoo gelukkig het vreeselijke gevaar, dat haar bedreigde, was ontkomen.

Het duurde echter lang, voordat MADELINE het nieuwe gevaar, waarmede hare ziekte haar bedreigde, geheel te boven was; want hare herstelling was uiterst langzaam. Wat het meeste tot hare genezing toebragt, was de liefderijke oppassing van KAATJE, die geen oogenblik van haar bed week. Het was derhalve geen wonder, dat MADELINE de onvermoeide zorgen harer geduldige, liefttallige en schrandere oppasster met de hartelijkste dankbaarheid beloonde, en dat deze dankbaarheid, toen zij hare krachten genoegzaam had herwonnen, om met hare

verzorgster te spreken, in eene vriendschap overging, zoo zuiver en hartelijk, als slechts een edel en rein gemoed kan koesteren. Evenmin was het wonder, dat de gesprekken van KAATJE, die onuitputtelijk was in den lof van haren broeder, de hoogachting en dankbaarheid, welke zij voor NICOLAAS gevoelde, dagelijks deden toenemen, zoodat zij eindelijk het gevoel, waarmede zij hem als haren redder vereerde, naauwelijks van de warme gehechtheid kon onderscheiden, door welke zij aan zijne zuster was verbonden.

Jufvrouw NICKLEBY bragt dikwijls een uur in het ziekvertrek door, en kwam bovendien telkens, wanneer NICOLAAS naar het kantoor zou gaan vernemen hoe de zieke zich bevond, opdat hij de broeders een getrouw en naauwkeurig berigt zou kunnen brengen. Des avonds gebeurde het dikwijls, dat FRANK CHEERYBLE nog eens naar den toestand van MADELINE kwam vernemen, en dan bleef hij doorgaans een geruimen tijd vertoeven. Jufvrouw NICKLEBY, die op hare manier over alles nadacht, begon weldra te vermoeden, dat FRANK met deze bezoeken nog een ander oogmerk moest hebben, namelijk om KAATJE te zien, vooral dewijl hij dikwijls kwam nadat een zijner ooms eene korte poos geleden er zelf was geweest. Zeer schrander uitgedacht waren de middelen, welke zij aanwendde, om te onderzoeken of haar vermoeden gegrond was, en de listen, die zij gebruikte, om FRANK te bewegen haar zijn hart te openen. Nu eens behandelde zij hem met voorkomende vriendelijkheid, dan eens met stuitende koelheid; en wanneer zij met hem alleen was, gaf zij dikwijls een wenk van haar voornemen, om KAATJE, tot herstelling aan hare gezondheid, voor eenige jaren naar *Frankrijk*, *Schotland* of *Amerika* te zenden. In weêrwil van al deze kunstgrepen, bleef haar vermoeden evenwel slechts een bloot vermoeden; maar met al hare stilzwijgendheid en bescheidenheid was het haar evenwel ten laatste onmogelijk, om het geheel voor zichzelve te houden.

Op zekeren avond, toen FRANK niet gekomen was en zij met NICOLAAS alleen zat, begon zij met haren zoon over hunnen jongen vriend te spreken, en nadat zij op verschillende wijzen beproefd had, om NICOLAAS hare meening te laten raden (waartoe echter geen menschelijk vernuft in staat zou zijn geweest), en het geduld van haren toehoorder, die van hare verwarde redeneringen over toevallige huwelijken, jonge

lieden, voorzigtige ouders en raadzame oogluiking niets maken kon, op eene zware proef had gesteld, kwam zij eindelijk met de naakte waarheid voor den dag, en zeide, dat zij dacht en geloofde, dat Mijnheer FRANK CHEERYBLE op KAATJE verliefd was.

NICOLAAS stond verbaasd; want hij had nimmer aan de mogelijkheid van zoo iets gedacht. Hij had integendeel vermoed, en zichzelven niet weinig met dit vermoeden gekweld, dat de aanleiding der veelvuldige bezoeken van FRANK in eene geheime genegenheid voor MADELINE moest bestaan. Zelfs thans kon hij zich niet overreden, dat de kleine omstandigheden, welke zijne moeder ten bewijze harer meening aanvoerde, eene andere oorzaak hadden, dan de goedhartigheid of onbezonnenheid van zijnen jongen vriend, die waarschijnlijk met elk jong en bevallig meisje op dezelfde wijze zoo zou omgaan; hij hoopte dit ten minste, en trachtte het te gelooven.

»Gij maakt mij ongerust," zeide hij eindelijk; »hoewel ik nog meen, dat gij u bedriegt. Maar hoe denkt KAATJE er over?" — »Dat is het juist, waaromtrent ik nog onzeker ben," antwoordde Jufvrouw NICKLEBY. »Zoolang MADELINE ziek is geweest, is zij bijna altijd boven gebleven — nooit zag ik twee meisjes, die zooveel van elkander hielden, als zij; en om de waarheid te zeggen, NICOLAAS! ik heb haar met voordacht wat uit den weg gehouden; want zoo iets brengt een vrijer nog meer in vuur. Hij moet niet zoo gemakkelijk bij haar kunnen komen; begrijpt gij?" De toon, waarop zij dit zeide, vervulde NICOLAAS met smart over de noodzakelijkheid, waarin hij zich bevond om hare hoop den bodem in te slaan; maar hij zag duidelijk, dat hij, zoo hij een eerlijk man wilde zijn, slechts éene baan volgen kon. »Moeder!" zeide hij, »gij begrijpt toch wel, dat, indien wij de genegenheid, die FRANK misschien voor KAATJE heeft opgevat, aanmoedigden, wij eene schandelijke en ondankbare rol zouden spelen. Gij hebt dit zeker nog zoo niet ingezien; maar bedenk hoe arm wij zijn!" Jufvrouw NICKLEBY schudde haar hoofd, en zeide schreijend, dat armoede geene misdaad was. — »Neen," zeide NICOLAAS, »en daarom behoort zij eene eerlijke trotschheid te koesteren en zich zorgvuldig te wachten van al wat eene laagheid kan heeten. Bedenk hoeveel wij aan mijne patroons verschuldigd zijn! En hoe zouden wij hunne weldaden vergelden, wanneer

wij toelieten, dat hun neef, dien zij als hunnen zoon beschouwen, en voor wien zij gewis reeds plannen hebben gemaakt, die met zijne opvoeding en zijn vermogen stroken, zich verbond aan een arm meisje, hetwelk in zulk eene naauwe betrekking tot ons staat, dat men niet zou kunnen nalaten te denken, dat wij ons best hadden gedaan, om hem te verstrikken. Maar misschien maken wij eene geheel verkeerde rekening," vervolgde hij op een anderen toon. »In alle gevallen hoop en vertrouw ik, dat gij en Kaatje, na een weinig nadenken, de zaak in hetzelfde licht zult beschouwen, als ik doe."

Nicolaas liet de zaak hierbij blijven, maar besloot nogtans, om door eigene waakzaamheid zich te verzekeren in hoeverre het vermoeden van zijne moeder gegrond was, en eerst dan, zoo het noodig was, met zijne zuster te spreken. Dit voornemen was zeker verstandig; maar eene nieuwe bron van onrust en angst belette hem het ten uitvoer te brengen.

De toestand van Smike begon inderdaad onrustbarend te worden. Hij was thans zoo zwak, dat hij niet alleen van de eene kamer naar de andere kon gaan, en zoo vermagerd, dat men hem niet zonder medelijden kon aanzien. Eene verandering van lucht was het eenige middel, waarvan nog eenig heil te hopen was. Dat gedeelte van *Devonshire*, waarin Nicolaas zelf was opgegroeid, werd door twee voorname geneesheeren aangeraden, als de gezondste streek; maar zij zeiden tevens, dat men zich op het ergste moest voorbereiden, want dat de patient alle teekenen eener spoedig toenemende tering had, en misschien niet levend zou terugkomen.

De broeders, die met de treurige geschiedenis van den armen jongeling bekend waren, hadden den ouden Tim opgedragen om het consult des geneesheeren bij te wonen. Denzelfden morgen werd Nicolaas door broeder Charles in zijne kamer geroepen, en aldus aangesproken:

»Wij moeten geen tijd verliezen, beste vriend! Die arme jongen zal niet sterven, indien menschelijke middelen, die binnen ons bereik zijn, hem kunnen redden; en hij moet ook niet alleen of onder vreemden zijn. Ga morgen met hem op reis; maak dat hij alle gemakken heeft, die zijn toestand vordert; en verlaat hem niet — verlaat hem volstrekt niet, voordat gij zeker weet, dat er geen onmiddellijk gevaar meer

bestaat.' Tim zal van avond bij u komen, om u nog eens goeden dag van ons te zeggen. — Broeder Ned! Mijnheer Nickleby wacht, om afscheid van u te nemen. Hij zal niet lang wegblijven; die arme jongen zal spoedig beter worden, en dan kan hij hem op het land bij fatsoenlijke lieden bestedan, en heen en weder reizen, nu eens hier, dan eens daar, totdat hij geheel hersteld is."

Wat Tim Linkinwater des avonds kwam zeggen, en wat hij medebragt, behoeft niet verhaald te worden. Den volgenden morgen ging Nicolaas met zijnen kranken vriend op reis.

Wie, dan hij alleen, die zich thans omringd zag door de eenige vrienden, die hij ooit had gekend, zou kunnen zeggen hoeveel dat treurige afscheid hem kostte!

»Zie!" zeide Nicolaas, terwijl hij uit het portier van het rijtuig keek. »Zij staan nog aan den hoek van de laan. Daar zie ik Kaatje, van wie gij geen afscheid hebt genomen, omdat gij zeidet, dat gij het niet zoudt kunnen doorstaan; zij wuift met haren zakdoek. Vertrek toch niet, zonder haar vaarwel toe te wenken!" — »Ik kan niet," zeide zijn reisgenoot, terwijl hij zijne bevende handen voor zijne oogen hield. »Ziet gij haar nog?" — »Ja!" antwoordde Nicolaas. »Daar groet zij nog eens. Ik heb maar voor u geantwoord — en nu zijn zij uit het oog. Trek u dit toch zoo niet aan, beste jongen! Gij zult hen allen wederzien."

Hij, wien hij met deze woorden wilde bemoedigen, vouwde zijne vermagerde handen, en zeide: »In den hemel — God verhoore mijn vurig gebed — in den hemel!"

LVII.

HET TOEVAL BRENGT RALPH OP EEN NIEUW PLAN OM ZICH TE WREKEN.

De loop der gebeurtenissen noodzaakt ons, om terug te keeren naar het huis, waarin Ralph Nickleby en Arthur Gride alleen gelaten werden, toen de dood aldaar zoo onverwacht zijne zwarte banier had opgestoken.

Met digtgeknepene vuisten en op elkander geklemde tanden, bleef Ralph eene poos in dezelfde houding staan, waarin hij zijnen neef voor het laatst had toegesproken; hij ademde

zwaar, maar was anders zoo onbewegelijk als een standbeeld. Langzamerhand scheen hij te bekomen, en eindelijk keerde hij zich om naar den minder verharden woekeraar, die nog niet van den grond was opgestaan. Aan alle leden bevende stond de rampzalige langzaam op, toen hij den blik van Ralph ontmoette, en kroop met zijne handen voor zijn gezigt naar de deur, terwijl hij herhaalde malen stamelde, dat hij er geene schuld aan had.

»Wie zegt dat ook?" zeide Ralph met eene doffe stem. — »Gij ziet mij aan, alsof gij het mij wildet wijten," antwoordde de Gride beschroomd. — »Gekheid!" zeide Ralph met een gedwongen lach. »Het is niemand te wijten, dan dien kerel, die een uur te vroeg gestorven is; als hij nog maar een uur geleefd had, zou alles in orde zijn geweest."

Er was iets zoo onnatuurlijks in het contrast tusschen de gedwongene bedaardheid, waarmede Ralph sprak, en de stuiptrekkende beweging van zijn bleek gelaat, die hij met alle inspanning niet kon bedwingen, en hem ieder oogenblik een ander en hoe langer hoe afschuwelijker voorkomen gaf, dat Gride moeite had, om niet van angst te gillen.

»Wij zijn met een rijtuig gekomen," zeide Ralph, na eene poos tegen zijne aandoeningen geworsteld te hebben. »Staat dat er nog?"

Gride nam met blijdschap deze gelegenheid waar, om naar het venster te gaan; Ralph keerde zijn gezigt naar eenen anderen kant, en mompelde bij zichzelven: »Tienduizend pond! Tienduizend, zeide hij. Juist de som van die twee hypotheken, die gisteren zijn afgelost, en die ik morgen weder wilde uitzetten. Ik heb ze maar een dag in handen van den bankier gelaten. Zou dat kantoor gesprongen zijn, en hij zou de eerste, zijn die het weet? — Staat het rijtuig er nog?" — »Ja wel, ja wel," antwoordde Gride, wien de woeste toon der vraag deed schrikken. »Lieve Hemel, wat zijt gij driftig!" — »Kom hier," zeide Ralph. »Zij moeten niets aan ons zien. Wij zullen gearmd naar beneden gaan." — »Gij knijpt mij bont en blaauw," zeide Gride, van pijn krimpende."

Ralph stiet hem ongeduldig van zich af, en ging met eenen vasten tred naar beneden. Toen beide in het rijtuig zaten, vroeg de koetsier, waarheen hij hen brengen moest; en daar Ralph niet antwoordde, gaf Gride last om naar zijn huis te

rijden. Het duurde niet lang, of het rijtuig hield voor hetzelve stil.

»Waar zijn wij?" vroeg Ralph. — »Voor mijn huis," antwoordde Gride. — »O ja!" hernam Ralph. »Ik had niet op den weg gelet. Ik zou wel een glas water willen hebben. Dat zal toch wel bij u te krijgen zijn, denk ik?" — »Gij kunt alles krijgen, wat gij verkiest," zeide Gride met een zucht. »Klop maar niet aan, koetsier! Trek aan de schel!"

De man deed zulks, — en nog eens, — en nog eens; toen klopte hij aan — vervolgens schelde hij weder, — maar niets hielp — er werd niet open gedaan.

»Wat is dat?" zeide Ralph ongeduldig. — »Peg is zoo doof," antwoordde Gride, met een blik vol onrust en angst; »zij moet *zien* of er gescheld wordt."

De koetsier ging weder aan het kloppen; het duurde zoo lang, dat de buren buiten kwamen, en zich een hoop volks om de koets verzamelde. Arthur Gride was bekend en gehaat; bovendien had zich het gerucht verspreid, dat hij dien morgen trouwen zou, en van spottende vragen, waar zijne bruid was, ging het gemeen aldra tot scheldwoorden over. Eindelijk zochten de twee woekeraars eene schuilplaats in het huis naast aan, klommen vervolgens met behulp van eene ladder over den lagen muur der achterplaats, en kwamen onbezeerd aan den anderen kant.

»Ik ben haast bang om naar binnen te gaan," zeide Arthur, toen hij met Ralph alleen was. »Als zij eens vermoord was, en wij haar vonden liggen met een strop om den hals, of eene afgesneden keel?"

Ralph gaf geen antwoord, maar ging eerst naar de pomp, dronk een teug water, wierp zich een schep in het gezigt, en trad vervolgens het huis binnen, terwijl Gride hem op de hielen volgde. Zij zochten het geheele huis door, van den kelder tot den zolder, openden alle ledige kamers, keken in alle hoeken en gaten, — maar Peg was niet te vinden. Eindelijk zetteden zij zich neder in het vertrek, dat Gride doorgaans bewoonde.

»Zij zal uitgegaan zijn, om toebereidselen tot de bruiloft te maken," zeide Ralph, zich gereed makende om te vertrekken. »Zie hier! Ik verscheur de schuldbekentenis. Die zal nu niet meer te pas komen."

Gride, die in de kamer had rondgesnuffeld, viel op dit oogenblik voor eene kast op zijne knieën, en gaf een vreeselijken gil.

»Wat nu?" zeide Ralph, onvergenoegd omziende. — »Bestolen, bestolen!" gilde Arthur. — »Wat is er gestolen? Geld?" — »Neen, neen." — »Wat dan?" vroeg Ralph. — »Veel erger dan geld; veel erger dan geld," schreeuwde de oude woekeraar, met woeste gebaren. »Ik had liever, dat zij geld had gestolen — al mijn geld — ik heb niet veel. Ik had liever, dat zij mij doodarm had gemaakt, dan dat zij dit had gedaan." — »Wat gedaan?" zeide Ralph. »Wat gedaan, ezelskop?" — Gride gaf geen antwoord, maar gilde en tierde als een bezetene. — »Er wordt iets vermist, zegt gij," zeide Ralph, terwijl hij hem bij den kraag greep, en zeer onzacht heen en weêr schudde. »Wat is het?" — »Papieren, contracten. Ik ben geruïneerd. Ik ben bedorven. Zij heeft het mij zien lezen. Ik heb het verleden week dikwijls overgelezen. Zij heeft mij bespied en gezien, dat ik het in het kistje borg, dat in deze kast stond. Het kistje is weg. Zij heeft mij bestolen, bedorven, geruïneerd." — »Wat heeft zij dan gestolen?" vroeg Ralph, wien plotseling een licht scheen op te gaan; want hij beefde van ongeduld, toen hij Gride bij zijnen arm greep. »Wat? — »Zij weet zelf niet, wat er in is. Zij kan niet lezen," gilde Gride. »Er is maar ééne manier, om er geld van te maken; als zij het aan *haar* brengt. Er zal wel iemand zijn, die het leest, en haar zegt, wat zij er meê doen moet. Zij en haar helper zullen er geld voor krijgen en er vrij afkomen. Zij zullen zeggen, dat zij het gemerkt hadden, en tegen mij komen getuigen. Ik zal de eenige wezen, op wien het neêrkomt." — »Geduld!" zeide Ralph, hem aanziende met een blik, scherp genoeg om aan te duiden, dat hij met hetgeen hij zeggen wilde een geheim oogmerk had. »Luister naar rede! Zij kan nóg niet lang weg wezen. Ik zal de policie roepen. Geef maar eene omstandige verklaring van hetgeen zij gestolen heeft, en zij zullen haar wel achterhalen. Komaan!" Hier ging hij naar het venster. »Help! help!" — »Neen, neen!" gilde Gride, terwijl hij Ralph den mond digthield. »Ik kan niet. Ik durf niet." — »Durft gij dezen diefstal niet aangeven?" vroeg Ralph met drift. — »Neen, neen!" riep Gride, terwijl hij zijne handen wrong. »Stil, stil! spreek er niet van! Niemand moet er van hooren!

Ik ben bedorven. Ik ben verraden. Ik zal in handen van het geregt komen.”

Zoo jammerde hij voort, totdat RALPH met zeer weinig pligtplegingen afscheid nam en heenging. Toen hij te huis kwam, vond hij een brief op de tafel liggen. Hij bleef eenigen tijd daar voor staan, als had hij den moed niet hem te openen; doch eindelijk deed hij zulks, las, en werd doodelijk bleek.

» Het ligt er toe,” zeide hij; » het kantoor is bankroet. Ik begrijp het nu: die anderen zullen het gister avond al geweten hebben. Tienduizend pond! En zij lagen er maar voor één dag — voor één enkelen dag. Hoe vele jaren werk heeft het mij gekost, eer ik die tienduizend pond bij elkander had gegaard, en hoeveel had ik er niet mede kunnen verdienen! Maar dat is nog niets; maar dat *hij* het mij zeggen — dat hij er mij mede beschimpen moest! Als hij zelf de oorzaak van mijn verlies was, kon ik hem niet meer haten dan ik thans doe. Maar hij zal er voor boeten. Langzaam gaat zeker. Laat ik maar eens iets op hem winnen, dan zal ik hem wel geheel onder de knie krijgen!”

Hij zat lang na te denken; en zijne overpeinzing eindigde daarmede, dat hij NEWMAN beval een brief te gaan bezorgen, welke aan Mijnheer SQUEERS was geadresseerd, die thans weder in *de Moorkop* logeerde, en, zoo deze te huis was, op antwoord te wachten. NOGGS bragt de boodschap terug, dat SQUEERS dadelijk komen zou, en het duurde ook niet lang, of de schoolmeester verscheen. In dien tijd was RALPH echter zijne ontroering geheel te boven gekomen, en had hij weder die stroeve, stugge onverzettelijkheid aangenomen, waaraan hij zijn vermogen, om zijne werktuigen naar zijnen wil te dwingen, gedeeltelijk te danken had.

» Zoo, Mijnheer SQUEERS!” zeide hij met zijn gewonen grijnzenden lach, toen de waardige schoolmeester binnentrad. » Hoe vaart gij?” — SQUEERS begon deze vraag, volgens zijne gewoonte, met een langdradig verslag van den toestand van zijn gezin en zijne school te beantwoorden; maar RALPH viel hem spoedig in de rede, zeggende: » Wij moesten liever dadelijk ter zake komen.” — » Ook goed,” hernam SQUEERS eenigzins geraakt; » en dan moet ik u zeggen...” — » Wacht eens even,” zeide RALPH: » NOGGS!” — NEWMAN kwam binnen, en vroeg of hij geroepen was. — » Ja!” zeide RALPH. » Gij kunt gaan eten.

Nu terstond. Hoort gij?" — »Het is mijn tijd nog niet," zeide NEWMAN norsch. — »Het is mijne zaak, om dat te weten," zeide RALPH; »en ik zeg, dat gij nu gaat eten."

RALPH deed alsof hij een papier uit het kleine kantoor moest halen, draalde daar zoolang, totdat NOGGS vertrokken was, en schoof toen den grendel op de voordeur, opdat NEWMAN niet heimelijk met zijn sleutel in huis zou kunnen komen.

»Ik heb reden, om dien kerel te wantrouwen," zeide RALPH, toen hij zijn eigen kantoor weder binnentrad. »En zoolang ik geen kort en gemakkelijk middel heb gevonden, om hem te ruïneren, geloof ik het best te doen, als ik hem op een afstand houd." — »Het zou niet veel moeite kosten om hem te ruïneren, geloof ik," zeide SQUEERS grijnzend. — »Och neen," zeide RALPH, »evenmin als om dat vele andere menschen te doen, die ik ken. Gij wildet daar zoo even zeggen...?"

RALPH's krachtdadige manier, om een waarschuwend voorbeeld te stellen, had (gelijk ook zonder twijfel zijne bedoeling was geweest) eenen goeden indruk op SQUEERS gemaakt, die een veel lageren toon aannam dan eerst, toen hij antwoordde: »Ik wilde maar zeggen, dat die zaak met SNAWLEY een lastig geval begint te worden. Niet, dat ik u niet gaarne van dienst wil zijn; maar het is toch geene kleinigheid, om telkens zulk eene reis te doen, als nu weder om een eed af te leggen — van het gevaar wil ik niet eens spreken." — »En wat voor gevaar zou er wezen?" vroeg RALPH. — »Ik zeg, dat ik van het gevaar niet wil spreken," antwoordde SQUEERS ontwijkend. — »Hoe dikwijls heb ik u gezegd," hernam RALPH, »dat gij volstrekt geen gevaar loopt. Gij behoeft niets te bezweren, wat niet letterlijk waar is. Hoe SMIKE bij u is gebragt, hoe lang hij bij u gebleven, hoe hij weggeraakt, en hoe hij teruggevonden is. Dat is immers alles de zuivere waarheid. Zoo iemand eenig gevaar loopt, is het SNAWLEY, en dat is nog niet noemenswaard. Al de certificaten zijns immers echt. SNAWLEY *is* tweemaal getrouwd, en *had* een voorzoon; dat zijne eerste vrouw dien brief nooit geschreven heeft en zijn zoon lang dood is, weet niemand dan hij alleen. Wat babbelt gij dan van gevaar?" — SQUEERS schoof onrustig op zijn stoel heen en weder, maar zeide niets. — »Gij zijt immers bij het geheele geval aan den besten koop," hernam RALPH. »Gij krijgt veel meer voor uwe geringe moeite, dan SNAWLEY voor zijnen meineed. En wie er van ons beiden

er het best aan toe is, laat ik u zelf beslissen. Gij, die met dezelfde moeite en in denzelfden tijd uwe wraakzucht bevredigt en geld wint, — of ik, die zeker ben van mijn geld kwijt te raken, en niets kan bekomen, dan misschien wraak."

Toen Squeers genoegzaam doordrongen scheen van het besef, dat zijne betrekking tot Ralph te voordeelig was, om haar af te breken, begon de laatste hem te verhalen:

Vooreerst, dat Nicolaas hem had gedwarsboomd in een plan, hetwelk hij gevormd had, om zekere jonge juffer naar zijn zin uit te huwelijken, en bij de verwarring, welke door den plotselingen dood van haren vader was veroorzaakt, die jonge juffer zelve in zegepraal had weggevoerd.

Ten tweede, dat er een testament of ander papier moest bestaan, hetwelk de jonge juffer aanspraak gaf op een vermogen, dat haren echtgenoot (en Ralph zeide, dat Nicolaas zonder twijfel haar echtgenoot zou worden) tot een schatrijk man en een zeer geducht vijand zou maken.

Ten derde, dat dit stuk, met andere papieren, gestolen was uit het huis van iemand, die het zelf op eene oneerlijke manier in zijne magt had gekregen, en geene maatregelen durfde nemen, om het terug te krijgen, en dat hij (Ralph) wist wie het gestolen had.

Squeers luisterde naar dit alles met een open mond, zonder te kunnen begrijpen, waarop dit alles zou uitloopen en wat de reden was, dat Ralph hem met zijn vertrouwen vereerde.

»Hoor nu," zeide Ralph, nader bij Squeers schuivende, »welk plan ik gevormd heb. Niemand kan eenig voordeel uit dit stuk halen, dan het meisje zelve of haar echtgenoot, en zij kunnen niets winnen, indien zij het stuk niet in handen hebben. Hiervan heb ik mij verzekerd. Ik moet het stuk hebben; en wanneer iemand het mij brengt, zal ik hem vijftig guinjes geven, en het dan voor zijne oogen verbranden." — »Ja," zeide Squeers; »maar wie zal u dat stuk bezorgen?" — »Niemand misschien, want er zal veel geduld toe noodig zijn om het te krijgen," zeide Ralph. »Maar zoo iemand, dan — gij."

De ontsteltenis van Squeers en zijne stellige weigering, om zich met deze zaak in te laten, zouden waarschijnlijk ieder ander hebben bewogen, om van het geheele plan af te zien; maar op Ralph maakten zij geen den minsten indruk. Toen de schoolmeester zich buiten adem had gepraat, begon Ralph

hem zeer bedaard alles voor te houden, waardoor hij den anderen meende kunnen overhalen, om zich naar zijnen zin te schikken.

Hij weidde voornamelijk uit over den ouderdom, de onnoozelheid en zwakheid van Jufvrouw Sliderskew; de onwaarschijnlijkheid, dat zij eenen medepligtige had; de ongerustheid, welke haar zou kwellen, wanneer zij ging nadenken over hetgeen zij gedaan had, en zich bezwaard vond met papieren, die zij niet lezen kon, en welker bezit zij misschien voor gevaarlijk kon houden, en de waarschijnlijkheid, dat onder deze omstandigheden iemand, die het er op toelegde om haar vertrouwen te winnen, haar zou kunnen overhalen om hem die papieren te laten zien en zich van het verlangde stuk meester maken. Niemand was beter hiertoe geschikt, zeide Ralph, dan Squeers, wien Peg Sliderskew nooit had gezien, en die bovendien in *Londen* zoo weinig bekend was, dat, indien hij zich maar eenigzins vermomde, niemand hem nu of naderhand zou herkennen. Vervolgens schilderde Ralph de teleurstelling van Nicolaas af, indien hij, in den waan van met eene rijke erfdochter te trouwen, zich verbond met eene vrouw, die geen penning bezat, en besloot met Squeers te herinneren aan de voordeelen, die hij uit hunne vroegere betrekking had getrokken, en het aanbod, om de uitgeloofde belooning tot honderd guinjes te verhoogen.

Deze laatste drangrede was beslissend; en na nog eenige aarzeling en een paar vruchtelooze pogingen, om Ralph tot eene tweede verhooging van zijn aanbod te bewegen, nam Squeers de taak op zich.

»Maar hoe zal ik het oude wijf vinden?" zeide Squeers. — »Ik zal u wel op het spoor brengen," zeide Ralph. »Ik heb voorheen wel menschen weten te vinden, die zich beter wisten te verbergen dan zij. Maar ik hoor mijn knecht aanschellen. Ga nu heen. Ik zou u raden, om niet dikwijls heen en weêr te komen loopen, maar te wachten tot ik u eene boodschap zend.

»Zoo!" zeide Ralph, toen hij Squeers uit- en Noggs ingelaten had. »Dat zal nu toch wel lukken. Als ik den jongen deze kans beneem, heb ik ten minste iets gewonnen. Het zal het begin zijn van die reeks van teleurstellingen en verdrietelijkheden, waaraan, zoo ik hoop, geen einde zal komen, voordat ik hem gedreven heb, om zelf naar het mes of den strop te grijpen."

LVIII.

SQUEERS VOLBRENGT ZIJNE TAAK, MAAR NIET VOLKOMEN.

Het was een koude regenachtige herfstavond, toen in eene bovenkamer van een armoedig huis, in den omtrek van *Lambeth*, een man zat, die slechts één oog had, en, hetzij omdat hij zich wilde vermommen, of omdat hij geene betere kleederen bezat, zich geheel in een ouden jas had gewikkeld, die hem aan alle kanten veel te lang en te wijd was. In deze kleeding en zoo ver van zijne gewone verblijfplaats en bezigheden verwijderd, zou Jufvrouw Squeers zelve moeite hebben gehad, om haren echtgenoot te herkennen; want het was niemand anders dan deze, die in eene tamelijk verdrietige luim voor zich op den grond staarde, en tusschenbeide troost zocht in de groene flesch, welke hij voor zich had staan.

»Het is eene mooije historie," mompelde Squeers bij zichzelven. »Daar zit ik nu al zes weken, in dit akelige hok, eene gelegenheid af te wachten, om die oude diefegge eene poets te spelen. Zoo gaat het altijd, als men met dien ouden Nickleby aanlegt. Als men hem een vinger geeft, neemt hij de geheele hand. Maar knap is hij, dat moet ik zeggen. Wat heeft hij niet gewroet en gewurmd, om te ontdekken, waar dat leelijke wijf gebleven was, en om vervolgens de baan voor mij klaar te maken! — Wat ben ik nu al lang in *Londen* geweest," vervolgde hij na eene poos stilzwijgens; »en dan in zulk een ellendig gat te wonen! Maar het kan niet anders, en het loon verzoet den arbeid. Honderd guinjes is een aardig sommetje. Voor honderd guinjes moet ik anders vijf jongens een vol jaar den kost geven, en hier is alles zuivere winst. — Het zal nu haast tijd wezen, om naar het oude wijf te gaan. Uit hetgeen zij gisteren avond zeide, zou ik haast opmaken, dat de papieren van avond voor den dag zullen komen. Ik mag het wel lijden; want ik verveel mij hier schrikkelijk. Nog een slokje, om courage te krijgen!"

Hij schonk een vol glas in, en ledigde het in éénen teug, die, daar het vocht in de flesch, welke hij reeds vrij drok had aangesproken, klare brandewijn was, zijn moed dadelijk tot de gewenschte hoogte deed stijgen.

Met de flesch in de hand, begaf hij zich vervolgens naar een zolderkamertje, dat er nog akeliger en armoediger uitzag dan het zijne. Hij bleef eerst in de deur staan; doch toen hij zag, dat er niemand in het hokje was dan eene oude vrouw, die zich bij den haard over eenige glimmende kolen warmde, trad hij binnen, en tikte haar op den schouder. Peg zag om, en toen Squeers haar de flesch liet zien, zette zij dadelijk een stoel voor hem gereed. Zij zetteden zich tegenover elkander neder, en begonnen een gesprek over alledaagsche onderwerpen, waarvan Peg, hoe hard Squeers ook schreeuwde, weinig meer dan de helft, hare eigene helft namelijk, verstond. Een paar glazen brandewijn schenen haar gehoor echter aanmerkelijk te versterken, en nu oordeelde Squeers het raadzaam, om langzamerhand tot zijn doel te komen. Niets was daartoe beter geschikt, dan een gesprek over den ouden meester van Peg.

»Hij is een valsche oude bok," zeide Jufvrouw Sliderskew, »en heeft mij met leugenachtige beloften om den tuin geleid; maar ik heb het hem betaald gezet." — »Dat moogt gij wel zeggen," hernam Squeers, »en gij hadt groot gelijk. Wat ik zeggen wil," vervolgde hij, haar nog eens inschenkende, »gij brengt mij daar juist die papieren in de gedachten. Als gij ze nu bij de hand hebt, zal ik u zeggen, wat gij er van moet bewaren, en wat verbranden." — »O, dat kunnen wij wel eens op een anderen tijd doen," zeide Peg. — »Zoo als gij wilt," hernam Squeers. »Ik ben er niet nieuwsgierig naar; maar gij zijt een hagje, dat moet ik zeggen." — »Een hagje? Hoe meent gij dat?" vroeg Peg. — »Niets anders," antwoordde Squeers, »dan dat ik, als ik in uwe plaats was, geene papieren bij mij zou willen houden, die mij misschien aan de galg konden brengen, of iets ongebruikt zou laten liggen, daar ik geld van maken kon. Wat nergens toe diende, zou ik verbranden, en het andere op eene veilige plaats brengen. Maar ieder moet weten wat hij doet; ik zeg maar wat *ik* doen zou." — »Kom," zeide Peg, »ik zal ze u laten kijken." — »*Ik* verlang ze niet te zien," hernam Squeers, alsof hij verstoord was. »Praat er toch niet over, alsof het een pleiziertje was. Laat ze iemand anders lezen, en hoor wat die er van zegt."

Dit gezegde deed Peg, die inderdaad ongerust was geworden, terstond opstaan. »Schuif meteen den grendel op de deur," riep Squeers. Peg ging naar de deur, schoof den gren-

del op, sloop toen naar den anderen kant van het vertrekje, en haalde van onder een hoop steenkolen een kistje te voorschijn, dat zij vervolgens, met een sleutel, dien zij uit haren zak haalde, aan SQUEERS ter hand stelde, die het terstond opende, en met verrukking de daarin liggende papieren beschouwde.

»Begrijpt gij," zeide PEG zijne ongeduldige hand tegenhoudende: »wat nergens toe deugt, zullen wij verbranden, en waar geld van te maken is, bewaren. Maar als gij iets vindt, waarmede wij hem in moeite kunnen brengen en hem misschien aan de galg helpen, houd dat afzonderlijk; want dat was mijne meening, toen ik heenging." — »Ik begreep wel, dat gij hem weinig goeds zoudt gunnen," zeide SQUEERS. »Maar waarom hebt gij niet wat geld er bij genomen?" — »Hoe kunt gij zoo dom wezen?" zeide PEG verachtelijk. »Als ik geld had medegenomen, zou hij immers hemel en aarde hebben bewogen, om het terug te krijgen. Neen, het was veel beter om het kistje te pakken, waarin hij al zijne geheimen bewaarde; want nu zal hij mij nooit durven vervolgen, al zijn ze hem ook nog zooveel geld waard."

Indien de oude vrouw niet bijzonder doof was geweest, had zij, toen zij de deur naderde, de zware ademhaling van twee menschen moeten hooren, die vlak achter dezelve stonden; en indien de twee bedoelde personen niet bekend waren geweest met haar gebrek, hadden zij op dat oogenblik gewis de vlugt genomen, of zich vertoond. Daar zij echter wisten met wie zij te doen hadden, bleven zij stilstaan, en openden nu niet alleen de deur — die niet gegrendeld was, want er was geen kram in den post, waar de grendel in had moeten vatten — maar traden ook voorzigtig en zonder gedruisch te maken de kamer binnen, zonder door iemand te worden bespeurd; want SQUEERS had de kaars naar zich toegehaald, de papieren uit het kistje op den vloer geworpen, en zat nu dezelve na te zien, terwijl PEG, insgelijks met haren rug naar de deur, bezig was met het kistje in stukken te slaan, om het te verbranden, hetgeen SQUEERS, die haar iets te doen wilde geven, opdat zij niet te naauwkeurig op hem zou letten, haar als een maatregel van voorzigtigheid had aangeraden.

De eerste van hen, die zoo stil binnenslopen, was FRANK CHEERYBLE; de tweede NEWMAN NOGGS. NEWMAN had een ouden blaasbalk bij de pijp gevat, en zwaaide dien reeds in de lucht,

om hem op het hoofd van SQUEERS te doen neêrdalen, toen FRANK zijn arm tegenhield, en zich, door nog een stap voorwaarts te doen, zoo digt achter SQUEERS plaatste, dat hij over diens schouder lezen kon.

Het eerste papier, dat SQUEERS opnam, was een notarieel stuk, met eene ouderwetsche hand geschreven. Hij kon het niet lezen, en wierp het PEG toe, om het te verbranden. Het tweede, de koopbrief van een beleend landgoed, werd ter zijde gelegd, om te bewaren. Zoo ging hij voort met zoeken en schiften, totdat hij een perkament in handen kreeg, waarin hem de woorden in het oog vielen: »MADELINE BRAY — meerderjarig zal worden of in het huwelijk treden."

»Daar, dat moet verbrand worden," zeide hij, terwijl hij PEG een papier toewierp, hetwelk hij daartoe had gereed gehouden, en, zoodra zij haar hoofd omkeerde, het perkament in den zak van zijn wijden jas verborg, terwijl hij te gelijk in een zegekreet uitborst. »Hoezee!" riep hij; »gevonden! gevonden!"

PEG vroeg, waarom hij lachte; maar hij gaf geen antwoord; want NEWMAN, wiens arm tot nog toe met moeite door FRANK was tegengehouden, kon zich nu niet langer bedwingen. Met al de kracht, welke de woedende NOGGS aan den slag geven kon, trof de kant van den blaasbalg het achterhoofd van SQUEERS, en deed hem bewusteloos op den vloer neêrstorten.

LIX.

SMIKE KOMT TOT RUST.

Na twee korte dagreizen bereikte NICOLAAS met zijnen kranken reisgenoot de plek, waar hij zelf de gelukkigste dagen zijner kindsheid had gesleten, en huurde een vertrek in eene boerenwoning, die te midden van eenige weilanden was gelegen, waar hij dikwijls met zijne schoolmakkers had gespeeld. Hier wijdde hij zich geheel toe aan de verzorging van zijnen ongelukkigen vriend, wien hij bijna geen oogenblik verliet, en, zoo veel hij slechts kon, trachtte te bemoedigen en op te beuren.

In het eerst had SMIKE nog kracht genoeg, om kleine togten met een rijtuig, of, door NICOLAAS ondersteund, korte wandelingen te doen. Hij scheen in niets zooveel belang te stellen, als in het bezoeken van die plaatsen, welke zijn vriend in

vurigen tijd gemeenzaam bekend waren geweest, en NICOLAAS, die hierin het beste middel vond, om den zieken jongeling de slepende uren te verkorten, bragt hem bijna dagelijks naar een van die plekjes. Onderweg wees hij hem al de voorwerpen aan, die hem door de herinneringen, welke zij bij hem opwekten, dierbaar waren; en er was bijna geene laan of beek, geen huisje of veld, dat hem niet aan eene dier kleine vermaken of onheilen uit zijnen kinderlijken leeftijd herinnerde, welke, hoe nietig zij ook zijn, ons na een tijdverloop van vele jaren weder zoo duidelijk vóór den geest kunnen komen.

Een dezer togten voerde hen naar het kerkhof, waar zijn vader begraven lag. »Hier," zeide NICOLAAS met eene zachte stem, »wandelde ik dikwijls met mijne zuster, toen wij nog niet wisten wat sterven was, en weinig dachten, wiens stof hier eenmaal rusten zou. Eens was KAATJE weg, en toen zij een uur naar haar gezocht hadden, vonden zij haar gerust liggen slapen onder dien boom, die het graf van mijn vader overschaduwt. Hij hield zeer veel van haar, en terwijl hij haar, nog slapende, in zijne armen opnam, zeide hij, dat zijn vurigste wensch was, na zijnen dood begraven te worden op de plek, waar zijn lief dochtertje haar hoofdje had nedergelegd. Gij ziet, dat zijn wensch niet vergeten werd."

Er werd op dat oogenblik niet verder over gesproken; maar toen SMIKE dien avond reeds lang in bed had gelegen, en NICOLAAS dacht dat hij sliep, sprong hij eensklaps op, en bad met tranen in de oogen, dat NICOLAAS hem ééne plegtige belofte zou doen.

»Wat verlangt gij?" vroeg NICOLAAS vriendelijk. »Als het slechts eenigzins mogelijk is, weet gij wel, dat ik alles wil doen, wat gij verlangt." — »Beloof mij," was het antwoord, »dat gij, als ik sterf, mij zult laten begraven digt bij dien boom, dien wij van daag gezien hebben; zoo digt bij, als zij het graf slechts graven kunnen."

NICOLAAS beloofde dit, en zijn arme vriend keerde zich om, als wilde hij gaan slapen; maar het duurde nog lang, dat NICOLAAS hem hoorde snikken.

Na verloop van veertien dagen, werd SMIKE te zwak om de beweging van een rijtuig te verdragen, en daar de vrije lucht hem was aangeraden, liet NICOLAAS, wanneer het helder en zacht weder was, een oud rustbed, waarop de zieke over dag

gewoon was te liggen, in den boomgaard achter het huis brengen; en terwijl Smike daarop lag, en Nicolaas naast hem zat, bragten zij dikwijls uren achtereen in den boomgaard door.

Het was bij eene dezer gelegenheden, dat er iets plaats had, hetwelk Nicolaas toen voor het uitwerksel eener ziekelijke verbeelding hield, doch naderhand maar al te wel wist, dat wezenlijk gebeurd was.

Hij had Smike in zijne armen naar buiten gedragen — helaas! de ongelukkige was thans zoo uitgeteerd, dat een kind hem had kunnen dragen — om de zon te zien ondergaan, en hij had zich naast het rustbed nedergezet. Daar hij den vorigen nacht had gewaakt, en naar ziel en ligchaam was afgemat, viel hij langzamerhand in slaap. Doch naauwelijks waren zijne oogen vijf minuten gesloten geweest, of hij werd door eenen gil gewekt; en toen hij verschrikt opsprong, zag hij tot zijne verbazing, dat Smike overeind was gekomen, en bevende van angst hem om hulp riep.

»Wat scheelt u?" vroeg Nicolaas. »Wees bedaard! Hebt gij gedroomd?" — »Neen, neen!" riep Smike, terwijl hij zich angstig aan hem vastklemde. »Houd mij vast! Daar — daar — achter dien boom!" — Nicolaas zag naar den aangewezen kant, maar ontdekte niets. »Het is slechts verbeelding van u geweest," zeide hij, terwijl hij zijne bedaardheid poogde te hernemen. — »Neen, neen!" zeide Smike; »ik zag het duidelijk. Ach! zweer mij, dat gij mij geen oogenblik zult verlaten!" — »Laat ik u dan ooit alleen?" hernam Nicolaas. »Kom, ga weêr liggen. Gij ziet, dat ik bij u ben. Zeg mij nu — wat was het!" — »Weet gij nog wel," zeide Smike met eene zachte stem, terwijl hij vreesachtig om zich heen zag, »weet gij nog wel, hoe ik u eens verhaalde van dien man, die mij eerst naar de school bragt?" — »Ja zeker!" — »Ik sloeg zoo even mijne oogen op naar dien boom — en daar stond hij mij aan te staren." — »Maar bedenk nu eens," zeide Nicolaas, »indien wij nu al konden denken, dat die man nog zou leven en bij toeval hier komen, op eene plek, zoo ver van den weg afgelegen, houdt gij het dan voor mogelijk, dat gij hem na zulk een lang tijdverloop nog zoudt herkennen?" — »Ja zeker," antwoordde Smike, »al was hij ook nog zoo veranderd. Maar daar stond hij op het oogenblik, eveneens als ik u gezegd heb, dat hij toen was. Zijne kleederen waren armoedig en haveloos; en

zoodra ik hem zag, kwam mij alles weder voor den geest, het regenachtige weder, de kamer en de menschen, aan wie hij mij overgaf. Toen hij bemerkte dat ik hem zag, schrikte hij en sloop heen. Ik heb dikwijls aan hem gedacht en van hem gedroomd, en altijd zag hij er in mijn geheugen juist zoo uit, als hij nu deed."

Nicolaas trachtte Smike op allerlei wijzen te overreden, dat zijne verbeelding hem had bedrogen, en dat dit zelfs door de gelijkenis van het beeld zijner droomen en den man, dien hij nu gemeend had te zien, werd bewezen; maar vruchteloos. Hij riep de menschen, die in het huis woonden, vertrouwde Smike voor eene korte poos aan hunne zorg, en ging zelf in den boomgaard en de omliggende velden zoeken; hij doorzocht elke plaats, waar zich iemand had kunnen verbergen, maar ontdekte niemand. Hij hield zich derhalve overtuigd, dat de vrees van zijnen kranken vriend ongegrond was geweest, maar bevond het onmogelijk Smike daarvan te overreden, die onwankelbaar staande hield, dat hij den man, dien hij beschreef, werkelijk had gezien.

Nicolaas begon nu te begrijpen, dat er geene hoop meer bestond, en dat de vriend, die zijne armoede en lotiwsselingen had gedeeld, spoedig deze aarde zou verlaten. De lijder had weinig pijn of benaauwheid, maar verviel evenwel van dag tot dag. Hij was geheel uitgeteerd; en zijne stem was zoo zwak geworden, dat men hem naauwelijks kon verstaan. De krachten der natuur waren uitgeput, en hij had zich nedergelegd, om te sterven.

Op eenen schoonen, zachten herfstdag, terwijl de zoele lucht door het geopende venster van het stille vertrek speelde, en men geen geluid hoorde, dan het zacht geritsel der bladeren, zat Nicolaas op zijne oude plaats naast het bed, en wist, dat de tijd digt op handen was. Het was zoo stil, dat hij zich telkens nederboog, om naar de ademhaling van den slapende te luisteren, als ware het om zich te verzekeren, dat deze nog niet in den diepen slaap gezonken was, waaruit men niet weder ontwaakt.

Eensklaps opende de lijder zijne oogen, terwijl zijn bleek gelaat door eenen vreedzamen glimlach werd verhelderd.

» Dat is goed." zeide Nicolaas. » Die slaap heeft u verkwikt." — » Ik heb zoo aangenaam gedroomd," was het antwoord; » zoo

gelukkig gedroomd!" — »Waarvan?" vroeg Nicolaas. De stervende rigtte zich een weinig op, sloeg zijn arm om zijnen hals, en zeide: »Ik zal er spoedig wezen."

Na eene korte poos stilzwijgens sprak hij weder. »Ik ben niet bevreesd om te sterven," zeide hij. »Ik ben volkomen gerust. Ik geloof haast, dat, indien ik gezond van dit bed kon opstaan, ik het nu niet meer wenschen zou. Gij hebt mij zoo dikwijls gezegd, dat wij elkander zullen wederzien; en de overtuiging daarvan geeft mij zulk eenen troost, dat het mij zelfs niet smart, dat ik van u moet scheiden." De bevende stem en het betraande oog bewezen de aandoening van den spreker; ook ontbrak het niet aan teekenen van den diepen indruk, welken deze woorden op het gemoed van den toehoorder maakten.

»Ik verheug mij, dat gij zoo bemoedigd en tevreden zijt," zeide Nicolaas eindelijk. »Zeg het mij nog eens, zoo gij kunt." — »Ik moet u eerst iets anders zeggen," hernam de zieke. »Ik behoor voor u geene geheimen te hebben. Op dit oogenblik zult gij het mij toch niet kwalijk nemen?" — »Zou ik u iets kwalijk nemen!" riep Nicolaas uit. — »Gij hebt mij eens gevraagd," zeide Smike, »hoe het kwam, dat ik zoo veranderd was, en zooveel alleen zat. Wil ik u zeggen, hoe dat kwam?" — »Niet, indien het u smart veroorzaakt," zeide Nicolaas. »Ik vroeg het slechts, om u gelukkiger te maken, indien ik kon." — »Dat begreep ik wel," zeide Smike, terwijl hij zijn vriend digter tot zich trok. »Gij zult mij vergeven. Ik kon er niets tegen doen; maar, hoewel ik had willen sterven, om haar gelukkig te maken, kon ik het niet zien, zonder dat het mij het hart deed breken — ik weet, dat hij haar teeder liefheeft — Wie kon dat zoo spoedig ontdekken als ik?"

De volgende woorden, met eene zwakke en flaauwe stem uitgesproken en door lange tusschenpoozen afgebroken, maakten Nicolaas bekend, dat de stervende, met al het vuur van een hart, dat zich uitsluitend aan eene geheime en hopelooze liefde wijdt, zijne zuster Kaatje bemind had.

Smike bezat eene lok van haar haar, dat hij aan een lint, hetwelk zij gedragen had, op zijne borst droeg. Hij verzocht, dat Nicolaas hem dit zou afnemen, zoodra hij gestorven was, zoodat niemand dan hij het zag, en het, wanneer hij in de kist lag, weder om zijnen hals zou hangen, opdat het in het graf bij hem zou rusten. Nicolaas beloofde hem dit, en

herhaalde tevens zijne vorige belofte, om hem op de aangewezene plek te laten begraven. Zij omhelsden elkander.

»Nu ben ik gelukkig!" fluisterde de stervende.

Hij viel in eene ligte sluimering, en toen hij wakker werd, glimlachte hij, gelijk te voren; daarop sprak hij van de schoone tuinen, die hij zag, en waarin de gedaanten van mannen, vrouwen en kinderen, die allen een lichtglans om zich heen hadden, hem wenkten. Zacht fluisterde hij, dat dit het Paradijs was — en zoo stierf hij.

EEN HUWELIJK IN TRENTE.

(Naar het Fransch van CLEMENCE ROBERT.)

In eenen ligten mantel gewikkeld, stapte de Graaf DE TABARELLI langs de drukke, met kisten en balen bedekte kade, waar hij door de kooplieden, die zooveel eerbied voor den rijkdom koesteren, onderdanig werd gegroet, terwijl de jonge meisjes zijne sierlijke gestalte met eenen schuinschen blik begluurden, en begaf zich naar de lange, vlakliggende brug over de *Etsch*. Van die brug overzag hij de vruchtbare velden, welke zich voor *Trente* uitbreiden, en terwijl hij hunne stille schoonheid bewonderde, zeide hij bij zichzelven: »Ik heb *Italië* gezien, dat op de beroemdste namen in de geschiedenis boogt; *Duitschland* heb ik doorgetrokken, toen ik van mijn oom die twee kasteelen had geërfd; maar mijn eenvoudig en lagchend *Tyrol* is mij toch liever, al praalt het niet met alouden roem of diepzinnig geleerdheid." Zijn oog viel op een net huisje, dat midden in een bed van bloemen scheen te zijn gebouwd, en hij vervolgde: »Als ik mij niet vast had voorgenomen om nooit weder de dwaasheid te begaan van te trouwen, zou ik lust krijgen om in zulk eene woning mijn leven te slijten met eene vrouw, die smaak had om gedichten te lezen en rozenboompjes te kweeken."

Toen hij den anderen oever had bereikt, vernam de Graaf naar de woning van Mevrouw TERESA MULLER. Het huis, dat

men hem aanwees, was juist dat, hetwelk hij in de verte had gezien. Hij trok aan de schel van het koperen hek. Een jong kameniertje kwam open doen.

»Mevrouw TERESA MULLER?" — »Is niet te huis; maar indien Mijnheer verkiest te wachten Mevrouw zal wel spoedig terug zijn."

De Graaf DE TABARELLI, die pas van zijne reis was gekomen, Mevrouw MULLER niet kende, en geheel niet voornemens was lang bij haar te vertoeven, was op het punt om de kamenier den brief over te geven, dien hij voor hare meesteres had medegebragt. Hij trad echter werktuigelijk den tuin binnen; en terstond ontwaarde hij een onbeschrijfelijk gevoel van welbehagen.

Dat plantsoen, dat zijne takken in volle vrijheid naar alle kanten uitspreidde, verlustigde zijne oogen, die verdriet hadden gekregen in het gezigt der boomen in de stad, welke, als martelaren der beschaving, half kaal geschoren of tegen den muur gespijkerd waren. Hij zag eene *volière*, door welker wijd openstaande deuren de gevederde bewoners naar buiten waren gevlugt. Men kon er aan zien, dat de vrouw des huizes begrepen had, dat fraaije vogels nergens zoo schoon zijn als in de vrije lucht, en dat het te gelijk eene wreedheid en een bewijs van wansmaak is, hen achter traliën op te sluiten. Maar hetgeen TABARELLI het meest bekoorde, was een verrukkelijk rozenboschje, met zooveel zorg in orde gehouden, dat zij, die daaraan zooveel moeite had besteed, gewis eene bijzondere genegenheid voor die heesters moest koesteren, welke thans hunne laatst ontlokene rozen met hunne door den herfst vergulde bladeren vermengden.

Een oogenblik later werd hij door de kamenier teruggeroepen, die hem het voorstel kwam doen, om in huis te gaan, waar hij meer op zijn gemak kon wachten. De Graaf vertoefde een oogenblik in de voorkamer, en trad toen het daarachter gelegen salon binnen.

Hij zette zich in eenen armstoel bij den schoorsteen neder. Het was in het begin van October; er brandde vuur in den haard, en in de bloempotten, die voor de vensters waren geplaatst, bloeiden heliotropes, jasmijnen en reseda's. Zulk een contrast van den winter en den zomer is altijd behagelijk. Een lichtkleurig behangsel, witte gordijnen, meubelen van citroenhout, frissche heldere kleuren schenen de zinnebeelden van een

opgeruimd en genoegelijk leven te zijn. Voor het overige zag men geen van die voorwerpen, welke alleen tot sieraad dieden; geene van die beuzelingen van welriekend hout, staal of kristal, welke men gewoonlijk in de vertrekken des dames aantreft; alles was eenvoudig, maar bevallig en smaakvol.

Tabarelli stond op, om de kamer nog naauwkeuriger te bezigtigen. Aan zijne regterhand zag hij een werktafeltje, waarop een sierlijk mandje met vrouwelijken arbeid stond; naast het bonte tapisseriewerk en kunstige borduursel lag een kleedingstuk van grove wol, tot eenig weldadig doel bestemd. Boven de tafel hingen drie fraaije platen, de beschermheilige van Teresa, eene Heilige Maagd en een Christus, met immortellen gekroond. Digt bij de tafel stond de boekenkast, waarin de Graaf met genoegen zijn lievelingsschrijvers in verschillende talen wedervond, en daarbij de harp, over welke hij zijne vingers liet dwalen, en wier zuivere toonen bewezen, dat zij nog geen dag had gerust.

Eene opene deur liet hem toe in het aan het toilet gewijde kabinet te zien; hij waagde het, die deur te naderen. Op een marmeren tafeltje zag hij eenige essences, oliën en parfumeriën, die de schoonheid ten dienste staan, geene blanketsels of waschmiddelen, die haar bijhelpen of herstellen. In het rond zag hij eenige kleedingstukken liggen, die Teresa had afgelegd, voordat zij uitging; eene muts zoo eenvoudig en onopgesmukt, dat zij slechts bij een zeer bekoorlijk gelaat kon passen; een paar zeer kleine pantoffels, een wit ochtendgewaad, hetwelk aantoonde, dat de eigenares eene middelbare lengte had, terwijl het ceintuur bewees, dat zij eene ranke gestalte moest hebben.

Op het laatste bal, dat hij had bijgewoond, had de Graaf, toen hij de zoo onbeschroomd ontblootte schouders der dames zag, bij zichzelven gezegd: »Hoe belagchelijk zijn onze zeden toch! Terwijl de man tot aan de kin bedekt is, laat de vrouw, dat wezen vol eerbare schaamte en kieschheid, dat schroomen moest eene te vrije gedachte op te wekken, zich half naakt zien. Daar zij zich tot sieraden van een salon, slechts bevalliger dan Chinesche poppen, verlaagd vinden, en zij, bij al de kunstgrepen van het toilet, niets schooner vinden dan zichzelve, ontblooten zij zich, om zich op te sieren." Hoe groot was de verwondering en tevredenheid van Tabarelli! Al de kleedjes

van Teresa waren hoog, en digt tot aan den hals. Hij deed een enkelen stap voorwaarts, en nam een kleinen handschoen op, zoo zacht, zoo net, dat hij op het punt was om dien aan zijne lippen te drukken; maar hij bedacht zich, en met eenen glimlach over zichzelven legde hij den handschoen weêr neder.

Om zijne gedachten eenen anderen loop te geven, ging hij naar het venster. Het uitzigt was verrukkelijk. De snelvlietende *Etsch* stroomde bijna voor zijne voeten. Aan den overkant zag hij de stad *Trente*, eene zonderlinge groep van marmeren paleizen, biezen hutten, met bloemen versierde terrassen, platte en sombere daken, witte koepels, rood marmeren kolommen, spitse torens en zware met kanteelen voorziene muren. Aan zijne linkerhand zag hij eene lage, zware poort, een overblijfsel uit de middeleeuwen, den afgrond van *Ponte Alto*, een oud kasteel en een fraai gebouwd klooster; aan zijne regter de vallei, met huiswaarts keerende landlieden, vlugge vrouwen met eenen fieren tred, half naakte boeren achter hunne lange, door zware ossen getrokkene karren. Achter dat alles zag hij eene uitgestrekte gordijn van grijze, groene en bruine bergen, met spitse en afgebrokkelde toppen, — een tafereel, dat zijne omtrekken van het noorden, zijne warme kleur van het zuiden had ontleend, — Duitsch door zijne woeste bergen, Italiaansch door zijne welige, lagchende valleijen.

De Graaf sloot het venster, en ging weder naar zijne plaats bij den schoorsteen, om in den spiegel naar het beeld van zijne eigenares te zoeken, dat deze dagelijks opving, toen hem een kleine lessenaar in het oog viel, waarop een lange brief lag, blijkbaar aan eene jonge vriendin geschreven. Hij las het volgende:

»Wees getroost, lieve Betzy! Sedert eenige dagen maaktet »gij u ongerust over mijne verdrietige luim, en ik durfde u »de reden niet zeggen, omdat ik voor uwe spotternijen be»vreesd was; thans, nu gij in uw *Val de Cembra* drie uren »ver van mij verwijderd zijt, durf ik u die bekennen, zon»der uw schalkachtig lachje te duchten. Gij ziet, ik durf den »vijand tarten — wanneer hij op eenen afstand is.

»Verleden donderdag kondet gij den avond niet bij mij »doorbrengen. Het weder was buitengemeen zacht. Ik ging »een bad in de *Etsch* nemen, achter dat fraaije boschje, waar»van gij zooveel houdt, omdat het u aan *Italië* doet denken,

»in die stille grot, waar de bruisende *Etsch* op een vlakken »effenen grond slechts zachtjes kabbelt. Ik bleef er lang, en »zonder twijfel deelde het koele water mij eene verfrisschende »kalmte mede. Des nachts sliep ik, gelijk ik nog nooit had gesla»pen; mijne droomen hadden eene treffende geregeldheid en dui»delijkheid. Ik stond voor het altaar der Heilige Maagd, om een »tweede huwelijk aan te gaan. Alles was even helder en klaar. »Ik zag mijn wit kleed, — den sluijer, die tot op mijne voeten »afhing, — en den goeden Pastoor Benami, die de gewone toe»spraak tot ons rigtte. Ik verstond zijne woorden zoo duide»lijk, dat ik nog verscheidene zijner gezegden zou kunnen her»halen. Maar het is niet over dien droom, dat ik u onder»houden wil. Gij zoudt zeggen, vriendin, dat men thans ner»gens meer op droomen let, dan in een kring van naaimeisjes »en in klassieke treurspelen. Eene andere omstandigheid kwam »mij zonderling voor. Gij weet, dat ik nog altijd mijn eersten »trouwring droeg. Toen Muller, op zijn sterfbed liggende, mijne »hand vatte, viel zijn oog op dien ring; hij verzocht mij, dat »ik dien zoolang aan mijnen vinger zou houden, totdat ik eene »andere verbindtenis aanging; en ik rekende er vast op, dat »ik hem altijd zou blijven dragen. Denk eens, toen ik ont»waakte, was de ring verdwenen, en ik heb hem nergens »kunnen terugvinden. Wat dunkt u van dit voorval? Mij heeft »het bijzonder getroffen; en gij hebt reeds opgemerkt, hoe »verstrooid en nadenkend ik was.

»Gij weet wel, dat ik mij vast had voorgenomen nimmer de »dwaasheid te begaan, om nog eens in het huwelijk te treden. »Ik heb dien staat van treurige afhankelijkheid leeren kennen »bij eenen grijsaard, die mij zijne genegenheid slechts bewees »door de ketenen, die hij mij oplegde; terwijl ik, helaas! in »mijne kinderlijke onervarenheid, mij eene vereeniging had »voorgesteld, waarin alle gewone bedrijven des levens slechts »zoete uitwisselingen van liefde zouden zijn. Maar ik heb mij»ne vrijheid herkregen, en daarop al de vogelen in mijne *vo»lière* hunne vrijheid teruggegeven. Thans weet ik hoe aan»genaam het is, als men gerust kan ademhalen, en des morgens »ontwaakt, zonder te denken: »Deze dag zal misschien weder »de getuige wezen van een onaangenaam tooneel, van eene »nieuwe onregtvaardigheid." En bovendien, zoo ik een nieu»wen band knoopte, zou ik misschien naar een ander land

»moeten vertrekken; en gij weet wel, ofschoon ik *Duitsch-»land* ken, zoo vol ware grootheid, en *Italië*, de begunstigde »dochter der zon, is toch mijn *Tyrol*, mijn vaderland, mij »boven alles dierbaar.

»Deze droom, en het verlies van dien ring, dat ik voor een »onheilspellend voorteeken hield, hebben mij eenige dagen »lang van mijne opgeruimdheid beroofd, maar sedert dezen »morgen is al mijne onrust verdwenen. Ik heb het besluit »genomen, om de bescherming der Heilige Maagd in te roe-»pen. Van daag zal ik bij haar altaar gaan bidden, en haar »eene fraaije zilveren roos offeren. Ik zal haar smeeken, om »mij voor het ongeluk van een tweeden echt te bewaren; en »ik hoop op hare bescherming.

»Ik heb rijpelijk over mijn lot en mijne bestemming nage-»dacht, en ben tot een vast besluit genomen. Vrees niets, »Betzy! Ik ben niet voornemens mij in eene eenzame afzon-»dering te begraven. Ik ben aan de wereld gehecht gebleven, »omdat ook zij goederen van wezenlijke waarde heeft. Ik lees; »ik beoefen de muziek, de dichtkunst; tusschenbeide tracht »wel eens anderen van nut te zijn...."

Hier was de brief afgebroken. Nadat Tabarelli dien gelezen had, bleef hij een geruimen tijd met het hoofd in de handen zitten. Hij verzonk in een dier heldere droomen, waarin men eenen blik in de toekomst werpt, en de waarde van onbekende menschen leert schatten. Uit de verspreide aanwijzingen van dit huis, trachtte hij het beeld der vrouw zamen te stellen, die hetzelve bewoonde; en langzamerhand vormde hij, uit de enkele trekken, die hij had opgemerkt, zulk een volmaakt en bekoorlijk geheel, dat het gezigt van dit schepsel zijner verbeelding hem tot in het diepste der ziel deed ontroeren.

Eindelijk verliet hij het vertrek, dat hem zoo onweêrstaanbaar had geboeid; maar den volgenden dag ontving Mevrouw Teresa Muller eenen brief, waarin hij haar zijne hand en zijn vermogen aanbood.

Teresa toonde zich genegen om eene poos de bezoeken van den Graaf de Tabarelli te ontvangen; en drie maanden later werd in de kerk, aan de Heilige Maagd gewijd, door den goeden Pastoor Benami, het gelukkigste huwelijk ingezegend, dat de stad *Trente*, in de schoonste vallei van *Tyrol*, nog ooit had aanschouwd.

DE KEYSER.

Eenige jaren geleden ontmoette een Antwerpsche dame, terwijl zij in den omtrek der stad eene wandeling deed, onderweg een jongen knaap, die eenige koeijen weidde, en zich vermaakte door met zijn stok in het zand te teekenen. »Gij houdt veel van teekenen," zeide de dame tot hem. »Als gij het gaarne hebt, zal ik u potlood en papier bezorgen." De knaap nam dit voorstel met verrukking aan, en den volgenden dag geraakte hij in het bezit, niet slechts van potlood en papier, maar ook van een afbeeldsel der Heilige Maagd, dat hij met den grootsten lust en ijver nateekende. Eenige dagen later gaf hij de dame zijne kopij. Deze liet haar aan eenige schilders zien, nam vervolgens den jongen koeherder tot zich, liet hem in het teekenen en schilderen onderwijzen, en onderhield hem op hare kosten.

Eenigen tijd later, in 1834, verspreidde zich in de kunstwereld het gerucht, dat een jong mensch, die te naauwernood twintig jaren oud kon wezen, en te *Antwerpen* woonde, voor de Katholijke kerk te *Manchester* eene groote schilderij had vervaardigd, CHRISTUS aan het kruis voorstellende, een onderwerp, hetwelk in dat zelfde *Antwerpen* reeds zoo meesterlijk door den onsterfelijken RUBENS was behandeld.

Ieder voelde zijne nieuwsgierigheid opgewekt; en toen de schilder zijn werk voor de oogen zijner landgenooten ten toon stelde, stond iedereen verbaasd. Zulk eene stoutheid, met zulk een onverwacht gevolg bekroond, werd met eene algemeene toejuiching begroet, als de voorspelling en het onderpand eener heerlijke toekomst.

De schilder van dit tafereel was niemand anders dan de jonge koeherder; en deze jonge koeherder heette DE KEYSER.

Hoewel dit werk in vele opzigten slechts eene gelukkige navolging was, viel het toch gemakkelijk er den kiem van een talent in te ontdekken, dat, om zich te ontwikkelen, slechts tijd en oefening noodig had. DE KEYSER had het geluk, om vitters en gestrenge recensenten aan te treffen, en bezat

genoeg verstand en oordeel, om wijzen raad van boosaardigen en afgunstigen schimp te kunnen onderscheiden. Hij was evenzeer op zijne hoede tegen het gevaar, om door overmatigen lof bedwelmd, als om door onregtvaardige berisping ontmoedigd te worden. Hij begreep wat hem nog ontbrak; en daar hij zelf met zijn werk niet voldaan was, bevreemdde het hem niet, dat anderen dit even min waren. Zijne benijders liet hij onbeantwoord; en met de gedachte: »Ik zal hen wel dwingen om mij toe te juichen!" begaf hij zich op nieuw aan het werk.

Het volgende jaar zag men op de tentoonstelling te *Gent* eenen *St. Dominicus* van zijne hand, een stuk, waaruit bleek, dat hij aanzienlijke vorderingen had gemaakt, welke hij aan weloverlegde pogingen te danken had. Naauwelijks was deze schilderij het publiek onder de oogen gekomen, of de Graaf Charles Vilain XIV bood er achtmaal den prijs voor, dien de kooper aan den kunstenaar had betaald. Het gevolg was wederom eene mengeling van lofspraken en berispingen, welke de schilder met dezelfde bescheidenheid aanhoorde, terwijl hij weder met ijver aan het werk ging, om zich verder te volmaken.

Aan allen, die, in de vorige maand, op de tentoonstelling te *'s Gravenhage* zijnen *Veldslag der Gouden Sporen* hebben gezien, durven wij vragen, of men niet aan hem, die reeds zoo jong op de hoogte gekomen is, om een werk, zoo veelomvattend en rijk aan wezenlijke schoonheden, te voltooijen, eene luisterrijke toekomst mag voorspellen? — Zulk eene vroegtijdige ontwikkeling is in de jaarboeken der schilderkunst zonder voorbeeld. Dit tafereel bevat meer dan beloften; het bevat de blijken van een schoon en krachtvol talent; terwijl de vroegere loopbaan van den schilder de verzekering bevat, dat zijne vorderingen nog grooter en verbazender zullen zijn.

De Keyser is schilder geboren; hij is daarenboven teekenaar en colorist. Wij gebruiken deze benamingen hier in de uitgestrektste beteekenis. Hij is teekenaar, niet slechts omdat hij met juistheid den omtrek van een hoofd, een arm of een been weet te trekken; maar ook omdat hij de compositie van zijn stuk behoorlijk weet daar te stellen, en zijne beelden zoo te groeperen, dat hij juist datgene van hen doet te voorschijn komen of verbergt, wat zijn onderwerp vereischt; omdat hij aan het gelaat zijner beelden de uitdrukking, aan de gebaren de beweging, aan

hunne standen de bedoeling weet te geven, waarvan hij zich vooraf de uitwerking in haar geheel heeft voorgesteld. Hij is een colorist, omdat hij zijne kleuren aan zijne compositie heeft ondergeschikt, en eene harmonie van tinten heeft begrepen, die met de harmonie zijner omtrekken overeenstemt, even als deze overeenstemt met de harmonie der verschillende gedachten, die met zijne hoofdgedachte zamenloopen.

Dat er zich, bij zulke uitmuntende algemeene hoedanigheden, gebreken *èn détail* vertoonen, moet derhalve het gevolg van het gebrek aan genoegzame ondervinding en niet van een valsch systema zijn. De studie zal al deze gebreken van een talent te regt brengen, dat zich door het voortbrengen van nieuwe kunstwerken zal volmaken.

Voordat wij meer omstandig over de verdiensten der schilderij spreken, waarvan wij onzen lezers eenen zeer verkleinden omtrek aanbieden, zal het niet ongepast wezen een enkel woord te zeggen over de omstandigheden, welke tot de gebeurtenis voerden, waarvan de kunstenaar het beslissende oogenblik heeft voorgesteld.

De gedurige oorlogen, tusschen Guy, Graaf van *Vlaanderen*, en zijnen leenheer, den Koning van *Frankrijk*, gevoerd met eene woede en verbittering, welke door grievende beleedigingen en vernederingen steeds meer werd aangeprikkeld, waren met een tweejarig bestand geëindigd. Doch deze korte tijd van vrede was spoedig verloopen, en Guy, wiens magt zoozeer gefnuikt was, dat hij in eene hervatting van den oorlog zijnen ondergang moest voorzien, liet zich door de beloften van Filips den schoonen naar *Parijs* lokken, waar hem dezelfde behandeling wedervoer, welke hij daar reeds eenmaal had ondergaan. Hij werd door Filips gevangen gehouden, die, daar hij het grootste gedeelte des lands reeds in zijne magt had, *Vlaanderen* ten behoeve van *Frankrijk* verbeurd verklaarde, en zich in persoon naar dat graafschap begaf, om zich in de voornaamste steden te laten huldigen. Bij zijn vertrek liet hij eenen stedehouder achter, Jacques de Chatillon, wiens gestrengheid en willekeur de inwoners des lands tegen het Fransch bestuur innam. De schending hunner voorregten, door het opleggen van nieuwe belastingen en het bouwen van verscheidene citadellen, vervulde het volk met spijt en wrok. Ook de adel was tegen den Franschen Koning verbitterd, wegens het on-

regt, dat deze hunnen heer had aangedaan, en wegens het lot van vijftig edelen, die insgelijks door FILIPS werden gevangen gehouden; zoodat men dwaalt met de meening te koesteren, dat de adel geen deel genomen heeft aan de poging, om het juk der Franschen af te werpen. De geestelijkheid, welke FILIPS haatte, als een hoogmoedig en goddeloos vorst, wiens lust het was het Pauselijk gezag te schenden en te tarten, was eveneens gestemd als het gros des volks. Slechts weinigen bleven derhalve de partij van *Frankrijk* toegedaan, toen de standaard des opstands werd opgestoken, en PIETER DE CONINCK, een zestigjarige linnenwever van *Brugge*, zich aan het hoofd plaatste. De Franschen werden uit verscheidene steden verdreven; doch sommige werden door de Franschgezinde partij weder onder het gezag van FILIPS teruggebragt. Om den opstand met éénen slag te dempen, bragt FILIPS eene geduchte legermagt op de been, uit 40,000 man voetvolk en 7000 ruiters bestaande, waarmede 's Konings bloedverwant, Graaf ROBERT VAN ARTOIS, tegen *Kortrijk* aanrukte. Het Vlaamsche leger, dat grootendeels uit burgers en boeren bestond, en met hooivorken, bijlen en knodsen gewapend was, maar door bekwame bevelhebbers werd aangevoerd, wachtte moedig den vijand af. Het terrein was den Vlamingen gunstig; van achteren waren zij door de *Leije*, van voren en aan de linkerzijde door eene breede gracht en eene beek, en aan de regterhand door verschansingen gedekt. De Franschen, op hunnen krijgskunde en overmagt gerust, achtten deze hinderpalen niet. Vroeg in den morgen van den 11den Julij des jaars 1302 maken zij zich ten aanval gereed; de ruiterij waagt eenen storm, maar stort in de gracht, welke de Vlamingen met takken en zoden hadden bedekt, en die door een zwaren nevel nog verder onzigtbaar werd gemaakt; zij, wie het gelukt den overkant te bereiken, worden door de woedende Vlamingen afgemaakt, die besloten hadden geen kwartier te geven. De eene ruiterdrom na den anderen rijdt op het Vlaamsche leger in; maar bij het overspringen of doorrijden der beek is het den Franschen onmogelijk, gesloten in het gelid te blijven; zij raken verspreid; de aankomst van het voetvolk, dat de gracht doorwaadt, vermeerdert slechts de verwarring; op alle punten van het moorddadige gevecht worden de Franschen teruggedrongen, of bezwijken onder de slagen der verbitterde

Vlamingen. Het gevecht eindigde met de volkomene nederlaag der Franschen, het sneuvelen van hunnen bevelhebber, en eene groote menigte van edelen en ridders. In het geheel bleven er wel 20,000 Franschen op het slagveld liggen, terwijl handwerkslieden, die voor hunne vrijheid streden, over een dapper en weluitgerust leger hadden gezegepraald. Van de gouden sporen, in dien tijd het kenteeken der ridderlijke waardigheid, welke men op het slagveld vond, werden er 700 ter gedachtenis in de kerk van *Kortrijk* opgehangen, en het is deze omstandigheid, welk aan dezen veldslag den naam van *de Veldslag der Gouden Sporen* heeft doen geven.

Van dezen gedenkwaardigen slag heeft DE KEYSER het belangrijkste oogenblik voor zijne voorstelling gekozen, namelijk dat, waarop, door het sneuvelen van den bevelhebber der Fransche krijgsmagt, de zege voor de Vlamingen wordt beslist. Om dit tijdpunt voor de verbeelding onzer lezers af te schilderen, bedienen wij ons van de woorden van GOETHALS-VERCRUYSSE, die in 1834 een uitgewerkt opstel over den Veldslag der Gonden Sporen in den *Messager des Sciences et des Arts de Gand* heeft geplaatst.

Het was negen uur in den ochtend, toen de Graaf VAN ARTOIS, vol woede en wanhoop over de nederlaag zijner benden, in eigen persoon, aan het hoofd der keur van zijn leger, de Vlamingen kwam aantasten. Een ridder van zijn gevolg verwittigde hem, dat de stroom op verscheidene punten reeds met lijken was opgevuld. De Graaf gaf hierop geen acht, drukte zijn paard de sporen in de zijden, en bereikte gelukkig den overkant, door al de zijnen gevolgd. Nu begon de strijd weder met vernieuwde woede. Een aantal Bruggenaren en Gentenaren wierp alles onder de voet, wat hun tegenstand bood. De Graaf VAN ARTOIS joeg te paard door hen heen, tot bij den standaard van *Vlaanderen*, greep dien aan, zonder de knods- en bijlslagen te achten, die op hem regenden, en scheurde een stuk van het vaandel af. In deze worsteling verloor hij, tot zijn ongeluk, een stijgbeugel. Hij bleef zich echter met de grootste dapperheid verdedigen, totdat WILLEM VAN SAEFTINGEN, leekebroeder van de abdij *ter Doest* in de nabijheid van *Brugge*, die met een Carmeliet van dezelfde plaats was toegesneld, om deel aan den strijd te nemen, hem zulk eenen geweldigen slag toebragt, dat hij met zijn paard ter aarde

stortte. Nu werd de vorst met veel woede aan alle kanten aangevallen en gewond, zoodat hij genoodzaakt was, uit te roepen, dat hij de Graaf van Artois was, en te vragen of er geen edelman was, aan wien hij zijn degen kon overgeven. Men antwoordde in het Vlaamsch, dat men zijne taal niet verstond, en buitendien geene gevangenen maakte. Daarop werd hij afgemaakt. Een slagter van *Brugge*, die hem reeds met éénen houw den arm had afgekapt, sneed hem de tong af, die uit zijnen mond hing, en bood na den slag dit afzigtelijke zegeteeken aan Jan van der Marck aan. De Graaf van Eu en verscheidene andere Fransche edelen sneuvelden op dezelfde plek, terwijl overal nog met verbittering gevochten werd, doch de Franschen bestendig moesten wijken. De Ridder Hugo Butterman van Arkel onderscheidde zich boven alle anderen, en bragt, gelijk hij vóór het gevecht gezworen had, den Franschen standaard bij de Vlaamsche legerhoofden; maar hij was zoo zwaar gewond, dat hij kort daarop overleed.

Deze Willem van Saeftingen, die den Graaf van Artois nedervelde, behoorde onder hen, die in dit verschrikkelijke gevecht de meeste dapperheid betoonden. Hij was bezig met zijn hooi binnen te halen, toen hij hoorde, dat Jan van Renesse, de heer van zijn dorp, op het punt was, om bij *Kortrijk* met de Franschen slaags te raken. Oogenblikkelijk spant hij zijne paarden van zijne kar af, verkoopt het eene voor een zwaard, eene knods en eenig geld, zet zich op het andere, en begeeft zich in allerijl op weg. Toen hij aankwam, was de strijd op het heetst; hij versloeg een aantal ridders, die uit den zadel waren geraakt, en beroemde zich, dat hij er meer dan veertig van hunne paarden had doen tuimelen. Hij moet inderdaad een geducht man zijn geweest. Toen er in 1308 eenig ongenoegen tusschen de leekebroeders en de monniken was ontstaan, verwondde hij zijnen abt, doodde zijnen prior, en borg zich op den toren van *Liswege*, waar hij door de vrienden van den abt werd ingesloten; gelukkig voor hem kwamen Jan Breydel en de zoon van Pieter de Coninck hem ontzetten, omdat hij in den slag bij *Kortrijk* zulke schitterende bewijzen van dapperheid had gegeven, en deden hem middelen aan de hand, om uit het land te geraken. Hij begaf zich naar *Syrië*, waar hij, naar men zegt, zijn geloof afzwoer.

De schilder heeft derhalve zeer juist het beslissende oogen-

blik van het gevecht gekozen. Alles draagt op zijn tafereel, om het zoo uit te drukken, het kenteeken eener overwinning, welke op dat tijdstip wordt voltooid. De wôrsteling wordt nog hier en daar voortgezet; maar men ziet, dat de Leeuw van *Vlaanderen* de zege zal behouden. Aan den eenen kant blijft de schitterende Fransche adel nog tegenstand bieden, voordat hij aan de overwinnaars de zevenhonderd sporen afstaat, die weldra als zegeteekenen in de kerk van *Kortrijk* zullen worden opgehangen. De Vlaamsche krijgsmagt bestaat uit eenen gemengden drom; men kan zien, dat het een volk is, hetwelk op eigen grond voor zijne haardsteden strijdt. Menigeen heeft, even als die Willem van Saeftingen, wiens zware knods den Graaf van Artois heeft geveld, eerst den vorigen dag zijne gewone bezigheden verlaten.

De bevelhebber van het Fransche leger, hij, van wien het lot van den dag afhing, is met zijn paard nedergestort; hij strekt zijnen arm uit, om zijnen degen over te geven. De slagter van *Brugge* zet hem zijne knie en zijne vuist op de borst, gereed om met dezelfde bijl, waarmede hij zijne ossen slagt, den ongelukkigen vorst van het leven te berooven.

Het is een oogenblik van angstige spanning, het tijdpunt eener vreeselijke crisis.

Door het met zooveel verstandig overleg zamengestelde geheel dezer schilderij gevoelt men zich zoo onweêrstaanbaar geboeid, dat het moeijelijk is een beeld uit te kiezen, om hetzelve in alle bijzonderheden te bezigtigen. De schilderij heeft eene breedte van 6 Ned. ellen, 2 palmen en 2 duimen, en eene hoogte van 4 ellen en 7 palmen, (*) en bevat ten minste veertig beelden, waarvan men achtereenvolgens zou moeten spreken. Nadat wij de schoone ordonnantie der hoofdgroep en de natuurlijke wijze, waarop de kleinere groepen daarmede zijn verbonden, hebben opgemerkt, moeten wij zien, hoe juist de uitdrukking van alle hoofden is, en hoe naauwkeurig elke beweging en stand daarmede overeenstemt.

Bedwelmd door eenen geweldigen val, en op zijnen rug liggende overmand, ontwaart de Graaf zijn gevaar. De inwendige

---

(*) Op de hierbijgevoegde plaat is de evenredigheid eenigzins veranderd, dewijl er eene strook lucht is afgesneden, ten einde de beelden niet nog meer te moeten verkleinen.

angst, welken hij gevoelt, spiegelt zich in zijne trekken af, die, in weêrwil dezer geweldige ontroering, echter eene edele en manhaftige uitdrukking behouden. Hij ziet om zich heen naar een vriend, wiens arm hem bijstand kan verleenen; zijne oogen ontmoeten niets dan woeste gezigten, die hem dreigend aangrimmen; nu vraagt hij slechts naar een ridder, die de eer waardig is, om zijnen degen, thans in zijne hand een nutteloos wapen, van hem aan te nemen. De dood, dien hij in de bloedige bijl van den slagter voor zich ziet, verschrikt hem niet; hij heeft alles gedaan, wat een man van moed kon doen, en zinkt neder op eenen lap van den door zijne hand verscheurden standaard van *Vlaanderen*.

De woeste leekebroeder van *ter Doest* staat aan de regterhand van den gevallen Graaf. Hij heeft genoeg gedaan; hij laat aan anderen de moeite over, om zijn werk te voltooijen. Uit zijn blik en houding spreekt onmiskenbaar de wreede voldoening, waarmede hij zijne daad beschouwt. Het coloriet van dit beeld is even bewonderenswaardig als de teekening en uitdrukking.

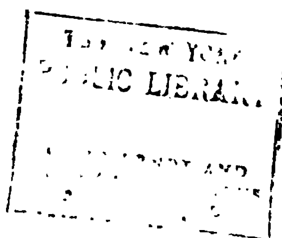
De slagter, met zijne rosse haren, gespierde armen, breede en hijgende borst, staat daar als een athleet, die zijnen vijand ter aarde werpt. De hand en knie, die den Graaf ter aarde drukken, hebben de kracht van staal, de zwaarte van lood. Aan de oogen van het woedende dier ziet men, dat het zijn bloeddorst en wraakzucht niet zal verzadigen met den enkelen slag, die zijn slagtoffer van het leven zal berooven.

Met dit afzigtelijke, en toch met zulk eene treffende waarheid en uitvoerigheid geschilderde hoofd, vormen twee andere jongere hoofden een gelukkig contrast. In die twee jonge lieden, welke men achter den slagter ziet, bespeurt men met genoegen de teekenen van menschelijk gevoel; hunne trekken geven hartstogt te kennen; maar het is een edeler hartstogt. Deze twee hoofden bezitten eene edele schoonheid en bevalligheid, vooral dat van den jongeling, die een weinig boven de slagter uitkomt, en wiens kleeding eene groene kleur heeft. Deze uitdrukking herinnert, zonder eene slaafsche navolging te zijn, aan den schoonen typus, dien Rubens, op verscheidene zijner schilderijen, aan den Apostel Joannes heeft gegeven.

Ter regterhand van Willem van Saeftingen schijnt de Carmeliet hem tot barmhartigheid te vermanen, en te gelijk voor

DE VELDSLAG DER GULDEN SPOREN.

PUBLIC LIBRARY

de zielen der dooden te bidden. Aan de andere zijde heeft eene oude vrouw, eene echte Megera, hem bij den arm gegrepen, en wil hem aan de omstanders toonen als den held, die het vaderland heeft gered, den onderdrukker heeft verslagen. De welberekende tegenoverstelling dezer twee hoofden brengt eene gelukkige verscheidenheid te weeg. Deze vrouw hebt gij reeds overal gezien, waar een volksoploop of vechtpartij voorviel; zij is als naar de natuur geschilderd.

Op den voorgrond houdt een in volle wapenrusting uitgedoste krijgsman den Graaf bij de haren vast, en grijpt naar zijnen dolk, om hem te doorsteken. Bij dit beeld moeten wij een oogenblik stilstaan. Indien wij het denkbeeld des schilders wel begrepen hebben, heeft hij op eene eigenaardige manier willen aanwijzen, uit welke twee verschillende bestanddeelen het Vlaamsche leger was zamengesteld: vooreerst uit de bevolking der steden en dorpen, die zich in haast had gewapend, om den inval des vijands te stuiten; dit volk, in woedende drift ontstoken, kent geene perken, strijdt als een leeuw, verscheurt zijnen vijand als een tijger; ten tweede de geregelde krijgsbenden, die met orde ten strijde trekken, met bedachtzaamheid hunne slagen toebrengen en hunne drift weten te bedwingen. Deze onderscheiding bewijst, dat de schilder met oordeel heeft nagedacht. Maar naar onze meening heeft hij in dit beeld zijn oogmerk overdreven: deze krijgsman is al te bedaard; vooral is er eene onzekerheid in de beweging van zijn linkerarm, welke niet met die van zijnen regterarm, welke kracht en ijver aanduidt, overeenstemt. Zijne houding heeft iets stijfs, hetgeen het gevolg is der moeijelijkheid, om zich in eene ijzeren wapenrusting te bewegen, maar toch op de plaats, welke hij beslaat, geene gelukkige uitwerking doet; zijne gestalte is ook al te kolossaal, wanneer men op de geringe grootte van zijn hoofd let.

Wanneer wij van de hoofdgroep tot de bijgroepen overgaan, vinden wij *détails* vol verscheidenheid en aantrekkende belangrijkheid.

In den hoek aan de regterhand ligt een jonge Vlaming levenloos uitgestrekt; zijn bloed stroomt nog uit talrijke wonden. Eene schoone vrouw, met loshangende haren en ontblooten boezem, heeft zich op dit lijk van eenen broeder of minnaar nedergeworpen. Welk eene treffende uitdrukking van smart!

Hoeveel waarheid in dat gelaat! Hoeveel welsprekendheid in die houding! En echter is niets overdreven of verwrongen. Zij is schoon, zelfs in hare wanhopige droefheid; doch hare schoonheid heeft een mannelijk en gestreng karakter.

Dit tooneel van aandoenlijke teederheid ontspant de gedachten een weinig, en geeft eene weldadige afleiding van het schouwspel van bloed en moord, dat het overige van het doek inneemt. Het is eene gelukkige gedachte; de episode komt niet genoeg vooruit, om de aandacht van het hoofdonderwerp af te trekken, maar verzacht toch den pijnlijken indruk, dien het gezigt van de woede en bloeddorst der strijders moet nalaten.

Wij zijn niet voornemens DE KEYSER te verwijten, dat hij deze manier van contrasteren niet veelvuldiger heeft aangewend; wij zeggen hem integendeel dank, dat hij dit middel met zooveel oordeel heeft gebezigd. Wij berispen hem niet, omdat hij naast dit tooneel van wreedheid geen ander van edele grootmoedigheid of zelfopoffering heeft geplaatst. Vooreerst wilde hij waar en natuurlijk zijn, en hij heeft zijn doel bereikt. Hij wist, dat er vóór den slag op doodstraf verboden was, kwartier te geven. Dit verbod heeft hem niet verhinderd in de trekken van sommigen het medelijden af te malen; maar hij heeft dit gevoel eene plaats aangewezen, waar het behoorde: in den jongman achter den slagter, in den monnik, die door zijn gewijd kleed werd beschermd, en eindelijk in die vrouw en dien hond, die de hand van den meester lekt, welken hij herkend heeft.

Aan de andere zijde der schilderij trachten twee Fransche ridders, door hunne Vlaamsche vijanden terneêrgeworpen, op verschillende wijzen den dood, die hen bedreigt, te ontkomen. De een schijnt de genade van den krijgsman in te roepen, die hem wil ombrengen; de ander verdedigt zich met zijn zwaard. Deze groep is met zeer veel kracht en talent uitgevoerd, en zeer wel met de hoofdgroep verbonden.

In het verschiet ziet men het einde van het gevecht. Op den tweeden grond draagt men den stervenden HUGO BUTTERMAN VAN ARKEL weg. Deze stoutmoedige avonturier had vóór den slag gezworen, dat hij zich van den vijandelijken standaard zou meester maken; hij deed wonderen van dapperheid, en offerde zijn leven op, om zijne belofte te vervullen. Het geheel wordt bekroond door den drom, waarboven de Graaf GUY VAN

NAMEN uitsteekt, die, te paard zittende, het vreeselijk uiteinde van ROBERT VAN ARTOIS met angstige nieuwsgierigheid aanschouwt; hem volgt zijn banierdrager, die het tooneel van moord, dat zich in de verte in het veld uitspreid, met strakke blikken gadeslaat. — Het bijwerk is welgekozen. Op den achtergrond, regts, wijst een toren de nabijheid der stad aan; een weinig verder wordt door den kerktoren van *Kortrijk* de plaats bepaald. Het terrein is juist wat het wezen moet; aan de linkerzijde heeft de schilder het bestaan der beek van *Groeninghe* doen bemerken. De op de borst der ridders geborduurde wapenen en de getrouw afgebeelde standaarden der provinciën maken het onderwerp zeer duidelijk.

Een geheel boekdeel zou naauwelijks toereikend wezen, indien wij één voor één al de personen van dit prachtige drama wilden beschouwen. Telkens zouden wij den jongen schilder nieuwe loftuitingen moeten toezwaaijen; misschien zouden wij hem ook hier en daar eene berisping moeten toevoegen. Wij vatten deze laatste in eene algemeene aanmerking te zamen: namelijk, dat de weelderige rijkdom van kleur, waarmede hij zijne palet belaadt, zoo dezelve somtijds schoonheden van den eersten rang voortbrengt, de harmonie van zijn tafereel eenigzins benadeelt, dat de reflectiën te talrijk zijn, en dat eindelijk zijn coloriet die vastheid van toon nog niet heeft bereikt, welke de eerste verdienste der groote meesters uitmaakt.

Voor het overige heeft geen modern schilder een beter gebruik van het licht en bruin gemaakt. De halve tinten zijn met eene keurige kieschheid behandeld; de verkortingen doen eene zoo natuurlijke werking, dat men er bijna niet op let. Men moet er met voordacht naar zien, om te bemerken, dat het door het inachtnemen van het perspectief is, dat men de geheele lengte van dien arm en dat been schijnt te zien, hoewel zij de schilderij uit- en regt naar u toekomen.

Het archeölogische gedeelte van dit geschilderde heldendicht is misschien nog verbazender dan het overige. Men is gewoon in de jeugd vuur en hartstogt aan te treffen; maar die geleerdheid, welke een verdwenen tijd en geslacht met al hunne eigendommelijkheden weder te voorschijn roept, zoekt men doorgaans slechts bij menschen, die lang gestudeerd hebben. De naauwlettendste oudheidkenner zou geene aanmerking we-

ten te maken op het kostuum, de wapenrustingen en al de andere *détails*. De banieren en de wapenen op de borst der ridders zijn historische documenten, die het tafereel nog meer waarheid geven. Deze angstvallige zorg voor de *détails* zou geene waarde hebben, indien de schilderij geene andere verdienste dan deze bezat; maar nu zij in het werk van onzen schilder zich bij alle andere verdiensten voegt, is zij van zeer veel gewigt. Zelfs de spoor van den Graaf is eene naauwkeurige kopij van de eenige spoor, die nog in wezen is van de 700, welke op het slagveld werden opgeraapt.

Men heeft op de schilderij van DE KEYSER aangemerkt, dat er eene locale kleur aan ontbreekt. Wij kunnen die meening niet bijvallen; wij gelooven, dat hij aan zijne lucht eene gepaste tint heeft gegeven. De nevel, die zich nog over dat gedeelte van het tafereel uitbreidt, is een historische nevel, even als de zon van *Austerlitz* eene historische zon is. Men heeft hem ook verwarring te last gelegd. Dit gebrek is ons niet in het oog gevallen: wij hebben genoeg ruimte en zooveel diepte gevonden, als met de plaats van tooneel strookte; het kwam ons voor, dat de personen niet opeengedrongen waren, en het hun niet aan ruimte ontbrak om zich te bewegen, maar wij hebben niet vergeten, dat op het punt, door den schilder voorgesteld, het digtste gedrang van den geheelen veldslag heerscht. De afzonderlijke gevechten in het verschiet zijn zeer levendig, goed geplaatst, en drukken zeer volledig het denkbeeld uit, dat de overwinning op dit oogenblik beslist wordt. Wij meenen derhalve niet, dat men ten opzigte der duidelijkheid en het oordeel, waarmede hij zijn onderwerp heeft voorgesteld, DE KEYSER belangrijke misslagen kan verwijten. Bij het slot van dit artikel roepen wij hem derhalve toe:

Macte animo, generose puer! sic itur ad astra. (*)

(*) Houd moed, edele jongeling! zoo bereikt men de hoogste volmaaktheid.

ADOLPHSECK.

EENE LEGENDE.

(*Naar het Engelsch van* CH. WHITE.)

De korte rust, welke *Duitschland* onder het krachtige bestuur van RUDOLPH VAN HABSBURG had genoten, werd terstond na den dood van dien vorst weder verstoord, en een vreeselijke oorlog verwoestte nogmaals de wouden van *Thuringen*. De Graaf ADOLPHUS VAN NASSAU, wien de keurvorsten tot opvolger van RUDOLPH hadden benoemd, was, wel is waar, dapper en onverschrokken, maar in het bestuur bezat hij geene vastheid; en door zijne ijdele pogingen, om zijn eigen stamhuis te verheffen, benadeelde hij meer zichzelven dan zijne talrijke vijanden, die zich onder de banier van ALBERTUS VAN OOSTENRIJK, den zoon des overledenen Keizers, vereenigden. Deze vorst beschouwde ADOLPHUS slechts als een overweldiger der keizerlijke kroon, welke hij gehoopt had zonder eenigen tegenstand op zijn eigen hoofd te plaatsen.

De Keizer vond echter weldra eene gunstige gelegenheid om zijn gezag uit te breiden. De Landgraaf ALBERTUS, wegens zijn onnatuurlijk gedrag omtrent zijn echtgenoote MARGARETHA VON HOHENSTAUFEN, *de Ontaarde* bijgenaamd, en zijne zonen FREDERIK en DIETZMAN, wier treurig lot zoo dikwerf is herdacht, regeerden toen in *Meissen* en *Thuringen*. Daar hij zijne zonen, met welke hij gedurig verschil had, wilde onterven, verkocht hij op den Rijksdag te *Neurenberg* al zijne bezittingen aan den Keizer voor 1200 mark zilver. Het is ons voornemen niet, over de regten van ADOLPHUS te redekavelen; wij willen alleen, door de onheilen en rampen, waartoe dit bedrijf aanleiding gaf, toonen, dat hetzelve te gelijk oneerlijk en onvoorzigtig was.

Vruchteloos poogden de jonge Landgraven hunnen vader, ALBERTUS *den Ontaarden*, tegenstand te bieden. Onder andere tegenspoeden werd ook hunne oude residentiestad *Eisenach*,

tusschen uitgestrekte eiken en pijnbosschen aan den voet des heuvels gelegen, waarop de *Wartburg* zich verhief, door hunnen vijand ingenomen. De stad was bij die gelegenheid het tooneel der ijselijkste wreedheden; de huizen werden geplunderd en de omgelegene dorpen verwoest.

Terwijl de keizerlijke benden bij *Freiburg* in *Oostenrijk* gelegerd waren, reed Adolphus op zekeren dag met eene geringe magt uit, om het land te verkennen, dat door soldaten en gewapende boeren werd afgeloopen. De Keizer ontmoette eene dezer woeste benden, en de uitslag was niet lang twijfelachtig, daar de Thuringers de vlugt namen; maar Adolphus ontving eene gevaarlijke wond in zijnen arm. Dewijl het leger te ver af was, om den gekwetsten vorst daarheen te dragen, was hij genoodzaakt in den omtrek eene schuilplaats te zoeken. Men zond derhalve eenige ruiters uit, die spoedig terugkwamen met het berigt, dat zij op eenen geringen afstand, bij den ingang van een bosch, een nonnenklooster *hadden* gevonden.

De bedienden des Keizers besloten derhalve hunnen meester daarheen te vervoeren. Toen zij de buitenpoort bereikten, lieten zij de trompet steken en vroegen om toegang; maar de portier antwoordde, dat de regels der orde verboden, om vreemdelingen in het klooster toe te laten. Eindelijk maakte men den rang des Keizers bekend, en daarop bewilligde men om den gewonden vorst met één zijner bedienden op te nemen. Het grootste gedeelte van het keizerlijk geleide zocht in den omtrek huisvesting, en de overigen keerden naar het leger terug, om van het gebeurde berigt te brengen.

Intusschen droegen de kloosterzusters alle mogelijke zorg voor Adolphus, wiens wond ernstiger bleek te zijn, dan men in het begin had gedacht, vooral dewijl zijn ongeduld, om weder in het leger te zijn, en de aangeborene heftigheid van zijn karakter, het geweld der koorts nog hooger deden stijgen. In de langdurige vlagen van ijlhoofdigheid, waarin hij verviel, verbeeldde hij zich nu eens, dat de akelige stilte van het graf, dan weder, dat het woedende gedruisch van het slagveld hem omringde; maar gedurende de tusschenpoozen van deze vlagen dacht hij, dat hij een beschermengel om zich heen zag zweven, die zijne onrust poogde te bedaren, en het zweet, dat zijn lijden hem afperste, van zijn voorhoofd wischte. Eindelijk

hielden deze vlagen op, en de gewonde vorst herkreeg de bewustheid van zijnen toestand. In het eerst was hij buiten staat, om zich de gebeurtenissen te herinneren, welke hem herwaarts hadden gebragt; eindelijk kwam hij tot bezinning, en terwijl hij over het verledene en de toekomst lag na te denken, zag hij tot zijne verwondering een schoon meisje naast zijne legerstede knielen. Hare kleeding toonde, dat zij eene nieuwelinge was; en zij was de engel geweest, die hem in zijne ziekte had verzorgd en zijne brandende lippen met genezende dranken had verkoeld. Van dien tijd af begon de Keizer met spoed te herstellen. De kracht van zijn gestel zegepraalde spoedig over de zwakheid, die hem was bijgebleven; en weldra was hij sterk genoeg, om naar het leger terug te keeren.

Maar eene wond, dieper dan die, welke hij in het gevecht had ontvangen, had het hart van den vorst getroffen. Doch hij leed niet alleen; zij, die hem in zijne krankheid zoo getrouw had opgepast, de beminnelijke Imagina, sidderde toen zij bevond, dat eene wereldsche liefde dat hart had ingenomen, hetwelk aan den hemel alleen had gewijd moeten zijn. Zij had echter geene moeite gespaard, om de opflikkerende vlam uit te dooven. Door tegenstrijdige aandoeningen gekweld, verlangde zij somtijds naar het oogenblik, dat haar van Adolphus zou scheiden; maar dan beefde zij weder bij het denkbeeld, om hem misschien voor altijd te verliezen.

De strijd van haar gemoed was des Keizers oplettendheid niet ontgaan. Niet alleen ontdekte hij spoedig, dat de liefde, welke hij in zijn hart gevoelde, door de bekoorlijke Imagina werd beantwoord, maar hij openbaarde haar zelfs zijn geheim, en smeekte haar, om hem niet te verlaten, daar zij het geluk zijns levens uitmaakte. Haar pligt verzette zich ten sterkste tegen het aanzoek van den vorst; maar menschelijke zwakheid deed haar eindelijk voor den invloed eener hevige liefde zwichten.

De nacht, die het vertrek van Adolphus voorafging, werd door Imagina in tranen doorgebragt. Zij wierp zich neder op de trappen van het altaar der kloosterkapel, en poogde den angst van haar hart te stillen met de gedachte, dat zij de beschermengel van haren beminde zou zijn, en zijne magt tot werken van liefdadigheid zou kunnen aanwenden. Deze

hoop deed de stem van haar geweten eenigermate zwijgen; en toen zij opstond, was zij bedaarder dan te voren.

Den volgenden dag begaf de Keizer zich op weg; maar hij liet zijn geleide vooruittrekken, en wachtte in de nabijheid, totdat de nacht viel. Zoodra het duister was geworden, spoedde Imagina, in eenen mantel gewikkeld, zich naar de kloosterpoort. Daar ontmoette haar Adolphus, die haar op zijn paard tilde en naar het leger bragt, waar hij haar de kleeding van eenen page deed aannemen, en hare sekse voor iedereen, behalve een zijner vertrouwde bedienden, verborgen hield. Toen alle steden, hoewel niet de harten der bewoners, zich aan Adolphus onderworpen hadden, brak hij zijn leger op, en keerde kort daarna naar zijn erflanden terug.

Op eenen kleinen afstand van de heilzame bronnen van *Schwalbach*, aan den oever der *Aar*, ligt een door weinige boeren bewoond gehucht, boven hetwelk zich thans de bouwvallen van *Adolphseck* verheffen, die tot heden toe den naam van hunnen stichter dragen.

Het was naar deze plek, waar het gevoel der wereld niet doordrong, dat Adolphus zijne beminde voerde. Het was hier, dat hij aan hare zijde eenige uren van vlugtig heimelijk geluk genoot, in die korte tusschenpoozen van rust, welke zijn woelig leven en de oorlogen, waarin hij bestendig gewikkeld was, hem overlieten.

Maar het genot van het tegenwoordige was Imagina ontzegd. Een voorgevoel van de toekomst benaauwde haar onophoudelijk, daar zij zich verbeeldde, dat de misdaad, welke zij begaan had, zelfs nog in deze wereld zou gestraft worden. Zij bemerkte ook, dat Adolphus hoe langer hoe ernstiger en nadenkender werd; dat de hoop, welke hij voor de toekomst gevormd had, langzamerhand verdween. Zijne bezoeken op het kasteel werden zeldzamer en korter; zijne liefde alleen bleef dezelfde, maar had een zekeren zweem van droefgeestigheid, die niet met zijne vurige inborst en doorgaand karakter strookte.

Toen hij op zekeren dag het kasteel bezocht, kon hij voor zijne beminde, die hem met ongeduld had gewacht, de waarheid niet langer verbergen. Het onweder, dat zich lang opeengepakt had, was boven zijn hoofd losgebarsten. De keurvorsten, die zich door beloften en kuiperijen hadden laten verleiden, en zich bovendien in de hoop bedrogen zagen, om

in den Graaf van *Nassau* eene zwak vorst te vinden, die in alles hun zin zou volgen, hadden te *Mainz* eenen rijksdag belegd, waarin zij hem afgezet en de kroon aan den Hertog van *Oostenrijk*, zijnen bittersten vijand, opgedragen hadden. Het grootste gedeelte der beschuldigingen tegen den Graaf van *Nassau* was valsch of onbillijk; maar hij was geen man, om geduldig eene beleediging te verdragen, die te gelijk zijne eer en zijn leven bedreigde; vooral daar zijn invloed in het rijk nog sterk genoeg scheen te zijn, om zijne vijanden de spits te kunnen bieden. Hoewel er reeds verscheidene gevechten hadden plaats gehad, was de zaak nog onbeslist; maar daar het hoofdleger der vijanden thans den *Rijn* had bereikt, was een bloedige en beslissende slag onvermijdelijk.

De ongerustheid, welke IMAGINA nu voor het lot van haren beminde koesterde, liet haar niet toe op *Adolphseck* te blijven. Het was haar onmogelijk in het uur van gevaar van hem te scheiden, die haar het dierbaarste op de wereld was. Nadat zij zich in eene ligte wapenrusting had vermomd, verliet zij het kasteel, terwijl de tranen haar langs de wangen stroomden bij de gedachte aan het geluk, dat zij binnen deszelfs muren had genoten. Op vijf mijlen afstands van de oude stad *Worms* ligt de uitgestrekte vlakte van *Glenheim*, die zich hier langs den Rijnstroom uitbreidt. Het was in het klooster van *Rosenthal*, nabij *Glenheim*, dat IMAGINA met angstig ongeduld den uitslag van den strijd afwachtte. Haar hart werd door een angstig voorgevoel beklemd; naauwelijks had zij moeds genoeg, om voor de zaak en het leven van haren minnaar te bidden.

De dag neigde ten avond, toen het gerucht van de nederlaag des Keizers zich verspreidde. Bijna waanzinnig van droefheid, verliet zij het klooster; en zonder op het krijgsgewoel acht te geven, zwierf zij over het slagveld, terwijl zij snikkend om haren beminden ADOLPHUS riep.

Haar oog zag niets dan tooneelen van moord en verwoesting. Eindelijk bereikte het ongelukkige meisje een ouden eik, bij welks stam verscheidene bebloede lijken lagen. Met een ijselijken gil wierp zij zich op een dier ontzielde ligchamen neder — om nooit weder op te staan. Haar hart was gebroken; zij had den laatsten snik gegeven, terwijl zij het verminkte lijk van ADOLPHUS omhelsde.

Toen de Keurvorst van *Mainz*, die de hoofdoorzaak der rampen van ADOLPHUS was geweest, maar thans zijn eigen lot scheen te voorzien, het lijk van zijnen vijand vond, liet hij het in het klooster van *Rosenthal* begraven, daar hetzelve eene plaats in het grafgewelf der Duitsche Keizers werd geweigerd.

Een kruis met een kort opschrift kenteekent de plaats waar ADOLPHUS viel, wiens naam verder in aandenken wordt gehouden door de bouwvallen van *Adolphseck*, hoewel de onverzoenlijke ALBERTUS, kort na den slag van *Glenheim*, het kasteel liet verwoesten.

YOLANDE.

(*Naar het Fransch van* LOUISE COLET RÉVOIL.)

Er zijn vrouwen, die eerst laat beginnen te denken, dewijl bij haar het nadenken door het gevoel moet worden opgewekt. Het ontbreekt haar niet aan schranderheid; maar hare schranderheid blijft ongebruikt, zoolang haar hart nog rustig blijft. Voordat zij beminnen, zijn hare begrippen duister, hare verlangens onbepaald, haar gemoed volkomen lijdelijk. De liefde alleen kan haar doen begrijpen, dat zij een vrijen wil hebben.

Dit was het geval met YOLANDE DE ROCHARTINE, een der adellijkste meisjes van *Provence*, die oude zetel der aristocratie. De moeder van YOLANDE was onder de emigranten geweest. Toen zij als weduwe en bijna zonder vermogen in *Frankrijk* terugkwam, had zij met veel moeite het kasteel harer voorouders teruggekocht, dat zich bij een dorp verhief, welks bewoners, voorheen hare onderdanen, door de verbeurdverklaring en verkooping harer goederen, hare medeëigenaren waren geworden. Het ongeluk had de *Marquise* DE ROCHARTINE nog hoogmoediger en trotscher gemaakt; hare adellijke vooroordeelen, door eene godsdienstige dweeperij versterkt, strekten haar tot een schild tegen elk nieuw begrip; zij verbeeldde

zich, dat zij nog de echtgenoote van een parlements-president en koningin der hoofdstad van het graafschap was.

Zij had twee kinderen: een zoon, de erfgenaam van den adellijken titel van haar doorluchtig huis, die een bekrompen verstand bezat, en dien zij in een Seminarium liet opvoeden, — en YOLANDE, die ouder was dan haar broeder, en in het Urselinen-klooster van *Aix* werd grootgebragt. YOLANDE zag hare moeder slechts een- of tweemaal in het jaar, en koesterde onwillekeurig meer eerbied dan liefde voor haar; bovendien was die eerbied koud en vreesachtig, niet vertrouwelijk en warm. Toen zij op den ouderdom van achttien jaren uit het klooster kwam, lag hare ziel nog te sluimeren; tusschen die donkere muren had zij niets gezien, dat hare aandoeningen kon doen ontwaken. Van de geschiedenis had zij niets geleerd dan eenige namen en jaartallen; het eenige gedicht, dat zij gelezen had, was dat *Sur la Religion*, van LOUIS RACINE. YOLANDE had van de natuur meer ontvangen, dan hare opvoeding haar had gegeven; vooral eene stem vol helderheid, zachtheid en gevoel. Wanneer men haar hoorde zingen, zou men gedacht hebben, dat zij reeds beminnen kon; maar haar hart zweeg nog. Zij was schoon; zij had dezelfde statige, rijzige gestalte, waarop hare moeder in derzelver jeugd zoo trotsch was geweest; hare regelmatige trekken pasten wel bij haren edelen zwanenhals en hare sierlijke handen en voeten. Wat zij boven hare moeder vooruit had, was eene heldere blanke kleur, groote glansrijke zwarte oogen, die nog niets dan opregtheid en goedhartigheid kenteekenden, maar wanneer zij eenmaal van liefde spraken, onweêrstaanbaar moesten zijn, en de aanlokkelijke frischheid van een meisje, dat nog geen kommer, geene bittere herinneringen of treurige vooruitzigten kende.

Goedhartigheid en zachtaardigheid waren de eenige karaktertrekken, die in YOLANDE duidelijk spraken. Met smart verliet zij de vriendinnen harer kindsheid; en zij gevoelde eene soort van schroomvalligen schrik, toen zij zich in het oude kasteel van *Rocmartine* met hare moeder alleen bevond.

» Over veertien dagen zal ik u uithuwelijken," zeide de *Marquise* tot hare dochter. » Bereid u met godsdienstige aandacht voor op dezen gewigtigen stap. De echtgenoot, dien ik voor u gekozen heb, is vroom, edel en rijk. Ik dank God, dat Hij mij hem heeft aangewezen."

YOLANDE luisterde met verbazing, en begreep niet regt wat zij hoorde.

»Gij zult eene eeuwige gelofte uitspreken," vervolgde de *Marquise*. »God zal u beschermen, indien gij die houdt."

Het beeld van eene nieuwelinge, die den kloostersluijer aanneemt, kwam onwillekeurig in den geest van het meisje op; maar zij schrikte niet, want zij had nog niet leeren nadenken. Het oude kasteel werd feestelijk opgetooid; want zoo wilde het de etiquette. De broeder kwam uit het seminarium, om het huwelijk van zijne zuster bij te wonen; eenige adellijke familiën werden bij de plegtigheid genoodigd. Deze drukte behaagde YOLANDE door derzelver nieuwheid, en belette haar na te denken. Men had haar haren bruidegom voorgesteld, en zij had zich verwonderd, maar anders niet.

De echtgenoot, dien de *Marquise* voor hare dochter bestemde, was het ideaal van een ouderwetsch landedelman, onbetaalbaar om den lachlust van een Parijzenaar gaande te maken, die op het land zijne verlorene vrolijkheid wenscht terug te vinden. De Graaf DE VILLABREN, eigenaar van het landgoed van dien naam, dat hem een jaarlijksch inkomen van vijftienduizend *francs* opbragt, was een kort, gezet man, die zich op den ouderdom van vijftig jaren nog niet oud gevoelde, en wiens rond gezigt zoo rood als eene kroot was. Met zijn klein glurend oog scheen hij, om het zoo uit te drukken, al wat hij aanzag te proeven; zijne dikke lippen teekenden neiging tot zinnelijk genot; men kon het hem aanzien, dat zijn gevoel zich niet boven het dierlijke kon verheffen. Hij was verstandig genoeg, om op zijne zaken te passen, verstond iets van de landbouwkunde, wist zijne olie en zijnen wijn zeer voordeelig te verkoopen, was zeer bedreven in het rekenen, minder in het schrijven, en had in zijne jeugd eenige deelen van VOLTAIRE gelezen, waaruit hij nog het een en ander had onthouden. De kunst, waarvan hij het meeste werk maakte, was de kookkunst; en hij had zijne keukenmeid zeer wel een lesje kunnen geven. Hij was een jager in zijn hart; niet een edele manhaftige jager, die te paard het hert of wilde zwijn vervolgt, maar een traag te voet voortslenterende lekkerbek, die tusschen het koren de eenden en patrijzen opzoekt, welke hij in zijne verbeelding reeds gebraden op zijne tafel ziet staan. Gedurende de eerste vijftig jaren van zijn leven was de Graaf

DE VILLABREN tevreden geweest met het genot, dat de jagt en de tafel hem aanboden; hij kwam zelden buiten de grenzen zijner bezittingen. Als hij, hetgeen zelden gebeurde, zijne adellijke bloedverwanten te *Aix* bezocht, had hij wel eens aan een huwelijk gedacht; maar hij was op geld en titels gesteld, en jonge schoonen, die deze beide schatten bezaten, wilden hem niet hebben. Toen hij echter bemerkte, dat zijn haar begon te grijzen, en hij vreezen moest, dat het doorluchtig geslacht van VILLABREN met hem zou uitsterven, verzocht hij om de hand van YOLANDE DE ROCMARTINE, die een titel, maar geen geld had. Deze keus droeg de goedkeuring zijner bekenden weg. Men zeide, dat hij een doodgoed man was; eene onverschillige lofspraak, welke men aan wezens schenkt, waaraan eigenlijk niets te prijzen valt. YOLANDE beschouwde den Graaf DE VILLABREN met onverschilligheid, gelijk alle mannen, die zij tot nog toe had gezien.

De huwelijksdag was gekomen. De *Marquise* DE ROCMARTINE had bij het toilet harer dochter gepresideerd, en zich daarop verwijderd, om verdere schikkingen te maken. YOLANDE was alleen gebleven met twee van hare nichtjes, jonge onbezorgde meisjes, even als zij, maar wier verstand, hoe weinig ook nog ontwikkeld, zich reeds met nadenken en vergelijken bezig hield. Terwijl zij het breede lint vaststrikten, dat het zijden kleedje der bruid moest omgorden, haar de witte roos vóór den boezem staken, en haar den kanten sluijer omhingen, die zij met eenige wangunst bewonderden, konden de spotzieke meisjes zich niet onthouden van een weinig met den man den gek te steken, die YOLANDE al dien tooi had geschonken en wiens echtgenoot zij worden moest. YOLANDE lachte mede, zonder daarbij iets te gevoelen. Met hare hand op het prachtige gebedenboekje, waarin zij onder de plegtigheid zou lezen, stond zij daar, wel schoon en edel, maar bijna zonder uitdrukking in hare trekken. Men kon het haar aanzien, dat zij zich zonder weêrzin of moeite liet leiden, waarheen men wilde. Het geluid der hoefslagen van een paard deed eene harer nichtjes naar het venster snellen.

»Zou er nog een gast komen?" zeide zij, terwijl zij door de in lood gevatte ruiten van het ouderwetsche venster tuurde. »De Hemel geve het! Uwe bruiloft, lieve YOLANDE! zal geweldig vervelend zijn. Geen één jong heer! Geen één danser!

Maar zie!" vervolgde zij levendig: »ik heb het geraden; het is een jong heer."

De drie meisjes openden het venster en zagen een jongman van een fatsoenlijk voorkomen, die sierlijk te [illegible] wiens bleek en treurig gelaat door blonde lokken [illegible] schaduwd, die langs zijn voorhoofd zwierden. Hij [illegible] kasteel voorbij, en hield niet op.

»Dat is toch waarlijk spijtig," zeide de andere nicht. [illegible] misschien rijdt hij vooruit, om in de kerk op ons te [illegible]

YOLANDE volgde den ruiter met hare oogen; zij [illegible] trekken niet duidelijk onderscheiden; maar toen zij [illegible] had zij met het instinct eener vrouw begrepen, wat [illegible] schoonheid was.

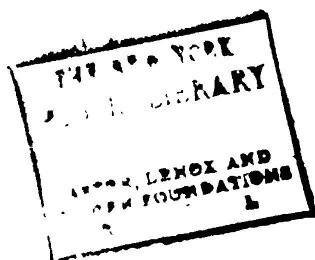
De *Marquise* kwam de twee nichtjes roepen, en [illegible] eenen plegtigen toon tot hare dochter: »Over een [illegible] gij aan den voet van het altaar zijn; bid intusschen, en [illegible] ernstig na over den gewigtigen stap, dien gij [illegible] Daarmede liet zij YOLANDE alleen.

Het arme meisje bleef bij het venster staan, waar zij [illegible] onbekende, als eene verschijning, had zien voorbijtrekken. Het beeld van dien schoonen jongman stond in een schemerlicht vóór hare verbeelding, en boezemde haar eene treurigheid in, die wel iets van vrees had. Zij sloot hare oogen, om deze verschijning te verbannen, en toen hoorde zij den wind zuchten als eene klagende menschenstem. Haar hart was beklemd; zij ontwaarde eene zoo onbeschrijfelijke en voor haar zoo onbegrijpelijke smart, dat het haar was alsof zij droomde. Eerst voelde zij langs haren mond, hare gesloten oogen, en hare [illegible] bloote schouders een geurigen adem, gelijk een zacht windje, dat over bloemen waait; daarop streelde haar een [illegible] lichtstraal; en deze zachte gewaarwordingen van licht en [illegible] verwekten bij haar eene onbeschrijfelijke ontroering. Eensklaps werd haar droom benaauwend. Het kwam haar voor, dat een zwaar zwart kleed tegen haar opkroop, gelijk een opkomende vloed. Zij voelde het eerst hare voeten omzwachtelen; langzamerhand omsloot het, zwaar en drukkend als de aarde van een kerkhof, hare leden, prangde hare borst, omknelde hare keel; en reeds voelde zij het aan hare verdroogde lippen. Nog een oogenblik, en haar hoofd was bedolven onder dat doodkleed, zoo zwaar, dat zij het niet kon opligten, toen zij

Steendr.ʸ van H. J. Backer Dordt.

YOLANDE.

RARY
LENOX AND
FOUNDATIONS

met een schreeuw ontwaakte. De Graaf DE VILLABREN stond voor haar, en reikte haar zijne roode, vereelde hand. Naast hem stond hare moeder.

»Wat scheelde u?" vroeg de *Marquise*. »Hoe komen uw kleed en sluijer zoo gekreukt?" — »Ik weet het niet," antwoordde YOLANDE. »Ik ben in slaap of in zwijm gevallen." — »Hebt gij zoo gebeden?" hernam hare moeder op een straffen toon.

Het meisje schikte zich zonder smart in de werkelijkheid. Zij had haren droom reeds vergeten.

Het huwelijk werd voltrokken, en denzelfden avond voerde de Graaf DE VILLABREN zijne jeugdige echtgenoote naar zijne oude adellijke woning, welke hij, om haar te ontvangen, eenigzins had laten in orde brengen. YOLANDE ontwaarde eene koude en benaauwdheid, even als die in haren droom, toen zij die kille, flaauw verlichte Gothische zalen binnentrad, die in hare prille jeugd hare gevangenis moesten zijn; want toen zij trouwde, had de Graaf DE VILLABREN gezegd, dat hij zijn landgoed nooit meer verlaten wilde. Voor zijne kinderen, zeide hij, wilde hij de opbrengst van zijn land verdubbelen, en zelf het toezigt houden over de verbeteringen, die hij voornemens was tot stand te brengen.

YOLANDE schikte zich in haar lot; eene maand na de voltrekking van haar huwelijk, verkeerde zij nog in eene soort van pijnlijke verdooving, die haar verhinderde haren toestand duidelijk te beseffen. De Graaf scheen geheel verjongd; hij bezorgde zijne keuken, at smakelijker dan ooit, ging vroeg naar bed, stond met den dageraad op, en sleet zijne dagen op de jagt, of onder zijne boeren, uit welke men hem, ten gevolge zijner kleur en houding, naauwelijks onderscheiden kon. Hij had YOLANDE aan zijne levenswijze gebonden; zij ging met hem slapen, stond met hem op, en leefde werktuigelijk voort. Tot verstrooijing kon zij zich in het *bassecour* en den tuin bezig houden; zij bragt geheele dagen door in de lindenlaan, welke het stijve parterre omzoomde, dat met rozen en reseda beplant was. Wanneer zij den geur dezer bloemen inademde, kwam haar het eerste gedeelte van haren droom weder voor den geest; haar oog was als geboeid aan de stralen, die de zon tusschen het gebladerte schoot; hare ziel verruimde zich; zij had een voorgevoel van eene omwenteling in haar

gemoed. Om hare aandoeningen uit te drukken, zong zij met eene zuivere heldere stem eene dier aandoenlijke melodiën, waarmede SPONTINI *la Vestale* heeft versierd. Hare eigene stem ontlokte haar dan een traan. Uitwendige voorwerpen konden haar niet aftrekken van de pijnlijke inspanning hare ziel, om te leeren nadenken; het landschap om haar heen was dor en kaal, eene dier naargeestige streken, vol bleeke olijfboomen en steenklompen, die men zoo dikwijls in *Provence* aantreft. Des avonds knorde de Graaf dikwijls over de stilzwijgendheid zijner vrouw; hij was gezellig en praatziek, en babbelde gaarne terwijl hij at; maar YOLANDE bleef zwijgen en at niet.

»Het is waarlijk alsof ik nog alleen ben," zeide hij eens. »Tracht u toch wat op te vrolijken. Morgen krijg ik een gast, en ik zou niet gaarne hebben dat hij dacht, dat ik eene vrouw had getrouwd, die te dom is om te spreken. Het is een heertje, dat overal heeft rondgezwalkt; hij komt nu van *Parijs*. Hij wil de landhoeve verkoopen, die hij van zijn vader heeft geërfd; en die bevalt mij zoo goed, dat ik zal zien of ik het met hem eens kan worden. Wees daarom wat vriendelijk en spraakzaam."

Toen YOLANDE den volgenden morgen de met donker eikenhout beschotene zaal binnentrad, waarin zij gewoon was te ontbijten, vond zij haren man in gesprek met een jongeling, die haar met innemende bevalligheid groette. Toen zij hem aanzag, verbleekte zij, en was op het punt om flaauw te vallen: het was de onbekende, dien zij op haren trouwdag had zien voorbijrijden.

»O Hemel!" riep zij uit, en wierp zich op eenen stoel neder; daarop wendde zij, als reden van haren uitroep, eene pijn voor, die zij eensklaps had gevoeld. »Het zal maagkramp wezen," zeide haar man.

YOLANDE wilde zich verwijderen; maar eene brandende nieuwsgierigheid, een onbeschrijfelijke drang om dien jongman te leeren kennen, hield haar terug.

»Mijnheer!" zeide zij met eenen moed, waartoe zij zichzelve niet in staat had gerekend: »zijt gij op den dag van mijn huwelijk niet te *Rocmartine* geweest?" — »Ja, Mevrouw! ik heb op dien dag het dorp doorgereden naar het kerkhof." — »Naar het kerkhof?" riep de Graaf verwonderd uit. »Gaat

»gij daar voor uw pleizier naar toe? Ik neem liever een omweg, dan die akelige plek over te rijden.” — » De plek is heilig, Mijnheer! vooral wanneer daar een vader rust.” — Ja, zoo! dat is waar; uw arme vader, de oude schoolmeester van *Rocmartine*. Hij was een braaf man; dat moet ik zeggen.” — » Men heeft hem niet naar waarde geschat, Mijnheer! Ik alleen kan hem betreuren, gelijk hij verdient.” — YOLANDE luisterde met belangstelling. » Gij waart dan niet bij hem, toen gij het ongeluk hadt, hem te verliezen?” zeide zij. — » Helaas! neen, Mevrouw! Hij is alleen gestorven. En ik, voor wien hij alles had opgeofferd, ben te laat gekomen, om hem de oogen te sluiten.” — » Dat heeft men er van,” zeide de Graaf lomp weg, » als men zijne kinderen naar *Parijs* zendt, om er groote heeren van te maken. Als hij u bij zich had gehouden, zou hij niet alleen gestorven zijn.” — De jongman glimlachte verachtelijk, en antwoordde niet. YOLANDE gevoelde zich vernederd door het gezegde van haren echtgenoot. » Uw vader was een braaf en verstandig man,” zeide zij vriendelijk; » en als ik niet in het klooster was geweest, toen hij stierf, zou ik hem hebben opgepast.” — » Gij zijt een engel,” fluisterde hij. — » Gij wilt dan uwe landhoeve verkoopen?” hernam de Graaf, die tot de zaak wilde komen. — » Met weêrzin,” antwoordde de jongman; » maar de lucht van *Provence* verwoest mijne gezondheid nog verder; die gloeijende zon en die scherpe drooge wind doen mij den dood aan.” — » Wat? zijt gij dan ziek?” vroeg YOLANDE ontzet. — » Ik heb eene borstkwaal, Mevrouw! en zal mij naar *Zwitserland* begeven, om daar te blijven, totdat ik sterf.” — YOLANDE zeide niets verder; eene beklemming in hare keel belette haar te spreken.— » Kom, kom!” zeide de Graaf, nadat hij uit eene voor hem staande kan eene lange teug had genomen. » Denk niet om zulke akeligheden. Mijne vrouw zal u een nieuw liedje voorzingen; luistert liever daarnaar, en zeg mij dan eens, wat u van hare stem dunkt.”

De jongman bood YOLANDE zijnen arm, om haar naar het salon te geleiden, en hij voelde dat hare hand beefde.

HENRI DUVAL, de zoon van eenen nederigen dorpsschoolmeester, had van zijne kindsheid af buitengemeene geestvermogens aan den dag gelegd. Zijn vader, die een eenvoudig maar verstandig man was, begreep welk eene ontwikkeling eene kun-

dige leiding aan zulk een verstand geven kon; hij gevoelde zijn onvermogen om zijnen zoon naar behooren te onderwijzen, en besloot daarom hem naar *Parijs* te zenden, waar elke wetenschap haren tempel heeft. HENRI stelde de verwachting van zijnen vader niet te leur. Toen hij twintig jaren oud was, had hij zijn verstand tot eenen buitengewonen trap beschaafd en ontwikkeld, terwijl zijn hart onbevlekt was gebleven. *Parijs* had hem met haar licht bestraald, en niet met haar slijk bezoedeld. Hij had den mensch lief, hoewel hij de maatschappij moest verachten. Indien zijn ligchaam zijne ziel had ondersteund, had HENRI iets groots kunnen ten uitvoer brengen; doch naarmate zijn geest stouter en levendiger werd, voelde hij zijne ligchaamskrachten afnemen. Hij begreep, dat hij vroeg sterven zou; maar hij ging den dood onverschrokken te gemoet. Slechts ééne gedachte kwelde hem: dat hij sterven zou, zonder de liefde, dat edelste genot van het menschelijk leven, ooit gekend te hebben.

HENRI had zich nedergezet met zijn hoofd in zijne handen, en luisterde naar het gezang van YOLANDE, die, niet met voordacht, maar door eenen inwendigen aandrang medegesleept, een aandoenelijk lied had gekozen, de beroemde aria uit *Fernand Cortez*:

Je n'ai plus qu'un désir, c'est celui de te plaire;
Je n'ai plus qu'un besoin, c'est celui de t'aimer.

Hare stem, die eerst beefde, werd langzamerhand vaster, gelijk een hartstogt, die, bij zijn ontstaan schroomvallig, naderhand stouter en krachtiger wordt. Hare ziel weêrgalmde in hare toonen. Toen zij ophield met zingen, gevoelde zij zich zeer afgemat, en hare ontroering maakte zich in eene uitbarsting van tranen lucht.

Zij waren alleen. De Graaf DE VILLABREN was uitgegaan, om naar zijne werklieden te zien. Toen HENRI YOLANDE hoorde weenen, hief hij zijn hoofd op; ook hij had tranen in de oogen. De blijken zijner ontroering gaven zijn gelaat eene nog edeler uitdrukking; hij was bleek; in zijne oogen schitterden de vereenigde vonken van genie en gevoel; en eene zacht blaauwe ader kronkelde over zijn tretsch gewelfd voorhoofd; zijn mond scheen te willen spreken; al zijne trekken droegen in de hoogste mate den stempel der eenige ware schoonheid, waarvoor

het gelaat van eenen man vatbaar is — de uitdrukking eener groote en edele ziel.

Ook YOLANDE was onweêrstaanbaar; nooit had HENRI eene zoo schoone vrouw gezien, als die daar diep bewogen voor hem zat; en zijn hart zeide hem, dat die vrouw hem zou kunnen beminnen. Hij was bedwelmd. Plotseling maakte eene invallende gedachte een einde aan zijne verrukking.

»Gij hebt dien man kunnen trouwen," riep hij uit, »en gij zijt waarlijk zijne vrouw?" Toen snelde hij heen, alsof hij eene vreeselijke smart wilde ontvlieden.

YOLANDE was verplet; deze vernedering drukte haar neder, gelijk het doodkleed, dat zij in haren droom had gezien. Dit oogenblik opende haar de oogen voor al het ijselijke van haren toestand. Hare geheele ziel werd er door geschokt. Verscheidene dagen lang had zij eene ijlende koorts, en toen zij weder bij zichzelve kwam, was de omwenteling van haar binnenste volkomen. Zij beminde HENRI met vuur, en zij wist, dat die liefde ongeoorloofd en noodlottig, maar onweêrstaanbaar was. HENRI had zich niet weder laten zien. De Graaf DE VILLABREN zag in de ongesteldheid zijner vrouw niets bijzonders.

»Die DUVAL is toch een rare snaak," zeide hij op zekeren ochtend. »Eerst wilde hij mij zijne landhoeve verkoopen, en nu hoor ik niet meer van hem. Er moet een einde aan de zaak komen, en ik zal hem zelf maar gaan opzoeken." En na een smakelijk ontbijt te hebben gebruikt, besteeg de landedelman zijnen muilezel en begaf zich op weg.

Deze landhoeve was eene der weinige *oasen* in die woestijn van *Provence*, welke men *la Crau* noemt; eene uitgestrekte steenachtige vlakte, waar slechts bij toeval iets schijnt te groeijen. Men zou deze streek voor den bodem eener afgeloopene zee houden, en alles geeft reden om te gelooven, dat de Middellandsche Zee eenmaal dezen grond bedekte. Tusschen het kasteel van VILLABREN en de landhoeve van DUVAL lag zulk eene steenachtige vlakte van verscheidene mijlen uitgestrektheid. De Graaf volbragt dezen togt, als een man, die aan het land gewoon was, en kwam des avonds terug zonder vermoeid te zijn. Voor de eerste maal verwachtte YOLANDE hem met verlangen. Wat zou zij van HENRI hooren?

»Ik heb goede zaken gedaan," zeide de Graaf, in zijne handen wrijvende. »De koop is gesloten. DUVAL was zeer rekke-

lijk. Ik heb zijne landhoeve; van avond krijgt hij zijn geld, en morgen vertrekt hij." — »Morgen vertrekt hij?" herhaalde Yolande met eene haperende stem." — »Ja! morgen avond, om de hitte te vermijden. En ik geloof, dat hij er wel aan doet, dat hij heengaat. Deze lucht deugt niet voor hem. Sedert wij hem gezien hebben, is hij merkbaar afgevallen. Ik zou er niet op willen zweren, dat hij lang genoeg leven zal, om *Zwitserland* te bereiken."

Yolande was in elkander gezonken. De Graaf praatte nog veel, zonder dat zij antwoordde; hij dacht dat zij in haren armstoel in slaap gevallen was, en ging heen. Zij bragt den nacht slapeloos door, en nam een besluit.

Den volgenden dag scheen de hemel in brand te staan; de grond gloeide in de stralen der stekende zon. Men was aan den oogst, en de Graaf bleef van den dageraad tot aan den avond in het veld, waar hij met de maaijers at. Ook Yolande ging naar buiten.

Waar gaat zij heen, alleen en te voet, in dien verzengenden sonneschijn? Zonder geleider stapt zij voort over die spitse gloeijende steenen, over eene vlakte, waaraan zij geen eind kan zien; een instinct schijnt haar den weg te wijzen. Hare voeten bloeden; maar zij wankelt niet. Zij is sterk; want zij bemint. Lang, zeer lang stapt zij voort. Hare oogen, schemerende door het schitterende licht, dat door de gladde keijen wordt teruggekaatst, en nergens door eene schaduw wordt verzacht, ontdekken eindelijk in de verte eenig geboomte en een wit huis; maar zou het geen gezigtsbedrog wezen? Zij gaat in die rigting voort, en hare hoop herleeft. Zij bereikt eene groene weide, eene bron. Nu draait alles haar voor de oogen; hare krachten zijn uitgeput; haar pols staat stil; zij zinkt neder. Toen zij weder bijkwam, zag zij eenige boerinnen om zich heen, die haar bijstonden. Yolande was bekend en bemind bij al de arme huisgezinnen van den omtrek.

»Wat, Mevrouw de Gravin! gij hier, in die vreeselijke hitte?" zeide eene oude vrouw, wier stem zij meende te herkennen. Het was eene vrouw, die den kost won met zieken op te passen, en die, toen Yolande de koorts had, eenige nachten bij haar had gewaakt.

»Waar is hij? Zal ik hem nooit wederzien? Is hij dood?" prevelde Yolande, nog half bedwelmd. — »Wien meent gij,

Mevrouw?" vroegen de boerinnen. — »HENRI, HENRI," riep de ongelukkige, die hare aandoeningen niet kon bedwingen. — »Laat ons alleen," zeide de oude vrouw, die over hare gezellinnen een zeker gezag scheen uit te oefenen.

Zij verwijderden zich.

»Ach, Mevrouw!" zeide de oude boerin: »spreekt gij van HENRI, van mijn kind, dien braven jongen, dien ik aan mijne borst heb gezoogd? Ja! ik wist wel, dat gij hem bemint, gelijk hij u bemint. Toen ik bij u waakte, heb ik u dikwijls zijn naam hooren noemen. Om zijn verdriet te verzachten, heb ik hem dat gezegd. Ik had zulk een medelijden met hem! Hij zag er zoo treurig uit, toen hij vertrok!" — »Hij is dan vertrokken?" riep YOLANDE uit, terwijl zij woest opsprong. »Wat zegt gij? Wilt gij mij bedriegen? Vertrokken? Wist hij dan niet, dat hij mij den dood aandeed, als hij mij zoo verliet? Ach! ik zie het maar al te wel. Hij verachtte mij, en beminde mij niet." — »Hij zou u niet beminnen! Ach! gij hebt hem niet zien weenen!" zeide de arme min, terwijl zij zelve hare tranen afdroogde. »Weet gij wel, wat hij toen tegen mij zeide? »Goede MARIANNE!" zeide hij, »gij moest u zelve gaan aanbieden, om bij de Gravin te waken, en mij dan elken morgen komen zeggen, hoe het haar gaat. Ik zal u in de olijvenboomgaard wachten." — »Hij beminde mij dan, en hij is vertrokken!" riep YOLANDE wanhopig uit." — »Hij zeide, dat hij moest; dat hij niet bij u kon blijven, zonder u ongelukkig te maken. »Als gij haar wederziet, MARIANNE!" zeide hij, toen hij heenging, »en zij naar mij vraagt, geef haar dan dit."» Dit zeggende, haalde de oude vrouw een brief uit, dien zij tusschen haar keurslijf had gestoken. — »O, geef hier! geef hier!" riep YOLANDE uit. »Laat mij zien, of ik leven mag of sterven moet!"

Zij las met oogen, waarin tranen glinsterden:

»Gij bemint mij, YOLANDE! en ik vertrek — ik vertrek met »de gedachte, dat ik weldra zal sterven, en u nooit zal we»derzien. Ik heb den moed daartoe, omdat ik u wanhopig »bemin, en de wroeging mij tegen mijzelven verbittert. Ik »heb uw lot niet beslist, toen het nog tijd was; en wat zou »mij regt geven, om het nu te doen? Ik heb u toegelaten, »uzelve in het ongeluk te storten; met welk regt zou ik thans

»uw vertrouwen verlangen? Luister naar mijne bekentenis. Op »uwen trouwdag kwam ik te *Rocmartine;* en toen ik hoorde, »wien gij uwe hand zoudt geven, zeide ik bij mijzelven: »Dat »meisje wordt verkocht, of zij heeft geen hart." Ik zag u voor »het venster staan. Gij waart zoo schoon, zoo treffend schoon, »dat ik u wel voor ongelukkig moest houden. Ik reed u nog »eens voorbij, en zag toen, dat gij in eene treurige mijmering »waart verzonken, waarvan de indruk zich op uw gelaat afspie- »gelde. »O, indien het waar was," zeide ik bij mijzelven, »in- »dien zij het akelige van haar lot gevoelde, zou ik haar aan »haar leed ontrukken." Ik verborg mij, om den trein te zien »voorbijtrekken, die u naar de kerk geleidde, en besloot u »door mijne tusschenkomst te redden. Waarom heb ik dat niet »gedaan? Uwe kalmte heeft mij misleid. Glimlagchend traadt »gij mij voorbij. Ik hield u voor ijdel en tevreden, terwijl »gij slechts onnadenkend waart. Arm onervaren meisje! men »bedroog u. Ik zeide bij mijzelven: »De ijdelheid heeft haar »bedorven; zij heeft geen hart meer!" En ik weende vol wan- »hoop op het graf van mijnen vader. Ik wenschte, dat ik u »nooit mogt wederzien, en uw beeld vervolgde mij toch onop- »houdelijk. Er bood zich eene gelegenheid aan, die ik onver- »mogend was om af te wijzen. Onze zielen vereenigden zich, »toen zij elkander ontmoetten. YOLANDE! toen ik u zag wee- »nen, begreep ik, wat ik verloren had; en het was uit over- »maat van liefde, dat ik u een verwijtend woord toevoegde. »Vaarwel! ik heb het kwaad laten geschieden, en mag het »niet straffen. Hij, wiens naam gij draagt, heeft heilige reg- »ten. Hij verkort uw leven, maar hij is geen moordenaar. »Men wreekt zich niet op den steen, wiens val ons verplet- »tert. YOLANDE! vergeef mij het verledene — vergeef mij, dat »ik aan u getwijfeld heb — ik zal er aan sterven. Thans weet »en zie ik, dat gij een hart hebt — gij bemint mij, en het »is te laat."

»Te laat!" prevelde zij, terwijl zij als versteend staan bleef; dat laatste woord had haar tot in de ziel getroffen. »Ja, te laat! Waarom heb ik niet vroeger nagedacht?"

Zij weende niet; eene doffe neêrslagtigheid bedwelmde haar; zij gevoelde zich beschaamd en vernederd. Welk regt had zij, om den Graaf DE VILLABREN te verachten? Zij was immers voor-

heen even weinig in staat geweest om na te denken als hij?

Zij bleef verscheidene uren zitten, zonder de stem van Marianne te hooren. De hoefslagen van een paard wekten haar uit hare verdooving. Dat geluid, hetzelfde, dat zij op haren trouwdag had gehoord, deed haar verwilderd hare armen uitstrekken, terwijl zij riep: »Henri!"

De Graaf steeg af en naderde haar. »Zijt gij dwaas, vrouwtje?" zeide hij schertsend. »Hadt gij zooveel haast, om onze nieuwe landhoeve te zien? Gij hadt het mij maar moeten zeggen, dan had ik er u met een rijtuig laten heenbrengen."

Yolande zuchtte slechts, en liet zich naar huis brengen. Van dien dag af was zij nog stiller en gelatener dan anders, en sprak bijna niet dan gedwongen. »Waarachtig," zeide de Graaf dikwijls, »ik verveel mij schrikkelijk bij u. Ik zou wel willen, dat ik niet getrouwd was." Hij liet haar bijna altijd alleen, en om zich te verstrooijen at en dronk hij nog meer dan te voren.

In de eenzaamheid hield Yolande zich met hare herinneringen bezig; dan was zij wel diep bedroefd, maar gevoelde zich toch minder ongelukkig.

Zes maanden waren verloopen. Henri had *Zwitserland* doorgereisd; de zuivere lucht had zijne gezondheid verbeterd; met smart bemerkte hij, dat zijne levenskracht toenam. Het speet hem, dat hij de doodelijke lucht van *Provence* ontvloden was, waar hij in Yolande nabijheid zou gestorven zijn. Haar beeld vergezelde hem op al zijne schreden. Elke gril zijner verbeelding opvolgende, zwierf hij door de bekoorlijke streken van *Zwitserland* rond; maar nergens kon hij Yolande vergeten.

Eens stond hij bij den waterval van *Schaffhausen*; de ondergaande zon teekende eenen regenboog op de tot stof verspattende droppels. Een aantal Zwitsersche landlieden had zich aan den oever verzameld, om een feest te vieren. Om het gerucht te vermijden, had Henri zich op een steenklomp digt bij den waterval nedergezet, en zag daar de zon ondergaan. Op dat uur, wanneer alles schemerachtig en onduidelijk is, stond het beeld, dat hem overal vervolgde, voor zijne oogen, waarheen hij die ook wendde. Het rees op uit den stroom; het zweefde op de dwarrelende stuifwolk, en verloor zich in het

blaauw van den hemel, wanneer hij zijn hoofd ophief. » YOLANDE!" riep hij uit: » ach, kom tot mij! Dat ik u zie, — of ik werp mij in den stroom, om u in den schoot des doods te zoeken!"

Was het een wonder der liefde? Eene stem antwoordde — en het was de stem van YOLANDE. Zij stond voor hem; zij was vrij; de Graaf was plotseling aan eene beroerte gestorven.

Eenigen tijd later werden zij door den priesterlijken zegen vereenigd.

DE ARTS VAN FOLKESTONE.

(Naar het Engelsch.)

Lezer! zijt gij wel eens betooverd geweest? Ik meen niet betooverd door het schitterend oog van een lief meisje, of door een minnedrank van rozenlippen ingedronken, maar op de echte ouderwetsche manier betooverd? Hebt gij, bij voorbeeld, nooit de verschrikkelijkste kramp over uw geheele ligchaam gehad, of gebaad in een koud zweet, terwijl de thermometer op het vriespunt stond? Zijn uwe oogen nooit het achterste voor gedraaid, zoodat er niets dan het wit van te zien was? Hebt gij nooit spelden of naalden gespogen? Dit zijn de echte kenmerken, dat men betooverd is, en indien gij nimmer één daarvan bij uzelven hebt bespeurd — wel nu, dan zijt gij er goed afgekomen. Zoo iets is toch voorheen wel gebeurd, en als wij op zeer geloofwaardige getuigenissen mogen afgaan, ziet men het tegenwoordig nog wel gebeuren.

In de nabijheid der zeehaven *Hithe* ligt eene streek lands, die onder den naam van *Romney-Marsh* bekend is; en het is op dit belangrijk gedeelte der kust van *Engeland*, dat men bij gunstig, dat is bij stormachtig weder, nog wel eens eene heks in een eijerschaal ziet varen, of op een bezemsteel rijden, of ook eene koe, met den kop naar den grond, en den staart steil in de lucht, als razend over het veld ziet rennen.

naar de hut der oude bes, wier zwarte kunst hare uijers heeft opgedroogd. Van toovenaars heeft men echter sedert eenigen tijd in deze streek niet gehoord.

Eenige mijlen buiten dit aan heksen rijk gewest staat een hoop huizen, welke door kwaadwilligen een visschersdorp, door welgezinden eene badplaats wordt genoemd. Het stadje is aanzienlijk genoeg, om een adellijk geslacht eenen tweeden titel te schenken. *Rome* is op zeven heuvelen gebouwd; *Folkestone*, naar het schijnt, op zeventig. De straten leveren eene aangename wandeling op voor menschen, die er vermaak in zouden kunnen vinden, den geheelen dag trappen op en af te loopen; en het eenige ongemak, dat de inwoners, voor zoo ver zij het niet op de borst hebben, van deze ligging ondervinden, is, dat nu en dan een spelende jongen in een schoorsteen tuimelt, of een onbescheiden voorbijganger door een zoldervenster naar binnen kijkt.

Aan het oostelijk einde der stad stond voorheen, digt aan den oever der zee, eene rij huizen, die thans voor het grootste gedeelte door de golven zijn verwoest. Hier was het, dat in het begin der zeventiende eeuw een man woonde, die algemeen voor rijk gehouden werd, maar tevens niet in den besten naam stond. Hij heette Erasmus Buckthorne, en was van beroep een arts, hetgeen in dien tijd zooveel wilde zeggen, als doctor, chirurgijn en apotheker te gelijk; en de reuk zijner medicijnen, welke zich met de vischlucht der andere huizen vermengde, vervulde den geheelen omtrek met eenen alleraangenaamsten geur.

Vroeg op zekeren morgen kwam Meester Buckthorne uit zijn laboratorium, stak den sleutel zorgvuldig in zijn zak, klom op een paard, en reed met al de deftigheid en bedaardheid, welke zijn stand en de aard van den grond hem voorschreven, de heuvelachtige straten de stad door, en naar buiten. Zoodra hij het open veld bereikte, zette hij zijn paard in een draf, en zoo kwam hij in een half uur aan een huis met verscheidene spitse gevels, welks uitgestrektheid en welonderhouden voorkomen bewezen, dat de eigenaar een aanzienlijk en gegoed man zijn moest.

»Hoe gaat het, Hodge?" vroeg de arts, toen hij den tuinman zag, en zijn paard, wetende dat het de plaats zijner bestemming had bereikt, van zelf bleef stilstaan. »Hoe vaart uw meester van daag? Heeft hij goed geslapen? Heeft mijn drankje

hem geholpen?" — »Het gaat slecht genoeg, geleerde Heer!" antwoordde de tuinman. »Slecht genoeg. Mijn meester is op; maar hij heeft niet geslapen, en klaagt nog over dezelfde knagende pijn, die, gelijk hij zegt, zijne ingewanden verteert." — »Goeden morgen, doctor!" riep eene stem uit een venster. »Ik heb al lang naar u uitgezien. Kom spoedig binnen. De pastei en de kan staan al op u te wachten." — »Dat zullen zij niet voor niet gedaan hebben," zeide de arts binnen 's monds, terwijl hij HODGE zijn paard overgaf, en een knap dienstmeisje naar het ontbijtvertrek volgde.

Aan het boveneinde der welvoorziene tafel zat THOMAS MARSH van *Marshton-hall*, een geacht *Yeoman*, een lid van dien eerwaardigen stand, welks plaats in de tegenwoordige maatschappij door de *Country-Gentlemen* wordt vervuld. Een koud stuk gebraad, zoo groot, dat een Franschman er van zou geschrikt hebben, stond naast eene wildpastei van de grootste soort en eene zilveren kan met krachtig bier. In het buffet zag men een aantal zilveren bekers en drinkschalen, óf bijzonder zwaar óf zeer kunstig bewerkt, en daarboven den kop van een hert met wijduitgespreide horens. Alles gaf overvloed en welvaart te kennen — alles, behalve het voorkomen van den heer des huizes, wiens koortsachtige onrust maar al te duidelijk aanwees, dat eene ziels- of ligchaamskwaal hem ondermijnde. Naast den huisheer zat zijne echtgenoote, eene vrouw, die den bloeitijd harer jeugd reeds voorbij was, maar nog vele bekoorlijkheden uit dien tijd had behouden. Hare heldere maar bruinachtige kleur en donkere oogen gaven hare vreemde afkomst te kennen. THOMAS MARSH, de jongste van drie broeders, had zich in zijne jeugd op den koophandel toegelegd. Om zich in zijn vak te bekwamen, had hij *Amsterdam*, *Antwerpen*, *Hamburg* en andere handelsteden bezocht; en reeds had hij eene teedere betrekking aangeknoopt met de nagelatene dochter van een der oude officieren des Hertogs VAN ALVA, toen de onverwachte dood zijner twee oudere broeders hem tot erfgenaam van het familiegoed verhief. Hij trouwde, en bragt zijne jonge vrouw naar het huis, waarover zij, door het overlijden van den ouden eerwaardigen eigenaar, die het verlies zijner veelbelovende zonen niet kon overleven, weldra het oppergezag verkreeg. Zij was schoon; maar hare schoonheid was van die bijzondere soort, welke meer bewondering dan genegenheid

opwekt. De trotsche buiging harer lippen, de mannelijkheid van haren tred, haar hooggewelfd voorhoofd en hare statige houding gaven de vastheid, om niet te zeggen de hardheid, van haar karakter te kennen; en hetzij haar donker oog van gramschap vonkelde of van teederheid glinsterde, haar blik bewees, dat, hoever deze hartstogten ook van elkander verschilden, het vuur, waarmede zij in hare borst blaakten, even geweldig was. Zij stond op, toen Erasmus binnentrad, wierp hem eenen veelbeteekenenden blik toe, en liet hem met den zieke alleen.

» Waarachtig, Meester Buckthorne!" riep de laatste uit, toen de arts hem naderde, » ik lust uwe medicijnen niet langer. Dat brandt en knaagt maar voort. Uwe drankjes helpen mij niets. Zeg mij toch, in 's duivels naam, wat mij scheelt!" Deze toespraak deed den geneesheer eenigzins ontstellen. Hij verbleekte zelfs; en met eene poging, om de vraag te ontwijken, zeide hij: » Wat zeggen uwe andere doctoren?" — » Doctor Phiz zegt, dat het wind is — Doctor Fuz, dat het water is — en Doctor Buz, het een of ander, tusschen wind en water." — » Zij weten het geen van allen." — » Dat denk ik ook," hernam de zieke; » zij zijn ezels. Maar gij, doctor! gij zijt een paard van een ander ras. Iedereen heeft den mond vol van uwe geleerdheid en bekwaamheid in geheime kunsten; ja, om de waarheid te zeggen, sommigen zien u over den schouder aan, en willen beweren, dat gij met Beëlzebul zelf onder ééne deken ligt." — » De wetenschap wordt altijd door onkundigen en bijgeloovigen gelasterd," mompelde de arts. » Maar laten wij van die dwaasheden afstappen! Laat mij uwe tong eens zien." — Marsh stak eene zuivere, hoogroode tong uit. — » Die is goed," zeide de arts. » Uwe hand! De pols is sterk en geregeld, de huid matig warm. Mijnheer! u scheelt niets ter wereld." — » Niets ter wereld, doctor? Niets ter wereld? Hoe komt het dan, dat daar van binnen altijd iets zit te knagen? Wat is dan die pijn in mijne zijde? Waarom kan ik des nachts niet slapen, en heb ik over dag geene rust of duur? Waarom...." — » Gij hebt grillen in het hoofd," viel de doctor hem in de rede. De zieke rimpelde zijn voorhoofd, greep, om zich op te heffen, de armen van zijnen leuningstoel met beide handen aan, en zeide op eenen toon vol ongenoegen en verbazing: » Grillen?" — » Ja zeker," hernam de doctor bedaard. » Er is niets, dat u hindert, behalve uwe eigene inbeelding.

Eet wat minder, en neem wat meer beweging; laat uwe flesch staan, en rijd het veld in. Dat zal u helpen. Gij zijt immers nog jong?" — »Ja," antwoordde de zieke. — »Rijk en geacht?" — »Dat stem ik toe," zeide MARSH, op een opgeruimden toon. — »En gij hebt eene schoone vrouw?" — »Ja," was weder het antwoord, maar de toon was niet zoo opgeruimd. — »Wees dan een man. Laat uwe verbeelding u niet langer overheerschen. Geniet wat gij bezit, neem uw vermaak, en denk niet meer aan die ingebeelde kwalen." — »Maar ik zeg u, doctor! mijne kwalen zijn niet ingebeeld. Ik kan niet slapen, heb geen lust in het eten, word mager — en dan die pijn! En mijne vrouw — als zij mij aanziet, breekt mij het koude zweet uit, en ik zou bijna kunnen denken...." MARSH zweeg stil, peinsde een oogenblik, en vervolgde toen, terwijl hij den doctor strak aanzag: »Het is niet rigtig. Er steekt iets ongewoons achter, Meester BUCKTHORNE!" De arts trok zijne wenkbraauwen zamen; maar het was *slechts* voor een oogenblik, en met een glimlach, waarin eenige verachting zich met het medelijden scheen te vermengen, zeide hij: »Zwijg toch van zulke dwaasheden, Mijnheer MARSH! Gij zijt gezond, als gij het maar gelooven wilt. Ga rijden of jagen, zeg ik u, hetzelfde wat, als gij maar beweging neemt; dan zal uw bloed wat sneller stroomen, en zult gij die akelige grillen wel vergeten." — »Wel nu, ik zal doen wat gij zegt," zeide MARSH, nadenkend. »Het is mogelijk, en toch — maar ik zal doen wat gij zegt. COBBE van *Brenzet* heeft mij geschreven, dat hij eenige schapen te koop heeft. Ik was voornemens RALPH LOOKER naar hem toe te zenden; maar ik zal beproeven, om zelf naar hem toe te rijden. — Heidaar! Zadel mijn bruin, en laat RALPH zich gereed maken, om op den zweetvos met mij meê te rijden."

Een pijnlijke trek vertoonde zich op het gelaat van MARSH, toen hij opstond en langzaam het vertrek verliet; terwijl de arts, na hem goede reis gewenscht te hebben, zich door eene andere deur verwijderde, en zich naar het geheim vertrek der schoone meesteres van *Marshton* begaf. Onderweg mompelde hij bij zichzelven deze regels uit een toen pas uitgegeven tooneelspel: »Geen papaver of mandragora, noch al de slaapmiddelen der wereld, zullen u ooit weder dien zoeten slaap bezorgen, dien gij gisteren kendet."

Wat er bij de bijeenkomst tusschen den arts van *Folkestone* en de schoone Spaansche dame voorviel, kunnen wij niet met zekerheid zeggen. Niet omdat de overlevering omtrent dit punt het stilzwijgen bewaart — integendeel; het is de overvloed en niet de schaarschheid van bouwstoffen, welke zij aanbiedt, en de daaruit voortspruitende onzekerheid wat men behoort te kiezen, waarin de moeijelijkheid gelegen is. Sommigen willen weten, dat de arts, die, gelijk wij boven zeiden, in een zeer slechten reuk stond, dien tijd besteedde, om haar de manier te leeren, waarop zij zich van zekere vergiftige mengsels moest bedienen, welke hem, die daarvan iets nuttigde, zoo langzaam deden verkwijgen, dat niemand eenig kwaad vermoeden kon opvatten. Anderen zeggen, dat Lucifer zelf, in volle staatsie, met horens en paardenpooten, deze zamenkomst bijwoonde, en beroepen zich, ten bewijze hiervan, op de getuigenis van het bovengemelde knappe dienstmeisje, hetwelk verzekerde, dat het geheele huis dien dag stonk als eene groote zwavelstokken-fabrijk. Alle berigten stemmen echter daarin overeen, dat het gesprek zeer geheim werd gehouden, en zeer lang duurde; dat het oogmerk dezer bijeenkomst, zoover men gissen kon, den heer des huizes weinig goeds voorspelde; dat de dame bovendien haren echtgenoot hartelijk moede was; en dat, indien hij gestorven ware, Meester Erasmus Buckthorne, welk een groot philosoof hij ook wezen mogt, er niets tegen zou gehad hebben, om zijn laboratorium te sluiten, en zich door een huwelijk tot eigenaar van *Marshton-hall* te verheffen. Eenigen vermoedden, dat Mevrouw Isabella hem inderdaad genegen was; terwijl anderen, misschien op grond der volgende gebeurtenissen, beweren, dat zij hem slechts als een werktuig gebruikte, en zekere Jose, een opgeschoten knaap uit haar vaderland, met zwarte oogen en een haviksneus, den doctor den voet zou hebben geligt.

Deze Jose bekleedde den post van page bij de dame; een post, die, na lang in onbruik te zijn geweest, sedert eenige jaren weder in de mode is gekomen. De werkzaamheden, aan denzelven verbonden, heeft, zoover wij weten, nog niemand bepaald kunnen opgeven. Het parfumeren van een zakdoek, het kammen van een schoothondje, en het overgeven van een

billet doux heeft men er altijd onder gerekend; maar men zou kunnen meenen, dat een jong heer van negentien jaren en meér dan vijf voet lengte, voor zulke werkzaamheden te groot geworden was. JOSE behield echter zijnen post, misschien omdat hij tot niets anders deugde. Bij het gesprek tusschen zijne meesteres en den doctor was hij niet tegenwoordig geweest; hij had in de voorkamer de wacht gehouden; en toen het onderhoud geëindigd was, had hij de dame en haren gast naar het voorplein gevolgd, waar hij, toen de laatste weder te paard steeg, zeer eerbiedig den stijgbeugel had gehouden.

De wijsgeerige pottebakker, die het eerst gezegd heeft, dat kleine potjes groote ooren hebben, had er wel mogen bijvoegen, dat zij ook met scherpe oogen en somtijds met stilzwijgende tongen zijn voorzien. Er was een zinnebeeldig potje van deze soort, dat, achter een grooten leuningstoel verborgen, stil en onbemerkt alles had aangezien, wat er tusschen hare moeder en den arts was voorgevallen. Dit was MARIA MARSH, een woelig dartel meisje van zes jaren, maar dat, als zij wilde, zich zoo stil kon houden als eene muis. Aan het eene einde van het vertrek stond een fraai glimmend kabinet van zwart ebbenhout, dat reeds lang de aandacht van het jonge juffertje had gaande gemaakt. Hare nieuwsgierigheid was echter nog nooit bevredigd, en met al haar vleijen had zij de duizend en één mooije dingen, die zij begreep dat het bevatte, nog geen enkele maal te zien kunnen krijgen. Bij deze gelegenheid werd het geopend, en de kleine MARIA wilde schielijk toesnellen, om er in te kijken; maar, zoo klein als zij was, begreep zij, dat zij meer kans had om haren zin te krijgen, indien zij zich schuil hield. Zij deed zulks, en de fortuin begunstigde haar. Zij zag, hoe hare moeder iets uit eene lade nam, en het den doctor overgaf. Deze mompelde eenige vreemde woorden, welke zij niet verstond. Er volgde eene poos van stilte, en daarna gaf hare moeder den doctor nog iets over, dat zij van hare kaptafel nam. De zaak, wat die ook wezen mogt, scheen daarmede afgeloopen, en het onbekende ding werd weder in de lade weggeborgen. Daarop volgde een lang en naar het scheen gewigtig gesprek, waarbij zeer zacht gefluisterd werd. Eindelijk verlieten ISABELLA en Doctor BUCKTHORNE te zamen het vertrek. Maar het kabinet — dat was ongesloten gebleven; de deuren stonden nog half open, en de

sleutel stak in het slot. In een oogenblik was het stoute meisje op een stoel, trok de lade open, en haar haastig zoeken werd beloond door het vinden van het mooiste wassenpopje, dat zij nog ooit had gezien. Zij snelde er meê voort, en lang, voordat ISABELLA haar geheim vertrek weder binnentrad, zat MARIA in den tuin onder een laurestinus haar nieuw kindje met de teederste bezorgdheid te sussen.

»Zie eens, SUZE! wat eene leelijke krab ik op mijne hand heb gekregen," zeide het jonge juffertje, toen zij eindelijk uit hare schuilplaats werd gehaald, om te gaan eten." — »Ja! zoo gaat het u altijd, gij stout nest! Altijd kruipt gij tusschen heggen en struiken, en scheurt u de kleêren van het lijf." — »Maar ik heb mijne kleêren niet gescheurd, SUZE! en niet tusschen de struiken gekropen. De pop heeft het gedaan. Zie eens, welk eene groote speld ik er heb uitgehaald; en kijk, daar zit er nog eene." Dit zeggende, haalde MARIA uit het ligchaam van het beeldje eene dier lange spelden, waarmede de dames van dien tijd hare mutsen vaststaken. — »En waar hebt gij die pop gevonden?" vroeg SUZE, terwijl zij het beeldje met aandacht bekeek. — »Moeder heeft haar mij gegeven," zeide het kind, dat niet voor de waarheid durfde uitkomen. — »Zoo!" zeide het kindermeisje nadenkend. »Nu, ik mag sterven, als het niet juist op mijn meester gelijkt. Maar kom eten, meisje! Hoor! *de klok slaat één!*

Intusschen reed MARSH met zijn knecht RALPH het spoor langs, dat naar de grens van *Romney-Marsh* geleidde. Zij vorderden niet spoedig; want, hoewel zij goede paarden hadden, was de weg, die over eenen heuvelachtigen grond liep, bijzonder moeijelijk. De meester reed vol pijn, de knecht gedachteloos voort; zij spraken niet met elkander; slechts nu en dan slaakte MARSH een benaauwden zucht, of begon RALPH zacht te fluiten. Na verloop van een uur hadden zij de bosschen van *Acryse* bereikt, en juist sloegen zij eene dier digtbegroeide lanen in, waar tusschen de ineengevlochtene takken geen zonnestraal of regendruppel kon doordringen, toen MARSH plotseling door eene krampppijn werd aangetast, die hem bijna van zijn paard deed storten. Met moeite steeg hij af, en zette zich aan den kant van den weg neder. Daar bleef hij een half uur zitten,

dewijl hij van pijn kromp: het koude zweet parelde op zijn voorhoofd; al zijne leden trilden; de oogen puilden hem uit het hoofd, en zijn trouwe maar onnoozele knecht dacht, dat hij stierf. Hij kermde onophoudelijk, en de verschrikte Ralph was het nog met zichzelven oneens, of hij bij zijn meester zou blijven, of wel eene boerenwoning opzoeken en om hulp vragen, toen, na het slaken van een zwaren zucht, de gelaatstrekken van den lijder eensklaps kalmer werden. Hij zeide, dat hij beter was; de pijn had opgehouden; het was hem, om zijne eigene uitdrukking te bezigen, »alsof er een mes uit zijn hart gehaald was." Met hulp van Ralph steeg hij weder te paard, en, ofschoon hij nog bestendig eene doffe knagende pijn gevoelde, was de kramp echter over, en kwam niet terug.

Heer en knecht zetteden nu met grooteren spoed hunnen togt voort; doch het was reeds middag, toen zij de opene vlakte van *Aldington-Frith* bereiken, die zich tot de grenzen van *Romney-Marsh* uitstrekte, en even als deze streek eenen zeer slechten naam had, als de verzamelplaats van heksen en toovenaars, die hier hunne nachtfeesten vierden. Toen Marsh en zijn knecht het bosch kwamen uitrijden, viel hun terstond op het groene veld een tooneel in het oog, dat voldoende was, om den oorsprong der klanken te verklaren, die zij reeds tusschen het geboomte hadden gehoord.

Het was een kermisdag. Kramen, tenten en stellaadjen bedekten eene aanzienlijke plek gronds, en tusschen het gedrang van burgers en boeren zwierven allerlei kooplieden rond, die elk op zijne wijze hunne waren aan den man zochten te brengen.

Op eenigen afstand van de plek, waar het grootste gedrang was, stond eene kleine vierkante stellaadje van bijna vijf voet hoogte, om welke zich een aantal menschen hadden verzameld, die telkens in een schaterend gelach uitborsten. De ruimte op deze stellaadje was in twee ongelijke deelen verdeeld, waarvan het kleinste met gordijnen van zeildoek was omhangen, die het heiligdom van dezen houten tempel van Esculapius — want dat was het — voor de oogen der ongewijden verborgen. Tot nog toe had de kwakzalver zich in deze tent opgehouden, waar hij zonder twijfel bezig was met het gereedmaken dier wondermiddelen, met welke hij naderhand onder de opgetogene volksmenigte den zegen der gezondheid zou uitdeelen.

Intusschen deed zijn knecht, Hansworst, op het open gedeelte van het theater zijn best, om de aandacht der toehoorders door zijne grappen levendig te houden, tot welk einde hij ook tusschenbeide de streelende toonen van een grooten koehoorn aanwendde. Deze potsenmaker droeg het gewone kostuum der hansworsten; een lang buis van grof linnen met geweldig lange mouwen, eene wijde broek van dezelfde stof, en een buitensporig grooten halskraag. Onbeschaamdheid, niet geheel onvermengd met looze spotzucht, schitterde in zijn oog, door het witte en roode krijt, waarmede zijn gezigt rijkelijk was besmeerd, en vertoonde zich bovendien in de grappen en bokkensprongen, welker ruwheid in de oogen der juichende aanschouwers hunne verdienste niet scheen te verminderen.

Hij was in het midden eener lange redevoering, waarin hij de wonderbare begaafdheden van zijnen meester opsomde. Deze was de zevende zoon van een zevenden zoon, en daardoor, gelijk iedereen wist, een Ongeboren Doctor; bovendien had hij, om zijne wetenschap te vermeerderen, niet slechts de geheele wereld doorgereisd, maar zelfs de diepten der zee en de ingewanden der aarde onderzocht; zoo was het hem gelukt de kruiden en poeders te verzamelen, waaruit hij den beroemden balsem van *Crackapanoko* had zamengesteld, een onfeilbaar geneesmiddel voor alle kwalen, ja zelfs, op weinig na, vermogend genoeg, om de dooden weder levend te maken. »Kom maar naderbij, goede vrienden!" riep de hansworst. »Wees maar niet bevreesd of verlegen. Want al is mijn meester grooter dan alle koningen en keizers, hij is toch zoo zacht als een lam. Gij behoeft hem uwe kwalen niet eens te zeggen; hij vraagt niets; hij ziet zelf in een oogenblik, wat u scheelt. Hier, hier, hier! Luistert naar den beroemden Doctor Aldrovando, lijfarts van vijfentwintig vreemde mogendheden!"

»Heeft uw meester ook een middel tegen de kiespijn?" vroeg een oude boer, wiens gezwollene wang bewees hoeveel belang hij bij de vraag had. — »Eén middel?" hernam Hansworst; »wel duizend, en alle onfeilbaar. Kiespijn? Ik had liever gewild, dat gij al de beenderen in uw ligchaam hadt gebroken. Geef maar een halven *shilling*, goede vriend! voor zulke beuzelingen vragen wij niet meer. Doe wat ik u zeggen zal, en uwe kiezen zullen u nooit meer zeer doen." De boer haalde een halven *shilling* uit zijn zak, en reikte dien

den potsenmaker over, met de woorden: »Daar! Ga nu uwen meester vragen wat ik doen moet." — »Neen, goede vriend!" was het antwoord; »om zulk eene kleinigheid zou ik den magtigen Aldrovando niet durven storen. Ik zal u zelf wel helpen. Hier hebt gij een poedertje. Ga naar huis, en laat het in koud water smelten. Dan neemt gij daarvan een slok in uwen mond, gaat zoo op het vuur zitten, en wacht tot het water in uwen mond begint koken. Zoodra het kookt, zijt gij radicaal genezen." — »Schobbejak!" riep de gefopte boer; »is dat uw heele remedie? Ik moet mijn geld weêrom hebben." Maar het gelach om hem heen bewees, dat de omstanders deze grap zeer naar hunnen smaak vonden. De boer verwijderde zich brommend, en de potsenmaker vervolgde zijne grappen met verdubbelde onbeschaamdheid.

Het gelach, dat telkens van deze plek opging, trok eindelijk de aandacht van Marsh, en hij deed zijn paard juist voor de stellaadje stilhouden, toen de hansworst, tot verbazing der gapende menigte, begonnen was vlas te eten en vuur te spuwen. Dit mirakel trok de aandacht dermate, dat niemand op den anderen personaadje lette, die intusschen op het tooneel was gekomen. Dit was echter niemand anders dan de vermaarde Aldrovando zelf. Daar hij kort en mager was, had de geleerde man zijne gestalte een weinig langer en breeder gemaakt, door middel van een hoogen hoed met eene hanenveêr, en een opgevulden rok. Zijn kleed was geheel van zwart laken, met roode insnijdingen op de mouwen en de broek; ook waren de veder op zijn hoed en de rozen zijner schoenen rood van kleur; de voering van zijn korten zwarten mantel was insgelijks rood. Zijne gelaatstrekken waren scherp en schrander, en het vuur, dat in zijne grijze oogen vonkelde, scheen in tegenspraak te staan met de diepe rimpels boven zijne zware, overhangende wenkbraauwen. In eenen hoek van het tooneel stond hij bedaard op zijnen zwarten wandelstok te leunen, en hield zijne oogen strak op Marsh gerigt, die, daar hij te paard zat, over de hoofden der andere aanschouwers uitstak. Eene poos lang bemerkte hij niet, dat de kwakzalver op hem lette; doch eindelijk ontmoetten hunne blikken elkander. Hij bevond zich zeer digt bij den hoek van het tooneel, waar de wonderdoctor stond.

»Wat doet Mijnheer Marsh hier? Hoe kan hij zich verlus-

tigen met de kuren van een ellendigen potsenmaker, terwijl zijn leven in gevaar is?" zeide eene krakende stem, vlak aan zijn oor. Het was de stem van den kwakzalver. — »Kent gij mij, vriend?" zeide MARSH, terwijl hij den vrager oplettend aanzag. »Ik kan mij niet herinneren — maar wacht eens — waar heb ik u voorheen gezien?" — »Dat is onverschillig," was het antwoord: »het is voldoende; wij hebben elkander voorheen gezien — misschien in een ander land — en gelukkig vinden wij elkander weder — ten minste gelukkig voor u." — »Ja, uw gezigt komt mij nu ook bekend voor; maar wat wilt gij van mij?" — »Zeg liever, wat wilt *gij* hier, THOMAS MARSH? Komt gij hier alleen om eenige armzalige schapen, of om iets *nader bij uw hart*?"

MARSH zag verwonderd op, toen hij deze woorden met buitengewonen nadruk hoorde uitspreken, en op hetzelfde oogenblik voelde hij weder eene stekende pijn, terwijl zich op het gezigt van den kwakzalver een zonderlinge glimlach vertoonde. »Wat weet gij van mijne zaken, kerel?" zeide hij, nadat hij diep adem had gehaald. »Wat weet gij...." — »Dit weet ik," antwoordde de vreemdeling deftig; »dit weet ik, THOMAS MARSH! dat uw leven in gevaar is; dat men booze kunsten tegen u pleegt; maar voor het oogenblik zijt gij buiten nood; andere handen dan de mijne hebben u gered. Uwe pijn is verdwenen. Luister! *de klok slaat één*." Toen hij dit zeide, sloeg de klok van *Bilsington* één slag. Doctor ALDROVANDO keerde zich, met een eenigzins misnoegd gezigt, om, en stapte naar den anderen kant van het tooneel. »Blijf nog een oogenblik," zeide MARSH met belangstelling. »Ik had ongelijk dat ik driftig werd. Ik voel eene plotselinge verandering. Ik kan weêr vrij adem halen. Het is mij, als ware ik in een oogenblik verscheidene jaren jonger geworden. Is het mogelijk! Hebt gij dat gedaan?" — »Neen, THOMAS MARSH!" zeide de kwakzalver, zich weder omkeerende. »Ik herhaal het: andere en meer onschuldige handen dan de mijne hebben u gered. Luister evenwel naar mijnen raad. Gij zijt nog in gevaar, en ik alleen kan u behouden. Zet uwen weg voort; maar zoo het leven u lief is, kom dan aan den voet van dien met houtgewas begroeiden heuvel daarginds, wanneer de opkomende maan hare eerste stralen werpt op den kalen top, die boven de boomen uitsteekt."

Zonder antwoord af te wachten, stapte hij naar den anderen kant van het tooneel, en begon terstond de op hem wachtende zieken zijne geneesmiddelen voor te schrijven. De pogingen, welke Marsh aanwendde, om nogmaals zijne aandacht te trekken, waren vruchteloos. Het was blijkbaar, dat de kwakzalver hem met opzet vermeed; en toen hij, na een uur gewacht te hebben, zag, dat de geleerde Aldrovando zich weder tusschen de gordijnen verborg, reed hij langzaam en nadenkend heen. Wat zou hij doen? Was deze wonderdoctor een gewone kwakzalver? een bedrieger? Zijn groote naam was geen bewijs van het tegendeel. Maar hoe kon de doctor zijne geheime kwaal weten — en genezen? want zijne pijn was verdwenen, en hij gevoelde zich volkomen gezond. Het was waar, Aldrovando — indien hij inderdaad zoo heette — had gezegd, dat deze genezing het werk van een ander was; maar hij had er toch van geweten. Hij had bovendien gezegd, dat hij nog in gevaar verkeerde, en dat er booze kunsten tegen hem gepleegd werden — iets dat Marsh reeds lang had gevreesd. Het was genoeg. Hij wilde den toovenaar gehoor geven, indien de man inderdaad een toovenaar was; en ten minste onderzoeken, hoe deze met zijne geheimen bekend was geworden.

Het voorgevallene hield zijne gedachten zoozeer bezig, dat hij het doel van zijne reis vergat, en Cobbe niet ging bezoeken. In eene landelijke herberg in de nabijheid vond hij het noodige voor man en paard; en een vol uur voordat de maan opging, liet hij hier Ralph met de paarden achter, en begaf zich te voet naar de bepaalde plaats.

»Gij hebt op uwen tijd gepast, Thomas Marsh!" zeide de krakende stem van den kwakzalver, toen de eerste straal der maan den heuveltop verlichtte. »Het is goed. Volg mij nu, en zwijg stil." Marsh aarzelde niet het eerste gedeelte van dit bevel te gehoorzamen; het tweede was moeijelijker in acht te nemen. »Wie en wat zijt gij? Waarheen wilt gij mij brengen?" riep hij onwillekeurig uit. Maar hij werd in zijne vragen gestuit door den gebiedenden toon van zijnen geleider: »Stil, zeg ik! Er is onraad. Volg mij met spoed, en spreek geen woord."

Aldovrando ging hem voor, langs een bijna onherkenbaar pad, dat door het kreupelbosch slingerde. Weldra stonden zij voor de deur van een laag gebouw, zoozeer tusschen het geboomte verscholen, dat niemand deszelfs bestaan zou ver-

moed hebben. Het was eene boerenwoning van tamelijk grooten omvang, maar van slechts ééne verdieping. Er steeg geene rook uit den schoorsteen op, en er scheen geen lichtstraal uit het venster, dat met een stevig luik gesloten was. De deur werd door den geheimzinnigen vreemdeling met eenen sleutel geopend; en MARSH volgde zijnen geleider door eenen naauwen gang, welke door een klein lichtje, dat aan het andere einde schitterde, flaauw verlicht werd. Toen de doctor daarbij was gekomen, nam hij het op, opende eene deur, en bragt zijnen gast in een ruim vertrek, dat vrij zonderling was gemeubeleerd. De vlam eener ijzeren lamp, welke aan den zolder hing, verlichtte slechts te naauwernood de wanden, die uit donkerkleurig hout schenen te bestaan. Aan den eenen kant kon MARSH een voorwerp onderscheiden, dat naar eene opene doodkist geleek; aan den anderen muur hing een ovale spiegel in eene zwarte lijst. Op het midden van den vloer waren met rood krijt twee kringen in elkander getrokken, en de tusschenruimte was met onbekende teekenen aangevuld, op eene sierlijke wijze afgewisseld door kruiselings liggende doodsbeenderen. In het middelpunt lag een doodshoofd van buitengewone grootte. Een groot boek, een bloote degen, een zandlooper, een komfoor en een zwarte kater — dit was al wat er voor het overige in het vertrek te zien was, behalve nog een paar kaarsen aan weêrszijde van den spiegel, die door den vreemdeling werden aangestoken. MARSH vond, dat de heldere vlam, waarmede zij brandden, eenen bovennatuurlijken glans had, en zag nu in den spiegel, dat er boven de doodkist eene klok hing. De kleine oogen van den doctor vestigden zich strak op den wijzer, die bijna op negen uur stond.

»Ontkleed u, THOMAS MARSH!" zeide hij. »Spoedig! Trek uwe kleederen uit, zeg ik, en ga in dat bad zitten." — MARSH wierp eenen blik op het ding, dat zulk een akeligen vorm had, en bemerkte nu, dat het bijna vol water was. Een koud bad, op zulk een tijd en onder zulke omstandigheden, was alles behalve uitlokkend; hij aarzelde, en zag beurteling den doctor en den zwarten kater aan. — »Verbeuzel den tijd niet, indien gij wijs zijt," vervolgde de doctor. »Als die minuutwijzer op het uur komt, en gij zijt niet ondergedompeld, geef ik geen speld meer voor uw leven. Zie! zij zijn reeds aan het werk."

Dit zeggende, wierp hij eene handvol poeder in het komfoor, waaruit terstond eene dikke rookwolk opsteeg. De verbaasde eigenaar van *Marshton-hall* huiverde over al zijne leden, en voelde eene stekende pijn in zijne enkels en de palmen zijner handen; en toen de rook optrok, zag hij in den spiegel het geheim vertrek zijner vrouw in zijn eigen huis. De deuren van het ebbenhouten kabinet waren gesloten; maar daartegen, duidelijk tegen den donkeren achtergrond afstekende, zag hij een wassenbeeldje van zichzelven, dat aan het hout scheen vastgehecht door middel van spelden, welke door de handen en voeten gestoken waren. Ter linker- en regterzijde van dit beeldje stonden zijne vrouw en Jose; in het midden, met den rug naar hem toegekeerd, stond eene gedaante, waarin hij den arts van *Folkestone* herkende, die eene breede glinsterende sabel in zijne hand hield. De zwarte kater begon akelig te maauwen. »Haast u, of gij sterft!" zeide de doctor. Marsh zag naar de klok; het was nog slechts vier minuten vóór negenen. Hij gevoelde dat er een beslissend oogenblik op handen was, en begon zich haastig te ontkleeden. Binnen twee minuten was hij, om de Indiaansche spreekwijs te bezigen, »geheel aangezigt," en een oogenblik later zat hij tot aan zijne kin toe in het bad, dat vreeselijk naar zwavel en uijen stonk.

»Let wel op de klok," riep de toovenaar. »Haal met den eersten slag van negenen uw hoofd onder — diep onder water, of gij zijt verloren."

De wonderdoctor had zich op het doodshoofd nedergezet en zijne beenen opgeligt. In deze houding begon hij met de snelheid eener drijftol in het rond te draaijen, zoodat de roode rozen zijner schoenen eenen vurigen kring schenen te vormen. Geene hartslederen broek zou tegen zulk eene wrijving bestand zijn geweest; maar de doctor bleef tollen, terwijl de kater maauwde, en uilen en vleêrmuizen in het rond fladderden. Erasmus hief zijn wapen op, de klok sloeg, en Marsh, die op dat oogenblik zijn hoofd had ondergehaald, ligtte het terstond weder op, terwijl hij kuchte en proestte, half verstikt door het walgelijke vocht, dat hem in neus en mond was gedrongen. Hij vergat echter spoedig zijne walging, toen hij eenen blik in den spiegel wierp, en de verslagenheid zag van het daarin voorgestelde drietal. Het

was duidelijk te zien, dat ERASMUS zijnen slag gemist had: het beeldje was ongeschonden, en de sabel lag in stukken op den vloer.

De toovenaar hield op met tollen, en de zwarte kater begon te spinnen. Dit geluid had echter veel overeenkomst met het half vergenoegd, half spottend lagchen van een mensch. Terwijl MARSH zich bedacht, waar hij zulk een geluid nog eens had gehoord, wilde hij uit zijn walgelijk bad komen; maar de wonderdoctor hield hem terug. »Blijf waar gij zijt, THOMAS MARSH!" zeide deze. »Tot dusverre is het wel; maar het gevaar is nog niet voorbij."

Hij zag weder in den spiegel. Het drietal scheen ernstig te beraadslagen, terwijl zij met angstvalligheid de stukken van de gebrokene sabel bezigtigden. Zij bewogen hunne lippen, maar er werd geen geluid gehoord. Op eens ging de groep uit elkander. BUCKTHORNE was voor het beeldje blijven staan, met een lang puntig mes in zijne hand, en hief zijnen arm op: »Duik!" riep de toovenaar, en begon weder de tollen, terwijl de zwarte kater een krommen rug maakte, en het woord »duik" scheen te maauwen. MARSH haalde zijn hoofd onder; maar ongelukkig had hij met eene zijner handen den rand van het bad aangevat. Hij haalde die hand spoedig naar zich, maar niet geheel onbezeerd; want een uitstekende spijker gaf hem een schram over zijnen pink. De pijn was grooter, dan zulk eene kleine wond doorgaans veroorzaakt; en toen MARSH zijn hoofd ophief, zag hij het mes van ERASMUS in den pink van het beeldje steken.

»Daar zijt gij nog juist ontsnapt," zeide de toovenaar. »Als gij de volgende maal niet spoediger duikt, zijt gij er om koud. Maar houd moed, THOMAS MARSH! indien zij voor de derde maal missen, zal het hun berouwen." De zwarte kater sprong op den kant van het bad, en staarde den bader strak in het gezigt. Een onnatuurlijke gloed schitterde in zijne groene oogen; maar de blik was onmiskenbaar. Hoe kon het wezen? Het was een kattengezigt, en toch geleek het sprekend op dat van den hansworst. Was het een kater, die voor hansworst, of een hansworst, die voor kater speelde? Misschien zou MARSH, vol verbazing, nog eene geruime poos den geheimzinnigen kater hebben aangestaard, indien ALDROVANDO zijne aandacht niet weder op den tooverspiegel had gevestigd. Ver-

bazing, om niet te zeggen ontsteltenis, was op de trekken der zaamgezworenen te lezen. ISABELLA beschouwde met aandacht de gewonde hand van het beeldje, terwijl JOSE den arts hielp, om een jagtroer te laden. Zij gebruikten eene zware lading; want ERASMUS scheen besloten te hebben, om ditmaal zijn doel niet te missen. Hij scheen wel te beven, terwijl hij met den laadstok verscheidene kogels in den loop stampte; maar zijne trekken gaven meer verwondering dan schrik te kennen. Hij plaatste zich vlak voor het beeldje, gaf zijnen medgezellen een wenk om uit den weg te gaan, en hield den mond van zijn wapen op een halven voet afstands van zijn doel. Toen de schaduwachtige gedaante op het punt was om den trekker af te halen, dook MARSH weder onder, en de slag van een geweerschot vermengde zich met het geruisch van het water, dat in zijne ooren stroomde. Hij meende te stikken, sprong uit het bad, en wierp een blik in den spiegel. Daar zag hij den arts van *Folkestone* dood op den vloer liggen, met een verbrijzeld hoofd, en den kolf van het geborstene roer nog in zijne hand. Verder zag hij niets; zijn hoofd duizelde; het vertrek scheen met hem rond te draaijen; en het laatste geluid, waarvan hij zich bewust was, toen hij nederzonk, was een schor gelach en het maauwen van den kater.

Den volgenden morgen werd THOMAS MARSH door zijnen knecht gevonden, uitgestrekt voor de deur der herberg, waar hij den vorigen dag had vertoefd. Zijne kleederen waren hier en daar gescheurd en zeer beslijkt; en de eerlijke RALPH verwonderde zich ten hoogste, dat zulk een deftig en bezadigd man, als zijn meester, zich zoo ver had kunnen vergeten, om eerst de gelegenheid tot een voordeeligen koop te laten loopen, en vervolgens eene nachtelijke drinkpartij te gaan bijwonen. Zijne verwondering werd nog tienmaal grooter, toen hij, na stilzwijgend zijnen meester op diens terugreis vergezeld te hebben, tegen den middag te huis kwam, en daar alles in de grootste verwarring vond. Geene vrouw kwam buiten, om den terugkomenden echtgenoot te begroeten; geen page vertoonde zich, om zijnen meester van het paard te helpen. Alle deuren stonden open, en de knechts en meiden liepen in en uit, gelijk verschrikte konijnen in eene warande.

De vrouw des huizes was nergens te vinden. JOSE was insgelijks verdwenen. Den vorigen middag had men dezen op

een galop naar *Folkestone* zien rijden, en op eene vraag van Hodge, den tuinman, had hij haastig geantwoord, dat hij eene gewigtige boodschap voor zijne meesteres moest gaan overbrengen. De knecht, dien Buckthorne gebruikte om hem in zijn laboratorium de hand te reiken, verklaarde, dat Jose des namiddags zijnen meester was komen halen, en dat zij te zamen waren weggereden. Hij had hen geen van beiden wedergezien; maar laat in den nacht was het paard van zijnen meester, met het zadel los onder zijnen buik hangende, alleen teruggekomen.

Buckthorne was nergens te vinden, hoewel men overal in den omtrek naauwkeurig naar hem liet zoeken; men dacht derhalve eindelijk, dat hij, om redenen welke niemand gissen kon, met Jose en diens trouwelooze meesteres de vlugt had genomen. Deze laatste had de geldkist, benevens verscheidene stukken zilverwerk, juweelen en andere kostbaarheden, medegenomen. Haar geheim vertrek scheen geheel geplunderd te zijn: het kabinet stond open en was ledig; zelfs het tapijt, eene weelde, die pas in *Engeland* was ingevoerd, was verdwenen. Marsh kon evenwel geen spoor vinden van het tooneel, dat hij in den spiegel had gezien. Zijne buren stonden verbaasd over zijn verhaal. Sommigen dachten, dat het hem in het hoofd scheelde; anderen, dat hij slechts gebruik maakte van het voorregt, waarop hij als reiziger aanspraak had. De eerlijke Ralph zeide niets, maar trok zijne schouders op, ging een stap achteruit, en deed alsof hij een glas aan zijnen mond zette. Weldra behield het gevoelen de overhand, dat de deftige Thomas Marsh zich den vorigen avond eenen roes had gedronken, en alles, wat hij zoo omstandig verhaalde, had gedroomd. Deze meening werd nog vaster geworteld, toen eenigen, die uit nieuwsgierigheid den heuvel, waar het zonderlinge voorval had moeten plaats hebben, waren gaan bezoeken, verklaarden, dat zij daar geen ander gebouw hadden gevonden, dan eene vervallene hut, die nu en dan smokkelaars tot schuilplaats diende, maar anders onbewoond was. De geleerde Aldrovando, wien velen op de kermis hadden gezien, was terstond vertrokken. Van de vlugtelingen heeft men nooit weder iets vernomen. Men had wel den vorigen nacht de boot van eenen ouden visscher de baai zien uitloopen; en, zoover men in het duister had kunnen onderscheiden, waren er meer

menschen aan boord, dan hij en zijn zoon; maar dewijl het brooze vaartuig later, met de kiel omhoog, op *Goodwin-Sands* werd gevonden, vermoedde men, dat het op die gevaarlijke bank had gestooten, en allen, die zich daarin hadden bevonden, waren omgekomen.

Het is eenigzins zonderling, dat men in later tijd, toen de oude *Hall* weinig meer dan een bouwval was geworden, en de toenmalige eigenaar het gebouw geheel liet afbreken, onder een hoop puin een menschelijk geraamte vond, dat in een tapijt was gewikkeld, hetwelk, toen men het wilde opnemen, in stukken viel. Het geraamte was in zijn geheel; maar de beenderen der linkerhand werden vermist, en het hoofd was, misschien door het houweel van den werkman, zwaar beschadigd.

LOTGEVALLEN VAN NICOLAAS NICKLEBY.

(*Naar het Engelsch van* C. Dickens.)

LXI.

HET BEGINT NACHT TE WORDEN VOOR RALPH NICKLEBY.

Ralph zat eenzaam in het vertrek, waarin hij gewoon was te eten en den avond door te brengen, wanneer zijn belang hem niet buiten 's huis riep. Vóór hem stond een ontbijt, dat hij nog niet had aangeroerd, en naast zijne vingers, waarmede hij ongedurig op de tafel trommelde, lag zijn horlogie. Het uur was reeds lang verloopen, waarop hij gewoon was dit in zijn zak te steken en met afgemetene stappen naar beneden te gaan, om zijn dagwerk te beginnen. Thans lette hij niet op het waarschuwend getik, evenmin als op het eten en drinken, dat voor hem stond, maar bleef, met zijn hoofd in de hand, ontevreden op den vloer voor zich staren. Dat iemand, die zoo geregeld was in zijnen dagelijkschen arbeid, om zijne

schatten te vermeerderen, aldus zijne oude gewoonten vergat, gaf op zichzelf reeds te kennen, dat de woekeraar niet wel moest wezen. Dat hij door eene ongesteldheid naar ziel of ligchaam werd gedrukt, en dat deze niet gering moest wezen, om eenen man als hij zoozeer aan te doen, bleek verder uit zijn vervallen gezigt en zijne holle flaauwe oogen, die hij ten laatste met zekeren schrik opsloeg, om haastig eenen blik om zich heen te werpen, gelijk iemand, die plotseling uit den slaap wordt gewekt, en zich niet terstond kan herinneren waar hij is.

»Wat is dit," zeide hij, »dat mij zoo beklemt, en dat ik niet van mij af kan werpen? Ik heb nooit een afgod van mijn buik gemaakt, en kan derhalve niet ziek zijn. Ik heb mijzelven nooit met ijdele inbeeldingen gekweld. Maar wat kan men er tegen doen, als men niet rusten kan?" Hij drukte zijne hand tegen zijn voorhoofd. »Ik kan des nachts niet slapen; en als ik even in slaap val, wordt mijne rust telkens gestoord. Altijd zie ik in mijn droom de verwenschte gezigten van die ellendige wezens voor mij. Zij dwarsboomen mij in al wat ik doe, en altijd zijn zij mij te sterk. En als ik wakker ben, vervolgt mij onophoudelijk dat drukkende gevoel; die schaduw van — ik weet niet wat; en dat is juist het ergste. Ik moet maken dat ik rust krijg. Als ik maar één nacht gerust slaap, zal ik weder de oude wezen."

Dit zeggende, schoof hij de tafel van zich af, als walgde hij van het voedsel, en daarbij viel zijn oog op het horlogie, dat bijna op twaalf uur wees.

»Dat is vreemd," zeide hij. »Twaalf uur, en NOGGS nog niet hier! Welke dronkenmanspartij zou hij moeten uitslapen? Ik zou er wel iets voor willen geven, ja, zelfs na dat ijselijke verlies zou ik er nog geld vóór willen geven, indien hij in eene kroeg ruzie gekregen en iemand overhoop gestoken had, of maar iets anders had gedaan, waarvoor hij met een ijzer aan zijn been over zee werd gezonden, zoodat ik hem kwijt was. Nog beter zou het zijn, als ik hem zoo ver in verzoeking kon brengen, dat hij mij bestal. Ik zou hem wel willen laten houden wat hij wegnam, als ik hem maar in handen van het geregt kon brengen; want ik wil er op zweren, dat hij een verrader is. Wat hij doet of gedaan heeft, weet ik niet; maar ik vermoed het wel."

Nadat hij nog een half uur had gewacht, zond hij de vrouw, die zijn huishouden waarnam, naar de woning van NEWMAN, om te vragen of deze ziek was, en waarom hij geene boodschap had gezonden. Zij kwam terug met het berigt, dat NOGGS den geheelen nacht niet te huis was gekomen, en niemand iets van hem wist.

»Maar er is een heer beneden, Mijnheer!" zeide zij. »Hij had juist geklopt, toen ik aankwam; en hij zegt..." — »Wat zegt hij?" vroeg RALPH, zich driftig omkeerende. »Ik heb u immers gezegd, dat ik niemand spreken wil." — »Hij zegt," antwoordde de vrouw, onthutst door zijn opstuiven, »dat hij komt om over iets te spreken, dat geen uitstel kan lijden, en ik dacht, dat hij misschien kwam, om...." — »Waarom, voor den duivel?" vroeg RALPH, nog driftiger. »Begint gij uit te visschen wat voor zaken ik met de menschen heb uitstaan! zeg? — »Heere neen, Mijnheer! Maar ik zag, dat gij ongerust waart, en ik dacht, dat het over NOGGS was. Anders niet." — »Zag dat ik ongerust was?" mompelde RALPH. »Zij beginnen mij allen te bespieden. Waar is die man? Gij hebt immers niet gezegd, dat ik nog niet beneden was?" — De vrouw antwoordde, dat de vreemdeling in het kleine kantoor was, en dat zij gezegd had, dat haar meester ergens aan bezig was, maar dat zij de boodschap zou doen. — »Goed," zeide RALPH. »Ik zal bij hem komen. Ga naar de keuken, en blijf daar. Hoort gij?"

De vrouw was blijde, dat zij mogt heengaan, en deed zulks met allen spoed. RALPH ging naar beneden, en trachtte onderweg zoo goed hij kon zijne gewone bedaardheid te hernemen; hij bleef nog eene poos staan, met zijne hand aan de kruk van de deur, trad toen het kamertje van NEWMAN binnen, en zag Mijnheer CHARLES CHEERYBLE voor zich staan. Nooit zou een bezoek van dien heer hem aangenaam zijn geweest; maar nu hij in hem den beschermer en begunstiger van NICOLAAS zag, huiverde hij, alsof hij een spook had gezien. Deze ontmoeting had evenwel éénе gewenschte uitwerking op hem. Zij gaf hem in een oogenblik al zijne krachten en vermogens terug, deed al de hartstogten, die hij zoo lang in zijne borst had gekoesterd, weder ontwaken, zijne lip weder krullen, zijn voorhoofd fronsen, en maakte hem, wat zijn uitwendig voorkomen betrof, weder tot den ouden RALPH NICKLEBY,

dien menigeen tot zijn ongeluk zoo wél kende.

»Hm!" zeide RALPH, terwijl hij in de deur bleef staan: »dit is een zeer onverwacht bezoek, Mijnheer!" — »En onwelkom, niet waar?" zeide broeder CHARLES — »Men zegt dat gij altijd de waarheid spreekt, Mijnheer!" zeide RALPH smalend. »Nu ten minste spreekt gij de waarheid, en ik geef u gelijk. Uw bezoek is mij even onwelkom als onverwacht." — »Opregt gesproken, Mijnheer!..." begon broeder CHARLES. — »Opregt gesproken, Mijnheer!" viel RALPH hem in de rede, »ik wenschte een einde aan dit gesprek te maken, nog voordat het begint. Ik kan wel raden waarover gij spreken wilt, en ik wil niet naar u luisteren. Gij houdt veel van opregtheid, geloof ik; goed, ik ook. Daar is de deur, ziet gij? Wij hebben niets met elkander te maken. Ga gij uwen eigenen weg, en laat mij gerust den mijnen gaan." — »Gerust?" herhaalde broeder CHARLES, met een blik, waaruit meer medelijden dan verwijt sprak. »Gij gerust *uwen* weg gaan!" — »Ik geloof niet, dat gij voornemens zijt, om tegen mijn wil in mijn huis te blijven, Mijnheer!" zeide RALPH; »en gij zult wel begrijpen, dat het u niets baten kan, of gij tegen iemand spreekt, die niet naar u luistert." — »Mijnheer NICKLEBY!" hernam broeder CHARLES, zachtzinnig, maar met eene vaste stem: »ik kom hier waarlijk tegen mijn zin. Ik ben nog nooit hier in huis geweest, en om ronduit te spreken, ik voel mij hier niet gerust of op mijn gemak, en hoop nooit weder hier te komen. Gij vermoedt niet, waarover ik u wil spreken; daar ben ik zeker van, want dan zoudt gij mij op eene geheel andere manier ontvangen."

RALPH zag hem scherp in het gezigt; maar het heldere oog en ronde gelaat van den eerlijken ouden koopman ondergingen geene verandering, en teekenden geene de minste verlegenheid.

»Zal ik voortgaan?" vroeg Mijnheer CHEERYBLE. — »O ja wel, als het u belieft," antwoordde RALPH, droogweg. »Gij kunt hier tegen de muren spreken, Mijnheer! en daar staan twee stoelen en een lessenaar, zeer aandachtige toehoorders, en die u niet in de rede zullen vallen. Ga voort; en tegen den tijd dat ik van mijne wandeling terugkom, zult gij misschien hebben uitgepraat, en mij weder in het bezit van mijn huis laten." Dit zeggende, knoopte hij zijnen rok digt, ging

den gang in, en nam zijn hoed van den kapstok. De oude heer volgde hem en wilde weder spreken; maar RALPH zwaaide ongeduldig met zijnen arm, en snaauwde: »Geen woord — geen woord zeg ik u, Mijnheer! Hoe vroom gij ook wezen moogt, gij zijt nog geen engel, om bij iemand in huis te mogen verschijnen, of men het hebben wil of niet, en iemand tegen wil en dank te kunnen doen luisteren. Preek voor de muren, zeg ik u; niet voor mij." — »Ik ben geen engel, dat weet de Hemel," hernam broeder CHARLES, zijn hoofd schuddende, »maar een arm zondaar. In één opzigt komen de menschen echter met de engelen overeen, namelijk dat hun somtijds eene gezegende gelegenheid wordt aangeboden, om barmhartigheid uit te oefenen. Barmhartigheid te bewijzen, is het doel van mijne komst. Ik bid u, wijs mij niet af!" — »Ik bewijs geene barmhartigheid," antwoordde RALPH met eenen zegevierenden glimlach, »en ik vraag er geene. Van mij hebt gij geene barmhartigheid te wachten, Mijnheer, voor een knaap, die van uwe kinderachtige ligtgeloovigheid misbruik heeft gemaakt. Hij moet het ergste verwachten, dat ik hem kan aandoen." — »Hij u om barmhartigheid vragen?" riep de oude koopman met warmte uit. »Neen; gij moet de zijne inroepen. Indien gij mij nu niet hooren *wilt*, binnen kort zult gij *moeten*, zoo gij niet vooraf raadt wat ik te zeggen heb, en zorg draagt, dat wij elkander nooit kunnen wederzien. Uw neef is een eerlijk, braaf mensch, Mijnheer! Wat gij zijt, Mijnheer NICKLEBY, wil ik niet zeggen; maar wat gij gedaan hebt, weet ik. Ga nu heen, Mijnheer! en wanneer gij verlegen zijt met de zaak, waarmede gij u sedert eenigen tijd hebt bezig gehouden, kom dan bij ons, Mijnheer, en wij zullen er u nog uithelpen; maar kom spoedig, Mijnheer, of het zal misschien te laat zijn, om te verhinderen, dat anderen u op eene minder zachte wijze de oogen openen; en vergeet niet, Mijnheer, dat ik dezen morgen bij u ben gekomen, om u barmhartigheid te bewijzen, en dat ik nog daartoe gereed ben."

Met deze woorden, die hij met zeer veel nadruk en aandoening had uitgesproken, keerde broeder CHARLES zich om, en verwijderde zich met rassche schreden. RALPH zag hem na; maar het duurde eene poos, voordat hij zich bewoog of geluid gaf; toen brak hij zijn stilzwijgen, dat allen schijn van

bedwelmenden schrik had, af met eenen verachtelijken lach.

»Dit is zoo dwaas en verward," zeide hij, »dat ik het bijna voor een van de droomen zou houden, die mij tegenwoordig van mijne rust berooven. Barmhartigheid met mij! — Ba! de oude suffer is stapelgek geworden."

Hoewel Ralph zoo stout sprak, was het echter duidelijk, dat hij, bij verder nadenken, hoe langer hoe ongeruster werd, en door een gevoel van angst werd gekweld, hetwelk, naarmate de tijd verliep en Newman nog niet kwam opdagen, hoe langer hoe drukkender werd. Nadat hij tot laat in den namiddag had gewacht, ging hij eindelijk uit, zonder zelf te weten waarheen, terwijl alleen de waarschuwing, die zijn neef hem bij hunne laatste ontmoeting had gegeven, hem onophoudelijk voor den geest kwam, en hij zich niet van de gedachte kon ontslaan, dat hem eenig gevaar bedreigde. Hij begaf zich naar de woning van Snawley, en vroeg de vrouw van dezen, of haar man te huis was.

»Neen!" zeide zij bits. »En wat meer is, ik geloof, dat het lang zal duren voordat hij weder te huis komt." — »Weet gij wie ik ben?" vroeg Ralph. — »Ja," was het antwoord; »ik ken u, helaas! maar al te wel, en hij misschien ook. Het spijt mij genoeg." — »Zeg hem," zeide Ralph schamper, »dat ik hem voor het venster heb zien zitten, en dat ik hem over zaken moet spreken; hoort gij?" — »Ja, wel hoor ik u," antwoordde Jufvrouw Snawley, zonder verder op het verzoek te letten. — »Ik wist wel," zeide Ralph, zich omkeerende, om heen te gaan, »dat die vrouw eene huichelaarster was, die veel van zingen en bidden hield; »maar dat zij aan den drank was, had ik nog niet gemerkt." — »Wacht eens! Neen, gij komt niet binnen," zeide Jufvrouw Snawley, terwijl zij zich voor de deur plaatste, en zoo, daar zij vrij zwaarlijvig was, den ingang versperde. »Gij hebt al veel te veel over zaken met hem gesproken. Ik heb hem al lang gezegd, waar het op zou uitloopen, dat hij zich met uwe streken inliet. Maar die valsche brief is het werk van u of van den schoolmeester geweest. Dat moogt gij onthouden; daaraan heeft hij geene schuld gehad, en dat kunt gij dus niet op zijn hals schuiven." — »Houd uw mond!" zeide Ralph, terwijl hij bevreesd omzag. — »Ik weet zelf wel, wanneer ik mijn mond moet houden, en wanneer ik spreken moet, Mijnheer Nickleby!"

snaauwde de vrouw. »Pas maar op, dat anderen het even goed weten." — »Wijf!" zeide RALPH, op zijne tanden knarsende van gramschap, »als uw man zot genoeg is geweest, om u zijne geheimen te vertrouwen, zwijg gij er dan van!" — »Misschien heeft hij meer van uwe geheimen verteld, dan van de zijne," zeide Jufvrouw SNAWLEY. »Kijk maar zoo donker niet. Gij zult misschien nog wel een tijd beleven, dat zulk een nijdig gezigt u beter zal te pas komen." — »Wilt gij," zeide RALPH, zijne woede bedwingende, zoo goed hij kon, »wilt gij wel eens naar uwen man gaan, en hem zeggen, dat ik hem spreken moet; en wilt gij mij wel eens zeggen, wat het te beduiden heeft, dat gij zulk een anderen toon aanneemt?" — »Neen!" beet Jufvrouw SNAWLEY hem toe: »ik wil niet." — »Wilt gij mij razend maken?" vroeg RALPH. — »Ja!" antwoordde zij.

RALPH ligtte zijne hand op, alsof hij haar een slag wilde geven; maar hij bedacht zich, mompelde een dreigement, dat hij dit niet vergeten zou, en ging heen.

Hij begaf zich naar de herberg, waar SQUEERS gewoon was te komen, om te vragen wanneer deze daar het laatst was geweest, in de hoop dat de schoolmeester, hetzij hij in het oogmerk zijner zending was geslaagd of niet, misschien terug zou zijn, en hem zou kunnen verzekeren dat alles nog goed stond. Maar SQUEERS was sedert tien dagen niet in de herberg geweest, en al wat men daar van hem wist, was, dat hij zijn goed en eene onbetaalde rekening had achtergelaten.

Door duizend angstige vermoedens ontrust, en verlangende om te weten of SQUEERS SNAWLEY ook in een of ander opzigt verdacht hield, of ergens van wist, besloot RALPH tot den uitersten stap, om SQUEERS op zijn kamertje bij *Lambeth* te gaan opzoeken, en hem daar te ondervragen. In eene stemming, waarin elk uitstel ondragelijk is, begaf hij zich naar het huis, en daar hij uit de beschrijving de ligging van het vertrek genoegzaam kende, ging hij terstond naar boven en klopte aan de deur. Er werd niet opengedaan, en de deur was gesloten. RALPH wilde zichzelven overreden, dat SQUEERS uitgegaan was, en wel spoedig zou terugkomen. Hij sette zich derhalve op den trap neder, en besloot met geduld te wachten. Telkens, wanneer hij iemand op den trap hoorde, stond hij op, met de gedachte, dat het misschien de school-

meester zou wezen; maar telkens zag hij zich teleurgesteld. Eindelijk begreep hij, dat het wachten hem niet baten zou. Hij ging derhalve naar beneden, en vroeg een der talrijke bewoners van het huis, of hij ook iets van SQUEERS wist, dien hij bij den naam noemde, welken de schoolmeester daar had aangenomen. De man, wien hij om inlichting vroeg, verwees hem naar een ander, en deze wederom naar een ander, en zoo vernam hij, dat de gezochte laat op den vorigen avond met twee mannen was uitgegaan, die kort daarop teruggekomen waren, om eene oude vrouw te halen, welke op dezelfde verdieping woonde. Deze omstandigheid had den berigtgever wel bevreemd, maar hij had er geen verder onderzoek naar gedaan.

Nu kwam RALPH op het denkbeeld, dat PEG SLIDERSKEW misschien om haren diefstal in hechtenis was genomen, en men SQUEERS, die toen bij haar was, als verdacht van haar medepligtige te zijn, insgelijks had opgepakt. Indien dit zoo was, moest GRIDE er iets naders van weten; en hij begaf zich derhalve op weg naar de woning van dezen, thans inderdaad ongerust en beducht, dat er onheil op handen was, en er maatregelen in het werk werden gesteld, die hem met eenen volslagenen ondergang bedreigden.

Het huis van den woekeraar scheen verlaten te zijn: de vensterluiken waren gesloten; maar zoo zag het er altijd uit. RALPH klopte aan; eerst zacht, toen harder; maar de deur werd niet geopend. Hij schreef met potlood eenige woorden op een kaartje, schoof het onder de deur, en wilde juist heengaan, toen hij een geluid hoorde, alsof er zeer zacht een venster werd opengeschoven; en toen hij omhoog zag, kon hij juist het gezigt van GRIDE onderscheiden, die zeer angstig uit het zoldervenster tuurde. Toen deze zag wie er beneden stond, haalde hij spoedig zijn hoofd weder binnen, maar niet zoo snel, of RALPH had hem gezien, en riep hem nu, om beneden te komen. Toen RALPH niet ophield met roepen, stak GRIDE zijn hoofd weder buiten, maar zoo voorzigtig, dat er niets van zijn ligchaam zigtbaar werd, en men had kunnen denken, dat dit hoofd daarboven los aan den muur hing.

»Stil!" riep hij. »Ga heen! Ga heen!" — »Kom beneden," riep RALPH. — »Ga he—en!" kraaide GRIDE, ongeduldig zijn hoofd schuddende. »Spreek niet tegen mij; klop niet;

laat niemand u hier zien; ga heen!" — »Ik zal kloppen, dat al de buren komen uitloopen," zeide RALPH, »als gij mij niet zegt, waarom gij daar zoo op den loer ligt, gij huilende jakhals!" — »Ik versta u niet," hernam GRIDE. »Blijf daar niet staan. Er is onraad. Ga heen!" — »Wilt gij beneden komen?" schreeuwde RALPH woest. — »Neen!" snaauwde GRIDE, terwijl hij zijn hoofd weder binnenhaalde. Terstond daarop hoorde RALPH het venster weder digtschuiven. »Wat is dit," zeide hij, »dat die kerels, die gisteren het stof van mijne voeten zouden gelikt hebben, mij nu allen mijden en schuwen, alsof ik de pest had? *Is* mijn dag voorbij, en is dit waarlijk het begin van den nacht? Ik wil weten wat dit beduidt, wat er ook van kome! Ik ben bedaarder en stouter, dan ik sedert lang geweest ben."

Hij wendde zich van de deur af, die hij in zijne eerste woede had willen beuken, totdat GRIDE van angst zou hebben opengedaan, rigtte zijne schreden naar de *City*, en ging, door de menigte dringende, die de straten opvulde (het was nu tusschen vijf en zes uur in den namiddag) naar het kantoor van de Gebroeders CHEERYBLE, waar hij, toen hij de glazenkast binnentrad, TIM LINKINWATER alleen vond zitten.

»Ik heet NICKLEBY," zeide RALPH. — »Dat weet ik," zeide TIM, den anderen door zijnen bril aankijkende. — »Wie van uwe firma is van morgen bij mij geweest?" vroeg RALPH. — »Mijnheer CHARLES!" — »Zeg dan Mijnheer CHARLES, dat ik hem wilde spreken." — »Dat zult gij," antwoordde TIM, »en Mijnheer NED insgelijks."

Hij wipte aan zijn kantoorstoel, maar bleef nog een oogenblik staan, om RALPH strak aan te zien, knikte toen nadrukkelijk met zijn hoofd, als wilde hij zeggen dat er meer achter stak, en ging heen. Kort daarop kwam hij terug, bragt RALPH bij de twee broeders, en bleef insgelijks in het vertrek.

»Ik wilde u spreken, die van morgen bij mij zijt geweest," zeide RALPH, met zijnen vinger den persoon aanwijzende, tegen wien hij het woord rigtte. — »Ik heb geene geheimen voor broeder NED of TIM LINKINWATER," zeide broeder CHARLES, zeer bedaard. — »Ik wel," hernam RALPH. — »Mijnheer NICKLEBY!" viel broeder NED hierop in: »de zaak, waarover broeder CHARLES u dezen morgen wilde spreken, is ons alle drie en nog verscheidene andere menschen ten volle bekend, en zal, helaas! weldra algemeen bekend worden. Uit kiesch-

heid is mijn broeder van morgen alleen bij u gekomen; maar thans begrijpen wij, dat alle verdere kieschheid overbodig zou wezen, en derhalve zullen wij spreken gelijk wij hier zijn, of in het geheel niet." — »Het schijnt wel, heeren," zeide RALPH smalend, »dat gij liefhebberij hebt, om in raadselen te spreken; en ik meen, dat uw klerk, als een verstandig man, om u te believen, zijn best doet, om u na te volgen. Spreek één voor één, of allen te gelijk, als gij wilt; het is mij toch hetzelfde wat gij zegt." — »Hetzelfde," riep TIM uit, die eensklaps bloedrood werd, »hetzelfde wat de Gebroeders CHEERYBLE zeggen? Hoort gij dat? Hoort gij dat?" — »TIM!" riepen NED en CHARLES te gelijk: »wees toch bedaard, TIM!"

TIM zweeg stil, en verkropte zijne verontwaardiging zoo goed hij kon, terwijl hij RALPH aanstaarde, alsof hij hem had willen verslinden.

»Daar niemand mij een stoel geeft," zeide RALPH, omziende, »zal ik er zelf een nemen; want ik ben moede van het gaan. En nu, heeren! vraag ik — nu wil ik weten, want ik heb het regt — wat gij te zeggen hebt, hetgeen u magtigt om zulk eenen toon aan te nemen, als gij voert, en u onder de hand met mijne zaken te bemoeijen, gelijk ik reden heb om te vermoeden, dat gij gedaan hebt. Ik zeg u ronduit, dat ik, hoezeer ik mij weinig aan het oordeel van de wereld stoor, mij niet stil door kwaadwilligen wil laten benadeelen of belasteren. Of gij u door anderen laat misleiden, of dat gij uit eigene beweging handelt, is mij hetzelfde, en in beide gevallen zeg ik u ronduit, dat gij van mij geene verschooning of toegevendheid te wachten hebt."

Dit werd zoo koel en bedaard gezegd, dat iemand, die niets van de zaak wist, zeker had moeten denken, dat RALPH het regt aan zijne zijde had. Daar zat hij met over elkander geslagene armen, bleeker dan gewoonlijk, maar zeer bedaard — veel bedaarder dan de broeders of de vergramde TIM — en gereed om het ergste af te wachten.

»Zeer wel, Mijnheer!" zeide broeder CHARLES. »Broeder NED! wilt gij eens schellen?" — »Wacht een oogenblik, CHARLES!" zeide de ander. »Ik moet eerst Mijnheer NICKLEBY nog zeggen, dat het voor hem en ons goed zal zijn, indien hij, als hij kan, zoolang stilzwijgt, totdat hij ons gehoord heeft." — »Gij hebt gelijk," zeide broeder CHARLES.

Ralph glimlachte, maar gaf geen antwoord. Er werd gescheld. De kamerdeur ging open; een man trad strompelend binnen; Ralph keek om, en zag Newman Noggs voor zich staan. Van dit oogenblik af begon de moed hem te ontzinken.

»Dit is een goed begin," zeide hij bitter. »Ik zie wel, dat gij eerlijke, opregte, vrome lieden zijt! Ik heb altijd wel geweten, hoe zwaar zulke lieden wegen, als gij zijt. Als men met zulk een kerel wil knoeijen, die zijne ziel (als hij er een had) voor sterken drank zou verkoopen, en geen woord spreekt zonder eene logen te zeggen — dan is niemand meer veilig. O, het is een goed begin!"

»Ik *wil* spreken," riep Newman, terwijl hij Tim, die hem wilde tegenhouden, op zijde drong. »Zeg eens, gij oude Nickleby! wat meent gij, als gij spreekt van zulk een kerel? Wie heeft mij tot »zulk een kerel" gemaakt? Als ik mijne ziel voor sterken drank zou willen verkoopen, waarom ging ik dan niet inbreken, rooven, zakken rollen, of het geld uit de napjes van blinde bedelaars stelen, liever dan uw slaaf en lastdier te zijn? Als ik geen woord kan spreken zonder te liegen, waarom was ik dan uw gunsteling niet? Wanneer heb ik u ooit gevleid, of kwaad van anderen gesproken, om bij u in gunst te komen? Zeg! Ik heb u getrouw gediend. Ik heb harder gewerkt, omdat ik arm was, en meer harde woorden van u aangehoord, omdat ik u en uwe onbeschoftheid verachtte, dan ik in een bedelaarswerkhuis had moeten doen. Ik ben bij u gebleven, omdat ik trotsch was; omdat er bij u in huis geene anderen waren, die mijne vernedering zagen; omdat niemand beter wist dan gij, hoe ik zoo arm was geworden, dat ik niet altijd geweest was, wat ik nu ben, en dat nooit zou geworden zijn, indien ik niet in de handen van u en andere zulke schurken was gevallen. Weet gij dat niet, zeg?" — »Zacht wat!" zeide Tim. »Gij hebt immers gezegd...." — »Laat mij uitspreken!" zeide Newman, terwijl hij Tim van zichafstiet. »Spreek op, Nickleby! wilt gij doen, alsof gij van niets af wist? Het zal u niet helpen. Gij hebt daar van knoeijen gesproken. Wie heeft met een schoolmeester uit *Yorkshire* geknoeid, en terwijl zij den knecht wegzonden, opdat hij hen niet beluisteren zou, vergeten, dat zulk eene groote voorzigtigheid hem wel achterdochtig kon maken; dat hij wel eens op de wacht kon gaan staan, om te zien, waar zijn mees-

ter des avonds heenging, en anderen op de wacht zetten, om te zien, wat de schoolmeester uitvoerde? Wie heeft met een baatzuchtigen vader geknoeid, om zijne dochter aan den ouden Arthur Gride te verkoopen? En wie heeft met Gride zelven geknoeid, in dat kleine kantoor, toen ik in de kast zat?"

Ralph had al zijne krachten verzameld, om zijne aandoeningen in bedwang te houden; maar dit gezegde deed hem toch onwillekeurig eene beweging van schrik maken.

»Aha!" riep Newman: »heb ik u daar geraakt? En hoe denkt gij, dat die arme duivel zulk een haat tegen zijn meester heeft gekregen, en op de gedachte is gekomen, dat hij hem overal, waar hij kon, moest dwarsboomen, als hij niet even slecht of nog erger wilde worden, als hij? Omdat hij zag, hoe barbaarsch die meester zijn eigen vleesch en bloed behandelde, en begreep, welke schandelijke oogmerken hij had met zijne eigene nicht, een meisje, dat zelfs zulk een afgetobde en verzopen kerel niet zonder belangstelling kon aanzien. Daarom bleef hij bij zulk een meester in dienst, in de hoop, dat hij haar eenig goed zou kunnen doen, gelijk hij, God dank! een paar malen een ander had gedaan; maar anders zou hij zijn hart reeds lang lucht gegeven hebben, door dien meester half dood te slaan, en dan naar den duivel te loopen. Dat moest ik u zeggen, en ook dit nog, dat *ik* deze heeren heb opgezocht: het knoeijen laten zij voor u over. Ik heb hen opgezocht, en gezegd, dat ik hunne hulp noodig had, om achter uwe schurkenstreken te komen, om voort te gaan met hetgeen ik begonnen had, en ieder aan het zijne te helpen; en als mij dit alles gelukt was, dan zou ik u onder de oogen komen, en u als een man alles in het gezigt zeggen. Nu heb ik uitgesproken, en laat de beurt aan een ander."

Hier bleef Newman, die zijne redevoering met allerlei woeste gebaren had vergezeld, en zich zoo verhit had, dat het zweet hem langs zijn gezigt liep, op eens stokstijf staan, en Ralph tergend aanstaren. Ralph zag hem aan, maar sloeg terstond zijne oogen neder, stampte met zijnen voet op den grond, en zeide met eene doffe stem: »Ga maar voort, Heeren! Ik ben geduldig, ziet gij? Er is nog regt te krijgen. Ik zal u tot verantwoording roepen. Pas op, wat gij zegt; want gij zult alles moeten bewijzen." — »Het bewijs is gereed," antwoordde broeder Charles. »Snawley heeft gisteren avond bekend." —

»En wie is die SNAWLEY?" vroeg RALPH; »en wat heeft zijne bekentenis met mijne zaken te maken?"

Op deze vraag, gedaan met eene norsche stugheid, waarvan geene beschrijving eenig denkbeeld zou kunnen geven, gaf de oude heer geen antwoord, maar zeide, dat zij, om hem te toonen hoe ernstig het geval was, niet alleen zouden zeggen, waarvan hij beschuldigd werd, maar ook welke bewijzen men tegen hem had, en hoe men die bewijzen had bekomen. Hierop begonnen broeder NED, TIM LINKINWATER en NOGGS te gelijk te spreken, en het duurde eene poos voordat ieder afzonderlijk aan het woord kon komen, om RALPH een verslag te doen, waaruit het volgende bleek:

Dat, toen NEWMAN van iemand, die nu niet bij de hand was, de verzekering had ontvangen, dat SMIKE geen zoon van SNAWLEY was, en deze man had aangeboden om die verklaring, des gevorderd, met eenen eed te bevestigen, NICOLAAS en zijne vrienden hadden begonnen te twijfelen aan de gegrondheid van eenen eisch, waartegen zij in het begin niets hadden kunnen aanvoeren. Dat zij, eens op het vermoeden van eene zamenspanning gekomen zijnde, den grond daarvan zeer ligt in de kwaadaardigheid van RALPH en de wraakzucht en gierigheid van SQUEERS hadden gevonden. Dat, daar vermoeden en zekerheid twee zeer verschillende zaken waren, een bekwaam regtsgeleerde hun had aangeraden, om het proces, dat door de andere partij begonnen was, om hen SMIKE te doen uitleveren, zoo lang mogelijk te rekken, en intusschen SNAWLEY (die het grootste aandeel moest hebben aan het gepleegde bedrog) door alle mogelijke middelen in het naauw te jagen, hem, zoo het mogelijk was, in tegenspraak met zichzelven te brengen, en, door hem voor zijne eigene veiligheid bevreesd te maken, te bewegen, om de geheele zamenspanning te ontdekken, en zijne aanstokers en medepligtigen aan te geven. Dat men dit had beproefd, maar dat SNAWLEY, die een doorslepen kerel was, al hunne pogingen had teleurgesteld, totdat een onverwacht voorval hem den vorigen avond tot bekentenis had gebragt.

Dit was aldus toegegaan. Toen NEWMAN het berigt was komen brengen, dat SQUEERS weder in de stad was, en er zulk een geheim gesprek tusschen hem en RALPH had plaats gehad, dat zij, blijkbaar opdat hij hen niet zou beluisteren, hem de

deur hadden uitgezonden, had men iemand aangenomen, om den schoolmeester te bewaken, in de hoop om iets te ontdekken, dat eenig licht kon geven omtrent de vermeende zamenspanning. Toen men echter bevond, dat hij verder geenen omgang met Ralph of Snawley hield, en zeer afgezonderd leefde, geraakte men het spoor bijster; de bewaker werd afgedankt, en zou men niet weder aan Squeers gedacht hebben, indien Newman hem niet eens des avonds met Ralph op straat had ontmoet. Toen hij hen volgde, zag hij tot zijne verwondering, dat zij een aantal gemeene slaaphuizen binnengingen, in vele van welke Ralph bekend was, en (gelijk hij uit hun navragen opmaakte) naar eene oude vrouw zochten, in welker beschrijving hij de doove Peg Sliderskew herkende. De zaak nam nu een ernstiger voorkomen aan; men begon met vernieuwde waakzaamheid de wacht te houden; een beambte van de policie nam zijnen intrek in de herberg, waar Squeers verkeerde, en volgde den niets vermoedenden schoolmeester op den voet, totdat deze zijn kamertje bij *Lambeth* betrok. Nu moest de policiebeambte insgelijks verhuizen; hij hield zich verborgen in het huis vlak tegenover, en ontdekte nu weldra, dat Squeers en Peg Sliderskew zeer bevriend waren.

In dezen staat van zaken werd Gride in het verhoor genomen. Door de nieuwsgierigheid der buren; en ook gedeeltelijk door zijne eigene spijt en woede, was de diefstal reeds lang bekend geworden; maar hij wilde volstrekt geen stap doen om de oude vrouw te laten vervolgen, en het denkbeeld, dat hij als getuige tegen haar zou moeten optreden, joeg hem zulk eenen schrik aan, dat hij zich in zijn huis opsloot, en niemand te woord wilde staan. Dit een en ander deed de vervolgers vermoeden, dat Ralph en Gride zich van Squeers wilden bedienen, om eenige der gestolene papieren, die het licht niet mogten zien, weder in hunne magt te krijgen. Zij vermoedden, dat er in deze papieren misschien iets zou te vinden zijn, waaruit men de uitdrukkingen, die Newman had afgeluisterd, en die op Madeline doelden, zou kunnen verklaren; en zij besloten derhalve om Peg in bewaring te laten nemen, voordat zij die papieren van kant maakte, en Squeers insgelijks, indien men hem onder eenige verdenking kon brengen. Zoodra men eene volmagt tot huiszoeking had bekomen, en alle toebereidselen gemaakt waren, gaf men acht op het

venster van SQUEERS, totdat men hem zijn licht zag uitdoen; op den tijd dat hij, gelijk men reeds te voren had onderzocht, gewoon was PEG te gaan bezoeken. Hierop slopen FRANK CHEERYBLE en NEWMAN naar boven, om af te luisteren waarover zij spraken, en op het gunstigste oogenblik den policiebeambte het teeken te geven. Welk een gelukkig oogenblik zij troffen, hoe zij luisterden en wat zij hoorden, is den lezer reeds bekend. Nog half bedwelmd, en met het gestolene document in zijn zak, werd SQUEERS weggebragt, en daarop ook PEG in hechtenis genomen. Spoedig ging men nu SNAWLEY aanzeggen, dat SQUEERS gevangen was genomen — waarom zeide men hem niet — en daarop verklaarde de ontstelde booswicht, dat het geheele verhaal betreffende SMIKE een verdichtsel was, en openbaarde alles wat RALPH had gedaan, om dit bedrog ten uitvoer te brengen. Wat SQUEERS betrof, hij was dien morgen door den vrederegter verhoord, en daar hij geen voldoende ophelderingen wilde geven, wie hij was, hoe hij in het bezit van het document was gekomen, of wat hij bij PEG kwam doen, was het besluit geweest, dat hij voorloopig in hechtenis zou blijven.

Al deze ontdekkingen werden nu RALPH omstandig medegedeeld. Welk eenen indruk zij ook op hem mogten maken, hij gaf geen teeken van eenige ontroering, maar bleef met zijne oogen op den grond gevestigd, en zijne hand voor zijnen mond, onbewegelijk zitten. Toen het verhaal ten einde was, hief hij snel zijn hoofd op, alsof hij wilde spreken; maar toen broeder CHARLES nogmaals het woord opvatte, nam hij zijne vorige houding weder aan.

»Ik heb u dezen morgen gezegd," zeide de oude heer, »dat ik uit barmhartigheid bij u kwam. Hoever gij in dit laatste geval betrokken zijt, en hoever de man, die thans in hechtenis is, u kan bezwaren,' zult gij zelf het best weten. Maar het regt moet zijnen loop hebben tegen allen, die in dit complot tegen dien armen onschuldigen jongen gewikkeld zijn. Het is niet in onze magt, om u voor de gevolgen te behoeden. Al wat wij doen kunnen, is u bij tijds te waarschuwen, opdat gij die gevolgen zoudt kunnen ontvlugten. Wij zouden niet gaarne willen, dat een oud man, zoo als gij, door een bloedverwant voor het geregt, misschien op het schavot werd gebragt, en ook niet, dat hij, zoo als gij, al de banden der na-

tuur verbrak. Wij smeeken u — mijn broeder NED zoowel als ik, en TIM LINKINWATER insgelijks — wij smeeken u, om *Londen* te verlaten, en ergens eene schuilplaats te zoeken, waar gij voor de gevolgen uwer boosheid beveiligd kunt zijn, waar gij tijd hebt, Mijnheer, om daarvoor te boeten en een beter mensch te worden."

»En denkt gij," snaauwde RALPH met den lach van eenen duivel, »denkt gij, dat gij mij zoo gemakkelijk zult klein krijgen? Denkt gij, dat honderd slimme complotten, of honderd omgekochte getuigen, of honderd valsche schurken op mijne hielen, of honderd schijnheilige boetpredikatiën, mij bang zullen maken? Ik bedank u, dat gij mij gezegd hebt, wat gij voornemens zijt; nu kan ik op mijne hoede zijn. Gij weet nog niet, wien gij voorhebt. Gij hebt de proef maar te nemen; maar dat zeg ik, dat ik uwe schijnheilige mooije praatjes uitspuw, en dat ik u tart, u uitdaag, om het ergste tegen mij te doen, wat gij kunt."

Zoo scheidden zij; maar het ergste was nog niet gekomen.

LXII.

RALPH HOORT HET ERGSTE.

In plaats van naar huis te gaan, stapte RALPH in de eerste cabriolet, die hij aantrof, en belastte den voerman om naar het policiekantoor van het kanton te rijden, waar SQUEERS in hechtenis was genomen. Op eenigen afstand van de plaats, waar hij wezen moest, stapte hij uit het rijtuig, en ging te voet verder. Toen hij naar den man vroeg, dien hij wilde bezoeken, vernam hij, dat hij juist bij tijds was gekomen, daar men op het oogenblik de huurkoets verwachtte, die SQUEERS had besteld, om als een heer naar de gevangenis te rijden.

Toen hij verzocht den gevangene te mogen spreken, bragt men hem naar de kamer, waarin SQUEERS den dag had doorgebragt. Eene flaauw brandende kaars gaf juist zooveel licht, dat RALPH den schoolmeester kon herkennen, die in eenen hoek op eene bank lag te slapen. Een ledig glas stond op de tafel, en deed, indien de brandewijnlucht en de snorkende

ademhaling van den slaper daartoe niet reeds voldoende waren geweest, den bezoeker begrijpen, dat de gevangene de flesch te hulp had genomen, om het onaangename van zijnen toestand eene poos te vergeten.

Het was niet gemakkelijk om hem wakker te maken; doch eindelijk kwam hij overeind, en vertoonde een geelbleek gezigt, een rooden neus en een borsteligen baard, hetwelk alles eene nog fraaijer vertooning maakte door den morsigen witten zakdoek, met groote bloedvlekken, dien hij om zijn hoofd gebonden en onder zijne kin vastgeknoopt had. Met een droevig gezigt staarde hij RALPH eene poos stilzwijgend aan, en gaf eindelijk zijn gevoel lucht door het kernachtige gezegde: »Daar ligt het er nu toe!" — »Wat scheelt er aan uw hoofd?" vroeg RALPH. — »Uw knecht, die valsche rekel, heeft er een gat in geslagen," antwoordde SQUEERS norsch. »Zijt gij toch eindelijk gekomen?" — »Waarom hebt gij mij geene boodschap gezonden?" zeide RALPH. »Hoe kon ik komen, voordat ik wist, wat er met u gebeurd was?" — »Mijne familie!" stotterde SQUEERS. »Mijne dochter, die nu juist een leeftijd intreedt, waarin al het gevoel zoo sterk is als peper! mijn zoon, die een jonge held is, de roem en glorie van het dorp! ach, welk een slag! . De kroon van de SQUEERSEN ligt in het slijk, en hunne zon duikt in de zoute baren." — »Gij hebt u dronken gezopen," zeide RALPH, »en zijt nog niet uitgeslapen." — »Ik heb uwe gezondheid gedronken, mannetje!" zeide SQUEERS; »dus hebt gij er niets op te zeggen." — RALPH bedwong de verontwaardiging, welke de veranderde en onbeschofte toon van den schoolmeester bij hem opwekte, en vroeg nog eens, waarom hij hem geene boodschap had gezonden. — »Wat zou mij dat geholpen hebben?" bromde SQUEERS. »Het zou mij weinig goed doen, als zij wisten, dat ik u ken; en zij willen geen borgtogt aannemen, voordat zij meer van het geval weten. Daar zit ik nu vast, en gij loopt los." — »Dat zult gij ook doen, binnen weinige dagen," hernam RALPH, met gemaakte vriendelijkheid. »Zij kunnen u niets ter wereld doen." — »Ik geloof ook niet, dat zij mij veel doen kunnen," zeide SQUEERS boosaardig, »als ik maar vertel, hoe en waarom ik bij die leelijke oude SLIDER ben gekomen, die ik wenschte dat dood en begraven was geweest, voordat ik haar ooit gezien had. Dat heeft die poederpruik van morgen

uitdrukkelijk gezegd. »Gevangene!” zeide hij: »daar gij in het gezelschap van deze vrouw zijt gevonden, — daar men dit document bij u heeft ontdekt, — daar gij bezig waart met heimelijk andere documenten te verbranden, — en daar gij geene voldoende opheldering geeft, wie of wat gij zijt, — zal ik u voorloopig in hechtenis houden, en voordat er nadere berigten zijn ingewonnen, kan ik u niet onder borgtogt ontslaan.” Nu zou ik immers kunnen zeggen: »Ik kan wel voldoende ophelderingen geven. Ik ben WACKFORD SQUEERS; daar hebt gij mijn kaartje met mijn adres. Iedereen weet, dat ik een braaf en eerlijk man ben. Als er iets niet rigtig is in dit geval, is het mijne schuld niet. Ik had geene kwade oogmerken; ik weet van niets. Ik deed het slechts voor eenen vriend — mijnen vriend RALPH NICKLEBY op *Golden-Square;* laat hem maar halen, en hoor wat gij zegt. Hij is de man, dien gij hebben moet.” Zoo zou ik immers kunnen spreken?” — »Wat was dat voor een document, dat men bij u vond?” vroeg RALPH, die niet goedvond, de vraag van SQUEERS te beantwoorden. — »Wel, wat anders dan dat testament,” antwoordde SQUEERS, »van die MADELINE?” — »Door wien was dat testament gemaakt?” vroeg RALPH snel, »en wat behelsde het? wat werd haar daarin gemaakt?” — »Het was een testament in haar voordeel; anders weet ik er niet van,” antwoordde SQUEERS; »en dat is meer, dan gij er van zoudt onthouden hebben, als gij dien blaasbalk op uw kop hadt gekregen. Het is de schuld van uwe verwenschte achterdochtigheid, dat zij het in handen gekregen hebben. Als gij het mij hadt laten verbranden, en mij op mijn woord hadt willen gelooven, dat ik het gedaan had, zou het een hoopje asch zijn geweest, en niet in mijn jas hebben gezeten.” — »Overal teleurgesteld!” mompelde RALPH, terwijl hij op zijne vingers knaagde.

Zij bleven eene poos stilzwijgend tegenover elkander zitten; doch zoodra RALPH zijne tegenwoordigheid van geest eenigermate herkregen had, begreep hij, dat het zijne zaak was om SQUEERS zooveel mogelijk gerust te stellen, en dezen te doen gelooven, dat hij voor zijne eigene veiligheid niets beter kon doen, dan niets te bekennen.

»Ik zeg u nog eens,” begon hij weder, »dat zij u niets doen kunnen. Ik zal wel een historietje voor u verzinnen, waarmede gij u in eens van alles kunt afmaken; en al willen

zij een borgtogt van twintigduizend pond hebben, ik zal borg voor u blijven. Al wat gij te doen hebt, is de waarheid verborgen te houden. Gij zijt van avond niet regt nuchteren, en ziet dit nu misschien niet zoo duidelijk in, als gij anders doen zoudt; maar liegen is uwe zaak, en gij zult goed dienen op te passen, want het zou leelijke gevolgen kunnen hebben, als gij u mogt verspreken." — »Zoo!" zeide Squeers, die hem met zijn hoofd op zijde en een glurenden blik had aangehoord: »is dat mijne zaak? Wil ik u nu eens wat zeggen? *Ik* heb genoeg van uwe historietjes, en wil er mij niet meer mede ophouden. Als de zaak verkeerd loopt, zal ik maken dat gij ook uwe portie krijgt. Gij hebt altijd gezegd, dat er geen gevaar was. Het was onze afspraak niet, dat ik zoo in den pekel zou komen; en gij moet niet denken, dat ik het voor zoeten koek zal opeten. Ik heb met u voortgetobt van het eene op het andere, omdat wij al zoo het een en ander met elkander hadden uitstaan, en gij mij veel goed of veel kwaad kondt *doen*, naardat het u in het hoofd kwam. Nu, als alles goed afloopt, kan mij dat niet schelen, dan is het tot uwe dienst; maar loopt het verkeerd, dan zal ik net zoo spreken en doen als voor mijzelven het best is, en mij aan geen mensch storen. — Helaas!" vervolgde Squeers, op eenen plegtigen toon: »mijn gezag en aanzien bij de jongens is naar de maan! Het is alsof ik mijne vrouw en mijne dochter en mijn veelbelovenden zoon voor mij zie. Ben ik niet echtgenoot, ben ik niet vader, ben ik niet rekenmeester, en moet ik niet om nommer één denken?"

Wie weet hoe lang Squeers, wiens hoofd door den brandewijn en de gevolgen van zijne wond tusschenbeide op hol geraakte, zoo zou hebben voortgegaan, of tot welke onstuimige tooneelen het gesprek aanleiding zou hebben gegeven, indien er op dit oogenblik niet juist een policiebeambte was binnengekomen, om hem naar de huurkoets en verder naar de gevangenis te brengen.

»Ik begreep het al daaruit, dat hij mij geene boodschap zond," zeide Ralph bij zichzelven, toen Squeers was weggebragt. »Uit zijne dronkemanspraat kan ik duidelijk opmaken, dat die kerel voornemens is om mij te verraden. Ik ben zoo in het naauw gebragt, dat zij niet alleen allen van mij afvallen, maar, even als de dieren in de fabel, mij hunne tanden

laten zien, hoewel zij gisteren nog niet wisten, hoe zij diep genoeg voor mij kruipen zouden. Maar zij zullen mij niet bang maken. Ik wijk geen voetstap."

Hij begaf zich naar zijne woning, zeide aan zijne huishoudster, die buiten de deur sliep, dat zij naar huis kon gaan, ging naar zijne kamer, zette zich neder bij het licht van eene enkele kaars, en begon, voor de eerste maal, over al, wat er dien dag gebeurd was, na te denken.

Sedert den vorigen avond had hij niets gegeten of gedronken, en behalve dat hij zooveel ontroering had doorgestaan, was hij nog verscheidene uren op de been geweest. Hij gevoelde zich flaauw en afgemat, en toch was het hem onmogelijk, iets anders te gebruiken dan een glas water. Hij bleef met zijn hoofd in de hand zitten; hij wilde slapen of nadenken, maar beide was hem even onmogelijk; hij gevoelde niets dan zijne uitputting en neêrslagtigheid; al zijne zinnen schenen verdoofd te zijn.

Het was bijna tien uur, toen er aan de deur werd geklopt; maar hij bleef stil zitten, als had hij geen besef om te begrijpen, wat dit geluid beteekende. Het kloppen werd verscheidene malen herhaald, voordat hij kon besluiten om op te staan en naar beneden te gaan.

»Mijnheer Nickleby! er is ijselijk nieuws voor u, en ik kom u verzoeken, om terstond mede te gaan," zeide eene stem, die hem bekend scheen. Hij hield zijne hand boven zijne oogen, keek naar buiten, en zag Tim Linkinwater op de stoep staan.

»Medegaan?" zeide Ralph. »Waarheen?" — »Naar ons huis," antwoordde Tim. »Ik heb hier eene koets." — »En waarom?" vroeg Ralph. — »Vraag toch niet waarom, maar ga mede." — »Weêr zulk eene gekheid als van middag?" mompelde Ralph, met eene beweging, als wilde hij de deur weder sluiten. — »Neen, neen!" riep Tim met aandoening uit, en vatte hem te gelijk bij den arm. »Het is om u iets te zeggen, dat gebeurd is — iets ijselijks, Mijnheer Nickleby! dat u van nabij betreft. Denkt gij, dat ik dit zeggen zou, of zoo laat hier komen, als het niet zoo was?" — Ralph zag hem oplettend aan, en toen hij gewaar werd, dat Tim er inderdaad zeer onthutst uitzag, aarzelde hij, niet wetende wat hij zeggen of denken moest. »Het is beter, dat gij dit nu hoort, dan la-

ter," zeide TIM. »Misschien heeft het eenigen invloed op u. Ga om 's Hemels wil mede!"

Op een anderen tijd zou RALPH's hardnekkigheid niet door zulk een gezegde te overwinnen zijn geweest; maar nu ging hij, nadat hij zich een oogenblik had bedacht, zijn hoed halen, en stapte, zonder een woord te spreken, in het rijtuig.

TIM herinnerde zich naderhand zeer duidelijk, en sprak er dikwijls van, dat hij RALPH, toen deze in huis ging, zag waggelen als een dronken man, en dat deze hem, toen hij in de koets stapte, met zulk een doodsbleek en verwilderd gezigt had aangezien, dat TIM er van schrikte, en bijna bevreesd was om hem te volgen. Sommigen meenen, dat RALPH toen een voorgevoel had; maar misschien heeft men meer reden, om de oorzaak zijner ontroering te zoeken in hetgeen hij dien dag had doorgestaan.

Onderweg bewaarden beiden het diepste stilzwijgen. Toen de koets stilhield, volgde RALPH zijnen geleider door het huis naar het vertrek, waar de broeders hem verwachtten. Hij was zoo verbaasd, om niet te zeggen ontzet, over de uitdrukking van den blik, waarmede zij hem aanzagen, en die naar een treurig medelijden met hem geleek, dat hij naauwelijks spreken kon. Toen hij zich had nedergezet, vermande hij zich echter in zoo verre, dat hij stotterend de woorden uitbragt: »Wat — wat hebt gij mij te zeggen — behalve hetgeen gij reeds gezegd hebt?"

Het was een groot, ouderwetsch vertrek, flaauw verlicht, en aan het eene einde was een uitspringend venster, waarvoor eene zware draperie hing. Terwijl hij sprak, wendde RALPH zijne oogen naar dien kant, en meende de gedaante van eenen man te onderscheiden, in welke meening hij bevestigd werd, toen het voorwerp zich bewoog, alsof het zijnen blik niet wel verdragen kon.

»Wie is dat daar?" vroeg RALPH. — »Iemand, die ons het berigt heeft gebragt, hetwelk de reden is, dat ons heeft doen besluiten u hier te laten halen," antwoordde broeder CHARLES. »Laat hem vooreerst daar blijven, Mijnheer!" — »Nog meer raadsels," zeide RALPH, met eene flaauwe stem. »Wel nu, Mijnheer!"

Maar voordat een der broeders kon antwoorden, keerde hij zich weder naar het venster. De tegenwoordigheid van dien

onbekende scheen hem zoozeer te hinderen, dat hij zijne oogen van die plek niet kon afwenden; want nadat hij nog eenige malen daarheen had omgezien, verschoof hij zijn stoel, zoodat hij met zijn gezigt naar het venster zat, en mompelde, dat hij het licht niet kon verdragen. De broeders spraken eene poos fluisterend met elkander; uit hun voorkomen bleek, dat zij zeer ontroerd waren. RALPH zag hen een paar malen aan, en zeide eindelijk, met eene geweldige inspanning om zijne bedaardheid te hernemen: »Wel nu, wat is er? Waarom hebt gij mij zoo laat laten roepen? Wat hebt gij mij te zeggen?" Na eene korte poos vervolgde hij: »Is mijne nicht misschien dood?"

Deze vraag maakte het gemakkelijker, om tot een begin te komen. Broeder CHARLES keerde zich tot hem, en zeide, dat het inderdaad een sterfgeval was, hetwelk zij hem moesten berigten, maar dat zijne nicht welvarend was.

»Meent gij, dat haar broeder dood is?" vroeg RALPH, terwijl zijne oogen begonnen te schitteren. »Neen, dat zou al te goed zijn. Dat geloof ik niet, al zegt gij het. Dat nieuws is al te welkom, om waar te wezen." — »Schaam u, gij verstokt en onnatuurlijk man!" riep de andere broeder met warmte uit. »Gij zult een berigt hooren, dat, zoo gij nog eenig menschelijk gevoel hebt, zelfs u zal doen sidderen. Indien wij u nu eens zeiden, dat de arme jongen, die u nooit iets heeft misdaan, maar wien gij vervolgd hebt, om uwen boozen haat tegen uwen neef te voldoen, — indien wij nu eens zeiden, dat dit arme schepsel onder uwe vervolging was bezweken, en heengegaan was, om zijn lot daar te klagen, waar gij eenmaal ter verantwoording zult worden geroepen voor het aandeel, dat gij daarin gehad hebt?" — »Als gij mij zegt, dat hij dood is," zeide RALPH met drift, »vergeef ik u al het overige. Als gij mij zegt, dat hij dood is, ben ik levenslang uw schuldenaar. Ja! hij is dood; ik zie het aan uw gezigt. Wie triomfeert nu? Is dat uwe ijselijke tijding? Ziet gij wel, hoe die mij treft? Gij hebt wél gedaan, dat gij mij halen liet." Zelfs op dat oogenblik, te midden zijner barbaarsche vreugde, bespeurde RALPH in het gelaat der twee broeders, die hem met afgrijzen aanstaarden, iets van dat onverklaarbare medelijden, dat hij te voren had opgemerkt. »En *hij* heeft u die tijding gebragt?" vervolgde RALPH, met den vinger naar het venster

wijzende. »En hij was zeker daar gaan zitten, om te zien, hoe die tijding mij overstelpen zou? Ha, ha, ha! Maar ik zeg hem, dat ik nog lang een doorn in zijn oog zal zijn; en u zeg ik nog eens, dat gij hem nog niet kent, en dat de dag u nog berouwen zal, toen gij den vagebond hebt opgenomen."

»Gij houdt mij voor uwen neef," zeide eene holle, treurige stem: »het zou beter voor u en voor mij geweest zijn, indien ik een man als hij was geweest." De gedaante, die zoo onduidelijk zigtbaar was, stond op, en trad langzaam nader. Ralph deinsde terug; want hij aanschouwde — niet Nicolaas, gelijk hij verwacht had, maar Brooker.

Ralph wist geene reden, waarom hij voor dien man bevreesd zou zijn, en had hem ook nooit voorheen gevreesd; maar de bleekheid, die Tim op zijn gezigt had gezien, toen hij in de koets stapte, verspreidde zich wederom op zijn gelaat; hij beefde, en zijne stem haperde, toen hij zeide: »Wat doet die kerel hier? Gij weet wel, dat hij een gemeene dief en banneling is?"

Niemand gaf antwoord; maar de man trad nog nader bij, en Ralph staarde hem, naar het scheen, werktuigelijk aan.

»Die jongeling," zeide de man, »van wien deze heeren gesproken hebben..." — »Die jongeling," herhaalde Ralph, hem verbijsterd aanstarende. — »Dien ik dood op zijn bed heb zien liggen," vervolgde de man, »en die nu in zijn graf ligt..." — »Die nu in zijn graf ligt," herhaalde Ralph, gelijk iemand, die in zijn slaap spreekt. — De man sloeg zijne oogen op, en vouwde plegtig zijne handen: »Was uw eenige zoon, zoo waarlijk helpe mij God in den hemel!"

Er volgde eene diepe stilte. Ralph hield zijne handen voor zijn gezigt. Kort daarop liet hij die weder zinken; en nooit had iemand het gelaat van een levend mensch, zonder eenige wond, zoo akelig misvormd gezien. Hij zag Brooker, die vlak voor hem stond, strak aan, maar sprak geen woord, en bewoog zich niet.

»Mijneheeren!" zeide Brooker: »ik zal mij niet verontschuldigen; daar ben ik lang over heen. Als ik, terwijl ik verhaal hoe alles zich heeft toegedragen, zeg, dat ik met barbaarschheid behandeld werd, en daardoor tot iets kwam, waartoe ik anders misschien niet slecht genoeg zou zijn geweest, doe ik het, omdat het tot mijn verhaal behoort, en niet om mijzelven te verontschuldigen. Ik ben een misdadiger." Hij

zweeg, en scheen zich te bedenken; toen keerde hij zich van RALPH af tot de broeders, en vervolgde op eenen nederigen toon: »Onder hen, die met dezen man zaken deden — het zal nu twintig of vijfentwintig jaar geleden zijn — was ook een heer uit *Leicestershire*, die een woest en losbandig leven leidde. Hij had zijn eigen vermogen reeds doorgebragt, en wilde gaarne dat van zijne zuster insgelijks verspillen. Zij hadden geene ouders meer; zijne zuster woonde bij hem, en nam zijn huishouden waar. Ik weet niet, of het in het begin was om de zuster over te halen, dat zij haren broeder zijn zin zou geven, of om iets anders, maar hij," hier wees hij op RALPH, » ging dikwijls naar *Leicestershire*, en bleef dan eenige dagen bij dien heer logeren. De zuster was niet jong meer; maar ik heb hooren zeggen, dat zij een zeer bevallig voorkomen had, en aanspraak had op een aanzienlijk vermogen. Na verloop van eenigen tijd trouwde hij haar. Dezelfde geldzucht, die hem bewogen had om dit huwelijk aan te gaan, was ook de reden, dat het zorgvuldig geheim gehouden werd; want een artikel in het testament van haren vader bepaalde, dat, indien zij buiten toestemming van haren broeder trouwde, het kapitaal, waarvan zij, zoolang zij ongetrouwd bleef, slechts het vruchtgebruik had, eenen anderen tak der familie zou ten deel vallen. De broeder wilde geene toestemming geven, indien zijne zuster die niet van hem kocht en rijkelijk betaalde; NICKLEBY wilde tot zulk eene opoffering niet besluiten, en daarom hielden zij het huwelijk geheim, en wachtten totdat de broeder den hals zou breken, of ziek mogt worden en sterven. Hij deed geen van beide, en intusschen werd uit dit geheime huwelijk een zoon geboren. Het kind werd ver weg bij eene min besteld; de moeder zag het slechts een paar malen, en de vader — zoo bezorgd was hij voor het geld, dat hij nu bijna in zijne magt meende te hebben, want zijn schoonbroeder was ziekelijk, en werd hoe langer hoe erger — ging het nooit opzoeken, om geen achterdocht te verwekken. De broeder bleef echter voortkwijnen; de vrouw van dien NICKLEBY drong onophoudelijk bij hem aan, om hun huwelijk openbaar te maken; maar hij wilde niet. Zij bleef alleen op een vervelend landgoed, waar zij geen ander gezelschap zag, dan de losbandige vrienden van haren broeder. Hij woonde in *Londen*, en hield zich met zijne zaken bezig. Zij hadden ver-

scheidene malen ongenoegen, en deden elkander verwijten; en toen zij bijna zeven jaar getrouwd waren, en, als zij nog eenige weken hadden gewacht, de dood van haren broeder alles in orde zou hebben gebragt, ging zij met een jonger man door."

Hier zweeg hij een oogenblik; maar RALPH bewoog zich niet, en de broeders gaven hem een teeken, om voort te gaan.

»Toen was het," vervolgde BROOKER, »dat ik uit zijn eigen mond deze omstandigheden vernam, die toen geen geheim meer waren; want de broeder had alles ontdekt. Hij zou er evenwel toch niet tegen mij van gesproken hebben, als hij mij niet had noodig gehad. Hij zette de vlugtelingen na; sommigen zeiden, om winst te doen met de schande zijner vrouw, maar ik geloof eerder om eene bloedige wraak te nemen, want dat lag evenzeer, misschien nog meer, in zijn karakter. Hij vond hen niet, en zij stierf niet lang daarna. Ik weet niet, of hij toen begon te denken, dat het kind hem misschien bevallen zou, of dat hij zeker wilde zijn, dat de moeder het niet in handen kon krijgen; maar voordat hij op reis ging, belastte hij mij, om het naar huis te halen; en ik deed zoo." Zijn toon werd hier nog nederiger, en hij sprak met eene zeer zachte stem, op RALPH wijzende: »Hij had mij slecht, barbaarsch behandeld — zoo als ik hem nog verweten heb, toen ik hem onlangs op straat ontmoette — en ik haatte hem. Ik bragt het kind naar huis, en het sliep daar op den zolder. Door verwaarlozing was het kind zoo ziekelijk geworden, dat ik eenen doctor moest halen, en die zeide, dat de knaap sterven zou, als hij geene verandering van lucht kreeg. Dit bragt mij het eerst die gedachte in het hoofd, die ik kort daarna ten uitvoer bragt. Toen hij zes weken later te huis kwam, zeide ik hem, dat het kind dood en begraven was. Ik had alles wél overlegd, en voor bewijzen gezorgd; niemand kon mij verdenken. Misschien was dit in een of ander opzigt eene teleurstelling voor hem, of misschien had hij nog eenig natuurlijk gevoel, maar *dat* speet hem, en zoo werd ik versterkt in mijn voornemen, om hem in vervolg van tijd mijn geheim te laten koopen. Ik had van de scholen in *Yorkshire* gehoord. Ik bragt het kind naar eene van dezelve, die door zekeren SQUEERS werd gehouden. Ik zeide, dat de knaap SMIKE heette. Zes jaren lang betaalde ik twintig pond 's jaars, en sprak in al dien tijd geen woord van mijn geheim; want na herhaalde slechte be-

handeling had ik weder ongenoegen met zijn vader gekregen en zijne dienst verlaten. Ik werd gebannen. Ik ben bijna acht jaren buiten 's lands geweest. Zoodra ik weder in *Engeland* kwam, begaf ik mij naar *Yorkshire*, deed navraag bij de jongens van de school, en vernam, dat de knaap, dien ik daar gebragt had, met een jongman was weggeloopen, die den naam van zijn eigen vader droeg. Ik ging zijnen vader in *Londen* opzoeken, en door een wenk van hetgeen ik hem zou kunnen zeggen, beproefde ik wat geld van hem te bekomen, om mijn leven te onderhouden; maar hij joeg mij met dreigementen weg. Toen zocht ik zijn klerk op, en bragt dezen langzamerhand zoo ver, dat hij mij verhaalde wat er omging. Ik was het, die zeide, dat de jongen de zoon niet was van den man, die hem opeischte. In al dien tijd had ik den jongen niet gezien. Eindelijk hoorde ik waar hij was, en dat hij zeer ziek was. Ik ging daarheen, om mij aan hem te ontdekken, in de hoop, dat hij mij zou herkennen, en mijn verhaal bevestigen. Ik vertoonde mij onverwacht; maar voordat ik spreken kon, herkende hij mij — de ongelukkige had er maar al te veel reden toe — en ik zou hem herkend hebben, al had ik hem in de *Indiën* ontmoet. Het was hetzelfde beklagelijke gezigt, als toen hij nog een kind was. Eenige dagen lang bleef ik besluiteloos; toen vervoegde ik mij tot den jongen heer, onder wiens opzigt hij zich bevond, en hoorde, dat hij dood was. Die heer weet, hoe snel hij mij herkende, hoe dikwijls hij mij beschreven heeft, en wat hij gezegd heeft van dien zolder, dien hij zich nog herinnerde, en die dezelfde is, waarop hij in het huis van zijn vader heeft geslapen. Dit is mijn verhaal. Laat men mij tegenover den schoolmeester plaatsen, en mij op elke mogelijke proef stellen, dan zal men zien, dat ik de waarheid heb gesproken, en dat ik deze schuld op mijne ziel heb."

»Ongelukkig man!" zeiden de broeders: »wat kunt gij nu nog doen, om het bedrevene kwaad te herstellen?" — »Niets, Mijneheeren, niets!" antwoordde BROOKER. »Ik kan niets herstellen, en heb niets meer te hopen. Ik ben oud en afgeleefd, in armoede en ellende. Deze bekentenis kan mij niets aanbrengen dan nieuwe rampen en nieuwe straf; maar ik heb die gedaan, en wil staande houden wat ik gezegd heb. Ik ben het werktuig geweest, om deze geduchte

straf over het hoofd van dien man te brengen, die, om zijne booze driften te voldoen, zijn eigen kind tot den dood toe heeft vervolgd en gemarteld. Ik weet wel, dat die straf ook mij moet treffen — het berouw komt te laat, en ik heb hier of hier namaals niets meer te hopen."

Naauwelijks had hij dit gezegd, of de lamp, welke digt bij RALPH op de tafel stond, en de eenige was, die in het vertrek brandde, werd omvergestooten, waardoor het plotseling geheel donker werd. Het duurde slechts kort, of men had een ander licht gehaald; maar toen dit kwam, was RALPH NICKLEBY verdwenen.

De goede broeders en TIM LINKINWATER beraadslaagden eenigen tijd, of het waarschijnlijk was, dat hij nog zou terugkomen, en toen het bleek, dat hij niet terugkwam, aarzelden zij of zij naar hem zouden laten vernemen. Eindelijk, toen zij bedachten hoe vreemd het was, dat hij zoo stil en onbewegelijk was blijven zitten, en begrepen, dat hij misschien ongesteld was, besloten zij, hoe laat het ook wezen mogt, onder een of ander voorwendsel naar zijn huis te zenden. Zij vonden zulk een voorwendsel in de tegenwoordigheid van BROOKER, met wien zij niet wisten wat te doen, zonder RALPH te raadplegen, en besloten derhalve, voordat zij zich te bed begaven, hun voornemen ten uitvoer te brengen.

LXIII.

TEHUISKOMST VAN NICOLAAS.

Den volgenden morgen, nadat BROOKER zijne bekentenis had afgelegd, kwam NICOLAAS te huis. De ontmoeting tusschen hem en de zijnen was zeer aandoenlijk; want zij hadden uit zijne brieven alles vernomen wat er voorgevallen was, en betreurden met hem den dood van iemand, wiens hulpelooze en ongelukkige toestand eerst hun medelijden had opgewekt, en die door zijne goedhartigheid, opregtheid en vurige dankbaarheid hun naderhand met elken dag dierbaarder was geworden.

»Ik zal nooit weder iemand tot gezelschap bij mij krijgen,"

zeide Jufvrouw NICKLEBY snikkende, »die zooveel attentie voor mij heeft — natuurlijk u, beste NICOLAAS, en KAATJE uitgezonderd. Hij was zoo goed van humeur, en zoo inschikkelijk, en zoo gewillig! Als ik nu in den tuin kom, dien hij altijd zoo in orde hield, of op zijne kamer, waar hij altijd het een of ander zat te knutselen, daar hij ons mede wilde verrassen, en daar nog zooveel staat, dat hij niet heeft afgemaakt — dan kan ik het niet uithouden! Het is eene zware bezoeking voor mij. Het zal u tot aan het eind van uw leven een troost wezen, NICOLAAS, dat gij hem zooveel goed hebt gedaan, en dat gij altijd zulke goede vrienden zijt geweest. Ik begrijp wel, hoe u dit getroffen heeft; ik kan het u wel aanzien; maar niemand weet, wat ik daaronder lijd — neen, dat is onmogelijk."

Terwijl Jufvrouw NICKLEBY met de grootste opregtheid aldus, op hare gewone manier, om altijd het eerst aan zichzelve te denken, aan hare smart lucht gaf, was zij de eenige niet die schreide. Ook KAATJE was niet in staat om hare aandoeningen te bedwingen; MADELINE was naauwelijks minder ontroerd dan hare vriendin; en de arme, eerlijke, goedhartige, kleine Jufvrouw LA CREEVY, die bij de familie was komen logeren zoolang NICOLAAS weg was, en, sedert de kwade tijding kwam, niets had gedaan dan de anderen troosten en opbeuren, zag niet zoodra NICOLAAS de deur inkomen, of zij zette zich op den trap neder, borst in een stroom van tranen uit, en kreeg het eindelijk op de zenuwen.

Toen allen weder eenigzins bedaard waren, begaf NICOLAAS, die na eene lange nachtreis inderdaad rust noodig had, zich naar zijne kamer, wierp zich, zoo gekleed als hij was, op zijn bed, en viel in een gerusten slaap. Toen hij wakker werd, zag hij KAATJE naast zijn bed zitten, die, zoodra hij zijne oogen opende, zich bukte, om hem te kussen.

»Ik moest u komen zeggen, hoe blijde ik ben, dat gij weder te huis zijt." — »En ik kan u niet zeggen, KAATJE, hoe blijde ik ben, dat ik u wederzie." — »Wij hebben allen zoo naar u verlangd," zeide KAATJE; »moeder en ik — en MADELINE." — »Gij hebt in uwen laatsten brief geschreven, dat zij nu geheel wel was," zeide NICOLAAS tamelijk haastig, en met eene eenigzins hoogere kleur. »Is er, sedert ik weg ben, niets gezegd over eenig plan voor de toekomst, dat de

broeders waarschijnlijk voor haar gemaakt hebben?" — »Geen woord," antwoordde KAATJE. »Het zou mij innig leed doen, wanneer zij van hier vertrok; en *gij* zult dat toch niet willen — niet waar, NICOLAAS?" — NICOLAAS bloosde wederom, en zette zich naast zijne zuster neder. »Neen, KAATJE! zeker niet," zeide hij. »Maar luister eens! Voor u wil ik niet verbergen wat er in mij omgaat; en toch is het mij smartelijk er van te spreken. Weet dan, KAATJE!... ik bemin haar." — KAATJE's oogen begonnen te schitteren, en zij wilde antwoorden, toen NICOLAAS zijne hand op haren arm legde, en vervolgde: »Niemand moet dit weten, dan gij alleen. Zij vooral niet." — »Maar, NICOLAAS!" — »Neen, zij vooral niet — nu ten minste niet; en ik vrees nooit. Somtijds tracht ik mij wel te overreden, dat er een tijd zou kunnen komen, waarin ik haar als een eerlijk man zal mogen zeggen, wat ik voor haar gevoel; maar die tijd is zoo ver in het verschiet, en de toekomst is zoo onzeker, dat ik wel begrijp hoe ijdel zulk eene hoop wezen zou, en dat het beter voor mij is, die zelf met geweld uit te dooven, dan, door die te blijven koesteren, de teleurstelling grooter en bitterder te maken. Neen, KAATJE! sedert ik buiten ben geweest, heb ik in mijnen gestorvenen vriend bestendig een nieuw blijk der weldadigheid dezer edele broeders voor mijne oogen gehad. Zoover ik kan, wil ik mij die waardig maken; en zoo ik voorheen in mijnen pligt jegens hen te kort gekomen ben, nu heb ik besloten, om dien met de uiterste naauwgezetheid te vervullen, en verdere verzoeking te ontwijken." — »Voordat gij verder spreekt, beste NICOLAAS!" zeide KAATJE, terwijl zij verbleekte, »moet gij hooren wat ik u te zeggen heb. Ik kwam daarom bij u; maar de moed ontzonk mij. Wat gij nu zegt, bemoedigt mij weder." Zij aarzelde en borst in tranen uit.

Er was iets in haar voorkomen geweest, dat NICOLAAS had voorbereid op hetgeen er volgen moest. KAATJE trachtte te spreken; maar hare tranen versmoorden hare stem.

»Kom, wees nu bedaard, dwaas meisje!" zeide NICOLAAS. »Ik kan wel haast raden, wat gij mij te zeggen hebt. Het betreft Mijnheer FRANK, niet waar?" — KAATJE liet haar hoofd op zijnen schouder zinken, en snikte: »Ja!" — »En hij heeft u misschien zijne hand aangeboden, terwijl ik afwezig was?" zeide NICOLAAS. »Is het dat? Ja! Ziet gij nu wel, dat het

zoo moeijelijk niet is, mij dat te zeggen? Hij heeft u dan zijne hand aangeboden!" — »En — ik heb hem afgewezen!" zeide KAATJE. — »Zoo? en waarom?" — »Ik zeide hem alles, wat gij, gelijk ik naderhand hoorde, tegen moeder hebt gezegd," antwoordde KAATJE met eene bevende stem. »Ik kon hem wel niet verbergen hoe het mij ook aandeed; maar ik zeide hem toch alles, en verzocht hem, om mij niet meer te zien." — »Gij hebt wel gedaan," zeide NICOLAAS, terwijl hij zijne zuster aan zijne borst drukte; »maar ik had dit wel van u verwacht." — »Hij trachtte mij te doen wankelen," hernam KAATJE," en hij zeide, »dat hij, wat ook mijn besluit wezen mogt, niet alleen zijne ooms zou onderrigten van den stap, dien hij gedaan had, maar het ook u zou zeggen, zoodra gij terugkwaamt. Ik vrees," vervolgde zij, en verloor daarbij weder hare gedwongene bedaardheid, »ik vrees, dat ik hem niet duidelijk genoeg gezegd heb, hoe hoog ik zijne onbaatzuchtige genegenheid achtte, en hoe vurig ik voor zijn toekomstig geluk bidden zou. Als gij hem spreekt, zou ik — zou ik gaarne willen, dat hij dit van u hoorde." — »En dacht gij, KAATJE! terwijl gij aan uw gevoel van eer en regt zulk eene opoffering bragt, dat ik voor de mijne zou terugdeinzen?" vroeg NICOLAAS met teederheid. — »O neen!" antwoordde KAATJE: »zeker niet, indien uwe omstandigheden dezelfde waren; maar...." — »Zij zijn dezelfde," viel NICOLAAS haar in de rede. »MADELINE is wel geene bloedverwant van onze weldoeners, maar zij beschouwen haar toch als zoodanig, en hebben mij hare geschiedenis toevertrouwd, omdat zij zich volkomen op mijne eerlijkheid en regtschapenheid verlieten. Hoe schandelijk zou het van mij zijn, indien ik van de omstandigheden misbruik maakte, en hare genegenheid zocht te winnen, terwijl, indien ik in mij oogmerk slaagde, het gevolg geen ander wezen kon, dan dat de broeders in hunnen liefsten wensch, om haar voor hunne dochter aan te nemen, werden teleurgesteld, en ik den schijn zou hebben van op hun medelijden voor het arme meisje, dat ik zoo onwaardig had verlokt, mijn fortuin te willen bouwen — ik, wien zij reeds de middelen tot een gelukkig en genoegelijk leven hebben geschonken, en die geen regt heb, om meer te verlangen! Ik heb besloten, om mijn gemoed van dezen last te ontheffen; ik twijfel zelfs, of ik mij nu niet reeds heb bezondigd; van daag

zal ik openhartig met de Heeren CHEERYBLE spreken, en hun verzoeken, om deze jonge Juffer onder een ander dak eene schuilplaats te bezorgen." — »Van daag? Zoo spoedig?" riep KAATJE uit. — »Ik heb hierover reeds weken lang nagedacht," hernam NICOLAAS; »en waarom zou ik het uitstellen? Het tooneel, dat ik heb bijgewoond, heeft mij een dieper gevoel van pligt ingeboezemd; waarom zou ik wachten totdat die indruk verflaauwd is? Gij zoudt het mij toch niet willen afraden; wel, KAATJE?" — »Gij kunt mogelijk rijk worden," zeide KAATJE. — »Misschien," zeide NICOLAAS met eenen treurigen glimlach, »en oud te gelijk. Maar hetzij wij rijk of arm, jong of oud zijn, wij zullen altijd dezelfden voor elkander wezen, en dat is onze troost. Als wij slechts bij elkander kunnen blijven, zullen wij geen van beiden ooit eenzaam zijn. Misschien is onze eerste genegenheid de oorzaak, dat wij nooit eene andere vormen, en dan versterkt zij den band, die ons aan elkander hecht. Het schijnt nog zoo kort geleden, KAATJE, dat wij als kinderen met elkander speelden; en het zal niet lang meer duren voordat wij oude lieden zijn, die naar deze zorgen terugzien, gelijk wij naar het verdriet van onze kindsche jaren doen, en ons met een treurig genoegen den tijd herinneren, toen zoo iets ons kon ontroeren. Wanneer wij dan als oude zwakkelijke lieden bij elkander zitten, en van den tijd spreken, toen onze tred nog ligter en ons haar nog niet grijs was, zullen wij misschien dankbaar zijn voor de beproevingen, die ons elkander zoo dierbaar maakten, en de oorzaak waren, dat ons leven zoo kalm en vreedzaam afliep."

KAATJE glimlachte door hare tranen, toen NICOLAAS dit tafereel ophing; maar het waren geene tranen van droefheid, hoewel zij bleven voortstroomen, toen hij reeds opgehouden had te spreken.

»Heb ik geen gelijk, KAATJE?" zeide hij, na eene korte poos stilzwijgens. — »Volkomen gelijk, lieve broeder!" antwoordde zij. »En ik kan u niet zeggen, hoe weltevreden ik ben, dat ik gehandeld heb, gelijk gij het zoudt verlangd hebben." — »Het spijt u dan niet?" — »Ne—en!" antwoordde KAATJE schroomvallig. »Dat spijt mij natuurlijk niet, dat ik gedaan heb wat goed en regt was; maar het spijt mij, dat dit ooit gebeurd is — ten minste somtijds, en somtijds zou ik — ik weet niet, wat ik zeg. Ik ben maar een zwak meisje,

NICOLAAS, en het heeft mij zeer geschokt."

Het is geene overdrijving, wanneer wij zeggen, dat, indien NICOLAAS op dat oogenblik tienduizend pond had bezeten, hij dat geld, in zijne hartelijke genegenheid voor de eigenares van die blozende wangen en nedergeslagene oogen, tot den laatsten penning toe zou hebben weggeschonken, om haar geluk te verzekeren. Maar al wat hij doen kon, was, haar met liefderijke woorden te troosten en op te beuren; en zijne woorden waren zoo vol liefde en troost, dat KAATJE hare armen om zijnen hals sloeg, en zeide, dat zij niet meer zou weenen.

» Welk man," dacht NICOLAAS met trotschheid, toen hij zich kort daarop naar het kantoor begaf, » zou niet genoegzaam voor elke geldelijke opoffering beloond zijn door het bezit van zulk een hart! FRANK heeft geld genoeg. Waar zou hij voor al zijn geld zulk eenen schat kunnen koopen, als KAATJE is? En toch zegt men bij ongelijke huwelijken altijd, dat de rijke partij eene groote opoffering doet, en de arme een goed koopje heeft. Maar ik redeneer als een verliefde, of als een ezel, hetgeen wel ten naastenbij hetzelfde zal zijn."

Hij trachtte zich tegen zulke gedachten te verzetten, door zichzelven zijne onbillijkheid te verwijten, en zich zijne pligten te herinneren, en kwam zoo op het kantoor, waar hij TIM LINKINWATER aantrof.

» Ha, Mijnheer NICKLEBY!" riep TIM: » hoe vaart gij? Gij zijt immers wel — volkomen wel?" — » Volkomen," antwoordde NICOLAAS, terwijl hij den braven man de hand drukte. — » Gij ziet er toch een weinig vervallen uit," hernam TIM, » nu ik u goed aanzie. Luister! Dat was de lijster! Zij heeft geene enkele maal zoo helder gefloten, terwijl gij weg waart; zij houdt evenveel van u als van mij." — » Dan is uwe lijster zoo schrander niet, als ik dacht," zeide NICOLAAS, » als zij niet weet, dat ik niet half zooveel hare aandacht waardig ben, als gij zijt." — Het is zonderling met dien vogel," zeide TIM, terwijl hij met zijne pen naar de kooi wees, » Hij fluit voor niemand, dan voor Mijnheer CHARLES en Mijnheer NED, voor u en voor mij." Hier bleef TIM steken, en zag NICOLAAS met zekere verlegenheid aan. » Voor u en voor mij," herhaalde hij, en bleef weder steken. » Ik kan niet zwijgen, als ik iets op het hart heb!" borst hij eensklaps uit. » Ik wilde er u niet naar vragen, maar ik zou zoo gaarne eenige bijzonderheden van dien

armen jongen willen hooren. Heeft hij wel eens van de Gebroeders CHEERYBLE gesproken?" — »Ja," antwoordde NICOLAAS; »zeer dikwijls." — »Daar heeft hij wel aan gedaan," hervatte TIM, terwijl hij zijne oogen afveegde; »daar heeft hij wel aan gedaan." — »Hij heeft ook verscheidene malen uwen naam genoemd," zeide NICOLAAS, »en mij verzocht, of ik Mijnheer LINKINWATER voor hem zou vaarwel zeggen." — »Heeft hij dat waarlijk gedaan?" riep TIM, overluid snikkende. »Ach! die arme jongen! Ik wilde, dat wij hem hier hadden kunnen begraven. Er is in geheel *Engeland* zulk een kerkhof niet, als dat kleine, daar aan den overkant; alle huizen in het rond zijn kantoren, en als men op een mooijen dag daar gaat wandelen, kan men door de opene vensters de lessenaars en ijzeren kisten zien. En heeft hij mij vaarwel laten zeggen? Dat had ik niet verwacht. Ach! die arme jongen!" ....

TIM was zoo overstelpt van aandoening, dat hij zich op het oogenblik buiten staat bevond, om het gesprek voort te zetten. NICOLAAS verliet derhalve stilzwijgend het kantoor, en begaf zich naar de kamer van broeder CHARLES. Zoo NICOLAAS tot nog toe standvastig en bedaard was gebleven, was dit het gevolg eener inspanning geweest, die hem niet weinig had gekost. Maar de hartelijke welkomsgroet en het eenvoudige, ongemaakte beklag van den goeden ouden man hadden hem tot in de ziel getroffen, en het was hem onmogelijk zijne aandoeningen te verbergen.

»Kom, jonge vriend!" zeide de menschlievende koopman, »wij moeten ons niet zoo laten ter neêrslaan; neen, neen! Wij moeten rampen leeren dragen, en bedenken, dat er altijd gronden van troost bestaan, zelfs bij een sterfgeval. Met elken dag, dat die arme jongeling leefde, moest hij minder geschikt worden voor de wereld, en zich ongelukkiger gevoelen bij de bewustheid van al wat hem ontbrak. Het is zoo beter, Mijnheer! Het is zoo veel beter." — »Ik heb dit alles ook reeds bij mijzelven gezegd, Mijnheer!" antwoordde NICOLAAS. »Ik gevoel, dat gij de waarheid spreekt." — »Ja, goed, goed!" hernam Mijnheer CHEERYBLE, die met al zijne troostgronden even diep ontroerd was als de eerlijke oude TIM. »Waar is mijn broeder NED? TIM! waar is mijn broeder NED?" — »Uitgegaan," antwoordde TIM, »om dien armen man in het gasthuis te krijgen, en zijne kinderen te verzorgen." — »Mijn

broeder NED is een goed man, een best man," riep CHARLES uit, terwijl hij de deur weder sloot. »Hij zal zeer blijde zijn, dat hij u ziet, Mijnheer NICKLEBY! Wij hebben alle dagen over u gesproken." — »Om u de waarheid te zeggen, Mijnheer!" hernam NICOLAAS met eenige aarzeling, »ik ben blijde, dat ik u alleen vind; want ik ben verlangend, om u iets te zeggen. Hebt gij een oogenblik tijd, om mij te hooren?" — »Zeker, zeker," antwoordde broeder CHARLES, met een zeer angstig gezigt. »Spreek, Mijnheer! spreek!" — »Ik weet naauwelijks, hoe ik zal beginnen," hernam NICOLAAS. »Indien ooit iemand reden had, om een ander uit dankbaarheid lief te hebben en te vereeren, hem aan te hangen met eene trouw, die de moeijelijkste diensten tot een vermaak en eene vreugde maakt, is dat het gevoel, hetwelk ik voor u moet koesteren; en, geloof mij, dat doe ik ook waarlijk." — »Ik geloof u," antwoordde de oude heer. »Ik heb er nooit aan getwijfeld, en zal het ook nooit doen; neen, nooit!" — »De goedheid, waarmede gij dit zegt, geeft mij moed om voort te gaan," zeide NICOLAAS. »Toen gij mij het eerst uw vertrouwen schonkt, en mij met die boodschappen naar Mejuffer MADELINE BRAY zondt, had ik u moeten zeggen, dat ik haar reeds vroeger had gezien, dat hare schoonheid toen eenen onuitwischbaren indruk op mij had gemaakt, en ik vruchtelooze pogingen had aangewend, om haar op te sporen en hare geschiedenis te ontdekken. Ik zeide u dit niet, omdat ik dwaselijk geloofde, dat ik mijn gevoel zou kunnen bedwingen, en alles aan mijnen pligt jegens u zou kunnen opofferen." — »Mijnheer NICKLEBY!" zeide broeder CHARLES, »gij hebt toch het vertrouwen, dat wij u bewezen, niet geschonden, of daarvan een onedel gebruik gemaakt? Neen, dat hebt gij zeker niet." — »Dat heb ik niet gedaan," zeide NICOLAAS, op eenen vasten toon. »Hoewel ik ondervond, dat ik mijzelven met elken dag een grooter bedwang moest aandoen, en mij dit telkens meer moeite kostte, heb ik nooit iets gezegd of gedaan, dat ik niet zou gedaan hebben, indien gij tegenwoordig waart geweest. Nooit heb ik voor een oogenblik mijn pligt vergeten. Maar ik vind, dat de gedurige omgang met dit beminnelijke meisje noodlottig is voor de rust van mijn gemoed, en ook dat besluit zou kunnen verzwakken, hetwelk ik tot nog toe getrouw ben gebleven. Kortom, Mijnheer! ik kan mijzelven niet vertrouwen; en daarom smeek ik u, om deze jonge

juffer zonder verwijl van onder de zorg mijner moeder en zuster te verwijderen. Ik weet wel, hoe verwaand en dwaas het iedereen, en vooral u, moet voorkomen, dat ik eene jonge dame, welke zoo ver boven mij verheven is, daar ik haar immers als uwe aangenomene dochter moet beschouwen, zelfs in mijne gedachten durf beminnen. Maar wie zou haar niet moeten beminnen, die haar gezien had, gelijk ik haar heb gezien? Dit is mijne eenige verontschuldiging, en daar ik de verzoeking niet kan ontvlieden, en mijnen hartstogt niet kan overmeesteren, terwijl ik het voorwerp daarvan bestendig voor mijne oogen heb, kan ik niets anders doen, dan u bidden om die verzoeking weg te nemen, en mij tijd te laten om haar te vergeten." — »Het is waar, Mijnheer NICKLEBY!" zeide de oude man, na eene poos stilzwijgens; »gij kunt niets anders doen. Het was verkeerd van mij, dat ik een jongman, zoo als gij, aan zulk eene verzoeking blootstelde. Ik had kunnen voorzien, wat er gebeuren zou. Ik dank u, Mijnheer! ik dank u. MADELINE zal vertrekken." — »Indien gij mij eene gunst wildet bewijzen, Mijnheer," hernam NICOLAAS, »en mij hare achting liet behouden, door haar nooit te ontdekken...." — »Ik zal er voor zorgen," viel CHARLES hem in de rede. »En is dit nu al wat gij mij te zeggen hebt?" — »Neen," antwoordde NICOLAAS; »nog niet alles." — »Ik weet het overige," zeide Mijnheer CHEERYBLE, wien dit spoedige antwoord zeer veel genoegen scheen te doen. »Wanneer is het tot uwe kennis gekomen?" — »Toen ik dezen morgen te huis kwam." — »En gij hebt begrepen, dat het uw pligt was terstond hier te komen, en mij mede te deelen, wat uwe zuster u zonder twijfel verhaald heeft?" — »Jà," antwoordde NICOLAAS, »ofschoon ik wel gewenscht had, eerst Mijnheer FRANK te spreken." — »FRANK is gisteren avond bij mij geweest," zeide de oude heer. »Gij hebt welgedaan, Mijnheer NICKLEBY! en ik zeg u nogmaals dank."

Hierop verzocht NICOLAAS verlof, om nog iets te zeggen. Hij durfde hopen, zeide hij, dat hetgeen hij gezegd had geene aanleiding zou geven, om KAATJE en MADELINE van elkander te vervreemden, die zoozeer aan elkander gehecht waren, dat eene belemmering in haren omgang beide zeer zou bedroeven, en hem, als de ongelukkige oorzaak daarvan, ten uiterste zou grieven. Wanneer het gebeurde voorbij en vergeten was, hoopte hij ook, dat FRANK en hij nog warme vrienden zouden blij-

ven, en geene gedachte aan haar, die tevreden was om zijn nederig lot en verblijf te deelen, ooit weder de harmonie tusschen hen zou verstoren. Hij verhaalde, zoo naauwkeurig mogelijk, wat er dien morgen tusschen KAATJE en hem was voorgevallen; hij sprak over zijne zuster met zooveel edele trotschheid en liefde, en over het vertrouwen, dat zij koesterde, om in elkanders gezelschap vergenoegd en gelukkig te leven, met zooveel opgeruimdheid en hartelijkheid, dat weinigen hem zonder belangstelling hadden kunnen aanhooren. Met nog meer aandoening, dan hij te voren had aan den dag gelegd, gaf hij in weinige eenvoudige woorden — die meer zeiden dan eene welsprekende redevoering — zijne gehechtheid aan de broeders te kennen, en zijne hoop, dat hij in hunne dienst zou leven en sterven.

Naar dit alles luisterde broeder CHARLES, die zijnen stoel zoo had geplaatst, dat NICOLAAS hem niet in zijn gezigt kon zien, in de diepste stilte. Hij had buitendien niet op zijne gewone manier gesproken, maar met zekere stijfheid en gedwongenheid, die hem anders geheel vreemd waren. NICOLAAS vreesde, dat hij hem verstoord had. »Neen, neen," zeide broeder CHARLES: »gij hebt zeer wel gedaan. FRANK is een roekelooze, onvoorzigtige jongen," vervolgde hij, nadat NICOLAAS eene poos had gewacht. »Ik zal zorgen, dat dit binnen kort in orde komt. Laat ons nu niet meer over de zaak spreken; het onderwerp is smartelijk voor mij. Kom over een half uur weder hier. Ik heb u vreemde dingen te verhalen; en uw oom heeft gezegd, dat gij dezen namiddag met mij bij hem moest komen." — »Bij hem komen? Met u, Mijnheer?" riep NICOLAAS uit. — »Ja, met mij," antwoordde de oude heer. »Kom over een half uur terug; dan zal ik u meer zeggen."

NICOLAAS kwam op den bepaalden tijd terug, en vernam toen al wat er den vorigen dag was voorgevallen, en hoe RALPH met de broeders de afspraak had gemaakt, dat zij hem dien avond zouden komen bezoeken. Om deze afspraak den lezer duidelijk te maken, moeten wij terugkeeren, en de voetstappen van RALPH NICKLEBY volgen, toen hij het huis der tweelingbroeders verliet. Wij verlaten derhalve NICOLAAS, die wel eenigermate was gerustgesteld door de vernieuwde vriendelijkheid zijner beschermers, maar toch gevoelde, dat zij hem op

eenen anderen voet behandelden dan vroeger — hoewel hij niet zeggen kon in welk opzigt — en derhalve door eene pijnlijke onzekerheid en onrust werd gekweld.

LXIV.

HET UITEINDE VAN DEN WOEKERAAR.

Als een dief sloop Ralph het huis uit. Toen hij pas op de straat kwam, tastte hij, als een blinde, met zijne handen voor zich uit; vervolgens snelde hij als gejaagd voort, en zag telkens om, als vreesde hij, dat iemand hem volgde, om hem tegen te houden. Zoo sloeg hij den weg naar zijn huis in.

Het was een donkere avond, en een koude wind dreef de wolken met ijlende snelheid langs den hemel voor zich uit. Eene zware donkere wolk scheen Ralph op den voet te volgen; zij nam geen deel aan de wilde jagt der anderen, maar bleef tragelijk achter, en dreef langzaam en sluipend voort. Dikwijls zag Ralph om, en omhoog naar die wolk, en meer dan eens bleef hij stilstaan, om haar te laten overdrijven; maar als hij weder voortging, was zij altijd achter hem, en volgde hem langzaam en treurig, als een sombere begrafenisstoet.

Hij moest eene kleine armoedige begraafplaats voorbijgaan, eene akelige plek gronds, eenige voeten boven de straat verheven, en daarvan door een lagen muur en een ijzeren hek afgescheiden. Het was eene vochtige, ongezonde plek, bedekt met welig opschietend gras en onkruid. Daaronder, van de levenden slechts door een weinig aarde en een paar planken verwijderd, lagen de lijken te vergaan van menschen, die hun leven hadden doorgebragt in verblijven, weinig minder ijselijk en afzigtelijk dan een graf, in benaauwde armoedige stegen en gemeene kroegen.

Toen Ralph dit kerkhof overging, herinnerde hij zich, dat hij eens als lid van de *jury* het lijk had moeten schouwen van een man, die zijne keel had afgesneden en hier begraven was. Hij wist zelf niet, hoe deze omstandigheid hem nu juist voor den geest kwam, daar hij het kerkhof zoo dikwijls was voorbijgegaan, zonder er ooit om te denken; evenmin begreep

hij hoe het kwam, dat het gebeurde hem thans eenige belangstelling kon inboezemen; en toch was dit het geval, want hij bleef staan, vatte het ijzeren hek met zijne handen, keek oplettend tusschen de traliën door, en dacht bij zichzelven, in welken hoek die man wel mogt begraven liggen.

Terwijl hij daar zoo stond, kwam er met een luid gejuich en getier eene partij dronken lieden aan, door eenige anderen gevolgd, die de dronkaards wilden overhalen om stil naar huis te gaan. Zij waren zeer vrolijk, en een van hen, een klein, uitgedroogd mannetje, met een grooten bult, begon te dansen. Zijn voorkomen was zoo bespottelijk, dat de weinige omstanders het uitschaterden van lagchen. Ook Ralph voelde zich door hunne vrolijkheid aangestoken, en hij lachte even hartelijk als een man, die naast hem stond, en zich omkeerde, om hem in zijn gezigt te zien. Toen de troep zich verwijderd had en hij weder alleen was, hervatte hij zijne eerste bezigheid met vernieuwde belangstelling; want hij herinnerde zich, dat de laatste persoon, die den zelfmoordenaar levend had gezien, verklaard had dat deze toen uitgelaten vrolijk was, en wist nog wel, hoe zonderling hij en de andere leden van de *jury* dat toen gevonden hadden.

Hij kon het graf niet onderscheiden; maar hij riep een levendig beeld van den man zelven voor zijnen geest, hoe hij er uitzag en wat hem tot zijn bedrijf had bewogen, hetwelk hij zich alles duidelijk herinnerde. Hij dacht hierover zoo lang na, dat dit beeld hem voor de oogen bleef zweven, even als hij zich herinnerde, dat hij, toen hij nog een kind was, een duivelengezigt, hetwelk hij met krijt op eene deur geteekend had zien staan, niet uit zijne gedachten kon verdrijven. Naderhand vergat hij dit echter weder, en begon te denken, hoe eenzaam en akelig het in zijn huis zou wezen. Dit gevoel werd eindelijk zoo sterk, dat hij, toen hij zijn huis bereikte, bijna geen moed had om de deur te openen; en toen hij dit eindelijk had gedaan en binnengetreden was, kwam het hem voor, dat hij zich buiten de geheele wereld zou sluiten, als hij die deur sloot. Eindelijk smeet hij toch, met een harden slag, de deur digt. Hij had geen licht. Wat was het akelig, koud en stil!

Huiverend ging hij naar boven, naar de kamer, waar hij zat, toen Tim Linkinwater hem stoorde. Hij had eene soort

van verdrag met zichzelven gesloten, dat hij niet aan het gebeurde wilde denken, voordat hij te huis was. Nu was hij te huis, en mogt er aan denken.

Zijn kind — zijn eigen kind! Hij twijfelde niet aan het verhaal; hij gevoelde, hij wist, dat het waar was, evenzeer alsof hij er jaren lang van overtuigd was geweest. Zijn eigen zoon! En dood! Gestorven in de armen van NICOLAAS, terwijl hij NICOLAAS lief had, en hem als zijnen beschermengel beschouwde! Dat was het ergste.

In zijn eersten nood hadden allen hem verlaten; zelfs met geld kon hij niemand koopen. Alles moest uitkomen; iedereen moest alles weten. Daar was de jonge *Lord* dood, — zijn makker buiten 's lands en buiten zijn bereik, — zijn complot met GRIDE mislukt, op het oogenblik dat zijn triomfeerden, — zijne andere plannen ontdekt, — hij zelf in gevaar, — en het voorwerp zijner vervolging en de vriend van NICOLAAS — zijn eigen rampzalige zoon! Alles boven zijn hoofd in puin gestort, en hij onder dat puin begraven, en wriemelende in het stof!

Indien men hem zijn kind had laten behouden, en het onder zijn oog was opgegroeid, zou hij misschien een onverschillig, ongevoelig, hardvochtig vader zijn geweest; dat gevoelde hij. Maar dan dacht hij weder, dat het misschien toch anders zou zijn geworden; dat zijn zoon hem welligt tot troost, en zij met hun beiden gelukkig konden geweest zijn. Hij begon nu te denken, dat de vermeende dood van dit kind en de vlugt van zijne vrouw er veel aan hadden toegebragt, om hem zoo stug en norsch te maken. Hij scheen zich een tijd te herinneren, toen hij niet zoo ongevoelig en verstokt was, en verbeeldde zich bijna, dat hij NICOLAAS in het begin had gehaat, omdat deze jong en welgemaakt was, en misschien op den jongen lafbek geleek, die hem onteerd en van een groot vermogen beroofd had.

Maar eene enkele teedere gedachte of menschelijke aandoening, in dat woeste oproer van hartstogt en wroeging, was als een droppel stil water in eene onstuimige zee. Zijn haat tegen NICOLAAS, die door herhaalde teleurstellingen telkens heviger was geworden, had thans eene hoogte bereikt, welke aan razernij grensde. Dat juist die NICOLAAS zijnen rampzaligen zoon had moeten redden, zijn beschermer en vriend zijn, hem die liefde en teederheid bewijzen, welke de ongelukkige knaap

anders nooit had gekend, hem leeren om zijn eigen vader te haten en te verachten, dat die NICOLAAS dat alles nu weten en er zich in verheugen moest, dat was gal en vergif voor het hart van den woekeraar. De gedachte, dat de gestorvene en NICOLAAS elkander hadden liefgehad, martelde hem. Het tafereel van zijn sterfbed, waar NICOLAAS hem verzorgde en oppaste, en hij vol dankbaarheid in zijne armen stierf, terwijl hij gewild zou hebben dat zij doodvijanden waren, maakte hem dol. Hij knarste op zijne tanden, sloeg in de lucht om zich heen, en met oogen, die in het duister schitterden, schreeuwde hij uit: »Ik ben vertrapt en vertreden! De ellendeling heeft mij de waarheid gezegd. De nacht is gekomen. Is er geen middel, om die ellendigen van hunnen triomf te berooven, en hun hunne barmhartigheid en medelijden voor de voeten te werpen? Is er geen duivel, die mij helpen wil?"

Plotseling rees het tooneel weder voor hem op, dat zijne verbeelding had afgemaald, toen hij bij het kerkhof stond. Het lijk van den zelfmoordenaar scheen voor hem te liggen. Het hoofd was bedekt; zoo was het, toen hij het voor het eerst zag. Hij herinnerde zich die stijve, omhooggekeerde, blaauwachtige voeten. Toen zag en hoorde hij de bleeke, bevende huisgenooten van den zelfmoordenaar, die bij het schouwen hunne getuigenis moesten afleggen — het gejammer der vrouwen — het verslagen stilzwijgen der mannen — den schrik en de angstvalligheid — de overwinning, behaald door hem, die toen slechts een hoop ongevoelig stof was, en met eene enkele beweging zijner hand zich buiten het bereik zijner vijanden had geplaatst, en hun zulk eenen schrik had aangejaagd.

Hij sprak niet meer; maar na eene poos ging hij op den tast de kamer uit en den krakenden trap op, naar den voorzolder, waarvan hij de deur achter zich sloot. Het was eene bergplaats van allerlei ontuig; maar er stond nog een oud ledekant — dat, waarin zijn zoon had geslapen; want er was nooit een ander geweest. Dit ledekant ontweek hij, en zette zich zoo ver daarvan neder, als hij kon.

Het licht der lantarens beneden op de straat, dat door het venster scheen, was genoeg, om te doen zien, welk eene soort van vertrek dit was, hoewel men de verschillende voorwerpen, die hier op elkander waren gestapeld, de oude met touw omwoelde pakkisten en stukken van gebroken huisraad,

niet onderscheiden kon. Het dak liep schuins af: aan den eenen kant was het hoog; aan den anderen raakte het bijna den vloer. Het was op dit hoogste gedeelte, dat RALPH eenigen tijd zijne oogen hield gevestigd; toen stond hij op, schoof de oude kist, waarop hij gezeten had, naar die plek, klom er op, en voelde met beide handen boven zijn hoofd langs den muur. Eindelijk vond hij een grooten ijzeren haak, die vast in een der balken was geslagen.

Op dit oogenblik werd hij gestoord door een luid geklop beneden aan de deur. Na eenige aarzeling opende hij het venster, en vroeg wie er was.

»Ik wilde Mijnheer NICKLEBY spreken," antwoordde eene stem. — »Wat hebt gij hem te zeggen?" — »Dat is toch de stem van Mijnheer NICKLEBY niet," was het antwoord. De stem was wel vreemd; maar het was toch RALPH die sprak, en dat zeide hij. De stem antwoordde daarop, dat de Heeren CHEERYBLE wenschten te weten, of de man, welken hij dien avond had gesproken, vastgehouden moest worden; en dat zij, uit vrees van iets te misdoen, het nog lieten vragen, hoewel het reeds middennacht was. »Ja," riep RALPH; »laten zij hem vasthouden tot morgen, en hem dan hier brengen — hem en mijnen neef — en zelf meêkomen. Zij kunnen zeker zijn, dat ik hen zal afwachten." — »Hoe laat?" vroeg de stem. — »Wanneer zij willen," antwoordde RALPH met woestheid. »Zeg hun, tegen den avond. Op welk uur — op welke minuut zij maar verkiezen — mij zal elke tijd eenerlei zijn."

Hij luisterde naar de voetstappen van den man, totdat het geluid onhoorbaar werd; toen sloeg hij zijne oogen op naar de lucht, en zag — of verbeeldde het zich — dezelfde zwarte wolk, die hem op de straat had schijnen te volgen, en die nu vlak boven het huis scheen te hangen.

»Ik weet nu wat die wolk beteekent," mompelde hij, »en die onrustige nachten, en die droomen, en waarom ik niet meer dezelfde was, als voorheen; dat alles wees hierop. O! als het waar was dat men eene poos kon triomferen, indien men zijne ziel aan den duivel verkocht, voor welk eene korte poos zou ik de mijne willen verkoopen!"

Eene zware klok sloeg. Een.

»Lieg maar voort, gij met uwe ijzeren tong!" schreeuwde de woekeraar. »Lui vrolijk voor geboorten, die wachtende erfgena-

men een doorn in het oog zijn, — voor huwelijken, die in de hel gesloten worden, — of treurig voor de dooden, in wier schoenen reeds anderen staan. Roep menschen naar de kerk, die vroom zijn, omdat zij niet ontmaskerd worden; en laat u hooren bij het begin van elk jaar, dat deze gevlekte wereld nader aan haar einde brengt. Voor mij geen klokgelui of lijkdienst; werp mij op eenen mesthoop, en laat mij daar rotten, om de lucht te verpesten."

Met een woesten blik, waarin haat, razernij en wanhoop eene ijselijke mengeling vormden, schudde hij zijne geslotene vuist tegen de nog donkere en dreigende lucht omhoog, en sloot daarop het venster.

De regen kletterde tegen de ruiten, en het oude venster rammelde door den storm, alsof eene ongeduldige hand het van binnen met geweld wilde openstooten. Maar er was daar geene hand, en het werd niet meer geopend.

» Wat zou dat wezen?" zeide iemand. » De heeren zeggen, dat zij al twee uren geklopt hebben, en geen gehoor krijgen?" — » Hij is gisteren avond toch te huis gekomen," zeide een ander; » want hij heeft uit dat zoldervenster nog laat met iemand gesproken."

Het was een klein hoopje menschen; en toen er van het zoldervenster werd gesproken, gingen zij naar den overkant van de straat, om naar omhoog te zien. Nu zagen zij ook, dat de vensterluiken nog gesloten waren, terwijl de huishoudster zeide, dat zij die had digtgedaan, voordat zij den vorigen avond heenging. Dit gaf aanleiding tot allerlei gissingen, waarvan het gevolg was, dat eenige der stoutsten bij een buurman overklouterden, en door een venster in huis klommen, terwijl de anderen ongeduldig bleven staan wachten.

Zij keken beneden in al de kamers, en openden de vensterluiken, om het verflaauwende licht in te laten; doch toen zij niemand vonden, en zagen, dat alles op zijne plaats en in orde was, stonden zij in beraad, of zij wel verder zouden gaan. Een man zeide, dat zij toch nog eens op den zolder moesten gaan zoeken, waar Ralph het laatst gezien was, en nu gingen zij op de teenen naar boven; want het geheimzinnige en de stilte maakte hen beschroomd.

Nadat zij boven aan den trap eene poos waren blijven staan, om elkander stilzwijgend aan te zien, stiet hij, die het voorstel had gedaan om verder te zoeken, de deur half open, keek door de reet, en deinsde terug. »Dat is zonderling," fluisterde hij. »Hij verschuilt zich achter de deur. Ziet!"

Zij traden naderbij, om te zien; maar één van hen stiet met een luiden uitroep de anderen op zijde, haalde een knipmes uit zijn zak, stoof naar binnen, en sneed het lijk af.

Ralph had een touw van een der oude kisten genomen en zich aan den ijzeren haak opgehangen, vlak onder het luik in den zolder, naar hetwelk zijn zoon, het ongelukkig verlaten schepsel, veertien jaren geleden, zoo dikwijls met kinderlijken angst had opgezien.

LXV.

DE VERLIEFDEN, JONG EN OUD.

Er waren eenige weken verloopen, en de eerste schok, welken deze gebeurtenissen hadden veroorzaakt, was voorbij. Madeline was verhuisd, Frank was weggebleven, en Nicolaas en Kaatje waren in ernst begonnen, om hunne aandoeningen te overmeesteren, en voor zichzelve en hunne moeder te leven, die zich met deze veranderde en eentoonige levenswijze maar volstrekt niet verzoenen kon, toen op zekeren avond Mijnheer Linkinwater eene boodschap van de broeders kwam brengen, die de geheele familie, waartoe ook Jufvrouw la Creevy behoorde, welke uitdrukkelijk genoemd werd, tegen den volgenden dag ter maaltijd lieten verzoeken.

»Wel nu, kinderen!" zeide Jufvrouw Nickleby, toen de uitnoodiging aangenomen en Tim vertrokken was: »wat zal *dat* geven?" — »Wat meent gij, moeder?" vroeg Nicolaas glimlagchende. — »Ik zeg," hernam Jufvrouw Nickleby met een zeer diepzinnig gezigt, »wat beteekent deze uitnoodiging — wat is het doel daarvan?" — »Ik geloof, dat het doel daarvan is, ons aan hunne tafel te onthalen, en ons daardoor genoegen te doen," zeide Nicolaas. — »En is dat alles, denkt gij?" — »Ik heb er nog niets anders in kunnen vinden, moeder!" — »Dan zal ik u wat zeggen," hernam Jufvrouw Nickleby. »Gij zult verwonderd opzien; anders niet. Gij kunt er u op ver-

laten, dat 'er nog iets anders komen zal, dan een *diner*." — »Misschien thee en een soupeetje," zeide NICOLAAS. — »Ik zou er den gek niet meê steken, als ik in uwe plaats was," zeide Jufvrouw NICKLEBY zeer statig. »Wat ik zeggen wil, is, dat de Heeren CHEERYBLE ons niet voor nietmetal zoo deftig laten verzoeken. Maar dat is hetzelfde; wacht en zie. Gij wilt toch niet gelooven wat ik zeg. Het is veel beter te wachten; dan krijgt men geen geschil. Al wat ik zeg, is: onthoud, wat ik nu zeg, en zeg naderhand niet, dat ik het niet gezegd heb."

Nadat zij deze voorwaarde had gemaakt, liet Jufvrouw NICKLEBY, die er nacht en dag van droomde, dat er eens een bode te paard zou komen, om het berigt te brengen, dat NICOLAAS de compagnon zijner patroons was geworden, dit onderwerp varen, en ging tot een ander over.

»Het is zonderling, zeer zonderling," zeide zij, »dat zij Jufvrouw LA CREEVY er bij gevraagd hebben. Ik sta er waarlijk verbaasd over. Het doet mij wel veel genoegen, dat zij mede verzocht is, want zij gedraagt zich zeer fatsoenlijk; en het doet mij pleizier, dat zij door ons toedoen in zulk eenen kring wordt geïntroduceerd. Ik wenschte maar, dat eene vriendin haar eens zeggen kon, hoe zonderling zij hare mutsen opmaakt, met die ijselijke strooken; maar dat gaat niet. Nu, als zij er op gesteld is, om er *affreus* uit te zien, — zij heeft er het regt toe."

Deze bedenking herinnerde haar de noodzakelijkheid, om te zorgen, dat zij zelve bij zulk eene plegtige gelegenheid keurig gekleed was; en zij begon met KAATJE te beraadslagen over de keus van handschoenen, linten en andere voorwerpen; een onderwerp zoo gewigtig en veelomvattend, dat het nog niet geheel was afgehandeld, toen het tijd was om naar bed te gaan.

Toen de gewigtige dag gekomen was, begaf de goede vrouw zich, een uur na het ontbijt, met KAATJE naar hare kamer, om zich op haar gemak te kleeden, en kwam vroeg genoeg met haar toilet gereed, dat KAATJE tijd had om het hare te maken, hetwelk zeer eenvoudig was, en haar toch zeer bekoorlijk stond. Jufvrouw LA CREEVY kwam ook, met twee bordpapieren doozen, waar de bodems uitvielen, toen zij haar uit den omnibus werden aangereikt, en met iets in een papier, waarop onderweg een heer was gaan zitten, en dat derhalve

weder opgestreken moest worden. Eindelijk was iedereen gereed; NICOLAAS ook, die naar huis was gekomen, om de familie af te halen; en zij vertrokken in eene koets, die de broeders hadden besteld.

De oude hofmeester ontving hen met vele buigingen, en liet hen in de voorkamer, waar zij de broeders vonden, die hen met zooveel hartelijkheid ontvingen, dat Jufvrouw NICKLEBY geheel van haar stuk raakte, en naauwelijks tegenwoordigheid van geest genoeg had, om zich als de patrones van Jufvrouw LA CREEVY voor te doen. KAATJE was zeer aangedaan door deze ontvangst; want daar zij wist, dat de broeders bekend waren met hetgeen er tusschen haar en FRANK was voorgevallen, gevoelde zij, dat haar toestand alles behalve aangenaam was; en zij beefde, toen broeder CHARLES haar bij de hand nam, en naar eenen anderen kant van het vertrek voerde.

»Hebt gij MADELINE gezien, meisjelief," vroeg hij, »sedert zij uw huis heeft verlaten?" — »Neen, Mijnheer!" antwoordde KAATJE; »geene enkele maal." — »En niets van haar vernomen?" — »Ik heb slechts één brief van haar gekregen," antwoordde KAATJE zachtmoedig. »Ik dacht niet, dat zij mij zoo spoedig vergeten zou." — »Foei!" zeide de oude man, terwijl hij zijne hand op haar hoofd legde, en zoo vriendelijk sprak, als ware KAATJE zijne geliefkoosde dochter geweest; »dat is niet mooi van haar! Wat dunkt u daarvan, broeder NED? MADELINE heeft haar maar eens geschreven, en zij dacht niet, dat zij haar zoo spoedig zou vergeten hebben?" — »Dat is in 't geheel niet mooi," zeide NED.

De broeders wisselden eenen blik, zagen KAATJE eene poos stilzwijgend aan, gaven daarop elkander de hand, en knikten, alsof zij elkander met iets zeer heugelijks gelukwenschten.

»Gij moest eens naar die kamer gaan, kindlief!" zeide broeder CHARLES; »daar die deur in, en zien of gij daar geen brief van haar vindt. Zoo ja, dan behoeft gij u niet te haasten, om terug te komen. Het zal nog wel wat duren, voordat wij aan tafel gaan."

KAATJE begaf zich naar het aangewezen vertrek, en nadat broeder CHARLES hare sierlijke gestalte met zijne oogen had gevolgd, wendde hij zich tot Jufvrouw NICKLEBY, en zeide: »Wij zijn zoo vrij geweest, Mejufvrouw, om u een uur vroeger te verzoeken, dan wij eigenlijk aan tafel wilden gaan,

omdat wij vooraf nog over eenige zaken wilden spreken. Broeder Ned! gij zult de Jufvrouw wel eens verhalen, wat wij hebben afgesproken. Mijnheer Nickleby! wilt gij zoo goed zijn, om met mij mede te gaan?"

Zonder verdere verklaring, liet hij Jufvrouw Nickleby bij Jufvrouw la Creevy en zijn broeder zitten, en ging met Nicolaas naar zijne eigene kamer, waar deze tot zijne bevreemding Frank ontmoette, dien hij meende dat op reis was.

»Jongelui!" zeide Charles, »geeft elkander de hand." — »Dat behoeft mij niet eens bevolen te worden," zeide Nicolaas, zijne hand uitstekende. — »Mij ook niet," zeide Frank, terwijl hij die met warmte drukte.

De oude heer beschouwde de twee jongelieden eene poos met een blik vol stil genoegen, zette zich daarop voor zijnen lessenaar neder, en zeide: »Ik hoop, dat gij vrienden, warme en trouwe vrienden zult zijn; en als ik dacht, dat gij dat niet waart, zou ik mij bedenken, of ik wel zou voortgaan. Kom hier, Frank! Mijnheer Nickleby! kom gij aan den anderen kant." De jonge lieden plaatsten zich aan weêrszijde van broeder Charles, die een papier uit zijnen lessenaar nam, het openvouwde, en vervolgde: »Dit is eene kopij van het testament van Madeline's grootvader, van den vader harer moeder, waarin haar eene som van twaalfduizend pond wordt vermaakt, betaalbaar wanneer zij meerderjarig wordt of in het huwelijk treedt. Het blijkt, dat deze heer, verstoord op haar, zijne eenige afstammeling, omdat zij zich niet onder zijne bescherming wilde plaatsen en van haren vader verwijderen, een testament maakte, waarin hij dit geld, hetwelk al was wat hij bezat, aan een weldadig gesticht schonk. Naderhand moet hij berouw gehad hebben over dezen stap; want drie weken later, en in dezelfde maand, teekende hij dit testament. Op eene slinksche wijze werd dit testament, terstond na zijn overlijden, verduisterd, en het andere — het eenige, dat men vond — ten uitvoer gelegd. Sedert dit document in onze handen kwam, hebben wij het door vriendelijke onderhandelingen (daar er geen twijfel kon bestaan aan de echtheid van dit stuk, en wij na eenige moeite de getuigen hadden gevonden) het zoo ver gebragt, dat men het geld zal uitkeeren. Madeline heeft derhalve haar regt herkregen, en zal, wanneer eene der beide omstandigheden, waarvan ik gesproken heb, plaats grijpt, in het be-

zit komen van dit vermogen. Gij begrijpt mij?" Frank zeide ja, en Nicolaas, die niet durfde spreken, opdat men niet hooren zou dat zijne stem haperde, knikte. »Nu, Frank!" zeide de oude heer: »gij zijt de onmiddellijke oorzaak geweest, dat dit testament te voorschijn kwam. Het vermogen is niet groot; maar wij houden veel van Madeline, en zouden u, al is zij niet rijker, liever met haar vereenigd zien, dan met een ander meisje, dat driemaal zooveel bezat. Wilt gij haar om hare hand verzoeken?" — »Neen, Mijnheer!" antwoordde Frank. »Ik maakte er mijn werk van, om dit stuk te bekomen, daar ik geloofde, dat hare hand reeds verpand was aan iemand, die duizendmaal meer aanspraak op hare dankbaarheid en, zoo ik mij niet bedrieg, op haar hart bezit, dan ik, of iemand anders, op haar hebben kan. Maar het schijnt, dat ik voorbarig geoordeeld heb." — »Ja, jongen! net zoo als gij altijd doet," zeide broeder Charles, al zijne aangenomene deftigheid vergetende. »Hoe hebt gij durven denken, Frank, dat wij u om geld zouden willen laten trouwen, terwijl jeugd, schoonheid, en al wat eene vrouw goed en beminnelijk maakt, voor liefde te krijgen waren? Hoe hebt gij de zuster van Mijnheer Nickleby uwe liefde durven gaan verklaren, zonder ons eerst te zeggen wat gij voornemens waart, en ons te verzoeken om voor u te spreken?" — »Ik durfde naauwelijks hopen...." — »Gij durfdet naauwelijks hopen," viel broeder Charles hem in de rede. »Zooveel te meer reden hadt gij, om ons te verzoeken dat wij u zouden helpen. Maar, Mijnheer Nickleby! hoewel Frank altijd voorbarig oordeelt, heeft hij toch in zeker opzigt regt gehad. Madeline heeft inderdaad haar hart weggeschonken. Geef mij de hand, jonge vriend! Zij heeft het aan u geschonken, en gij hebt het verdiend. Dit geld moet het uwe worden; maar in haar hebt gij een veel grooteren schat, dan veertig malen dit geld wezen zou. Zij kiest u, Mijnheer Nickleby! Zij kiest, gelijk wij, hare beste vrienden, gehoopt hebben, dat zij kiezen zou. Frank kiest ook, gelijk wij gehoopt hebben, dat *hij* kiezen zou. Hij moet de hand van uwe zuster hebben, Mijnheer, al had zij hem die twintigmaal geweigerd. Ja, hij moet en zal die hebben! Daar gij onze inzigten niet wist, hebt gij edel gehandeld, Mijnheer! maar nu weet gij ze, en moet doen wat wij zeggen. Gij zijt immers kinderen van een braaf, fatsoenlijk man! Er is een tijd

geweest, Mijnheer! toen mijn broeder Ned en ik twee arme eenvoudige jongens waren, die bijna blootsvoets ons fortuin liepen zoeken; zouden wij sedert dien tijd in eenig opzigt veranderd zijn, dan in jaren en uitwendige omstandigheden? Neen, dat verhoede God! O Ned, Ned! welk een gelukkige dag is dit voor u en mij! Als onze arme moeder dat eens had beleefd, wat zou die goede vrouw zich verheugd hebben!"

Toen broeder Ned, die, zonder dat de jonge lieden daarop gelet hadden, met Jufvrouw Nickleby was binnengekomen, zich aldus hoorde aanspreken, vloog hij toe, en sloot zijnen broeder in zijne armen.

»Laat mijn Kaatje nu hier komen," zeide Charles, na eene poos stilzwijgens. »Ga haar halen, Ned! Ik moet haar zien, en haar een kus geven; ik heb daar nu het regt toe. Ik was op het punt om haar een kus te geven, zoodra ik haar zag; ik ben al dikwijls op het punt geweest. Ha! hebt gij den brief gevonden, dochtertje? Hebt gij Madeline zelve gevonden, die naar u zat te wachten? Hebt gij nu gezien, dat zij hare oppaster en vriendin niet geheel vergeten kan? Waarlijk, dit is nog het beste van alles!" — »Kom, kom!" zeide broeder Ned. »Frank zal jaloersch worden, en dan krijgen wij vóór den eten nog eene vechtpartij." — »Laat hij met haar heengaan, Ned!" zeide Charles. »Madeline is daar in die kamer. Laten al de verliefden uit den weg gaan, en te zamen keuvelen, indien zij elkander iets te zeggen hebben. Jaag hen allen de kamer uit, broeder Ned!"

Charles begon zelf met het blozende meisje naar de deur te leiden, en haar met een kus te ontslaan. Frank bedacht zich niet lang om te volgen, en Nicolaas was het eerst van allen verdwenen. Zoo bleven slechts Jufvrouw Nickleby en Jufvrouw la Creevy over, die beide zaten te schreijen, benevens de twee broeders en Tim Linkinwater, die nu met oogen, waaruit de innigste blijdschap straalde, ieder de hand kwam geven.

»Wel, Tim!" zeide broeder Charles, die altijd het woord deed: »nu zijn de jonge lieden gelukkig." — »Maar gij hebt hen niet zoo lang in onzekerheid gelaten, als gij gezegd hadt dat gij doen zoudt," zeide Tim schertsend. »Mijnheer Nickleby en Mijnheer Frank zouden, ik weet niet hoe lang, in uwe kamer moeten blijven; en ik weet niet, wat gij hun al zeggen zoudt, voordat gij met de waarheid voor den dag kwaamt." —

»Hebt gij ooit zulk een kerel gezien, broeder Ned, als dien Tim Linkinwater?" zeide Charles. »Hij durft zeggen, dat ik ongeduldig was; en hij zelf is immers de man geweest, die ons dagelijks van den ochtend tot den avond heeft geplaagd, dat wij hem verlof zouden geven om hun alles te zeggen, wat er gaande was, voordat onze plannen half rijp waren, of wij iets in orde hadden." — »Ja," hernam Ned, »die Tim is niet te vertrouwen. Hij is nog een jong loshoofd. Als hij maar eens een jaartje of wat ouder is, dan zal hij wel bedaarder worden."

Daar dit eene scherts was, waarmede de oude heeren gewoon waren Tim te plagen, begonnen zij alle drie hartelijk te lagchen; en zij zouden misschien nog lang gelagchen hebben, indien de broeders, die zagén dat Jufvrouw Nickleby, overstelpt van blijdschap, naar eene gelegenheid haakte om haar gevoel lucht te geven, haar niet tusschen hen beiden genomen en uit de kamer geleid hadden, onder voorwendsel, dat zij haar over eenige belangrijke schikkingen moesten raadplegen.

Tim en Jufvrouw la Creevy hadden elkander dikwijls ontmoet, en altijd zeer genoegelijk en vrolijk met elkander gepraat, en vriendelijk en vertrouwelijk omgegaan; het was derhalve zeer natuurlijk, dat Tim, toen hij zag dat zij bleef schreijen, eene poging aanwendde om haar te troosten. Daar Jufvrouw la Creevy zich op de breede vensterbank had nedergezet, waar overvloedig ruimte voor twee personen was, was het ook natuurlijk, dat Tim naast haar ging zitten. En dat Tim zich bijzonder net had gekleed, was op zulk eenen feestdag het natuurlijkste van alles.

Tim zette zich dan naast Jufvrouw la Creevy neder, en zeide op eenen troostenden toon: »Schrei toch niet!" — »Ik moet wel," antwoordde Jufvrouw la Creevy. — »Neen, neen! Doe het toch maar niet," hervatte Tim. — »Ik ben zoo vergenoegd," snikte de kleine schilderes. — »Wel, dan moest gij lagchen," zeide Tim. »Als gij niet lacht, zal ik gaan schreijen." — »Waarom?" vroeg Jufvrouw la Creevy, glimlagchende. — »Omdat ik ook vergenoegd ben," antwoordde Tim. »Wij zijn beide vergenoegd, en ik zou gaarne hetzelfde doen als gij." — »Ik dacht wel," zeide Tim, »dat dit tooneel u bevallen zou." — »Het was zeer vriendelijk van u, dat gij om mij dacht," antwoordde Jufvrouw la Creevy. »Niets had mij half zooveel genoegen kunnen doen." — »Voor menschen

zoo als wij," zeide Tim, »die altijd alleen in de wereld zijn geweest, is het iets genoegelijks, te zien, dat jonge lieden, die veel van elkander houden, met zulke gelukkige vooruitzigten bij elkander worden gebragt." — »Ja, dat is het ook," zeide Jufvrouw la Creevy, uit de volheid van haar hart. — »Maar," vervolgde Tim, »het maakt toch ook, dat iemand zich nog meer eenzaam en verlaten voelt — niet waar?" — Jufvrouw la Creevy antwoordde, dat zij het niet wist. Waarom weten wij niet, daar zij toch wel moest weten, of het waar was of niet. — »Het is haast in staat, om ook ons nog aan trouwen te doen denken," zeide Tim; »niet waar?" — »Kom, gekheid," zeide Jufvrouw la Creevy, lagchende. »Wij zijn te oud." — »Volstrekt niet," hervatte Tim. »Wij zijn te oud, om alleen te blijven. Waarom zouden wij, in plaats van, gedurende die lange winteravonden, ieder alleen bij onzen eenzamen haard te blijven zitten, er niet liever één haard van maken?" — »Och Mijnheer Linkinwater! gij steekt er den gek meê." — »Neen, neen! waarlijk niet," zeide Tim. »Als gij wilt, wil ik ook. Kom, zeg maar ja." — »De menschen zouden er zoo om lagchen!" — »Laat hen lagchen!" riep Tim manhaftig uit: »wij kunnen er wel tegen, en zullen ook lagchen. Wat hebben wij al hartelijk gelagchen, sedert wij elkander kennen!" — »Dat hebben wij ook," zeide Jufvrouw la Creevy, die een weinig begon toe te geven, gelijk Tim dacht. — »Het is de gelukkigste tijd van mijn leven geweest — ten minste van den tijd, dat ik niet op het kantoor en bij de Gebroeders Cheeryble was," zeide Tim. »Kom, beste! zeg nu maar ja." — »Neen, neen, ik moet er eens over denken," hernam Jufvrouw la Creevy. »Wat zouden de broeders zeggen?" — »Lieve Hemel!" zeide Tim, in zijne eenvoudigheid: »gij gelooft toch niet, dat ik aan zoo iets denken zou, zonder het hun te zeggen? Zij hebben ons hier met voordacht bij elkander gelaten." — »Hoe?" riep Jufvrouw la Creevy uit: »ik zal hen nooit weder durven aanzien." — »Kom," zeide Tim, »laat ons een vreedzaam paar worden! Wij zullen hier in het oude huis wonen, waar ik vierenveertig jaar gewoond heb, en naar de oude kerk gaan, waar ik al dien tijd elken zondagmorgen naar toe ben gegaan. Wij zullen al mijne oude vrienden bij ons hebben, en de kinderen van Mijnheer Frank en Mijnheer Nickleby; die zullen

denken, dat wij hun grootvader en grootmoeder zijn. Wij moesten maar met elkander in compagnie doen, en elkander het leven genoegelijk maken; en als wij eens doof, of lam, of blind, of bedlegerig wierden, hoe blijde zouden wij dan zijn, dat wij altijd iemand hadden, die bij ons bleef zitten, en met ons praatte! Kom, beste! zeg maar ja!"

Vijf minuten na deze eenvoudige en rondborstige verklaring, zaten Jufvrouw LA CREEVY en TIM zoo genoegelijk bij elkander, alsof zij reeds twintig jaren getrouwd waren geweest, en in dien tijd nooit ongenoegen hadden gehad; en vijf minuten later, toen Jufvrouw LA CREEVY opstond, om hare muts regt te zetten, ging TIM met een statigen stap naar de voorkamer, en riep onder weg uit: »Er is in geheel *Londen* geene betere vrouw te vinden. Dat zeg ik!"

De dikke hofmeester raakte geheel in de war, over dit ongehoorde uitstel van den maaltijd. NICOLAAS, die den tijd had doorgebragt op eene wijze, welker voorstelling wij aan de verbeelding des lezers overlaten, was, op het herhaalde roepen, den trap afgesneld, toen hij eene nieuwe verrassing ontmoette. In den gang haalde hij eenen vreemdeling in, die deftig in het zwart was gekleed, en zich insgelijks naar de eetzaal begaf. Daar hij strompelend en langzaam ging, volgde NICOLAAS hem stap voor stap, bij zichzelven denkende wie dat toch wezen mogt, totdat de heer in het zwart zich plotseling omkeerde, en hem bij de hand vatte.

»NEWMAN NOGGS!" riep NICOLAAS vol blijdschap uit. — »Ja, NEWMAN, uw oude getrouwe NEWMAN," zeide NOGGS. »Ik wensch u geluk, beste jongen! gezondheid, voorspoed en alle zegeningen! Ik kan het niet dragen, NICOLAAS! het is te veel voor mij; het maakt mij tot een kind." — »Waar zijt gij geweest?" vroeg NICOLAAS. »Wat hebt gij gedaan? Hoe dikwijls heb ik naar u gevraagd, en tot antwoord gekregen, dat ik binnen kort van u hooren zou!" — »Ja, dát weet ik," antwoordde NEWMAN. »Zij wilden alle geluk voor een dag bij elkander bespareen. Ik heb hen geholpen. Ik — ik — zie mij eens aan, NICOLAAS! zie mij eens aan!" — »Dat hebt gij *mij* nooit willen laten doen," zeide NICOLAAS, op den toon van een zacht verwijt. — »Het kon mij toen niet schelen, hoe ik er uitzag;" hervatte NEWMAN. »Ik zou het hart niet gehad hebben, om fatsoenlijke kleêren aan te trekken. Zij zouden mij aan oude

tijden herinnerd hebben, en nog ellendiger hebben gemaakt. Ik ben nu een geheel ander mensch geworden, NICOLAAS! Ik kan niet spreken, beste vriend! — laat mij met rust — duid mij deze tranen niet ten kwade — gij weet niet, wat ik van daag gevoel."

Zij gingen gearmd naar de eetzaal, en zetteden zich naast elkander neder.

Nooit zag men zulk een maaltijd, zoo lang de wereld staat. Daar zat de vriend van TIM, de oude boekhouder van de bank, en de zuster van TIM, met hare gerimpelde, maar blozende wangen. En de zuster van TIM behandelde Jufvrouw LA CREEVY met zooveel vriendelijkheid en beleefdheid, en de oude boekhouder was zoo grappig, en de kleine Jufvrouw LA CREEVY zoo opgeruimd, en TIM zelf zoo uitgelaten vrolijk, dat zij met hun vieren reeds het vermakelijkste gezelschap uitmaakten, dat men zich verbeelden kan. Dan zaten daar Jufvrouw NICKLEBY, zoo statig en grootsch, MADELINE en KAATJE, zoo schoon en blozend, NICOLAAS en FRANK, zoo verrukt en trotsch, en alle vier zoo hoogst gelukkig, en NEWMAN zoo nederig en stil, en toch zoo innig vergenoegd, — en tegenover elkander de verheugde tweelingbroeders, die zulke blikken wisselden, dat de oude knecht, die achter zijns meesters stoel stond, zijne oogen voelde vochtig worden.

Toen de eerste vreemdheid der ontmoeting over was, en allen regt begonnen te gevoelen hoe gelukkig zij waren, werd het gesprek algemeen, en te gelijk de vreugde, indien het mogelijk was, nog grooter.

»KAATJE!" zeide Jufvrouw NICKLEBY, hare dochter ter zijde nemende, zoodra zij, na het middagmaal, naar boven waren gegaan; »zou dat inderdaad waar wezen van Jufvrouw LA CREEVY en Mijnheer LINKINWATER?" — »Ja zeker, moeder!" — »Wel, heb ik ooit van mijn leven zoo iets gehoord!" riep Jufvrouw NICKLEBY uit. — »Mijnheer LINKINWATER is een braaf en goed man," zeide KAATJE, »en voor zijne jaren nog zeer jeugdig." — »Voor *zijne* jaren, — wel, KAATJE!" hernam Jufvrouw NICKLEBY, »op hem heeft niemand iets te zeggen, dat ik weet, behalve dat hij zoo zwak en onberaden is, als ik ooit een man gezien heb. Ik spreek van *hare* jaren. Had ik ooit kunnen denken, dat hij eene vrouw ten huwelijk zou vragen, die — ja, die nog wel de helft ouder moet zijn dan ik ben, en dat zij zou durven ja zeggen! Maar het is niets, KAATJE! Zij heeft mijne achting verloren."

Nadrukkelijk haar hoofd schuddende, stond Jufvrouw Nickleby op; en den geheelen avond behandelde zij, te midden der vrolijkheid, waarin zij voor het overige hartelijk deel nam, Jufvrouw la Creevy ontzaggelijk stijf en statig, om zoo hare hooge afkeuring te kennen te geven van het wangedrag, waaraan de kleine schilderes zich had schuldig gemaakt.

LXVI.

HET OPROER IN DOODENBOSCH-HALL.

Nicolaas behoorde onder het getal van die menschen, wier vreugde onvolkomen is, wanneer zij, die in tegenspoed hunne vrienden zijn geweest, daaraan geen deel nemen. Rijk in liefde en hoop, trok zijn gevoelig hart hem echter naar den eenvoudigen John Browdie. Met een glimlach herdacht hij hunne eerste, en met een traan hunne tweede ontmoeting; hij zag den armen Smike weder met zijn pak op den schouder geduldig voortzwoegen, en hoorde de ruwe bemoediging van den eerlijken landman, toen deze op hunnen weg naar *Londen* afscheid van hen nam.

Verscheidene malen gingen Madeline en hij bij elkander zitten, om te zamen eenen brief aan John te schrijven; maar nooit konden zij er mede gereed komen. Hoewel zij telkens met de beste voornemens begonnen, geraakten zij altijd over iets anders aan het praten; en wanneer Nicolaas het alleen beproefde, kon hij nooit een brief schrijven, die hem, bij het overlezen, niet veel te koel en te stijf voorkwam. Nadat dit eenige dagen had geduurd, besloot hij (vooral omdat Madeline hem dit ten sterkste aanried) een togtje naar *Yorkshire* te doen, en Browdie en diens vrouw met zijne komst te verrassen.

Zoo gebeurde het, dat op zekeren avond Kaatje en hij te zamen, in *de Moorkop*, eene plaats op de diligence naar *Greta-bridge* tegen den volgenden morgen gingen bestellen. Zij moesten nog westwaarts gaan, om eenige kleine noodwendigheden voor zijne reis te koopen, en daar het mooi weder was, besloten zij te voet te gaan, en naar huis terug te rijden.

Het huis, dat zij bezocht hadden, had zoo vele herinneringen opgewekt, en Kaatje had zooveel van Madeline en Nicolaas van Frank te vertellen, en zij waren zoo drok in gesprek,

dat zij reeds een half uur hadden rondgekruist in dien doolhof van achterstraten, welke tusschen de *Seven-Dials* en *Soho* ligt, voordat NICOLAAS bemerkte dat zij verdwaald waren; want toen NICOLAAS om zich heenzag, wist hij niet te bedenken op welke hoogte zij waren. Hij begreep, dat hij best zou doen naar den weg te vragen, en daar hij in de armoedige winkels, die hij voorbijging, niemand zag, rigtte hij zijne schreden naar eenen kelder, waaruit hij eene flaauwe schemering van licht zag schijnen, en wilde juist een paar trappen afgaan, toen hij beneden eene scheldende vrouwestem hoorde. »O, ga er niet in!" zeide KAATJE. »Daar is ruzie." — »Wacht een oogenblik, KAATJE!" zeide NICOLAAS. »Ik moet eens hooren, wat er te doen is. Stil!"

»O jou luiwammes!" schreeuwde de vrouw: »waarom draait gij den mangel niet?" (*) — »Dat doe ik immers al, mijn schat!" antwoordde eene mannestem. »Ik draai zonder ophouden; ik werk als een molenpaard. Ik heb een leven als een hond." — »Waarom gaat gij dan geene dienst nemen, als u dit niet lijkt?" hernam de vrouw. »Ik kan u rijkelijk missen." — »Soldaat worden?" riep de man uit. »Zou mijn hartje willen hebben, dat ik zulk een groven rooden rok aantrok? Zou zij willen hooren, dat ik van den korporaal met den stok kreeg? Zou zij willen hebben, dat ik geweren moest afschieten, en dat mijne knevels werden afgeschoren?"

»Hemel, NICOLAAS!" fluisterde KAATJE: »dat is Mijnheer MANTALINI. Ik geloof het zeker." — »Zou dat waar zijn?" hernam NICOLAAS. »Zie eens of het zoo is, terwijl ik naar den weg vraag. Kom een paar trappen naar beneden."

Zijne zuster achter zich vasthoudende, klom NICOLAAS den trap af, en zag in een bekrompen kelder. Daar, tusschen waschgoed en kleêrenmanden, in zijne hemdsmouwen, maar met eene oude gelapte broek, zeer naar de mode gesneden, een eenmaal brillant vest, en knevels gelijk voorheen, — daar aan den mangel, waaraan hij draaide, alsof het om zijn leven te doen was, terwijl hij te gelijker tijd de gramschap eener forsche vrouw, de eigenares van de affaire, zocht te stillen, wier schelle stem, met het gekraak van den mangel vereenigd, hem

(*) In *Engeland* gebruikt men mangels van een geheel ander zamenstel dan bij ons. Zie het vignet. RED.

scheen te verpletteren, — daar stond de eens zoo elegante, keurige en schitterende MANTALINI.

»Jou valschaard!" schreeuwde de vrouw, terwijl zij MANTALINI met hare vuist dreigde. — »Valsch? O, wees toch bedaard, mijn hartje! zeide MANTALINI zeer nederig. — »Ik zal u de oogen uit het hoofd krabben," schreeuwde de vrouw. »Waar zijt gij gisteren den geheelen dag geweest? Heb ik niet gezien dat gij weêr anderen hebt nageloopen? Is het niet genoeg, dat ik twee pond en veertien *shillings* heb betaald, om u uit de gevangenis te krijgen, en u als een heer te laten leven? En moet gij mij nog zoo valsch behandelen?" — »Ik zal nooit weêr ondeugend zijn. Ik zal het nooit weêr doen. Ik vraag excuus," zeide MANTALINI, terwijl hij den mangel losliet, en zijne handen vouwde. »Maar gij zult wel medelijden hebben. Gij zult mij geen kwaad doen, maar mij streelen en troosten!"

Deze hartroerende toespraak scheen de dame zeer weinig aan te doen, en zij was op het punt om met scheldwoorden te antwoorden, toen NICOLAAS zijne stem verhief en vroeg welken weg hij naar *Piccadilly* moest inslaan.

MANTALINI keerde zich om, kreeg KAATJE in het oog, en sprong, zonder iets te zeggen of zich een oogenblik te bedenken, met een wip in een bed, dat zich achter de deur bevond, trok de deken over zijn gezigt, en begon geweldig met zijne voeten ze schoppen. »O duivelsch!" riep hij met eene gesmoorde stem: »het is de kleine NICKLEBY! Doe de deur digt! blaas de kaars uit! O dood en duivel!"

De vrouw keek eerst naar NICOLAAS, en toen naar MANTALINI, als ware zij onzeker, wien zij voor dit onverklaarbare gedrag moest straffen; maar toen MANTALINI bij ongeluk zijn neus van onder de deken stak, om te zien of de bezoekers weg waren, greep zij eensklaps eene tamelijk zware kleêrenmand, en wierp die, met eene behendigheid, welke zij slechts door lange oefening kon verkregen hebben, MANTALINI naar het hoofd, zoo goed raak, dat hij, zonder eene poging aan te wenden om zijn gezigt van de mand te bevrijden, nog veel geweldiger begon te schoppen. NICOLAAS achtte het raadzaam zich met zijne zuster te verwijderen, voordat de gramschap der verbolgene mangelvrouw zich tegen hem keerde, en liet het aan het ongelukkige voorwerp dezer onverwachte herkenning over, om zijn gedrag zoo goed hij kon te verklaren.

LOTGEVALLEN VAN NICOLAAS NICKLEBY.

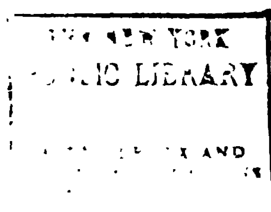

Pl. XXIII.

Steendr: van H.J. Backer.

Pl. XXIV.

Den volgenden morgen ging hij op reis. Hoevele herinneringen werden bij hem levendig, toen hij onderweg de voorwerpen herkende, die hij met SQUEERS en diens ongelukkige scholieren had voorbijgereden, vooral daar het gure weder en de sneeuwachtige lucht aan alles hetzelfde voorkomen gaven als toen!

Des nachts na zijne aankomst bleef hij in de herberg te *Greta-bridge* slapen, en den volgenden morgen ging hij vroegtijdig naar de woning van JOHN BROWDIE. Deze was algemeen bekend, en een kleine jongen bragt NICOLAAS naar het huis, dat hij zocht. Bij het hek dankte NICOLAAS zijnen gids af, ging, zonder zich op het houden met het welvarend voorkomen van het huis en den tuin te bewonderen, naar de keukendeur, en klopte met zijnen stok aan.

»Hei, hei!" riep eene stem van binnen. »Wat is er te doen? Staat het huis in brand? Is dat een leven maken?"

Met deze woorden opende JOHN BROWDIE zelf de deur, zette een paar verbaasde oogen op, en riep met eene vervaarlijke stem: »Het is de peet! het is de peet! MATJE! daar is Mijnheer NICKLEBY. Kom binnen, man! kom binnen! Geef mij de hand. Ga bij het vuur zitten, en neem een slok. Spreek geen woord, voordat gij het hebt uitgedronken. Wel, dat doet mij goed, dat ik u nog eens zie!"

Dit zeggende, trok hij NICOLAAS de keuken in, zette hem met geweld op een stoel voor een vrolijk brandend vuur, schonk hem een groot glas brandewijn in, en bleef toen staan met een grijns van genoegen op zijn groot rood gezigt.

»Ik had wel kunnen denken," vervolgde JOHN, »dat niemand zoo zou aankloppen, behalve gij. Zoo hebt gij bij den schoolmeester leeren kloppen, niet waar? Ha, ha ha! Maar zeg eens — is dat waar van den schoolmeester?" — »Gij weet het dan reeds?" hernam NICOLAAS. — »Er werd gisteren avond over gepraat," antwoordde JOHN; »maar niemand scheen er het regte van te weten." — »Na vele uitvlugten en lang dralen," zeide NICOLAAS, »is hij veroordeeld om voor zeven jaren gedeporteerd te worden, wegens het verduisteren van een testament, en daarna moet hij de gevolgen van eene zamenspanning afwachten." — »Boe!" zeide JOHN. »Eene zamenspanning! Tegen den Koning?" — »Neen!" zeide NICOLAAS. »Het is iets, dat met zijne school in verband staat. Ik zal het

u straks vertellen." — »Goed," zeide JOHN. »Als wij ontbeten hebben; nu nog niet. Ik heb honger, en gij zeker ook. En dan is MATJE er ook bij; ik wou dat zij maar kwam met het ontbijt."

Het binnenkomen van Jufvrouw BROWDIE, met eene schoone muts en vele verontschuldigingen, dat zij haren gast in de keuken ontving, vervulde zijn wensch; en nu verscheen ook het ontbijt, bestaande in geheele bergen van geroosterd brood, versche eijeren, ham, appelkoek en andere eetwaren, waarbij uit eene andere keuken telkens nieuwe voorraad werd aangebragt. Toen ieder met smaak zijne portie had gebruikt, en het vuur, dat intusschen in het beste vertrek was aangelegd, helder brandde, begaf men zich daarheen, om te hooren wat NICOLAAS te vertellen had.

NICOLAAS verhaalde hun alles, en zeker was er nooit eene geschiedenis, die in de borst van twee aandachtige toehoorders zoovele aandoeningen opwekte. Nu eens zuchtte de opregte JOHN van medelijden, dan weder schaterde hij zijne blijdschap uit. Eerst zeide hij, dat hij naar *Londen* wilde komen, alleen om de broeders CHEERYBLE te kunnen zien; en vervolgens zwoer hij, dat hij TIM LINKINWATER, franco met de diligence, zulk eene ham zou zenden, als hij nog nooit had zien aansnijden. Toen NICOLAAS MADELINE beschreef, zat hij den verhaler met een open mond aan te staren; en toen hij eindelijk hoorde, dat zijn jonge vriend opzettelijk was overgekomen, om hem deelgenoot te maken van zijne blijdschap, hem mondeling die verzekeringen van vriendschap te geven, welke hij in schrift met geene genoegzame warmte kon uitdrukken, en hem te zeggen dat zij beiden, zoodra hij getrouwd was, hem moesten komen bezoeken, en dat MADELINE zoowel daarop aandrong als hij — kon JOHN het niet langer uithouden, maar, nadat hij zijne vrouw met verontwaardiging had aangezien, en gevraagd waarom zij griende, veegde hij zijne oogen met zijne mouw af, en begon hardop te huilen.

»Wil ik u eens wat zeggen," zeide JOHN ernstig, toen men lang over en weder had gepraat. »Om weêr op den schoolmeester te komen! Als dat nieuws van daag aan de school komt, zal dat oude wijf geen ongebroken been in haar lijf houden, en FANNY evenmin." — »O JOHN!" riep Jufvrouw BROWDIE. — »Ja, o JOHN nog eens!" hernam haar echtgenoot.

»Het is niet te zeggen wat de jongens doen zullen. Toen het eerst uitkwam, dat de schoolmeester vastzat, hebben eenige vaders en moeders hunne kinderen laten weghalen. Maar als zij, die er gebleven zijn, hooren hoe het is afgeloopen, zullen zij een oproer maken van belang. Ik geloof, dat het oude wijf er niet levend zal afkomen."

De bekommering van den goedhartigen JOHN was zoo groot, dat hij besloot, om zonder uitstel naar de school te rijden, en NICOLAAS uitnoodigde om mede te gaan, hetgeen deze evenwel weigerde, daar hij zich niet aan Jufvrouw SQUEERS en hare dochter wilde vertoonen, dewijl zijne tegenwoordigheid de bitterheid van haren tegenspoed slechts zou vergrooten.

»Dat is waar," zeide JOHN; »daar zou ik niet aan gedacht hebben." — »Ik moet morgen weder terug," zeide NICOLAAS. »Maar ik ben voornemens bij u te blijven eten, en als Jufvrouw BROWDIE een bed...." — »Één bed?" viel JOHN hem in de rede. »Ik wenschte, dat gij in vier bedden te gelijk kondt slapen; gij zoudt ze allen krijgen. Wacht totdat ik terugkom, en wij zullen een pleizierigen dag hebben."

Nadat JOHN zijne vrouw een kus en NICOLAAS de hand had gegeven, steeg hij te paard en reed heen. Toen hij *Doodenbosch-hall* bereikte, bond hij zijn paard aan een boom, en ging naar de deur van het schoolvertrek, die hij van binnen gesloten vond. In huis hoorde hij een geweldig leven; en toen hij zich met zijn oog voor eene reet in den muur had geplaatst, bemerkte hij spoedig wat dit gedruisch beteekende.

De tijding van den ondergang van SQUEERS had *Doodenbosch-hall* bereikt; dat was zeker. Naar allen schijn hadden de jongens het nieuws nu eerst vernomen; want de opstand was zoo even pas uitgeborsten.

Het was een inneem-ochtend, en Jufvrouw SQUEERS trad naar gewoonte met eene groote kom en een lepel de school binnen, gevolgd door FANNY en den veelbelovenden WACKFORD, die, bij de afwezigheid van zijnen vader, het uitvoerend bewind gedeeltelijk op zich had genomen, de jongens schopte, bij de haren trok en kneep, en zoo zijne moeder tot troost en blijdschap was. Hunne intrede, hetzij bij toeval of volgens afspraak, was het teeken tot den opstand. Terwijl een detachement der jongens naar de deur snelde en die sloot, en een ander op de banken klom, greep de sterkste (en bij gevolg

de laatstaangekomene jongen) den stok, en met een verwoed gezigt op Jufvrouw SQUEERS aanvliegende, rukte hij hare muts en haren hoed af, zette die op zijn eigen hoofd, wapende zich met den houten lepel, en beval haar op doodstraf neder te knielen, en eene portie in te nemen. Voordat de lieve dame zich herstellen of verdedigen kon, werd zij door een hoop schreeuwende bengels op hare knieën geworpen, en gedwongen om een lepelvol van het afschuwelijke mengsel in te zwelgen, dat nog onsmakelijker was gemaakt, daar een ander der rebellen den jongen heer WACKFORD had opgepakt, en met zijn hoofd in de kom gedompeld. Het gelukkig gevolg van dezen eersten aanval verlokte de kwaadwilligen, wier leelijke uitgehongerde gezigten van boosaardig genoegen grijnsden, tot verdere geweldenarijen. De aanvoerder wilde Jufvrouw SQUEERS dwingen, om nog eene portie te slikken, de jonge heer werd nog eens in de kom gedoopt, en eene bende vrijwilligers stormde op FANNY los, toen JOHN BROWDIE de deur met een enkelen trap deed openspringen, en toeschoot, om de overwonnelingen te ontzetten. Het schreeuwen, juichen, gillen en handenklappen hield eensklaps op, en werd door eene diepe stilte vervangen.

»Gij zijt lieve jongens," zeide JOHN, barsch om zich heen ziende. »Wat is hier te doen?" — »SQUEERS zit in de gevangenis, en wij gaan wegloopen," riep een aantal schelle stemmen. »Wij willen niet blijven! wij willen niet blijven!" — »Wel, blijft dan niet," hernam JOHN. »Loopt weg, voor den duivel; maar doet die wijven geen kwaad." — »Hoezee!" riepen de schelle stemmen. — »Hoezee!" herhaalde JOHN. »Goed zoo! Nog eens. — Let op! Een, twee, drie — Hoezee!" — »Hoezee!" juichte het koor. — »Nog eens hoezee," zeide JOHN; »maar harder." — De jongens gehoorzaamden. — »Nog eens, tot besluit," zeide JOHN; »en loopt dan weg, zoo hard als gij wilt. Haal nu goed adem — SQUEERS zit in de gevangenis — de school staat open — de heele boel is naar de maan — denkt daaraan jongens, en roept frisch uit de borst: Hoezee!"

Zulk een hoezee had binnen de muren van *Doodenbosch-hall* nog nooit weêrgalmd. Toen de klank wegstierf, was de school ledig; van den geheelen woeligen hoop, die dezelve nog vóór vijf minuten had bevolkt, was er geen een overgebleven.

»Zoo, Mijnheer BROWDIE!" zeide FANNY, onthutst en bevende

van den doorgestanen schrik, maar even kwaadaardig als altijd: » komt gij hier onze jongens aanzetten, om weg te loopen? Gij zult eens zien, of wij u hiervoor niet laten boeten, Mijnheer! Al is mijn papa ongelukkig en door zijne vijanden overweldigd, wij zullen ons toch niet door u en MATJE laten overkraaijen." — » Neen!" antwoordde JOHN, kortaf; » daarvoor hoeft gij niet bang te wezen, FANNY! Ik zeg u beide, dat ik blij ben, dat de oude eindelijk gesnapt is. Maar gij zult genoeg te lijden hebben, zonder dat ik er wat bij doe, en ik ben er de man niet naar, om u te overkraaijen, en MATJE de vrouw niet. En nog meer: ik zeg u, dat, als gij vrienden noodig hebt, om u hier van daan te helpen — haal uw neus maar niet op, FANNY! dat kan wel eens gebeuren — zult gij vinden, dat MATJE en ik de oude dagen nog niet vergeten hebben, en gereed zijn om u een handje te helpen. En nu ik dat zeg, denk daarom niet, dat ik mij schaam over hetgeen ik gedaan heb; want ik zeg nog eens: hoezee! en verdoemd zij de schoolmeester — daar!"

Met deze afscheidswoorden stapte JOHN bedaard naar buiten, klom weder op zijn hit, en reed onder het zingen van een vrolijk liedje naar huis, waar zijne bevallige vrouw en NICOLAAS hem wachtten.

Eenige dagen lang daarna werd het omliggende land afgeloopen door jongens, die, gelijk het gerucht zeide, van JOHN BROWDIE en zijne vrouw, niet slechts een goeden maaltijd, maar ook menigen halven en heelen *shilling* op reis hadden medegekregen. Dit gerucht sprak JOHN volmondig tegen, maar met zulk een komiek gezigt, dat de achterdochtigen nog achterdochtiger, en de geloovigen in hunne meening bevestigd werden.

Er waren eenige schroomvallige kleine jongens, die, hoe ongelukkig zij ook geweest waren, en hoevele tranen zij ook op die rampzalige school hadden gestort, toch geen ander tehuiskomen wisten, en er eene soort van gehechtheid voor hadden opgevat, die hun schreijend deed dralen, terwijl de grooteren wegliepen. Van deze vond men er hier en daar een schreijend aan den weg zitten. Één van hen had een vogeltje in eene kooi; hij had vier uren ver geloopen, en, toen zijn arme lieveling stierf, den moed verloren en zich op den grond neêrgelegd. Een ander vond men op eene werf, digt bij de school, slapende bij het hok van eenen hond, welke maar ieder beet,

die het kind wou weghalen, en het bleeke gezigtje likte.

Deze en nog eenige andere verdwaalden werden teruggebragt; maar van tijd tot tijd werden zij weggehaald of liepen weg; en eenige maanden later werden de school te *Doodenbosch-hall* en het oproer en wegloopen van de jongens herdacht als iets, dat voorbij en afgedaan was.

LXVII.

BESLUIT.

Toen de rouwtijd over haren vader verloopen was, gaf MADELINE hare hand en haar vermogen aan NICOLAAS, en op denzelfden dag werd KAATJE Mevrouw CHEERYBLE. Men had verwacht, dat TIM LINKINWATER en Jufvrouw LA CREEVY het derde paar zouden hebben uitgemaakt; maar zij deden dit niet. Een paar weken later gingen zij na het ontbijt te zamen uit, en toen zij met zeer vergenoegde gezigten terugkwamen, bevond men, dat zij zich in stilte hadden laten trouwen.

Het geld, dat NICOLAAS behuwelijkte, werd in den handel van de Gebroeders CHEERYBLE geplaatst, waarin FRANK compagnon was geworden. Na verloop van eenige jaren werden de zaken op de namen van CHEERYBLE EN NICKLEBY voortgezet, zoodat ééne voorspelling van Jufvrouw NICKLEBY eindelijk werd vervuld.

De tweelingbroeders ontdeden zich van hunne zaken. Zij zagen zich omringd door een geluk van hunne eigene schepping, en leefden slechts om het te vergrooten.

Na lang verzoeken en aandringen was TIM LINKINWATER zoo goed, om een aandeel in den handel aan te nemen; maar men kon hem nooit zoo ver brengen, dat hij zijn naam als compagnon wilde laten publiek maken, en hij bleef zijnen pligt als boekhouder met naauwgezette regelmatigheid vervullen.

Hij woonde met zijne vrouw in het oude huis, en sliep in hetzelfde vertrek, waar hij vierenveertig jaren lang had geslapen. Naarmate zijne vrouw ouder werd, scheen zij nog vrolijker en opgeruimder te worden; en het was een gewoon gezegde onder hunne vrienden, dat men onmogelijk kon zeggen wie van beide vergenoegder scheen te zijn — TIM, terwijl hij bedaard in zijnen armstoel aan den eenen kant van het vuur zat, of zijn levendig vrouwtje, dat aan den anderen kant

zat te lagchen en te praten, en telkens opwipte en weder ging zitten.

De lijster verhuisde uit het kantoor, en werd in een warm hoekje van de huishoudkamer geplaatst. Onder hare kooi hingen twee miniatuurportretten, door Jufvrouw LINKINWATER geschilderd, waarvan het eene haar zelve en het andere TIM voorstelde. Daar het hoofd van TIM gepoederd en zijn bril getrouw gekopieerd was, ontdekten vreemdelingen op het eerste gezigt eene sterke gelijkenis, en hieruit afleidende, dat het andere portret zijne vrouw moest verbeelden, waren zij doorgaans stoutmoedig genoeg, om ronduit te zeggen, dat zij het was. Door den tijd werd Jufvrouw LINKINWATER zeer trotsch op deze twee portretten, en begon te denken, dat zij nooit iemand zoo gelukkig had getroffen, als zichzelve en haren TIM. Deze twijfelde hieraan geen oogenblik; want hij en zijne vrouw waren altijd eensgezind; zij waren inderdaad een »vreedzaam paar."

Daar RALPH zonder testament was gestorven, en geene andere bloedverwanten had gehad, dan die, waarmede hij in zulk eene vijandschap had geleefd, waren zij volgens de wet zijne eenige erfgenamen. Maar zij konden het denkbeeld niet verdragen, om zich met geld, dat op zulk eene wijze gewonnen was, te verrijken; het was hun, alsof het hen daarmede nooit zou kunnen welgaan. Zij maakten derhalve geene aanspraak op de nalatenschap; en de schatten, voor welke RALPH zijn leven lang had gezwoegd en zijne ziel met zoo vele zonden bezwaard, werden eindelijk in de schatkist van den staat gestort, zonder dat iemand er eenig nut of voordeel van had.

ARTHUR GRIDE werd teregtgesteld, wegens het verduisteren van het testament, dat hij zeker op eene oneerlijke manier in zijne magt had gekregen. Een schrander advocaat maakte dat hij vrijkwam, maar slechts om eene zwaardere straf te ondergaan; want eenige jaren later werd zijn huis des nachts opengebroken door roovers, wier hebzucht door het gerucht van zijnen rijkdom was aangeprikkeld, en men vond hem op eene ijselijke wijze vermoord in zijn bed liggen.

PEG SLIDERSKEW werd bijna te gelijk met SQUEERS over zee gezonden, en kwam, volgens den loop der natuur, nimmer terug. BROOKER stierf vol berouw. *Sir* MULBERRY HAWK bragt eenige jaren buiten's lands door, overal gezien en goed onthaald,

als een bijzonder vrolijk en charmant mensch; en toen hij eindelijk weder in *Engeland* kwam, werd hij om schulden in de gevangenis gezet, waarin hij jammerlijk omkwam; het gewone lot van zulke schrandere en vrolijke bollen.

Het eerste bedrijf van NICOLAAS, toen hij een rijk en welgesteld koopman werd, was het oude huis van zijnen vader te koopen. Toen de tijd verliep, en hij zich langzamerhand door eene groep lieve kinderen zag omringen, werd het huis vergroot; maar geene enkele der oude kamers werd ooit weggebroken, geen oude boom werd uitgeroeid, niets, dat aan oude tijden herinnerde, werd ooit weggenomen of veranderd.

Op eenen geringen afstand stond eene andere woning, insgelijks door de lieve stemmen van kinderen verlevendigd, en daar woonde KAATJE, met vele nieuwe zorgen en bezigheden, maar even liefderijk, zachtzinnig en beminnelijk, als toen zij nog een meisje was.

Jufvrouw NICKLEBY woonde nu eens bij hare dochter, dan eens bij haren zoon, en ging met een van beiden mede naar *Londen*, wanneer kantoorzaken de twee familiën voor eene poos naar de hoofdstad riepen. Zij bleef altijd zeer statig in hare manieren, en sprak altijd zeer deftig over hare ondervinding, inzonderheid in al wat de opvoeding van kinderen betrof. Het duurde zeer lang, voordat men haar kon overhalen om een bezoek van Jufvrouw LINKINWATER te ontvangen, en het is zelfs twijfelachtig, of zij die wel ooit van harte vergaf.

Er was een stil, goedhartig heer met grijze haren, die winter en zomer in een optrekje, digt bij het huis van NICOLAAS, woonde, en, wanneer deze daar niet was, het opzigt over zijne zaken hield. Zijn grootste vermaak had hij in de kinderen, met welke hij speelde, alsof hij zelf een kind was. Het kleine goedje was nooit regt tevreden zonder den goeden Mijnheer NOGGS.

Het gras was groen boven het graf van den gestorvenen jongeling, en de voetstappen, die het betraden, waren zoo ligt, dat zij bijna geen bloempje knakten. Zoo lang de lente en zomer duurden, lagen er bloemkransen, door kinderhandjes gevlochten, op de grafzerk; en wanneer de kinderen die kwamen verwisselen, als zij begonnen te verwelken, spraken zij, zacht en fluisterend, over hunnen armen, dooden neef.

CHARLES DICKENS.

Deze humoristische schrijver, zonder twijfel de uitstekendste in dit *genre*, welke *Engeland* op dit oogenblik bezit, werd den 7den Februarij 1812 te *Portsmouth* geboren, welke zeestad, uit hoofde van hare morsigheid en hare matrozen, in *Engeland* berucht is. Zijn vader, die eenen ondergeschikten post bij de Marine bekleedde, moest dikwijls van verblijf veranderen, hetwelk op den levendigen geest en de opvoeding van zijnen zoon grooten invloed uitoefende. In zijn tweede jaar kwam deze te *Londen*, en zes jaren later in eene andere zeestad, *Chattam*, waar hij van een Engelsch geestelijke het eerste onderwijs ontving, hetwelk later te *Londen*, werwaarts zijn vader zich eindelijk voor vast met er woon vestigde, op eene goede school voltooid werd.

Charles onderscheidde zich reeds als knaap zeer voordeelig; hij las zeer vroeg de beste Engelsche romans, onder welke de humoristische hem bovenal bevielen, schreef treurspelen, en liet die door zijne speelmakkers vertoonen. Aldra, daar zijn vader alles behalve een rijk man was, genoodzaakt op eigen onderhoud bedacht te zijn, trad hij bij eenen advokaat in dienst, waar hij gelegenheid had zijnen waarnemings-zin aan de kluchtigste volkstooneelen te scherpen. Hier ontsloot zich voor hem het leven der laagste volksklasse in al deszelfs schakeringen. Doch zijn geest, die naar edeler voedsel haakte, dreef hem naar het Britsch Museum, waar hij zich twee jaren lang aan de ijverige studie der letterkunde overgaf, en zich tevens in het snelschrijven oefende, met oogmerk, om zijne letterkundige loopbaan als medewerker aan een dagblad te beginnen. Deze klasse van letterkundigen, die te *Londen*, wegens de groote schaal, waarop de journalistiek daar gedreven wordt, buitengemeen talrijk is, bekleedt in *Engeland* eene bijzondere plaats; en dit vak vordert, behalve de menigvuldigste kundigheden, de innigste bekendheid met het geheele nationale leven. Uit deze school zijn de eerste regtsgeleerden van *Engeland* voortgekomen, en vele uitstekende schrijvers hebben

bij deze bezigheid hunne voorbereidende studiën in de letterkunde gemaakt.

Ook DICKENS onderscheidde zich aldra als verslaggever der geestelijke geregtshoven zoo voordeelig, dat hij tot mederedacteur van *the Mirror of the Parliament* werd verzocht en aangesteld, welk blad de beste verslagen van de Parlements-debatten levert. Later werd hij bij *the Morning-Chronicle*, het hoofdorgaan van het tegenwoordige whig-ministerie MELBOURNE, bij uitsluiting geëngageerd, en dit blad bood hem deszelfs kolommen aan, tot mededeeling zijner korte schetsen, in welke hij het bonte gewoel der hoofdstad, met eene stoute hand naar het leven, in scherpe omtrekken teekende. (*) Zij werden dan ook wegens de populariteit der onderwerpen met zoo veel bijval ontvangen, dat zij kort daarna als *Sketches of London*, met geëtste teekeningen van G. CRUIKSHANK, afzonderlijk werden uitgegeven. De buitengewone aftrek, dien kort daarna het eerste stuk der door hem onder den naam »Boz" uitgegevene *Posthumous Papers of the Pickwick-Club* (†) in *Engeland* en *Noord-Amerika* vond, verhief hem uit de afhankelijke betrekking van *verslaggever* in de rij der onafhankelijke *schrijvers*. In de *Pickwick-papers* worden de aventuren verhaald van den Heer SAMUEL PICKWICK en zijne drie vrienden, die zich om hem in eene club, de arena van het maatschappelijk leven in *Engeland*, verzameld hebben. PICKWICK is eene echt komische figuur; even als JOHN BULL de representant is der lagere standen, zoo is hij het ideaal van een *gentleman* uit den middelbaren stand; een mengelmoes van goedhartigheid, berekening, grilligheden, zucht tot bevordering van algemeen welzijn, en bekrompenheid van geest. Met zijne vrienden heeft hij vele avonturen, die gelegenheid aanbieden, om het Engelsche le-

(*) Verscheidene dezer schetsen hebben wij bereids in ons maandwerk medegedeeld; andere zullen wij in onzen volgenden jaargang opnemen; doch de meeste zijn alleen voor het Londensch publiek belangrijk, en zijn zoo vol toespelingen op het leven in *Londen*, dat zij alleen door de inwoners van *Engelands* hoofdstad begrepen kunnen worden.

RED.

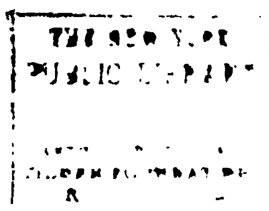
(†) Dit werk is ter perse bij den Uitgever dezes, en zal binnen kort, met de voornaamste platen van het origineel, in 2 deelen worden uitgegeven.

RED.

Faithfully Yours

Charles Dickens

ven, in al derzelfs rigtingen, op eene pikante wijze af te malen. Deze roman is een nieuw *genre*, dat Dickens voor *Engeland*, het geboorteland van den zedekundigen roman, heeft geschapen, en men kan dit *genre* het echt komische noemen. De fijnste kennis van het leven en de menschen, het aandoenlijke en ernstige, zoowel als het komieke in al derzelfs graden, maken de schitterende eigenschappen van dezen schrijver uit, wiens denkkracht, onbegrijpelijk scheppend vernuft en snelle vordering tot den rang eens zelfstandigen kunstenaars hem tot een der merkwaardigste verschijnselen in de Engelsche letterkunde van onzen tijd verheffen. Zijne werken, die men met waarheid echte volksromans kan noemen, zoo als de Engelschen nog nooit te voren hebben bezeten, verschaffen niet alleen het aangenaamste onderhoud, maar hebben bereids ook het grootste nut gestieht en eenen grooten zedelijken invloed op alle standen uitgeoefend. Dickens verstaat meesterlijk de kunst, om onmiddelijk uit het leven van zijne natie en den tegenwoordigen tijd niet alleen de schitterendste partijen te doen uitblinken, hij plaatst ook de zwakke aan het licht van den spot, dien hij door een verzachtenden humor beminnenswaardig maakt. Ook zijne wijze van uitdrukking is natuurlijk en eenvoudig, altoos nieuw, zonder de hoogste keurigheid en eenen gloed van poëzij te ontberen. Hij laat zijne personen vaak de taal der laagste volksklasse spreken, doch gaat nimmer de lijn der schoonheid of der popu-lariteit te buiten, iets waarover hem Bulwer en Marryat, ja zelfs Walter Scott, zouden kunnen benijden. Dickens, in zijne nieuwste romans de baan inslaande van Smollett, Fielding en Goldsmith, overtreft al deze schrijvers door de echte populariteit zijner stof, zijner voorstelling en zijner taal. Cruikshank en de pseudonyme »Phiz" (Seymour) ondersteunen door hunne originele teekeningen de buitengewone verspreiding zijner romans, die ten getale van 100,000 exemplaren in *Engeland* en *Noord-Amerika* verspreid zijn. De tweede uitgave van de *Pickwick-papers*, die in 1838 voor de eerste maal onder zijnen naam verscheen, wijdde hij toe aan zijnen vriend, den talentvollen dramaticus, advokaat en parlementredenaar Talfourd.

Zijn voetreizen door *Engeland*, *Schotland*, *Ierland* en een gedeelte van *Frankrijk* hebben zijne menschenkennis verrijkt; op dezelve heeft hij, gewoon om met eigene oogen alles gade te slaan, de studiën voor zijne romans gemaakt. Sedert ver-

scheidene jaren heeft Dickens zijn verblijf in *Londen* gevestigd; hij is een gelukkig vader van twee kinderen, echtgenoot eener dochter van W. Hogarth, een Edinburger, die eenige artikelen over de muzijk geschreven heeft, en een boezemvriend van Walter Scott was.

Dickens leeft met de meeste Londensche schrijvers op een vertrouwelijken voet, en vereenigt met zijnen reeds nationaal geworden roem een innemend voorkomen en hoogst beminnelijk karakter, en ook in gezelschap bereekt hij over den *humor*, die in zijne schriften heerscht.

Zijne twee jongste romans zijn: *Oliver Twist, or the parish boy's progress*, de geschiedenis van een armen jongen, die, na het overwinnen van ontelbare zwarigheden, eindelijk zijn doel bereikt; en *the Live and Adventures of Nicholas Nickleby*, dat sedert anderhalf jaar een der beste artikelen in ons maandwerk heeft uitgemaakt. (*)

ISAAC VAN AMBURGH.

Van Amburgh, de beroemde beestentemmer, die eerst in *Amerika* en vervolgens in *Londen* zich met zijne wilde kweekelingen openlijk vertoonde, en tegenwoordig te *Parijs* algemeen bewonderd wordt, is in Julij 1811 in eene kleine stad in den staat *Kentucky* (in *Noord-Amerika*) geboren.

Ondoordringbare wouden, onafzienbare prairiën bedekken voor een gedeelte den bodem van dezen staat, welke door

(*) *Nicolaas Nickleby* is te *Londen* in 20 maandelijksche afleveringen uitgegeven, waarvan de laatste op 1 Oct. ll. het licht heeft gezien: men kan dus niet zeggen, dat wij onze lezers lang naar het einde der historie hebben laten wachten; vooral daar het laatste nommer ons eerst laat in de maand October is geworden. Zonderling inderdaad is het, dat *Nickleby* aan den eenen kant met zooveel genoegen is gelezen, dat wij er een aanzienlijk aantal nieuwe abonnenten aan te danken hebben, terwijl ons aan de andere zijde allerlei aanmaning is geworden, om de voortzetting van dit artikel toch vooral (NB) te *staken*, met bedreiging dat men *anders het abonnement zou opzeggen!*

Red.

den *Ohio*, den *Missisippi*, den *Kentucky*, den *Big Sandy* en andere rivieren besproeid wordt. In dit land, nabij de stad *Lewiston*, houden zich de Tuscaroras-Indianen op, welke uit *Noord-Carolina* verhuisd zijn. Zij maken met andere overblijfselen van inboorlingen eene soort van republiek uit, welke *het verbond der zes natiën* heet, en de reiziger, die door de *stage-coach* van *Buffalo* naar *Lewiston* vervoerd wordt, kan de hutten der Tuscaroras-Indianen in het geboomte aan beide oevers van den *Kentucky* ontdekken.

Vorboys van Amburgh, de grootvader van onzen held, was een Tuscarora-Indiaan, en heette eigenlijk Tangborgo Doom, hetwelk in de taal van zijnen stam *de groote koning der bosschen* beteekent. Den naam Vorboys van Amburgh nam hij van eenen volkplanter in *Kentucky* aan, dien hij in het bosch uit de klaauwen van twee jaguars redde. Deze volkplanter droeg hem op, de beide jaguarvellen in *Kentucky* te verkoopen; maar de voormalige groote koning der bosschen bleef daar, liet zich doopen, en trouwde. Zeldzaam! zijn eenige zoon, de vader van den dierentemmer, had eenen onweêrstaanbaren afschuw van alle dieren; ja zijne bovenmatige vrees verkortte hem het leven; men verzekert, dat hij, eenen hoek omslaande, onverwacht het beeld van een wild zwijn op een uithangbord ontdekte, en daarvan zoodanig schrikte, dat hij aan de gevolgen van dezen schrik overleden is.

Wanneer men aan de beweringen der moeder van van Amburgh geloof schenkt, had zij in de vierde maand van hare zwangerschap eenen buitengewonen droom, dien zij voor eene voorspelling van het aanstaande lot haars kinds hield. Ephraïm Watts verhaalt dezen droom op de volgende wijze:

»Ik zat in de schaduw van eenen grooten boom, aan de baai van *Oneida*. Op eenmaal was het mij, alsof de grond onder mij wegzonk; ik bleef echter stil en onbewegelijk. De boom, die mij beschaduwde, verzonk langzaam; ik voelde zijne takken langs mijn ligchaam voortglijden, en hij verdween. Ik bemerkte, dat mijne voeten op eenen witachtigen kleigrond rustten; de streek rondom mij verzonk allengs, bij de toonen eener harmonische muzijk, en liet mij alleen op mijne steenen zitplaats, van waar ik, als van een observatorium, eenen onmetelijken horizont met een gevoel van trotschheid overzien kon.

»Op éens veranderde het tooneel weder. Ik werd als eene

voör opgeheven, en door onzigtbare handen aan de zandige oevers van het meer *Onondaga* gebragt. Ik hoorde daar het gesis der slangen en het gebrul der wilde dieren. Bij deze ontzettende concerten stapte ik schielijk voort, en kwam aan eenen hoop vervallene schuren en verlatene loodsen, aan den oever der zoutbronnen van *Syracuse* en *Salina*.

»Ik ging eene der oude schuren binnen, en zag zestien ijzeren ketels naast elkander in twee rijen staan. Ik opende den grootsten, en zag daarin eenen ingezouten leeuwenkop. Ik opende den tweeden, welke de insgelijks ingezoutene klaauwen van het dier bevatte. Kortom, de zestien ketels bevatteden de verschillende deelen van een aan stukken gehakten en tot gebruik ingezouten leeuw.

»Mij overviel een onwederstaanbare trek, als die, waardoor somwijlen zwangere vrouwen gekweld worden; ik nam den kop van den leeuw, en bragt hem aan mijne lippen; mijn mond verwijdde zich, om den ontzaggelijken kop in te laten, die, als ware hij nog levendig, in mijn ligchaam brulde. Zoo at of verslond ik, als het ware, ook den inhoud der vijftien andere ketels."

De verklaring, die zij van haren droom gaf, werd reeds door de kindsheid van haren zoon geregtvaardigd. Hij versmaadde de vermaken van zijnen leeftijd, en de eenige voorwerpen zijner spelen en studiën waren insekten, wespen, meikevers, vliegen, enz. Toen hij grooter werd, oefende hij zich aan kleine dieren; de muizen en rotten der naburige schuren stonden onder zijne heerschappij, en men zag hem vaak in eene schuur zitten, omringd van rotten, muizen en hagedissen, met welke hij zijne eetwaren deelde, als een vorst te midden zijner onderdanen. Zijne moeder wist niet, wat zij van zulk eene levenswijze moest denken, en trachtte vergeefs hem aan het dierlijk gezelschap te ontrukken, dat hij bij uitsluiting opzocht, en waarin hij eene aan elk ander onbekende bekoorlijkheid vond.

In zijn zevende jaar reed hij op alle paarden, waarop hij zich met zijne kleine beenen kon vasthouden, en niets was in staat hem uit den zadel te ligten. Hij werd een zeer bekwaam ruiter, en reeds in het twaalfde jaar bragt men uit alle deelen van *Kentucky* kwaadaardige paarden bij hem, om die te temmen. Hij maakte hiervan eene kostwinning, en verdiende er zeer veel geld mede.

In *Zuid-Amerika* zijn de wilde paarden buitengemeen boosaardig; zij bijten en slaan met de voor- en achterpooten uit. Het is bekend, hoe men ze daar temt, namelijk door ze af te rijden, tot ze er bij neêrvallen. Zonder iets daarvan te weten, wendde VAN AMBURGH deze methode insgelijks aan. Maar hij streefde naar eene meer omvattende loopbaan. Zijne moeder voedde hem vroom op, en hij las eens in den bijbel de plaats, waar hij God den mensch de heerschappij over alle dieren geeft. VAN AMBURGH dacht daarover na. Wanneer de mensch alle dieren beheerschen zal," zeide hij bij zichzelven, »waarom vliedt hij dan voor den blik van een tijger? Waarom laat hij zich door eenen leeuw verscheuren? De wilde dieren zijn alleen vreeselijk, omdat wij lafhartig zijn. Niet wij behoorden voor hen bang te wezen, maar zij moesten voor ons sidderen. Ondanks hunne sterkte en wreedheid zijn zij lafhartig en zwak, en men behoeft hen slechts stout in het gezigt te zien, om hen het overwigt van des menschen verstand en wil te doen gevoelen, en hen tot gehoorzaamheid jegens hunnen natuurlijken heer te dwingen."

Van de theorie ging VAN AMBURGH tot de praktijk over. In zijne vrije uren liep hij in de bosschen van *Kentucky* rond, en oefende zich in het temmen van wolven, vossen, bonsings, hyena's, wilde zwijnen, buffels en wilde stieren. Hij maakte van deze dieren niet alleen een groot aantal werkelijk tam, maar erlangde ook eenen grooten invloed over hen, en oefende zoo de policie in de bosschen uit. Roofde een dezer dieren in de naburige streken konijnen, schapen of gevogelte, dan wendden zich de beroofde landlieden tot VAN AMBURGH, en droegen hem de taak op, om den schuldige te straffen of aan hen uit te leveren. De eenparige getuigenis van al deze lieden maakt deze daadzaken onbetwistbaar. Zij verzekeren, dat VAN AMBURGH het schuldige dier vaak heeft ontdekt, en aan de eigenaars ganzen en lammeren teruggebragt, die eensklaps verdwenen waren. Hij was de *watchman* der viervoetige dieven.

Een ontzaggelijk wild zwijn had zijn verblijf in een bosch, omstreeks twintig mijlen van VAN AMBURGH's woning. Dit dier drong vaak de landhoeven binnen, rukte de omtuiningen der boomgaarden neder, knaagde den bast van de kastanjeboomen af, drong in de varkenshokken door, en rigtte daar groote

verwoesting aan. De hoevenaars wanhoopten, en begonnen reeds bang te worden, dat het wilde zwijn een helsche geest was. Eindelijk wendden zij zich tot VAN AMBURGH, en in minder dan eene week hadden de verwoestingen opgehouden en de veiligheid was teruggekeerd.

VAN AMBURGH temde de dieren, doch vergoot hun bloed niet. Als wapen voerde hij eene ijzeren staaf, waarmede hij hen op zekere plaats der ruggegraat sloeg, zonder hen echter zwaar te bezeeren. Ook achtte hij het niet noodig, om, ten einde tot de in den bijbel beloofde heerschappij te geraken, de dieren van hunne vrijheid te berooven; maar hij wachtte hen in hunne schuilplaatsen op, overviel hen in hunne holen, en temde hen in hun eigen verblijf.

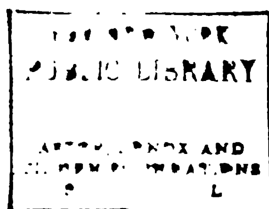
Een voorval, waarbij hij minder medelijden met menschen dan met wilde dieren betoonde, noodzaakte VAN AMBURGH zijn vaderland te verlaten. Er waren bijenstokken geplunderd, en uit verscheidene sporen bleek, dat de dief een viervoetige zijn moest. VAN AMBURGH, dien men over deze zaak raadpleegde, ontdekte, na vierentwintig uren, dat de dief een beer van zijne kennis, een zijner beste kweekelingen en het voorwerp zijner bijzondere zorgvuldigheid was. Hij wilde den boer wel het verblijf van dezen lievelingsbeer verraden, maar onder voorwaarde, dat de straf zich tot een half dozijn stokslagen zou bepalen. De boer nam drie vrienden met geweren mede, schoot den beer dood, sneed hem de nog van honig klevende pooten af, en keerde met deze zijne trophee naar huis terug.

Onder weg ontmoetten zij VAN AMBURGH, die hen het breken van hun woord gestreng verweet. De woordenwisseling werd hoe langer hoe heviger, en het kwam van woorden tot daden. VAN AMBURGH verdedigde zich manmoedig, velde den boer en een van deszelfs vrienden neder, en liet hen voor dood op de plaats liggen. Daar hij vreesde hen voor altijd tot zwijgen gebragt te hebben, nam hij de vlugt, snelde naar de kust, en besteeg het eerste het beste schip, dat hij vond. Dit schip zeilde naar *Bombay*, en wierp aan de *Kaap de Goede Hoop* het anker. Hier ging hij aan wal, en de equipaadje aan boord verwonderde zich niet weinig, toen hij des avonds met eenen beer terugkwam, dien hij in het bosch nabij den oever gevonden had, en dien hij met zijne ijzeren staaf voor zich uit dreef.

Steendr.ʸ van H. J. Backer.

VAN AMBURGH.

LIBRARY
AND

VAN AMBURGH bepaalde zijne proeve geenszins tot de afrigting van zijnen beer, dien hij *Job* noemde en gewende om op het eerste teeken in het water te springen; hij rigtte ook zeehonden af, om te visschen en als een hond te apporteren.

Op zekeren voormiddag ontbeet hij op het dek met zijnen beer, toen een ontzaggelijke haai zich achter het schip vertoonde. VAN AMBURGH greep zijne ijzeren staaf, sprong over de verschansing, en zwom naar het vreeselijke zeemonster toe. De kapitein liet bijleggen, en de matrozen verzamelden zich op het dek. VAN AMBURGH zwom regtstreeks naar den haai toe. Deze greep de ijzeren staaf met zijne tanden, en trok daaraan zijne tegenpartij in het water naar beneden. Nadat VAN AMBURGH vruchteloos getracht had zijn wapen terug te bekomen, zag hij zich genoodzaakt het te laten varen, en naar de oppervlakte terug te keeren. De haai volgde hem. Voordat onze held een reddingstouw grijpen kon, zag hij het ondier vlak bij zich, en ontging hem slechts, door schielijk naar beneden te duiken. Daarop kwam hij weder omhoog, riep om eenen harpoen, dien men hem toewierp, wachtte bedaard den aanval van den haai af, stiet hem den harpoen in den rug, en wierp het eind van het touw, waaraan de moorddadige haak hing, op het dek. Terwijl de matrozen hun best deden, om den kop van den haai boven water te houden, beval VAN AMBURGH zijnen *Job* in zee te springen. De beer gehoorzaamde terstond, zwom naar den haai, en pakte het stervende zeemonster met zijne klaauwen aan. Eenige geweerschoten gaven den haai de rest. Daarop wierp men hem een strik om den kop, en haalde hem op het schip.

Weinige dagen na dit gebeurde werd het schip door eenen storm overvallen, verloor zijne masten, en moest eene naburige haven binnenloopen. Hier ontmoette VAN AMBURGH eenen landsman, die hem zeide, dat de twee boeren weder volkomen hersteld waren. Hij besloot derhalve naar zijn vaderland terug te keeren, en voer op het eerste het beste schip naar *Noord-Amerika* terug. In *Kentucky* bleef hij eenige maanden bij zijne moeder, liet zich echter, daar hij zich geheel aan het afrigten van wilde dieren wilde wijden, door TITUS, den eigenaar van de rijkste menagerie in *Amerika*, ja op den geheelen aardbodem, engageren. TITUS bezit de schoonste verzameling van dieren, die er bestaat. Niets is frappanter dan

hen te zien transporteren, vooral des avonds bij fakkellicht. Zij vullen zestig wagens; en wanneer de trein den weg langs trekt, maakt het gehuil, geschreeuw en gebrul een concert, hetwelk de reizigers en de kudden vee wijd en zijd schrik aanjaagt.

Van Amburgh onderscheidde zich weldra in de menagerie. De eerste opzigter was aan eene wond gestorven, die hij had bekomen, toen hij had beproefd, eene zeer wilde leeuwin in een ander hok over te brengen. Twee andere opzigters, die hem vergezelden, hadden insgelijks veel geleden. Van Amburgh bood zich aan om haar te temmen, en ging met zijne ijzeren staaf alleen het hok in. Drie dagen daarna stak hij ten aanzien van een talrijk publiek zijn hoofd in den bek van dezelfde leeuwin, die zooveel onheil gesticht had.

In het laatst van 1838 zond Titus onzen van Amburgh met de schoonste dieren zijner menagerie naar *Engeland*. Kort daarna werd hij door de eigenaars van het *Astley-theatre* voor 300 pond St. in de week geëngageerd, en vertoonde zich met leeuwen en tijgers aan zijne voeten, die aan zijne blikken en wenken gehoorzaamden. Hij maakte veel opgang, werd in den kring der Engelsche aristocratie ontvangen, en met groote voorkomendheid behandeld. De beroemdste letterkundigen en geleerden van *Londen* bezochten hem, en onderhielden zich met hem over de kunst om wilde dieren te temmen. Hij gaf onderwijs daarin, en won aanzienlijke sommen, door de mededeeling zijner kunst aan jonge lieden van aanzien.

Alle Engelsche en Fransche journalen hebben van het voorstel gesproken, dat hij den eigenaars van *Vaushall* deed, om met zijnen favoriet-tijger in den grooten luchtbol *Nassau* op te stijgen, en zich met een valscherm neder te laten. De magistraat van *Londen* verbood echter dit schouwspel, uit hoofde van de ontzaggelijke menigte menschen, die het bijeengelokt zou hebben, en het gevaar, waaraan Green de luchtschipper blootgesteld zou zijn geweest.

Van Amburgh is bij de zes voet Eng. maat groot, en heeft een forsch gebouwd ligchaam; doch ofschoon hij eene zeldzame ligchaamskracht bezit, vertoonen echter zijne spieren geene bijzondere ontwikkeling; zijne kracht, die door eene onwrikbare kordaatheid verhoogd wordt, ligt hoofdzakelijk in zijne pezen en beenderen. Zijne trekken, die men zich waar-

schijnlijk zeer mannelijk en sterkgeteekend voorstelt, hebben eene bijna vrouwelijke teederheid; daarentegen bezitten zijne oogen eene buitengewone uitdrukking. Zij puilen ongemeen ver uit, en hij schijnt de bekwaamheid te bezitten, om naar verkiezing regts en links te zien, zonder het hoofd bijna om te wenden. Vonkelend zijn zijne oogen echter niet, maar koud, witachtig, en zouden op die van een lijk gelijken, indien zij zich niet bij voortduring snel in hunne holten bewogen, als wilden zij alles op eens zien. In deze oogen bestaat VAN AMBURGH's magt; de wilde dieren kennen en vreezen die, en zij hebben op hen eenen onverklaarbaren magnetischen invloed.

Zijne ideën omtrent wilde dieren, welke aan de gewone denkwijze te dezen opzigte geheel tegenovergesteld zijn, doen zijn hoofd en hart eer aan. Als bewijs daarvan deelen wij het volgende gesprek mede:

»Hij verhaalde mij eerst," zegt EPHRAÏM WATTS, »wat hij in den bijbel had gelezen, en ontwikkelde mij zijne resultaten. Hij zeide mij, dat het gezelschap van wilde dieren voor hem steeds eene bron van het reinste genoegen was geweest, en hij de oogenblikken, die hij bij hen had doorgebragt, voor de schoonste zijns levens hield.

»Ik vroeg hem, wat hij van de wolven dacht.

»»Wanneer ik daaraan denk," zeide hij, »schaam ik mij over het menschdom. De wolven zijn de zachtaardigste en verstandigste van alle schepselen, indien men hen maar weet te behandelen, en toch zijn de menschen bang voor hen. De Indianen bedienen zich van de wolven als honden, en ik heb eenen wolf van hartzeer op het graf van zijnen meester zien sterven."

»»Gij zoudt derhalve niet bang zijn onder eene schaar hongerige wolven?"

»»Dat zou zeker een gevaarlijk gezelschap wezen: een *hongerige* wolf bevindt zich niet meer in zijnen natuurlijken toestand; hij bezit het gebruik van zijn verstand niet; hij is dol."

»Ik ondervroeg hem omtrent de hyena's.

»»Dit zijn valsche, slechte dieren, die iemand van achteren aanvallen; maar ik zou niet bang zijn, door vijftig op eens te worden aangevallen, indien ik eenen muur achter mij had."

»»Hebt gij met slangen proeven genomen?"

»»Ik heb eenen afschuw van alle kruipend gedierte,” antwoordde hij; verbleekende; »dezen afkeer heb ik naar mijnen grootvader. Bij TITUS bevindt zich echter een Irokees, A'THACULLAH, die bij uitsluiting met de oppassing der slangen belast is. Deze man speelt met boa's; doch is daarentegen bang voor leeuwen en tijgers. Ieder heeft zijn vak.”

»»Men meent, dat gij de dieren vóór de voorstelling zeer voedert, zoodat de volle maag de geheime oorzaak hunner leerzaamheid is.”

»»Dat is valsch. Zij worden dagelijks slechts eenmaal gevoederd, en eerst nadat de voorstelling is afgeloopen. Ik geef hen altijd goeden kost, en zij zijn eer lekker dan vraatzuchtig. Zijn zij niet gehoorzaam, dan verminder ik hunne portie, en zij moeten zich met weinig vergenoegen; maar mijn hart bloedt, wanneer ik hen straffen moet.”

»Ik vroeg hem, of hij zijne leeuwen en tijgers van klein af had grootgebragt.

»»Neen; ik zou daar trotsch op zijn; maar ik neem de dieren overal waar ik hen vind, en hoe oud zij ook mogen zijn. Mijn schoonste tijger is uit de diergaarde te *Surrey*, en ik heb hem terstond getemd.”

»Ik onderhield mij langen tijd op deze wijze met hem, en hij keerde al mijne ideeën omtrent wilde dieren om. Geen derzelve scheen zijne goedgeleide proeven te kunnen wederstaan; niet eens de rhinoceros, dien hij voor het lompste en domste van alle schepselen houdt.”

DE ROUÉ.

(*Naar het Engelsch van* H. R. ADDISON.)

I.

In een der fraaiste vertrekken van een *hôtel garni*, in de *Rue Richelieu* te *Parijs*, zat een gezelschap van zes luchthartige jongelieden bij elkander. De oudste van hen had naauwelijks

zesentwintig zomers beleefd; doch allen schenen reeds volleerde lichtmissen te zijn, terwijl eenigen bereids de sporen van eenen vroegtijdigen ouderdom droegen. Hun gastheer, de jonge JULES DE FLEURVILLE, naauwelijks drieëntwintig jaren oud, had reeds een met rimpels doorploegd voorhoofd, en zijne bleeke kleur wees duidelijk genoeg aan, dat hij gewoon was zich aan buitensporigheden van allerlei aard over te geven. Dezen avond had hij het voorkomen van loome onverschilligheid, dat hem anders eigen was, afgeworpen. Zijne oogen vonkelden; hij dronk, praatte, lachte, en scheen de ziel van het gezelschap. De dartele *roué* glimlachte van innig genoegen, toen hij zijn glas Champagne ophief, en den dronk instelde: »Eene gelukkige reis aan *Madame* DE FLEURVILLE!" Allen herhaalden deze woorden, en ledigden hunne glazen; een vreemdeling had zich zeker moeten verbeelden, dat deze wensch de uitdrukking eener warme genegenheid bevatte. Maar neen — zes uren vóór dit *diner* had JULES de tijding ontvangen, dat zijne echtgenoote gestorven was; en hij had deze vrienden genoodigd, om eene gebeurtenis te vieren, die hem van eene oude, leelijke vrouw ontsloeg, wier dood, gelijk hij hoopte, hem niet alleen zijne vrijheid, maar ook een aanzienlijk vermogen zou verschaffen.

Uit het vaderlijk huis verbannen, door al de leden zijner familie verzaakt, vermeden door iedereen, die zijne ondeugden kende, had hij het raadzaam geacht met eene oude dame in het huwelijk te treden, die op den ouderdom van vijfenzestig jaren dwaas genoeg was, om naar een jongen, knappen echtgenoot te verlangen. Om zich van de ellenden eener gevangenis te bevrijden, aarzelde hij niet zichzelven aan deze vrouw te verkoopen. Gelijk doorgaans bij zulke huwelijken het geval is, ontzag hij haar volstrekt niet, terwijl zij hare beurs zooveel mogelijk gesloten hield. Hij schaamde zich over haar; zij trachtte hem door verwijten tot zijnen pligt te brengen; zij was jaloersch, hij onstandvastig. In één woord, zij waren, gelijk al zulke slecht bij elkander passende paren, zoo rampzalig als zij verdienden te zijn.

Er was eindelijk met beider bewilliging eene scheiding tot stand gekomen, hoewel zij elkander met de grootste beleefdheid bleven behandelen. Het geringe jaargeld, dat zij hem verleende, was inderdaad niet toereikend voor zijne behoeften;

maar hij veinsde tevreden te zijn, uit vrees dat zij (daar zij zich de vrije beschikking over hare bezittingen en inkomsten had voorbehouden) het geheel zou intrekken, en nam overal, waar hij slechts crediet kon bekomen, geld op. Hoe welkom moest derhalve de brief wezen, die hem kennis gaf van haar overlijden! Nu was de slagboom weggenomen, die hem twee jaren lang verhinderd had het leven naar den lust van zijn hart te genieten.

Behoef ik te zeggen, dat, bij de tegenwoordige gelegenheid, de eerwaardige overledene het voorname onderwerp van het gesprek was? Behoef ik te melden, hoe schandelijk men hare nagedachtenis beleedigde? hoe losbandig met haar den spot werd gedreven door hen, die, door haar dus te smaden, hunnen vrolijken gastheer, den juichenden weduwnaar, hoopten te behagen? Eindelijk kwam er stilte; en Julius gaf, op eene hem gedane vraag, op eenen schertsenden toon tot antwoord: »Gij vraagt mij, hoe de schoone bruid er wel uitzag, toen ik haar des morgens voor de eerste maal als eene getrouwde vrouw aanschouwde. Gij zult het hooren. Het was eene kluchtige historie.

»Gij moet weten, dat wij onzen bruiloftsnacht te *Fontainebleau* doorbragten. Vermoeid door de vervelende plegtigheden, het ontbijt, het dansen en de reis, moet ik bekennen, dat ik in eenen vasten slaap viel, en niet ontwaakte voordat de zon reeds eenige uren had geschenen. Het eerste oogenblik dacht ik er waarlijk niet aan, dat ik nu een getrouwd man was; maar toen ik mij dit herinnerde, ligtte ik mijn hoofd op, om mijne lieve bedgenoote eens te bekijken. Verbeeld u mijne verbazing en schrik, toen ik een gezigt naast mij zag, zoo zwart, dat ik niet anders kon denken, of ik had aan de zijde van eene negerin of duivelin geslapen. Ik vloog overeind; mijne vrouw — want zij was het toch inderdaad — deed hetzelfde, en scheen met hare oogen te vragen, wat mij scheelde. Ik wees naar haar gezigt, en tot mijne niet geringe verwondering zeide zij, met een coquet lachje: »Misschien bevreemdt u de kleur van mijne wangen? Dat is altijd zoo. Als ik pas wakker word, heb ik altijd eene hooge kleur, en bij eene gelegenheid als deze, kunt gij u ook over mijn blozen niet verwonderen." Zij hield hare handen voor haar zwart bakkes, alsof zij inderdaad verlegen was. Was ik dan met

den duivel getrouwd? Ik begon het wezenlijk te gelooven, en was op het punt om de vlugt te nemen, toen zij met haar gezigt digter bij het mijne kwam. Ik kon het niet langer uithouden, maar sprong het bed uit, greep een spiegel, en hield haar dien voor. Niet zoodra had zij daarin zichzelve gezien, of zij gaf een gil, en wierp den spiegel op den vloer. Haar geschreeuw, de slag, en mijne driftige vragen om eene verklaring, deden een aantal half gekleede vreemdelingen en nieuwsgierige knechts toesnellen. Door dreigementen bekwam ik ten laatste eene opheldering. Een half uur vóór het aanbreken van den dag was mijne bruid, naar het scheen, opgestaan, en, verlangend om mij door hare fraaije kleur te bekoren, had zij haar geel gerimpeld gezigt gewreven met hetgeen zij voor *rouge* hield. Ongelukkig voor haar had mijn knecht de doos, waarin zij wist dat dit goed te vinden was, bij toeval weggenomen, en eene doos met *Engelsch houtskool-tandpoeder* in de plaats gezet. Hiermede had zij hare wangen terdege besmeerd, en zoo kwam het, dat zij mij, op den eersten morgen na ons huwelijk, bijna dood liet schrikken. Om de zaak bij te leggen, liet de oude, met eenigen tegenzin moet ik bekennen, tweeduizend *francs* los, en daarbij bleef het."

Het gezelschap schaterde van lagchen over dit verhaal, en ging weder ijverig aan het drinken. Het eene vertelseltje volgde op het andere. Allen waren in de beste luim; en om met des te meer lust te drinken, begon men liedjes te zingen. Een jongeling van naauwelijks negentien jaren, met een kwijnend voorkomen, wiens handen de wijn reeds deed beven, betooverde zijne leermeesters in losbandigheid door een verliefd drinkliedje, dat hij met eene welluidende stem aanhief. Hij werd met geestdrift toegejuicht, en eenige minuten lang verbeeldde zich de arme knaap, die aldus een vroegtijdig graf te gemoet snelde, dat hij de held van het gezelschap was. Gelijk doorgaans, toonde de wijn zijne kracht, door te gelijker tijd de harten te openen en de tongen los te maken van hen, die aldus verstand en welvoegelijkheid voor het altaar van Bacchus ten offer bragten. Vuile grappen en liedjes, nooit dan op zulk een tijd en in zulk een gezelschap gehoord, — snoeverijen, met eeden, even valsch als krachtig, bevestigd, — volgden op elkander; terwijl de glazige oogen en stamelende tongen der meesten toonden, hoe ver hunne

dronkenschap reeds ging. Iedereen beroemde zich op zijne minnarijen. De schoonste dame van het hof, de smachtende *grisette* uit de *Rue Vivienne*, de eerste danseres der Opera schenen in gelijke mate hare gunsten aan een of ander gelukkig medelid van den luidruchtigen kring geschonken te hebben. Ja, toen een jong advokaat van de bekoorlijkheden en voorkomende beleefdheid eener zekere beminnelijke Hertogin begon te spreken, zeide zijn waardige gastheer, die zich niet in de schaduw wilde laten plaatsen, dat de Keizerin zelve, toen hij in de *Académie de Musique* tegenover haar zat, hem eenen blik van bewondering had toegeworpen. In één woord, allen trachtten elkander te overtreffen in het losbandig snoeven op hunne welgelukte aanslagen tegen de deugd van het schoone geslacht.

Het ongeluk wilde echter, dat een officier der kurassiers met een vertelseltje voor den dag kwam, waarin zeker meisje, hetwelk Jules als zijne liefste beschouwde, eene ligtzinnige hoofdrol speelde. De Fleurville, die zijne vrouw kon hooren lasteren, wilde echter geen woord ten nadeele zijner minnares hooren; en, vol ongenoegen over de haar aangedane beleediging, gelijk hij het gezegde van zijnen makker noemde, nam hij terstond hare verdediging op zich. De woordenwisseling ging spoedig in eenen twist over. Jules was driftig en onstuimig, de officier koel, schimpend en bijtend. Hij wilde geen enkel woord van zijn gezegde herroepen; hij glimlachte slechts op eene zeer verachtelijke wijze, wanneer zijn tegenspreker de deugd en kuischheid voorstond van het meisje, dat, ten beste genomen, Fleurville's *chère amie* was. Ongewoon aan tegenspraak en verhit door den wijn, kon de weduwnaar de koppigheid van zijnen makker niet langer verdragen; nog eenige woorden, en hij wierp den officier een wijnglas naar het hoofd, dat hem aan het voorhoofd eene wond toebragt. Nu was alles in rep en roer. De gastheer voelde wel terstond berouw over het gebeurde, maar besloot toch liever zijne kwade zaak door onbeschaamdheid goed te maken, dan eene verontschuldiging aan te bieden, en liet, zonder een woord van verzoening te spreken, den gekwetsten snoever wegbrengen. De eensgezindheid was verdwenen: half nuchter geworden door deze ernstige stoornis hunner vreugde, volgde er eene lastige stilte, totdat Jules, die zich nu in eenen vrij

onaangenamen toestand bevond, op een gelukkigen inval kwam; hij deed het voorstel, om te zamen naar *Frascati* te gaan. Deze voorslag werd gretig aangenomen, en het gezelschap begaf zich naar dit schandelijk verblijf der ondeugd.

Deze prachtige inrigting had toen het toppunt van haren glans bereikt. *Madame* Dumont, wier smaak door iedereen werd geprezen, stond aan het hoofd; en alles was luister en weelde in dit verlokkend Pandemonium. Zelfs fatsoenlijke vrouwen bezochten toen tusschenbeide dit huis, waar zich naderhand slechts het verworpenste gedeelte der sekse vertoonde.

»*Rouge gagne, couleur perd!*" riep de oude *croupier*, terwijl hij de verlorene inzetten naar zich toehaalde, en terstond weder de kaarten begon uit te leggen. Hij was echter niet zoozeer in het spel verdiept, of hij bemerkte den jongen weduwnaar, dien hij eens van al zijne toekomstige schatten hoopte te berooven, en zeide, om hem de lokken: »De bank is van avond ongelukkig." Doch Jules had zich reeds op eene sofa geworpen, en een gesprek aangeknoopt met eene veile schoone, die glimlagchend naar zijne walgelijke vleijerijen luisterde. Een wenk van den *croupier* herinnerde haar echter aan haren pligt, en nu trachtte zij, door vriendelijke woorden, haren nieuwen minnaar te bewegen, om zijn geluk te beproeven. Daar zij door het huis betaald werd, moest zij het slagtoffer naar de tafel pogen te brengen, waaraan een twintigtal rampzaligen gezeten was, die zich eenmaal op rang, eer en schatten konden beroemen. Thans waren zij gehard tegen verliezen, en achtten het billijk, dat zij, die zelve waren uitgeplunderd, anderen hielpen uitplunderen.

Jules was veel te onrustig, om te gaan zitten spelen; hij had meer lust, om rond te wandelen, met dezen en genen te praten, en eenige glazen van den met ijs verkoelden Champagne te drinken, welke voor hen, die *Frascati* bezochten, gratis werd geschonken. Hij liet derhalve het meisje zitten, en wilde juist een gesprek met een zijner bekenden beginnen, toen hij een officier zag binnentreden, die regt op hem aankwam, en hem een briefje overgaf. Deszelfs inhoud was een eisch tot satisfactie voor de beleediging, welke hij den jongen kurassier had aangedaan, die ongeduldig naar den morgen wachtte, om deze vlek op zijne eer af te wisschen. De overbrenger maakte eene buiging, deelde onzen held mede, dat

hij door den beleedigde tot seconde was gekozen, en verzocht om onverwijld antwoord.

Zonder te aarzelen verklaarde Jules, dat hij gereed was om den man, dien hij beleedigd had, te ontmoeten, en koos het aanbreken van den dag tot tijd, den degen tot wapen, en het *Champ de Mars* tot plaats voor het duël. Toen dit een en ander was afgesproken, maakte de officier weder eene buiging, en verliet het vertrek. De Fleurville verzocht den jongen Montalbert, om zijn seconde te wezen, en ging daarop naar de speeltafel, overtuigd, dat, indien hij het spel vermeed, de eene of andere boosaardige vriend dit aan zijne ongerustheid voor het naderende tweegevecht zou toeschrijven.

Toen hij de speeltafel naderde, aanschouwde hij een eenigzins ongewoon tooneel. Met tranen in de oogen, een gebogen hoofd en opgehevene handen lag daar een vader op zijne knieën, die zijn beminden eenigen zoon hierheen was gevolgd, binnen gelaten was, en nu zijn kind met aandrang smeekte, om deze noodlottige plaats te ontvlieden, terwijl hij hem herinnerde, hoe hij niet slechts zijne hoogbejaarde ouders, maar ook zijne vrouw en hulpeloos kind in het verderf stortte. De speler sloot echter zijne ooren voor de stem der natuur. Bevreesd voor de spotternijen zijner losbandige makkers, wees hij zijnen grijzen vader met verachting af, waarop een hoop *employés* spoedig den man, die zijnen zoon zocht te redden, omringde en buiten de deur drong. Eenige weken later herkende de Fleurville dezen speler in het verminkte lijk van eenen zelfmoordenaar.

De fortuin begunstigde Jules voor een oogenblik met hare helderste stralen. Hij zette in en won, verdubbelde zijnen inzet en won weder. Maar daarop onttrok zij hem, met al de wispelturigheid dier blinde godin, hare gunsten. Het eene verlies volgde op het andere, en na verloop van een uur was Fleurville geheel geldeloos. Maar wat bekommerde hem dit? De volgende morgen zou hem in het bezit van een aanzienlijk vermogen stellen. Hij herinnerde zich echter, dat hij bij het aanbreken van dien morgen zijn leven moest wagen, en misschien door den degen van zijn gewezen vriend den dood zou vinden. »Kom, kom!" mompelde hij: »als dat gebeurt, behoef ik voor niets meer te zorgen." Met dezen troost trad de jongman zijn vertrek weder binnen, en aanschouwde daar

met walging de overblijfselen van zijn gastmaal. Hier lag de stoel, dien hij in zijne drift had omgeworpen; de vloer was met glasscherven bestrooid; op het tafellaken waren eenige bloedvlekken zigtbaar. Het waren de herinneringsteekenen eener woeste dronkenmanspartij. De Fleurville kwam eenigzins tot nadenken. Hij dacht zelfs aan haar, wier lijk thans boven aarde stond. Hij stak eene kaars aan, snelde naar zijn slaapvertrek, bezag een oogenblik zijnen degen, die aan den wand hing, zette den wekker van de klok op zes uur, wierp zich in bed, en viel in slaap.

II.

De groote klok van het *Hôtel des Invalides* had juist zeven uur geslagen. Eene cabriolet reed met dolle vaart het *Champ de Mars* in. Het paard werd eensklaps in zijnen loop gestuit, en Jules de Fleurville en Montalbert sprongen uit het rijtuig. De jonge kurassier bevond zich reeds met zijnen seconde en den chirurgijn van zijn corps op de afgesproken plaats. Naast hem lag een mantel, dien hij afgeworpen had, toen hij Jules zag naderen, en op eenigen afstand stond een bediende met eenige degens. Het was een treurig tooneel. De langzaam aanbrekende dag had den koepel van het trotsche gasthuis, in de nabijheid van het veld, nog slechts schemerachtig verlicht; een nevel hing somber over de *Seine*; het geboomte liet de bladeren hangen; kortom, alles teekende den ochtend van eenen guren, winterachtigen dag.

De partijen spraken niet, en groetten elkander slechts met eene stijve buiging. Op een stilzwijgend teeken koos ieder zijne plaats, en maakte de gewone toebereidselen. Beide trokken rok en vest uit, legden hunne das af, en stroopten hunne hemdsmouwen op. De degens werden door de secondes gemeten en aan de strijders overgegeven, die daarop met hunne linkerhand een doek om hunne regter wikkelden. De secondes verwijderden zich, en de strijders verwachtten stilzwijgend het teeken. Het eerste werd gegeven, en zij stonden *en garde*; daarop volgde het tweede, en het gevecht begon. De officier, wiens voorhoofd verbonden was, deed den eersten stoot. De Fleurville pareerde, deed een valschen aanval, en bleef *en*

garde staan. De jonge kurassier beproefde nog een paar malen hem eene wonde toe te brengen, maar zonder eenig gevolg. Hierdoor getergd, deed hij een woesten uitval. JULES pareerde, viel op zijne beurt uit, en stak zijnen vijand den degen door de borst. De officier wankelde, stortte op den grond, en was een lijk. JULES trok zijnen degen terug, en gaf hem aan MONTALBERT, die met de anderen was toegeschoten. Zijn vriend zag met een enkelen blik hoe noodlottig de afloop geweest was. Zonder zich zelfs den tijd te gunnen om zijn rok aan te trekken, sprong DE FLEURVILLE met zijnen seconde in zijn rijtuig, en voordat de chirurgijn nog de wonde had onderzocht, was de overgeblevene duellist reeds in vollen ren op weg naar de *Rue de Richelieu.*

Aan de huisdeur stond de knecht van DE FLEURVILLE te wachten, en berigtte zijnen meester, dat er een koerier van *Tours* was aangekomen — nabij welke stad *Madame* DE FLEURVILLE was overleden — en hem in de voorkamer wachtte, om hem de medegebragte papieren ter hand te stellen. JULES snelde naar boven. Niets kon hem beter gelegen komen; zonder twijfel bragt deze koerier papieren mede, die den weduwnaar in staat zouden stellen, om eene aanzienlijke som op te nemen, hetgeen JULES dadelijk wilde bewerkstellingen, daar hij de noodzakelijkheid inzag, om oogenblikkelijk de vlugt te kiezen. Hij rukte den bode het paket uit de hand, scheurde het open, zonder om de tegenwoordigheid zijner bedienden te denken, las eenige oogenblikken met een gezigt vol verbazing en ongenoegen, en wierp toen den brief van zich, terwijl hij binnen's monds uitriep: »Dan ben ik een bedelaar! Vervloekt zij hare nagedachtenis!" Hij bedwong zich echter, toen hij zag dat zijn knecht stond te wachten, en beval dat men hem alleen zou laten. Toen wierp hij zich op eenen stoel, en stortte tranen van spijt en woede.

Er was echter geen tijd te verliezen. Wanneer hij eene poos geldgebrek had, en naar de speeltafel wilde gaan, had hij dikwijls van zijnen knecht geleend; hij had daarvoor altijd een kleinen interest betaald, en vertrouwde, dat zijn bediende hem thans wel genoeg zou kunnen voorschieten, om hem ten minste over de grenzen te brengen. Hij schelde, en PIERRE verscheen. »Geef mij tweehonderd *francs*, en bestel postpaarden." — »Het spijt mij, dat ik geen geld heb," ant-

woordde de knecht dróog weg. — »Geen geld? Dat weet ik wel beter. Heb ik u verleden week niet bijna vijfhonderd *francs* gegeven? Waar hebt gij die gelaten?" — »Ik ben geen geldschieter," antwoordde de knecht met norsche onverschilligheid. Jules, die eerst niet op dezen veranderden toon had gelet, begon dien thans op te merken; hij nam eene trotsche houding aan, en beval den kerel, om terstond de kamer te verlaten. »Niet voordat gij mij betaald hebt," antwoordde Pierre. »Hier is mijne rekening van achterstallen, en ik vorder oogenblikkelijk mijn geld; het bedraagt bij de zeshonderd *francs*." Hiermede legde hij bedaard de rekening op de tafel, en sloeg zijne armen over elkander. Jules bedwong met moeite zijne drift. »Wat beteekent deze onbeschoftheid, schurk?" vroeg hij met op elkander geklemde tanden. — »O, o! begint gij u kwaad te maken?" zeide de knecht, terwijl hij een stoel nam. »Als het u om een schurk te doen is, zoek dan wat digter bij; maar om geld zult gij verder moeten gaan. Niemand, die u kent, zal u tegenwoordig iets vertrouwen. Toen de oude vrouw nog leefde, ging het nog wel; maar nu zij dood is en u onterfd heeft, is het een ander geval." — »Wie heeft u dit gezegd?" — »Wie anders dan de koerier, die nu bij den portier zit te ontbijten? Binnen een half uur zal geheel *Parijs* het weten. De rijknecht heeft mij ook verteld, dat gij een moord hebt begaan; geef mij daarom mijn geld, voordat er andere schuldeischers komen, *of....*" — »Of wat?" vroeg Jules opstuivende. — »Of ik laat de gendarmes boven komen, die slechts op een teeken van mij wachten," antwoordde Pierre zeer langzaam en afgemeten. — »Dat zult gij niet!" riep de Fleurville uit, terwijl hij den onthutsten bediende aangreep, en met geweld in eene andere kamer smeet. Daarop sloot hij deur, sprong het venster uit, dat op een plat uitkwam, en bereikte spoedig eene achterstraat. Hij had reeds aan zijne deur hooren kloppen, en slechts even tijd gehad, om op deze wijze den grond te bereiken, toen de geregtsdienaren binnenkwamen; maar de vogel was gevlogen, en terwijl zij den opgeslotenen en gekwetsten knecht bevrijdden en ophielpen, trachtte Jules de Fleurville, thans doodarm en een moordenaar, in eenen afgelegen hoek der stad eene schuilplaats te vinden.

III.

Terwijl Jules, als een tweede Kaïn, door het geregt en de wroeging vervolgd, door de straten van *Parijs* vlugtte, treurde zijn vader, de waardige Baron de Fleurville, in de strengste afzondering, op zijn buitengoed bij *Geneve*, waar hij slechts door één oud en beproefd vriend werd getroost en opgebeurd. Antoine Armande — zoo heette die vriend — had de vermaken der jeugd gedeeld met hem, wien hij thans trachtte te vertroosten. Op de school, voordat het hart zich leert vermommen, om eene valsche wereld te behagen, waren zij boezemvrienden geworden. Sedert dien tijd was eene halve eeuw verloopen; maar hunne vriendschap was nog onverzwakt. Het is waar, de Baron was in dien tijd een krijgsman geworden, en had verscheidene veldtogten bijgewoond, terwijl Antoine den geestelijken stand had gekozen, en predikant geworden was. De Fleurville kon drinken, vloeken en spelen, terwijl Armande de eenvoudigheid zelve was, en geen geluk hooger schatte, dan stille vergenoegdheid. Zij bleven elkander echter hoogachten, en nu de ouderdom den eenen bedaarder, den anderen verhevener had gestemd, waren zij nog de beste, vertrouwelijkste vrienden.

Armande had met leedwezen vernomen, welk een losbandig leven de zoon van zijnen vriend leidde. Droefheid en verontwaardiging hadden hem vervuld, toen hij vernam, dat Jules, toen het graf zijner moeder nog naauwelijks gesloten was, laaghartig genoeg was geweest, om hare nicht, die in het huis van den Baron woonde, te verleiden en van hare eer te berooven. Niemand kon zich verwonderen, dat, in een oogenblik van regtmatigen toorn, de vader den zoon, wiens wangedrag den dood zijner moeder had verhaast, en thans, nu haar lijk naauwelijks begraven was, zijn geslacht met nieuwe schande had beladen, uit zijn huis had verbannen. Armande bevond zich bij zijne gemeente te *Bern*, toen hij deze vreeselijke tijding vernam. Hij aarzelde echter niet, om de noodige beschikkingen te maken; en weinige weken later was hij bij den Baron gehuisvest, wiens leed hij trachtte te verzachten.

De brave geestelijke beoogde nog een ander doel. Met zijn

christelijk geduld en bedaard karakter, kon hij zich naauwelijks voorstellen hoever de toorn van een beleedigd vader gaan kan; en daar hij de voorschriften van zijnen Hemelschen Meester wilde getrouw blijven, was het zijn voornaamste oogmerk eene verzoening te bewerken.

De Baron had in zijnen toorn ontelbare malen gezworen, dat hij zijnen zoon nooit zou wederzien; maar ARMANDE twijfelde, of het breken van zulk een eed wel zondiger was dan de onverzoenlijkheid in het hart van eenen vader. Hij wist (want de Baron had het hem gezegd), dat hij door deze oneenigheid de erfgenaam der schatten van DE FLEURVILLE was geworden; maar in zijne oogen was de bewustheid van zulk eene goede daad verrigt te hebben, als die waarover hij thans gedurig peinsde, meer dan alle schatten waardig.

Eerst wilde zijn vriend den naam van JULES niet hooren noemen, en zou zelfs dien naam op nieuw vervloekt hebben, indien de waardige geestelijke hem niet weêrhouden had. Doch langzamerhand begon de Baron, die jaren lang gewoon was naar den raad van den goeden predikant te luisteren, dezen het oor te leenen, die toen met beleid en voorzigtigheid over de goede eigenschappen — helaas! slechts weinig in getal — begon te spreken, waarvan JULES in zijne kindsche jaren blijken had gegeven. Somtijds gelukte het hem bijna den ouden man te verteederen, die toch niet vergeten kon, dat, hoewel JULES een booswicht was, die booswicht echter zijn eenige zoon bleef.

In dit liefdewerk was ARMANDE onvermoeid. Dagen, weken, ja maanden zelfs verliepen, voordat hij het gewenschte doel bereikte. Eindelijk kwam dat oogenblik; en de grijze edelman verklaarde zich bereid, om zijnen zoon weder te ontvangen, indien deze zijne schuld wilde bekennen en beterschap betoonde. In dat geval zou de Baron hem weder in gunst aannemen en hem zijn vermogen nalaten.

De predikant, die vol ijver had aangeboden om zelf op reis te gaan, ten einde den verloren zoon terug te brengen, wilde juist in zijn rijtuig stappen, toen DE FLEURVILLE hem liet verzoeken, om nog eens bij hem te komen. Hij voldeed aan dit verlangen, en begaf zich naar de bibliotheek. Daar zat, in zijnen leuningstoel, verzwakt en vermagerd, zijn oudste en beste vriend, die een perkament op den lessenaar voor zich had liggen.

»Antoine!" zeide hij: »ik heb u nog eens willen spreken, om u eene gunst te verzoeken. Hier is het testament, waarbij ik u tot mijn universeelen erfgenaam heb benoemd." — »Maar gij hebt mij beloofd, dat gij dit testament herroepen en uwen zoon in zijne regten herstellen zoudt." — »Gij hebt gelijk, en ik zal het ook doen. Maar luister, en vervul mijn laatsten wensch; want ik gevoel, dat ik niet lang meer leven kan. Neem dit testament, en bewaar het. Ik weet niet waarom; maar ik gevoel toch, dat gij mij daardoor den dood gemakkelijker zoudt maken; het zal in allen gevalle eene gedachtenis van mijne vriendschap zijn."

Wat kon de predikant zeggen? Hij durfde zich niet tegen den wensch van den Baron verzetten. Hij stak derhalve het testament in zijn zak, nam een hartelijk afscheid van zijnen ouden vriend, en vertrok toen in alle haast naar *Parijs*, in de hoop, dat hij Jules nog tijdig zou terugbrengen, om de vergiffenis en den zegen van zijnen vader te ontvangen.

Drie weken waren verloopen sedert Armandus in *Parijs* was gekomen, en nog was hét hem niet gelukt de verblijfplaats van Jules op te sporen. Hij had het *hôtel* bezocht, waar de jongman gewoond had, en daar, met verwondering en droefheid, een overdreven verhaal van het gebeurde aangehoord. Hij had in verscheidene dagbladen advertentiën laten plaatsen, maar zonder eenig gevolg. Zij waren wel onder de oogen gekomen van hem, voor wien zij bestemd waren; maar, daar hij zich verbeeldde, dat deze oproepingen eene list der policie waren, om hem in handen te krijgen, liet Jules ze niet alleen onbeantwoord, maar zocht zelfs eene meer verborgene schuilplaats op. Op deze wijze teleurgesteld, en wel overtuigd, dat het hem door persoonlijke nasporingen niet gelukken zou den vlugteling te ontdekken, wien de policie niet had kunnen vinden, en ook verlangende, om zijne gemeente terug te zien, maakte de brave predikant toebereidselen om *Parijs* weder te verlaten.

Des avonds vóór den dag, waarop hij zijn vertrek had bepaald, wandelde hij langzaam langs den *Boulevard du Temple*, en beschouwde met onwillekeurige belangstelling al het vreemde, dat hem hier in het oog viel. Het was reeds elf uur, en hij wilde zich juist weder naar zijn logement begeven, toen hij in een der *café's*, waarvoor hij was blijven stilstaan,

een gil hoorde, waarop terstond een geweldig tumult volgde. Eene menigte menschen snelde toe, en de grijsaard werd, bijna zonder te weten hoe, door den stroom mede naar binnen gesleept.

Hier bevond hij, dat de gil, dien hij gehoord had, van een meisje was gekomen, dat in eene zwierige kleeding en met geblankette wangen doorgaans in het buffet stond. Op dit oogenblik lag zij in de armen van een galant heer, terwijl zij, blijde eene gelegenheid te hebben om hare teêrgevoeligheid ten toon te spreiden, uit alle magt worstelde en snikte. Haar geschrei werd echter geheel verdoofd door het vloeken en schreeuwen van een aantal jongelieden, die in hunne drift, om het voorwerp hunner gramschap te bereiken, eenige tafels hadden omgeworpen, zoodat domino-steenen, kaarten en gebroken glazen over den vloer verspreid lagen.

Om het punt, waarop de algemeene aandacht gevestigd was, had zich zulk een digt opeengepakte menschendrom verzameld, dat de predikant tijd genoeg had, om naar de aanleiding der opschudding te vernemen, voordat hij de bewerkers daarvan te zien kreeg. Het bleek, dat een vreemdeling, wien men thans voor een beurzensnijder hield, was binnengekomen, en met een student der *Ecole de Médicine* op het biljart was gaan spelen. Zij hadden het spel eenigen tijd voortgezet, en de onbekende had den jongeling reeds eene aanzienlijke som afgewonnen, toen men hem betrapte, terwijl hij de aanteekening op het bord vervalschte. Niet zoodra werd hem dit door zijnen tegenspeler verweten, of verscheidene omstanders grepen hem bij den kraag; ieder was even vurig, om hem een slag toe te brengen, en hij begon reeds om genade te roepen, toen ARMANDE hem voor de eerste maal in het oog kreeg, en vol ontzetting in den vermeenden beurzensnijder JULES DE FLEURVILLE herkende. Terwijl de verschrikte grijsaard nog besluiteloos staan bleef, werd hij op eene ruwe wijze op zijde gestooten door een man van eenen bijzonder forschen ligchaamsbouw en een zeer barsch uitzigt, die zich met geweld door het gedrang heenwerkte, de jonge lieden, die JULES vasthielden, zeer onzacht van hem afrukte, en, met eenen toornigen blik op de verbaasde omstanders, op eenen hoogen toon vroeg, wie een woord ten nadeele van zijn vriend durfde spreken, wien hij voor een eerlijk man verklaarde.

Toen streek hij zijne knevels op, en zeide, terwijl hij eene uitdagende houding aannam, dat hij gereed was, om met hart en hand te verdedigen wat hij gezegd had, en als wilde hij zijn gezegde meer klem bijzetten, sloeg hij zijn jas open, waardoor men zien kon, dat zijne borst met verscheidene militaire orden was versierd. De omstanders weken achteruit, bijna beschaamd, dat zij iemand, die zulk een manhaftigen verdediger had, durfden verdenken, terwijl de vriend, die zoo tijdig tusschenbeide was gekomen, zijnen arm door dien van DE FLEURVILLE stak, en een oogenblik later met hem het *café* verliet.

ARMANDE volgde hen op den voet; en op het oogenblik, dat zij de deur uittraden, riep hij JULES bij zijnen naam, en legde te gelijk zijne hand op den arm van den verlorene. In een oogenblik was de militaire vriend op de vlugt, en DE FLEURVILLE was op het punt om zijn voorbeeld te volgen; doch toen hij voor een oogenblik zijn hoofd omwendde, om te zien wie hem herkend had, aanschouwde hij het gelaat van den goeden leeraar. Hij kwam terug van zijne eerste gedachte, om hem, die thans reeds buiten bereik van het gezigt was, te volgen, wees met den vinger naar den volkshoop, die nu het koffijhuis, waarin dit zonderlinge tooneel had plaats gehad, begon te verlaten, en verzocht ARMANDE, om eene huurkoets te roepen. Deze voldeed aan zijn verlangen, en beval den koetsier naar zijn logement te rijden.

»Uw vriend zal, vrees ik, vervolgd en misschien mishandeld worden door de menschen, die hij om uwentwil beleedigd heeft," merkte ARMANDE droogjes aan. — »Daar ben ik niet bang voor. Hij is *klaar*," antwoordde JULES.

Hoewel de oude predikant dit gezegde niet duidelijk begreep, vond hij den toon, waarop de jongman hetzelve had uitgesproken, vrij zonderling; en daar hij verlangend was, om te vernemen op welke wijze JULES de laatstverloopene weken had doorgebragt, en meende dat het beste middel, om dit te weten te komen, zijn zou, naar den aard zijner bekenden te onderzoeken, vroeg hij eenvoudig weg: »Bij welk regiment dient uw vriend?" — »Hij is niet in dienst," antwoordde JULES. — »En die kruisen? Is hij dan geen *chevalier*?" — »Ja wel; een *chevalier d'industrie.*" En de onbeschaamde *roué* lachte over zijn vernuftigen kwinkslag.

Door deze onbeschaamde bekentenis zijner betrekking tot een gemeenen zwendelaar, werd het den ouden man op eens duidelijk, hoe diep de zoon van zijnen vriend gezonken was; en hij bedacht zich een oogenblik voordat hij op een ernstiger toon zeide: »Wij moeten morgen *Parijs* verlaten. Uw vader verlangt u te zien." — »Zoo!" hernam JULES onverschillig. »Dan zal de oude heer ziek wezen, denk ik, en eene vergevensgezinde bui hebben. Dat is drommels gelukkig; het komt juist goed. Bovendien moet men het ijzer smeden, terwijl het heet is; binnen kort wordt hij misschien weêr beter, en even ongemakkelijk als voorheen. Maar, wat ik zeggen wil: hebt gij een pas?"

ARMANDE, geërgerd over deze ligtzinnigheid, knikte slechts met het hoofd, en JULES vervolgde terstond: »Ik meen geen regelmatige pas, waarin men mijn naam, ouderdom en signalement vindt, en waarmede men mij bij de eerste barrière zou aanhouden, om mij naar *la force* te brengen, maar een voor uzelven, waarin nog ruimte is, om een valschen naam voor mij te zetten, om zoo buiten dit verwenschte land te komen."

De predikant kon zich naauwelijks meer bedwingen; maar met het besluit, om zijne ergernis zoo goed hij kon te verbergen, antwoordde hij koel: »De naam van mijn knecht, die ziek is, staat in mijn pas; en hoewel ik niet gewoon ben aan bedrog, wil ik, om den zoon van mijnen ouden vriend te redden, u voor hem uitgeven, en zoo, naar ik hoop, de waakzaamheid der policie ontsnappen." — »Goed bedacht, oude!" zeide JULES, terwijl hij den grijsaard een tik op den schouder gaf, toen de koets stilhield. »Onthoud nu maar, dat ik uw knecht ben. Maar nog iets! Zijn naam?" — »JEAN BLASEUS." — »Goed! Nu wat eten, want ik heb een honger als een wolf, en dan naar bed." Een uur later sliep JULES voor de eerste maal, sedert drie maanden, in een fatsoenlijk huis.

IV.

Met het opgaan der zon reed de grijsaard met den thans wedergevondenen verloren zoon *Parijs* uit. Zij vertoonden hunnen pas, en kwamen onverhinderd buiten de barrière.

De vermoeide jongman plaatste zich in eenen hoek van het rijtuig, om nog wat te slapen, daar hij verscheidene nachten te voren niet te bed was geweest, en de vragen van den braven predikant zoolang mogelijk wilde vermijden. Hij werd eerst wakker, toen zij het schilderachtige *Chalons* — de hoofdstad van *Champagne* — binnenreden, waar zij het middagmaal zouden gebruiken. Hier bespeurde Armande met walgenden afkeer de reeds bevende hand en den dronkaardsdorst van den in den grond bedorvenen *roué*, zijn volslagen gemis van gezonden eetlust, en zijn gretig verlangen, om met sterken drank het geheugen van het verledene weg te spoelen. De wijn scheen reeds zijnen invloed verloren te hebben op een gestel, dat aan sterker prikkels gewoon was. Met een zucht wendde de brave man zich af van hem, voor wien, gelijk hij te regt vreesde, alle hoop voorbij was. Hij maakte echter geene aanmerking; geen verwijtend woord ontviel zijnen mond, en een half uur later waren zij weder op weg.

Tegen den avond begon Jules met meer vrijmoedigheid te spreken, en daar hij niet werd tegengegaan, ratelde hij leszinnig voort. Zegepralend verhaalde hij zijne heldendaden onder spelers, dronkaards en ligte vrouwen. De buitensporigheden zijner medgezellen, de verliezen die hij geleden, en de meisjes die hij bedorven had, werden beurtelings in zijn gesprek vermeld, en met voorbeeldelooze onbeschaamdheid beschreef hij tooneelen, welke den leeraar een blos van verontwaardiging en schaamte aanjoegen. De grijsaard zweeg evenwel, totdat hij Jules den naam hoorde noemen van iemand, wiens bloedverwanten leden zijner gemeente waren. Natuurlijk gevoelde hij belangstelling in het lot van een jongman, dien hij als kind dikwijls op zijne knie had laten spelen; hij vroeg naar hem. »Hij is dood," antwoordde Jules onverschillig. »Omtrent eene maand geleden had hij moed genoeg om zich te vergiftigen, en zoo den beul eene kleine moeite te besparen. Ik zou eigenlijk nooit geloofd hebben, dat hij courage genoeg had, om zichzelven in ernst van kant te helpen, als ik hem niet zelf dood had gezien." — »Die arme jongen!" zuchtte de predikant. »Zoo jong, en zulk een lot! Het is verschrikkelijk. Ver van de zijnen en geene vriendenhand, om zijne oogen te sluiten!" — »Neen, dat hebt gij mis!" viel Jules hem in de rede: »wij hebben zijne oogen gesloten, en

hem eene eerlijke begrafenis in de *Seine* gegeven." — ARMANDE deed eenen uitroep van verbazing. — »Het schijnt u te verwonderen," vervolgde JULES. »Dit is onze manier. Wij vieren altijd hunne uitvaart, en wippen hen dan in het water. Maar ik bedenk mij; gij weet er niet van." — »In waarheid, ik begrijp u niet," antwoordde ARMANDE ernstig. »Het schijnt, dat gij bij het lijk van den ongelukkige eene onheilige plegtigheid hebt volvoerd; maar verder weet ik niets. Indien gij mij echter iets betreffende dezen beklagenswaardigen jongeling kunt mededeelen, zal het mij verheugen, dat ik zijne familie eenig berigt van hem kan geven. Voor alle berigten, waaruit wij zouden kunnen opmaken, hoe hij tot zulk eenen waanzinnigen stap is gekomen, zullen wij u dank weten." — »O, als gij daar nieuwsgierig naar zijt, zal ik u alles vertellen. Gij moet weten, toen CHARLES LANGLOIS, omtrent zes maanden geleden, te *Parijs* kwam, wilde hij een lid van onze club worden. Ik stelde hem voor; hij werd aangenomen, en was spoedig een der vrolijkste gasten van het Helsche Vuur." — »Wat?" riep ARMANDE, vol ontzetting terugdeinzende. — »Het Helsche Vuur. O! ik heb vergeten u te zeggen. Wij hadden ons gezelschap *de Club van het Helsche Vuur* genoemd, naar eene club van denzelfden naam in *Engeland* (*). Wij waren lieve jongens, die ons om geene menschen of duivels bekommerden, en bestonden uit twaalf leden, toen CHARLES bij ons kwam. Ongelukkig hadden er kort daarna verscheidene onaangename omstandigheden plaats; ieder had zich verbonden, om alles te doen wat een ander lid hem beval, en ongelukkig kreeg een der leden het in zijn hoofd, om zijnen vriend te bevelen, dat hij zijn vader moest bestelen. Deze betrapte hem op heeterdaad; hij had slechts éénen uitweg, stak den oude overhoop, en nam de vlugt naar een vreemd land. Daarop hadden twee van onze meestgeachte leden eenen twist over de onsterfelijkheid der ziel. Om dien te beslissen, sprongen zij, in de tegenwoordigheid van de club, hand aan hand in de *Seine*. Het is waar, toen zij in het water lagen, hadden zij berouw en riepen om hulp; maar ons gezelschap had het tot eene wet gemaakt, om ieder te laten begaan, en nooit tusschenbeide te komen. Wij lieten hen daarom verzuipen, en

(*) Dit is eene daadzaak.

toen zij den volgenden dag in de *Morgue* lagen, lieten wij hen aan hun lot over, zonder hunne lijken te eigenen, om hunne uitvaart te vieren; want wij begrepen, dat zij door hunne laatste lafhartigheid ons hadden geschandvlekt. Onze president werd om eene valsche handteekening naar *Toulon* gezonden, onze secretaris in een duël doodgestoken, en onze beste zanger door den bliksem blind geslagen. Toen ons gezelschap aldus tot zeven leden was verminderd, begonnen wij ons een weinig te vervelen en onze bijeenkomsten eenigzins ongeregeld te worden. Omtrent dezen tijd kreeg CHARLES, naar wij meenden, godsdienstige grillen in het hoofd, en zat den geheelen dag te druilen, alsof hij de galg verwachtte; maar wij letteden er niet veel op. Toen ik echter op zekeren avond zijne woning voorbijkwam, hoorde ik tot mijne verwondering »moord!" roepen, en ik zag CHARLES, die zijn hoofd uit zijn zoldervenster stak, en om hulp schreeuwde. Ik liep naar boven. Verbeeld u mijne verwondering! Ik meende mij dood te lagchen. Daar zat mijn vriend, met een veeg in zijne keel, van het eene oor tot het andere. Ik vroeg wat er gebeurd was; en nu bleek het, dat hij, in eene wanhopige bui, zichzelven voor zijn spiegel de keel had willen afsnijden; maar toen hij het bloed zag, had hij geschrikt, en uit het venster »moord!" geroepen. Er kwam een chirurgijn, die zijne keel weder toenaaide; en hij genas. Maar wij plaagden hem zoo, dat hij drie weken later eene portie rottenkruid innam, en in ernst stierf. Wij vergaven hem derhalve zijne eerste lafhartigheid, eigenden zijn lijk, zetteden er kaarsen om heen, plaatsten het, in zijn beste pak gekleed, en met eene pijp in den mond, overeind; en nadat wij hem een glas brandewijn hadden ingegoten, om de gezondheid van het Helsche Vuur te drinken, vierden wij zes uren lang zijne uitvaart. Daarna wierpen wij, volgens onze gewoonte, het lijk in de *Seine*, nadat wij het gezigt zoodanig hadden misvormd, dat het onherkenbaar was. Maar toen het gevonden werd, en de policie er veel leven over maakte, oordeelden wij het voorzigtigst, ons gezelschap, dat thans tot beneden de helft verminderd was, geheel te vernietigen. Nu heb ik u alles gezegd, wat ik van CHARLES LANGLOIS weet."

De oude man huiverde en kroop digter in zijnen hoek, om den onverlaat niet aan te raken, die zich aldus op zijne schand-

daden beroemde. Hij luisterde niet meer naar het gebabbel van JULES, en gaf op de vragen, die deze hem deed, geen ander antwoord, dan slechts *ja* of *neen*. Den tweeden avond bereikten zij *Dijon*, en stapten na het avondmaal weder in hun rijtuig, om den geheelen nacht door te reizen, daar de predikant zeer naar het eind van zijnen togt verlangde, en zijn reisgenoot even ongeduldig was, om uit een land te ontkomen, waar hij ieder oogenblik kon herkend en gevat worden.

Eindelijk waren zij over de grenzen en hadden het *Juragebergte* bereikt. De dag was reeds aangebroken, en ARMANDE gaf acht op het gelaat van den jongen Zwitser, in de hoop dat deze eenige aandoening zou te kennen geven, nu hij zijn vaderland wederzag. Maar, helaas! geen blijde glimlach van herkenning, geen blik van belangstellende aandacht bewoog de trekken van DE FLEURVILLE, toen hij de bergen, tusschen welke hij geboren was, aanschouwde. Hij scheen aan niets te denken, dan aan zijne cigaar; en toen hij die voor een oogenblik uit zijnen mond nam, was het om den leeraar eene onaanzienlijke schuur te wijzen, die niet ver van den weg stond. »Dat is onze *vendita*," zeide hij. De oude man verstond hem niet. JULES vervolgde: »Daar werd ik *charbonnier* gemaakt; daar kreeg ik den handslag van *le bon cousinage*, en zwoer bij *water*, *vuur* en *zout*, om al de tirannen op de wereld uit te roeijen. Ik zou mijn woord hebben gehouden, indien zij niet dom genoeg waren geweest, om voor een bagatel, dat ik oververteld had, mijn naam uit hun gouden boek te schrappen, en op de zwarte lijst bij de *anneamenti* te zetten. Maar ik zal mij wel wreken, en, zoo het mij ooit gebeurt den Keizer te spreken, hunne geheimen aan den dag brengen."

ARMANDE verstijfde bijna van schrik. Hij had wel eens van zulk een gevaarlijk genootschap hooren spreken; en nu hij bedacht, dat hij in gezelschap van een der leden van hetzelve *Frankrijk* was doorgetrokken, begon hij bijna voor zijne veiligheid bevreesd te worden. Hij sprak verder geen woord, en de jongman nam zijne cigaar weder op, terwijl hij in zichzelven de norsche stilzwijgendheid verwenschte van hem, dien hij in zijne gedachten reeds een ouden bok noemde.

Eindelijk bereikten zij den top eener hoogte, en zagen van daar het schoonste verschiet voor zich uitgebreid. Aan hunne

voeten lag het wijdberoemde Meer van *Geneve*, met deszelfs heldere watervlakte, die eenen omtrek van verscheidene uren heeft. De vrolijke morgenzon verlichtte het tooneel. De stad *Geneve* en een aantal dorpen verhieven zich langs de oevers van den glinsterenden waterspiegel, die het beeld van den *Mont-Blanc* terugkaatste, welke op vijftig mijlen afstands zijne besneeuwde kruin ten hemel hief.

Antoine sprak nu nog eens den jongman aan. »Ziet gij dat gebouw daar tusschen die klippen?" zeide hij. »Dat is het buitengoed, dat de Baron verleden jaar gekocht heeft, en thans bewoont." Jules stak nieuwsgierig zijn hoofd buiten het rijtuig; en de predikant, die dit blijk van belangstelling met genoegen zag, zeide vriendelijk: »Hoe vindt gij het? Het zal uw vader veel genoegen doen, als gij het fraai vindt." — »Dan zal hij lang moeten wachten," antwoordde Jules, terwijl hij zich onvergenoegd weder neêrzette; »want ik vind het een leelijk nest."

De predikant zuchtte; en toen het rijtuig het huis naderde, dankte hij den Hemel, dat hij weldra van iemand zou ontslagen zijn, wiens hart door de losbandigheid geheel bedorven scheen.

V.

Eenige dagen waren verloopen. Jules was onder het dak van zijnen vader gehuisvest; en hoewel hij smachtte naar de vermaken, die hij zoo plotseling had moeten verlaten, vertoonde zich op zijn gelaat een zweem van genoegen, dat niet geheel geveinsd was; want hij zag duidelijk, dat de Baron niet vele weken meer leven kon; en dan, ja — *dan* kon hij zich weder aan de buitensporigheden overgeven, waarnaar hij met hart en ziel verlangde. Het eenige, wat hem in zijnen droom van toekomstig genot stoorde, was de tegenwoordigheid van Armande. Maar de jonge de Fleurville durfde den man, zonder wiens goedkeurig de Baron niets scheen willen te doen, geene de minste onoplettendheid betoonen. Hij wist wel, dat hij nog op eenen glibberigen grond stond, en in het huis van zijnen vader, die hem nog met stugheid behandelde, eenen twijfelachtigen rang bekleedde. Hij wachtte zich derhalve voor

alle buitensporigheden. Hij scheen inderdaad berouw te hebben, en gezind te zijn om zich te beteren; zelfs de predikant geloofde aan de opregtheid der bekeering van hem, die inwendig het masker verwenschte, dat hij voor een tijd moest voorhangen.

Zoo stonden de zaken, toen Jules op zekeren morgen bij zijnen vader werd geroepen. Hij gehoorzaamde en vond den grijsaard, door kussens ondersteund, in eenen armstoel zitten. Uit zijn gelaat bleek maar al te duidelijk, dat zijn dood kort aanstaande was. Voor hem lagen eenige papieren en schrijfbehoeften; naast hem zat zijn beminde vriend, de waardige leeraar. De kamer was half donker, dewijl de zieke het licht niet verdragen kon; en men had ook, naar het scheen om hem niet te hinderen, het vertrek sedert eenige dagen niet opgeruimd. De meubelen waren met stof bedekt, en de zwarte gordijn, die gewoonlijk het portret van de overledene Barones verborg, was slechts half digtgeschoven. Het was een plegtig en treurig tooneel; en Jules voelde zijn hart beklemd, toen hij het vertrek binnentrad.

»Ik heb u laten roepen, Jules!" zeide de zieke, »om mijne laatste beschikkingen ten opzigte van mijn vermogen te maken; want ik gevoel, dat ik spoedig sterven zal." De jongeling hoorde dit met genoegen, maar veinsde te ontstellen, en zeide, dat hij hartelijk hoopte dat de Baron zich vergiste. »Neen," vervolgde deze; »ik ken mijnen toestand, en ben voorbereid op mijn einde." — Jules deed alsof hij snikte. — »Op den aandrang van mijnen braven vriend, heb ik goedgevonden, om u weder voor mijn erfgenaam te verklaren." — De zoon sprong bijna op van blijdschap. — »Maar ik moet eenige voorwaarden maken." — Het gelaat van Jules betrok. — »Gij moet met uwe nicht, het meisje, dat gij zoo laaghartig verleid hebt, in het huwelijk treden."

Jules kon zich naauwelijks bedwingen. Hij verachtte de zwakheid, waarvan hij zelf de schuldige oorzaak was; hij had thans eenen afkeer van het slagtoffer zijner misdaad, en kon naauwelijks zijn ongenoegen verbergen, toen hij aldus eene voorwaarde hoorde maken, die met al zijne wenschen in strijd was.

Jules kende echter zijnen vader. Hij wist hoe onverzettelijk de Baron doorgaans was, en las in zijn vermagerd en streng gelaat, dat hij, indien hij weigerde, alle hoop op de nalaten-

schap, waarnaar hij zoo zeer reikhalsde, moest vaarwel zeggen. Hij bedacht zich derhalve niet lang, maar nam met geveinsde opregtheid en rondborstigheid het voorstel van zijnen vader aan, en verzekerde den stervende, dat hij zich verheugde over deze gelegenheid, om een meisje, dat hij door een *zamenloop van ongelukkige omstandigheden* verongelijkt had, vergoeding te geven. Te gelijker tijd verzocht hij evenwel zijnen vader, om dit huwelijk uit te stellen tot een jaar na het overlijden van zijne eerste vrouw. Dit verlangen scheen niet onredelijk; en de bedrogene vader verheugde zich over de schijnbare bekeering van zijnen toekomstigen erfgenaam.

Nu hoorde Jules nog eenige bijzonderheden, die hem beter bevielen — de op interest uitgezette sommen, de grondeigendommen en verdere bezittingen, die hem zouden ten deel vallen — en hij kon zijne vreugde niet verbergen, toen hij de zekerheid verkreeg, dat hij spoedig een der rijkste landheeren van het *Canton de Genève* zou worden.

Herhaalde malen hield de Baron hem voor, hoeveel hij den waardigen leeraar verpligt was, die de eenige oorzaak was geweest, dat hij weder in de gunst zijns vaders was aangenomen. Even dikwijls veinsde de jongman eene dankbaarheid, waarvan hij, hoe zonderling het schijne, niets gevoelde. Van ganscher harte haatte en verfoeide hij den predikant; elke nieuwe weldaad vergrootte slechts zijnen wrok tegen hem, die deze verzoening had tot stand gebragt. Het verblijdde hem, toen hij hoorde, dat de predikant nog denzelfden dag naar *Bern* zou vertrekken, om zich weder bij zijne gemeente te voegen, en het arme meisje, waarvan wij gesproken hebben, de tijding te brengen, dat Jules beloofd had haar te trouwen, en haar aldus den stand in de maatschappij te hergeven, waarvan zij door zijne snoode handelwijze was vervallen.

De reiskoets van den predikant kwam voor de deur. Met tranen in de oogen zeide hij zijn ouden vriend vaarwel, dien hij echter nog levend hoopte weder te zien, daar Jules heilig beloofd had, hem terstond te zullen schrijven, wanneer de Baron erger werd. De oude de Fleurville gevoelde insgelijks de grootste droefheid bij deze scheiding, terwijl de zoon inwendig juichte over het vertrek van den man, voor wien hij zichzelven zulk een lastig bedwang moest opleggen.

Drie dagen waren sedert het vertrek van Armande verloopen.

De Baron kon zijne kamer niet verlaten. JULES had in *Geneve* reeds kennissen gemaakt; en toen hij op zekeren avond van die stad terugkwam, werd hij ontvangen met de boodschap, dat zijn vader, die onverwacht verergerd was, hem verlangde te spreken. Toen JULES de kamer binnentrad, gevoelde hij zich overtuigd, dat hij gekomen was om zijn vader te zien sterven; en de ongevoelige lichtmis gevoelde *bijna* eenig zelfverwijt over het gedrag, dat — hij wist dit maar al te wel — den dood van zijnen vader had verhaast. Hij geraakte echter spoedig in eene andere stemming, toen hij bedacht, dat hij waarschijnlijk binnen weinige oogenblikken de vrije beschikking over een aanzienlijk vermogen zou hebben. De blos van schuldbesef verdween, en het was slechts zijne bedrevenheid in het huichelen, die hem, wiens hart van hoop en blijdschap klopte, in staat stelde, om de uiterlijke welvoegelijkheid in acht te nemen.

In deze stemming naderde hij het bed. De ondergaande zon bescheen met hare laatste stralen het bleeke en uitgeteerde gelaat van den Baron, wiens flaauwe ademhaling en geslotene oogen aankondigden, dat zijn laatste oogenblik nabij was. De jongman vatte eene der krachtelooze handen, kuste die met geveinsde warmte, en zonk naast het sterfbed van den grijsaard op zijne knieën. Voor een oogenblik bleef de stervende onbewegelijk liggen; en hieruit, als ook uit de klamme koude dier hand, begon JULES op te maken, dat zijn vader reeds een lijk was. Doch na verloop van eenige minuten opende de Baron zijn oogen, gaf zijnen zoon eenen wenk, om zich over hem heen te buigen, en zeide daarop met eene zwakke stem: »Ik sterf. Belooft gij mij, dat gij uwe nicht regt zult doen?" JULES aarzelde niet de plegtige belofte uit te spreken. De naauwelijks nog ademende grijsaard glimlachte, en aan zijne omhooggeslagene oogen en de beweging zijner lippen kon men zien, dat hij den Hemel dankte. Toen wees hij naar een kabinet in den hoek van het vertrek, en zeide: »Daar ligt het testament; moge...." Hij bleef steken; en toen JULES de hand, die hij gevat had, losliet, was de geest van den Baron reeds van alle aardsche zorgen ontheven.

JULES spoedde zich uit het vertrek. De gewone lijkbezorgers verrigtten hunne bezigheden met al de onverschilligheid, die de gewoonte doet verkrijgen. Zij sloten de oogen, strekten de leden uit, en schudden het kussen op, waarop slechts een

16 *

hoop ongevoelig stof rustte. De kaarsen waren aangestoken, en de wakers, die bij het lijk moesten blijven, kwamen hunne posten bezetten.

Het was bijna middernacht, toen de nieuwe Baron binnentrad. Wat hij gedacht of gedaan had, sedert hij zijnen vader had verloren, wist niemand; maar eene bedaarde, bijna gramstorige droefheid was op zijne gelaatstrekken geteekend, toen hij langzaam naderde, en de wakers wenkte, om de kamer te verlaten. Zij gehoorzaamden met eerbiedige stilte, en lieten den jongman alleen, om, gelijk zij dachten, eenzaam te treuren bij het lijk van hem, dien hij eenmaal zijnen vader noemde.

Jules sloot de deur, en luisterde opmerkzaam naar de zich verwijderende voetstappen. Toen trad hij naar het bed, en schoof de gordijnen digt, als wilde hij zich aan het gezigt van dat ligchaam onttrekken, hetwelk thans koud en roerloos daar neder lag. Daarop nam hij eene der kaarsen, haalde een bos sleutels uit zijn zak, en ging haastig, zonder zijn hoofd om te draaijen, naar het door zijnen vader aangewezen kabinet. Hij opende het, zocht eene poos, en vond eindelijk een verzegeld papier, met het opschrift: »*Testament van Auguste Baron de Fleurville.*" Met bevende handen scheurde hij het papier open, en las.

De inhoud was zoo eenvoudig en vrij van regtsgeleerde wijdloopigheid, dat Jules dadelijk zag, wat de overledene daarin bepaalde, namelijk: dat op den dag, waarop zijn eenige zoon Jules met zijne nicht Marie de Saint-Val in het huwelijk zou treden, de eerstgenoemde in het bezit zou komen van de geheele nalatenschap zijns vaders, uitgezonderd tienduizend *francs*, welke hij, tot een aandenken hunner vriendschap, aan Antoine Armande vermaakte, en eene gelijke som, die aan de armen zijner geboorteplaats moest worden gegeven.

De erfgenaam kon zijne drift niet langer bedwingen. »Wat!" riep hij uit: »zou ik mij aldus laten dwingen, om eene vrouw te trouwen, die eens hare kuischheid heeft laten schenden, en misschien weder hetzelfde zou doen, wanneer iemand haar in verzoeking bragt? Moet ik tienduizend *francs* betalen aan hem, die schurkachtig genoeg was, om dezen maatregel aan te raden, en nog even zooveel aan een hoop smerige bedelaars? Neen, neen! De oude moet reeds kindsch zijn geweest, toen hij zulke beschikkingen maakte. Ik lach er mede. Een

ik de eenige erfgenaam niet? Moet de geheele nalatenschap niet volgens het regt aan mij komen? De eenige hinderpaal is dit door eenen zwartrok voorgespelde geschrift, waarmede men mij van mijne vrijheid en een gedeelte van mijn wettig eigendom zou willen berooven. De wet is duidelijk. Een eenige zoon is de algeheele erfgenaam, als er geen testament bestaat. Waarom zou zulk een ellendig papier al mijne hoop den bodem inslaan? Zoo — zoo verijdel ik de plannen van twee oude onnoozele dweepers." — Het volgende oogenblik was het kabinet weder gesloten, en lag het papier in het vuur.

Toen de vlam de uitdrukking der laatste wenschen van den overledene aangreep, had JULES kunnen zweren, dat hij eenen zucht hoorde van het lijk, hetwelk achter hem op het bed lag. Bijna buiten zichzelven, verschrikt en toch ongeroerd, bevende en toch ongeloovig, snelde de nieuwe Baron naar een ander vertrek. De bedienden dachten, dat een diep gevoel van zijn onherstelbaar verlies hem zoozeer overweldigd had.

VI.

Veertien dagen waren verloopen; de Baron was met alle pracht ter aarde besteld; zijne bedienden waren in rouwgewaad gekleed; de erfgenaam had alle maatregelen genomen, om zich het wettig bezit der nalatenschap te verzekeren, en wachtte slechts naar de afdoening van eenige geregtelijke formaliteiten, om naar het schoone *Italië* op reis te gaan, toen hij op zekeren morgen uit zijnen droom van genot werd opgewekt door het onwelkome gezigt van ARMANDE's rijtuig, dat langzaam de laan kwam oprijden. Hij zag den goeden predikant uitstappen, om, zoo het scheen, naar de gezondheid van zijnen ouden vriend te vernemen. Hij begreep, dat de knecht, die de deur geopend had, den leeraar de treurige tijding van den dood des Barons had medegedeeld; want terstond daarop zag hij den ouden man wankelen, en in de armen van zijn bediende nederzinken. Men bragt den bewusteloozen grijsaard naar de kamer, die hij voorheen had bewoond. JULES schelde, en beval, dat men den vriend zijns vaders alle hulp en beleefdheid zou bewijzen; daarop steeg hij te paard, en draafde naar *Geneve*, om onder weg zijne verlegenheid en ontsteltenis

te doen bedaren, en te overleggen, hoe hij zich zou gedragen, wanneer hij den man, dien hij zoo schandelijk had benadeeld, onder de oogen kwam.

In een paar uren had hij zijn hart genoegzaam verstaald tegen alle verwijten of verzoeken, die ARMANDE zou kunnen doen, en keerde terug. In de bibliotheek vond hij den predikant, wiens gezwollene oogen de bitterheid zijner droefheid aantoonden. Hij scheen echter thans bedaard te zijn, en bood met eene treurige maar vaste stem JULES zijne welgemeende betuigingen van deelneming aan. Na eene korte poos sprak hij van de zonderlinge omstandigheid, dat de Baron zonder testament te maken zou overleden zijn, en zeide, voor zichzelven overtuigd te wezen, dat er zoodanig een document moest bestaan, hetwelk waarschijnlijk in een of ander kabinet zou te vinden zijn. JULES ontkende dit echter, en verleende, met schijnbare goedwilligheid en opregtheid, ARMANDE zijne hulp, bij eene nasporing in de kasten en andere bewaarplaatsen, waar de Baron gewoon was zijne papieren te bergen. De jonge erfgenaam lachte in zijne vuist over deze ijdele pogingen om iets te ontdekken, hetgeen hij wel wist dat niet meer te vinden was.

Zij traden de bibliotheek weder binnen, en de *roué* hoopte, dat men nu van het onderwerp zou afstappen. Hij vond zich echter teleurgesteld. De predikant sloot de deur, schoof zijnen stoel digt bij JULES, en zeide, terwijl hij den jongman ernstig aanzag: »Er was een testament; ik ben er zeker van." Hij scheen in de gelaatstrekken van DE FLEURVILLE een opregter antwoord te willen lezen, dan woorden hem waarschijnlijk geven zouden. Maar de jonge Baron sloeg zijnen oogen niet neder, toen hij los weg antwoordde: »Ik weet er niet van. Al wat ik weet, is, dat ik er nooit een gezien heb." — »Laat mij u dan zeggen," hernam de predikant, »dat ik er een gezien heb. Ik heb den overledene een testament in het kabinet zien sluiten, dat wij zoo even doorzocht hebben, en waaruit het moet gestolen zijn."

De jongman kon naauwelijks eene onwillekeurige beweging van schrik bedwingen, en vervloekte bij zichzelven den bemoeizieken ouden man, terwijl hij den schijn aannam, als hield hij zich door dit laatste gezegde in zijne eer gekrenkt. De predikant gaf echter hierop geen acht, maar vervolgde:

»In dat testament werd mij tienduizend *francs* vermaakt; eene som, die ik niet zou hebben aangenomen, daar ik meer dan genoeg bezit, om mijne eenvoudige behoeften te bevredigen." JULES boog zich, en betuigde zijne bewondering van de edelmoedigheid der aangebodene opoffering. ARMANDE vervolgde: »Verder schonk het tienduizend *francs* aan de armen van *Geneve*. Als hun voorstander kan ik hunne regten niet laten varen, en daarom hoop ik, dat, ofschoon geene wettige magt u daartoe dwingen kan, uw eigen goed hart u zal bewegen, om de laatste begeerte van uwen overledenen vader te vervullen." — »Welke zekerheid heb ik, dat dit zijne begeerte was?" — »Het woord van iemand, die het thans verlorene testament gelezen heeft. In het aanzien van den Allerhoogste betuig ik u, dat ik de waarheid spreek." JULES boog zich koel en statig, en antwoordde: »Ik wil er niet aan twijfelen; maar daar mijne inkomsten beperkt zijn, moet ik stellig weigeren, een gedeelte der erfenis weg te werpen, die ik naauwelijks toereikend acht, om mijnen rang op te houden." ARMANDE wierp hem nu eenen gestrengen blik toe, en met eene zware stem, die den booswicht bijna ontzette, zeide hij: »Nog slechts ééne vraag. Zijt gij gereed, om de belofte, die gij aan uwen vader gedaan hebt, — de voorwaarde, onder welke hij u zijn vermogen heeft nagelaten, — te vervullen? Ik bedoel de voorwaarde, die in het verheimelijkte testament bepaald werd. Wilt gij, vraag ik, uw lot verbinden met dat van haar, die gij verleid hebt?" — »Mijnheer!" antwoordde JULES: »ik moet zeggen, dat uw gedrag mij zeer vreemd voorkomt, en mij noodzaakt, om mij op eene ernstige wijze te verzetten tegen uwe (ongetwijfeld welgemeende, maar volstrekt overbodige) bemoeijing. Om echter de zaak in eens af te doen, ben ik zoo vrij u onbewimpeld te kennen te geven, dat ik het besluit heb genomen, om *nooit* te trouwen." — »Gij weigert dan haar te trouwen, die gij ongelukkig hebt gemaakt?" hernam de predikant; »haar, die, door uw bedrijf, den smaad eener wreede, onregtvaardige wereld moet dragen? Waar is de belofte, welke gij hem gedaan hebt, die nu in den hemel leeft? Waar is het berouw, dat gij zoo kort geleden betoond hebt? In den naam van Hem, wiens dienaar ik ben, smeek ik u, om u te bedenken, voordat gij aldus haar geluk verwoest en uwe eigene ziel in het verderf stort. Vervul deze ééne begeerte van uwen

overledenen vader, en ik verzeker u, dat ik u nooit weder zal lastig vallen, en het geld, dat hij aan de armen wilde laten, hun uit mijne eigene bezittingen schenken zal.” — »Kom, kom! wees zoo dwaas niet!” hernam JULES. »Gij hebt immers mijn besluit gehoord; en *ik* laat mij niet door zulke beuzelpraat omzetten.” — »Er is dan nog slechts één middel over,” zeide ARMANDE. »Ik moet het uiterste beproeven.”

Hij stond op, opende de andere deur, en leidde MARIE DE SAINT-VAL, het waarlijk berouwvolle slagtoffer van den tegenwoordigen Baron DE FLEURVILLE, de kamer binnen. Zij werd door twee personen gevolgd, waarin JULES twee regtsgeleerden uit *Geneve* herkende. Eerst stond hij verslagen; maar spoedig herstelde hij zich, maakte met geveinsde ligtzinnigheid eene buiging, en vroeg smalend, waaraan hij de *eer* van dit bezoek te danken had. ARMANDE gaf geen antwoord, maar nam het bevende meisje bij de hand, bragt haar voor JULES, en vroeg voor hem de laatste maal, of hij de ongelukkige vrouw, die snikkend aan zijne voeten knielde, wilde trouwen. Alle aanwezigen, behalve DE FLEURVILLE, hadden tranen in de oogen; maar hij antwoordde, terwijl hij met moeite zijne gramschap bedwong, met eene forsche stem: »Nooit, zeg ik u! Wees derhalve zoo goed mij te verlaten, en breng die hoer uit mijne oogen.”

Het arme meisje zonk bewusteloos neder, terwijl JULES aan de schel trok, en zijne bedienden beval het gezelschap uit te laten. Doch de predikant had intusschen de boete*linge* opgeheven, en trad nu bedaard nader bij JULES. »Daar dit uw gedrag is, en niets u kan bewegen,” zeide hij, »hoor dan, op uwe beurt, *uw* vonnis. Verneem, goddelooze doorbrenger! dat dit huis en land en de geheele nalatenschap van uwen vader *mij* toebehooren. Mijnheer DELAVAL, de notaris, dien gij daar voor u ziet, heeft een testament in zijne bewaring, dat lang vóór uwe terugkomst is gemaakt. Dit testament is thans van kracht, en benoemt mij tot universelen erfgenaam.”

De schrik deed JULES zijne bezinning verliezen. »Neen, neen!” riep hij uit. »Gij weet wel, dat er naderhand een ander testament gemaakt is. Gij zegt, dat gij het gezien hebt. Hoe kunt gij dan zulk eenen eisch doen?” — »Vertoon dan dat testament,” hernam ARMANDE bedaard. — »Dat kan ik niet!” schreeuwde DE FLEURVILLE, terwijl zich stampvoetend voor

het voorhoofd sloeg. »Dat kan ik niet. Ik heb het verbrand." — »Verbrand?" — »Ja, in een oogenblik van onbedachtzaamheid. Maar wat beteekent dit? Ik ken uwe goedhartigheid; gij zult van dit toeval geen misbruik maken. Ik zal u het legaat uitbetalen, ja, indien gij wilt, het verdubbelen. Ik zal de armen tienduizend *francs* geven en mijne nicht trouwen. Gij kunt immers niets meer verlangen? Gij wilt mij toch niet ongelukkig maken?"

Nu was het de beurt van den predikant. Hij rigtte zich statig op, en zeide langzaam en met nadruk: »Het is nu te laat. MARIE zal nooit met zulk een verachtelijken booswicht trouwen, als gij zijt. Ik zelf wil geen voordeel doen met uwe schanddaad; doch ik neem, in het bijzijn dezer getuigen, bezit van de nalatenschap van den overledenen Baron DE FLEURVILLE, om haar zonder uitstel op zijne naaste erfgename, MARIE DE SAINT-VAL, over te dragen. Wat u betreft, laaghartige knaap! gij zult een jaargeld hebben, toereikend om u voor volslagen gebrek te behoeden. Zoo de tijd en deze gestrenge les u tot berouw en bekeering brengen, kunt gij bij mij komen; dan zal het u aan geene hulp ontbreken. Verwijder u thans — toef niet. Ik heb magt u te dwingen. Uw gezigt is mij onverdragelijk."

JULES zag om zich heen. Niemand scheen eenig medelijden met hem te hebben. De predikant wees met de eene hand naar de deur, met de andere naar het aangrenzend vertrek, waarin zich nu eenige geregtsdienaren vertoonden. JULES begreep, dat tegenstand hem niet baten zou, wierp een blik van magtelooze woede op ARMANDE en zijne medgezellen, en ontvlood met eenen ijselijken vloek het huis, dat hij vóór weinige uren nog het zijne had genoemd.

Een pleitzuchtig advokaat gaf DE FLEURVILLE den raad, om de geldigheid van het testament, waarmede ARMANDE te voorschijn was gekomen, aan te tasten. In de hoop, om ten minste nog iets te zullen herwinnen, begon de jongman dadelijk een proces; doch met geen ander gevolg, dan dat zijn eisch werd afgewezen, en hij door alle aanwezigen in de geregtszaal met verachting werd aangezien. Hetgeen dezen afloop nog treffender maakte, was, dat DE FLEURVILE, toen hij de zaal verliet,

in naam des Keizers in hechtenis werd genomen, als verdacht van deelneming aan eene zamenzwering tegen de veiligheid van den staat. Doch eer de gendarmes zich van hem meester konden maken, had de wanhopige eene pistool uitgehaald; en toen de voornaamste getuige, die tegen hem was opgetreden, en nu de zaal verlaten wilde, hem voorbijging, spatteden de hersenen van den rampzalige booswicht op het geestelijk gewaad van den edelen man, die vruchteloos gepoogd had hem te regt te brengen. Zoo stierf hij als een waarschuwend voorbeeld der diepe verdorvenheid en ellende, waarin losbandigheid en ongodsdienstigheid den mensch kunnen doen zinken.

MOLIÈRE EN ZIJNE VROUW.

Onder het tooneelgezelschap van den beroemden blijspeldichter Molière bevonden zich twee zusters, Bejart geheeten; met de jongste, Armande, trad hij in het jaar 1662 in het huwelijk, toen hij veertig en zij zeventien jaren oud was. In bijna al zijne levensberigten worden deze twee vrouwen moeder en dochter genoemd. Reeds in zijn eigen leeftijd liep het lasterlijke gerucht, dat hij de natuurlijke dochter van zijne eerste beminde had getrouwd; en Montfleury, een letterkundige, bragt zelfs bij Lodewijk XIV eene aanklagt tegen hem in, waarin hij bewimpeld te kennen gaf, dat Molière met zijne eigene dochter in het huwelijk zou zijn getreden. Het eenig antwoord, waarmede de Koning deze boosaardige aantijging verwaardigde, bestond daarin, dat hij doopgetuige werd van het eerste kind des dichters; en het logenachtige der beschuldiging is thans ten volle bewezen door het ontdekken van het huwelijkscontract van Molière en de jongste der twee zusters.

Het huwelijk was ongelukkig. Gelijk vele andere groote vernuften, was Molière uiterst gevoelig en ligtgeraakt; zijn ernst helde naar zwartgalligheid over; en, hetgeen het ergste

van alles was, hij was meer dan eens zoo oud als zijne vrouw. Zij was geestig en loszinnig, eene gunstelinge van het publiek, en omringd door eenen drom van aanbidders uit de groote wereld. Zeer kort na het voltrekken van zijn huwelijk schijnt MOLIÈRE reeds achterdocht en jaloezij te hebben opgevat, waarvoor de coquetterie zijner vrouw hem gewis voldoende reden gaf, hoe wel er geen bewijs bestaat, dat zij hem inderdaad ongetrouw geweest is. Men zegt, dat het gerucht van haren vertrouwelijken omgang met den beroemden DE LAUZUN aanleiding gaf tot eene verklaring tusschen haar en haren echtgenoot, en dat zij toen, om zijne achterdocht eene andere rigting te geven, eene onschuldige badinage met den Graaf DE GUICHE bekende, en zich door tranen en flaauwvallen uit den nood redde. Dit moge zijn gelijk het wil, het is zeker, dat het paar weldra in zulk eene verwijdering leefde, dat zij, hoewel het niet tot eene wezenlijke scheiding kwam, elkander eenen geruimen tijd lang nooit zagen dan op het tooneel. Vele jaren vroeger was MOLIÈRE zekere *Mademoiselle* DE BRIE, eene tooneelspeelster, die nog bij zijnen troep was, genegen geweest, en zijn huwelijksverdriet was de aanleiding, dat hij deze *liaison* weder aanknoopte. Zijne geschriften bevatten vele toespelingen op zijne persoonlijke omstandigheden; en men heeft reden om te denken, dat het gedrag van ALCESTE in de *Misantrope*, die door de slechte behandeling van CELIMÈNE bewogen wordt, om tot ELIANTE, zijne eerste beminde, terug te keeren, eene dezer toespelingen is. Het is zeker, dat, toen de *Misantrope* voor de eerste maal werd opgevoerd, MOLIÈRE de rol van ALCESTE, zijne vrouw die van CELIMÈNE en *Mademoiselle* DE BRIE die van ELIANTE vervulde; en dat dit blijspel in het licht verscheen, toen alle omgang tusschen den dichter en zijne vrouw gestaakt was.

MOLIÈRE had een buitenverblijf in het dorp *Anteuil*, bij *Parijs*, waar het blijkt, dat hij een groot gedeelte van zijnen tijd doorbragt met over zijn huiselijk ongeluk te treuren, en somtijds zijn gevoel lucht gaf tegen de vrienden, die hem kwamen bezoeken. Daar deze vrienden personen van letterkundigen naam waren, zijn sommigen dezer gesprekken door de schrijvers van dien tijd opgeteekend. Eens vond zijn vriend CHAPELLE (zoo bekend wegens zijn vernuft en losbandige zeden) hem in eene buitengewoon neêrslagtige stemming in

zijnen tuin wandelen. CHAPELLE hield bij hem aan, om hem de reden zijner treurigheid te openbaren; en na lang aarzelen, alsof hij zich over zijne zwakheid schaamde, verligtte MOLIÈRE zijn hart door te bekennen, dat de voet, waarop hij met zijne vrouw leefde, hem rampzalig maakte. CHAPELLE nam den toon van een man van de wereld aan, en spotte over de ongerijmdheid, dat iemand als zijn vriend, die de gebreken van anderen zoo wél wist op te merken, tot eene zwakheid verviel, welke hij zoo dikwijls belagchelijk had gemaakt.

»Wat mij betreft," zeide CHAPELLE, »zoo ik mij in uwe omstandigheden bevond, en overtuigd was, dat het voorwerp mijner liefde hare gunsten aan anderen schonk, zou mijne verachting voor haar mij spoedig van mijnen dwazen hartstogt genezen." — »Ach, mijn vriend!" zeide MOLIÈRE: »ik geloof dat gij nooit bemind hebt." — »Dat heb ik wel, » hernam CHAPELLE. »Ik heb bemind als een man van verstand; maar de liefde kon mij nooit tot zulk eene zwakheid, zulk eene vergetelheid van hetgeen ik aan mijne eer verschuldigd was, vervoeren, als gij aan den dag legt." — »Ik zie maar al te wel," hervatte MOLIÈRE, »dat gij niets van de zaak weet, en dat hetgeen gij voor liefde hieldt, niets anders dan verbeelding was. Wat mijne menschenkennis betreft, waarvan gij spreekt, en mijne afschilderingen van menschelijke dwaasheden, ik stem toe, dat ik de menschen naauwlettend heb gadegeslagen; maar, zoo mijne kennis mij heeft aangetoond waar het gevaar gelegen is, heeft de ondervinding mij geleerd, dat men het niet kan ontduiken. Ik ben met een gevoelig hart geboren; en toen ik trouwde, hoopte ik, dat mijne liefde aan mijne vrouw een gelijk gevoel zou inboezemen. Daar zij nog zoo jong was, zag ik hare gebreken niet, en hield mijzelven voor gelukkiger dan vele anderen, die eene dergelijke verbindtenis sluiten. Het huwelijk verminderde mijne oplettendheden niet; maar ik vond haar zoo koel en onverschillig, dat ik begreep, dat al wat ik deed vruchteloos was, en dat haar gevoel voor mij ver van voldoende was voor mijn geluk. Ik trachtte mijzelven te overreden, dat haar gedrag meer uit loszinnigheid dan uit gebrek aan liefde voor mij ontsproot; maar ik werd spoedig mijne dwaling gewaar, en haar dwaze hartstogt voor den Graaf DE GUICHE maakte te veel gerucht, dan dat ik zelfs in schijn onverschillig had kunnen blijven.

Ik spande toen al mijne krachten in, om mijne zwakheid te overwinnen. Ik verzamelde al de vermogens van mijnen geest, en zocht naar elke bron van troost. Ik beschouwde haar als iemand, wier eenige verdienste in hare onschuld had bestaan, en die, door dezelve te verliezen, alle aanspraak op mijne genegenheid had verloren. Ik besloot voortaan met haar te leven, gelijk een man van eer behoort te doen, wiens vrouw hem ongetrouw is, en die de overtuiging gevoelt, dat, wat men ook ten tegendeele moge beweren, zijn goede naam niet van haar gedrag afhangt. Maar ik had het ongeluk te ondervinden, dat eene vrouw, wier schoonheid lang niet uitstekend is, en die hare geringe talenten aan de opvoeding heeft te danken, welke zij van mij ontvangen heeft, in staat was, om al mijne wijsgeerte omver te werpen. Hare tegenwoordigheid deed mij mijne besluiten vergeten; en de eerste woorden, die zij sprak, overtuigden mij zoo volkomen van het ongegronde mijner vermoedens, dat ik haar om vergiffenis verzocht voor mijne ligtgeloovigheid. Mijne goedheid heeft echter geenen indruk op haar gemaakt, en ik ben tot het besluit gekomen, om niet langer met haar als mijne vrouw te leven; maar gij zoudt medelijden met mij hebben, indien gij wist hoeveel dat besluit mij gekost heeft. Mijne liefde voor haar overmeestert mij, en maakt altijd mijn medelijden voor haar gaande; en wanneer ik bedenk hoe onmogelijk het mij is, om mijn gevoel voor haar te bedwingen, denk ik te gelijk, dat zij niet minder moeite moet hebben, om hare natuurlijke neiging tot coquetterie te overwinnen; en dan gevoel ik mij meer gezind, om haar te beklagen dan haar te laken. Gij zult zeker zeggen, dat men een dichter moet zijn, om op deze wijze te beminnen; maar ik voor mij denk, dat er slechts ééne soort van liefde bestaat, en dat zij, die niet zoo teeder van gevoel zijn, niet weten wat ware liefde is. In mijn hart zie ik haar beeld, welke voorwerpen mij ook mogen omringen. Zelfs wanneer ik haar niet zie, kan ik geen oogenblik mijne gedachten van haar aftrekken; en wanneer ik haar zie, wordt mijne ontroering zoo sterk, dat het mij onmogelijk is na te denken. Mijne oogen zijn blind voor hare gebreken, en al wat ik zien kan is, dat zij beminnelijk is. Houdt gij dit nu niet voor het toppunt van dwaasheid? en verwondert het u niet, dat ik mijne zwakheid zoo duidelijk inzie, en toch

zoo volkomen buiten staat ben, om die te overwinnen?"

Chapelle, getroffen door deze bekentenis, kon slechts zijn medelijden betuigen, en zijne hoop te kennen geven op den weldadigen invloed van den tijd; en daar hij zag, dat Molière weder in het gepeins verzonken was, waaruit zijne komst dezen had opgewekt, verwijderde hij zich, en liet zijnen vriend in eenzaamheid zijne treurige wandeling voortzetten.

Op verschillende plaatsen van Molière's blijspelen vindt men toespelingen op zijne eigene gemoedsstemming, en gedachten, zwemende naar die, welke hij met zooveel aandoening voor zijnen vriend Chapelle ontboezemde. Het karakter van Alceste, in den *Misantrope*, bevat vele trekken van Molière's eigen karakter, en (gelijk wij reeds vroeger hebben aangemerkt) vele toespelingen op zijne omstandigheden. Het eerste tooneel van dat stuk — het gesprek van Alceste met zijn vertrouwden vriend — heeft op eene plaats eene merkwaardige overeenkomst met dit gesprek tusschen den schrijver en Chapelle.

Onder hen, die den schouwburg van Molière getrouw bezochten, was een jong edelman, de Lorny geheeten. Hij behoorde tot eene aanzienlijke familie in het zuiden van *Frankrijk*; en daar, na *l'épée*, *la robe* als het fatsoenlijkste beroep voor jonge lieden van rang en vermogen werd beschouwd, had hij eenen regterspost in een der provinciale parlementen gekocht. Het betalen eener zekere som gelds werd in dien tijd voor voldoende gehouden, om iemand geschikt te maken tot het bekleeden eener regterlijke waardigheid; en waarschijnlijk vervulde de Lorny zijnen post even goed als de meeste zijner ambtsbroeders. Toen hij zich op deze wijze had gevestigd, kwam hij op den inval, om eene reis naar *Parijs* te doen, ten einde den roest der provincie af te schuren, en met de vermaken der hoofdstad kennis te maken. De schouwburgen getrouw te bezoeken, tusschen de coulissen om te dwalen, met de acteurs te praten en de actrices zijn hof te maken, was toen een hoofdvereischte, om voor een fatsoenlijk man gehouden te worden. De eerste pronkers verlangden zich bovendien te onderscheiden door op eenen gemeenzamen voet met Molière om te gaan; en de vrouw van den dichter en tooneeldirecteur was altijd door een zwerm dezer losbollen omringd, die allen hun best deden, om zich behagelijk bij haar te maken, en haar een gering blijk van oplettendheid te ont-

lokken, waarop zij zich als een bewijs van voorkeur en genegenheid konden beroemen. Zij boeide hare bewonderaars door hare schoonheid, haar vernuft en hare bevallige manieren; maar zij schijnt hen altijd op eenen afstand te hebben gehouden; en hoewel zij den naam van eene volleerde coquette verwierf, en haren echtgenoot van spijt en jaloezij deed vergaan, schijnt haar gedrag geen grond tot ernstige beschuldigingen te hebben gegeven.

De Lorny werd terstond betooverd door de bekoorlijkheden der schoone tooneelspeelster. Maar, daar hij in de provincie opgevoed en met de manieren der hoofdstad onbekend was, nam zijn gevoel een voor een beschaafd jongman veel te ernstig karakter aan, en was hij dwaas genoeg, om in vollen ernst op haar te verlieven; terwijl zijne boersche schroomvalligheid hem op eenen afstand deed blijven staan, zonder dat hij het durfde wagen zich in den dartelen kring te scharen, die haar omringde. Hij had den moed niet, om hare bijzondere aandacht te trekken; ja het schijnt, dat hij niet eens een middel wist te vinden, om haar te zeggen, hoe hij heette. Daar hij zich buiten staat bevond, om in den kring harer aanzienlijke bewonderaars tot haar te naderen, wendde hij eenige pogingen aan, om met haren echtgenoot in kennis te geraken, en zoo toegang tot haar huis te bekomen; maar ook hiervan zag hij spoedig de onmogelijkheid in. Molière, altijd bezig met zijnen arbeid als schrijver, directeur en tooneelspeler, en vol verdriet over de vrije levenswijze zijner vrouw, leefde zeer afgezonderd, en wees met zeer weinig pligtplegingen de bezoeken af van hen, die hij voor hare minnaars hield.

Verdwaasd door zijnen hartstogt, en zich verbeeldende, dat eene vrouw, zoo vermaard door hare galanteriën, gemakkelijk zou te bewegen zijn om hem te verhooren, indien hij slechts wist hoe hij het moest aanvangen, besloot de Lorny eindelijk de hulp in te roepen van zekere *Madame* Ledoux, eene behulpzame dame, van wie hij onder zijne bekenden veel had gehoord. Deze dienstvaardige vrouw maakte hij tot deelgenoot van zijn geheim, smeekte haar om voor hem werkzaam te zijn, en verzekerde haar, dat hij tot alle opofferingen bereid was, om zijn verlangen te bevredigen. De slimme koppelares nam de taak op zich, die echter, volgens haar zeggen, ten uiterste

moeijelijk was, en wist hem over te halen, om haar een voorschot van duizend *louis d'or* ter hand te stellen, ten einde hare operatiën te kunnen beginnen.

Toen zij deze som in hare magt had gekregen, was *Madame* Ledoux slechts op een middel bedacht, om zich dezelve te kunnen toeëigenen, en weldra was zij met een plan gereed. Onder de talrijke klasse, waaruit zij werktuigen en hulpgenooten koos, bevond zich een meisje, dat den naam van la Tourelle droeg, en wier bijzondere gelijkenis op *Madame* Molière iedereen in het oog viel. Zij geleek deze niet slechts in gelaatstrekken, gestalte en gang, maar wist ook de uitdrukking van haar gelaat, haren trotschen glimlach en hare stem aan te nemen. Daar dit meisje er vermaak in schepte de beroemdste actrice van haren tijd na te bootsen, was de gewoonte haar langzamerhand tot eene tweede natuur geworden, en kostte deze nabootsing haar volstrekt geene moeite meer. *Madame* Ledoux maakte dit meisje tot deelgenoote van haar voorgenomen bedrog; en la Tourelle nam de taak op zich, om voor *Madame* Molière te spelen, en de Lorny zoolang te misleiden, als deze het bedrog bleef beloonen.

Intusschen wachtte de verliefde ridder met ongeduld naar den uitslag der onderhandelingen van *Madame* Ledoux. Zij kwam hem van tijd tot tijd berigt brengen, en was slim genoeg om zijne drift nog meer aan te vuren, door nu eens over moeijelijkheden en hinderpalen uit te weiden, en dan weder hoop te geven op eenen gelukkigen uitslag. Den eenen dag *zeide* zij, dat de dame van verontwaardiging gloeide, bij het denkbeeld van eenen aanslag op hare deugd; den anderen dag, dat zij genegen scheen te worden, om zulk een vurig en teeder minnaar te verhooren. Den eenen dag had de achterdocht van haren jaloerschen echtgenoot allen toegang tot haar gesloten; den anderen dag had zij hare genegenheid voor de Lorny aan den dag gelegd, door een middel uit te denken, om zijne afgezante buiten weten van haren echtgenoot te spreken. De arme de Lorny schonk al deze historietjes het volste geloof, en bleef zoo in de doodelijkste ongerustheid tusschen hoop en vertwijfeling zweven.

Aldus waren eenige weken verloopen, toen de koppelares op zekeren avond het berigt kwam brengen, dat zij haar oogmerk had bereikt. Het was haar gelukt, zeide zij, om de bezwaren de schoone tooneelspeelster te overwinnen; en *Madame* Mo-

LIÈRE, eindelijk getroffen door den gloed en de standvastigheid zijner liefde, had bewilligd, om hem eene gelegenheid te geven om hem te spreken, in een huis, waar zij voor geene ontdekking te vreezen hadden. Buiten zichzelven van blijdschap, gaf DE LORNY de koppelares eene rijke belooning.

Den volgenden dag snelde hij naar de afgesproken plaats; en spoedig verscheen ook de dame, in een sluijer gewikkeld, en veinzende zeer ontroerd te zijn over haren onvoorzigtigen stap. Zij speelde hare rol verwonderlijk wel, en bootste zelfs de geringste eigendommelijkheden van *Madame* MOLIÈRE na — den klank harer stem, haar kuchje onder het spreken, hare kleine aanwensels en hoogmoedige airs; zij sprak over de vermoeijenis, welke zij onderging, daar zij zoo dikwijls de rol van CIRCE moest spelen, in een stuk, dat toen herhaalde malen werd opgevoerd, en over hare zwakheid, dat zij zich, uit achting voor hem, aan de vernederendste vermoedens blootstelde. Kortom, zij speelde hare rol zoo goed, dat zij een man van meer ervaring had kunnen bedriegen dan de arme DE LORNY, die met het volste vertrouwen luisterde, en haar drong om een blijk zijner genegenheid aan te nemen. De bedriegster gaf zich het air eener groote en rijke dame, en antwoordde, dat de waarde van een geschenk in hare oogen niets beteekende, en dat zij slechts een blijk van zijnen eerbied wilde aannemen, onder voorwaarde, dat het op zichzelf maar eene beuzeling moest wezen. Na veel aandrang liet zij zich bewegen, om bij MONOT, den vermaarden juwelier, eene kleinigheid uit te kiezen; en DE LORNY achtte zich gelukkig, dat hij achtduizend *francs* mogt betalen voor een juweelen halsketting, waarin zij zin gekregen had.

Sedert dien tijd hielden de gelieven regelmatige bijeenkomsten; maar de dame verzocht haren gelukkigen minnaar, om haar nooit in den schouwburg aan te spreken, om, gelijk zij zeide, de jaloersche achterdocht van haren man, of den nijd harer reeds wangunstige medeactrices, niet op te wekken. DE LORNY bleef den schouwburg getrouw bezoeken, maar vergenoegde zich met zijne Godes op eenen afstand te aanbidden, haar toe te juichen, en zich te verhengen in de openbare hulde, welke aan haar bewezen werd, die hem tot het voorwerp harer geheime genegenheid had gekozen.

Een paar maanden lang bleef het geluk van DE LORNY on

bewolkt; maar het meisje, dat andere duiven te plukken had, begon eindelijk minder naauwkeurig op haren tijd te passen. Zij kwam dikwijls laat, en stelde het geduld van haren minnaar op de proef, door hem te laten wachten. Eens kwam zij in het geheel niet; en DE LORNY, die verscheidene uren vol onrust en ongeduld had gewacht, werd eindelijk boos, en besloot, in spijt van al wat *Madame* LEDOUX zeide, in wier huis zij elkander ontmoetten, naar den schouwburg te gaan, waarin juist gespeeld werd, om te zien wat er van zijne ontrouwe schoone was geworden.

Het stuk was reeds begonnen, toen DE LORNY de zaal binnentrad. In dien tijd stonden er banken aan weêrszijde van het tooneel, ten dienste der aanzienlijke jonge lieden, die zich daar verkozen neder te zetten. Op de voorste bank was nog eene plaats open; en naauwelijks had DE LORNY zich daar nedergezet, of *Madame* MOLIÈRE trad op, in het rijke en elegante kostuum van CIRCE. Nooit had hij haar zoo bekoorlijk gevonden. Hij had haar verwijtingen willen doen; maar toen zij hem voorbijkwam, fluisterde hij: »Gij zijt aanbiddelijker dan ooit, en zoudt mij van avond het hoofd op hol brengen, indien gij zulks niet reeds vroeger hadt gedaan." *Madame* MOLIÈRE, aan gezegden van dezen aard gewoon, ging hem voorbij, zonder naar hem te luisteren. DE LORNY trachtte vervolgens door teedere blikken en wenken hare aandacht te trekken, maar kon de trotsche actrice niet het geringste teeken van herkenning ontlokken.

Deze smadelijke behandeling, na de reeds ondergane teleurstelling, kon hij onmogelijk verdragen. Toen het stuk was afgeloopen, en *Madame* MOLIÈRE met hare kamenier in hare kleedkamer zat, vloog eensklaps de deur open, en zag zij een man, die haar geheel onbekend was, binnenstuiven, en zich zonder een woord te spreken op eenen stoel werpen. *Madame* MOLIÈRE was trotsch en onverschrokken. Zij stond op, en wees den vreemdeling met eene gebiedende houding naar de deur, die door de kamenier geopend werd, welke zich gereed hield om hulp te roepen. DE LORNY's verontwaardiging, zoo lang bedwongen, borst nu geweldig uit, en ontlastte zich in eenen stroom van uitroepingen en verwijten. In het eerst hield *Madame* MOLIÈRE hem voor een krankzinnige, die zijnen bewakers was ontsnapt; maar de ernst, waarmede hij sprak, en de tra-

nen, die over zijne wangen rolden, deden haar vermoeden, dat eene zonderlinge zinsverbijstering de oorzaak van zijn gedrag was. Zij sprak hem derhalve bedaard toe, en zeide, dat hij onmogelijk met haar bekend kon wezen, daar zij nooit in haar leven met hem gesproken had. DE LORNY werd woedend, dat zij hem zoo koelbloedig verzaakte. Hij dacht niet meer, om haar of zichzelven te ontzien; zijne verwijten werden hoe langer hoe gramstoriger; hij noemde haar den tijd wanneer, en de plaats waar zij elkander hadden ontmoet, en riep het geheele tooneelgezelschap binnen, om getuige te wezen van het schandelijk verraad der vrouw, voor welke hij zooveel had opgeofferd. Terwijl hij zoo tierde, viel hem de juweelen halsketen in het oog, die zij om had; en, in de gedachte, dat het die was, welke hij haar had gegeven, vloog hij op haar aan, en rukte haar de keten van den hals. Op dit oogenblik kwam de wacht binnen; en DE LORNY, die nu volslagen razend was, werd gevat en naar de gevangenis gebragt.

Madame MOLIÈRE deed DE LORNY een proces aan, en eischte eene zware geldstraf voor de haar aangedane beleediging. MOLIÈRE zelf liet zich veel aan dit proces gelegen liggen.

De wangunstige kunstgenooten van *Madame* MOLIÈRE strooiden de schandelijkste geruchten van haar uit, die voor eene poos algemeen geloof vonden, vooral daar de juwelier, die aan de valsche *Madame* MOLIÈRE de halsketen had verkocht, verklaarde dat het *Madame* MOLIÈRE zelve was, die dezelve had uitgekozen; eene vergissing, waartoe hij door de bovengemelde gelijkenis werd gevoerd. Doch gelukkig werd *Madame* LEDOUX, die zich verborgen had gehouden, ontdekt en in hechtenis genomen, en bekende bij het eerste verhoor hare geheele schuld. De bedriegster zelve, die hare rol zoo kunstig had gespeeld, werd insgelijks gevat; en toen alle bijzonderheden van het geval aan het licht waren gekomen, werden *Madame* LEDOUX en haar werktuig LA TOURELLE veroordeeld, om voor den schouwburg aan de kaak te staan; terwijl de arme DE LORNY zich haastte, om zijne schaamte en zijn verdriet in de provincie te verbergen, en zich nooit weder te *Parijs* vertoonde. (*)

(*) De bijzonderheden van dit proces zijn na te slaan in *Les Chroniques du Palais de Justice, par* HORACE RAISSON, verleden jaar te *Parijs* uitgegeven.

Molière leefde zoo tien jaren lang vervreemd van zijne vrouw, terwijl hij evenwel niet had opgehouden haar te beminnen, en zonder haar niet gelukkig kon zijn. Eindelijk kwam er, weinige maanden vóór zijnen dood, door de tusschenkomst van wederzijdsche vrienden, eene verzoening tot stand. In zijne laatste ziekte paste zij hem liefderijk op; en het schijnt, dat zij zijn verlies opregt betreurde. De omstandigheden, die zijne begrafenis vergezelden, leveren een treurig bewijs op van de dweepzucht en het bijgeloof dier eeuw. De pastoor van *St. Eustache* weigerde hem de lijkdienst, daar zijn beroep hem buiten de kerk had gesloten. De weduwe van Molière diende een verzoekschrift bij den Aartsbisschop van *Parijs* in, en begaf zich met den pastoor van *Anteuil* (waar het landgoed van Molière gelegen was) naar *Versailles*, om den Koning te voet te vallen. Doch de goede pastoor wilde van deze gelegenheid gebruik maken, om zich bij den Koning te verdedigen tegen een vermoeden van Jansenismus, waarvan zijne vijanden hem verdacht maakten. De Koning beval hem te zwijgen, en zond beiden heen, zonder naar hen te willen luisteren. Molière was nu dood, en kon den eigenlievenden vorst geene verdere vermaken bezorgen; want Lodewijk XIV achtte geene dienst, die niet voortgezet kon worden. Op aanhouden der vrienden van Molière werd er echter besloten, dat zijn lijk op gewijden grond zou begraven worden, maar zonder kerkelijke plegtigheid; en derhalve werd het, den 21sten Februarij 1673, zonder lijkdienst, op het kerkhof van *St. Joseph* in de *Rue Montmartre* ter aarde besteld. Het volk was even dweepziek als de geestelijken. Op den dag der begrafenis verzamelde zich een baldadige hoop voor het sterfhuis. *Madame* Molière, verschrikt door het geschreeuw van het volk, ontving van hare vrienden den raad, om het te bevredigen, door geld uit het venster te werpen; dit deed zij, en verzocht te gelijk de aanwezigen, om voor haren overledenen echtgenoot te bidden, met zulke aandoenlijke bewoordingen, dat de woeste hoop ontroerd en stil uiteenging. Verontwaardigd over de het stoffelijk overschot haars echtgenoots aangedane beleediging, uitte *Madame* Molière het gedenkwaardige gezegde: »Wat! weigert *Frankrijk* een graf aan den man, voor wien *Griekenland* altaren zou hebben opgerigt?".

HET HONDEN-HOSPITAAL TE PARIJS.

Mijn vriend Leonard d'Egoville is de gelukkigste mensch, dien ik ken; uit zijne blikken straalt eene zelftevredenheid, die in staat is om iemand nijdig te maken over zijnen voorspoed. D'Egoville praalt er zonder ophouden mede; hij kwelt en pijnigt iemand met zijn eigenlievend gevoel van geluk, waarmede hij een ander zijne minderheid verwijt. Waarom, bij voorbeeld, kan hij mij niet met rust mijne karbonade laten eten, zonder mij te zeggen, dat hij gisteren *chevreuil* op zijn *diner* had? Waarom kan hij mij mijne nederige vinkjes niet laten oppeuzelen, zonder er op te pogchen, dat hij gisteren avond een *souper* van *beccafico's* had? Wat mij betreft, ik kan weltevreden onder de accacia's van de *Vendanges de Bourgogne* mijn pintje *Pouilly* drinken, zonder den waterdrager, die voor de naaste *guinguette* een zuur gezigt zet bij zijnen *vin de Surêne*, te ergeren, door over den fijnen smaak van mijnen wijn uit te weiden; en mij dunkt, dat ik dezelfde inschikkelijkheid van Leonard mogt verwachten, die mij met zijne *St. Peray* of keurige *Sauterne* komt plagen. Ik ben niet wangunstiger dan andere menschen; maar er zijn oogenblikken, waarin ik de tergende zelfvoldoening van mijnen vriend gaarne met een frisschen klap om zijne ooren zou willen beloonen.

Sedert eenige jaren bewoont d'Egoville een prachtig gemeubeleerd apartement op den *Boulevard des Capucines*, en heeft bovendien eene fraaije *villa* bij *Montmorency*: hij zou derhalve wel een ondankbare rekel zijn, zoo hij den Hemel niet elken morgen en avond dankte voor zijn gelukkig lot; maar hij heeft toch geen regt, om mij, armen schrijver, te tantaliseren, door op de koelte zijner wijnkelders, de zachtheid zijner sofa's, de scherpte zijner scheermessen en de gladheid zijner *parquets* te stoffen.

»Dit is een verblijdend gezigt," zeide ik, toen ik hem laatst op de tentoonstelling der voortbrengselen van nijverheid ont-

moette. »Het is waarlijk eene eer voor *Frankrijk*, als men hier ziet, welke vorderingen ,wij sedert vijf jaren in vele vakken hebben gemaakt. Het is eene moeijelijke taak voor de jury, om onder zoovele verdienstelijke mededingers de medailles en prijzen naar regt en billijkheid te verdeelen." — »Wat drommel bekommer ik mij om jury, medailles of prijzen?" riep D'EGOVILLE uit, met zijn gewonen lach. »Ik kom hier alleen om mijzelven. Gisteren heb ik mijne rekening met mijnen bankier eens opgemaakt, en daar het slot, gelijk doorgaans, naar mijn zin uitviel, heb ik eenige duizend *francs* bestemd, om mij nog eenige noodwendigheden aan te schaffen voor mijn optrekje te *Montmorency*. Voor iemand, die wat geld te veel heeft, is zulk eene tentoonstelling een groot gemak. Hier vindt men allerlei nieuwe uitvindingen en aardigheden bij elkander, en ik kan de moeite besparen, om alle winkels door te zoeken, zonder nog iets te kunnen vinden, dat mij regt bevalt. Ziehier dit gekleurde kristalwerk uit den *Elzas!* Ik heb een stel karaffen van tweehonderd *francs* besteld; als ik mij vergenoegd had met hetgeen ik in het *Palais-royal* te koop vond, had ik misschien eens zooveel betaald voor ouderwetsche prullen. En daar dat prachtige karpet van SALLANDROUZE, met dien paauw in het midden, — ik heb het voor tweeduizend *francs* gekocht voor mijne voorkamer, in plaats van dat leelijke ding te nemen, dat mijn behanger mij wilde opdringen. Ik moet nu naar de volgende galerij, om naar die ebbenhouten *consôles* te kijken. Ik weet zelf nog niet, welke mij het best bevallen — die met of die zonder ivoor." — »De prijs zal veel verschillen," merkte ik onbedacht aan. — »Ja, daar denkt gij altijd het eerst om," hernam D'EGOVILLE; »maar op een paar duizend *francs* meer of minder komt het gelukkig bij *mij* niet aan. Ik moet maar zien, welke het best bij mijn nieuw behangsel staan. *Apropos!* wat dunkt u van die mechanieke ledekanten, met een lessenaar en tafel, die opkomen of verdwijnen met al wat er op staat, als men op eene veer drukt? Ik zou er haast een koopen, tegen dat ik eens het podagra krijg. Ook zou het, bij zulk warm weder, pleizierig zijn bediend te worden, zonder dat het zweeterige gezigt van een knecht mij hinderde." — »Zeker, zeker," zeide ik, terwijl ik trachtte mij van hem los te maken, om alleen de kunstwerken te bezigtigen, die in de galerij tentoongesteld waren. — »Waarom haast gij

u zoo?" riep Leonard. »Wat kunt *gij* hier te verrigten hebben?" En daarbij liet hij zijne oogen spottend van mijn kalen rok op een prachtig heeren-toilet van Ancoq dwalen. »Maar het is waar," vervolgde hij, terwijl hij naar eene tafel wees, vol *toupets* en pruiken van allerlei maaksel en kleur, »gij zoudt hier ook wel iets kunnen vinden, dat u te pas kwam, en niet te duur voor u was. Zie, goede vriend! zeer mooije kruintjes voor de kale plek op uw hoofd, voor tien *francs*. En daar verder tanden, voor drie *louis-d'or* een heel gebit, en enkele tanden van vijf *francs*. En daar ooren van goud, zilver of gomelastiek, met oortrompetten er aan vast; en waarlijk, glazen oogen ook; in alle kleuren, van het schitterende zwart tot het sentimentele blaauw. Maar gij hebt allebei uwe oogen nog, geloof ik, en de ouderdom alleen is er schuld aan, dat gij niet goed meer zien kunt. Nu, geen nood! Daar is een *opticien*, die u voor vijf *francs* eenen bril zal leveren, waarmede gij diamant-editiën bij de kaars kunt lezen." — »Daar zijn ook krukken voor lammen, ijzeren beugels voor krommen, en zelfs dwangbuizen voor gekken," zeide ik, daar zijn grof egoïsme mij al mijn geduld deed verliezen. »Ik hoop, dat ik niets van dat alles noodig heb; maar ik dank den Hemel, dat ik in staat ben, om de vorderingen van het menschelijk vernuft te bewonderen, zonder altijd aan mijne eigene behoeften of gebreken te denken." — »Wat!" riep d'Egoville. »Gij wordt moeijelijk, geloof ik. Tienduizendmaal *pardon*! Het is waar, ik vergeet wel eens, waar een ander de schoen wringt, al heb ik zelf reden genoeg, om te weten hoe onaangenaam het is, als — als iemands financiën niet in den besten toestand zijn," zeide hij, bevreesd om mij weder aanstoot te geven. »De tijd heugt mij nog wel, dat ik watertandend naar al dit mooijs kwam kijken, even als de schoorsteenvegers, die, wanneer het vriest, hunne neuzen tegen de ruiten van een *restaurant* ontdooijen. Ik was toen te arm, om mij een stok met kwasten tot equipage aan te schaffen — *ik*, die tegenwoordig twee koetsen en eene fourgon houd."

Ik stond verbaasd. Hoewel d'Egoville's neiging tot snoeven mij wel op de gedachte had moeten brengen, dat hij een *parvenu* was, had zijne hardvochtigheid mij toch altijd doen gelooven, dat hij in den zonneschijn der weelde was geboren en opgevoed. Hij had zoo weinig medelijden geleerd, dat ik niet kon begrijpen, dat hij ooit medelijden noodig had gehad.

»Het schijnt, dat dit u verwondert," zeide hij. »Heb ik u nooit verteld, op welk eene zonderlinge manier ik aan mijn geld ben gekomen? Laat zien! — toen wij eerst kennis maakten op den *St. Bernard*, vier jaar geleden...." — »Toen waart gij rijk, even als nu," zeide ik. »Toen ik, armoedige reiziger, daar dat ongeluk kreeg en ziek werd, ontziagt gij geene kosten, om...." — »Kom, kom!" viel D'EGOVILLE mij in de rede: »daar heb ik al genoeg van gehoord; daar spreken wij niet van. Ik wilde u vertellen, hoe ik van een armen duivel, die in het *Quartier Latin* zijne huur niet kon betalen, de man ben geworden, die ik tegenwoordig ben. Mijne fourgon staat te wachten — rijd met mij mede naar *Montmorency*, en blijf bij mij eten en slapen; dan zal ik u een verhaal van mijn leven doen, en te gelijk eene beschrijving geven van den gedenkwaardigen tempel van Esculapius — *l'Hôpital des Chiens* — die mij tot fortuin hielp." — »Hebt gij een hospitaal voor honden gehouden?" riep ik vol verbazing uit. — »Neen, dat niet," antwoordde LEONARD, lagchende. »Mijne middelen zouden toen niet half toereikend zijn geweest, om zulk een kostbaar etablissement op te rigten. Maar laat ons gaan. Ik eet altijd precies om zes uur." — »Het spijt mij, dat ik uwe uitnoodiging niet kan aannemen," zeide ik. »Ik woon wel *au cinquième*, en de maaltijd, die mij wacht, is wel niets anders dan mijne dagelijksche *soupe* en *bouilli*; maar de goede vrouw, die mijn pot kookt, zou in hare ongerustheid in staat wezen om naar de policie te gaan, als haar meester niet volgens gewoonte op zijnen tijd te huis kwam, zonder haar vooraf te waarschuwen." — »Kom, kom! wij zullen maar een paar straten omrijden; dan kunt gij het haar zeggen, en meteen nog wat linnengoed medenemen, zoo gij nog een paar dagen bij mij mogt willen blijven," zeide D'EGOVILLE. »Maar wij moeten ons haasten. Eene goede *entrée* kan geen wachten velen; en als gij lang talmt, zullen onze *filets de canatan* bedorven zijn."

Hoewel ik al het mogelijke deed om van hem af te komen, nam D'EGOVILLE met bedreigingen, beloften en vleijerijen mijn geest en ligchaam zoo volkomen in beslag, dat wij *St. Omer* bereikt hadden, voordat ik half met mijne eigene onstandvastigheid verzoend was.

»Hoe vol historische herinneringen zijn al de omstreken van *Parijs*!" riep D'EGOVILLE op eenen sentimentelen toon uit,

toen wij de aristocratische parken van *St. Omer* voorbijreden. »Aan hoevele beroemde namen doet *St. Omer* denken! — aan de groote *Madame* DE STAEL, aan DU CAYLA, en aan FERRAND, den fokker van Merinos-schapen. Maar ik heb u beloofd, om van een minder doorluchtig persoon te spreken — van mijn eigen onbeduidend persoontje."

Dit zeggende, streek hij met eenen hoogmoedigen glimlach over zijn linkerbeen, als wilde hij zeggen, dat, naar zijne meening, KAREL DE GROOTE maar een kwade jongen bij hem was.

»Mijn koetsier let evenmin op hetgeen hem niet aangaat, als de paarden die hij ment, en er kan derhalve geen gunstiger oogenblik zijn, om u mijne geschiedenis te verhalen. Vooreerst moet gij weten, dat, hoe hoog ik ook in de maatschappij ben geklommen, mijne eerste herinneringen dagteekenen uit de *loge* van eenen portier. Het *cordon*, mijn erfgoed, was noch dat van den *St. Esprit*, noch van het Gulden Vlies, maar eenvoudig het touwtje, waaraan mijne moeder trok, om in een oud huis in de *Rue Vendôme* de menschen in en uit te laten. Ja, haal uwe schouders maar op! Hoe weinig men mij dat ook zou aanzeggen, ik ben toch in het gemeenste kwartier van *Parijs*, de *Marais*, ter wereld gekomen. Verheven boven — of misschien slechts beschaamd over — haar nederig beroep, vertelde mijne moeder mij, toen ik wat ouder werd, dat zij de weduwe was van een kapitein der *grande armée*; en ten bewijze daarvan bewaarde zij tusschen de eetwaren, in hare hoekkast, een oud lintje van het *legion d'honneur*, en eene *eau-de-Cologne*-flesch, die het fatsoen van een Napoleonnetje had — ontwijfelbare getuigen van mijne afkomst, waaraan ik meteen mijne eerbiedige hulde bewees, als ik mij op hare *Gruyere*-kaas vergastte. Ik twijfel, of mijne moeder wel zooveel eerbied koesterde voor de bewoners van het oude huis, waarvan zij eene dienstbode of ten minste een meubel was; want ik herinner mij nog zeer wel, dat zij hen allen (achter hunnen rug namelijk) met de grootste verachting bejegende. Onder allen, die *Madame* GOVILLE...." — » GOVILLE!" herhaalde ik, vrij onbescheiden. — »Ja, mijn vriend!" hernam LEONARD: »daar ik begonnen ben mijne biecht af te leggen, wil ik wel bekennen, dat ik den naam, dien ik van den Kapitein der *grande armée* of van zijne zoogenoemde weduwe heb geërfd, eene lettergreep langer heb gemaakt. Maar om met mijn verhaal

voort te gaan; — onder allen, die *Madame* Goville op nieuwjaarsdag een vijf-*francs*-stuk en de overige driehonderd vierenzestig dagen van het jaar niets dan snaauwen en graauwen gaven, was toch iemand, voor wie zij mij steeds eerbied zocht in te prenten. »Jongen!" zeide zij dikwijls: »als gij *Mademoiselle* Brigitte of *la Mère* Pinson op den trap of in den gang tegenkomt, pas dan toch op, dat gij haar beleefd goeden dag zegt." — Deze *Mademoiselle* Brigitte was eene oude vrijster, die met eene oude vrouw, te gelijk hare meid en jufvrouw van gezelschap, en in de wandeling *la Mère* Pinson genoemd, op de tweede verdieping woonde. — »In dit hondenhok van een huis," zeide mijne moeder, die het zwak had van dikwijls hetzelfde te zeggen, »zijn zij nog de beste bewoners. Zij geven minder moeite en meer voordeel dan iemand anders. Met nieuw jaar krijg ik altijd twee vijf-*francs*-stukken, en nog een op den verjaardag van *Mademoiselle*, en toch is zij met hare meid alle avonden om acht uur in bed, en nooit behoef ik voor haar van mijn werk op te staan, om iemand te zeggen waar zij woont; want er komt nooit een sterfelijk mensch naar haar omzien. Maar ik mogt wel lijden, dat zij dien leelijken poedel niet had, waarvoor ik driemaal daags de deur moet opendoen, als *la Mère* Pinson hem uitlaat." — »*Mouton* is toch een goed beest, moeder!" bragt ik daar tegen in: »ik geloof niet, dat er op de heele wereld een aardiger hond is." — »Ja, ja!" was dan het antwoord: »*Mouton* en gij zijt even ondeugend. Maar, zoo als ik zeg, pas op, dat gij beleefd zijt tegen *Mademoiselle* Brigitte. Men weet nooit waar het goed voor is. Zij heeft kind noch kraai, en ik heb hooren zeggen, dat zij in de Fransche bank meer geld heeft staan, dan al de huisheeren van de heele straat te zamen bezitten."

»Gij zult mij wel toestemmen, dat mijne moeder niet bijzonder slag had, om met een kleinen jongen van mijne jaren om te gaan. De Fransche bank was een ding, waarvan ik volstrekt geen begrip had; en zoo ik *Mademoiselle* Brigitte Duval eenigen eerbied toedroeg, was het alleen omdat zij de meesteres was van *Mouton*, mijn speelkameraad. *Mouton* was een grove, ruige, leelijke poedel, die door de andere bewoners bij elke voorkomende gelegenheid geschopt en geslagen werd, en daarom bij mij, zijn eenigen vriend, heul en troost zocht. De twee oude vrouwen, die met haren tijd geen raad wisten,

kwelden het arme dier gruwelijk; van den ochtend tot den avond moest het kunsten voor haar doen; en *Mouton* was over de huizen van blijdschap, als hij uit de benaauwde kamer van *Mademoiselle* kon ontsnappen, om met mij op de plaats te spelen, of wanneer wij onze kans waarnamen, om de deur uit te slippen, en te zamen eene poos onder de kastanjeboomen van de *Place royale* ronddraafden. Van zulk eene gelegenheid maakten wij altijd gebruik, hoewel wij wisten dat er bij onze terugkomst voor ieder een pak slaag op zat.

» Met de meesteres van *Mouton* was ik lang zulke goede vrienden niet. In weêrwil van al wat mijne moeder zeide, wilde het mij nooit gelukken de genegenheid van *Mademoiselle* Brigitte te winnen; ik had integendeel telkens het ongeluk van haar misnoegen op te wekken. Ik was de kwade jongen, die de kat in huis had gelaten, welke haar eerste broedsel kanarietjes deed mislukken. De kersenpit, waarover *la Mère* Pinson uitgleed, en die de oorzaak was dat zij van den trap viel, was, gelijk duidelijk bewezen werd, uit mijn zak daar gekomen. Kortom, als *Mademoiselle* of hare meid een ongeluk kreeg, was Leonard Goville er altijd de schuld van. Dit was echter in zooverre gelukkig voor mij, dat *Mademoiselle* Brigitte, om mij zes dagen van de week kwijt te wezen, eindelijk het aanbod deed, om het schoolgeld voor mij te betalen; en misschien zou ik nooit lezen hebben geleerd, indien het mij niet was ingevallen den parasol van *Mademoiselle* te leenen (natuurlijk buiten hare voorkennis); en er *Mouton* mede voor de deur op schildwacht te zetten.

» Ik werd bijna volkomen schadeloos gesteld voor mijne zesdaagsche ballingschap door het gehuil van verrukking, dat *Mouton* aanhief, als hij mij des zondags den trap hoorde opkomen. *Mademoiselle* Brigitte misgunde mij wel deze wekelijksche verlossing van het vervelende schoolgaan, en had mij gaarne op eene goedkoope kostschool willen doen; maar toen liet ik mijne tanden zien, en zwoer, dat, als ik zondags niet bij mijne moeder en *Mouton* te huis mogt komen, ik in het geheel niet weder naar school wilde.

» Drie jaren had ik nu letters gegeten, en van een bollen jongen van tien, was ik een rank opgeschoten knaap van dertien jaren geworden, toen de zon van mijn huiselijk geluk begon te tanen; ik bemerkte namelijk, dat mijn viervoetige

vriend niet meer zoo gezond en lustig was, als voorheen. Naarmate ik ranker werd, werd de poedel dikker; en in plaats van mij vrolijk te gemoet te springen, kwam hij langzaam en met moeite naar het portaal waggelen. Het kon geen ouderdom zijn, dat hem scheelde; want toen *la Mère* PINSON, vijf jaar geleden, hem in haar voorschoot medebragt, kwam hij zoo pas uit het nest. Hij moest derhalve ziek wezen; ja, zoo was het, en ik schreide heete tranen, toen ik hoorde dat de doctor *Mouton* had opgegeven en gezegd, dat hij eene doodelijke leverziekte had. *Mademoiselle* BRIGITTE was even bedroefd als ik; zij, die zonder droefheid al hare bloedverwanten had zien sterven, kon niet zonder tranen aan den dag denken, waarop haar *Mouton* haar zou ontnomen worden.

»»Zij hebben den hond doodgevoèrd," zeide mijne moeder, toen ik haar den nood van den armen *Mouton* klaagde. — »Maar hij behoeft immers nog niet te sterven," riep ik uit. »Er zijn zooveel doctors in de stad; misschien is er nog wel een, die hem helpen kan." — »Als hij mijn hond was, zou ik hem maar verzuipen," was het onbarmhartige antwoord van mijne moeder. »Maar het is waar, de groote hondendoctor, die verleden week met zijn rijtuig aan de deur kwam, zeide, dat het beest nog wel twaalf jaar zou kunnen leven, als men hem maar eene poos liet hongerlijden." — »Hongerlijden?" riep ik verschrikt uit. — »Wel zeker," zeide mijne moeder. »Hij stikt haast in zijn vet; dat is al wat hem scheelt. De laatste doctor, die hier geweest is, die uit het beroemde *Hôpital des Chiens* in de *Rue de Clichy*, zeide, dat hij geene maand meer leven zou, als zij hem zoo bleven volproppen."

»Dien middag snelde ik met tranen in de oogen naar de *Rue de Clichy*, om zelf te hooren wat de honden-DUPUYTREN van mijnen armen *Mouton* zeide.

»Hebt gij ooit," vervolgde d'EGOVILLE, terwijl hij mij vragend aanzag, »vlak tegenover den ingang van *Tivoli* op een huis gelet, dat een vrij zwierig voorkomen heeft, met het beeld van een hond boven de deur? Dat huis is het *Hôpital des Chiens* — ik zeg »het" *par excellence*, om het van die talrijke inrigtingen voor zieke honden te onderscheiden, welke de oude vrijsters van *Parijs* de beurs ledigen. Toen ik beschroomd had aangescheld, werd ik in het bureau van het etablissement gelaten; een fraai vertrek, met eene boekenkast en

een lessenaar, waarop het journaal en grootboek van het hospitaal lagen. Het was nog geen elf uur, en tot dien tijd was, gelijk ik vernomen had, Doctor MIRABEAU te spreken, voordat hij in zijn rijtuig stapte om zijne patienten te gaan bezoeken.

» Ik had nog geen stoel durven nemen, toen de doctor binnentrad; een kort mannetje, met een glimlagchend gezigt, deftig in het zwart gekleed. Met weinige woorden zeide ik hem, waarom ik gekomen was.

» » Wacht eens!" zeide hij, terwijl hij een fraai, in maroquin gebonden zakboekje uithaalde, waarin hij aanteekening hield van zijne visiten. » Verleden week, zegt gij, een grijze poedel in de *Rue Vendôme?* Juist! Hier vind ik hem. *Mouton*, oud vijf jaren en drie maanden, eigendom van *Mademoiselle* BRIGITTE DUVAL. Een zeer ernstig geval," vervolgde hij, terwijl hij zijn hoofd schudde. » Ongesteldheid van de organen der spijsvertering, hepatische inflammatie, ongeregelde pols — eene zeer gewigtige complicatie. Ik zou er echter voor durven instaan, dat de patient zijne meesteres nog lang tot vreugde zou verstrekken, indien hij slechts bevrijd was van de omstandigheden, welke thans zijne gezondheid ondermijnen. Maar het is het ongeluk van ons vak, dat onze beste pogingen worden tegengewerkt door de heeren en dames, van wie wij de belooning onzer zorgen verwachtten. Indien, bij voorbeeld, de bedoelde patient slechts ééne maand in mijn etablissement werd verzorgd, durf ik er voor instaan, dat hij zijne volkomene gezondheid zou terugkrijgen."

» Met een zwaren zucht (want ik wist wel, dat *Mademoiselle* BRIGITTE er nooit toe zou kunnen besluiten, om *Mouton* voor een enkelen dag buiten haar gezigt te vertrouwen) gaf ik den doctor de twee *francs*, die ik gehoord had dat hij voor een consult rekende; en hij gaf mij met eene buiging het tarief van zijn etablissement.

» » Misschien zoudt gij het hospitaal wel eens willen bezigtigen?" zeide hij, en toen ik dit voorstel gretig aannam, bragt hij mij, door een tuintje, naar een ruim en luchtig gebouw, dat in verschillende vertrekken was afgedeeld. In het eene stond eene rij hokken; in het andere bedden; in een derde, de ziekenzaal der vogels, zag ik een aantal kooijen. Al de patienten schenen den doctor te herkennen, en hem, elk op zijne wijze, hunne genegenheid en blijdschap te kennen te ge-

ven. De doctor zag met eenen half trotschen, half vriendelijken blik om zich heen. »Zie eens, hoe veel die arme dieren van mij houden!" zeide hij. »De dankbaarheid van mijne patienten is mijne schoonste belooning."

»Toen wij weder in het bureau terugkwamen, werd hij door een net en zwierig gekleed meisje aangesproken, dat naar de gezondheid van »de arme *Zephyrine*" kwam vragen. »*Zephyrine?*" herhaalde de doctor. — »De *griffon* van *Madame la Baronne* DE MONTGELAS." — »Laat mij mijn boek eens nazien!" hernam de doctor, terwijl hij naar den lessenaar ging, zijnen bril opzette en zijn register opsloeg. »Dood!" was de uitspraak; een woord, dat de *soubrette* eenen jammerkreet afperste, terwijl Doctor MIRABEAU overluid las: »*Zephyrine*, ingekomen den 13den Mei, overleden den 27sten dito. — Ja, *Mademoiselle!* verleden woensdag heeft mijne kleine patient den adem uitgeblazen. Volgens mijne gewoonte heb ik het lijk geopend, en toen is mij gebleken, dat de kwaal eene hersenontsteking was geweest, juist gelijk ik *Madame la Baronne* zeide, toen ik hare *griffon* voor de eerste maal een toeval zag krijgen."

»Ik liet den doctor en het kameniertje bij elkander, om over de kwaal van *Zephyrine* te praten, en snelde naar huis, om over het lot van een wezen te denken, dat mij veel dierbaarder was. Maar ik had mijn besluit reeds genomen.

»Dien zelfden avond was *Mouton* verdwenen. Ik laat het aan uzelven over, om u de verbazing en den schrik van *Mademoiselle* BRIGITTE voor te stellen. Hoewel de hond door zijne ziekte buiten staat was om naar beneden te loopen, toch was hij verdwenen. Was hij een slagtoffer van boosheid of van hebzucht geworden? Was hij door een medebewoner vermoord; of gestolen om zijn vel? In de courant werd eene rijke belooning uitgeloofd aan hem, die den verlorene teregtbragt; maar vruchteloos.

»Gij kunt denken, hoe groot de droefheid en verontwaardiging van *Mademoiselle* BRIGITTE en hare meid waren; vooral daar ieder ander zijne blijdschap op eene zeer ondubbelzinnige wijze aan den dag legde. Drie weken lang treurden zij over haar verlies; drie weken lang kon *Mademoiselle* BRIGITTE, volgens haar eigen zeggen, des nachts geen oog toedoen. De troostelooze vrouwen bleven des avonds eene poos in de schemering bij elkander zitten, om met treurige stemmen over

haren verloren lieveling te spreken, die, naar hare gedachten, nu reeds lang dood was. Maar ziet, tegen het einde van de vierde week wordt *Mademoiselle* Brigitte des zondags morgens uit haren slaap gewekt door een zonderling gekrabbel aan de deur; en zoodra die geopend wordt, komt een vlugge fiksche poedel binnenspringen, die een flaauwen zweem van gelijkenis bezit met haren oogappel van vorige dagen. Het gladgekamde haar en het ranke fatsoen van den halven vreemdeling gaven hem echter weinig overeenkomst met den loggen ongevormden klomp, die voorheen *Mouton* had geheeten; en toen, op het roepen van dien naam, de nieuwaangekomene zich op zijne achterpooten verhief, en met wonderbare vlugheid naar *Mademoiselle* Brigitte kwam toehuppelen, dacht de verbaasde oude vrouw, dat het graf zijne prooi had laten varen. »*Mouton!*" riep zij nog eens; en het trouwe dier legde zijnen nu weder kouden snoet op hare hand, en likte hare vingers. Ja! het was haar *Mouton*, — met vernieuwde jeugd, schoonheid, gezondheid en vlugheid.

» Maar hoe was dat wonder verrigt? Niemand wist het te zeggen. De opgetogene oude vrijster en hare meid begonnen bijna aan eene bovennatuurlijke tusschenkomst te gelooven.

» Het was niet voor den volgenden winter, dat mijne moeder ontdekte, dat mijn warme jas op eene even geheimzinnige wijze was verdwenen, als vroeger *Mouton*. Om het gevreesde pak slaag af te wenden, schoot mij eindelijk niets anders over, dan haar de documenten te laten zien, die ik nog altijd tot eene gedachtenis bewaar. Hier zijn ze. Het is toevallig, dat ik juist deze brieventasch bij mij heb."

Leonard haalde zijne brieven uit zijn zak, en reikte mij een kaartje en eene rekening over. Op het eerste las ik:

HOSPITAAL VOOR HONDEN, KATTEN, VOGELS EN ANDERE DIEREN
VAN DOCTOR MIRABEAU,
DIE OOK KOSTGANGERS AANNEEMT.

Prijzen:

Een consult.	2 *francs.*	Eene operatie van de ooren	2 *francs.*
Eene visite.	3 —		
Eene aderlating.	3 —	Eene dito van den staart.	1 —
Eene applicatie van bloedzuigers.	3 —	Eene lijkopening.	2 —

Voor fracturen en andere operatiën naar rato.

Aan den anderen kant stond eene lithographie van het Hospitaal voor Honden.

»»Ik zie het al," riep mijne moeder uit, zoodra zij die rekening van drieënveertig *francs* zag," dus vervolgde Leonard. »Ga uit mijne oogen, kwade jongen! Gij hebt uwen jas verkocht, om dat mormeldier te laten genezen. Nu, ik verzeker u, dat gij geen anderen jas zult krijgen voordat gij er zelf een verdiend hebt."

»»Hij heeft er een verdiend!" riep *Mademoiselle* Brigitte uit, toen het geheim hare ooren bereikte. »En zoo lang Leonard leeft, zal hij nooit gebrek hebben aan een warmen jas."

»Dit, mijn vriend! — want ik zie dat wij digt bij het hek zijn — dit was de beuzelachtige aanleiding, die de oude vrouw bewoog om mij eene fatsoenlijke opvoeding te laten geven. En toen men drie jaren later haar testament opende, bevond men, dat *Mademoiselle* Brigitte mij tot haren eenigen erfgenaam had benoemd. De kwaadsprekende wereld heeft altijd willen zeggen, dat ik haar zoon zou zijn. Maar gij moogt mij gelooven, als ik zeg, dat ik mijn tegenwoordigen stand alleen daaraan heb te danken, dat ik den armen *Mouton* het leven redde, door hem te stelen en naar het *Hôpital des Chiens* te brengen."

HET GEHEIM DER DAGUERROTYPE.

Het geheim van Daguerre is thans geopenbaard. Aller verwachting, zoowel van hen, die zijne platen hadden gezien, als die slechts van zijne uitvinding hadden gehoord of gelezen, was op het hoogste gespannen, en niet weinigen zijn teleurgesteld. Zij hadden zich gevleid, dat het geheim in een eenvoudig kunstje zou bestaan, waarmede men zich, nu het decalqueren, millioneren, oriëntaliseren en isochromiseren uit de mode begint te raken, bij gebrek aan nuttiger bezigheid, in een verloren uurtje zou kunnen vermaken; en nu blijkt het,

dat het geheim in eene bewerking bestaat, waarbij, met door oefening verkregene handigheid, vooral de grootste oplettendheid en naauwkeurigheid vereischt worden, en een vrij omslagtige en kostbare toestel onontbeerlijk is. De *photographie* zal wel nooit, gelijk bovengenoemde uitspanningen, eene algemeene liefhebberij worden. In vervolg van tijd zal zij misschien eene voor den kunstenaar hoogst nuttige en belangrijke nevenstudie uitmaken, of voor de nijverheid een nieuw vak van kunstvlijt openen; voor het tegenwoordige zal de uitvinding waarschijnlijk, nadat de algemeene nieuwsgierigheid voldaan zal wezen, slechts het voorwerp van proeven en nasporingen zijn, zoowel om haar verder te volmaken, als om de bewerking zelve volgens natuur- en scheikundige gronden te verklaren, hetgeen thans nog door niemand geheel voldoende heeft kunnen geschieden.

Wij willen beproeven om, tot aanvulling van hetgeen wij vroeger over Daguerre en zijne uitvinding hebben medegedeeld, onzen lezers een denkbeeld te geven van de middelen, door welke Daguerre zijne tooverachtige afbeeldsels vervaardigt. Deze kennis is eenigermate noodzakelijk, om de uitvinding en den uitvinder naar waarde te kunnen bewonderen.

De oppervlakte, waarop de afbeeldsels worden voortgebragt, bestaat in eene met zwaar bladzilver overtrokkene koperen plaat, die niet dikker behoeft te wezen, dan noodig is om het buigen en bulten te voorkomen.

Het polijsten der zilveren oppervlakte is het eerste deel der bewerking, en wel dat, waarbij de meeste handigheid wordt vereischt. Het geschiedt met zeer fijn puimsteenpoeder en een met een weinig olijfolie bevochtigd propje watten, waarmede men kringsgewijze en zeer zacht over de plaat wrijft, totdat zij volkomen gepolijst is. Wanneer men daarna de plaat met nieuw poeder en drooge watten van alle vettigheid heeft gezuiverd, bevochtigt men een watje met een mengsel van één deel salpeterzuur (of sterkwater) op zestien deelen gedistilleerd water, en wrijft daarmede wederom de plaat even als met de olie. Men moet hierbij vooral zorgen om het zuur gelijkvormig over de plaat te verbreiden, in het oog houdende, dat het mengsel de oppervlakte slechts bevochtigen, maar niet bedekken moet. Wanneer men aldus een ligt, gelijkvormig waas over het zilver heeft verbreid, moet de plaat

op nieuw met droog puimsteenpoeder worden afgewreven. Vervolgens wordt de plaat aan eene sterke hitte blootgesteld, door haar, hetzij boven een houtskolenvuur, of boven eene wijngeestlamp, te verwarmen. Men legt de plaat, met de zilveren zijde naar boven, op eene soort van rooster, en laat de vlam eener wijngeestlamp, die men met de hand heen en weêr laat gaan, zoolang van onderen daar tegen aan spelen, tot zich op het zilver een wit beslag of vlies vertoont. Zoodra dit geschiedt, laat men de plaat snel verkoelen, door haar op een koud ligchaam, bij voorbeeld eene marmeren tafel, te leggen. Koud geworden zijnde, moet de plaat nogmaals met puimsteenpoeder, maar zonder olie, gepolijst worden; dan herhaalt men nog driemaal dezelfde bewerking met het verdunde zuur, terwijl zij na elke herhaling wederom met puimsteen wordt afgewreven, en eindelijk met drooge watten zorgvuldig afgeveegd. Het laatste bevochtigen met salpeterzuur moet terstond vóór de volgende bewerkingen plaats hebben; dit uitgezonderd, kan men deze voorloopige werkzaamheid zoolang vooruit verrigten, als men zelf verkiest.

De zilveren zijde der plaat heeft nu eene fijn gepolijste en helder spiegelende oppervlakte, welke derhalve, gelijk alle zuivere spiegels, volkomen zwart schijnt, indien men haar zoo beschouwt, dat zij geen licht in het oog terugkaatst.

Tot het tweede deel der bewerking wordt een daartoe ingerigt kistje gebruikt. Op den bodem staat een schoteltje, waarin eenige brokjes Jodium (*) liggen. Boven in het kistje heeft men vier klampjes, om daarop het plankje te leggen, waarop de plaat door middel van kleine schroeven wordt vastgehecht. Overigens is het kistje nog met eenen toestel voorzien, welke daartoe moet dienen, dat de Jodium-damp zich gelijkmatig

(*) Het Jodium behoort onder die zelfstandigheden, welke, bij de tegenwoordige vordering der scheikunde, als grondstoffen worden beschouwd, dewijl zij in geene andere bestanddeelen kunnen worden opgelost. Het wordt voornamelijk uit eene soort van zeewier getrokken, vanwaar het ook den naam van *kelpstof* draagt. Het heeft het voorkomen van een violetachtig bruin brokkelig poeder, en bezit de eigenschap van bij eene middelmatige temperatuur, indien het niet in een luchtdigt gesloten fleschje wordt bewaard, geheel te verdampen; bij eene vermeerdering van warmte wordt die damp zigtbaar, en heeft dan eene schoone violetkleur.

verspreidt, hetgeen een noodwendig vereischte is. Om de plaat op het plankje te bevestigen, bezigt men vier strooken van hetzelfde metaal, met de noodige klemmen en schroeven. Deze vier metalen strooken strekken om voor te komen, dat de damp op de kanten der plaat eene sterkere werking zou uitoefenen dan op het midden, hetgeen zonder deze voorzorg het geval zou zijn. Men legt het plankje, met de plaat naar onderen, op de bovengemelde klampjes, en laat haar zoolang aan den damp blootgesteld, totdat het zilver met eene fraaije, goudgele laag van Jodium is overtrokken. Deze bewerking moet in het donker plaats hebben. Om te beoordeelen of de plaat de verlangde kleur heeft aangenomen, is het licht, dat men door eene kleine reet of opening in de kamer laat vallen, voldoende. Hoe langen tijd men tot deze bewerking noodig heeft, hangt van de warmte der lucht af. In een warm vertrek zijn vijf minuten voldoende; bij koud weêr heeft men somtijds een half uur noodig.

De thans met een goudgeel waas overtrokkene plaat is nu zoo uiterst gevoelig voor het licht geworden, dat men haar niet te zorgvuldig voor den invloed daarvan kan bewaren. Men bedient zich tot dit oogmerk van eene platte doos, waarin het plankje, waarop de plaat is vastgehecht, past, en die aan de voor- of bovenzijde met twee luikjes is voorzien, welke, door een eenvoudig maar schrander bedacht mechanismus, aan de achterzijde van de doos kunnen geopend en gesloten worden. Zoodra men de plaat in deze doos heeft geborgen, kan men tot het derde en in zeker opzigt belangrijkste deel der bewerking overgaan; het is zelfs raadzaam, dit niet langer dan een uur uit te stellen, dewijl na verloop van dien tijd de oppervlakte reeds minder gevoelig voor het licht wordt.

De toebereide plaat moet nu in eene *camera obscura* aan de werking van het licht worden blootgesteld, om de verlangde afbeelding voort te brengen. Het zamenstel eener *camera obscura* is, gelooven wij, genoeg bekend. Dat die, welke men bij de *photographie* gebruikt, daartoe opzettelijk moet zijn ingerigt, spreekt van zelve. Het hoofdvereischte is, dat de lins zeer regelmatig en zuiver is geslepen, opdat het daardoor voortgebragte beeld de grootste scherpheid en duidelijkheid zou hebben. De achterzijde der *camera obscura* is met een mat geslepen glas bedekt, dat in eene sponning verschuif-

baar is, en wordt weggenomen, zoodra men de *camera obscura* behoorlijk heeft geplaatst, en, door het in- of uitschuiven der lins, haar op zulk eenen afstand heeft gebragt, dat het op het matte glas geworpene beeld den hoogsten graad van scherpheid en duidelijkheid vertoont. In de plaats van het matte glas schuift men dan de platte doos, waarin de plaat is opgesloten, opent door middel van het vroeger gemelde mechanismus de luikjes, en nu is de oppervlakte der plaat aan de werking der lichtstralen blootgesteld, die van de voorwerpen, van welke men eene afbeelding verlangt, afkomen, en door de lins in het brandpunt worden verzameld. Hoelang de plaat aan deze werking der lichtstralen behoort te worden overgelaten, moet men door oefening en ondervinding weten te bepalen, daar dit geheel van de kracht van het licht afhangt, welke bij eene heldere lucht in elk jaargetijde, ja zelfs op elken tijd van den dag, verschillend is, en waarop natuurlijk de toestand van het weder insgelijks eenen grooten invloed uitoefent. Onder zeer gunstige omstandigheden zijn drie minuten voldoende; maar bij een zwak licht kan er wel een half uur noodig zijn. De tijdbepaling wordt nog moeijelijker door de omstandigheid, dat men van de werking des lichts niets zien kan; want wanneer men de plaat uit de *camera obscura* wegneemt, is er aan de goudgele oppervlakte geene de minste verandering te bespeuren. Het afbeeldsel is wel reeds voortgebragt; maar om het zigtbaar te maken, is nog eene bewerking noodig, waartoe het best is terstond over te gaan.

Dit vierde deel der bewerking, het zigtbaar maken der afbeelding door den invloed van den damp van kwikzilver, vereischt wederom een opzettelijk daartoe ingerigten toestel. Op den bodem van een inwendig zwart geschilderd kastje staat eene wijngeestlamp, welker vlam dient om eene daarboven hangende schaal met kwikzilver te verhitten. Boven in het kastje zijn een paar lijsten, op welke het plankje in eene schuinsche rigting, met de plaat naar boven, wordt geplaatst. Zoodra dit geschied is, steekt men de lamp aan, en wacht totdat de honderddeelige thermometer, die in het bakje met kwikzilver is geplaatst, 60 graden teekent. Dan neemt men de lamp weg, en geeft, door eene met een glas bedekte opening in het kistje, acht op de werking, welke de kwikzilverdamp op de plaat

uitoefent. Eene kaars, welker schijnsel echter niet regtstreeks op de plaat mag vallen, daar ook dit licht eene nadeelige werking doet, geeft licht genoeg, om te zien, hoe de oppervlakte van het zilver trapsgewijze met witte punten wordt overspreidt, eerst bijna onzigtbaar, dan op de lichtpartijen duidelijke witte strepen en vlekken vormende, terwijl de middeltinten zwakker en de donkerste schaduwen geheel onaangeroerd blijven. Het kwik schijnt met een uiterst fijn penseel het geheele tafereel met wit op te werken. Men wacht, totdat de thermometer tot 45 graden is gedaald, en neemt de plaat dan weder uit het kastje, om haar in de doos te leggen, waarin zij voor de werking des lichts is beveiligd.

De afbeelding is nu gereed: maar vooreerst is de plaat, vooral in de schaduwen, nog met een goudgeel waas overdekt, dat het effect zeer benadeelt; ten andere is zij niet bestand tegen den invloed des lichts. Men kan de plaat in dezen toestand wel maanden lang in het donker bewaren; maar indien men haar dikwijls, vooral bij het daglicht, bezigtigt, is zij spoedig bedorven.

Om de teekening nog duidelijker te doen uitkomen en, haar blijvend te maken, is nog eene vijfde bewerking noodig: het afspoelen van het Jodium. Het middel daartoe is eene warme oplossing van gewoon keukenzout in zuiver gedistilleerd water. Eene koude oplossingvan onder-zwavelzure-soda bewijst dezelfde dienst, en is zelfs beter, wanneer men reeds eenigen tijd heeft laten verloopen, nadat het kwikzilver zijne werking heeft gedaan. Vooraf dompelt men de plaat in zuiver water, en terstond daarop legt men haar in de zoutoplossing, waarin zij zoo lang moet blijven, totdat de gele kleur volkomen verdwenen is; dan wordt zij nog eens in zuiver water gedompeld, en ten laatste wordt zij met heet water afgespoeld. Men legt de plaat te dien einde op een hellend vlak, en giet boven dezelve eene kan heet water ledig, zoodat het in eenen gelijkmatigen stroom over de plaat heenvloeit. Daarmede is het werk volbragt; doch het is noodzakelijk de plaat in eene lijst achter glas te plaatsen om te verhoeden, dat zij door stof of onvoorzigtig aanraken beschadigd wordt.

De geheele bewerking bestaat derhalve in drie deelen: het toebereiden der plaat, door haar te polijsten, met salpeterzuur in te wrijven, en met een vlies van Jodium-damp te

overtrekken; het voortbrengen der teekening, door middel eener *camera obscura*, en de werking van kwikzilverdamp; en het bestendig maken der afbeelding, door het ontbinden van het Jodium en het afspoelen met water. De teekening is een scheikundig voortbrengsel, welks ontstaan echter nog door niemand geheel voldoende is verklaard. Het schijnt evenwel, dat de lichtstralen in de *camera obscura* de dunne laag Jodium op de meest verlichte plaatsen geheel en op de flaauwer verlichte plekken gedeeltelijk ontbinden, terwijl zij op de donkerste partijen in 't geheel geen invloed uitoefenen. Wanneer de plaat vervolgens aan den kwikzilverdamp wordt blootgesteld, hecht het kwik zich, in de gedaante van zeer fijne bolletjes, aan de oppervlakte vast, en wel: zeer digt opeen, waar het licht de meeste werking heeft uitgeoefend; meer verspreid, waar die werking flaauwer is geweest; en in het geheel niet, waar de laag van Jodium onaangetast is gebleven. De scheikundige Dumas heeft met een microscoop inderdaad waargenomen, dat de lichten en halve tinten uit kwikbolletjes bestaan, en schat de grootte derzelve op het achthonderdste gedeelte eener lijn.

Hun, die de voortbrengselen der uitvinding van Daguerre niet met eigene oogen hebben gezien, zal men moeijelijk een denkbeeld van het voorkomen dezer platen kunnen geven, dat zich bij geen gewrocht van het penseel, de teekenpen of de graveernaald laat vergelijken. Op eene oppervlakte, zoo spiegelglad, dat zij geene eigene kleur meer heeft, en men de stof, waaruit zij bestaat, bezwaarlijk kan herkennen, ziet men een teekening, waarin de lichten door een mat wit, de halve tinten door een blaauwachtig grijs, dat van het wit tot het zwart met honderd schakeringen afloopt, zijn aangeduid, terwijl de donkerste schaduwen even als de rand der plaat zwart schijnen. Alle trekken zijn uiterst zuiver en fijn, en de *détails* zoo klein uitgewerkt, dat zij zich eindelijk aan het oog onttrekken. Zoo vertoont zich de afbeelding, wanneer men die in een gunstig licht beziet; heeft het tegendeel plaats, dan is de glans der plaat zoo hinderlijk, dat men slechts een zweem der voorstelling kan ontdekken. Dit hinderlijk gebrek zal moeijelijk te verbeteren zijn, daar het juist deze glans is, welke de donkerste schaduwen voortbrengt. Een ander gebrek, hetwelk Daguerre zelf voor onoverkomelijk

hield, is reeds kort nadat de uitvinding een algemeen goed is geworden, weggenomen. Daguerre had reeds lang naar een middel gezocht, om te voorkomen dat de afbeeldingen door de minste aanraking werden beschadigd. Een dekkend vernis zou daartoe wel het beste zijn; maar hij ondervond bij zijne proefnemingen, dat alle soorten van vernissen de lichtpartijen aanmerkelijk verzwakten, de fijnheid der *détails* onzigtbaar maakten, en, door hunne werking op het kwikzilver, de geheele plaat na verloop van eenige maanden bedierven. Thans is de Heer Dumas op de gedachte gekomen, om een vernis te gebruiken, dat reeds vroeger tot het vernissen van teekeningen op papier werd aangewend. Hetzelve bestaat uit één deel *dextrine* (*) en zes deelen zuiver water, en wordt kokend heet over de geheel voltooide plaat gegoten; waarop een zeer dun vlies achterblijft, dat de uitwerking der afbeelding volstrekt niet benadeelt, en haar evenwel tegen den invloed van lucht en stof beschermt, en veroorzaakt, dat men de plaat voorzigtig kan afvegen en beter behandelen.

Hoe ver Daguerre ook reeds door eigene navorschingen en proeven zijne uitvinding moge gebragt hebben, is het niet te betwijfelen, of zij zal, door de pogingen der geleerden en kunstenaars, die zich thans met hare volmaking bezig houden, weldra met gewigtige verbeteringen worden verrijkt, hetgeen — dit moet men bekennen — noodzakelijk is, om haar algemeen nuttig en bruikbaar te maken. In haren tegenwoordigen staat is zij alleen bruikbaar, om van een voorwerp, dat zich in volmaakte rust bevindt, binnen korten tijd eene allergetrouwste afbeelding te verkrijgen. Het is echter niet te ontkennen, dat deze afbeelding, hoe bewonderenswaardig hare fijnheid en naauwkeurigheid wezen mogen, niet veel behagelijks voor het oog bezit, en hare beschouwing meer eene inspanning dan eene uitspanning is. Om de teekening te kunnen zien, moet men haar naauwkeurig zoo plaatsen, dat de glans der plaat het oog niet hinderlijk is, en zelfs dan nog heeft de voorstelling zekere matheid en flaauwheid. Zelfs de meest verlichte partijen ontbreekt het aan glans en levendigheid. De onduidelijke, verwarde afteekening der voorwerpen, die op het oogenblik der afbeelding in eenige, al is het ook

(*) *Dextrine* is de kunstbenaming van het oplosbare gedeelte van het stijfsel.

slechts geringe, beweging zijn, brengt een in het oog vallenden misstand te weeg. Doch tot het verkrijgen eener getrouwe afbeelding van stilstaande voorwerpen is de *Daguerreotype* een onschatbaar hulpmiddel. Bouwkundigen kunnen zich daarmede de getrouwste teekeningen van gebouwen, plantenkenners van planten, en ontleedkundigen van préparaten verschaffen, en den tijd en de kosten, welke anders aan het afteekenen moesten besteed worden, besparen. Even zoo kan men van standbeelden en reliefs, hetzij ze door de zon of door kunstlicht worden beschenen, de uitmuntendste teekeningen bekomen, om den graveurs, door wier arbeid deze afbeeldingen moeten vermenigvuldigd worden, tot voorbeelden te dienen. Van zeer veel gewigt is in dit opzigt de uitvinding van het vernissen der platen, dewijl de graveur thans in de mogelijkheid is, om ze met een doorschijnend papier te bedekken, de omtrekken na te trekken, en zoo met de uiterste getrouwheid over te brengen; terwijl hij die anders op het oog zou moeten kopiëren, daar de door het licht vervaardigde afbeelding door de allerminste wrijving of drukking werd vernietigd. Men is zelfs reeds op de gedachte gekomen, om op de plaat zelve, waarop het licht heeft gewerkt, de omtrekken met de graveernaald in te snijden, ten einde de afbeelding alzoo te kunnen vermenigvuldigen. Het zilver is, wel is waar, geen metaal, dat geschikt is voor eene fijne gravure; doch DAGUERRE heeft deze zwarigheid reeds weggenomen, door de ontdekking, dat eene dun verzilverde koperen plaat even bruikbaar is *tot* het opnemen der lichtbeelden als eene zwaar met zilver overtrokkene. Van even veel gewigt zijn de, reeds ten deele gelukte, proeven, om de metaalplaten door papier te doen vervangen. De Heeren COULIER en BAYARD hebben met zilverpapier proeven genomen, welke alle hoop op eenen gunstigen uitslag geven.

De tijd zal moeten leeren, of de uitvinding van DAGUERRE, even als die der verrekijkers, vatbaar is voor eene volmaking, oneindig ver boven de gedachten en verwachtingen van den eersten uitvinder verheven, of wel, gelijk die der luchtbollen, op eenen trap zal blijven staan, waarin haar nut en gebruik binnen enge grenzen beperkt is.

Terwijl dit artikel onder correctie is, lezen wij in de nieuwsbladen, dat zekere Parijzenaar, met name LEMAIRE, in eene der zalen van den schouwburg te *'s Gravenhage*, eene bijeenkomst

gehouden heeft, om de manier te laten zien, waarop de lichtteekeningen door middel van den *Daguerrotype* worden daargesteld. Deze proefneming, waarbij de Heer Burgemeester is tegenwoordig geweest, alsmede eene latere, die met de tegenwoordigheid van H. K. H. Mevrouw Prinses ALBERT VAN PRUISSEN werd vereerd, zijn bijzonder wel geslaagd, en hebben bewezen, dat ons luchtgestel, ook bij mistig weêr, geschikt is voor deze bewerking. LEMAIRE bezorgt de *Daguerrotype*-machines voor 350 *francs*. Reeds vroeger heeft onze landgenoot, de Heer C. J. L. PORTMAN, te *Amsterdam* en te *'s Gravenhage* dergelijke proeven genomen, en de resultaten te zijnen huize en op de 's Gravenhaagsche tentoonstelling ter bezigtiging gesteld. ZEd. belast zich mede met de leverantie van al het benoodigde.

HET HEDÈNDAAGSCH PARIJS.

DE LAZZARONI.

De *Lazzarone* te *Napels*, lui en wel op de straatsteenen uitgestrekt, door zachte koeltjes gestreeld en zich in het ruim uitzigt op zijnen zeeboezem verlustigende, laat, zoo als men zegt, Gods water over Gods akker loopen. Hij vertrouwt op *San* GENNARO en de *Madonna;* en de hand, die de kinderen Israëls het manna in de woestijn toezond, zal ook den armen *Lazzarone* niet laten versmachten, maar hem wel met een geregt *maccaroni* en eene teug water laven. Wat heeft hij meer noodig? Nu en dan eene schijf meloen, of een stuk *frutta di mare*; voorts zijn geliefkoosd spel, het *morra*, eene *canzone*, en een marionetten-tooneel, met *Girolano*, *Pulcinella* en *Brighella*, half zwart en half wit. Heeft de Napolitaansche *Lazzarone* zijn dagelijksch rantsoen *maccaroni* binnen, dan blijft hem niets meer te wenschen over; hij vlijt zich alsdan in Gods naam tegen den steenen dam der haven of op het marmer der *Chiaja* neder, en zwelgt in het genot van het zoete nietsdoen.

Het Oosten is, zoo als men weet, het vaderland der leêglooperij: in de schaduw der palmboomen rusten, eene pijp tabak, een kop sorbet of koffij, eenige vijgen of olijven, en een sprookje, waarin goud, zilver en edelgesteenten eene hoofdrol spelen, — daarin bestaat aldaar het ware le-

vensgenot. De arme, aan den oever van den *Euphraat*, is gelukkig en tevreden met eene mondvol rijst; wanneer hij dit heeft, wendt hij zijn aangezigt naar *Mekka*, en dankt den Profeet. In die hemelstreken ontvliedt de mensch den arbeid, welke voor hem eene moeite zonder loon, eene kwelling zonder schâvergoeding is; zijne geringe behoeften veroorloven hem, zonder zelfverwijt en zonder ontberingen lange rusturen te houden, en zich aan zijne droomerijen over te geven. Ik herinner mij zekeren dag in *Italië*, toen er aan den hemel een dier verschrikkelijke orkanen opkwam, welke de heete luchtstreken bij uitsluiting eigen zijn. Het was juist in den oogst. De grondeigenaars bestormden de arme lieden met de dringendste gebeden, om hen het graan te helpen onder dak brengen; doch men preekte voor doove ooren, en het eenige antwoord bestond in een luiwammes-glimlach. Er werd dubbel, driedubbel arbeidsloon geboden; niets hielp: de trage Italianen wikkelden zich in hunne Dalmatische mantels, en wachtten reikhalzend op de uitbarsting van het onweêr, even alsof zij naar het ophalen van de gordijn verlangd hadden, om een kluchtspel te zien beginnen. Een daglooner, op een zak met maismeel wijzende, zeide met de hoogst mogelijke bedaardheid: »Beste heer! daaraan heb ik voor mij en mijne familie eene geheele week genoeg. In dien tijd zal al uw goud mij niet van de plaats brengen; ik wil uitrusten. Kom tegen het einde der week eens weêrom; dan zal ik voor eenige *centesimi* doen wat gij begeert."

De arme in onze Westersche streken heeft zulk een luilekkerland niet; hij moet zijn brood in het zweet zijns aanschijns verdienen, en de aarde is voor hem alleen dan eene goede moeder, wanneer hij er diepe voren in ploegt. Hij heeft veel ijver, vlijt en overleg noodig, en moet volstrekt niet droomerig of phlegmatiek zijn; want zijne dagen zijn lang en zijn arbeid aanhoudend, zijne nachten kort en zijne rust onzeker. En in onze ruwe hemelstreken heeft men niet slechts den onverbiddelijken honger te stillen; maar ook de koude van een langen winter en de hardnekkige regenbuijen van een vochtigen herfst en lente af te weren. Onze Westersche aarde is een leelijk stuk gronds, vol gebrek en ontberingen, en niettemin door begeerten en verwachtingen bedekt, welke de toenemende beschaving in talllooze menigte te weeg

brengt. Hoevele gezonde, rustige, eerlijke en vlijtige menschen staan iederen morgen in onze groote steden op, zonder te weten, hoe zij gedurende den dag aan den kost zullen komen! Hunne krachtige ligchamen hebben behoeften, die zich geenszins door eene mondvol rijst laten verzadigen. MOHAMMED en de Heilige JANUARIUS kunnen hier niet helpen; en wee dengenen, die zich op hen zou willen verlaten! hij zou onfeilbaar de policie in de handen vallen. — De Parijsche *Lazzarone* is bovenal gedachtig aan het spreekwoord: » Help uzelven, zoo zal God u helpen!" Hij weet zeer wel, dat hij slechts van zichzelven iets te wachten heeft, en hij is derhalve even zoo *bij de hand*, als zijne collega's in *Italië* en in het Oosten *traag* en *arm van geest* zijn.

Parijs wordt heden ten dage gewoonlijk als de hoofdstad van het beschaafd *Europa* beschouwd; eene vleijende onderscheiding, welke men haar misschien zou kunnen betwisten; want het vooronderstelt een ongunstig denkbeeld van de Europesche beschaving, indien men derzelver middelpunt in eene stad plaatst, waar men des avonds na half elf niet meer over straat durft gaan, zonder voor zijne beurs of zijn leven bevreesd te zijn. Juister duidt men *Parijs* aan als den zetel van de duizend en ééne industriën; een titel, die volkomen op de Fransche hoofdstad past, waar men zoo ontelbare kostwinningen en gelegenheden heeft, om zijn dagelijksch brood te verdienen. Te dezen opzigte zegt een Fransche schrijver met regt, dat *Parijs* hem voorkomt als eene gebouwde logogryph, naardien het inderdaad eene stad van onoplosbare raadsels is, en het aangenomen vaderland dier aanzienlijke schaar van dubbelzinnige, geheimzinnige wezens, welke het scherpste oog der policie niet bewaken kan, en die men zou kunnen vergelijken met die beken, welke door eene weide heenkronkelen en plotseling in eene onderaardsche rotskloof verdwijnen, zonder dat het mogelijk is, hare bron of uitwatering te ontdekken.

Men kan derhalve denken, hoeveel broodeloos en heilloos janhagel zich in dezen schrikkelijken menschenpoel vereenigt, en hoe het zelfs aan de beste en waakzaamste veiligheidspolicie onmogelijk wordt, eene stad, waar een millioen volks bijeen leeft, van dit vuilnis der maatschappij te reinigen. Al deze paria's gaan vrij onder den grooten hoop rond; zij hebben niet veel lust of genegenheid om te werken, maar gevoelen

toch de behoefte om te leven, en moeten derhalve nadenken op middelen, om hunne naaktheid te dekken, des nachts onder dak te komen, en hunnen darm te vullen, hoe zeer zij ook aan matigheid gewoon zijn. Men kan onder dit groote gezin van arme duivels ten minste een derde rekenen, die des morgens bij hun ontwaken geene centime op zak hebben, en even zoo min weten hoe zij er een zullen verdienen, en van wie de bijbelsche uitspraak geldt: »Zij zaaijen niet en verzamelen niet in de schuren, en onze Hemelsche Vader voedt nogtans dezelven." Ik bedoel daarmede niet de gaauwdieven, zakkerollers en dergelijke *chevaliers d'industrie*, die vaak met eene ledige beurs en eene nog lediger maag op eene gunstige gelegenheid moeten wachten, welke menigmaal lang uitblijft; ik bedoel niet die geluksridders van het bloemrijk veld van denkbeeldige hoop en plannen, die zichzelve en anderen met hunne hersenschimmen foppen, en, zonder juist straatroovers te zijn, een lui en liederlijk leven leiden; neen, ik spreek van hen, die, zonder juist te willen werken dat zij er bij neêrvallen, echter door allerlei kleine handreikingen op eene eerlijke wijze aan den kost trachten te komen.

Wanneer men de lijst nagaat, welke de vernuftige tooneelrecensent in het *Journal des Débats* van de *petits metiers* heeft opgemaakt, moet men bekennen, dat de arme duivels in *Parijs*, die werken willen en zich beklagen geen werk te vinden, óf geheel onbruikbare sujetten, óf onder een ongunstig gesternte geboren zijn. Er is geene stad op de wereld, die aan de menschelijke industrie zoo vele bronnen oplevert. Wie te *Parijs* verhongeren wil, moet inderdaad het ernstig voornemen daartoe opvatten; het aantal kleine takken van bestaan, waardoor de mensch zijn karig levensonderhoud verdient, is ongelooflijk, zonder van de kostwinningen te spreken, die ieder kent, en die men zoowel te *Amsterdam*, als in *Londen*, *Weenen* en andere steden heeft. Hoevele zijn er niet, die alleen te *Parijs* mogelijk zijn, en honderde lieden voeden, wier middel van bestaan meestal zoolang onbekend blijft, totdat het door de corectionele policie aan den dag komt!

Parijs is niet alleen het paradijs der vrouwen, maar ook dat der ongelukkigen. Zelden ontmoeten wij te *Parijs* de naakte, met booze zweren bedekte ellende, die ons in andere groote steden somwijlen het oog met walging doet afwenden. Wie

te *Parijs* ongelukkig is, behoeft slechts eenen stap te doen, om in eenen beteren toestand te geraken, voor zooverre hij ten minste geen onverbeterlijke luiaard is. Ieder jaargetijde brengt hier nieuwe middelen van bestaan, ieder dag nieuwe bronnen aan. De Parijsche ellende is derhalve bijna altoos met een bedriegelijk schijnschoon van welgesteldheid gevernist, dat men elders niet bemerkt. Ofschoon men vaak geen hemd aan 't lijf en geene kousen aan de voeten heeft, draagt men echter doorgaans glimmende laarzen en welgesteven boorden. De Parijsche dichters en schrijvers hebben in den laatsten tijd het fantastische en wonderbare aan gene zijde van het *Kanaal* en aan gene zijde van den *Rijn* opgezocht; doch zij hadden niet zoo ver behoeven te gaan. Het fantastische en wonderbare zit in hunne hoofdstad, aan elken hoek eener straat, en staat aan de in- en uitgangen van elke *Passage*, zoodat men er ieder oogenblik tegen aanloopt. Wat is er doller, dan het groot aantal dier belagchelijke kostwinningen, wier potsierlijke buitensporigheid onze verborgenste wenschen opspoort, op onze vlugtigste luimen speculeert, onze dolste begeerten aanprikkelt, en steeds middel vindt, om de vingers in onze nog niet geheel digtgesnoerde beurs te laten glijden? Ik voor mij heb nimmer kunnen nalaten het scheppend genie te bewonderen, dat het eerst die duizenden van geheimzinnige beroepen heeft uitgevonden en eenen naam gegeven, welke onder den Parijschen hemel ontspruiten, en op den mesthoop der Fransche beschaving als paddestoelen op een broeibed welig opschieten. Waar elders ter wereld vindt men *kooplieden in meikevers?* Waar kent men, behalve te *Parijs*, *appelschillen-wachters* in de schouwburgen, *paascheijeren-kleurders*, *opzigters van vloo-opvoedingsinstituten*, *pleegvaders van invaliden*, *beenbrekers*, *allumeurs* en dozijnen andere niet minder buitensporige kostwinningen? Opgemelde auteur der *petits metiers* slaat echter in zijn naamregister verscheidene handwerkslieden over, die tot dit gild behooren, gelijk, onder anderen, den interessanten *hondenwasscher* (*baigneur de chiens*).

Even als vele bloemen slechts in zekere luchtstreek opgroeijen, en aldra verkwijnen en verwelken, wanneer men hen uit den bodem verplant, waarin zij opgewassen zijn, zoo gedijt de hondenwasscher alleen te *Parijs*, en zou in andere hoofdsteden van *Europa* niet in het leven kunnen blijven, maar bij zijn zonderling beroep van honger omkomen. Hij be-

mint derhalve ook zijn *Parijs*, en in zijn *Parijs* de *Seine* boven alles. »Hebt gij ooit schooner rivier gezien, *Mylord*, dan de *Seine*?" vroeg mij eens een dezer werkzame lieden, terwijl hij aan den poedel van mijnen vriend een waschbad appliceerde: »Geheel *Parijs* drinkt er uit, en de rivier wordt toch niet kleiner; integendeel." De arme duivel sprak van de *Seine* als van zijne moeder, en niet ten onregte.

Het hondenwasschersberoep heeft dit voordeel, dat het geene buitengewone etablissementskosten vereischt. Een bundel stroo en een stuk zeep, meer heeft men niet noodig om een etablissement van dezen aard op te rigten, en terstond in functie te treden; de zeep, om het handwerk uit te oefenen, en het stroo, om er zich op neder te vlijen, wanneer men geen werk heeft. Bijna nooit treft men eenen hondenwasscher alleen aan; gewoonlijk sluiten drie vrienden te zamen eene compagnieschap, en verdeelen de rollen onder elkander. Een der associés gaat op de kaai wandelen, ten einde klanten op te loopen: hij moet den eenzamen, vergeetachtigen burgerman herinneren, dat zijn hond morsig is, en wel eens gewasschen mag worden: deze functie is bekend onder den titel van *allumeurs*, onder welken naam men al de zoodanigen verstaat, die den voorbijganger op eene directe of indirecte wijze nopen, om iets te koopen of te doen, waaraan zij anders niet gedacht zouden hebben. De tweede associé staat tot aan de knieën in het water, en zeept de honden in, welke de *allumeur* hem aanbrengt. De derde eindelijk bewaakt de buis en klompen van zijn in het water staanden kameraad. Wij willen intusschen daarmede niet gezegd hebben, dat ieder van dit drietal zijne functie steeds onveranderlijk waarneemt; integendeel, zij lossen elkander wederkeerig af: hij die van daag op de kleêren past, wordt morgen hondenwasscher, de hondenwasscher wordt *allumeur*, en zoo bij afwisseling; wanneer dit niet het geval ware, zou er noodzakelijk oneenigheid ontstaan over de ongelijke verdeeling der werkzaamheden; ieder zou bij uitsluiting kleerenbewaker willen zijn, ten einde op den hoop stroo te kunnen luijeren en rooken, twee prærogativen, welke aan dit baantje verknocht zijn. Het kostuum van den hondenwasscher is bijzonder eenvoudig: het bestaat in eene broek en buis van grof linnen; hemd, kousen, halsdoek en vest zijn, als volkomen overtollige voorwerpen van weelde, uit zijne garderobe ge-

heel verbannen. Hij draagt doorgaans eene Fransche soldatenmuts, welke hij nu eens in dezen, dan eens in genen gekken vorm opzet; voor het overige wascht hij niet alleen honden, maar rijdt ook paarden naar het wed, en vischt met de hengel die kleine visschen, welke in de goedkoope Parijsche restauratiën worden opgedischt, wanneer men een geregt gebakken visch verlangt.

De tegenhanger van den hondenwasscher is de *hondenvinder* (*trouveur de chiens*), die zich tegen eene behoorlijke belooning aanbiedt, om verloren geraakte en gestolen honden weder aan den eigenaar terug te bezorgen. Deze lieden hebben inderdaad eene zeldzame geschiktheid en een bewonderenswaardig talent, om, naar de oppervlakkigste signalementen, honden op te sporen en te herkennen, ofschoon zij ze nimmer te voren gezien hebben. Men zou hierover met regt verbaasd staan, indien het niet bekend ware, dat de hondenvinders in de meeste gevallen slechts den keizer teruggeven, wat zij den keizer ontnomen hebben. Deze kleine vrijbuiterij is te *Parijs* niet zoo onvoordeelig, als men misschien denken zou. Men stelle zich de ontzaggelijke menigte schoothondjes voor, die de reizende Engelsche dames met zich voeren, en welke de vijftienduizend oude juffers in de hoofdstad grootbrengen. Daar de Fransche regering zoo nalatig is, geene hondenbelasting te heffen, maken de hondenvinders zich zulks ten nutte, en schrijven jaarlijks eene zoodanige uit, die hun zeer regelmatig wordt uitbetaald. Overal, waar biljetten worden aangeplakt, lees men zeker eene of meer *affiches*, waarbij 10, 20, 30, 50, ja 100 *francs* belooning worden uitgeloofd aan den eerlijken vinder, welke dien of dien hond terugbrengt.

Eene andere soort van menschen zijn de Parijsche *wegwijzers van vreemdelingen*. Zij hebben geen patent, en dragen geen policiemedaille in hun vestzak, maar zijn slechts rondzwervende leegloopers; zij vormen geen georganiseerd, bevoorregt gild, daar hunne kostwinning niet veel opbrengt. De meeste vreemdelingen, die de Fransche hoofdstad bezoeken, hebben van *Parijs* zooveel gehoord en gelezen, dat zij al deszelfs merkwaardigheden veel beter en naauwkeuriger kennen, dan die hunner eigene woonplaats, en derhalve overtuigd zijn, dat zij, des noods geblinddoekt, zelve wel den weg kunnen vinden. Men heeft daarom ook te *Parijs* niet eigen-

lijk datgene, wat men elders onder *loonlakeijen* en *gidsen* verstaat; maar in deze dienst wordt hier door menschen voorzien, van welke niemand weet waar zij van daan komen, of waar zij heengaan. Zij houden zich gewoonlijk op aan de hoeken van volkrijke straten, op beroemde pleinen, aan drok bezochte *Passages*, waar zij eenvoudig blijven staan, en zich houden alsof zij alleen de menschen wilden zien voorbijgaan. Maar ondanks hunne schijnbare onverschilligheid en *bedaardheid*, zijn zij gelijk de valken, die hunne prooi niet uit het *oog* verliezen, ofschoon zij zich slechts met heen-en-weder-vliegen schijnen te vermaken. Naauwelijks ontdekken zij iemand, die door zijn voorkomen of toilet, door een paar groote, verwonderd rondstarende oogen, door herhaald blijven staan en het beschouwen der monumenten of het lezen der uithangborden, zijne vreemdelingschap verraadt, of zij treden vriendelijk en beleefd naar hem toe. Gebeurt het, dat degene, dien zij in het oog hebben, nog geheel groen is, dan zou het al heel slecht moeten toegaan, wanneer deze sluwe oppassers hem niet de eene of andere merkwaardigheid, die zich in de nabijheid bevindt, zouden weten aan te wijzen, of iets voor te liegen, waarvoor hij zijnen voorkomenden gids, die zeer wel weet te kennen te geven waar hem de schoen wringt, ten minste een halven of geheelen *franc* betalen moet.

Eene andere eigenaardige menschensoort zijn de *Savoyaards*, of liever *Auvergnaten*, die zich te *Parijs* ophouden, en de kunst verstaan om uit niets *veel* of ten minste *iets* te maken; de moeijelijkste en tevens meest alledaagsche kunst van het menschelijk leven, welke de bedelaar zoo goed als de troonbezitter uitoefent. Schoon ook deze *Auvergnaten* door een vriendelijk voorkomen zich de genegenheid en het vertrouwen van den gezeten burger weten te verwerven, zijn zij meestal den Parijzenaars een doorn in het oog, die methen op eene gelijke linie staan; deze schelden hen uit voor smousen, omdat zij zelve met hunne werkzaamheid en spaarzaamheid niet gelijken tred kunnen houden. De oude *Auvergnaten*, die, na te *Parijs* hunne loopbaan besloten te hebben, de kale bergen van hun land met eene volle beurs weder hebben opgezocht, zenden hunne kinderen, wanneer zij zes, zeven jaren oud zijn, naar *Parijs*, waar zij met eene lier en eene marmot debuteren, daarbij groot worden, en eindelijk op hunne beurt eenen swa-

een koffer naar huis slepen. Acht maanden van het jaar, wanneer de Fransche hoofdstad met eene laag modder van zeven duim dik gezegend is, ziet men op de *boulevards* en kaden eene ontelbare schaar dier kleine jongens, welke van schoorsteenvegers straatvegers geworden zijn. Zij vegen den voetganger een droog pad over de straat, of improviseren hem eene planken brug over de overgeloopene goot, waarvoor zij een weg- of bruggeld *à discrétion* verlangen. »*Un petit sou, s'il vous plait, mon bon monsieur!*" roepen zij klagende of lagchende den voorbijganger toe, dien zij vaak vijftig schreden vervolgen, en met de vleijendste eertitels, zoo als »*mon bon capitaine, mon general,*" enz. overladen.

De Parijsche schouwburgen voeden talrijke individu's, die wij billijk onder de *Lazzaroni* dezer stad kunnen rekenen. Op deze lijst figureren vooreerst de *tooneelbiljet-aanplakkers*, die men des morgens vroeg, wanneer de meeste bewoners der hoofdstad nog in de veêren liggen, met eene kleine ladder, een stijfselvaatje, een jan van' een kwast en een pak tooneelbiljetten ziet rondloopen. — Vervolgens de *tooneelbladen-uitventers*, die des avonds de tooneelprogramma's te koop bieden en goede zaken doen. De gerenomeerdste dezer bladen zijn de *Vert-vert* en de *Entre-acte*, twee dagblad-ondernemingen, die aan een actiegenootschap behooren en goeden interest geven. Zij komen des avonds uit, even vóór het openen der schouwburgen, in kleiner formaat dan de staatkundige dagbladen, en bevatten kleine vertellingen, anekdoten, gemengde opstellen, tooneelrecensiën, kunstkritrieken, charades, de rolverdeeling der stukken, welke dien avond gegeven worden, en onderscheidene annonces. De kwakzalvers en pillenverkoopers laten hunne annonces bij voorkeur in deze tooneelbladen plaatsen, en speculeren zeer juist; want tusschen de bedrijven, en gedurende den tijd dat men hier *queue* moet maken, grijpt men naar alles, wat den tijd kort, en de meest gewone tijdkortingen zijn alsdan deze kleine journalen, wier vlugtige inhoud men vaak twee maal van het begin tot het einde doorleest, zonder een enkelen regel van de annonces over te slaan. Ieder nommer kost vijftien centimes, hetgeen een aardig sommetje op iederen avond uitmaakt, daar er meer dan twintig schouwburgen spelen, en overal worden *Vert-verts* en *Entre-actes* uitgeroepen en goed verkocht. Aan

de queue, voor het bureau, in het parterre, zelfs *au paradis*, hebben de meeste een journaal in handen, en overal ziet men zoovele dezer dagbladen uitgebreid, dat men zou meenen in het auditorium van een professor te zijn, waar ieder zijne katern papier tot het opschrijven der *dictata* voor zich heeft liggen. Den vorigen winter heeft zich een mededinger van beide bovengenoemde tooneelbladen opgedaan, welke het exemplaar van zijn tooneelblad op vijf centimes heeft gesteld. Het blad draagt den titel van *l'Eclair*, en zal zijne beide voorgangers waarschijnlijk dwingen hunne prijzen te verminderen, wanneer hij kapitaal genoeg heeft, om zijne concurrentie een jaar lang te kunnen volhouden. In de tusschenbedrijven hoort men de journaalverkoopers niet alleen tooneelbladen en programma's, maar ook de levensschetsen van beroemde acteurs en actrices, de stukken, die eerstdaags ten tooneele gevoerd zullen worden, verzamelingen van aria's uit vaudevilles, enz. te koop bieden; ieder artikel kost slechts eenige *sous*, en vindt altijd liefhebbers. — Ten derde heeft men *plaatsspeculanten*, lieden, die zich vijf, zes uren vóórdat het bureau geopend wordt, *à la queue* plaatsen, en hunne plaats aan diegenen verkoopen, welke te laat komen, of geen lust hebben om zich eenige uren lang te vervelen. De eischen dezer plaats-verkoopers hangen daarvan af, of het eene eerste voorstelling is, of niet; dienovereenkomstig zijn hunne prijzen hooger of lager. Voor de kleine tooneelen krijgt men ligt eene plaats in de voorste rijen der *queue* voor 20 of 25 *sous*; aan de Groote Opera en bij de *Opera Comique* moet men reeds het dubbele en driedubbele betalen, voor welke som men te *Berlijn* tweemaal, te *Munchen* viermaal, in den schouwburg gaan kan, en waarvoor men te *Parijs* alleenlijk eene plaats niet ver van het bureau krijgt, waarvan men niet zonder ongemak bezit kan nemen. De bedingingen van het koopcontract worden namelijk aan weêrszijden van het houten afschutsel gemaakt; en is men het eens geworden, dan moet men eerst nog over deze barrière heenklouteren, om op zijne plaats te komen, waarbij men onfeilbaar eene nieuwe broek scheurt of een rokspand verliest, terwijl de omstanders lagchen of brommen. Intusschen laat zich het Parijsche publiek deze plaatsnegotie geduldig welgevallen, en beschouwt haar als eenen door zeden en gewoonten geheiligden tak van bestaan, welks uitoefening zelfs door de

policie wordt toegelaten en beschermd. — Eindelijk heeft men de *contramerk-verkoopers*, welke tooneelbiljetten aanbieden »*moins cher qu'aux bureaux*," zoo als het formulier luidt, en waarmede zij de voorbijgangers te gemoet loopen. Deze industrie, welker uitroeijing jaarlijks door een dozijn bevelschriften van wege de policie bedreigd wordt, bloeit voor en na aan de deuren en in de omstreken der schouwburgen. Zij is eenmaal vastgeworteld, en aan eene andere speculatie verknocht, welke de overheid mede zou moeten verbieden, indien zij consequent handelen wilde. Er bestaat namelijk te *Parijs* een speciaal en centraal bureau, hetwelk alle biljetten opkoopt, die de tooneeldichters bij elke voorstelling hunner stukken mogen uitgeven en verkoopen. Deze onderneming, welke die zoogenaamde *billets d'auteur* zich voor de helft van den prijs aanschaft, verdeelt ze dagelijks aan eene menigte ondergeschikte agenten, die ze des avonds aan den man trachten te brengen, en daarvoor een rabat genieten. De contramerkverkoopers, welke zich door eene half elegante kleeding en een beleefd gedrag onderscheiden, zullen het publiek niet met valsche biljetten bedriegen; zij bieden den kooper aan, hem het biljet toe te vertrouwen, en vorderen eerst den bedongen prijs, wanneer hij op zijne plaats zit. Maar er zijn onder de contramerkverkoopers ook vele valsche broeders, die nagemaakte biljetten te koop bieden, en tegen wier overredingskunsten men steeds op zijne hoede moet zijn, opdat wij ons niet twee roode of witte stukjes papier laten aanpraten, welke onze eerlijkheid in de oogen van den tooneelcontroleur compromitteren, of ons zelfs in eenen nog ergeren toestand brengen zouden.

De Parijsche policie laat insgelijks vele arme *Lazzaroni* een stuk brood verdienen. Ik spreek niet van hen, die in stilte berigten inzamelen, en daarvoor eene kleine belooning bekomen; ook niet van dezulken, die met eene geheime zending belast zijn: ik spreek van al degenen, welke hun beroep op alle straten en pleinen met een heesche brandewijnstem uitkraaijen. Ik meen de *officiële omroepers*, die beschrijvingen van monumenten, moordhistoriën, zelfmoorden, troonredenen enz. op straat rondventen. Nog onlangs hoorde men in alle wijken der hoofdstad: »*Voici le superbe discours du Roi, prononcé à la Chambre des Députés, en faveur du peuple frrrrançais! Le voilà pour un sou!*" Aan den triomfboog van den *Barrière*

de l'Etoile schreeuwen een man en eene vrouw den ganschen dag: »*La seule et véritable déscription de l'Arc de triomphe, avec les noms des généraux et des victoires qu'ils ont remportées, en faveur du peuple Frrrançais!*" Op de *Place de la Concorde* roepen anderen *la seule et véritable déscription de l'Obelisque de Luxor* te koop; en in de eerstvolgende *Rue de Rivoli* biedt men ons een blaadje vloeipapier aan, waarop het waar en autentiek verhaal der gewelddadige vermoording van de arme vrouw in de *Rue du Temple* te lezen staat. Het talrijkst is de klasse der omroepers van gepleegde misdaden, welke, voor het overige, goede eerlijke menschen zijn, ofschoon zij hun leven in eene atmospheer van allerlei schanddaden doorbrengen, en 's morgens misschien van de winst van een zelfmoord ontbijten, en des avonds van eene gedurende dien dag voorgevallen gaauwdieverij hun middagmaal gebruiken.

Eene stillere, ofschoon niet minder ellendige kostwinning oefent de *uitdeeler van adressen* uit, die zich aan de in- en uitgangen der *Passages*, in de volkrijkste straten, op de meestbezochte bruggen, en voornamelijk aan de regtsgeleerde en artsenijscholen in het *Quartier Latin,* ophouden. Daar zijne verdienste zich naar het aantal uitgedeelde biljetten rigt, wendt hij alle kunstgrepen aan, om zijne prospectussen kwijt te worden: hij drukt ze den voorbijganger in de hand, schuift ze in zijn rokzak, of werpt ze in eene plooi van zijn mantel.

Des zomers bloeit de menschlievende industrie van den *redder*, die gedurende de drie heete maanden van het jaar aan den oever der *Seine* leeft, om elken onvoorzigtigen zwemmer, die zich te ver in den stroom heeft gewaagd, de hulp zijner gespierde armen aan te bieden, en zich daarvoor 15 *francs* belooning te laten betalen. — Des winters ziet men schaatsenverhuurders, die langs het kanaal *St. Martin* en in de *Tuilerien-* en *Luxembourg*-tuinen staan, en 10 *sous* voor het uur nemen.

Het verkoopen en ronddragen van drinkwater op straat is voor eene groote menigte menschen te *Parijs* eene niet onbeduidende kostwinning. In het vriendelijk jaargetijde staan hier in kraampjes of in nissen, achter gedekte tafels, eene menigte oude vrouwen, die, behalve wittebrood, koek en vruchten, allerlei soort van drinkwater verkoopen; zij hebben fleschen voor zich staan, wier inhoud rood, geel, blaauw, groen is, kortom uit alle mogelijke kleuren bestaat. Ik dacht in het

eerst, dat het fleschjes met likeuren waren, en een *petit verre* kwam mij als een probaat middel tegen kramp in de maag voor; maar ik zette een leelijk gezigt, toen mij de ervaring uit mijne droomen rukte, en ik bemerkte, dat de flesschen, in plaats van brandewijn op kersen, morellen of frambozen te bevatten, gelijk ik vermoedde, niets dan gekleurd water inhielden, waarbij een weinig zoethout, saffraan of bessensap gevoegd was, zonder dat het Seine-water er een aangenamer smaak van bekomen had. Onder de tafel staan gewoonlijk verscheidene kruiken met water, waaruit de flesschen gevuld en alsdan op nieuw gekleurd worden. Tot dit kleuren is men niet zoo zeer gedwongen door den leelijken smaak, als wel door de troebele kleur van het Seine-water, welke volstrekt voor het oog verborgen moet blijven, daar anders niemand in de verzoeking zou raken om van dit morsige water te begeeren. Maar niet alleen onder tenten en in nissen staat men hier met drinkwater té koop; ook op alle markten en straten wordt het te koop geboden. Overal waar eene menigte volks bijeenloopt, op de kaden, op de *boulevards*, in de *Champs elysées*, bij openbare volksfeesten, dringen zich de *marchands de coco* (zoethoutwaterverkoopers) bij dozijnen door de menigte, en schreeuwen een ieder de ooren vol met hun eeuwig geroep van: »*Qu'est ce qui veut boire? à la fraiche! à la glace! demandez à boire!*" Men ziet inderdaad vele lieden uit het volk, en vooral kindermeiden met hare kleinen, die zich van dit laauwe, troebele vocht eenen beker vol later inschenken. De Ganymedessen zijn gewoonlijk oude, zwakkelijke mannen, die dezen niet onbelangrijken handel drijven, dewijl hunne waar niets kost, dan de moeite om het uit de pomp te halen, eenige stukken zoethout, eenige pijn in den rug, en eenen spoedig kalen rok. De zoethoutwaterverkoopers dragen namelijk het vaatje, waarin hun nectar zich bevindt, op den rug. Het is gewoonlijk van blik, en meestal cilindervormig, somwijlen ook vierkant, bij de drie voet lang en zes à acht duim in middellijn, en ziet er bijna uit als een blinkende koker. Beneden aan dezen koker bevinden zich twee kranen. Zoodra zich een liefhebber opdoet, staat de zoethoutwaterverkooper stil, haakt aan den kant des cilinders eenen beker los, draait de eene kraan open, uit welke onvermengd Seine-water loopt, waarmede hij den beker omspoelt; daarop draait hij de tweede kraan open, vult den

beker met zoethoutwater, en reikt het aan den dorstigen klant toe, die dezen godendrank met eenen heelen of halven *sou* betaalt. Wanneer de hitte het grootst is, bij voorbeeld bij de Julijfeesten, vindt men de meeste drinkers. Nu stelle men zich voor, dat de koker half leêggeschonken en geheel aan de zonnestralen blootgesteld is, die het metaal gloeijend maken, — dat het laauwe water er in, hetwelk nooit de verkwikkende koelte van bronwater gehad heeft, door het ronddragen bij voortduring geschud en tot schuimen gebragt wordt, — zou menigeen niet liever willen versmachten, dan zulk eenen drank aan zijne lippen te brengen?

De tegenhanger tot den zoethoutwaterverkooper is de *kastanieverkooper* (*marchand de marrons*). Beide zijn twee echte Parijzer typen, wier verschijning, even als de aankomst der zwaluwen en kraaijen, regelmatig met de wisseling der jaargetijden overeenstemt. Op den dag, dat men den stroohoed van den *zoethoutwaterman* van de kaden en de *boulevards* ziet verdwijnen, kan men er op wedden, dat de bonte muts van den *kastanjeman* zich bij de kroegen geïnstalleerd heeft. Er zijn zeer geleerde en wijdloopige verhandelingen geschreven, om te bewijzen, dat de zwaluwen in moerassen overwinteren; het zou eene belangrijke vraag zijn, te onderzoeken, of de Parijsche zoethoutwaterverkoopers hunne vriendinnen, de zwaluwen, met welke zij te gelijkertijd hier aankomen, zoo liefhebben, dat zij het nat winterverblijf met haar deelen. Het verdwijnen dier belangwekkende klasse der menschen, waarvan men zes maanden in het jaar alle spoor uit het oog verliest, is moeijelijk anders te verklaren. Intusschen ware het mogelijk, dat de kastanjes en de zoethoutdrank niet in eene zoo verbitterde vijandschap onder elkander leefden, als men op het eerste gezigt zou denken, en het zou kluchtig genoeg zijn, indien dezelfde man van ijs en vuur te gelijk leefde, en, even als de bediende van *Harpagon*, al naar dat het jaargetijde het medebragt, de buis van den zoethoutwaterman met die van den kastanjeman verwisselde. Deze tweede gissing schijnt zelfs meer waarschijnlijkheid te hebben dan de eerste.

Hoe het ook zijn moge, in de eerste dagen van October verdwijnt de *marchand de coco* van de straat, en de *marchand de marrons* neemt zijne plaats in. Zijne gewone plaats is op den hoek der straten, dewijl bijna ieder hoekhuis een wijnhuis

is, waar de gasten binnentreden, en staande voor de toonbank een *canon* (⅛ flesch) drinken, terwijl zij eenige gebraden kastanjes daarbij oppeuzelen. Het *quarteron* (25 stuks) kost 6 à 8 *sous*, naarmate der qualiteit. Zij worden op eene vierkante pan met gaten gebraden, die met een deksel voorzien is, en waaronder een sterk kolenvuur gloeit, hetwelk de kastanjekoopman telkens met een blaasbalk levendig houdt, wanneer hij in den naast hem staanden zak heeft gegrepen en eene nieuwe lading in de pan geworpen.

Ten laatste gewagen wij van de *kerkbedelaarster*, welke in de natuurlijke geschiedenis der geheimzinnige wezens te *Parijs* geene onbelangrijke rol speelt. Men vindt haar elken morgen in de eerste mis van haar kerspel, aan een kerkpilaar of beneden aan den altaartrap neêrgehurkt, waar de kapelaan haar zien kan. Daar prevelt zij met schijnheiligen ootmoed gebeden, terwijl zij de smerige kralen van haar paternoster met hare magere vingers aftelt. Nadat de mis ten einde is, haalt zij haren matten stoel voor den dag, dien zij elken avond in een hoek wegstopt, sleept hem voor de kerkdeur, en gaat er op zitten. Is het winter, dan gaat zij eerst nog in de sacristij, en bedelt zich eenige kolen in haren lollepot. Zit zij eenmaal, dan komt zij den ganschen dag niet van hare plaats, behalve eenige oogenblikken tegen etenstijd, wanneer zij in een paar naburige huizen sluipt, en bij de keukenmeiden eenige kliekjes haalt. Deze kerkbedelares is steeds boven de vijftig jaar, en door jicht, oogziekte of eenig ander wezenlijk of ingebeeld gebrek geplaagd. De eerste vijftig jaren haars levens zijn een ondoorgrondbaar geheim, en het is onmogelijk aan te toonen, hoe zij tot den bedelstaf gekomen is, waar zij gewoond en wat zij in hare jongere jaren gedaan heeft. Intusschen kan men gerust beweren, dat luiheid en lediggang veel tot haren tegenwoordigen toestand hebben bijgedragen. Voor het overige is zij met haren staat volkomen tevreden; de bedelarij is haar beroep; zij verkoopt haren zegen en hare voorbede; zij heeft hare klanten, even als de winkelier, en weet op een haar, hoe zij zich tegen dezen of genen gedragen moet, opdat zij hare morsige uitgestrekte hand niet ledig behoeft terug te halen. Wanneer zij eenen *sou* bekomen heeft, drukt zij dien aan hare lippen, en kruist zich daarmede, terwijl zij Maria en alle Heiligen in het paradijs de goede medelijdende ziel aanbeveelt,

die haar de aalmoes geschonken heeft. Wie haar niets geeft, dien prevelt zij tusschen de tanden eenige verwenschingen na, welke de Hemel gelukkig niet zoo terstond vervult. Zij is boosaardig en nijdig. Wanneer hare medebedelares eenen *sou* krijgt, en zij niet, dan werpt zij deze allerlei scheldwoorden naar het hoofd, en beweert dat de *sou* haar toegedacht is geweest, en zij er ten minste twee *liards* van moet hebben. Er is in haar kerspel *geene bidzuster*, wier naam, *woning*, familiebetrekking, biechtvader en communietijd zij niet naauwkeurig kent. Zoodra zij eene van deze vlijtige kerkgangsters ziet komen, zet zij een zoo zoetsappig gezigt, als zij maar eenigzins kan. Zij noemt de devote bij haren naam, en vergezelt haren groet met een familiaren glimlach en met zegewenschen. Zij spreekt deze vrome vrouwen nooit om het minste aan, daar zij weet, dat iedere bidzuster eenen vasten dag in de week heeft, waarop zij hare aalmoezen uitdeelt. Iedere kerkbedelares heeft bij haren pastoor een maandelijksch pensioen van 30 *sous*, en is zoo intiem met de plaatsbewaarster, dat zij uit hare *doos* snuift. De koster en klokkeluider zijns insgelijks goed bevriend met haar, en laten zich zoover met haar in, dat zij over stadsnieuws en politiek met haar spreken. Doop, trouwpartijen en begrafenissen zijn voor haar extra-dagen. Ofschoon zij het op de oogen heeft, kent zij echter onder dertig den armen sterveling, welken men *peet* noemt; de witte stijve boord, die zijn hals versiert, zijne witte handschoenen, zijn zorgvuldig opgemaakt haar, zijn blaauwe rok met glimmende knoopen en zijn verlegen rondzien zijn *vaste* kenteekenen, die hem aan de oude bedelares terstond verraden. Zoodra deze beklagenswaardige uit zijne huurkoets gestapt is, en eenen voet in de kerk gezet heeft, hangt zich de oude heks als een klis aan zijn rokspand, en laat hem niet uit hare klaauwen, voordat zij beide handen vol *liards* heeft, waarop zij haar gansche litanij van gelukwenschen voor de jonggeborene opzegt, die boven het doopbekken spartelt en schreeuwt, terwijl de priester den boozen geest uitdrijft. Al wilde men ook te *Parijs* om middernacht trouwen, men zou evenwel den grooten [illegible] gapers en den gonzenden zwerm bedelaars niet ontgaan: onze oude zou er zeker wezen; want haar vriend, de koster, heeft er haar reeds kennis van gegeven, en zij zou niet in gebreke blijven haar formulier op te zeggen: » Onze Lieve Heer schenke u veel heil en geluk, en late u de bruiloft

uwer kinderen en kindskinderen beleven! *Mon bon monsieur, ma belle dame, quelque chose aux pauvres!*" — De begrafenissen zijn voor het oude wijf insgelijks voordeelige en winstgevende zaken; het spreekt echter van zelf, dat zij zich zeer bedroefd houdt, en haar verzoek met eene fleemende stem voordraagt: »*Mon bon monsieur, ne m'oubliez pas; je dirai bien des prières pour les saintes ames au purgatoire.*" Dit alles te zamen genomen, maakt, dat de kerkbedelares in redelijke omstandigheden leeft. Zij slaapt onder de afdaken op de markt, of in de hotels der *Cité*, waar men voor een *sou* geherbergd wordt; of zij huurt zich in haar arrondissement een kamertje, en des avonds, wanneer de kerk gesloten wordt, sluipt zij langs de huizen naar hare woning, zonder onder weg de voorbijgangers aan te spreken. Voordat zij naar haar zolderkamertje klimt, steekt zij hare kleine handlantaren bij de naburige groenvrouw aan, welke haar uit barmhartigheid de bedorven fruit en groente geeft, die zij niet meer kan kwijt raken.

KAPITEIN JACK.

(*Uit het Memorieboek van een Kolonist.*)

In het jaar 1823 was ik opziener op eene suikerplantaadje aan den oostelijken oever der rivier *Demerary*, in de kolonie van dien naam. In het begin van dat jaar borst er een opstand onder de negers uit, en de blanke bedienden der plantaadjen werden te *Stabroek*, de hoofdplaats der kolonie, verzameld, aldaar tot een corps scherpschutters georganiseerd, en op verschillende punten des lands in kleine afdeelingen bij de geregelde troepen geplaatst.

Het regiment, bij hetwelk ik mij moest vervoegen, was niet ver van de plantaadje gelegerd, waarop ik vroeger had gewoond, en door mijne naauwkeurige kennis van het land en de inborst der lieden om ons heen, was ik dikwijls in staat om onzen bevelhebbers belangrijke diensten te bewijzen.

De gemeenschap tusschen de langs de rivier gelegene plantaadjen en de stad *Stabroek* wordt door middel van kleine schoeners onderhouden, die wekelijks de in dien tijd ter verzending gereed gekomene voortbrengselen naar de wachtende koopvaardijschepen brengen, en met steenkolen en levensmiddelen beladen terugkomen. Deze vaartuigen worden met negers bemand, en ook door negers gekommandeerd; de beste slaaf op elke plantaadje is bootkapitein, een post, waartoe men een vertrouwd man noodig heeft, en waaraan vele voordeelen verbonden zijn. Door het overbrengen van brieven en passagiers winnen zulke bootkapiteins veelal eene goede som gelds.

Wanneer ik naar de stad moest, gaf ik doorgaans de voorkeur aan een schoener, die tot de plantaadje *Eugenia* behoorde; deze was de snelste zeiler aan de geheele rivier, en de kommandant, kapitein Jack, was een knappe, vlugge, oppassende neger, die bij blanken en zwarten in goeden naam stond, hetgeen hem niet onvoordeelig was; want wanneer de schoener van de *Eugenia* varen zou, hadden de anderen weinig kans op passagiers.

Op zekeren noodlottigen avond, kort na het uitbarsten van den opstand, kwam kapitein Jack van *Stabroek* terug, met zijn vaartuig vol vreemde negers, die op de negerplaats van de *Eugenia* hartelijk werden verwelkomd. Dienzelfden nacht werd het woonhuis van den Heer Forester, den eigenaar der plantaadje, aangevallen en in brand gestoken, terwijl hij zelf toen slechts te naauwernood den dood ontkwam, maar niet lang daarna overleed aan de gevolgen van den schrik en de ongemakken, die hij had moeten doorstaan, om zich voor zijne scherpzigtige vijanden te verbergen. Twee dagen lang lag hij, zonder voedsel te kunnen bekomen, tusschen het suikerriet verscholen, bloot gesteld aan de brandende zon en den zwaren dauw eener heete luchtstreek, en des nachts waadde hij langs den oever, tot aan den hals door water en slijk, totdat hij het huis van eenen vriend nabij de stad bereikte, waar hij weinig dagen later overleed. De Kolonel van mijn regiment wilde van dit ongeval berigt naar den bevelvoerenden officier te *Stabroek* zenden; en daar de gezindheid van kapitein Jack boven alle verdenking verheven was, koos hij dezen uit, om den expresse naar de stad te brengen, en zond een serjant te paard, om hem bevel te geven om zijn vaartuig terstond te water te laten.

De serjant reed naar de *Eugenia*, en ging aan boord van den schoener, die hoog en droog op het zand lag. Er was niemand op het vaartuig; de zeilen en touwen waren in stukken gesneden, het roer was verbrand, het anker verdwenen. Kapitein JACK was nergens te vinden. De serjant reed naar den post terug, en deed zijn rapport. De Kolonel liet mij roepen, en zeide mij, dat hij wel wist dat ik JACK van nabij kende. Hij had gehoord, dat er eene soort van vriendschap tusschen ons bestond, in zoo verre er vriendschap tusschen eenen blanke en eenen neger bestaan kan; ik wist waar JACK zich doorgaans ophield; kortom, indien iemand hem vinden kon, dan kon ik het. Hij was overtuigd, zeide hij, dat JACK medepligtig was aan de misdaad, op de plantaadje *Eugenia* gepleegd, en beloofde mij vijftig *joo's*, als ik den neger, levend of dood, vóór den avond in zijne handen leverde.

In dien tijd liep zelfs het bestaan der kolonie in gevaar; in getal waren de negers honderdmaal sterker dan de blanken, terwijl zij ons in moed evenaarden en in ligchaamskracht overtroffen. Aan den anderen kant waren wij beter gewapend, en bezaten wij dat vertrouwen op elkander, hetwelk in het uur van gevaar van zooveel belang is.

Eenige omstandigheden, welke gedurende mijn verblijf aldaar waren voorgevallen, hadden mij zooveel achting voor JACK doen opvatten, dat ik mij met den grootsten tegenzin gedwongen zag, om de mij opgedragene taak te aanvaarden. Het was echter geen tijd, waarop iemand zich aan zijnen pligt mogt onttrekken, hoe smartelijk deze ook wezen mogt. De muitende negers hadden afgrijselijke wreedheden gepleegd, en het was noodzakelijk alle schuldigen, die men kon opsporen, op eene voorbeeldige wijze te straffen. Ik hing derhalve mijn geweer over mijnen schouder, en begaf mij op weg, met het voornemen om mijn best te doen om JACK op te sporen; doch niet zonder hoop, dat zijne welbekende schranderheid en vlugheid mijne pogingen zouden verijdelen.

Naauwelijks had ik een half uur doorgestapt, toen ik, bij eene kromte van den weg, plotseling den man ontmoette, tegen wien ik was uitgezonden. Ik sprong dadelijk op hem toe, en greep hem bij de keel. Zijne verbazing, over zulk eene onvriendelijke begroeting van mij, was zoo groot, dat hij volstrekt geenen tegenstand bood. Mijne uniform toonde

hem, dat ik in dienst was, en zijn geweten zeide hem waarschijnlijk, waaraan hij deze vijandelijke behandeling had toe te schrijven.

»De Kolonel wil u spreken, Jack!" zeide ik. »Ik hoop, dat gij in staat zult zijn om voldoende reden te geven van den toestand, waarin uwe boot gevonden is, toen men u zocht om naar de stad te varen."

Jack gaf geen antwoord, maar schudde treurig zijn hoofd. Ik wenkte hem om voor mij uit naar den post te gaan. Hij deed zulks; maar spoedig bleef hij stilstaan, en keerde zich om. Toen hij zag, dat ik mijn geweer van mijnen schouder nam en den haan spande, zeide hij: »*Massa* Eduard! als Jack loopt weg, gij hem niet doodschiet?" — »Dat zal ik zeker, Jack! Ik heb order om u levend of dood naar *Mahaica* te brengen, en levend of dood zult gij er ook heen. Het spijt mij in mijne ziel van u; want ik geloof zeker, dat men u gedwongen heeft mede te doen, om het huis van Mijnheer Foerster in brand te steken."

Wij bereikten weldra den post, waar ik mijnen gevangene aan de wacht overgaf. Hij werd dadelijk voor den Kolonel en de andere officieren gebragt, en ik bleef in de wachtkamer zitten, oogenschijnlijk om uit te rusten, maar inderdaad om te zien hoe het met mijn armen vriend Jack zou afloopen. Eindelijk begon het wachten mij te vervelen, en ik ging heen. Ik was reeds bij de buitenpoort gekomen, toen de Kolonel onder de galerij voor de officierskamer verscheen, en *mij op* een vergramden toon toeriep: »Waar voor den duivel gaat gij naar toe? Hoe durft gij heengaan, zonder orders af te wachten?" — »Ik dacht, dat ik gedaan had, Kolonel, toen ik mijn gevangene aan de wacht had overgegeven." — »Zoo! dacht gij dat? Blijf waar gij zijt, en gij zult spoedig het tegendeel zien."

Hij ging voor een oogenblik weder naar binnen, en kwam terug, gevolgd door de andere officieren en den armen Jack, die langzaam naar mij toekwam, terwijl de officieren onder de galerij bleven staan.

»Serjant!" zeide de Kolonel: »laat de gevangene knielen, met zijn gezigt naar u toe."

Jack knielde neder. Geen trek van zijn gelaat bewoog zich. Hij was geheel naakt, en was een bijzonder welgemaakt

en sterkgespierd man. Men had hem voor een schoon bronzen standbeeld kunnen aanzien. Hij wist zoo wel als ik, dat hij het leven had verbeurd, en sterven moest; maar geen van beiden waren wij verdacht op hetgeen er volgen zou.

» Tien passen achterwaarts," kommandeerde de Kolonel. Ik gehoorzaamde. » *Schiet nu uwen gevangene door het hart!*"

Ik stond versteend van ontzetting. Hoewel ik wist, dat de oogenblikken van den armen JACK geteld waren, was de mogelijkheid niet in mij opgekomen, dat men mij dwingen zou om in koelen bloede zijn beul te zijn. Ik wist bovendien, dat de Kolonel het regt niet had om mij zoo iets te bevelen. Ik was een burger, een vrijwilliger en een onderofficier; en daar mijne kennis van het land mij in staat had gesteld om hem buitengewone diensten te bewijzen, had ik zulk eene beestachtige behandeling niet van hem verwacht. Zoodra ik mij van mijnen schrik had hersteld, naderde ik de galerij, om den Kolonel aan te spreken; maar hij keerde zich van mij af, en beval den officier van de wacht om twee man te doen uitkomen. Dit geschiedde, en op zijn bevel legden de soldaten hunne geweren op mij aan. De Kolonel riep hun toe: » Ik zal dien vervloekten muiter kommanderen. Als hij het kommando niet dadelijk gehoorzaamt, schiet gij hem dood. Serjant! vaardig — leg aan — vuur!"

JACK sprong overeind, en viel dood op zijn gezigt neder. Mijn kogel had hem het hoofd doorboord.

De Kolonel wierp de beurs met de belooning, die voor het vatten van den neger was uitgeloofd, naast het lijk op den grond, en ging koelbloedig naar binnen, zeggende, dat, indien hij de vrijwilligers niet bij ondervinding een denkbeeld bijbragt wat militaire discipline was, zij de geregelde troepen meer tot last dan tot hulp zouden zijn.

Hij beleefde echter den dag nog, waarop hij gaarne zijn geheel regiment voor een twintigtal knappe scherpschutters zou verruild hebben; en toch leefde hij niet lang meer; want drie dagen na dit treurspel nam hij, tegen den raad der kolonisten, het besluit, om met zijne geheele magt, maar zonder vrijwilligers of Indianen, eenen troep negers in de bosschen te vervolgen. Zijne soldaten, bezwaard door hunne kleeding en uitrusting, flaauw van de hitte, en in wanorde gebragt door eene ontzettende regenbui, die naar eene wolk-

brenk geleek, werden de gemakkelijke prooi hunner naakte vijanden. Slechts een twaalftal ontsnapte, om het berigt hunner nederlaag te brengen. De Kolonel werd door een kogel in zijn been getroffen. Hij viel in de handen der negers. Zij waren makkers en vrienden van kapitein JACK geweest, wiens dood op eene gruwelijke wijze door hen gewroken werd.

MENGELINGEN.

De Actrice en de Engelschman. — Eene jonge actrice te *Parijs* kwam vóór eenigen tijd in eenen toestand te huis, die aan wanhoop grensde. »Ach, JOSEPHINE!" zeide zij tot hare kamenier, »ik ben het ongelukkigste schepsel op den aardbodem! Ik heb een verlangen, dat mij zal ombrengen, indien het niet bevredigd wordt." — JOSEPHINE zette groote oogen, om te vernemen, waarnaar hare gebiedster zoozeer verlangde; en deze verhaalde haar eindelijk, dat zij een heerlijke necessaire van zilver had gezien, waarvoor men 2000 *francs* vroeg. »Hoe zal ik aan het geld komen! JOSEPHINE, ik moet sterven." Het gesprek werd door een vrij sterk schellen in de voorzaal afgebroken. Het kamermeisje ging het vertrek uit, en kwam aldra terug, met het berigt: »*Mademoiselle*, het is de Engelsche *Lord*, wiens naam ik nooit kan uitspreken." — »*Zoo?*" antwoordde de actrice: »laat hem binnenkomen. — *Mylord* kwam van de schoone actrice afscheid nemen, doch kon *Frankrijk* niet verlaten, zonder de beminnelijkste *Française*, die hij had leeren kennen, eene kleine gedachtenis te schenken. »Maar gij bezit reeds zooveel schoons, *Mademoiselle*, dat ik u ernstig verzoek, mij iets te noemen, wat u aangenaam zou kunnen zijn." De actrice, die de zilveren necessaire niet vergeten kon, antwoordde terstond: »In de *Rue de la Paix* staat eene zilveren necessaire; wanneer ik deze had, zou ik de gelukkigste aller stervelingen zijn." — »Binnen een uur zult gij dit wezen," antwoordde de *Lord* en ging.

Er verliep een uur — er verliepen twee, drie uren — het werd avond — maar de necessaire kwam niet. De ongeduldige actrice nam eindelijk hoed en sjaal, stapte in een fiacre,

en liet zich naar de *Rue de la Paix* brengen. De necessaire stond nog voor de glazen. »Heeft van dag niet een Engelschman naar deze necessaire gevraagd?" vroeg zij. — »Ja," kreeg zij ten antwoord: »hij bood ons 1500 *francs*; daar wij ze echter hiervoor niet konden geven, ging hij heen, en zeide, dat wij ze hem in het *hôtel Maurice* konden zenden, indien wij nog mogten besluiten hem de necessaire voor dezen prijs af te staan. Wij kunnen het echter onder de 2000 *francs* niet doen." — »Nu, hoor! ik moet u iets zeggen. De necessaire, waarop de Engelschman bood, was voor mij bestemd; zend ze hem voor de 1500 *francs*, die hij geboden heeft; ik zal u eene banknoot geven voor de overige 500 *francs*." Zoo gezegd, zoo gedaan: de jonge actrice gaf het bankbiljet, zag de necessaire wegbrengen, steeg weder in haren fiacre, en keerde naar huis terug, in de overtuiging, dat zij den volgenden morgen het verlangde voorwerp bekomen zou.

Zoodra zij des anderendaags ontwaakte, schelde zij, en vroeg: »Wel nu?" — »Nog niet," antwoordde hare kamenier. Zij stond op, ontbeet, kleedde zich — alles met engelengeduld. De necessaire was nog niet gekomen; maar zij kon niet lang meer wegblijven. Tegen den middag keerde echter haar ongeduld weder terug, dat ten half twee den hoogsten trap bereikt had. Ten twee ure kon zij het niet langer uithouden; zij schelde, verlangde een fiacre, en liet zich naar het *hôtel Maurice* brengen. Hier liet zij den eersten knecht roepen. »Heeft gisteren avond iemand aan een Engelschman, die hier woont, eene zilveren necessaire gebragt?" — »Ja, eene prachtige necessaire. Hij scheen er zeer blij mede, bekeek haar aan alle kanten, en zeide dat hij niet gedacht had, dat zij zoo mooi was. Vijftienhonderd *francs*, zeî hij, was half te geef. Hij liet haar door zijn knecht terstond in zijn reiswagen pakken." — »Waar is hij? Om Gods wil, waar is hij?" vroeg de actrice met tranen in de oogen. — »Hij is gisteren avond om elf ure vertrokken."

De St. Lodewijks-dag — is voor de kappers te *Parijs* een jaarlijksche feestdag, daar zij dezen Heilige zeer in eere houden. Eene vereeniging, uit de voornaamste hunner bestaande, laten eene mis vieren, dineren te zamen, en besluiten den feestdag met een bal. Zij spreiden alsdan ongemeene

luxe ten toon; want vele kappers zijn rijke lieden, en drijven handel met allerlei artikelen, tot hun vak betrekkelijk. Één hunner hield zelfs langen tijd eenen levendigen beer, om de lieden te overtuigen, dat hij echt beerenvet, tot bevordering van den haargroei, in gereedheid had. Bij hunne plegtige bijeenkomst stellen zij al hunne kunst in het werk, om het haar hunner vrouwen en dochters op de sierlijkste en smaakvolste wijze op te maken; velen vinden zelfs voor *dezen* dag nieuwe *coeffures* uit; hunne collega's nemen die dan tot model; de nieuwe hoofdtooisels worden verbreid, en gaan van het kappersfeest op St. Lodewijks-dag tot de vorstinnen en hertoginnen over; teekenaars brengen ze op het papier en in de modejournalen, en de nieuwuitgevondene modellen worden in andere landen nageaapt.

Porositeit van het Katoen. — Een merkwaardig voorbeeld van porositeit levert het katoen op, gelijk men zich hiervan ligt overtuigen kan. Men vulle een gewoon bierglas tot aan den rand met eenig geestrijk vocht, zoodat weinig droppelen het zouden doen overloopen. Evenwel zal het gemakkelijk zijn, in het zoo tot aan den rand gevulde glas *eene geheele handvol ruw katoen* te werpen, zonder dat een droppel overloopt. Geestrijke vochten zijn tot deze proeve beter geschikt dan water, omdat zij ligter door het katoen worden ingezogen.

Kort en bondig. — De predikant Marvin te *Lyme* in *Connecticut*, een groot landeigenaar en onbesproken man, was in alle dingen zeer zonderling. Aan zijne vrouw kwam hij op de volgende wijze. Hij besteeg op zekeren dag zijn paard, en reed voor het huis, waarin zekere Betty Lee woonde. Zonder af te stijgen, verzocht hij dat het meisje eens even bij hem zou komen. Zij kwam, en hij zeide tot haar. » De Heere heeft mij gezonden, om u te trouwen." — Zonder lang te dralen, antwoordde Betty: » Des Heeren wil geschiede!"

Van Amburgh's ongeluk. — Na het afdrukken van ons artikel over van Amburgh in dit Nommer, vernemen wij uit de nieuwsbladen, dat deze onverschokken Amerikaan kortelings zoodanig door een zijner leeuwen in zijn been is gebeten, dat men hem dit heeft moeten afzetten.